TRACTATUS DE BENEFICIJS ECCLESIASTICIS. OMNIBUS EPISCOPIS, ...

Pierre Grégoire, Giovanni Battista Coccini

TRACTATVS DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

OMNIBVS EPISCOPIS, OFFICIAlibus, Caussarum patronis, Ius dicentibus, Pontificijque Iuris Professoribus: necnon in foro Canonico Versantibus, valde necessarius & perutilis.

AVTHORE:

D. PETRO GREGORIO THOLOSANO I. V. Doctore Celeberrimo, & in Vniuersitate Lotharingica Pontimussana Professore & Decano Vigilantißimo, &c.

Cum indicibus Capitum, Rerum & Verborum Copiosissimis.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud Hermannum Hoberch.

ANNO 1607.

ADMODVM REVERENDO, NOBILI AC DOCTISSIMO DOMINO, DOMINO IOHANNI DE SCHORLEMER IN Ouerhagen, Cathedralium Ecclesiarum Osnabrugensis & Mindensis Canonico: necnon ibidem Collegiatæ Ecclesiæ S. Iohannis Præposito dignissimo, &c.

HERMANNVS HOBERCH PERPEtuam fœlicitatem precatur.

REuerende admodum, Nobilis & expertissime Domine, quãtæ controuersiæ, quantæque difficultates in acquirenda, retinenda & recuperanda possessione rerum sæcularium sæpenumerò suboriantur, & coram tribunalibus, non exiguis partium sumptibus, agitentur; magna vtriusque iuris pars, & quotidiani processus iudiciales plus quàm satis attestantur.

Præmissa si causis in Ecclesiasticis perspiciamus, sanè multo maiores lites atque contentiones sese nobis offerent, quoniam in sæcularibus negotijs possessionem Vacantem quilibet, si non specialiter in iure prohibeatur, iuxta

communem iuriſconſultorum opinionem acquirere poteſt, defenditurque poſſeſſor antiquior licet prædo ſit: Aliud in rebus Eccleſiæ diſpoſitum atque ſancitum reperitur, illarum enim quædam: vti ea quæ immediate cultui diuino conſecratæ ſunt, laicis ne quidem attingere, ac proinde multo minus detinere vel poſsidere permiſſum eſt, quædam etiam incorporalia ſunt, & certis corporibus inhærent veluti, beneficia Eccleſiaſtica, quæ vacantia quibus modis legitimè appræhendi debeant, multis incognitum & difficilimum eſt, eaque adepta conſeruare ac defendere difficilius eſt: Etenim tanta, prôh dolor, nunc inuaſit habendi libido, vt homines ad Eccleſiaſtica officia obeunda inhabiliores & opulentiores huiuſmodi beneficijs cumulatim inhient & maximè ad ea idoneos atque pauperes, ſuis à ſubtiliſsimis Iurecconſultis magno precio emēdicatis argumentis poſtponant, & à talibus beneficijs Eccleſiaſticis ne dicam induſtria, ſed verſutia, quaſi vi & pecunioſa potentia excludant, ſicque omnia pecuniæ ad nutum obedire faciant. Vnde ſi vnquam ſibi locum vendicauerit carmen:

Et genus & formā regina pecunia donat.

Sane hoc in caſu pro temporis ratione altas egit radices.

O magnum facinus & æternæ damnationis præparamentum.

Hunc abuſum & facinus vt tolleret celeberrimus & magni nominis Petrus Gregorius Tholoſanus I. V. D. in vniuerſ. Lothoringica Pontimuſſana Profeſſor & Decanus præſtantiſsimus, ante hac quendam tractatum ex diuerſis & famoſiſsimis authoribus conſcripſit, in quo magnam vtriuſque iuris facit differentiam & in cauſis beneficialibus dirimendis iuri Pontificio præcipuum locum tribuit, beneficiorum Eccleſiaſticorum originem & cauſam ab omni ſæculo in noſtrum Chriſtianiſmum vſque, venuſtiſsimis ſuis coloribus depingit, & demonſtrat qualiter Eccleſias atque altaria his vel illis liceat ædificare, ac in bono ſtatu dotibus reditibus & beneficijs deceat conſeruare, quid & quotuplicia ſint beneficia Eccleſiaſtica, qualiter ea reſidētiam qualificatarum perſonarum exigant, ſupprimantur, vniantur, extinguantur, quando & in quibus caſibus vacantia dicantur & admittantur quo

modo, resignentur, conferantur, Deniq́ue in illo tractatu de iudicijs & controuersijs seu litibus, quæ circa beneficiales causas vti electiones, postulationes, prouisiones, personatus, officia, canonicatus, prębēdas &c. accidunt, & ratione cupiditatis, ambitionis & fraudum, propemodum infinitæ sunt, agit totumq́ue desuper processum Summariè habendum explicat. Cogitans itaque hoc in casu & Reipub. & doctis quouis modo adiumento esse & in gratiam cuiuscunq́ue etiam pauperum beneficia Ecclesiastica iuste petentium testinas & artes eiusmodi beneficia iniustè ambientium pro viribus meis annihilare, meis sumptibus non exiguis istum Tolosani tractatū de beneficijs Ecclesiasticis in publicum emisi, quo vnusquisq́ue in causis beneficialibus inde sibijpsimet consulere, ac Sophistarum hac in parte fraudes commodius eneruare valeat.

Quo igitur hac in re bono ex Zelo à me præstitum est, id totum Reuerentiæ Nobiliq́ue Dominationi vestræ, quæ ob singulares animi dotes, admirabilem deuotionem, & iustitiæ dilectionem apud me & plures alios semper bono loco fuit & est,

& est, dedico atque consecro, ea praecipua intentione ac motu, vt hoc clientis sui opus aequi bonique consulat, aduersus mihi inuidos & maleuolos homines, extremis viribus tueatur, & de caetero à me singula, quae vel latiori beneuolentia & quauis alia industria consequi, vel vllo meo labore perficere potero expectet atque postulet, Diu valeat, Deoque in multos annos foelicissimè viuat.

CATALOGVS SVMMORVM PONTIFICVM.

Iesus Christus Pontifex in æternum. Eius Vicarij hoc ordine sequuntur.

Ord. Anni Christi.

1 44 S.Petrus Apostolus & Martyr. Sedit Annos 24. Menses 5. dies 12. sub Nerone Claudio Cæsare.

2 57 S.Linus martyr viuente adhuc Petro, sed. an. 11. mens. 3. dies. 12. sub eod.

3 68 S.Clemens martyr post mortem Petri Apostoli primus sed. an. 9. mens. 4. d. 26. sub eod.

4 77 S.Cletus mart. sed. an. 6. m. 5. d. 3. sub Tito Vespasiano.

5 84 Anacletus mart. sed. an. 12. m. 2. d. 27. sub Flauio Domitiano.

6 97 Euaristus mart. sed. an. 13. m. 3. sub eod.

7 106 Alexander mar. sed. an. 7. m. 5. d. 19. sub Traiano.

8 117 Sixtus I. mart sed an. 9. m. 10. d. 19. sub Hadriano.

9 127 Telesphorus mart. sed. an. 11. m. 8. d. 28. sub. eod.

10 139 Hignius mart. sed. an. 4. sub Antonino.

11 143 Pius I. mart. sed. an. 11. m. 5. d. 17. sub eod.

12 154 Anicetus mart. sed. an. 8. m. 8. d. 24. sub Aurelio Vero.

13 163 Soter martyr sed. an. 7. m. 11. d. 18. sub eo.

14 171 Eleutherius martyr sed. an. 15. d. 13. sub Aurelio Commodo.

15 186 Victor I. mart. sed. an. 12. men. 1. d. 28. sub. Heluio Pertinace.

16 198 Zepherinus mart. sed. an. 20. d. 17. sub Antonino Caracallo Pio.

17 218 S.Calixtus I. mart. sed. an. 6. m. 1. d. 13. sub Aurelio Seuero.

18 224 S.Vrbanus mart. sed. an. 7. m. 7. d. 5. sub Alexandro Pio.

19 232 S Pontianus mart. sed. an. 5. m. 5. d. 2. sub eod.

20 236 S.Antherus mart. sed. m. 1, d. 14. sub Iulio Maximino.

21 237 S.Fabianus mart. sed an. 14. d. 4. sub Maximino, Gordiano, Philippo & Decio.

S.Cor-

Ord. Anni Christi.

22 251 S.Cornelius mart.sed.an.2.m.5.d.29.sub Decio & Gallo.
23 253 S.Lucius I. mart.sed.an.1.m.4.d.14. sub Valeriano.
24 255 S.Stephanus I.mart.sed.an.3.m.3.d.24.sub Gallieno.
25 258 S.Sixtus II.mar.se.an.1.m.11.d.13.sub eod.
26 260 S.Dionysius I.mart. sed. an. 9. mens.4.di.5.sub Claudio.
27 270 S.Felix I.mar.se.an.4.m.5.sub Aureliano.
28 274 S,Eutychianus mart.sed.an.9.m.6 d.9. sub Tacito & Floriano.
29 283 S.Caius mart.sed.an.12.m.4.d.6.sub Carino.
30 296 S.Marcellinus mart.sed.an.7.m.11.d.19. sub Diocletiano & Maximiano.
31 304 S.Marcellus I.mart.se.an.4.m.6.d.21.sub Constantino.
32 308 S.Eusebius mart. sed.an.2.m.7.d.27. sub eod.
33 310 S.Melchiades mart.se.an.3.m.2.sub eod.
34 314 S.Syluester I.sed.an.21.d.4.sub eodem.
35 336 S.Marcus sed.m.8.d.22.sub eodem.
36 336 S.Iulius sed an.14.m.5.d.19.sub eod.
37 351 Liberius se.an.15.m.14.d.18.sub Iuliano.
38 373 Damasus sed.an.16.m. 2. d.10. sub Valētiniano & Theodosio.
39 363 Siricius sed.an.15.m.1.d.10. sub Arcadio & Honorio.
40 398 Anastasius sed.an.4.m.1.d.13.sub eisdem.
41 402 Innocentius sed.an.15.m.2.d.10.idem.
42 417 Zozimus sed.an.2.m.4.d.7.sub Theodosio Iuniore.
43 420 Bonifacius I.sed.an.3.m.9.d.28.sub eod.
44 423 Cælestinus I sed an 8.m.5.d.3.sub Placidio.
45 432 Sixtus 3.sed.an.7.m.11 sub eodem.
46 440 Leo Magnus sed. an.20.m.11.d.2.sub Marciano.
47 461 Hilarius sed. an.6.m.3.d.9.sub Leone.
48 467 Simplicius sed,an.14.m.6.d.14.sub eod.

Feilx

Ord. Anni christi.

49 482 Felix II. dictus 3. sed. a. 11. m. 11. d. 18. sub Zenone.
50 494 Gelasius se. an. 2 m. 8. d. 6. sub Anastasio.
51 496 Anastasius II. sed. an. 1. m. 11. d. 12. sub eod.
52 497 Symmachus sed. an. 15. mens. 7. d. 26. sub Theodorico.
53 514 Hormisda sed. an. 9. d. 11. sub Iustino.
54 523 Ioannes I. sed. an. 2. m. 9. d. 15. sub eod.
55 526 Fœlix 4. dictus 3. sed. an. 4. m. 2. d. 18. sub Iustin.
56 530 Bonifacius 2. sed. an. 1. d. 2. sub eod.
57 532 Ioannes 2. sed. an. 2. m. 4. d. 6 sub eodem.
58 534 Agapetus sed. mens. 1. d. 1. sub eodem.
59 535 S. Sylucrius sed. an. 1. m. 5. d. 12. sub eod.
60 537 Vigilius sed an. 17. m. 6. d 26. sub Flauio Anicio.
61 555 Pelagius sed. an. 9. men. 10. d. 28. sub Iustiniano.
62 566 Ioannes 3 sed. an. 10 d. 15. sub eod.
63 577 Benedictus 1. sed. an. 3. m. 2. d. 15. sub Tiberio.
64 580 Pelagius 2. sed. an. 9. m. 2. d. 20. sub eo.
64 590 Gregorius Magnus sed. an. 13. m 6. d. 8. sub Flauio Phoca.
66 604 Sabinianus sed. an. 1. m. 5. d. 9. sub eod.
67 605 Bonifacius 3. sed. an. 1. m. 2. d. 28. sub eo.
68 608 Bonifacius 4. sed. an. 6. m. 8. d. 13. sub Heraclio.
69 615 Deusdedit sed. an. 3. d. 23. sub eod.
70 618 Bonifacius V. sed. an. 3. m. 9. d. 19. sub eod.
71 622 Honorius 1. sed. an. 12. m. 11. d. 17. sub eod.
72 635 Seuerinus sed. an. 2. d. 4. sub eod.
73 638 Ioannes 4. sed. an. 1. m. 9. d. 19. sub eodem.
74 640 Theodorus sed. an. 6. m. 5. d. 18. sub Constantino.
75 647 Martinus I. mart. sed. an. 6. m. 1. d. 26. sub eod.
76 653 Eugenius sed. an. 2. m. 9. d. 24. sub eod.
77 657 Vitalianus sed. an. 14. m. 5. dies 28. sub. eo.
78 672 Adeodatus sed. an. 4. m. 2. d. 5. sub eod.
79 676 Dominus I. vel Dominio sed. an. 2. m. 5. d. 10. sub Constantino Augusto.
80 679 Agatho sed. an. 2. m. 6. d. 4. sub eodem.
81 682 Leo 2. sed. m. 10. d 17. sub eod.
82 684 Benedictus 2. sed. m. 10. d. 27. sub Heraclio Constan-

Ord. Anni Christi

stantino.

83 685 Ioannes V. sed. an. 1. d. 9. sub eodem.
84 686 Cuno vel Conon sed. m. 11. d. 3. sub eod.
85 687 Sergius 1. sed. an. 13. m. 8. d. 23. sub Leontio.
86 701 Ioannes 6. sed. an. 3. m. 2. d. 13. sub Tiberio Hab-simaro.
87 703 Ioannes 7. sed. an. 2. m. 7. d. 17. sub eo.
88 703 Sisinnius sedit d. 20. sub Iustiniano.
89 707 Constantinus sedit an. 7. m. 1. d. 21. sub Philippi-co Bardane.
90 715 Gregorius 2. sedit an. 15. m. 10. d. 21. sub Anasta-sio.
91 731 Gregorius 3. sedit an. 10. m. 8. d. 10. sub Leone I-sauro.
92 741 Zacharias I. sedit an. 10. m. 3. d. 9. sub Coprony-mo.
93 752 Stephanus 2. sedit d. 3. sub eod.
94 752 Stephanus 3. dictus 2. sed. an. 5. d. 29. sub eodem.
95 757 Paulus 1. sedit an. 10. m. 1. sub eodem.
96 768 Stephanus 4. dictus 3. sed. an. 3. m. 5. d. 27. sub eo-dem.
97 772 Adrianus 1. sed. an. 23. m. 10. d. 17. sub Leone 4.
98 796 Leo 3. sed. an. 20. m. 5. d. 18. sub Constantino 8.
99 816 Stephanus V. dictus sed. men. 6. d. 24. sub Ludo-uico Pio.
100 817 Paschalis sed. an. 7. m. 3. d. 17. sub Lothario.
101 824 Eugenius 2. sed. an. 3. m. 6. d. 24. sub eod.
102 827 Valentinus sed. m. 1. dies 10. sub eod.
103 828 Gregorius 4. sed. an. 16. sub eod.
104 844 Sergius 2. sed. an. 3. m. 2. d. 3. sub eodem.
105 847 Leo 4. sed. an. 8. m. 3. d. 6. sub eod.
106 755 Benedictus 3. sedit an. 2. m. 6. d. 9. sub eo.
107 858 Nicolaus I. sedit ann. 9. m. 6. d. 21. sub Ludouico Iuniore.
108 867 Adrianus 2. sed. an. 5. d. 12. sub eod.
109 872 Ioannes 8. sed. an. 10. sub Carolo.
110 882 Martinus 2. aliâs Marinus sed. an. 1. m. 2. d. 28.

sub

Ord. Anni Christi.

sub eodem.

111 883 Adrianus 3.sed.an.1.m.1.d.22.sub Carolo 3.
112 885 Stephanus 6.dictus V.sed.an.6 d.4. sub Crasso.
113 891 Formosus sed.an.5.m.6.d.18.sub Arnulpho.
114 896 Bonifacius 6.sed.d.15.sub eodem.
115 897 Stephanus 7.dictus 6.sedit an.1.m.3.sub eod.
116 898 Romanus sed.m.4.d.23.sub eod.
117 898 Theodorus 2.sed.d.20.sub eod.
118 898 Ioannes 9.sed.an.2.d.15.sub eod.
119 900 Benedictus 4.sedit an.4.m.6. d.15. sub Ludouico.4.
120 905 Leo V.sed.m.1.d.10.sub eodem.
121 905 Christophorus I.sed m.7.sub eod.
122 906 Sergius 3.sed.an 7.m 3.d.16.sub eod.
123 913 Anastasius 3.sedit ann.2.mens. 2.d.29.sub Conrado.
124 915 Lando sed.m.4.d.22. sub eodem.
125 916 Ioannes X.sed.an.14.m.2.d.15.sub eod.
126 930 Ioannes XI sed.an.4.m.10.d.15.sub Henrico Aucipe.
127 935 Leo 6.sed.m.6.d.15.sub eod.
128 935 Stephanus 8.dictus 7.sedit an.2.m.1.d.15.sub eod.
129 937 Leo 7.sed.an.2.m.6.d.12. sub Otho magno.
130 940 Stephanus 9.dictus 8. sed. ann. 2. m.4. d. 15.sub eodem.
131 942 Martinus 3.siue Marinus 2.sed.an.3.m.6.d.13.sub eodem.
132 946 Agapetus 2.sed.an.9.m.7.d.10.sub.eod.
133 955 Ioannes 12.sed an.8.m.4.d.5.sub eod.
134 963 Leo 8.sed.an.1.m.3.d.5.sub eod.
135 965 Ioannes 13.se.an.6.m.11.d.5.sub eod.
136 972 Benedictus V.dictus 6.sed.an.1.m.6.sub eod.
137 Bonifacius 7. sed an.1.m.1.d.12.sub Othone Iuniore.
138 975 Benedictus 6.dictus 7.sed.an.9.m.1.d.12.sub Otho.2.
139 984 Ioannes 14.sed.m.8.d.2.sub eod.

Ioan.

Ord. Anni Christi.

140 985 Ioannes XV.sed.an.9.m.7.d. 10.sub Ottho.3.
141 995 Ioannes XVI.sed.m.3.sub eodem.
142 995 Gregorius V.sed.an.2.m.7.d.25 sub eod.
143 998 Syluester 2.sed.an.4.m.6.d.12.sub eod.
144 1003 Ioannes XVII.aliâs 18.sed.mens.5.d. 26.sub eodem.
145 1003 Ioannes 18.aliâs 19 sedit an.4.m.7.d.3.sub Henrico 2.
146 1009 Sergius 4.sed.an.2.m.9.d.12.sub eod.
147 1012 Benedictus 7.dictus 8.sed.ann.11.m. 10.d.21. sub eod.
148 1024 Ioannes XIX.aliâs XX. sedit ann.8 m.7.d.9.sub Henrico Iuniore.
149 1032 Benedictus 8.dictus 9.sedit ann.12.m.4.dies 20. sub eod.
150 1045 Gregorius 6. sedit an. 1. m.7.d. 21. sub Conrado Saliquo.
151 1046 Clemens 2.sed.m.9.d.19.sub Henrico 3.
152 1047 Damasus 2.sedit d.23 sub eod.
153 1049 Leo IX.sedit an.5.m.2.d.8.sub eod.
154 1055 Victor 2.sed.an.2.m.3.d.16.sub eod.
155 1057 Stephanus X. dictus IX. sedit m. 7 d. 28.sub eo.
156 1059 Nicolaus 2.sedit an 2 m.6.d.1.sub Henrico 4.
157 1061 Alexander 2.sedit an.11.m.6.d 22.sub eod.
158 1073 Gregorius 7 sed an.12.m.1.d.3 sub eod.
159 1086 Victor 3 sedit an.1.m.3.d 24.sub eod.
160 1088 Vrbanus 2.sed.an 11.m.4 d.18.sub.eod.
161 1099 Paschalis 2.sedit an.18.m.5.d 7.sub eod.
162 1118 Gelasius 2.sedit an.1 d.5 sub eod.
163 1119 Calixtus 2. sedit an.5.m. 10.d.13. sub Henrico 5.
164 1124 Honorius 2.sed.an.5.m.2.d.3.sub eod.
165 1130 Innocentius 2. sed.an.13.m.7.d.8.sub eod.
166 1143 Cœlestinus 2.sed.mens.5.d.13. sub Lothario secundo.
167 1144 Lucius 2.sed.m.11.d.4.sub Conrado Sueuo.
168 1145 Eugenius 3. sed.an.8.m.4.d.10.sub eo.
169 1143 Anastasius 4.sedit ann.1.mens. 4.sub Friderico

Bar-

Od. Anni Christi.

Barbarussa.

170 1145 Adrianus IV. sedit an. 4. m. 9. sub Friderico Ahenobarbo.

171 1159 Alexander III. sed. an. 21. m. 11. d. 23. sub. eod.

172 1181 Lucius III. sed. an. 4. m. 2. d. 28. sub eodem.

173 1185 Vrbanus 3. sedit an. 1. m. 10. d. 15. sub eod.

174 1187 Gregorius 8. sed. m. 1. d. 27. sub eodem.

175 1188 Clemens 3 sed. an. 6. m. 2. d 15. sub eod.

176 1191 Cœlestinus III. sedit ann. 3. m. 9. d. 11. sub eodem.

177 1198 Innocentius 3. sedit ann. 18. mens. 6. d. 9. sub Henrico 6.

178 1216 Honorius 3. sed. an. 10. m. 8. sub eod.

179 1227 Gregorius IX. sedit ann. 14. mens. 4. d. 3. sub Friderico 2.

180 1241 Cœlestinus IV. sedit d. 17. sub eodem.

181 1243 Innocentius IV. sedit an. 11. mens. 5. d. 14. sub eodem.

182 1254 Alexander IV. sedit ann. 6. mens. 5. d. 5. sub eodem.

183 1261 Vrbanus IV. sedit annos 3. mens. 1. d. 4. sub Ricardo.

184 1265 Clemens IV. sedit ann. 3. m. 9. d. 23. sub eod.

185 1271 Gregorius X. sedit an. 4. m. 4. d. 10. sub eod.

186 1276 Innocentius V. sed. m. 5. d. 2. sub Rodulfo.

187 1276 Adrianus V. sed. m. 1. d. 9. sub eod.

188 1276 Ioannes XX. aliâs XXI. sedit mens. 8. d. 5. sub eodem.

189 1277 Nicolaus 3. sed. an. 2. m. 8. d. 22. sub eo.

190 1281 Martinus IV. sedit annos 4. mens. 1. d. 7. sub eodem.

191 1286 Honorius IV. sed. an. 2. d. 2 sub eod.

192 1288 Nicolaus IV sed. an. 4. m. 1. d. 14. sub eodem.

193 1294 Cœlestinus V. sed. m. 5. d. 7. sub Adolpho:

194 1294 Bonifacius 8. sed. an. 8. m. 9. d. 19. sub eod.

195 1303 Benedictus IX. dictus XI. sed. m. 9. & d. 6. sub eodem.

Cle-

Ord.	Anni Christi.	
196	1305	Clemens V. sedit ann. 8. m. 10. d. 16. sub Alberto.
197	1316	Ioannes XXI. dictus XXII. sed. ann. 18. m. 3. d. 28. sub eod.
198	1334	Benedictus X. dictus XII. sed. an. 7. m. 4. d. 6. sub Lodouico 4.
199	1342	Clemens VI. sedit an. 10. m. 7. sub eod.
200	1353	Innocentius VI. sedit. an. 9. men. 8. d. 26. sub eodem.
201	1362	Vrbanus V. sedit ann. 3. m. 1. d. 17. sub Carolo IV.
202	1371	Gregorius XI. sed. an. 7. m. 2. d. 27. sub eod.
203	1378	Vrbanus VI. sedit an. 11. m. 6. d. 8. sub eod.
204	1379	Bonifacius IX. sed. an. 14. men. 11. sub Veceneslao.
205	1404	Innocentius 7. sed. an. 2. d. 22. sub eod.
206	1406	Gregorius 12. sed. an. 2. m. 6. d. 6. sub Roberto.
207	1409	Alexander V. sed. m. 10. d. 8. sub eodem.
208	1410	Ioannes. 22. dictus 23. sedit an. 5. d. 15. sub eodem.
209	1417	Maternus 3. dictus V. sed. an. 13. mens. 3. d. 12. sub Sigismundo.
210	1431	Eugenius 4. sedit an. 15. m. 11. d. 21. sub eod.
211	1447	Nicolaus V. sed. an. 8. d. 19. sub eod.
212	1456	Calixtus 3. sedit ann. 3. m. 3. d. 26. sub Friderico. 3.
213	1458	Pius 2 sed. an. 5. m. 11. d. 26. sub eod.
214	1464	Paulus 2. sedit an. 6. m. 10. d. 29. sub eod.
215	1471	Sixtus 4. sed. an. 13. d. 5. sub eod.
216	1484	Innocentius 8. sedit an. 7. mens. 10. d. 27. sub eodem.
217	1492	Alexander 6. sed. an. 11. d. 8. sub eod.
218	1503	Pius 3. sedit d. 16. sub Maximiliano.
219	1503	Iulius 2. sedit an. 9. m. 3. d. 12. sub eod.
220	1513	Leo X. sedit an. 8. m. 8. d. 21. sub eod.
221	1522	Adrianus VI. sed. an. 1. m. 8. d. 6. sub eodem.

Od.	Anni Christi.	
222	1523	Clemens 8.ſedit an.10.menſ.10.d.8. ſub Carolo.5.
223	1534	Paulus 3.ſedit.an.15.d.29.ſub eod.
224	1550	Iulius 3.ſed.an.5.m.1.d.16.ſub.eod.
225	1555	Marcellus 2.ſed.d.22. ſub Ferdinando.
226	1555	Paulus 4.ſed.an.4. m.2.ſub eod.
227	1560	Pius IV.ſed. an.5.m.11.ſub eod.
228	1566	Pius V.ſedit ann.6.menſ.4. ſub Maximiliano 2.
229	1572	Gregorius 13.ſedit an.13.ſub eodem.
230	1585	Sixtus V.ſedit an.5.menſ.4. d. 13. ſub Rudolpho 2.
231	1590	Vrbanus 7.ſed.d.12.ſub eodem.
232	1590	Gregorius 14.ſedit m.10.d.10.ſub eod.
233	1591	Innocentius 9.ſed.m.2.d.1.ſub eodem.
234	1592	Clemens 8.ſedit an.13.m.1.d.1. ſub eod.
235	1605	Leo XI. ſedit d 22.ſub eod.
236	1605	Paulus V.hodie ſedet ſub eodem.

TRAC-

TRACTATVS DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

DE LEGIBVS QVIBVS VTIMVR IN tractatione beneficiorum.

CAPVT I.

1 *Quare agatur de leg. beneficiorum priusquam de materia.*
2 *Legum authoritas.*
3 *Legis bonæ iudicium vt conueniat negotijs.*
4 *Quæ leges sint proferendæ in causis beneficialibus, & quòd canones vincant leges ciuiles in spiritualibus.*
5 *Ius Pontif. quibus constituitur libris, & de stylo Curiæ.*
6 *De concilio Basiliensi, & eius authoritate, & de Pragmatica sanctione.*
7 *Concilio Constantiensi.*
8 *De Concordatis Gallicanis & Germanicis.*
9 *Locorum & Ecclesiarum consuetudines sequendæ.*

IN nomine Domini nostri Iesu Christi Sanctissimę, & incomprehensibilis Trinitatis, Patris, Filij, & Spiritus sancti, inuocatis suffragijs beatissimæ Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum, Amen.

Quia de beneficijs Ecclesiasticis, lites & contentiones oriuntur quotidianæ, tantaque nunc incessit habendi libido, vt non onus, sed lucrum & bona Ecclesiarum plures desiderent, & nihil non tentent vt ea assequi, & assecuta omnibus artibus conseruare & defendere possint: placuit in epitomen & synopsin, quæ sparsim & in diuer- 1

ſis peregriniſque tractationibus inuenire potui, quæque vel iudicata vidi, vel audiui, methodo faciliori tradere, quæ prodeſſe & Reipublicæ, & doctos aliqua ex parte iuuare valeant, & tyrones ad beneficiorum Eccleſiaſticorum cognitionem facilè manu ducere, technas arteſque iniuſtè ambientium vel poſſidentium refellere, bonorum autem iuſtam poſſeſſionem conſeruare poſſint. Ordiemur autem ab ea parte qua fundamenta tractationi conſtituantur, atque leui quadam velitatione primum detegemus, quibus ſit innitendum authoritatibus & legibus. Imitabimur Pomponium dum *in l.2. de Origine iuris*, dicturus de magiſtratuum authoritate, iuris diuerſas refert origines, & à quibus prodierit, quáue authoritate receptum fuerit.

2 Principia prima eorum quæ bene geruntur, quæve prohibeantur in republica, conſiſtunt in legibus: ſine quarum conſtitutione erubeſcere ſe quippiam ſtatuere vel decernere Iuſtinianus, quantumuis Imperator, ingenuè profeſſus eſt, *in § conſideremus, de triente & ſemiſſe. Nouella 18.c.5 Atque in l.illam, .9. de Collatio.lib. 6. C.tit.20.* dubitare ſe dixit reſoluere quæſtionem occurrentem, quòd nulla de ea conſtitutio propoſita eſſet. Legum principia concedunt & philoſophi, quemadmodum omnis ars ſua habet principia, vt tradit contra *Algazelē Auerroës in Phyſi.diſp. ,c.5* .Ius autem eſt ars boni, & æqui. *l.1. de Inſtit.iur.* P .leges porrò & ab his qui poteſtatem cōdendi habent, poni debeat, vel approbari, vt neceſſariam habeant obſeruantiam *l. 1.& fi.C. de legib & toto tit.C. de Veteri iure enucl.& in proœmio Decretalium circa finem, & alibi.* ſufficiantq; illæ pro negotio decidendo, & ad eas vt ad æquilibrium lances, referenda ſunt reſponſa & iudicia : ſicut & ſæpe legimus in ſacra pagina Deum & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, conſulentes ad legem reieciſſe, *vt D.Lucæ c.10.verſic 26.* interrogatus a iuriſperito, de vita reſpondit, In lege quid ſcriptum eſt; &c. Hoc fac & viues. & excuſans diſcipulos, *D. Matt. c.12.verſ.5.* In lege non legiſtis, quia Sabbathis ſacerdotes in tēplo Sabbathum violāt, &c. Pugnaq; illa Dæmonis & Chriſti

ex lege omnino habuit fundamenta, *D. Matth. c.4.* & ibi sæpe scriptum est. Atque in pulchrè dictis Comicorum *c.65.* ex Menandro proponuntur hi versiculi.

Τρία γάρ ἐστι διαποτὰ
δι' ὧν ἅπαντα γίγνεται, ἢ κατὰ νόμους
Ἢ ταῖς ἀνάγκαις, ἢ γε τρίτον ἔθει τινί.

id est, Tria enim sunt herę, per quę omnia fiunt: aut secũdum leges, aut propter necessitatẽ, aut propter cõsuetudinẽ. Quæ videtur transcripsisse Modestinus, *in l. ergo. de Legib.* Lex proditur, vt appetitus noxius sub iuris regula limitetur, per quam genus humanum, vt honestè viuat, alterũ non lædat, ius suum cuique tribuat, informatur. *§. ideoq; proœmio Decretalium, & secundum Aristotelem, quem refert Athenæus lib.11. Dipnosophist. in c.22.* Lex nihil aliud est, quàm determinata ratio iuxta ciuitatis consensum, quę singula quo pacto faciẽda sunt declarat. Consentit Philo Iudæus, dũ in libro de pœnis & præmijs, Lex, inquit, nihil aliud est quàm iubẽs agenda, & vitanda prohibẽs: cui adstipulatur Cicero 1. *de legib.* Sequenda itaque lex, & secundum eam agendũ & iudicandum, etsi dura videatur, *l. prospexit. Qui & à quibus manu. liber. non fiant.* P. Nec licet iudicibus de lege iudicare, secundum quam ipsi ferre iudicium debent, *ca in istis, 4. dist. l. nemo, de Sentent. & interloc. omnium iudic.* alioquin, *vt ait Cicer. 2. de inuent.* potestas dabitur peccandi, dum intelligẽt iudices, nõ ex lege in quã iurati sunt, sed ex arbitrio iudicare. Promittunt idipsum iudices, dum promouentur ad munus iudicandi, & se secundum leges iudicaturos, religione iurisiurandi obstringunt, *l. rem non nouam, C de iudic.*

Cæterùm quia conuenientes leges negotijs quibus feruntur esse debent, nec omnes leges ad omnia indifferenter negotia transferenda erunt: & vt ait Ouidius 2. *de Remedio Amor.* 4

Nam quoniam variant animi, variabimus artes,
Mille mali species, mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quædam sanantur acuto,
Auxilium multis succus & herba fuit.

Vt bonæ legis signum est, quod accommoda & propriè prospiciens negotio sit, *c. erit autem lex, 4. dist.* sic boni iudicis partes erunt, singulis rebus proprias leges adhibere, Eaque fuit intentio Solonis quando sanxit, vt singulis rebus singulæ leges præscriberentur teste Demosthene *contra Leptinen.* Ius ita certum & finitum, *l. 2. de iur. & fact. ignor. lib. 22. P. tit. 6.*

4 Proinde in causis beneficialibus delectus erit habendus legum, primum in genere, dehinc in specie. In genere, vt illæ leges quæ circa spiritalia, vel iuncta ex spiritalibus & temporalibus, præferantur temporalibus, seu secularibus. *Clem. dispendiosa, de iudic.* & vt dicitur in concilio Meldensi, Canonũ statuta custodiantur ab omnibus: & nemo in actionibus vel iudicijs Ecclesiasticis suo sensu sed eorũ authoritate ducatur. *c. 1. & c. ne innitaris de Constitut. lib. 1. tit. 2.* sicuti & rescriptum in causis matrimonialibus & spiritalibus, Põtificias leges vincere seculares. *c. Euphemium. §. 1. 2. quæstione 3. ca. pen. & fin. de Secun. nupt.* Assentitur Iustinian. *in §. penult. in Nouel. vt clerici apud proprios epi conuen.* Si delictum, *inquit*, sit Ecclesiasticũ, egẽs castigatione vel multa Ecclesiastica, Deo amabiles Episcopi hoc discernant, nihil cõmunicantibus clarissimis prouincijs iudicibus: Neq; enim volumus talia negotia scire omnino ciuiles iudices, cùm oporteat talia Ecclesiasticè examinari, & emendari secundum sacras, & diuinas regulas, quas etiam sequi nostræ non dedignãtur leges. & eadẽ ratione idipsum determinat *c. clerici, d. iudic.* Neq; vtendũ esse legibus Imperatorum in omnibus nẽgotijs Ecclesiasticis, cautum expresè, *in c. legem Imperatorũ 10. dist.* eo quòd princeps secularis, in Ecclesiastica negotia non habeat potestatem: & ideo legem ferendo, Ecclesiasticas personas ad obediendum nequeat ligare, vt docetur exemplis. *c. quæ in ecclesiarum, & c. ecclesiæ sanctæ mariæ, de Constitut. c. bene, 96 dist. c. inter, 33. quæst. 2.* Nisi forsan ecclesia postulet à principe, per eum aliqua de re ecclesiastica sanciri legem, *c. consilia, §. hinc etiam. 17 dist.* vel nisi in fauorem ecclesiæ condatur lex à laico, conformis ecclesiasticæ, *l. generaliter, de episc. & cler. C. & 40. generali.*

raliter, & quaest. 1. vel nisi lex secularis principis approbetur, vel recipiatur à summo Pontifice, quo casu pro Pōtificia haberetur: vt liquet ex pluribus transcriptis ex iure ciuili in volumen Decreti & Decretalium: probant & *d.cc. quae in ecclesiarum, & ecclesia sancta Mariae, de Constit.* vel nisi lex principis ageret de rebus temporalibus, in quibus sacri canones non dedignantur sequi sacras principum leges, vt in *l.c. de Oper. noui nuntiat.*

5 Vtemur ergo primo loco in beneficialibus Ecclesiasticisque causis, & praecipuè iure diuino, quod pro fundamento est iuris Pontificij: dehinc iure canonico positiuo, quod concluditur suis voluminibus, Decreto Decretalibus, Sexto Decretalium, Clementis, & Extrauagātibus, & stylo Curiae Romanae, prout ius diximus componi Canonicum, *lib. de iuris arte, c.* 8 vbi fusè de iure Canonico, stylo, & regulis Cancellariae, quarum regularum quaedam in Gallia pro lege immutabili receptae sunt, vt suo loco admonebimus, vt non possit illis derogari.

6 Innitimur quoque in quaestionibus beneficiorum Ecclesiasticorum, Pragmaticae sanctioni quae ex Concilio Basiliensi sumpta est, & in Gallia recepta, nisi quatenus postea per Concordata fuit ei derogatum. Coepit haberi Concilium Basiliense, circa annum Domini millesimū, quadringentesimum, trigesimum primum, & post multos annos absolutum *vt ait Platina in Eugenio 4. Gaguinus, Paulus Aemylius & alij.* constatque ex vltima sessione 45. productum vsque ad annum millesimum, quadringentesimum quadragesimum secundum, ita per vndecim annos, menses nouem dies viginti septem, à Martino quinto primum indictum Papiae, & ob pestem ibi grassantem intermissum & Senas translatum: deinde interruptum ab Alphonso Arragonum rege, continuatum Basileae post septennium, vt habetur *in §. si de authoritate sacrorum Conciliorum, in Pragm. sanct. vbi gloss. ad verbum facto.* notat translationis Basileam instrumentum factum fuisse Senis 26. Februarij 1424. absolutum sub praesentia Sigismundi Imperatoris, praeside Iuliano legato sedis

Apostolicæ : & post eius reuocationem subrogato Ludouico Cardinali Arelatensi, vbi annatæ beneficiorum damnatæ, vel temperatæ,& plura de beneficijs, & contra Hussitas statuta : illinc orta pragmatica sanctio in Consilio Basiliensi edita, apud Bituriges in Gallia, approbata à Carolo 7. rege non. Iulij 1438. & publicata in senatu Parisiensi 3. idus Iulij, eius anni,iuxta *Gaguinum lib.* 10. Quæ tamen nec sine discordia fuit seruata, circa menses collat. beneficiorum : quæ tamen postea sedata fuit per Sixtum 4. per distinctionem mensium, *de qua in cap.* 1. *de Treuga & pace:in Extra communi. libr.* 1. *titu. finali.*

7 Sed non solùm ex consilio Basiliensi composita est Pragmatica sanctio,sed partim etiam ex decretis approbatis consilij Constantiensis,habiti sub Martino 5. *vt liquet ex tit. de authoritate sacrorum Conciliorum*, quod est decretum Constantiensis synodi,acceptatum tamen & renouatum per Basiliense Consilium. Celeberrimum fuit illud consilium Constantiense, initum anno Domini 1414.in Germania,cui interfuerunt quatuor Patriarchę, Cardinales 29.Archiepiscopi,47 Episcopi, 160. vel secundum alios 170.Abbates,& Doctores, 564.præsidente ab initio Ioanne Papa,aliquibus 23. vel 24. Neapolitano in schismate, & postea Martino 5. electo, eiectis tribus antipapis : & durauit annos tres & aliquot menses. vide Onuphrium, & Platinam. Pragmatica porrò sanctio fuit edita, nondum adhuc dissoluto concilio Basiliensi,nempe anno 1438. vt dictum est,& constat ex data ei apposita in fine eius, & titulo de conclusione Ecclesiæ Gallicanæ. Fuerunt autem postea in consilio Basiliensi quædam alia edita, quæ non fuerant ab Eugenio 4.confirmata,neque receptum etiam fuit per Eugenium illud concilium, nisi in certis causis, vt ibi exprimitur,& notat Gomes *ad Regulam Cancellaria de triennali possessore,in præfatione.* Approbauit tamen Pragmatica sanctione contenta, quæ videbatur reprobasse Eugenius Papa, *vt habetur in §. ne tamen in dissolutionem, sub titulo de causis,in Pragmatica sanctio.* vbi gloss. *ad verbũ, dissolutionem,*

notat,

otat, Eugenium 4. ter conatum dissoluere consilium asiliense, primum, paulo post concilium Basiliense inoatum, cùm illud transtulit Bononiam: quam tamen tractauit reuocationem, anno Domini 1432. 16. Kand. Martij, sui pontificatus anno 2. per literas quæ incipiunt, Ad sanctam Petri sedē. Secundò reuocationem iam fecit, anno 1433. per tres Bullas, sed & hanc dissotionē iterum reuocauit eodem anno, per bullas alias, uæ incipiunt, Dudum sacrū generale. Subinde tertiam ndixit dissolutionem eiusdem concilij Basiliensis, cum non placerent decreta eius, potissimum de annatis, & e electionibus, idque 18. Septemb. 1437. quæ tamen euocatio damnata, vel melius non admissa per reem Galliarum, & concilium ipsum Basiliense. Prohibuitque rex Carolus 7. omnibus prælatis sui regni ire Ferrariam, quo Eugenius 4. concilium transtulerat, per iteras publicatas in senatu Parisiensi 10. die Martij, anno 1437. Inchoatum nihilominus per d. Eugen. 4. concilium, 5. Idus Aprilis Ferrariæ, anno 1438. & ingruente peste Florentiam translatum. In 26. & 27. sessione dicti concilij Basiliensis, tractatur de admonitione & citatione contra Eugenium Papam & Cardinales; in 28. & 29. agitur de contumacia Papæ Eugenij, & declaratur contumax quòd tractaret de dissolutione concilij. Decreuit & concilium Basiliense in sessione 33. anno 1439. iuxta concilium Constantiense, sessio. 4. & 8. tres vt loquitur veritates. Primum quod concilium generale est supra Papam. Secundò quod Papa concilium generale legitimè congregatum, sine eius consensu non potest dissoluere. Tertio quòd prædictis veritatibus repugnans pertinaciter, est censendus hæreticus. Quas tamen veritates tres damnauit Eugenius libello qui incipit, Moses seruus Dei. Platina tamen, in eius vita, approbasse Eugenium consiliū Basiliense sub finem vitę eius, in hęc verba scribit, de eo loquēs. Concilio Basiliēsi, vnde infinita mala orta sunt, authoritatē dedit, approbatis eorum per literas Apostolicas decretis. Hæc Platina. Forsan hoc idem fecit, quia cum contemneret venire ad concilium,

anno 1439. sessione 39. electus fuerit in locum eius Amadęus, olim Dux Sabaudię, tūc eremita dictus Fœlix 3. qui tamē se pōtificatu abdicauit, anno 1449. & cessit Nicolao 5. impellente & suadente Frederico 3. Imperatore, vt scribit Platina in Nicolao 5. volūt aliqui in fine tomi 2. conciliorum, hunc Nicolaū 5. acta concilij Basiliensis confirmasse, sed de concilio Basiliensi hactenus, sufficit annotasse Pragmaticam sanctionem in beneficiorum causis in Gallia maximè & alibi, exceptis his quibus derogatum est, posse legis locum habere. Videndæ sunt bullæ Martini 5. & Nicolai 5. quæ determinant ea quæ recipienda sint, edita in concilio Constantiensi & Basiliensi.

Rursum inter leges beneficiorum pręcipuas, in Gallia
8 sunt concordata inter summum Pontificem Leonem 10. & Franciscum eius nominis primum regem Galliæ, approbata Romæ in concilio septimo in Laterano habito, anno Domini 1515. vt colligitur ex prologo & datis Concordatorum, & de eorum authoritate fusè Rebu. *in rubr, de coll. in Concord.* Eiusdem authoritatis inter Germanos sunt concordata Germanica inita inter Iohannem Diaconum Cardinalem Legatum sedis Apostolicæ, & Fridericum Imperatorem & alios principes & Ecclesiasticos prælatos, approbata per Nicolaum 5. 14. Calend. Aprilis anni 1447. in quibus vel maximè reseruationes quædam sublatæ sunt, & relictæ collationes liberæ ordinarijs Ecclesijs Germaniæ, & temperatæ extrauagantes execrabilis, & ad regimen. *de præben. in extrauag. commun.* Meminit de his concordatis Germaniæ Puteus *decisio. 47. incip. Nicolaus 5. li. 1.* Rebuffus in praxi beneficiorum, *ad regulam* 4. *Cancellariæ.* Nos de his concordatis latius *infrà c. 24. n. 20.* Cassiodor. *decisione vnica de pactis, incipi. Concordata Germaniæ Ioan. Paul.* Ptolomęus *decis. 85.* incipien. Vtridunenses canonicatus & præbend.

9 Erunt & consuetudines Ecclesiarum, locorum, priuilegia principum, in his etiam beneficijs obseruanda, prout conuenientibus locis Deo fauente latius explanabimus. Quomodo autem in istis iuribus concurrenti-

bus

bus leges vel canones quæ videbuntur concurrere, sit procedendum, & quæ leges alijs sint proponendæ, iam monui in *lib. de Iuris arte.ca. 8. in fine, & in Methodo parua iuris lib. 2. circa finem.* ideo non immorabor, & ad alia transeo.

DE ORIGINE BENEFICIORVM Ecclesiasticorum & causa.

CAPVT II.

1 *Historia originis beneficiorum reperitur: & primum docetur, religionem & cultum Dei ab omni seculo fuisse.*
2 *Cum religione fuerunt instituta sacrificia.*
3 *Quid sacrificare, & de varijs rebus sacrificio oblatis.*
4 *De origine & necessitate sacerdotis & sacerdotij.*
5 *Sacerdotum Ethnicorum annonæ & Sacerdotia.*

QVanquam in Syntagmate iuris, *li.16.c.8.* admonuerimus, religionis ortũ, progressum & ministros ex antiquo esse, nihilominus tamen nunc ad institutum ordinem conseruandum, non pigeat quædam ex illis paucis repetere, alia plura & huic loco commodiora coniungentes, quę historiam, serie ab ortu religionis ac beneficiorum Ecclesiasticorum distinctionem & prouentus constitutionem retexere poterunt, & per synopsin exhibere. Initium porrò à religione ducendum: & illa, à nobis insito lumine in creatione naturæ humanæ per Deum, de quo scriptũ est, *Psal.4 vers.7.* Multi, *inquit*, dicunt, quis ostēdit nobis bona; & respondet, signatum est super nos lumen vultus tui Domine, *&c.* Docēt & creaturæ ipsæ earumq; consideratio, esse quoddam summum numen, summã causam, eamque verum Deum, qui hæc omnia fecerit & conseruet: vt docet *Iob.c.12. vers.7. & seq. & liber sapientiæ c. 13. vers.5. &* D. *Pau. ad Roma. ca.1. vers.2.* Fieri etiam non potuit, vt qui ratione nituntur homines, ita declinauerint ab illius splendore, vt non didicerint esse Deum, quamuis qualis esset, ignorauerint. Fuit primus homo,

& priorum seculorum homines, imbuti & instituti in vero Dei culto, fuitque semper Dei mentio & sententia, vt quamuis à vera semita Dei homines quidam recesserint, vel malitia, vel negligentia: tamen remanserunt reliquiæ etiam, & opinio inter impijssimos, & Deum esse: quòd & flagellis Dei, aut beneficijs, concedere vel inuiti, palàmque asserere compulsi sunt. Hinc iuris gentium erga Deum religio esse dicitur, *in l. 2. de iust. & iure in P.* vbi & aliàs docuimus, cultum Dei inditum à natura, modum autem colendi Deum alicubi à lege, vt tradit Aristot. *lib. 5. Ethic.* vbi & Albertus magnus *in 5. Ethi. tracta. 3. c. 3.* Religionem dicit, quæ superioris cuiusdam naturæ, quam diuinam vocat, curam ceremoniamque adfert, & *vt ait Cicero* 1. *Tusc. & de* Leg. 1. De hominibus nulla gens est nec tam immansueta, neque tam ferrea, quæ non etiam si ignoret, qualem Deum habere deceat, tamen habendum sciat. Et rursum de responsis Haruspicum, resp. Quis est tam vecors, qui aut cum suspexerit in cœlum, Deum esse non sentiat? & ea quæ tanta mente fiunt, vt vix quisquam arte vlla ordinem rerum atque vicissitudinem persequi possit, casu fieri putet. quæ nos fusè prosequuti sumus explicatione longiori, *Tomo. 3. commentariorum Syntax. Artis mirabilis, lib de Deo cap. 1. & 2.*

Ex causa religionis inducta statim ab initio sacrificia,
2 tùm publica, tùm priuata, *vt cap. 4. Genes. docetur.* Eaque ob plures & maximè tres causas, vt honoris, & laudis debitæ diuinitati testimonium aliquod signaretur: & gratiæ haberentur beneficiorum acceptorum, si non perfectè, tamen qualitercunque animi gratitudinem referentes. De hinc vt postularentur necessaria: & tertio, vt depellerentur noxia.

3 Sacrificare nihil aliud est quàm Deo munera offerre: vel breuius: sacrificare, est officium quod rei diuinæ faciendæ causa impenditur, apud Platonem in Eutyphrone. Sic quanquam veri Dei notio ex mentibus idololatrarum exulasset, attamen ea quæ religionis erant, in superstitione retenta sunt. Atque quidam pro sacrificio, obtulerunt Deo bonam & gratam voluntatem, preces,

Laudes, Hymnos, Odas: quidam thura, fruges. Alij animalium victimas: vt caprum, Baccho: *Ouid. 2. de Ponto*, vel asinum, *Plinius 24. li. 24*. Cereri, porcam: Dianæ, Ceruam, vt sacrificarunt & Thessali carnes, Isidi Anserem: Persæ, equum, *Ouidi. 1. Fasto.* alij immolabant Taurum, Gallum, Oues, Arietes, Porcum: & alij, quod crudelius, ipsum hominem, vt Chij, Arabes, Scythæ, Phœnices, Galli, & similes, de quibus & vide *Macr. lib. 2. Saturn. c. 5. & 7. & lib. 3. c. 6. Alexan ab Alexan. lib. 6 c fin.* Alij spolia, alij alia vota, aliave in sacrificium & cultum offerebant munera, secundum ritus & placita vel propria, vel publica. Hinc ceremoniæ, litationes, dedicationes, viscerationes, iusta sacrificia, patria, peregrina, & similia.

4 Subinde diuinis rebus ita authoratis, necessarij fuerāt qui regulas sacrorum præscriberent, curarent & agerēt: & aris, templis, & tumulis, vel lucis sacratis, quæ ad cultum diuinum desiderarentur, exequerentur, templa reficerent, sarta tectaque conseruarent, *vt ait Aristot. 6. Polit. c fin. & lib. 3. ca. 6.* fueruntque inter eosdem Ethnicos sacrificia, quę necessario sacerdotem exigerent, eumque assiduum: vt refert *Plato 6. de legib.* Quò pertinent iurisconsultorum Ethnicorum responsa, quæ sacerdotem dum sacra faceret, in ius vocari non permittebant; quòd non posset inde demoueri propter religionem. *l. 2. de in ius voc. P. & Hermogenianus in l. vitricus, 60. §. fin. iuncto Caio. in l. vel senectutem, de Donat. in. vir. & vxor P.* propter sacerdotium adeptum, retineri commodè non posse matrimonium, dixit, ob impedimēta videlicet officij sacerdotij. Et Paulus *in l. non distinguemus, 32. §. sacerdotio de Recept. arbit. lib. 4. P. tit. 2.* Sacerdotio, inquit, adueniente, videbimus an cogatur arbiter sententiam dicere. id enim non tantum honori personarum, sed & maiestati Dei indulgetur, cuius sacris vacare sacerdotes oportet. Quod & aliæ leges confirmant & religioni hoc beneficium excusationis tribuunt. Habuit & vnaquæque gentilium natio, in sua superstitione sacrificulos, sacerdotes, sacrorumque ministros, AEthiopes, Phœnices, Athlanti-

dos,

des, Phryges, & in summa omnes ferè barbari, Græci & Latini, quod admonuisse sufficiet. Refert ministrorum horum ordines apud Græcos seruatos, *Iulius Pullux, lib. I. Onomasti. c. 18.* Apud Romanos etiam erant flamines. Dialis, Martialis, Quirinalis, Viminalis, Vulcanalis, Carmentalis, &c. Sacerdotes, vt apud Liuium in I. Potitij, Pinarij, & Aruales, Augures, Dionys. Halicar. 2. Salij. 12. Plutarch. in Numa. & alij quos piget ob falsam religionē recensere: de quorum farragine tamē, nomenclatura & superstitione, si quis videre multa desiderat, consulat *Lilium Gregorium Giraldum in Syntagm. de Dijs seu idolis Gentium.*

6 Cum sacerdotibus habuit & nihilominus superstitio curam illorum, vt sacrificiorum: quare & Aristoteles refert 7. *Polit. ca. I.* Sacerdotibus fuisse circa exēpla comessationes institutas. Herotodus quoq; scribit, *lib. 2.* inter cōmoda quæ accedebant sacerdotibus Aegyptijs, fuisse, quòd nihil ex re domestica contererent aut impenderent, sed eorum singulis cibi sacri cocti essent, & carnes bubulæ & anserinæ. Atque *Geneseos 47. cap.* refertur fuisse ex publico sacerdotibus agros & annonas. Apud Romanos, ab initio quidem creati per Romulum sacerdotes ex singulis curijs qui haberent in victum sufficientem substantiam, *vt ait Dionys. Halicarnassæus, in 2.* Postea non ita, sed publicis sacris præfectis, annonæ datæ ex publico, certíque reditus collegijs sacrificulorum distincti, quod & in sacris gentilitijs vel familiarum institutis, à priuatis factitatum est. Indeque & sacerdotia dicta, quæ eius generis hominibus data eo nomine fuerunt. Meminit sæpè Liuius *de sacerdotijs Ethnicorum vt libr. 30* dum notat filium Fabij, quo tempore factus est Pontifex maximus, habuisse tunc duo sacerdotia. Et colligitur ex epistolis Diui Ambrosij *episto. 30. & 31* olim & Vestales, ex fisco & publico alitas, quod & docet *Symmachus lib. 10. Epistolarum, epist. 54.* Narrat & cap Iudicum, Micham Idololatram fecisse sibi sculptile, eique ædificasse ædiculam separatam & creasse sacerdotem cum Ephod, & Teraphin, constitutis ei in annuum stipendium decem

cem argẽteis, veste duplice cum victu. Meminit Plinius *lib.12.cap.14.* Sacerdotes Arabiæ, ex thure, quod ex Arabia Sabotham defertur, mensuram certam accepisse nomine Dei sui dicti Sabin, cui inseruiebant: atque etiam in Thomna diuidi quoque inter sacerdotes easdem portiones, *vt & lib.12.c.19.* tradit, diuersas decimas Cinnamomi inter sacerdotes AEgyptiorum. Rursum *lib.8. c.2.* veteres Romanos vina aut nouas fruges non prius degustasse, quam primitias sacerdotibus libassent. Dijs suis primitias quoque Ethnicos & eorum sacrificulis obtulisse, probationem facit quod scribit Cato 1. *de Originibus*, Mezentium Rutulis imperasse vt sibi offerrent, quas dijs primitias offerebant, quare vocatum contemptorem Deorum, vt refert *Macrob.3.Saturn.cap.5.* Sed hæc hactenus de gentium moribus, & diuini cultus superstitione, annonaque & beneficijs sacrificulorum, dicta sint, quibus plura addere possem, nisi me de imposturis dæmonum, & erroribus Ethnicorum loqui pigeret. Et proinde illos missos faciã, tum quòd indigni sint misceri verè sacris, tum etiam, quòd si quæ bona inter sua sacrificia vsurpauerint, ea suffurati fuerint à vero Dei cultu, eiusque religione, vt liquebit ex proxima veræ religionis historia & progressu, cuius volui separare filum à polluta illa idololatrarum religione, quam tamẽ volui nihilominus indicare, vt intelligant pertinaces, Ecclesiam Dei nihil absurdum, nihilve inauditum habere, circa sacrorum religionem, & Dei cultum & prouentus, quod homines ratione vtentes lumineque vel naturali illustrati, non probauerint inter sua mendacia quæ veris coloribus obiectis, persuadere conati sint.

DE CVLTV DIVINO, SACRIFICIIS sacerdotibus, & annona eorum, in lege veteris testamenti.

CAPVT III.

1 Quòd

1 *Quòd cultus diuinus primum ab Angelis fuerit exhibitus.*

2 *Quis sacrificia & verum cultum Dei docuerit, de Adam, & alijs vsque ad Noachum.*

3 *De Noacho, Melchisedecho, Abrahamo, & alijs.*

4 *De oratione cultus diuini tempore Mosis.*

5 *De ordinatione & reparatione ministerij cultus.*

1 COepit cultus diuinus in Angelis, qui sacrificium laudis & honoris Deo deferunt, continuè laudantes viuentem in secula seculorum, vt ait *Daniel cap.* 7. *& D. Ioan. Apocaly. cap* 4. vide quæ diximus *lib. de Angelis c. xi. in tom.* 4. *comment. Syntax. artis mirab.* Angeli fuerunt primùm creati ante mundum, secundum Græcos: vt & tradit Damascenus, Suidas, & alii, quibus assentiuntur Hieronymus, Hilarius, & alij quidam. Sed scholastici post D. Augustinum & Rabinos in bereschit Rabba, cœlum, tempus, materiam, faciunt Angelis coæua. vtcunque tamen sit, constat fuisse eos ante hominis creationem, & ex his quosdam lapsos, Isaiæ ca. 14. ibi, Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris, &c.

2 Inter homines, qui primus creatus est Adam, cultum quoque diuinum exercuit, & in suo exilio diuturnissimo, se Dei laudibus & Psalmis consolabatur, quare & Talmudici cum inter vndecim Psalmorum authores connumerant, atque in Bababathra tradunt, eum condidisse Psalmum 92. qui apud Latinos 91. incip. Bonum est confiteri Domino: cui inscriptio, Psalmus cantici in diem Sabbathi; quod beneficium creationis & prouidentiam erga res creatas celebrat eo quod priore vespera Sabbathi creatus fuisset, & ideo illum simul atque Sabbathum illuxisset, cecinerit. Traduntque insuper Hebræi, Adamum primum bouem sacrificasse, illumque ritum filios docuisse. Addit Gulielmus Nangiacus, Adamum in spiritu docuisse filios, Cainum & Abelem, offerre Deo decimas & primitias. Obtulit Cain agricola de

la de fructibus terrę munera Deo: Abel pastor ouium, de primogenitis gregis sui & de adipibus eorum. *Genes. 4.* Enos dehinc filius Seth, alijs rebus seculi operam nauātibus, cœpit inuocare publicè nomen Domini, sacerdotium religionisque cultum publicè profiteri & exercere, *Gen.4.* in fine, & ex consensu omnium Talmudicorum, hic censetur primus sacerdos publicus.

Noë post diluuium ædificauit Deo altare, & sacrificauit de cunctis pecoribus, volucribus & animalibus mundis. *Gen.8. vers.20.* Refertur *& Genes. cap.14. vers.18.* tempore Abrahæ fuisse Melchisedech Sacerdotem Domini, qui offerebat ei panem & vinum: quod & repetit *D. Paul. ad Hebræos, cap.7. vers.3.* hunc volunt fuisse Sem filium Noë: dicūt enim Hebræi, & D. Hieronymus in traditionibus, & in epistola ad Euagrium, à Noë vsq; ad Aaronem omnes primogenitos, Pontifices, sacerdotesque fuisse. Hunc Suidas regnasse in Salem tradit 113. annis, addit Iosephus *li.6. belli Iudai. c. fin.* cum ædificasset ibi tēplum toto orbe celeberrimum, in quo sacrificauit panem & vinum more veterum: vide plura de hoc sacerdote, & quomodo duo fundauerit oppidula, sacerdotia, pro hostijs pacificis, Salem dicta, vnde & ipse rex Salem. vide Annium Viterbiensem in commentarijs ad Xenophontem de æquiuocis, vbi & arguit Lyranum Bibliorum sacrorum interpretem. Eo tempore & Abraham in peregrinatione sua, inter Bethel & Hay ædificauit altare Domino, & inuocauit nomen eius, *Gen.12. vers.8. & c.13. vers.4.* verum id forsan non tanquam sacerdos fecit. Notant enim (vt dixi) vltra D. Hieronymum Rabini *ad c.25. & 26. Geneseos*, primogenitos ante Aaronem iure primogenituræ habuisse præcipuum, vestem sacerdotalem, dignitatem sacerdotij, iusque offerendi Deo, & vltra duplicem partem præbendam in nobis temporalibus patris. Deus hoc videtur renouasse non sine miraculo *Exodi c.13.* dum sibi statuit reseruari & sanctificari primogenitos: quamuis & ibidem ratio alia addatur: successu tamen temporis, cùm nec omnes primogeniti essent idonei ad tractandum cultum diuinum, in primo-

mo-

mogenitorum locum Deus iussit sanctificari sibi vnam tribum *Leui. Num.* 3 *vers.* 40. Reddunt aliqui rationem prælectionis huius tribus, quòd omnes ferè aliæ sacrificassent vitulo aureo, cùm Moses ascendisset in montem secundum Rabinum Salomonem, *ad c.* 32. *Genes.* alij tamen in causa ab eo dissentiunt: quamquam constet Leuitici generis homines adhæsisse Mosi vindictam sumenti ab Idololatris, vt habetur in dicto *cap.* 32. *Exodi.*

4 Tempore Mosis, religionis cultus ordinatus, certi delecti iussu Dei & consecrati sacerdotes, & ministri: sacrificia determinata, tabernaculum, altare, oblationes. *Exod. c.* 15. *c.* 16. *c.* 17. *& seq. vsque ad* 31. & ferè per totum Leuiticum, & in princ. Numerorum. Erat Pontifex sacerdos primi, & dehinc secundi ordinis alij, & posteà ianitores alijque ordinati. 4 Reg *cap.* 23. *vers.* 4. Prohibita sacrificia priuata. *c.* 17. *Leuiti.* Destinatæ fuerunt annonæ, quibus cultui diuino vacantes alerentur, primum quandiu peregrinabatur populus, oblationes factæ Deo, illis concessæ. *Exod. cc.* 28. *&* 29. Postquam verò populus peruenit ad terram promissam, diuisione facta, relictæ sunt illis primitiæ & decimæ omnium, & oblationes *Num.* 18. *& c.* 34. *Iosuæ c.* 14. *Ezechiel. c.* 44. *c. causa carpensis, de Verb. sign. c.* 1. *c. quamuis, c. prohibemus, de Decimis. c.* 1. 6. *quæst.* 4. Statutū & quid ex sacrificijs deberet esse sacerdotū *Leu. c.* 2. *vers.* 3. *& c.* 7. *vers.* 6. *& c.* 10. *vers.* 3. *& c.* 24. *vers.* 9. Constitutis sacerdotibus, & ministrorum gradus alij additi, partitis curis & annonis. *Numero. cap.* 4. *& alibi.*

5 Dauid quoque, cùm restitueret posteà lapsum cultum diuinum, ministrorum gradus & vices ministrandi distinxit, primo *Paralipom. cap.* 23. 24. 25. Et anno vitæ & regni sui vltimo, statum & formam sacerdotalis ordinis ex concilio & iudicio duorum Prophetarum Gad. & Nathan composuit, redigitque in certum ordinem officia & res: vt refert liber *Seder gholam cap.* 14. *&* 20. diuisitque in viginti classes omnem numerum ministrantium cultui diuino, prohibendo ne alij aliorum ordinem, & vices perturbarent, cùm antea quisque Leuita, vndecū-

que Hierosolymam venisset, quolibet tempore haberet potestatem ingerendi se ministerio, citra discrimen. *Deutero.18.vers.7.* scribit idipsum *Iosephus lib 7. Antiquita. cap.9. narratur & 1. Paralipome, cap. 22.* Reparato rursum templo per Ezechiam, ministeria sacra quoque reparata & regijs pensionibus nutrita. *2.Paralipome cap.29. Iosephus li.9. Antiquit.c.14.* isque precepit populo & habitantibus Hierusalem, dare partes sacerdotibus & Leuitis, vt possent vacare legi domini. *2.Paralipom.cap.31.vers.4.*

DE CVLTV DIVINO, SACERDOTIO, SACRIFICIJS, & præbendis Christianorum.

CAPVT IIII.

1 *De translatione sacerdotij & legis antiquæ, in nouum sacrificium & sacerdotium.*

2 *Annonæ quæ datæ fuerint personis ecclesiasticis in primitiua Ecclesia.*

3 *Ecclesiæ primitiuæ tempore Apostolorum diuitiæ.*

4 *Quando publicè distincti gradus Ecclesiasticarum personarum.*

5 *Titulos maiorum & minorum beneficiorum, quis prius diuiserit.*

6 *Datur initium & progressus fundationum Ecclesiarum, & redituum earum.*

7 *De persecutionibus contra Ecclesiam commotis Scribarum, Neronis, Domitiani, Traiani.*

8 *De persequutione sub Antonino Philosopho & Seuero.*

9 *Quando Ecclesia cœperit prædia possidere, & ratio eius.*

10 *Quieuit persecutio sub Alexandro Seuero, & ibi de Vlpiano.*

11 *De 7. persecutione sub Maximino.*

12 *De 8. sub Decio, & 9 sub Valerino.*

13 *De 10. sub Aureliano, & de 11 sub Diocletiano.*

14 *De 12. sub Maximino alio, & de actis Constantini magni ergà fidem Christianam & Ecclesiam.*

5 *Aliæ persecutiones Persarum & hæreticorum,*

1 CVm aduenisset tempus definitum à Deo, Misit Deus filium suum vnigenitum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege essent, redimeret, *ad Gal.c.4.vers.4.* in quo figuræ antiquæ veritatem: vmbræ corpus acciperent & lucem. Translatum ita sacerdotium, translata lex & potestas antiquæ legis, in nouam. *cap translato, de Constit.* Nouum verumque reconciliationis sacrificium, & verus sacerdos Dominus noster Iesus Christus, *ad Hebræos c.2.& 3.* cui data omnis potestas in cœlo & in terra; D. *Matth c.18.vers.18.* omnia tradita à patre D. *Matth.cap.11.* D. *Ioannis c.3 vers.35.* Constitutus ab eo rex super Sion montem sanctum eius, prædicans præceptum eius, *Psal.2.* D. *Paul.ad Coloss.c 2.vers.10.* Rex regum, Dominus dominantium. *1.ad Timotheum cap 6.vers.16 Apoc.c.17 vers.14.& c.19.vers.16.* Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. *Psalm.109 ad Hebræos ca.5. vers. 6.* Ipse, vt rex, vt sacerdos summus & Deus, mandata & leges constituit veræ religioni: antiqua partim retinuit, partim sustulit, partim emendauit & auxit sacrosanctum sacrificium præcipuum instituit. *1 ad Corinth cap.11.vers.13.* D. *Lucæ cap.22.vers.19.* Ab eo, & à religione & fide eius, fideles, dehinc Antiochiæ primum Christiani dicti. *Actor.c.11.vers.26.* Huius religionis & fidei ministros, cultores & prædicatores, elegit discipulos & Apostolos, D. *Matthæi cap 10. Marci 3 Lucæ 6* vocauit primum duodecim, & cœpit mittere binos, data eis potestate in spiritus immundos, D. *Marc.ca.6.vers.7.* potestatem insuper in sacris distribuit: & ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam Prophetas, alios Euangelistas, alios pastores & doctores, in consummationem sanctorum, in opus ministerij, & ædificationem corporis Christi, *ad Ephes.c.4.vers 11. docetur & in c. sicut in viuo corpore, & c. cum ex iniuncto, de hæred.*

2 Annona porrò quam eis dedit qui suo ministerio & prædicationi se manciparent, in hoc seculo exigua, verum sufficiens, & sine inopia, relicta & data & promissa,

in victu & vestitu necessario consistens, admoniti vt in Deo spem solum ponentes, non essent solliciti de rebus temporalibus, vt nihil possiderent nec etiam peram deferrent, non aurum, non argentum in Zonis, non duas tunicas haberent, non virgam, sed scirent certò nutriendos iri, cùm dignus sit mercenarius mercede sua, *D. Matthæi cap.10. vers. 9. D. Lucæ cap.9.* cum his remunerationem promisit copiosam in cœlo, eamque æternam & nulla æstimatione rerum temporalium æquandam. Venit Dominus noster Iesus Christus reducere errantes à via Paradisi, à qua peccatum parentes nostros, nosque expulerat: via redeundi data Adamo erat, non vt viueret inter fæces huius seculi, impeditus delicijs vel falsis voluptatibus, sed vt in sudore vultus sui vesceretur pane suo, & terrā labore subigeret quæ spinas & tribulos illi produceret. *Genes. 3.* Laborantes à Deo iuuantur reficiunturque, & desidiosi reprobantur. Admonuit nos idem Deus Dominus & præceptor, D. *Matthæi cap 6. vers. 31. & sequenti.* Nolite solliciti esse dicentes, quid manducabimus aut quid bibemus, aut quo operiemur, hæc enim omnia gentes inquirunt, scit enim pater vester cœlestis, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primū regnum Dei, & hęc omnia adijcientur vobis. Nolite igitur solliciti esse in crastinum: crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi: sufficit diei malitia sua. Et iterum D. *Matthæi 19. ver.29.* Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.

Apostoli dehinc discipulique Domini, & qui eo tempore nascente Ecclesia, sacra & cultum diuinum curarunt, & fidem seu religionem eandem Euangelizarunt, eadem annona & victus ratione contenti fuerunt, superflua cōtemnentes, & quo illa ætas perfectioris Christi nuperrimè sublati & in cœlum translati proximior erat, eò etiam & perfectius in modo viuendi se gerebat: & qui catechizabatur in fide, communicabat in omnibus bonis ei qui illum catechizabat, iuxta præceptum Dei & Apostoli *ad Galatas 6. vers. 6.* Qui altari seruiebat, de altari viuebat. *1. ad Corinth. ca. 9.* cum secundum Apo- 3

 stolum,

ſtolum, *16. de Prabend.* Fiebant & collectæ eleemoſynę in diuerſis regionibus, quæ diſtribuerentur & mitterentur his qui egerent, *ad Galat. 2. & ad Corint. 9.* Erant & ea ætate Chriſtianis omnia communia, factique Chriſtiani vendebant poſſeſſa, & deferebant pretium ad pedes Apoſtolorum, qui diſtribuebant oblata, per diaconos iuxta neceſſitatem cuiuſque, Actorum 4. & ſecundum pręceptum Dei, *Deut. 15 verſ* 4. Omnino indigens & mendicus non erit inter vos. Et hæc fuerunt prima cunabula Eccleſiæ Chriſtianæ, & diuitiarum eius.

4 Creuit poſtea numerus Chriſtianorum & intra viginti aut triginta ad ſummum annos Euangelium, quod Romæ prædicatum fuit, peruenit in vniuerſum orbem, *ad Rom. c. 1. ad Coloſſen c. 1. ver. 6 & docet Ireneus in primo & Iuſtinus aduerſus* Tryphonium. Quocirca tunc ſunt publicè vbique gradus ordinum Eccleſiaſticorum conſtituti oſtiarij, acolythi, lectores, exorciſtæ, diaconi, presbyteri: ex quibus & per ciuitates præfecti, præſules, ſeu epiſcopi, *vt proponitur in c. cleros. 21. diſt. & tota 23. diſtinctione.* Et quia inter idololatras ſuis ſuperſtitioſis religionibus deditos, fuit diſſeminatum verbum Dei, quemadmodū tunc falſæ religioni vera oppoſita fuit, ſic eorum ſacrificulis & adminiſtris impietatis, oppoſiti ſunt Eccleſiaſticarum perſonarum ſacri ordines. Et in locis vbi erant flamines illorum, poſiti Epiſcopi, vbi Archiflamines, Archiepiſcopi: ſacerdotibus illorū, obiecti ſacerdotes & presbyteri Chriſtiani: *c in illis, 80. di.* quod cōſtituiſſe diuū Petrum, ſcribit Clemens Romanus eius diſcipulis, *epi. 1. ad Iac. Leo 9. epiſt. 3. Burchardus li. 1. Decretorū c. 155.* vbi verum caput erat vniuerſæ idololatriæ, Romæ inquam, ibi poſitum eſt caput ſanctitatis, & culmen ſummi ſacerdotij, *cap. B. Petrus & Paulus 2. quæſt. 7. ex diui Ambroſij ſermone 66. in natali DD. Petri & Pauli.* Rurſum in maioribus vrbibus Apoſtoli & eorum ſucceſſores conſtituerunt Patriarchas & primates, ad quos maiores cauſæ Epiſcoporum deuoluerentur. *c. vrbes 80. diſtinct.* In minoribus ciuitatibus conſtituerunt Epiſcopos; in modicis pagis presbyteros. *cano. Epiſcopi non in caſtellis, ead. 80. diſt.* Tenent Epi-

ſcopi Apoſtolorum locum, iuxta prophetiam Dauidis. Pro patribus nati ſunt tibi filij, conſtitues eos principes ſuper omnem terram. *cap. fin. 68. d. c. in nomo 21. diſt. c. videntes. 12. quæſt. 1.* Elegerunt & Diaconos Apoſtoli. *c. Dominus, 93. diſt.* Et diaconi quoque additi Epiſcopis in miniſterium eorum, & vt tanquam oculi, dum illi diuina celebrarent, proſpicerent ne inſidiæ fierent ab Ethnicis, *ca. diaconis, c. diaconi ſeptem, c. diaconi Eccleſiæ, c. diaconi qui quaſi oculi, 93. diſt.* 5

Notat Damaſus in vita S. Euchariſti 6. ſummi Pōtificis, & poſt eum Platina, Euchariſtum titulos in vrbe Roma presbyteris diuiſiſſe, & ſeptem diaconos in ordinem redegiſſe, qui Epiſcopum cuſtodirent prædicantem. Et iſti ſunt diaconi Epiſcopi qui & Archidiaconi diſtincti ab alijs diaconis presbyterorum, de quibus alibi. Euchariſtus ita ſecundum diuiſionem ciuitatis Romanæ per curias factam à Romulo, *vt ait Dionyſ. Halicarnaſſæus in 2.* conſtituit curijs proprios presbyteros, qui ſacramenta cuiuſque curiæ ſibi commiſſæ hominibus præberent, anno Domini 112. vnde & curiones dicti à curia vel à cura, & presbyteri Parochiani, quod præberent ſacramenta ſibi commiſſis & viciſſim, dicti commiſſi, parochiani, quod presbytero præbenti ſacramenta & alimenta ſpiritualia, illi viciſſim præberent alimenta & neceſſaria temporalia, decimas & oblationes, ἀπὸ τοῦ παρέχειν, à præbendo, & de hoc inſtituto Euchariſti meminit Platina *in eo.* Iſidorus *tomo 1. conſilior.* Cyprianus *lib. 1. epiſtolarum, epiſt. 9.* Et hîc aliud genus annonæ acceſſit Eccleſiaſticis perſonis. Quod autem fecit Euchariſtus Romæ, idipſum exequi tētauit per vniuerſum orbem, Dionyſius ſummus pontifex: qui adeptus eſt ſedem Pontif. anno Domini 267. & diuiſit parochias ſeu terminos Eccleſiarum parochialium, per vniuerſum orbem, ſingulisque aſſignauit propria cœmeteria, & intra diſtinctos terminos excreſcentes decimas. *c. 1. 13. q. 1. c. paſtoralis, de His quæ fiunt à prælatis ſine conſen. cap.* Et Dionyſius ipſe *in epiſt. 2. Seuero Epiſcopo ſcripta*, hoc ſe feciſſe teſtatur. Diuiſio illa fuit parochiarum tantùm, non Epiſcopatuum: quia iam li-

mites Episcopatuum & Archiepiscopatuum erant distincti, *vt notat glos. ad d. c. 1. 13. q. 1.* idque conseruatis limitibus diœceseωn seu administrationum & prouinciarū qui positi erant à principibus temporalibus antequam ibidem præponerentur Episcopi. *ca. in illis verò ciuitatibus, 80. distin,* quare & Episcopatus iurisdictio suam diœcesim adhuc habere dicitur, & Archiepiscopatus, suam prouinciam: *διοίκησις* Græcis dicitur administratio alicuius loci, vel certæ partis prouinciæ, vel totius. Quemadmodum legitur *in libro, qui inscribitur, Notitia vtriusque imperij,* sub Illyricana regione orientali, fuisse illas maximas prouincias, Macedoniam & Daciam: & sub Macedonia fuisse diœceses, seu alias minores prouincias, Achaiam Proconsularem, Cretam Consularem, & alias præsidiales. Sub Dacia, Mæsiam, Dardaniam & alias. Et sub Illyrico occidentali, fuisse Pannonicas, Valeriam Ripensem, Noricum & alias diœceses. Meminit de diœcesi Aegypti distinctè ab alijs prouincijs. *l. vnica, de Priuatis carcerib. inhiben. lib. 9. C. tit. 5.* Ex liberis ciuitatibus vel regionibus, Imperatores vel Romani, qui eas capiebant & bello subigebant, faciebant prouincias: nempe iure victoriæ, à vincendo sic appellantes: sic Vespasianus dicitur prouincias fecisse Achaiam, Lyciam, Rhodum, Bizantium, Samum, liberas antè ciuitates. Et Thraciam, Ciliciam, Tracheam, & Comagenam, *apud Suetonium & Eutropium lib. 4.*

6 Fuerunt igitur sacerdotes & prælati, iuxta determinationem parochiarum & diœceseωn & prouinciarum ordinati: veruntamen, non omnes qui intra prædictos fines erant, Christianum nomē ab initio amplexi sunt, sed paulatim cum tempore ad fidem conuersi, non sine sanguine fidelium Christianorum, qui nō nisi cnm periculo capitis ab initio plerunque apparebant. Nec tunc diuitiæ Ecclesiam onerabant, principibus aduersantibus religioni. Cum enim metu Tyrannorum nemo sine periculo capitis auderet se profiteri Christianum, nec nisi in certis illisque paucis locis publicè cultus religionis fiebat, nec licebat templa ædificare, aut ædificatis

quid

quid relinquere. Romæ vbi imperarunt Pagani, fere vsque ad imperium Philippi primi, Arabis, qui imperauit ante Decium sub Fabiano Pontifice summo 21. martyre, qui sedit anno Domini 239. *vt scribit Orosius lib. 7. c. 13. Platina in Fabiano.* Dicunt quidam hunc Philippum Gazas Imperatorias tradidisse Fabiano, ideoque iussum interfici à Decio, is enim Philippum & eius filium occidi curauit, Sicque scribit Ioãnes Mairus *in tractatu schismatum*, & Sabellicus & Bergomensis *lib.* 8. Incipiebat Philippus cultum diuinum Christianus publicè profiteri; verum eo sublato, prohibitiones ne quis Christianam religionem amplecteretur, factæ, ne fidem libere omnes declararent, neve templa Deo publicè sacrarent, & dotarent. Decidebant interim vbiq; terrarum paulatim idolorum templa, obsistentibus audacter Apostolis, virisq; Apostolicis & Christianis, & deficiebat & cedebat falsitas veritati, oportuit autem idolorum templa & superstitionem adimi & conuelli, prius quàm fides publicè & Dei templa vbique reciperentur, sic enim vt verus Hortulanus Deus, cœpit malas herbas euellere, priusquã bonum semen agris cordium hominum inseminaret. Et quia vberes sunt malæ herbæ, & difficulter euelluntur: sic pluribus tempestatibus prius agitata fuit Ecclesia fidelium, & diu laborauit, antequam idololatriam à cordibus hominum eruere posset, ideo experta est plures persecutiones, ex quo voluit Dei operi insistere, sæpeq; dum quiescere putaret commotos fluctus, tunc orti sunt sæuiores inimici: vt non mirum fuerit, potuisse nisi tardè, reditibus abundare. Referam insigniores eius afflictiones seu persecutiones, diuersis & interpolatis temporibus excitatas.

Prima fuit mota ab Scribis Hierosolymorum, in qua D. Stephanus martyrij coronam propria morte obtinuit, *Actorum 6. Euseb. lib. 2. cap. 1.* Secunda fuit concitata à Nerone, in qua DD. Petrus & Paulus cum alijs Romæ occubuerunt, & alij alibi; fueruntque Romæ Christiani insimulati incendij & misere innoxij trucidati; *vt scribit Cornelius Tacitus in 15. & Suetonius in Nerone.* Tertia mota 7

à Domitiano Cæsare, anno Domini 97. *secundum Eusebium lib. 3 cap 12. & Eutropium lib. 9.* Quarta concitata per Traianum: & aliquandiu per Adrianum continuata, de qua meminit Plinius Nepos, qui eam excusatione Christianorum, aliquantulum temperauit, *lib. 10. Epistolarum,* & de ea Eusebius scribit *lib. 3. cap. 26.* Quemadmodum Adrianus ab Aristide Philosopho Atheniensi, Quadrati Atheniensis Episcopi discipulo & Legato apprimè nobili, & Sereno Grannio persuasus, Christianos persequi destitit, *teste Euseb. o Pamph. lib. 3. cap. 3. 8. 9. & Hieron. de Viris illustr.* Aequus & in Christianos postea fuit Antoninus, & in eos persecutiones cohibuit, *vt scribit, Xyphil. ex Dione.*

8 Verùm quinta persecutio, paulo post sub Marco Aelio Antonino Vero Philosopho, & Lælio Commodo Vero eius filio, in Asia & in Gallijs. Sexta orta sub Lælio Septitio Seuero, & filio eius Aurelio Bassiano Antonino Caracalla, anno domini 205. maximè in Africa & AEgypto, *vt, scribunt Eusebius lib. 6. c. 1. & Paulus Orosius lib. 7. c. 17.* Fuit hic Seuerus, qui octo primis annis Imperij non solùm æquus & beneficus Christianis fuerat, sed etiam vulgo in eos furenti palam restiterat, *vt narrat Tertullianus libro quem edidit de hac persecutione ad Scapulam,* postea tamen sub graui pœna, Christianos fieri vetuit, *vt scribit. Spartianus* Circa tempora horum Cesarum, puto editam leg. 1. *de Iudæis. C. lib. 1. tit. 9.* qua prohibetur quippiam legare Iudæis vel eorum collegio Antiochiensium, sic enim eo tempore Christianos vocabant Gentiles, Iudæos, vt plerumque.

9 Temporibus desinentis huius persecutionis, sub Vrbano 1. Romæ Pontif. Max. qui sedem adeptus anno domini 220. tempore Antonini Heliogabali, cœpit Ecclesia Romana prædia possidere, quorum prouentibus alebat Ecclesiæ ministros, & eos qui martyrum gesta conscribebant, secundum Petrum de Natalibus. Hic Pontifex cum qui ea alienasset vel violasset excommunicationi subiecit: *vt legitur in epistola Vrbani decretali apud Gratianum, & apud Platinam, Sabellicum & Polydor. Virg. lib. 6. de*

Inuen-

Inuen.rer.c.fi. E*piſtola ponitur in c.*16. *videntes*, 12.*q*.1. vbi & ratio adſertur, cur præter morem Eccleſiæ primitiuæ, Eccleſia prædia & immobilia tunc retinuerit. Videntes autem, inquit, ſummi ſacerdotes, & alij atque Leuitæ & reliqui fideles, plus vtilitatis poſſe conferre, ſi hæreditates & agros quos vendebant Eccleſijs quibus præſidebāt Epiſcopi, traderent: eo quòd ex ſumptibus eorum, tam præſentibus quàm futuris temporibus plura & elegantiora miniſtrare poſſent fidelibus communem vitam ducentibus, quàm ex pretio ipſorū: cœperunt prædia & agros quos vendere ſolebant, matricibus Eccleſijs tradere, & ex ſumptibus eorū viuere. Ipſæ verò res in ditione ſingularum parochiarum Epiſcoporum, qui locum tenent Apoſtolorum, erant, & ſunt vſque adhuc, & futuris debent eſſe temporibus: è quibus Epiſcopi, & fideles diſpenſatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus miniſtrare cuncta neceſſaria debent &c. Meminit de hac epiſtola decretali Vrbani 1. Anſel. *lib.* 7 *c.*1. Burchardus *li.*3.*c.*3.. *Iuo parte* 3.*Decret.c.*5. 10

Quieuit à fluctibus aliquantulum Eccleſia ſub Alexandro Seuero, filio Mammeæ, qui & habuit inter ſtatuas Heroum quas venerabatur in Larario, imagines Chriſti & Abraham, fauebatque Iudæis, *vt refert Lamprydius in eo*, idque fuit tempore Pontiani Romani ſum. Pontif. qui ſedem adeptus anno Domini 224. Scribit tamen Lactātius Vlpianum Alexandri tutorem, collegiſſe veterum principum aduerſus Chriſtianos edicta, *idq; lib.*5.*de officio pro conſulis*, vt rabiem iudicum aduerſus eos inflammaret quod forſan fecerat, quòd affinis eſſet Iudæis ex Tyro Syriorum regione, *vt ipſe ait lib.*1.*de cenſib. P. & faueret eis.*

Quamobrem paulò poſt ſub Maximino Imperij ſucceſſore, ſeptima Chriſtianorum orta perſecutio, maximè Præſulum & doctorum Eccleſiaſticorum: verum quemadmodum ea cum eius crudeli imperio cœperat, ſic etiam cum eodem finita, *vt ſcribit Euſebius lib.*6.*c.*19 *Oroſ.lib* 7.*c.*19. *Iulius Capitolinus in eius vita*: durauit autem per triennium, in quo non ſolum perſequutus eſt Chriſtianos, ſed vltrà, ficta acta Chriſti, & Pilati vulgauit, 11

quæ in collegijs docerentur, *teste Eusebio*. Quieuit itaque persecutio sub Philippo Arabe, qui Gordiano successit, ferturque eum fuisse Imperatorem, qui primum professus publicè fidem, baptizatúsve fuerit cum filio & Seuera coniuge, vt paulò ante diximus.

12 Octaua rursum orta persecutio sub Decio, anno 252. in odium Philipporum quæ durauit ad Galienum vsq;, *vt ait Eusebius libr.6. cap. 21.* Noua fuit sub Valeriano, *Eusebius lib.7.cap.9. & seq. Orosius li.7. cap.22.* verum captus fuit à Sapore rege Persarum Valerianus, apud quem in continua seruiture consenuit & mortuus est, quo claro Dei iudicio perterritus Galienus filius, pacem Ecclesijs trepida satisfactione restituit, *vt refert Orosius lib.7.cap. 15.* & permisit Christianis recipere quæ prius habuerant, veluti Cœmeteria, *vt ait Eusebius l.7 c.13.*

13 Decima fuit sub Aureliano Imperatore, qui primus diadema capiti imposuit, *vt narrat Vspergensis Abbas, & Euseb.lib.7.cap.25.* Vndecima grauissima sub Diocletiano in oriente, & Maximino in Occidente: *quemadmodum refert Eusebius lib.8.cap.1.& sequenti. Orosius lib.7. cap.25.* circa annum Domini 302. fuitque nouennis, in qua ferè per vniuersum orbem subuersæ sunt Ecclesiæ, & cunctæ sacræ scripturæ, quæ inueniri poterant, in plateis publicè combustæ, omnes ordines Christianorum trucidati, ita vt in aliquibus regionibus nullum vestigium Christianismi appareret, *vt notat Gildas libro de excidio Britanniæ.*

14 Duodecima per Maximinum eorum successorem renouata in Oriente, *iuxta Eusebium lib 8. cap. 17 & Orosium lib.7.ca.28.* In Gallia tamen & Germania, quas regebat Constantius pater Constantini Magni, pax data Ecclesiæ, *vt scribit Eusebius lib.1. de vita Constantini, Sozomenes lib. 1.c.6.* Post hos factus fuit Constantinus magnus Imperator, qui Christianus effectus, *vt ait idem Eusebius de vita Constantini, & lib.9. Historiæ cap. 9. & Sozomenes lib. 1.cap. 3.* sub Syluestro Romano Pont. qui adeptus est sedem Romanam anno Domini 315. Hic claudi Idolorum templa iussit, *vt liquet ex l.1. de Paganis. lib. 1.C.tit.11.* Quam legem falsò

falsò quidam codices adscribunt Constantio eius filio, cùm tamen referat ad Constantinum Niceph. *lib.8.ca.18. & 25.* & in Codice Theodosiano, *lib.16.tit.10.l.4* nisi dicamus & Constantium cum patre imperasse, quod verum est, & ita de vtroque lex erit intelligenda. Misit & Constantinus ad omnes gentes Imperij, vt repudiatis idolis Christianam religionem amplecterentur: *vt narrat Theodoretus lib.1.c.16.* ipse templa vbiq; terrarum Deo ædificari iussit, *teste Niceph lib.7.ca.49.* Et ex publicis tributis per singulas ciuitates vectigal certum deduxit, ac cuiusque locis & Ecclesijs & clericis deputauit: eamque munificentiam firmam & perpetuam haberi voluit, *Sozo lib.1.c.8.* aliaque pleraque in fauorem Ecclesiæ statuit: inter cætera permisit Ecclesijs relinquere testamento vel donatione, & Ecclesias liberè ædificare. *cano. futuram, 15. & seq. videntes. 12. quæstio. 1. l. 1. C. de Sacrosanct. Eccles.* Quod antea non docet diuus Ambros. aduersus Symmachum. Permiserunt idipsum Martianus & valentin. Cæsares, *l. generaliter, 17. de Sacrosanct. Eccles. C.* Extat & constitutio Martiani in Nouellas eius in Breuiario Alarici: vetuit tamē postea Archadius Cęsar Ecclesiæ laicis quippiam donari, etiam testamento, *l. 20. & 27. de Sacrosanct. Eccles. in Codice Theodosiano.* Christianus tamen erat: forsan hoc statuit propter abusum clericorum, qui bona Ecclesiæ relicta, in proprias voluptates transferrent; vel secundum voluntatem & intentionem qua relicta bona erant, nō dispensarent; vel quòd nimium bonis temporalibus intenti, diuinum cultum segnius exequerentur. Fuit enim & illa causa postrema, ob quam Vestales etiam inter Ethnicos, successionis & possessionis relictorum fuerunt incapaces, *vt liquet ex Gellio lib. 1. c. 12. & D. Ambrosio aduersus Symmachum.* Cæterum quemadmodum Symmachus conquestus est de hac lege contra Vestales edita, *lib.10. epist. epistula 54. CC. Valent. Theodor. & Archadio scripta:* sic de lege Archadij conqueritur D. Hieronymus ad Nepotianum *7. part. 3.* Pudet, inquit, dicere: Sacerdotes idolorū, aurigæ, mimi, scorta, hæreditates capiunt, solis clericis & monachis id lege prohibetur; & prohibetur,

non

non à persecutoribus, sed à principibus Christianis. Cæterum notabimus leges Archadij prædictus, non fuisse in Codicem Iustinianeum transcriptas, & ideò reiectas, admissa lege Constantini magni, quamquam in Gallia & alibi alicubi, ius non sit Ecclesijs nouas possessiones, immobilia, census & feudales reditus, sine regio diplomate retinere, & nisi impetrato iure morticinij vel à rege, vel ab alijs á quibus licet.

15 Fuit decimatertia persecutio Ecclesiæ sub Sapore secundo Rege Persarum in Persia, suasu Magorum & Iudæorum, *vt scribit Sozome. lib. 2. ca. 8. Amian. Marcellinus li.* 25. & suo Isdegerde, & Gorrano filio eius, quæ durauit per triginta annos. Eodemq; ferè tempore mota alia decimaquarta persecutio per Iulianum Apostatã, *vt scribit Rufinus in 1. c. 32. & 36. Amian. lib.* 20. *& Eutropius li.* 10. quam tamen sustulit eius successor Iustinianus: postea, non Ethnicorum, sed hæreticorum sæpe ortę in Ecclesia impugnationes, & perturbationes, de quibus nunc dicere supersedebo.

DE RATIONIBVS, QVIBVS BONA ET reditus in Ecclesia retinentur.

CAPVT V.

1 *Libertas ædificandi Ecclesias, quomodo & quare restricta.*
2 *Offerentium Deo bonæ voluntates non sunt respuendæ.*
3 *Ratio cur bona etiam feudalia accesserint Ecclesijs.*
4 *Alia ratio.*
5 *Item quòd libera detur dominis disponendi de rebus suis facultas, tam in vita quàm in morte: & contractus sint irreuocabiles.*
6 *Quatuor aliæ rationes fructuum colligendorum in Ecclesia, ex quatuor causis ob quas diuidebantur fructus Ecclesiæ, de quibus & in sequentibus 7. 8. 9. & 10.*

IAM antea *in 2. libro Syntagmatis iuris, cap.* 1
28. tradidimus aliquas rationes cur vltra primitias & decimas, bona temporalia in Ecclesia retinerentur: vt nihil forsan addendum tunc videretur, cùm illa sufficere arbitramur, verùm quia subit memoriam aliarum rationum probatio, prosequendo originem beneficiorum, non putaui ab instituto alienum breuiter eam proponere. Cùm igitur primum Ecclesias ædificare & eis relinquere & donare licuit: ne libertas in detrimentum religionis conuerteretur, eadem libertas ædificandi, & modus relinquendi vel donandi, diffinitus est iure Pontificio & Imperatorum & Principum: ne Ecclesia sine cultu diuino deserta cōstrueretur, destituta clericis ob nullum viuendi beneficium, & ne victus relicti pretextu, iam cœptum opus imperfectum relinqueretur. *ca. nemo, de Consecr. di. 1. cap. ad audientiam, de Eccles. ædificat. c. 1. de censib. § si quis ædificationem, de Ecclesi. tit. Nouella 131.*

Bona voluntas primo loco offerentium prædia Ec- 2
clesiæ contemnenda non fuit, dum sponte Deo de suis offert in testimonium sui obsequij, non quod Deus bonis nostris temporalibus egeat; ipse enim nobis dedit, sed quia Deus acceptabile habet donum in recognitionem superioris Domini oblatum, *vt de decimis dicitur in c. tua nobis, 26. de Decim.* & gratum Deo, iure approbatum, dum se quis & sua Deo sanctificat, *l. generali lege, 3. & Authen. ingressi, de Sacrosanct. Ecc. C. Nouella 5. cap. 5.* munera Abelis acceptauit Deus, *Gene. 4.* & viduæ minuta duo *Marci. c. 12.*

Maluerunt plures se suaque potius Ecclesiæ subijcere, 3
vt nutrici vel matri, quàm ditioni & Imperio principū. Et idcirco successu temporum, tot ducatus, comitatus, principatusque quod nunc sunt & fuerunt, accesserunt Ecclesijs. Eo pacto Saxones superati à Carolo magno iniquis animis tulerunt imperium, nec prius quieuerūt, quam abacto iugo secularis Imperij, Episcopis permitterentur vt diuina religione solum constringi viderentur,

tur, quamuis & gladius temporalis illis non deesset, & tributa quędam illis præstarent. Sufficiebat enim Saxonibus, ad speciem exhibita libertas; quòd regùm & exactorum tributorum manus non paterentur. *sicut scribit Crantius lib 2. Vandaliæ cap. 22.* Eadem ratione, *vt idem scribit eodem lib 2. c. 31.* quietè regi cœpit à suis prælatis, & populus impleri, Alderburgum ciuitas, postquam conuersa ad fidem, concessa fuit ditioni Pontificis Marconis primum, per Othonem magnum cum omni Obotritorum prouincia, vsque ad fluuium Panin, & ciuitatem Demyn. Addidit autem Otho rationem dum hæc faceret: nempe se hoc agere vt Episcopi temporalium rerum affluentia haberent, vnde populi possent sibi conciliare fauorem, & honorabiles essent regulis. Legimus etiam *Iosue cap. 20. & Nume. 35.* ex iussu Dei datas vrbes Sacerdotibus & Leuitis ad habitandum, & suburbana earum ad alenda iumenta eorum, de possessionibus filiorum aliorum Israel.

4 Fuerunt & oblationes istæ bonorum & principatuum Ecclesijs à principibus, regibus & Imperatoribus factæ, in redemptionem peccatorum, cùm ea bona relinquantur Ecclesiæ, vt distribuantur in alimoniam pauperum fructus, vt non immeritò qui ea retinent tanquam sacrilegi ab Ecclesia eijciendi sint, *in c. qui oblationes defunctorum, & 2. sequentibus. 13. quæst. 2.* clerici ex bonis Ecclesiæ aliti, peccata populi dicuntur comedere. *ca. pastor Ecclesiæ, 1. quæst. 2. Oseæ. 4.*

5 Dehinc si iustum & secundum naturam visum est voluntatem domini rem suam in alium transferre volentis, ratem haberi, *§. per traditionem, de Rerum diuisione, apud Iustin. l. in re mandata,* C. *Manda, cùm simil:b.* idipsumque iustum visum sit in libertate concessa disponendi morituris, *l. verbis legis, de verbor. sign.* P. *l. 1. ad leg. Falcid.* P. *§. disponat, de Naptijs, in Auth. §. fin. de Leg. Fusia Caninia tollenda.* si contractus irreuocabiles sint. *l. sicut; de Actionibus. l. in commodato, §. sicut,* Commodati; si donationes firmæ sint, *l. velles nscne, de Reuoc. donat.* C. si liceat collegijs licitis, vicis, ciuitatibus, municipibus, donare & legare, *l. recusare, §. idem si muni-*

municipes l. omnibus, 26. ad Senat. Trebell. in P. l. 3. C. eod. l. ciuitatibus, l. si hæres, §. vicis, de legat. 1. l. hæreditatis, 12. de hæret. instit. C. l. collegium, eod. tit. C. Quid prohibet quominus possit relinqui, donari, Ecclesijs & earum præpositis? Certè ad inuidiam dignitas Ecclesiæ, vt neque vlla alia, est trahenda. *l. ad inuidiam, C. de his quæ vi metusve causa fiunt.* ne deteriores conditiones sint meliores inferioribus, *vt ait l. seruus, 4. Quod vi aut clam, P. l. non solum, 13. de Noxalib. actio. ea. eum qui, de Præb. in sex.* Nec personis Ecclesiasticis officium debet esse damnosum, *arg. cap. cùm non deceat, de Elect. l. sed si vnus ex signatoribus, Quibus mod. testam. aperian. P.* Nec religionis ratio obesse debet quæ solet alioquin titubantia & dubita firmare; & omissa stricta iuris ratione, maxima & potissima ratio habetur, quæ pro religione facit, *vt respondit Papinian. in l. sunt personæ, 43. de Religios. & sumpt. fun. P.* Quare & omni remedio Pontificali & principali compelluntur hæredes, relicta a defunctis ad pias causas, præstare, & implere circa ea statuta, *l. hæreditas, §. 1. de Petitio. hæredit. l. nulli, C. de Episcop. & cler. Auth. hoc amplius, C. de fideic. §. si verò, de hæredib. & Falsid. Nouel. 1. c. si hæres, c. tua nobis, de Testa. lib. 3. tit. 26.* Consensus gentium omnium est, diuinæ majestati dicata non posse sine grauissimo crimine sacrilegij templis adimi: sacrilegiumq; grauius esse furto, habereq; capitale supplicium *l. aut facta, 16. §. locus, de Pœnit. P. de quo nos multa lib. 33. Syntag. iur. cap. 16.*

Quatuor insuper rationes possunt colligi redituum 6
Ecclesiæ, ex quatuor partibus in quas statutum erat diuidi fructus. Prior erat pars destinata alimentis præpositi Ecclesiæ, seu Episcopi: secunda, quæ danda erat alijs clericis officio diuino vel ministerio ibi laborantibus: tertia, ad nutriendos pauperes: quarta ad fabricam Ecclesiæ, & ad eam sartam tectamque habendam: *cap. quatuor, cap. Vulteranæ, cap. de reditibus, 12. qu. 2.* Neque quisquã dubitat has iustissimas esse causas. Quod pertinet enim ad ministros, dignum est eos ali ex labore Ecclesiæ præstito, *c. extirpandæ, c. cum secundùm Apostolum, de Præbend. D. Matth. cap. 10. D. Marci 6. D. Lucæ 9. cap. cum sit Romana, 9. de*

Simo-

Simoniæ. & ſcriptum eſt, Non alligabis os boui trituranti. *Deut. 25. ad Galat. 6.* Neque iniquum eſt; ſi qui ſpiritalia nobis ſeminant, metant temporalia, 1. *ad Corinth. 9.* quia alioquin merces laboris non eſt neganda mercenario. *Leuit. 19. Deuter. 24. Tobiæ 4.* Salarium laborum ex pactione peti poteſt; & ſi conuentione cõſtitutum non eſt, extraordinario iudicio peti honeſtè poteſt, *l. 1. de Varijs & extr. cognitio. l. vnic. C. de Sal.* Remuneratio naturalis eſt, & ad remunerationē, laborum naturalis etiam obligatio, *l. ſed & ſi lege, §. conſuluit, de Petit. here. P. l. Attilius, de Don. P.* Et quamquā procurator de litis parte cum cliente paciſci nō poſſit, tamen nihil prohibet ſalarium ratione laboris à procuratore peti. *l. ſi remunerandi 6. in pri. & §. Marius, & l. Salarium, 7. Manda. P. vide quæ dixi lib. 27. Syntagma. c. 2.*

7 Clerici olim omnibus ſuis proprijs renunciabant vel Eccleſiæ conſecrabant, vnde æquum erat de parte quæ Deo datur nutriri, ratione cuius & clerici dicendi, *cap. cùm ſecundum Apoſtolum. de Præben. c. cleros, 21. diſtin.* quemadmodum & apud Græcos ij dicebantur κληροῦχοι, quos Athenienſes in vrbes à ſe captas, deſertas, aut parum populoſas mittebant, certam portionem poſſeſſionis ſingulis aſſignantes, *vt ſcribit Suidas in verbo κληροῦχοι.* Reparationes etiam Eccleſiarum neceſſariæ ſunt, ne illis collapſis cultus diuinus tollatur, & proinde cùm ſatis frigidi ſint homines, his Maximè ſeculis, & eſſent tempore perſecutionum, ad reædificandas & inſtaurandas Eccleſias, fructus iſti Eccleſiarum ſubducto cultu diuino, rectius non potuerunt reſeruari, quàm ad hunc effectū, *iuxta prædictos canones, & ca. decernimus, 10. quæſt. 1. c. vni. 10. q. 3. cap. 1. & de Eccl. ædificat.* Reſeruari autem fructus reliquos in fauorem pauperum, nemo ſanæ mentis poteſt reprehendere; non minus quàm cùm Apoſtolorum tēpore, Chriſtiani vendebant quæ habebant & ferebant pretia ad pedes illorum, vt diſtribuerentur ſecundum qualitatem & neceſſitatem cuiuſque. Bona Eccleſiæ fuerunt, vt ſecundum prouidentiam prælatorum diſtribuerentur pauperibus, inter quos erant qui nihil habentes, ſe Dei obſequio & ſeruitio mancipabant; & alij inopes.

Bona

Bona sponsæ Christi, Ecclesiæ inquam, relinquuntur, vt dispensatores eius, membris Christi distribuant, non vt sibi conseruent, *c. aurum, c. gloria Episcopi, 12. q. 2. D. Ambro. lib. 2. Officio. c. 28.* Bona Ecclesiæ sunt patrimonium Christi, *ca. cùm ex eo, de Elect. in Sext.* & dominum eorum, penes Deum. Communis eorum vsus pauperū & præpositorū, cum & illi propria non habent. *cap. expedit. 12. quæst. 1. idipsum in c. fin quoniam quicquid, 16. q. 1.* vbi distinguitur, vt ita demum participare debeant in bonis Ecclesiasticis præpositi, si aliunde nihil habeant, non aliter: additurquè sententia valde Ecclesiasticis metuenda, ex D. Hieronymo *ad Damasum Papam.* Qui bonis parentum & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est (De bonis Ecclesiæ agit) accipiunt, profectò sacrilegium incurrunt & committūt: & per abusionem talium, iudicium sibi mãducant & bibunt. Quod ijsdem verbis iterum relatum *in c. clericos, cum 3. canonibus sequentibus, 1. quæst. 2.* & glo. in explicatione dicti cap. *clericos,* valde laborat, & nihilominus tandem concludit, deberi quidem clericis qui deseruiunt Ecclesiæ, portionem ex bonis Ecclesiasticis, si abundantes suscipiunt curam: quia nemo tenetur militare suis stipendijs: veruntamen peccare mortaliter, si abundantes accipiant, & ex cupiditate sua reseruant, nisi & sua Ecclesiæ & pauperibus communicent. Citantur in eadem glossa alij conuenientes textus iuris Pontificij. Addamus 3
Prosperum *lib. 2. de vita contemplatiua. ca 9. & 10.* cuius verba referuntur *in cap. 7 pastor Ecclesiæ, 1. quæst. 2.* addemus & Concilium Aquisgranense, *cap. 107.* in quibus traditur, quòd pastor Ecclesiæ, his quibus sua sufficiunt, non debet aliquid erogare: quando nihil aliud sit habentibus dare quàm perdere. Et quod nec illi qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo vnde pauper victurus erat, accipiunt, &c. D. Paulus gloriam suam, eamque maximam ducebat sibi esse, quamuis qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere debeant, quòd Euangelium gratis prædicasset, & manibus suis operando necessaria sibi suppeditasset, *& 1. ad Corinth. c. 9.* Ego autem, *inquit,* nullis horum quibus Euangelizaui

bonis vsus sum, expedit enim mihi mori magis, quam vt quis gloriam meam euacuet. Euacuandam autem iri intelligebat, si ab his quibus prædicabat voluisset accipere vitæ temporalis exspēta: sperans in futuro seculo maius præmium se accepturum, sicque explicatur *in ca. 9. sacerdos, 1. q. 2.* Audi & D. Paulū dicentem *act. c. 20.* Argentū nullius concupiui, sicut ipsi scitis, quoniā ad omnia quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministrarunt manus ista. D. Augustinus quoque, *in epistola 50 ad Bonifacium relatus in cap. 3. quod autem nobis, 23 quæst. 7.* bona Ecclesiæ dicit esse pauperum, & præpositorum si pauperes sint, & vt compauperum: verba eius, Quæ tamen bona, si pauperum compauperes simus, & nostra sunt & illorum. Si autem priuatim quę nobis sufficiant possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis vsurpatione damnabili vendicamus. Et rursum *in cap. conuenior, 23. quæst. 8.* bona clericorum dicuntur esse pauperum, quæ nec in potestate sunt Imperatorum, nempe quod in tempore necessitatis sint egenis communicanda, *ca sicut hi, 47. d. sanct. l. sancimus. C. de Sacrosan. Ecclesi.* Videant & Ecclesiastici, quid de bonis Ecclesiæ ab illis possessis sentiat D. Chrysostomus *in ca. 26. D. Matth. hom. 86* Legimus *apud Socratem lib. 7. histor. eccl. ca. 25. & Sozomenem lib. 8. cap. 12.* Chrysantum Episcopum nihil præter duos panes pro victu, singulis diebus ex bonis Ecclesiæ accepisse.

2 Nec inutilis erit consideratio intentionis eorum, qui largiti sunt bona Ecclesijs, ratione cuius & iuxta eorum voluntatem, si quod iustum est seruetur, expendi debent, nec possunt in alios vsus conuerti, *l. 1. & 4. de Administ. rer. ad ciuit. pertinen. lib. 50. P. tit. 8.* nisi forsan ex causa in magis pios, *arg. li. legatum ciuitati, 10. de Vsu & vsufruct. leg. lib. 33. P. tit. 2. cum similib. ibi nota.* Non ignoro tamen hic quod dicunt ex consuetudine hodie ferè vbiq; receptum, vt perfecti vel beneficiati possint de fructibus beneficiorum præceptis disponere & testari: quam certè consuetudinē non ausim dicere corruptelam, neque disputabo quid

fiat,

fiat,sed tracto quæ fieri sacrosancti canones iubent. Liceat mihi tamen per venerabiles & sanctos & bonos præpositos tantum referre,de hac consuetudine quod D. Augustinus dixit *in tractatu 50. in Ioann. c. 12. qui refertur in c. 12. exemplum Domini accipe. 12. quæst. 1.* Exemplum, inquit, Domini accipe conuersantis in terra: quare habebat loculos, cui angeli ministrauerint? Nisi quia Ecclesia sua loculos habitura erat. Quare fures admisit; nisi vt Ecclesia patienter fures toleret: Neque hîc esset contemnenda principis secularis authoritas, vt in Gallia regis qui habet Imperium à Deo, & vt Christianus debet bona Ecclesiæ conseruare: perquam solicitè caueretur ne bona & reditus Ecclesiæ in abusum venirent. Vt olim rex Iudæ Ioas, consilio sacerdotis Ioiadæ, prohibuit sacerdotibus accipere pecuniam in templum Dei per sanctos & transeuntes cõsecratam & oblatam à populo, donec refectũ fuisset templum: neque ex Gazophylacio pecunia ad illa opera accipiebatur, quin adesset scriba Regis, & Pontifex in numeratione pecuniæ. 4. *Reg. 12 & 2. Paralip.* 24. Conseruare debet princeps Ecclesiæ præpositos in suis priuilegijs & libertatibus, verùm vltra in malis, potius debet in bonis Ecclesiæ prouidere: reipublicæ enim curã habet, & Ecclesia est in republica nõ respublica sola in Ecclesia, *vt ait Opta. Milenit. l. 3 ad* Parm. Sic & aliquando Cõciliũ generale Chalcedon. *c.* 26. & Carthaginense quartum, dum videret Episcopos abuti dispensatione bonorum sibi cõmissorum, statuerunt Episcopatibus œconomos pro bonis temporalibus regendis, adempta administratione Episcopis: quod & firmatum *Concilio 7. generali sub Iustiniano* 1. probatur, *& c. cum simus, 9. quæ. 3. c. diaconum, c. volumus, ca. quia quibusdam, 89 distin. Nouella Instit.* 6. 7. *&* 133. Cæterùm illa prohibitio disponendi de fructibus Ecclesiæ, deque illis non appropriandis intelligitur de clericis beneficiatis habentibus administrationem: non de percipientibus fructus ex Ecclesia ratione mercedis, *secundum glossam ad c. fin. ad verbum reseruari, de Offic. ordinarij, in Sex* aut ratione laboris, aut magisterij, *vt notat copiosè glos. fin ad cã. 12. de quibusdam, 37 dist.* Non dubitatur etiam, paupere-

clericum, qui sine proprijs est, & habet patrem, aut matrem, aut proximos pauperes, posse illis elargiri quippiam ex bonis Ecclesiæ ratione eleemosynæ. Si enim tenetur pauperibus etiam extraneis ex illis concedere, multò magis & proximis. *c.1. de Cohabit. cler. & mulie. cap. omnino confitemur, & ibi plura Gloss. congerit, 31. distinct.* Dicunt tamē iura, id permitti eleemosynæ causa, non autem ob pompam & fastum proximorum, quia tunc & dantes & accipientes ad restitutionem tenerentur, *ca. peruenit, 16. quæst. 7. cap. peruenit, 1. q. 3.* vbi & Gregorius 7. Episcopos qui non sacerdotibus suæ diœcescos decimas & oblationes dabant, sed militibus laicis seruitoribus (sic loquitur) & quod grauius dicit, consanguineis, ponit inter maximos hæreticos & Antichristos & Simoniacos: vbi tamen glossa tergiuersatur, illud putans de iure decimandi dictum, sed non de fructibus decimarum, cum tamen textus de vtrisque agat. Atque Lambertus Scafneburgensis narrat, Episcopum quendam Banbergensem, contra excommunicationē & priuationē Gregorij 7. fauore militū, quibus multa largiebatur, Ecclesiam illam retinuisse per aliquod tēpus: & in ipsius Gregorij regesto *l. 5.* simile quiddam reprehenditur in Herimino Episcopo Metensi.

8 Dictum & *in ca. ad hæc, de testam.* per viam eleemosynæ de fructibus beneficij posse beneficiatum disponere, non aliter. Addere licet quid de hac re senserit Clemēs 4. qui factus sum. Pontifex scripsit nepoti de dotanda & maritanda sorore, & monuit, ne propter suam dignitatem eā vellet altiori tradere, & se tantum ei opem laturum, si filio militis simplicis desponsaller, in trecentis libris Turonensibus non amplius. Refert eius epistolam Petrus Michelus Hispanus, notarius Barchinonensis, scriptor Hispanicæ historiæ, *in ea Historia, pagina 69. & Onuphrius in annotationibus ad vitam Clementis 4. apud Platinam* Putarē & ego, si quidem meum peteretur iudicium, nunquam fuisse eam intentionem Ecclesiæ permittentis bona clericis, neque largientium eadem eidem, vt prælati vel præpositi seu beneficiati fructus sibi proprios facerent, vel in suos vsus profanos, aut proximorum transferrent. Alioquin

quin enim, & Ecclesia delinquendi occasionem dedisset, quod absit dicere: & qui bona largiti sunt Ecclesijs, si cogitassent quidem vel præsumpsissent leuiter, futurum vt prælati Ecclesiarum voluissent ex illis proximos ditare, nunquam donassent, & elegissent potius suis & proximis relinquere, quàm ita ad extraneos transferre, vel videre talem vsum vel abusum contrarium intentioni. Quamobrem sublato abusu, non video, si tam sanctè institutũ Ecclesiæ seruetur, de vtendis & distribuendis bonis Ecclesiasticis, prout diximus habuisse iustas causas, quomodo possit conuelli prætextu eorum quæ in Ecclesia primitiua seruata sunt, vt bona oblata distribuerentur pauperibus, & indigentibus. Nam & hoc etiam nunc fieri debere iura statuunt. Quemadmodum contrà, non video quomodo bona possunt defendi ab Ecclesia, si prælati, qui custodiæ & distributioni faciendæ iuxta sacros canones præpositi sunt, perniciosè illis abutantur in contumeliam Dei & largitorum.

Subinde non potest improbari quòd immobilia Deo consecrentur: nam & Deus hoc permisit, & vetuit proximis largitorum, redimere, *Leuit. 27. & ca. nulli liceat, 12 qu. 2.* At nullam video me habere defendendi prælatos rationem, dum ea bona extra vsus destinatos, iuxta propriam effusionem, in profana conuertunt. Sed relinquamus hanc grauem nimium restitutionis lapsus causam, quæ curæ debet esse Pontifici maximo & Concilijs, imo verò quæ potius cuique Ecclesiasticæ personæ committenda, ne inimicis & hostibus fidei ipsi sint scandalo, obnoxij Dei ineuitabili iudicio, quod durissimè animaduertet in eos qui suæ perditionis fuerunt authores, & alijs scandalo. Et sperandum melius in futurum, siquidem verum sit quod legi in quodam libro, *inscripto onus Ecclesiæ, cap 16. de sexto statu Ecclesiæ, § 9.* Refert enim Thelesphorum scripsisse, Ecclesiam in sexto statu reformandam, & propter excessus procorum puniendam, deinde redituram ad paupertatis integritatem, &c. quæ sequuntur, quæ non transcribam, ne officio alieno à Iurisconsulti munere fungi videar. Propero ad finitionem beneficij.

DE DISTINCTIONE NOMINIS BENEFICII, *& finitione.*

CAPVT VI.

1 *De beneficij nomine in genere.*
2 *Beneficiorum in genere distinctio.*
3 *Beneficij Ecclesiastici Synonyma.*
4 *Beneficij nomen quando omnia genera beneficiorum, & quando tantum certa contineat.*
5 *Beneficij Ecclesiastici finitio.*
6 *Munus quæ significet.*
7 *Beneficiorum onera realia.*
8 *De beneficiorum annatis.*
9 *De decima Pontificali.*
10 *Patronus ab Ecclesia nutriendus.*
11 *De horis canonicis dicendis à beneficiatis.*
12 *De pœnis non dicentium, & num teneantur ad restitutionem fructuum perceptorum.*
13 *Scholasticus vel clericus, non teneatur horas canonicas dicere.*

a BENEFICII nomen, generalem habet appellationem, per quam, bonum omne vel priuilegium, vel aliud alicui datum, ex quo iuuari possit, vel melior fieri, continetur. *l. in commendato, §. sicut, Commodat. P.* Bonorum appellatio, aut naturalis, aut ciuilis est, Naturaliter bona dicuntur, quòd beent, hoc est beatos faciãt: beare est prodesse, *l. bonorum appellatio, 48. de Verb. signific.* Beneficium dici non potest, quod nulla vtilitate sentitur, *vt ait Cassian. lib. 11. cap. 28.* beatum dicit Isidorus, *lib. 20. Etymol.* quasi bene auctum: sic Seneca 3. *Insolens est beata vxor.* Plautus in Penulo etiam, videtur beatam vxorem referre ad bona quæ vxor habet; bonam, ad probos mores, dum ait, *Bonam ego quàm beatam esse primò dici malo.* Sic apud Eustathium *ad Odyssea?. 6.* ὄλβος apud Græcos opes sunt. Et ὄλβιος

diues

diues & beatus, id est, vt loquamur cum superiori acceptione nominis, qui auctus est vtilitate diuitiarū. Sic enim & Socrates *in œconomico Xenophontis dixit τὰ χρήματα* possessiones & diuitias, παρὰ τὸ χρῆσθαι, ab vtendo, ex quibus vsus aliquis vel vtilitas percipitur; vt contra, bona propriè dici non possunt, quæ plus incommodi habent, *vt notat Iabolenus, in l. propriè bona, 83 de Verbor. signific.* Quare & bona dicta, deducto omni ære alieno *l. subsignatum, 39. §. bona, eo tit. de Verbor. signif. l. mulier bona, 72. de Iure dot.* Ita in summa beneficij nomen ad omnem largitionem, vtilitatis alicuius concessionem, referri poterit, *vt & in c. cùm liberum, de Sepult.* dum religiosi, qui mortui corpus, quod effoderant in aliena Ecclesia, tenentur restituere, & omnia beneficia quæ inde consecuti fuerint.

Verùm quia non de omni benificio instituta est tractatio nobis, distinctione beneficiorum prius vtemur: dicemusque beneficium aut esse seculare, seu temporale, aut Ecclesiasticum seu spiritale, *vt in c fœlicis. § si qua verò feuda, de Pœn, in Sex ibi, si qua verò feuda, locationes, officium, beneficium vel spiritale vel temporale, & c. & in Clem. 1. vers. à feudis, eod. tit.* Ex his quædam sunt purè sæcularia, à secularibus seu laicis personis, secularibus, & de re seculari, concessa: id est, cùm dans, accipiens & res, seculares seu temporales sunt. Quædam purè ecclesiastica, de rebus ecclesiasticis, viris ecclesiasticis, per ecclesiasticos concessa. Quædam ex his mixta, quæ possunt diuersi generis esse. Siquidem à secularib. seu à laicis res profanæ donari possunt Ecclesijs vel ecclesiasticis personis, in causam piam vel ecclesiasticā. Quædam contra, ex rebus vel prouentibus ecclesiæ, donari possunt personis laicis: vt feuda, præbendæ seu mercedes laborantium: purè beneficia secularia dici possunt auxilia vel remedia, quæ dantur à principibus vt beneficium Hadriani, seu epistolæ eius, concessum fide iussoribus. *in § si plures, de Fideius l. fi. de Constit. pecun. C. Beneficium restitutionis in integrum, l. 7. de In integr. restitut. P. feudum seculare, tit. de Duobus fratrib. à capitaneo inuestis. lib. 2 feudor. tit. 18. tit. De Beneficio fratris lib. 1. Feud. tit. 20,* Participat cum secularibus, feudum quod datur laico ab Ecclesia, *vt c. qua in Ecclesia-*

clesiarum.7.de Constit.feudum & dictum Ecclesiasticum, cap. 1. & 2.de Feud lib.3.tit.20. Prouentus etiam vnius præbendæ, qui dantur magistro gratis docenti Grammaticam, *c.pen.de Magistris.lib.5 tit.3.*

8 Beneficium magis propriè Ecclesiasticum illud est, de quo nobis proponitur tractatio, quod synonyma hæc habet: vt in primis dicatur beneficium, *cap.1.de Reg. iur.in Sex.ca.cùm in cunctis,de Elect.*de hinc sanctuarium Dei, *ca. consuluit,de Iure patron.item Ecclesia,d.c.consuluit,& cap.si. Ne præla.vices suas,& sacerdotium à sacris tractatu,c.pen.Ne præla. vices suas.*quo & nomine dictum apud Ethnicos, & apud Liuium *lib.9.*Gens potitia, cuius ad aram Herculis familiare erat sacerdotium,&c.Inde apud Modestinum *in l.1. ad l.Iul.de ambi.*P.Vt magistratum, sic sacerdotium petere vltra præscriptam formam, habet centum aureorum mulctam cum infamia, *& in l. vitricus,60 cum 2.sequentibus,de Donat.inter.virum & vxorem.in P.*sacerdotium superueniens dabat occasionem soluendi matrimonij bona gratia: quia vix vtrique vacare commodè quis possit, *idē Nouella 26.c.fi.agitur & de sacerdotio,in l.non distinguemus, §. sacerdotio,de Recep.arbit.*Erat & Ethnicis sacerdotium cum munere & cura exhibendi ludos populo in honorem suorum idolorum, quæ deos dicebant, quare pro diuersa populorum appellatione,& ludorum, diuersam quoque appellationem sortita sunt beneficia, quemadmodum *in l.1.de Naturalibus lib.5. C.tit.27.* Constantinus meminit non licere senatoribus, præfectis,, vel duumuiris, vel his quos sacerdotij Phœniciarchiæ vel Syriarchię ornamenta condecorant: donare aliquid filijs susceptis ex ancilla, &c.De sacerdotijs etiam Alitarchia,& Syriarchia, meminit *l.vni de offic. comitis Orientis lib.1. C.tit.36.de Asiæ sacerdotio,& l.in honoribus, 8. de Muneribus patrimonio lib* 10. C. Meminit,& *l.fin. de Expens.ludorum in* C. *Theodosiano*, de ludis Alitarchis, Syriarchis, Agonothetis & Asiarchis. Et iterū de ludis sacerdotalibus Aphricanorum & aliorum, & editione illorum, mentio fit *in l.1. de spectacul. eodem. Cod. Theod.& in l.145.de Decurio.& l.176.eo tit.& l.fin.de Tyronibus.in eodem Cod.Theod.Et apud Optatum Mileuitanum lib.3*

& Vi

& Victorem de persecutione Vandal. D. Augustin. in fine epistolæ 5. Sacerdotium etiam in iure pontificio, pro ordine & dignitate eius qui accepit sacrificandi potestatem, pro presbyteratu. *ca. translata, de constitutio. c. nemo, c. cum ex eo, de Electio. in Sex. facit cap. cleros 21. dist.* Inde dicimus, quædam beneficia sacerdotalia, quæ presbyterum exigunt seu sacerdotem, quædam non sacerdotalia, vt dicemus Deo fauẽte suo loco, & interim doceri potest *ex ca. cum de non sacerdotali, de Præb. in 6.* Dicitur & aliquando Episcopatus sacerdotium, *l. si quenquam, de epi. & cler. C.*

Rursum beneficij appellatio in iure, generaliter ad plures species beneficiorum refertur: aliquando ad certas contrahitur. Generaliter continet omnia *in c. 1. de Regul. iur. in Sex.* continet ita præbendas, quæ in victu & vestitu consistunt. *cap. olim. de Verbo. signif. canonicatus, in cap. 9. ex multis, 1. q. 3. & alia vt notat glo. ad c. vnic. de Rerum permuta. in Sex. gloss. in c. execrabilis, in verbum, beneficium, de Præb. in Extraua. Ioha. 22 c. postulasti, de Resc.* Stricte contra aliquando beneficium intelligitur, quando profertur ab homine, maximè in impetrationibus, *vt tradit Cardina. in Clem si Romanus, de præben.* Nec etiam appellatio extenditur ad alia quam ad nominata in impetrationibus, *vt in c. cum in illis 16. de Præb. in Sex.* in materia odiosa restringibili appellatione beneficiorum non veniunt dignitates, nisi expressè dicatur, *vt Cl. 1. de sequestra, possessio. & fructuum. Clem. 1. de causa possess.* Idipsum de curam habentibus dicito, ne veniant appellatione simplici beneficij, *c. fin. de Præb.* eoque & curam habentia & dignitates transeant in aliud nomen elegans & proprium, alia autem beneficia innominata remaneant in puris terminis, vt de conuentionibus dicitur *in l. iurisgentium, §. 1. de Pact.* Si tamen à lege nomen beneficij profertur, generale ad omnia intelligitur, nisi exceptio vel ratio singularis beneficia distinguat, secundũ Felinum *ad c postulasti, 16. colum. de Rescrip.* 4

Ecclesiastici beneficij, prout nunc tractamus, definitio, à nobis tradita & explicata *libr. 17. Syntag. iur. c. 2.* erit: vt sit distincta & spirituali muneri coniuncta iurium Ecclesiasticorum portio, certis ædibus sacris in hoc assignata, 5

vt perpetuò per clericos ad vitam vtenda, clerico legitime assignetur. Duo in beneficio sunt, temporalia bona, & munus spirituale: quemadmodum in homine, anima & corpus, si quis obiecerit, 1.q.3. illaque bona temporalia, non quidem communiter à pluribus percepta, sed dũ viritim sunt distincta, faciunt beneficium, *in c. ex parte, de Concessio præbe.* Munus spiritale, in beneficijs est officium, quod impendi debet Ecclesijs ab his qui titulum, vel reditus beneficij capiunt, quod propter qualitates diuersas beneficiorum diuersum est; prout impositum est, vt si præbenda detur cum onere dicendi singulis diebus Missam, *in c. significatum, de Præben.* si oporteat Sacramenta administrare, prædicare verbum Dei, vt in curam habentibus animarum, vel cum alio onere.

6 Munus in iure, tria significat, *l. tribus modis, 18. de Verbor. signi. P.* Primum donum cum causa. *lib. inter donum, 194. de Verbo. signif. & promiscuè pro dono hodiè. Mar. in l munus, 214. de Verbo signi.* vide Laurentium Vallam *lib. 6. Elegantia. c. 39.* Alciat. 3. *dispunctio. c. 13.* quamuis lex Cincia muneralis distinctionem quandam adhiberet; prohibendo ne quis ob causam orandam, donum munusvé acciperet, *apud Festũ & Liuium li 34.* Secundò Munus dicitur onus sine honore. *l. honor, §. 1. de Mune. & hono. P. vt tutela, militia ve munus.* Tertiò munus dicitur officium, vt militaria munera: interdum cum honore, interdum sine honore; *dicta l. honor, & l. munerum, de Muner. & hono. P.* Munus quod necessariò obimus; more, lege, imperiové eius qui iubendi habet potestatem. *l. munus propriè, 214. de Verbor. signif.* Officium ab efficiendo, *apud D. Ambrosium lib. 1. Officio.* Munus interdũ & personæ, interdum patrimonij quando res debent, vt personæ quod corporibus, labore, cum solicitudine animi ac vigilantia existit. *l. 1. & fi. de Muner. & honor. P.* Disputat porrò pluribus Ioannes de Selua, *in tractat. de ben ficio, 1. parte, q 7.* num beneficia habeant munus spiritale, verũ nos paucis dicimus, ea quæ muneris appellationi subijciuntur, & in beneficijs inueniri posse, & officium quod & labore & animo sit exequendum. Neque quisquam est ordo Ecclesiasticus, qui nõ habeat sibi coniunctum mu-

nus & officium, quod clarè liquet ex titulis *de Offic. Archid. de Offi. Archipresbyt. de Offi. primicerij. de Offic. sacristæ. de Offi. custod. de Offi. vicarij.*

Onera realia seu munera, quæ ratione rerum beneficiorum præstantur, multa etiam inueniuntur: inter quæ iura Episcopalia ordinaria, & extraordinaria, subsidiaria, *c. de monachis, de Præben. c. conquerente, de Offic. ordin. c. cum Apostolus, de censib c. requisisti, de Testa.* Si exemptio vlla beneficium non defendat, *c. quoniam, 21. & cap. penu. de Priuileg.* Sunt & pensiones onerantes fructus beneficij, *vt in c. nisi essent viri prouidi, de Præben. c. quamuis, eo. tit. in Sext. c. ad audientiam, in 2. de Rescrip.* Docebit autem quid sit pensio, & in quibus rebus beneficij constituatur, & de alijs quæ ad eã pertinent, vltra Gigantem *tractatu de pensionibus*, Rebuffus *in tractatu de pacif. possess. in decima octaua extensione, à num. 92. vsque ad 139.* Sed & tractatu de congrua portione, examinat quæ pensio præstanda sit à beneficiario, eius vicario perpetuo. *iuxta c. extirpandæ. §. qui verò, de Præben.* 7

Sunt & rursus annatæ, quæ & vacantiæ dictæ, ad onera beneficiorum pertinentes, quæ dantur adueniente noua vacatione & collatione, *de quibus tit. de annatis, in Pragmati. & Concorda. in extraua. suscepti, ne sede vacante. in extrauagantis. communib.* 8

Proxima annatis est decima pontificalis, *de qua in Clem. vlti, de Decimis*: quæ etiam potest ad principes pertinere, ex priuilegio summi Pontificis, alioquin enim imponi nõ potest, *c. clericis, de immu. ecclesia. in 6.* quod tamen cap. ex parte correctum est, *per Cle. vni. eo tit.* Tradunt etiam Regem Gallorum generali priuilegio suffultum, vt possit cum videbitur hanc decimam à beneficiarijs exigere nomine doni gratuiti, vt notatur in stylo parlamenti, *4. par. ti 4. de priuileg.* 9

Est & onus alendi patronum ecclesiæ, vbi ad summam peruenerit penuriam seu inopiam. *cap nobis de Iure patron.* Alia onera ponuntur, alimentatio pauperum, Ecclesiarũ reparatio, alimenta clericorum, *in c. vobis enim. 23. cum S. sequentibus 12. q. 2 c. 1. & 4. de his, de eccles. ædifica.* Disputatur & de reparatione ecclesiarum amplius *in cap. fi. de his quæ* 10

fiunt

fiunt à maio.par,cap. Imperatores etiam Theodosius & Valentinia. *in l.neminem,11.de Sacrosanct.eccles.* onus rerum ecclesiasticarum in angarijs & parangarijs ponunt. Neminem, inquiunt, ab angarijs vel parangarius, vel plaustris vel quolibet munere excusari præcipimus, cùm ad fœlicissimam expeditionem nostri numinis omnium prouincialium per loca, quà iter accipimus, debeant nobis solita ministeria exhibere, licet ad sacrosanctas Ecclesias possessiones pertineant. Rursum ijdem Cæsares, *in l. nullus penitus,21.* de Cursu publico. *lib.12.C.tit.51.* Nullus penitus cuiuslibet ordinis, dignitatis, vel sacrosancta Ecclesia, vel domus regia, tempore expeditionis, excusationem angariarum vel parangariarum habeat. transcripta *in lib. 5.Synop.Basilic.tit.1.c.7.* Angariarum nomine vigiliæ, stationes, gestationes, in vsum belli contineri, tradit Vegetius *2.de re milita.* Quæ necessitatis causa tem pore expeditionis subeuntur, angariæ nomen ipsum, necessitatem & accelerationem cursus & vectionis ostendit: vt non possit haberi ratio rerum aut personarum pro illis siquidem, vt Herodotus *lib.8.* scribit. agens de publicis cursoribus, qui nobis les Postes, dicuntur, τοῦτο, inquit, τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι πέρσαι ἀγγαρήϊον. id est. Hunc cursum equorum Persæ vocarunt angarion, ἀγγαρήϊον ibi Ionicè pro, ἀγγαρεῖον, quod est ipse cursus equorũ, vnde ἀγγαρεία officij eius præstatio, angaria. Suidas quoq; annotat ἀγγαρείαν esse, ἀνάγκην καὶ δουλείαν ἀκούσιαν, καὶ ἐκ βίας γινομένην, ὑπηρεσίαν, id est, Angariã esse, coactam & inuitã seruitutẽ, & seruitiũ quod aliquis vi adactus obit? Quare angaria erit, illius officij præstatio, quum quis ad currendum vel baiulandum aliquid adigitur. Distinguitur ab angaria, παραγγαρεία: ἔστι enim, vt dicunt Græci, ἀγγαρεία ἡ πάροδος ἡ διὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ τῆς καὶ δρόμου ἐχούσης, ὡς τυχὸν ἐντεῦθεν ἐπὶ τύρον. παραγγαρεία καὶ ἡ διὰ τῆς πλαγίας ὁδοῦ. Archadius Iuriscon. *in l.fin.§.cursus vehicularis,de Vaca.mun. lib.50.P.tit.4.* munus hoc dicit personale. Cursus vehicularis, inquit, item angariarum præbitio, personale, munus est. Statuerunt aliquando Honorius & Theo. CC. *l. ad instructiones,7.de Sacros.Eccl.C.* ad instructiones pontiũ & iti-

& itinerum, etiam diuinas domos & venerabiles Ecclesias teneri, eoque non essent inter sordida munera. Fuerant & alia onera & rebus Ecclesiæ imposita; cum à personis Ecclesiasticis, tum etiam à temporalib, seu secularib. magistratib. & principib. quæ tamen reiecta fuerunt, nisi in quantum per Ecclesiam approbata sunt, vel ab ea libere concessa auxilij charitatiui gratia, *iuxta c. 1. de Immunita. Ecclesiar. in Sex. & cap. 4. eius. tit. apud Gregor facit Authen. vel constitutio Friderici, Cass. de Sacrosancta Eccl.* C. Pugnat contra has illicitas angarias exactas, & impositas Ecclesię, & personis ecclesiasticis, aduersus Ludouicum Regem Galliarum Iuo Carnutensis, *epist. 266. 73. 82. 151. 271.* & ait summum Pontificem sub anathematis vinculo prohibuisse & quamuis etiam *secundum Iacobum de Arena, Iac. Rauennatem, Iacob Butrigarium, Baldum ad l. ad instructionem, de Sacr. Eccle.* C. teneantur Ecclesiæ contribuere cum laicis ad refectiones mœniorum & pro fortificatione, vt loquuntur, ciuitatis, tamen non possunt de iure cogi per laicum gubernatorem, vel per principem: sed per earum iudicem competentem, *vt notant Cynus & Bald. ad d. leg. ad instructiones, vide Guido. Papæ. decisio. 78. & d. 7.* Distinguunt & Cynus & Baldus vltra, quod si contributio fiat ad muros & mœnia ciuitatis, ad ornatum eius, quod personæ Ecclesiasticæ nec Ecclesia ad eam tenentur: si verò fiat ob necessitatem, & ob belli suspicionem, teneantur: ita tamen, vt per secularem iudicem non possint compelli, sed per Episcopum *alleg. c. 1. de immun. Eccles. in sex.* Obseruandum tamen, onera realia rebus imposita, transire in Ecclesiam: & eam ad præstationem obligare, *vt disputat Guido Papæ. decis. 79 Bartho. Et Petr. de Bella Perti in l. rescripto, §. fin. de Muner. & hon.* P. quia constitutio principis ligat possessiones clericorum in eorum territorio sitas, *c. postulasti, de for. compet.* & temporalium bonorum ratione, clerici principibus sunt subiecti. *§. his itaque, 11. q. 1. c solitæ, de Maior. & ob. facit cap. si tributum, & ibi Archid. 11. q. 1.* Si tamen realia illa non sunt onera adhærentia rebus, superindicto non possunt onerari clerici clericaliter viuentes, pro rebus etiam rusticis, tamquam pro sordidis

didis muneribus, *vt in l. placet. C. de Sacro. Eccles.* Plenius de hac re Guido Papæus; *dec.* 381. 382. 383. 384. vbi & de nob libus, vt nō contribuant etiam ad onera rebus quas acquisierint imposita.

1 Clericis hominibus insuper fuit iniunctum onus aliquod, dicendi officium diuinum seu precum ordinariatū, nec in summa datur beneficium nisi propter officium; *c. fi. de Rescrip. in Sex. c. pastoralis, 53. § fin. de appellatio.* Diurnum officium & nocturnum, preces sunt; quæ certis & designatis horis dici debent, iuxta sacrorum canonum sanctiones; vnde dicuntur horæ canonicæ; quæ quibusdam locis dici debent, vt in Ecclesijs collegiatis signo dato, pulsatis campanis, *vt c. 1. de Celebr. Missa.* alicubi sufficit priuatim dicere: & ex causa permittitur, vt simul & semel omnes vno contextu mane dicantur, *iuxta cap. 1. de Celeb. Missa.* Iam enim & tempore Clementis Romani, & Apostolorum, distinctæ sunt preces aliquomodo iuxta certas horas, *vt liquet ex libris eius constitutionum apostolicarum.* Et tēpore Clementis Alexandrini, *vt ipse scribit 7. Stromatωn,* erant distinctiones seruatæ, & meminit de tertia, sexta, nona, Commune hoc omnibus, vt obonoxij dictioni horarum, eas dicant sine syncopatione, attentè, deuotè, & sine interruptione. *c. dolentes, de Celeb. Missa. Cle. 1. eo. titu.* Intitulati Ecclesijs collegiatis, singulis diebus & horis tenētur in Ecclesia esse, vt pensum suum orationum, decretis temporibus persoluant, alioquin si non satisfaciant, & admoniti contemnant, possunt deponi, *iuxta ca. fi. 92. disti. ex concilio Græcorum Bracharensi, Martini cap. 64. & Toletano 1. c. 5.* Cæterùm in quæstione num omnes clerici teneantur ad munus seu officium dicendi horas canonicas; distinguendum est, de clericis & officijs precum: Aut enim sunt presbyteri, & proculdubio tenentur, *dicto cap. 1. de Celebratio. Missa. & clem. 1. eo. tit.* aut sunt in minoribus ordinibus constituti, infra subdiaconatum, in quo casu subdistinguendum, an habeant, beneficium, an non habeant. Si non habeant, consuetudo excusat, vt non teneantur ad horas canonicas. *arg. cap. cum dilectus de consuet. Panor. ad cap. 1. de Celebra. Missa.* Quòd si quis ex patrimonio Chri-

sti

fti viueret, & esset intitulatus Ecclesiæ, putarem eum teneri ad horas aliquas, *d. cap. fin. 29. dist.in.*

Quare Iohannes Calderi. *ad cap. 1. de Celebra. Missa.* tradit beneficiatum, non dicentem Officium per negligentiam, & nulla rationabili causa excusatum, teneri ad restitutionem fructuum perceptorum tempore quo non dixit. Ratio poterit prior eius sententiæ dari: quòd ob nō residentiam possit quis priuari beneficio, *ca. penul. & fi. de Cleri. non residen.* Si vocati contumaces non venerint, *cap. vni. eod. tit. in Sex.* nempe ob cultum diuinum non factum, ideò multo magis poterunt, quo tempore non dixerint officium, & cultum intermiserint, fructibus eius temporis priuari. Secunda ratio, quia datum ob causam, ea non soluta repeti potest. *l. 1. & sequentibus. de Conditio. causa non secuta. P. toto titulo. C. de condition ob causam datorum*, Datur, autem beneficium causa officij, vt dictum est. Et proinde dicebat repeti posse fructus Calderin. neque ferendum eum qui lucrum quidem amplectitur, onus autem subire recusat. *l. vni. § pro secundo, de Cadu. tollen. C. l. fin. § sed cùm in secundam, C. de fur. regula iur. secundum naturam.* Dura tamen visa est hæc sententia Cardinali, neque etiam placuit Pano *ad d. c. 1. de Celebratio. Missa. num. 9.* Cuius sententiæ contrariæ ratio prior esse potest, quæ respondet secundæ allatæ in fauorem sententiæ Calderini: Quod beneficiū non detur simpliciter, eamque ob solam causam, vt continuè & perpetuò officium horasvé canonicas dicat, sed etiam quia clericus est, & vt assumptus in sortem vel partem Dei nutriatur in sorte illa Dominica *c. 2. c episcopus, 4. cap. cum secundum apostolum, de Præben,* aliasque ob causas. Quamobrem etsi vna ex illis deficiat, nempe quòd non dicantur aliquando horæ canonicæ, tamen dum aliæ remanent, quæ suadent beneficium retineri, sustinebitur beneficij possessio. *arg. l. liberorum, 11. §. 1. de His qui notan. infamia.* Deinde 2, pro omissione diuini officij, alia pœna seu pœnitentia à iure negligentibus est imposita, quam priuationis aut restitutionis fructuum perceptorum, vt in c. 29. *si quis in clero. 7. q. 1.* in quo ex Concilio Agathensi, *c. 64.* sic scribitur. Si quis in clero constitutus, ab Ecclesia 12

sua

ſua diebus ſolẽnibus defuerit, id eſt, in Natiuitate Domini, Epiphania, Paſcha vel Pentecoſte, dum potius ſecularibus lucris ſtudet quàm ſeruitio Dei parere, conuenit vt triennio à communione ſuſpẽdatur. Similiter diaconus aut presbyter ſi per tres hebdomadas ab Eccleſia ſua defuerit, huic damnationi ſuccumbat. Requirit & ius admonitionem & correctionem ante depoſitionem *c.fi.92.diſt.* Poſſunt & indici à confeſſoribus aliæ pœnitentiæ ex arbitrio pro circunſtantijs omiſſionis diuini officij, cùm hodie rigor canonum pœnitentialium non ſeruetur, ſed remittatur ex arbitrio confeſſorum. *cap.2. & ibi glo. ad verba, viſum fuerit, & c. quæſitum, de Pœn. & remiſſio. lib.5. tit.38. c. menſuram, de Pœnit. diſt.1 cap. tempora, 26.q.7.* Neque obeſt quod dicitur, propter non reſidentiam priuationem induci beneficiorum: nam hoc verum eſt, dilationibus & vocationibus, reique cognitione adhibitis. Sed nec in illa priuatione quam fieri poſſe dicitur, mentio habetur, quòd ideò debeat damnari ad reſtitutionem fructuum perceptorum ante priuationem ob non reſidentiam, etiam per decennium, quò abſens fuerit, *in ca. ex parte, de Cleri. non reſiden.* Arbitratur tamen Panor. *ad d. cap.1. de Celeb. Miſſarum,* tutius eſſe in foro conſcientiæ & animæ priorem ſententiam, de reſtitutione fructuum, credere veriorem, at in foro fori poſſe contrariam locum habere: verum pro omiſſione dicti officij, poſſe nihilominus abſolutionem dari, impoſita pœnitentia, vt qui omiſit, iterum dicat officium, neque putat peccatum mortale, ſi per obliuionem, vel propter infirmitatem, vel ob alia quędam impedimenta, & nõ ex malitia fuerit omiſſum: quemadmodum & excuſabitur qui non habet libros ſeu Breuiarium vt dicat, dummodò officij omiſſionem ſuppleat, per pſalmos alios, vel pater noſter, &c.

13 Porrò controuertitur, num abſens ſtudiorum cauſa, teneatur horas canonicas dicere. In qua quæſtione, ſunt qui dicant ſcholarem non teneri, ſi dimiſerit vicarium idoneum in Beneficio, *vt Bal. in procemio Decretalium ad verbum, Gregorius, nu.14. Ioannes Andreas ad cap.1. de Celeb. Miſſa. Ioannes de Lignario, ad cle.1. eo. tit. Lucas de Penna ad l. hac lege, de Prox.*

de Prox fac. scrinio. li. 12. C. in 4. q. Sunt alij qui dicāt, Scholasticum siue is beneficiatus sit, aut non, siue in maioribus siue in minoribus ordin. fuerit constitutus, teneri horas dicere, vt nec Episcopus ratione studij valeat dispensare; cuius sententiæ est Nicolaus de Ploue, *in tract. de horis canonicis, parte 1. q. 6. post alios ibi citatos*, & Albertus Trocius *in tracta. de perfectione clericorum, c. 42. & alij*. Porrò Host. & Ioan. Andr. *vt refert Alberic. de ferrarijs, de horis cano num. 22.* dicunt expresse ita non fuisse definitum, & lubenter audituros quod de eo Ecclesia statueret: *vt refert Horatius Lucius de priu. schol priu.* 100. Et mihi certe liberum erit dicere scholasticis maximè profuturum, si diuinis officijs incūbant, postulantes à Domino scientiam, & scripturarum intelligentiam: hæc enim est compendiosa via ad doctrinam vberrimam plus orare, quàm studere, vt plura notabilia hac de re tradidi, videnda in comm. *ad lib. 2. Syn. artiū mirab. c. 1. to. 1 comment.* Ordinatis verò in Ecclesia aliqua, aut intitulatis seu beneficiatis, officium dicendum erit, psallendivé modus tenendus, secundum mores Episcopatus, in quo quisq; erit intitulatus vel beneficiatus, *cap. institutio Missarum, de Consec. dist. 2. ex concilio. Gerundensi, & in c. altaria, de Conse dist. 1. c fi. 12. dist.* Potest & clericus inseruiens Episcopo, se accummodare officio diuino quod ipse dicit. *Clem. 2. de Celebr. Missa.* si ipse cū Episcopo horas dicat, nō aliter, *secundum mentem eius Clementi*. Itē si quis habeat plura beneficia diuersorum officiorum, precum, potest dicere horas, secundum vsum maioris seu dignioris beneficij, & magis dignum trahit ad se minus dignum. *capit. quod in dubijs, de Consecrat. Eccles. vel alta*: etiam in officijs diuinis alijs dicendis, *Clem. dignum, de Celeb. Missa. cap. de his, 12. dist.* quòd si beneficia sint æqualis dignitatis, potest eligere officium eius quod voluerit, eritque locus gratificationi. *arg c. duobus, de Rescr. in Sext. & l. fin. de religio. & sumpt. funer.* P. Si tamen publicè agendum sit officium diuinum, dum præsens erit in Ecclesia, eius Ecclesiæ ritū & ordinem seu formulam psallendi & celebrandi sequetur, secundum consuetudinem eiusdem, & alijs ibidem existentibus conformis efficietur, *cap. in his, 11. dist, cap cog-*

17 *Dispensatio, & quando cessant excusationes.*

VErba quæ in finitione ponuntur, quibus significatur portionem bonorum temporalium esse certis ædibus assignatam, aperte probant, ratione ædium sacrarum vel beneficij, præpositos fructus percipere, & cum fructibus munera spiritalia illius Ecclesiæ non alterius, curare debere, & ideò vt possint ea exequi, exigere assiduitatem præpositi, Quare constituitur regula generalis, omne beneficium requirere residentiam, *cap. ad hæc, 13. de Præb. ex concilio Lateranen. sub Alexandro 3. habito, cap. relatum est, 4. cap. quia nonnulli, cap. quia in tantum, de Cler. non resident. cap. fin. de Offic. Vicar. cap. peruenit, de appellatio. cap. singula, 89. distinct. l. generaliter sancimus, 40 de Episcop. & cleric. C. quantumuis sit minimum, c. conquerente, 6. de Cler. non residenti.* Quia postquam quis minimum acceptauerit, & de eo debet esse contentus, vel illud dimittere, non cum illo aliud iungere, *d. cap. quia in tantum, 5 ca. præterea, 14. cap. de multa, de Præb. cap. execrabilis circa finem, de Præben. in Extrauagant. communib.* & vnicum Vicariatum iure quis potest habere tantum, *cap. fin. de Offic. Vicar.* neque licet iure communi possidere vnum beneficium & vnam Vicariam, perpetuam maximè, nec duos Vicariatus, *cap. 1. eod. tit. de Offic. Vicar.* duabus enim Ecclesijs nemo commodè inseruire potest, & dum vtramque curare properat, neutri fidem reddere quibit, *cap. presbyteros, 16. quæst. 1. l. nemo. de Assess. C. d. cap. quia in tantùm, de præb. & c. quia nonnulli, de cleric. non residen.* Placuitque vt habens Ecclesiam, si alteri se permittit intitulari, priori priuetur, *c. literas, de Concessio. præb. ca. si quis iam translatus, 21. quæst. 1. c. super inordinata & c. de multa, de Præben.* Et si clericus non possit, vel nolit residentiam in beneficio facere, non erit ei conferendum, *cap. relatum est nobis, 4. de Clericis non resident. lib. 3. tit. 4.* 1

In maioribus etiam, multo magis habebit idipsum locum, & residere tenebunt in illis eorum præpositi: sic *in* 2

sessione 6. cap. 1. de reformatione, in Concilio Tridentino in hæc verba constitutũ: Si quis á Patriarchali, primatiali, metropolitana seu Cathedrali Ecclesia, sibi quocunque titulo, causa, nomine seu iure commissa, quacunque ille dignitate, gradu, & præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento seu iustis, & rationabilibus causis cessantibus, sex mensibus continuis extra suam diœcesim morando affuerit, quartæ partis fructuum vnius anni fabricæ Ecclesiæ, pauperibus loci, per superiorem Ecclesiasticum occupandorum pœnam ipso iure incurrat: Quòd si per alios seu menses in huiusmodi absentia perseuerauerit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam, eo ipso amittat. Crescente verò contumacia, vt seueriori sacrorum canonum censurę subijciatur. Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes: Metropolitanum verò absentem, suffraganeus Episcopus antiquior residẽs pœna interdicti ingressus Ecclesiæ eo ipso incurrenda infra tres menses per literas seu nuncium Romano Pontifici denunciare teneatur: Qui in ipsos absentes, prout cuiusque maior aut minor contumacia exegerit, supremæ sedis authoritate animaduertere, & Ecclesijs ac pastoribus vtilioribus prouidere poterit, sicut in domino nouerit salubriter expedire, Idipsum posteà confirmatum & explicatum *in eodem concilio, sessio 23. cap. 1. de Reformatione*: & porrectum ad Cardinales & in Bulla Pij 4 super residentia prælatorum, & aliorum residere debentium, sub data 7. Kalend. Decembris anni 1564. & Pontificatus eius anni 5.

5 De Cardinalibus, quòd illi etiam in suis titulis teneantur residere, & alioquin admoniti priuari possint, tractatur *in c. 2. de Cleri. non resident.* Iustinianus *in §. & illud etiam definimus cap. 2 Nouellæ 6. Quomodo oporteat Episcop. &c.* Statuit, vt nemo venerabilium Episcoporum foris a sua Ecclesia plusquam per totum annum abesse auderet, nisi per imperialem hoc fieret iussionem, tuncq; esset inculpabilis; alioquin sacratissimis vtriusque diœceseos Patriarchis, iniungit, vt compellant Deo amabiles Episcopos suis inhærere sanctissimis Ecclesijs, absentes vocent, & con-

contumaces priuent Episcopatu. *Et in Nouella 125. §. interdicimus, de Sanctißimis Episcopis* prohibitum, ne vltra annum Episcopus relinquat Ecclesiam suam, etiam ex necessitate, aut cum licentia Metropolitani aut Imperatoris. Et si fecerit, prohibetur, ne ei ab œconomo Ecclesiæ administrentur expensę: dehinc statuitur, admonendos à Metropolitanis vt redeant, & si non redierint, reuocandos iuxta canonicas sanctiones & regulas, & nisi infra definitũ tempus redijssent, ab Episcopatu expellendos, & alios in locum eorum subrogandos.

Ratio residentiæ, vt monui à cura & solicitudine impendenda Ecclesijs, oritur; vt attendant præpositi sibi & vniuerso gregi, in quo Spiritus sanctus posuit, regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. *Actor.* 20. Et vt alibi præcipitur vt in omnibus laborent & ministeriũ suum impleant, *2. Timoth.* 4. *D. Ioan cap.* 10 *cap si rector* 43. *distinct. cap aduersus, 7. quæst.* 1. *c. nisi de Renunciatio.* Implere autem non possunt, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant, si custodiæ eorum non incumbãt, quam sine peccato maximo omittere non possunt, obnoxij rationibus reddendis animarum quæ perierint eorum negligentia & absentia: sanguis enim illarum de manibus illorum à supremo iudice requirendus. *Ezec.* 33. *&* 34. *&* Act. 20. *c. Eph* 43. *distinct.* 4

Nemo etiam ignorat quantum detrimenti accedat rebus & ædificijs Ecclesiarum, & religionis incultæ, ob absentiam Episcoporum & præpositorum, quot hæreses absentibus pastoribus sæuierunt in gregem destitutum custode. etenim lugubria hæc spectacula, ante oculos cuiusque obuersantur, vt non opus sit memoriam narratione longa & vulnera refricare. Hocque commune malũ, & maioribus & minoribus Ecclesijs neglectis contigit. Testis erit ipsa Roma, quæ postquam Clemens 5. anno Domini millesimo trecentesimo quinto, transtulit sedẽ & curiam in Galliam, sensit inæstimabilem rei suæ iacturam: nam per septuaginta quatuor annos, quibus ibi remansit, cum omnium Christianorum magno incommodo, *vt ait Platina in vita Clem. 5.* templa vrbis magna ex 5

beneficij vocatur. *cap. tuæ deuotionis, 11. de Cler. non resident. in eius §. 1.* datur alia pœna absentium, vt in eos procedatur etiam per sententiam excommunicationis & suspensionis, & *in c. fin. eius tituli,* alia, vt per substractionem prouentuum addicandorum Ecclesijs derelictis cogantur redire.

Excusari autem potest absentia beneficiati, primum per conniuentiam, in simplicibus beneficijs, *c. cum iamdudum, de Præbend...* ex dispensatione plurium beneficiorum possidendorum, sufficit enim dispensatum in altero residere. *Glos. ad §. sed insuper, in verb. Pluralitatis, de Collat. in pragma. sanctio.* Cùm enim aliquid conceditur, omnia cẽsentur collata, sine quibus concesso vti non possumus. *l. 2. de iurisdict. omnium iud. P. l. fin. de Offic. eius cui manda. est iurisd. P. l. quidam consulebant, de Re iud. P. ca. cum vigesimum, de Offic. de leg.* 8

Tertiò, quis excusatur à residentia in his causis absens, in quibus nihilominus habetur pro præsente: cuius primum exemplum sit, in absente existente in seruitio summi Pontif. etsi eius familiaris sit. *c. cùm dilectus, c. ad audientiam, 21. de Cler. non resident.* & in personis quæ videntur esse pars corporis principis. *vt l. quisquis ad leg. Iul. maiest. cap. si quis cum militibus 6. quæstio 1.* Idipsum si sint in seruitio vel familiaritate sui Episcopi, duo videlicet ex canonicis, non amplius: habent enim tanquam præsentes, integrã præbendam exceptis distributionibus quotidianis, *cap. ad audientiam, 21. & cap. de cætero, de Cler. non resident. Ecclesia in Episcopo & Episcopus in Ecclesia, d. c. scire debes, 7. quæst. 1.* Familiares olim dictos famulos, docet Seneca *lib. 6. epist.* quia & Oscis olim famul. seruus dicebatur: quemadmodum apud Vlpian *in l. 1. de vi & vi arma. P.* familiæ appellatione serui continentur, & *in l. ædiles aiunt, § familiæ, de Aedilit. edicto. P.* Et qui subijciuntur nobis familiæ nomine continẽtur, vel lege, vt vxor: vel natura, vt filij, nepotes. *l. pronunciatio 195. § familiæ, de Verb. signific.* Sunt & familiares qui frequenter cum aliquo conuersantur, vnde familiaritas, *in l. obseruandum, de Offic. præsid. P.* Atque *in dicto c. cùm dilectus, de Cler. non resid.* familiares suos, summus Ponti- 9

fex

ximè prælatis, *c.1.& 2.39.distinct.* Sunt qui dicant, studentem, vt gaudeat hoc priuilegio absentiæ, petere & obtinere debere licentiam à superiore, cuius in arbitrio sit inquirere, num studijs quibus incumbere decreuit sit sufficiens & idoneus, *Gl ad c. relatum, ad verbum prælatorum, de Cler. non resident.* & ibi Pano. & alij, qui dicunt etiam denegante Episcopo licentiam, posse adiri superiorem, vel eius vicarium qui concedat. Addit & gl. *ad. c. inter quatuor ad verba sine iusta causa, de Cler. non resid.* non debere clericum abire etiam ex iusta causa, sine licentia sui prælati, cùm bonum nec sit faciendum sine ejus licentia, *cap. cùm monachi, 16. q. 1.* propter obedientiam, ne contemnatur, & propter quàm omitti etiam debet bonum, *c. 99. quid ergo, 11. quæst. 3 ex Gregor. c. 12. lib. 35. in Iob.* Sed & Episcopi olim quamuis iustam haberent causam absentiæ, tamen non excusabantur, nisi licentiam seu permissionem impetrassent, vel à Metropolitano, vel ab Imperatore, ex cuius iussu poterant Reipublicæ negotia alibi agere per annũ, *§. & illud, cap 2. Nouell. 6. Quomodo oporteat Episcop. &c. notat & Balsamon in Concil. Chalcedon. c 4.* Neque poterant ad curiam principis venire etiam pro necessitate Ecclesiæ priusqua am accepissent literas permissorias à suo Metropolitano vel principe, *§. non autem aliter, cap. 3. dictæ Nouellæ, Quomodo oporteat Episcop.* generaliter etiam presbyter vel alius clericus, transiens in alienam diœcesim recipi non debet, sine commendatitijs literis sui Episcopi, *per totam 71. dist & 72.* quæ etiam dari non debent nisi ab instanter rogato, *ca. 2. d. 72. dist. ex Concilio Carthagin. 3. cap. 21. & ex Concilio Antiocheno, c. 7. c fin 71. dist.* Veruntamen receptior est sententia, hoc beneficium absentiæ studiorum causa indulgeri iure ipso sine licentia prælati. *per d. c. relatum, de Cler. non resid.* Si sic legamus *c. relatum*, quòd absentes possunt remoueri, nisi de licentia suorũ prælatorum, vel studio literarũ, vel pro alijs causis honestis cõtigerit eos abesse: quo loco distinguetur licentia ab studio literarũ. Receptum & ita cõsuetudine ferè vbiq;, vt beneficiati se ad studia literarum conferant sine licẽtia prælati. *Panor. ad c. tua, n. 5. & Imola ad c. ex tua, n. 9. de Cler. non resid.* Legum au-

tem optima interpres consuetudo, *l. si de interpretatione, de leg.* Dehinc & authoritate Apostolica licentia generalis studendi, & declarata causa legitima absentiæ data est, *in ca. si de Magistris*, quam inferior Episcopus non potest retractare. *cap. cùm inferior, de Maior & obedi.* Quamobrem & dicunt, pro literis de non residendo, vel pro licentia studendi, nihil posse exigi, *Archidiaco. Præpositus, Dominicus ad c. de quibusdam, in 4. & 9. 37. distinct. Rebuffus in praxi beneficio. tit. de Dispensatione ratione ætatis*, eo quòd hoc sit beneficium iuris & debitum. Addere licet, quòd frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur. *l. vnica, de Thesauris, lib.* 10. *C tit.* 15. Hic excipio leges & statuta capitulorum, si quæ sint quæ velint impetrari debere à capitulo licentiam studendi, vel ab Episcopo, eaq; de re tempus definitum sit: nam illę seruandę erunt: cùm Canonici in receptione in canonicatum iurauerint statuta & consuetudines collegij se seruaturos. Ratione etiam obedientiæ claustralis, permissio in studijs erit etiam prælati exigenda. *Clemen. 1. §. cæterum, de Statut. monach.*

11 Cæterum excusatio concessa studiorum causa absentiæ, in perpetuum tempus non est, sed ad certum, legitimum studij perficiendi gratia. *d. Clem. 1. §. cæterum, de Statu. mona. cap. cum eo. de Elect. in Sex ibi, Elapso verò ipso septennio, & c.* vide de septennio studiorum causa concesso, & quando continuum & discontinuum iungitur eius septennij tempus, apud Horatium Lucium, *de Priuilegijs scholasticorū, priuil. 96. & 94.* Tempus studiorum completorum concessum graduandis in Concordatis Gallicanis, decennium in Magistris seu Licentiatis aut Baccalaureis in theologia: septennium, in Doctoribus seu licentiatis in iure Canonico & Ciuili, aut Medicina: quinquennium in Magistris seu Licentiatis in Artibus, à Logicalibus inclusiuè, *§. præterea volumus, versi. tempus autem, de Collat. in cōcor.* vbi excipiuntur nobiles ex vtroque parente, patre videlicet & matre, in quibus, pro quinquennio expresè iuris ciuilis & Pontificij, nón pro graduandis in theologia, dicetur sufficere triennij studium, quod firmatur cōstitu-

ſtitutione Ludouici 12. *art* 7.9.11. & concilio Baſilienſi *ſeu Pragmati. ſanctione, in* §. *Tertia pars præbendarum, verſic. videlicet, de Collat* quinquennium ad minus in iure ciuili perdiſcendo requirit Iuſtinia. *in* §. *ſed quia ſolitum, in proœmio.* vt mirari non poſſim de quorundam temeritate, quos aliquando vidi acceptaſſe poteſtatem contendi ſtatuta Academiæ cuiuſdam, qui nunquam myſteria Academiarum cognouerant. imò nec per omnes gradus ad ſummum peruenerant, audacter inter alia capitula ſtatuiſſe contra ipſius ſcientiæ patrem Iuſtinianum, ſufficere triennium. Verùm tranſeat hic articulus cum erroribus aliorum, ipſi viderint num qui non norint colores, de his iudicare poſſint Et poterit Academia tranquilla & viris doctis inſtructa, de tempore conuenienti graduandis, nõ addicta legibus incertis, pro ingenio & capacitate eorum qui profeciſſe & meruiſſe gradum oſtendent, diſponere. Verum tempus ſtudiorum definiri in ſua plenitudine oportuit, non tam fauore graduum, quantum perfectæ ſcientiæ adipiſcendæ, cuius ratione abſentia ſtudiorum tempus quinquennij vel ſeptennij definitum eſt à ſacris canonibus, vt pudendum fuerit lege velle minuere in aliqua Academia iure ſtatuti, tempus à ſummis Pontific. ſtudijs conceſſum, & inter priuilegia Academiæ repoſitum, contra eos qui erexerunt Academias priuilegiatas, & ita priuare perſonas Eccleſiaſticas hoc priuilegio abſentiæ ſtudiorum cauſa. Erit ergo ſeptennium ad minus, conceſſum abſentiæ ſtudiorum cauſa clericis & beneficiatis, *per d.c. cum ex eo, de electio. in Sex, confir. Concil. Trident, ſeſ.5.c.1, de Reformat. in fine*, dummodò in Academijs priuilegiatis ſtudeant, non in villis aut alijs oppidis per ſe ipſos ſine Academia priuilegiata, *cap. fraternitatis, de Cleri. non reſiden.* & non poteſt tempori ita fauore ſtudiorum conceſſo, eiusque priuilegijs derogari per conſuetudinẽ aliquam, *vt dicitur in cap. fin. de Magiſtr. Angelus conſil 245. in 6. dubio. Antonius Butrigar. conſ. 42. Horat. Lucius in priuilegio ſcholaſticorum, 98. in Tertia ampliatione.*

Hinc ſequitur quod etiam nominatim deciſum eſt, vt in ſtudio-

studiorum causa absentes habeant fructus beneficiorum reseruata pensione, vel sufficiētibus fructibus Vicarijs in eorum locum pendente tempore in Ecclesijs subrogatis, *d.c.cum ex eo, de elect. in Sex. cap fin. de Magistris, cap. licet, de Praeb. ca 2. de Priuileg. in Sex. in Conci. Tridenti. sessio. 5. cap. 1. de Reformation. in fine.* Si tamen de præbendarum & canonicatuum fructibus percipiēdis agatur à canonicis vel præbendatis studiorum causa absentibus, subducuntur distributiones quotidianæ, quæ non nisi præsentibus in choro dantur, *d. cap. licet, de Praeben. & glos. ad ca. fin ad verb. integrò, de Magistris.* quod & in alijs absentibus excusatis rescriptum *in c. cætero, de Cler. non residen. apud Grego. cap. vnic. tit. in Sex glos. fi. ad cap. 2. Priuileg. in Sex.* Obseruandum tamen, vt si tantum quotidianæ sint distributiones, quæ faciunt præbendam, & vltra sit quædam distributio quæ in fine anni datur singulis, dicta glossa præsentibus debita, datur tantum studentibus absentibus, si verò fiant distributiones tantum ijs qui horis diuini officij intersunt, & non alijs qui non intersunt, quamuis in vrbe vel in claustro præsentes sint, neque illæ illis qui studiorum causa absunt debentur. Nisi illæ distributiones essent solæ quæ præbendam constituerent, nam tunc illæ darentur scholasticis absentibus, ne priuilegium studiorum de consequendis fructibus præbendæ in absentia sit inutile, & vt aliquid operetur, vide Feli. *cons. 18. & ad c. fi. de Magist. & ad c. Iacobus, de Simo.* Boërium *decis. 17. nu. 3.* Horatium Lucium, *de priuileg. scholastic. priui. 98 limitatione 3.* Nec obsunt glossæ antiquæ, quæ videbantur dubitasse, num essent dandi reditus ecclesiastici clericis existentibus in scholis, eo quòd reditus illis darentur pro sedulitate seu diligentia adhibita officijs concessis, *vt in c. 26. concesso, 12 quæst. 2. & ibi gloss fina. & cano. generaliter, & ibi glossa, & can. charitatem, 16. q. 1.* Siquidem illud dubium hodie expressis concilijs sublatum est & decisum, Magis tamen videretur obesse *c. fi. de Rescript. in Sex.* dum Bonifacius 8. reuocat gratias à se & prædecessoribus per importunitatem petentiū ambitiosam concessas, & per indulgentias perpetuas, de percipiendis fructibus beneficiorum suorum,

rum, distributionibus quotidianis duntaxat exceptis, siue in scholis essent, siue in altera Ecclesiarum suarum residerent. Cæterum dicemus in illo c. Bonifacium agere de indulgentijs perpetuis ratione studiorum, vel aliter concessis, non autem de temporalibus, studijs iure concessis, quæ non incidunt in ambitiosam, & prohibitam petitionem vel impetrationem; eo quòd motu proprio sum. Pontif. sine petitione vllius censeantur concessæ in dispositione legis generalis, quemadmodum alia priuilegia in corpora iuris clausa, *vt notat. Baldus num 2. Barthol. num. 6. Castrens. num. 6. Iason. num. 15. ad Authent. quas actiones, de Sacrosanct. Eccles. C.* Neque etiam summus Pontifex derogando priuilegijs quibuscunque, ideo censetur derogasse priuilegijs in corpore iuris clausis, *gloss. ad Authen. qua in prouincia, ad verba, omni priuilegio. Vbi de crimi. agi oport. C gloss ad. §. hæc considerantes, ad verb priuilegio*, Vt omnes obediant Iudicib. prouincia. *in Authent. glossa ad l 2. §. legatis, ad verba, non compelluntur, & ibi Bart. & ad l. hæres, in princ. & ibi Bart. quoq;, de Iudic. P.*

Sed hæc hactenus de illa excusatione quæ studiorum causam habeat. Videamus de alia quæ à residentia dispensat, si videlicet absentia sit rationabilis, dicta Clemen. 1. §. *cæterùm, de Stat. monach.* vbi notat glossa inter rationales causas esse; si absit propter loci & aëris intemperiem, propter infirmitates, vel propter capitales inimicitias. Idem notat gloss. fin. *in capitul. fin. de Cleri. non resident.* Infirmitas quippe excusat absentem non venientem, *cap. ad audientiam, 5. de Cleri. non residen. ea præsentium, 7. quæst. 1.* Et seruire intelliguntur, qui per infirmitatem prohibentur quominus reipsa inseruiant, *l 3. §. Stichus, de Statu. liber.* & tales tempore infirmitatis pascendi sunt, *l. in rebus, § possunt, Commoda. P.* Alia ratio *in cap. 1. de Clerico ægrota.* ne metu huius priuationis tempore infirmitatis, alij deterreantur ab obeundis muneribus Ecclesiasticis. Tertia, ne afflicto detur afflictio, si daretur priuatio beneficij aut fructuum, *c. cum percussio, 7. quæst. 1. c. ex parte, c. 3. & fin. de Cleri. ægrota. l. diuus Marcus, de Offi. præsid. P. l. iure succursum, de Iure dot. P.* Quo fit vt beneficiato seu

prælato

prælato ægrotanti non imponatur priuatio, sed detur coadiutor, *c. scripsit, c. quamuis, 7. quæstio. 1. & ferè per totum titul. de Cleric. ægro.* Coadiutoris prima & optima ratio fuit, vt daretur ad supplendum officium eius, qui illud non potest exequi, vel propter senectutem, vel propter morbum, vel alio modo, *cap. 2. de supplen. neglig. prælat. in Sext.* vbi glossa 2. ait, coadiutoriam finiri morte eius cui datur, neque mortuo eo qui iuuabatur, censeri coadiutorem in locum eius subrogatum. Videbis autem plura de coadiutore & eius potestate, in glos. *ad §. cui rei graue, ad verbum, Iurisdictio, de Collat. in Pragmat. sanct.* & apud Rebuffum *in tractat. nominationum, quæst. 8. num. 26.* apud Cardinalem, & Ioannem Andream, *ad c. fi. de Cler. ægrota* Oldrat. *Concil.*
14 *44.* vide & *c. vnic. de Cleric. ægrota. in Sexto.*

Capitales inimicitiæ excusant à contumacia non venientem, *in c. bonæ memoriæ, in 2. de Electiòn.* Intemperies quoque aëris, & mortis imminentis metus, *c. quorundam, 74. dist. c. ad supplicationem, & c. nisi cùm pridem, de Renuntiat.* Item alia legitima impedimenta itineris, *iuxta l. 2. si quis cautio* P.

15 Erit & causa peregrinationis excusatio, adhibita licentiā sui prælati, *gloss. 1. ad cap. relatum, ad verb. Prælatorum & ad ca. inter quatuor, ad verba, Sine iusta causa, de Cleric. non resid. per cap. 36. non oportet ministros altaris, de Consecrat. di-*
16 *stinct. 5.*

Item si abest pro negotijs suis, *cap. præsentium, 7. q. 1.* vel pro negotijs Ecclesiæ suæ, *d. c. ad audientiam in fine. de Cleri. non resid.*

17 Postremò & à residentia excusatur cui indulgentia datur à summo Pontifice, *ea de re, cap. penult. de Cleric. non resident.* Quæ tamen gratia, vt reliqua priuilegia, expirat reuocatione, *vt c. fi. de Rescript. in Sex.* vel necessitate in Ecclesia existente clericorum, *c. pen. ex parte, de Cler. non resid. ca. placuit. 21 quæst. 2.* vel cessante causa excusationis, veluti ægritudine, impedimento, *&c. c. cum cessante, de Appel. l. a digere, §. quamuis, de iur. patr. P.* vel elapso tempore præfixo excusationi, *vt in cap. cum ex eo, de Elect. in Sext. elapso septennio.*

DE TITVLIS BENEFICIORVM.

CAPVT VIII.

1 *Titulus beneficij vnde formetur.*
2 *Titulus an alienari poßit.*

VErba illa rursum; Certis ædibus assignata, posita in finitione beneficij, indicant titulum beneficij, ex quo beneficium, & beneficiatus appellantur. Mos antiquus fuit, ne admitterentur in clerum, nisi in certa Ecclesia adscripti essent, in qua digni essent habiti qui stipendijs ecclesiasticis nutrirentur, vnde & clericus diceretur, *c. cum secundũ Apostolum, de Preb. in Sext. c. cleros, 21. dist.* totque tantùm in Ecclesia instituebantur, quot nutriri poterant, non plures, *c. 1. de Institutio. lib. 3. titul. 7. cap. quoniam, 9. de Vita & honest. cleri. c. fin. de Verbo. signifi. l. non plures, de Sacrosanctis Eccles.* C. §. 1. *vt determinatus sit num. clericor. in Nouel.* & tot ordinabantur quot nutriri poterant, *cap. authoritate, de Institutio, cap. cùm Martinus, de Constitutionib. cum simil.* Inde ab Ecclesia in cuius albo erãt descripti clerici, eius Ecclesiæ & tituli esse dicebantur, vt clerici Ecclesiæ sancti Stephani, sancti Pauli, &c. & ex illis clericis, eidẽ Ecclesiæ maioribus ordinibus inseruituri creabantur ordinati, vt formula ordinationis in ordine Romano docet, vbi sic ponitur pronunciatio Archidiaconi nomine Episcopi, De titulo sancti Stephani, eligimus Petrum in lectorem ad eundem titulum. Et hoc est quod legimus in sacris canonibus, neminem sine titulo ordinandum, *cap. sanctorum canonum, & c. neminem, in* 1. 70. *dist. ex Concilio Vrbani 2. habito Placentiæ, & Chalcedonensi cap. 6.* meminit & Niceph. Calixtus *lib. 11.* ex istis ordinatis, assumptos diaconos, subdiaconos, & ex diaconis, presbyteros: eò etiam pertinet diuisio fructuum Ecclesiæ, quorum vna pars, clericis scilicet, in ea intitulatis, debebatur. *in c. de reditibus, & cap. quatuor, 12. quæst. 2.* Et quia illa portio à certa Ecclesia nominata, titulo aliquo distincto ab alijs percipiebatur, fiebat vt ei Ecclesiæ adstricti essent ordinati, sub eius annona & titulo, nec possent se ab eadem

in

in aliā ſine proprij Epiſcopi conſenſu, transferre, & ſi de facto id feciſſent, poſſent reuocari, etiam per ſententiam excommunicationis: quemadmodum refert Gregorius Turonenſis, *lib.*10.*cap.*14. Factum de Theodulpho diacono Pariſienſi, à Raignimundo eius Epiſcopo excommunicato, quòd ab Epiſcopatu Andegauenſi noluiſſet redire ad propriā Eccleſiam, Et in Concilio Tridentino, *ſeßione* 23.*c.*16. ſtatutum, ne vllus in poſterum ordinetur clericus, quin illi Eccleſiæ, aut pio loco pro cuius vtilitate aut neceſſitate aſſumitur, intituletur, vbi ſuis fungatur muneribus, nevé incertis vagetur ſedibus: & vt, ſi locum inconſulto Epiſcopo deſeruerit, ei ſacrorum exercitio interdicatur, Idem ſtatutum antea in Concilio Nicæno, *c.*15 *&* 16. in Antiochen, *c.*7. Chalcedonenſi *c.* 13. *can. ſanctorum,*70. *diſtin.* Trahi in argumentum poteſt, quod Cōſtantinus, *in l. mancipia, de Seruis fugitiuis,* ſtatuit, vt mancipia diuerſis artibus prædita, quæ ad Rempublicam pertinent, in iiſdē ciuitatibus permanerent, nec inde auocarentur vel ſolicitarentur, & quod Valēt. & Theodos. CC. iubent *in l. fin. eiuſdem tituli,* publicos ſeruos deputatos fabricis, vel aliis operibus publicis, ſi tanquam propriæ conditionis immemores ſe immiſcuerint ancillis, vel dominibus alienis, reſtitauntur priſtinæ conditioni cum vxore & liberis.

8 Hæ intitulationes, quæ requirebant aſſiduitatem ſeu reſidentiam intitulatorum & clericorum, impoſuerunt neceſſitatem Epiſcopis ordinandi tantum eos qui haberent titulum alicuius Eccleſiæ, aut ſufficiens patrimonium ad victum quod pro titulo eſſet, alioquin non habētem ordinantes, eum nutrirent donec illi prouidiſſent de aliquo beneficio Eccleſiaſtico. *ca* 2.4. *& ca. tuis quæſtionibus.*23. *de* Præbend. Et proinde factum vt non minus obligari aut alienari poſſent bona pro titulo ſuppoſita, quā bona ipſa Eccleſiaſtica, aut niſi obſeruata ſolennitate, *cap. ſine exceptione,*12. *quæſtio.*2. & ita diſputat gloſſa *ad d. ca. tuis quæſtionibus, ad verbum,* Suſtentari, *& ibi* Panorm. videlicet ſi res certe in titulum definitæ: nam tunc illæ ſunt inalienabiles, non etiam, ſi generaliter patrimonium

pro

pro titulo fuerit suppositum: nam eo casu ex patrimonio alienari bona poterunt, sicque intelligenda prædicta gloss. *ad d. cap. tuis quæstionibus*, alioquin fallax & dubia. Et ita quoq; in comitijs Aureliæ habitis, *artic. 12.* decretum. Prouentus vel bona supposita in titulum clericalem, ab ordinato vel alio eius nomine non posse alienari, vel hypothecæ subijci vel oppignerari à tempore promotionis: consentit Concilium Tridentinum *session. 21. de Reformation. cap. 2.*

DE RELIQVIS VERBIS FINITIONIS beneficij.

CAPVT XI.

1 *Beneficia perpetuò à prouisis, id, quandiu vixerint.*
2 *Ratio prior, argumento matrimonij corporalis.*
3 *Alia, à beneficio principis permanente.*
4 *Alienatio rei Ecclesiæ permissa.*
6 *Beneficiati an vsurarij, an vsufructuarij sint, disputatur.*
7 *Beneficiorũ Ecclesiasticorum capaces clerici tantùm non laici.*

POstrema verba finitionis beneficij docent perpetuò possideri debere beneficia à prouisis seu clericis, qui ea possideant, id est, quãdiu vixerint. Perpetuum intelligitur, primò per subrogationem similium, & eiusdem qualitatis & officij, *vt in l. proponebatur, de iudicijs.* P. *l. eum debere columnam, de Seruitut. vrbanor. præd. l. si grege, de Legat. 1. l. sicut, §. penultim. Quod cuius. vniuers.* P. *l. seruitutes, §. si sublatum, de Seruitut. vrbanor. præd.* P. Perpetuum ita beneficium inter clericos, quia vno mortuo alius in locum eius in beneficio substituitur. Itẽm perpetuum, quod per vitam habentis conceditur, quandiu videlicet vixerit, *l. 1. de Iure dot.* P. *§. 1. de Perpetuis & temporalib. act.* Item & in perpetuum datum, quod sine præfinitione temporis conceditur, *l. 3. de Except.* P. alioquin nihil simpliciter perpetuum sub sole dici potest, quod generationi & corruptioni obnoxium sit, ex motu continuo. *§. vt autem lex, de Nõ alienan. reb. Eccles. in Nouell.* quod & secundum Ptolomæũ

lib.1 quadripartiti operis, cap.2; procedit ex duplici materia circulo lunæ ſuppoſita, igne & aere, ex volubilitate, curſu, ortu & conuolutione ſtellarum. Sic omnium rerum ſemper quaſi naturali lege, mutatio eſt. Aelius Spartianus *in Seuero Imperatore*: Creata, omnino & mutabilia. Quorum enim eſſe à mutatione incepit, ea omnia mutationi ſunt ſubiecta, aut in interitum eum, aut ſunt per electionem, aut pro voluntate mutabilia, vt ait Ioannes Damaſcenus, *lib.1. Orthodoxæ fidei, cap.3.* Cauſam mutationis Rerumpublicarum, etiam eſſe cenſet Socrates in Repub. Platonis, quòd ſic natura comparatum eſt, vt nihil permaneat, ſed in ambitu quodam mutationem quandam temporis accipiat, quod & refert Ariſtotel. *libro 5. Politicor. cap.12.* Moriuntur regna, principatus, imperia, ciuitates etiam quæ aratro ſubijciuntur, *l. ſi vſusfructus, 21. Quib. mo. vſusfruct. amitta.* Horatius *lib.1. Carmi. Od.16.* & in ſumma, vt ait Lucretius *1. de Natura.*

Et quaſi longinquo fluere omnia cernimus æuo.

Et hoc modo perpetua non dicerentur beneficia, habita ratione mutationis, extinctionis, & alterationis quę poſſunt aliquando beneficijs accidere, vt dicemus, Deo fauente, paulò poſt, *in ca.19. & ſequentib. vſque ad 25.* Dicimus autem & perpetua, intentione erigentium, quæ eſt vt perpetuò ſint, & ſemper per clericos regantur, & clericis conferantur vtenda quandiu vixerint, quæ & intentio legis & canonis eſt, vt etiam nolit ſemel prouiſos illis priuari, ſine maxima, eaque iuſtiſſima cauſa. *c.1. de Cleric. ægrot. cap. ſcripſit, cap. quamuis, cap. qualiter, cap. petiſti, 7. quæſt.1.*

2 Cuius rei prior ratio à matrimonij corporalis firmitate, quod non poteſt diſſolui niſi morte coniugum: *cap. An. quod in ſubditis, & cap. quos Deus 33. q.2. D. Matthæi c.19. l.1. de Rit. nuptia. P. & dotis cauſa perpetua, l.1. de Iure dot.* Neque matrimonium ad tempus iniri poteſt. Aequiparatur autem coniunctio Eccleſiæ & prælati matrimonio. in hac indiſſolubilitate & alijs quibuſdam, *cap. inter corporalia, de Transl. Epiſc. c. ſicut vir. 7. quæſt.1.*

3 Alia, quòd beneficia principis non habent finem temporis

poris vel loci, *l. iurisperitos, de Excusatio. tutor. P.* nisi ex potestate concedentis dicamus, quod verum est, à summo Pontifice beneficia posse conferri ad tempus, *vt liquet ex cap. pastoralis, 7. quæst. 1. cap si gratiosæ, de Rescrip. in sex. vnde pendent commendæ.* Hinc etiam; quod beneficia perpetua sint, concluditur non posse in viuorum beneficiatorum locum quemquam ordinari; nec viuentis beneficium antequam vacet, posse impunè concedi, vel possideri, *c. in primis, 2. quæst. 2. c. non furem, 2. eum qui. 7. 2. 1 c. 1. 2. 3 & c. ex tenore, de Conces. præb. cum simil. b.*

4 Sequitur etiam ex verbis finitionis, quibus dicitur, Ad vitam vtenda, dari beneficiatis beneficia: beneficiatos non habere alienandi bona Ecclesiastica authoritatem, quia ius vtendi fruendi, est, salua rerum substantia. *§. 1. de vsufruct. apud Iustin. in l. 1. eod. tit. P.* minus autem est in vsu, *l. 1. de vsu & habita. P. § 1. eod. tit. apud Iustin. cap. fin. de Pignor. extant. tit. de reb.* Eccles. *non alien. apud Greg. lib. 3. tit. 13. & lib. 3. Sexti Decret tit 9. & lib. 3. Clementina. tit. 4. tota 12. quæst. 2. l. iubemus cum sequentib. C. de sacrosanct. eccles. & in* Nouel. *de Ecclesiastica. rerum alien. & simil.*

5 Controuersia est, num vsurario an vsufructuario similis sit possessor beneficij, idque ratione dispositionis inter viuos & in vltima voluntate, fructuum, vt quærit glossa *ad c. quia nos, ad verbum testamentum, de Testam.* & nos tractauimus *lib 42. Syntag. cap. 7.* magna quippe inter vsurarium & vsufructuarium distinctio, *§. 1. de vsu & habitatio. l. 1. 2. 3. 4 5. 11. 12. de Vsu & habit P. l. 1. de Vsufruct. §. 1. eod. tit.* apud Iustin. vsusfructus sine vsu non est, vsus sine fructu. *l si habitatio, 10. § si vsus, & § per seruum, 4. §. vsusfructus de Vsu & habitat* P. *vsus personalis non transfertur, l. 2. §. domus, cum 5. ll. sequent. de Vsu & habita.* Quidam putant beneficiarios similes vsufructuarijs: quòd habeant potestatem locandi fructus Ecclesiæ, *ca. si. Ne prælat. vices suas, cap. 2. de Loca.* verùm illa iura id non probant: quia non in sui gratiã, sed Ecclesiæ propriẽ, locare illis permissum, *vt c. 2. de locato docet.* Alij contra dixerunt tantum vsurarios, quorum & nos sententiam sequimur, cũ solo victu & vestitu contẽti esse debeant, *cap. clericus qui, & c. duo. 12. quæst. 1.* & reliqua

debeant vſibus pauperum Chriſtianorum & cultui diuino, & alijs pijs negotijs, quibus debent illa tribuere, *cap. Epiſcopus, 10. quæſtio. 2. ad Corinth. 6. cap. res Eccleſiæ, cap. nulli, cap. ſi priuatim, cap fin. 12. quæſtio. 1.* Sunt enim diſpenſatores tantum, non proprietarij vel vſufructuarij, *cap. præcipimus, 12. quæſtio. 1. cap. non ſatis, 86. diſtinct.* Et vtitur Epiſcopus rebus Eclleſiaſticis, non tanquam proprijs, ſed velut commendatis, *cap. ſine exceptione, 12. quæſt. 1.* & reuocatur donatio fructuum ab eo facta, vltra 20. ſolidos, *in cap. 57. ſi quos de ſeruis, 12. quæſtio. 2.* Nec licet mancipium Eccleſiæ emancipare Epiſcopo, niſi aliud quippiam valoris eiuſdē donet Eccleſiæ, & habeat conſenſum & ſubſcriptionem clericorum, *cano. ſi quis qualibet, & cap. qui. mancipium, 12. q. 2. c. ſi quis Epiſcopus, 12. q. 5.* Alexan. ab Imola. *conſilio 15. volu. 2.* tradit, volentem teſtari de fructibus, & quæſitis ex beneficio, diſpenſationem obtinere debere, & licentiam à ſummo Pontifice, panorm. etiam ita reſoluit, *in cap. cùm eſſes, num. 21. de Teſtam.* & oſtendit pluribus, beneficiatum eſſe vſurarium & non vſufructuarium, nec facere fructus ſuos, niſi in quantum pro victu & veſtitu ſufficiant, ſi aliunde non habeat: ſuos tamen poſſe dicere, non vt proprios habeat, ſed in quantum diſtribuere poſſit quibus debet, puta in pauperes: & alia à iure ſtatuta: non in proximos, vel alios non indignos, vel in alia, quàm pia opera, quod & probat cano. *ſi quos de ſeruis, 12. quæſt. 2.* vbi donatio de fructibus facta, reuocatur, facit & cano. *iudicatum, 89. diſtinct.* vbi Epiſcopatus & patrimonium Epiſcopi, intelligi debent, quantum ad diſpenſationem, quia clerici ſunt diſpenſatores bonorum Eccleſiaſticorum, *cap. præcipimus, 12. quæſt. 1. cap. non ſatis, 86. diſtinct.* & ita etiam oportet exaudire iura quæ fructus ſuos facere beneficiatos aliquandò dicunt, alioquin inquit *c. 3. de Præb.* ratio nulla permittit, vt quod pro communi vtilitate datum eſſe cognoſcitur, proprijs cuiuſquam vſibus applicetur. Cæterùm gloſſa *ad cap. præſenti, de Officio ordinarij. Sext.* diſtinguit, *& ibi Ioan. Andreas & Hoſtienſis, ad capitul. ſi quis, de pecul. cleric.* inter clericum habentem adminiſtrationem & non habentem: vt clericus habens adminiſtrationem poſſit donare, moderatè tamen,
quan-

quandiu viuit: & ita comparari posse vsufructuario, *capit. cæterum de Donat.* cùm verò cœperit infirmari, non possit: quòd tunc, inquit, nihil habeat præter vsum, & vsuario comparetur. Et addit Ioannes Andreas, quòd hic administrator, dominus non sit, sed procurator, *cap. 2. de Donat.* quare hic inquit glossa eleemosynam quidem facere potest, *cap. ad hæc, de Testam.* Testari verò non potest *cap. cùm in Officijs, eod. titul. cum similibus.* Quòd si clericus non habet administrationem, sed sit simpliciter clericus, & personaliter, *vt ait glossa,* beneficiatus, in vita & in morte comparatur vsufructuario, quantum ad id, vt faciat fructus suos, & sic de perceptis & reconditis possit testari, & ait probari hanc distinctionem, *ex cap. requisiuit, §. illud, de Testament.* Qui tamen §. loquitur de fructibus & bonis peruenientibus ad beneficiatum administrationem non habentem, aliunde quàm occasione Ecclesiæ, de quibus non dubitatur quin non possit testari. *vt in cap. quia nos, 9. & ca. relatum, 12. de Testamen. Authen. licentiam, de Episcop. & cleric. C.* Quare Panormit. *ad d. cap. cùm in officijs, num. 7.* reprobat glossam, *cap. præsenti*, & ait prohibitionẽ testandi de fructibus Ecclesiæ, etiam habere locum in simpliciter beneficiatis, vt in canonicis & præbendatis, quamuis consuetudo sit in contrarium, quam improbat nisi in modicis, *iuxta cap. cæterum. & cap. relatum, de Testam. sic idem 9. Panorm. in c. 1. & pen. de Pecul. cleric.* Nullo modo beneficiatum de fructibus beneficij posse testari defendit Archidiac. *ad cap. statutum, §. assessorem, de Rescript.* disputat & idem Archidiac. *in summa, 12. quæst. 5.* num beneficiatus testari possit de fructibus ex præbenda. & Specul. *in tit. de testam. monachor. §. 63.* Ioannes Andreas, *ad c. relatum, in 2. de Testam.* Butrigar. *in Clement. fin. de Pignor.* Porrò Guido Papæ, *in decisio. 110.* ait permissionem testandi de bonis quæsitis ex labore in Ecclesiam impenso, vel aliũde, intelligendam in simplici clerico vel sacerdote, administrationem vel curam animarum non habente, non in alijs. Nisi inquit, sit consuetudo in contrarium, quo casu valeret, per cap. *cæterum, §. licet, de Testam.* canonicos verò regulares, nullo modo testari posse, *§. illud, de Mona. in Nou.*

6 Quod si verum sit, vt verissimum puto, clericum beneficiatum non posse ipso iure disponere vel testari tanquā de proprijs & patrimonialibus, de fructibus beneficij, multò magis & prohibetur illi libera dispositio ipsius beneficij, ne possit illud iure hæreditario in quem voluerit transferre, quia sanctuarium Dei iure hereditario trāsferri nequit, *cap. consuluit, de iure patron. cap. ex transmissa, de iure patron. c. 1. de Preb. c. ex transmissa, & cap. ad extirpandas, de filijs presbyt.* neque quisquam eligit sibi successorem propria authoritate, *c. Episcopo, in 1. & 2. & cap. plerique, cap. Moyses, c. Apostolica, 8. quæst. 1.* nisi accedat consensus superioris & electorum, *vt in cap. si transitus, & ibi glossa. 79. dist. can. petijsti, 7. q. 1.* Neque enim hodiè defertur sacerdotium, vt olim fiebat, iure sanguinis filijs tribus electæ, *Num. 3. & 25. Exod. 28. & 29.* quo fit quoque vt neque coram ordinario, vel ordinario iure, quis possit beneficium in fauorem personæ à se electæ beneficium renunciare, & nisi ex authoritate summi Pontif. *vt dicemus infrà c. 28.* in vacatione per renunciationem.

7 Postrema verba finitione beneficij, quæ tradunt clerico legitimè conferri debere beneficium: ostendunt & clericos tantùm beneficiandos, idque iure & per legitimam collationem. Et ostendunt laicos beneficiorum esse incapaces: *vt in cap. cùm adeo, de Rescriptis, ca. 2. de Institution. cum similib.* & sine canonica institutione beneficium teneri non posse, *cap. 1. de regul. iuris in Sext.* de quibus suo loco Deo fauente postea tractabimus copiosiùs: hæc interim sufficient pro intelligentia finitionis.

DE DIVISIONE, SEV DISTINCTIONE beneficiorum.

CAPVT X.

1 Diuisio prior beneficiorum, in propriè & impropriè beneficia.
2 Subdiuisio, in maiora: & minora & quæ maiora sint vt summus Pontificatus.
3 Cardinalatus. 4. Patriarchatus. 5. Primatia. 6. Archiepiscopatus. 7. Episcopatus.

8 Ch[illegible]

8 *Chorepiscopatus .9. Abbatia. 10. Aliæ relatione, maiora & minora.*

11 *Beneficiorum.3.diuisio; in curam habentia, animarum, & non habentia.*

12 *Beneficiorum.4.diuisio, in regularia & secularia, & quæ sint illa.13. De commenda.*

14 *De 5 diuisione, in collegiata & simplicia beneficia.*

15 *De conuentualibus & capitularibus.*

16 *De 6 diuisione, in patronata, & non patronata.*

17 *De 7.diuione, in beneficia villæ muratæ, & non muratæ.*

18 *De 8.diuisione, in habentia dignitatem, personatum, officium, præposituram, administrationem.*

19 *De præpositura.*

20 *Prælaturæ sunt dignitates.*

21 *De 9.diuisione, in beneficij anominata, & innominata.*

22 *Prioratus, & species.*

23 *De Archidiaconatu. 24. de Archipresbyteratu. 25. De Primiceriatu.*

26 *De curatis & eorum synonimis. 27. de Monachatu*

28 *De præbenda simplici, vel canoniali.*

BEneficiorum diuisionem iam tradidimus, 1 *lib.* 17. *Syntagmatis, cap.* 3. quia tamen ordo institutus tractatus beneficiorum, & eam desiderat, paucis ea quæ ibi pluribus explicauimus, & ea quæ ibi paucis, hîc pluribus explanabimus. Prima itaque diuisio erit, in beneficia quæ propriè beneficia, & quæ non propriè talia. Propriè beneficia sunt, ea quæ habent has notas vel signa; si insit portio distincta, si in perpetuum conferantur, & per Episcopum, & habeant munera spiritualia coniuncta, quibus alia adduntur à Panor. concil. 47. incip. Illud de iure quæritur, an in literis, *in vol.2.consi.* Anchar. *ad cap.*1. *de Reg. iur. in Sex. Dec. ad rub. de Rescr.* Si prouisa sit persona Ecclesiastica, & in summa, si conueniat finitio beneficij Ecclesiastici proximè explicata. Impropriè beneficia illa dicentur, quæ prædicta non admittunt, de quibus postea.

a Subdiuidemus beneficia propriè accepta,primū in maiora & minora:& erit secunda diuisio, *ex c.penult.de Verbo. signif.c.maioribus,de Præbend.* Talia autē dicuntur,vel ratione dignitatis,vel ratione prouentuum. Ratione dignitatis & ordinationis, primum beneficium & maius, est summus Pontificatus,*c.1.de Maled.* ibi, in depressionem officij,& beneficij nostri,&c.ab ea enim potestate omnes reliquæ ecclesiasticæ tanquam eius adiutrices & suffragenéæ pendent, *c.ad honorem,de Authorit,& vs.palli.* Sedes Apostolica,prima sedes, post illam aliæ Patriarchales,*c. vrbes,80.dist.* In persona Petri omnis Ecclesia significata est,vt ait D. Augustinus *super Ioannem tracta.50.ad c.12.cap. 6. quodcunque ligaueris, 34. q. 1.* & Leo Papa ad Episcopos Viennenses,*epistol.87.* Huius muneris scilicet publicationis salutis æternæ sacramentum, ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret: vt ab ipso, quasi quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet. vt exortem se mysterij intelligeret esse diuini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere,quod refertur *in cap. ita Dominus noster. 19. dist.*& quemadmodum *ex lib.7.Etym.Isidori,c.12.*refertur,*in ca.cleros,§.Pontifex.21,distinct.* Pontifex princeps sacerdotum,est quasi via sequentium. Ipse & summus sacerdos, ipse & Pontifex maximus nuncupatur. Ipse enim efficit sacerdotes atque leuitas, ipse omnes ecclesiasticos ordines disponit,ipse quid vnusquisque facere debeat, ostendit.docetur & in cap.*in nouo,ca.21.dist.* De primatu eius sacerdotij etiam agitur,& quomodo Vicarius Dei in terris, sit sum.Pontif.*in cap.2.& 4.de Translat.Episcop.* Nos copiosè iam egimus de summo Pont. eiusq; potestate, *l.15.Syntag.c.3.*

3 Secundò,inter maiora beneficia,Cardinalatus,ratione tituli adhærentis est, *vt in c.2.de Cleri non resid.* & ratione officij seu dignitatis,pars corporis summ.Pontif.*c.si quis, 6.q.1* Vt de consiliarijs Imperatorum *in l.quisquis, ad Leg. Iuliam maiest. C.* Cardinales fratres coadiutores sum.Pontif.*ca.fundamenta,§.docet,de Elect. in Sex.ca. per venerabilem,*

Qui

Qui filij sint legit. collaterales, c. Constantinus, *96. distinctio. columnæ* Ecclesiæ, *Clement. si quis suadente, de* Pæn. Vide quæ diximus de Cardinalibus & præstantia eorum, *in 15. Syntag. iur. vniuersi, ca. 4. Gomes. in proœm. Regular. Cancellar. quæstio 4. & titu. iuncta Glossa. de Numer. & præstantia Cardinalium.*

Tertiò, Patriarchatus inter maiora beneficia, qui quatuor sunt, Romanus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, *c. inter quatuor, de Priuil. c. sancta Romana, eod. tit. de priuileg. in Extrauag. communic. c. sancta Romana, de Election.* Patriarchæ minores summo pontifice, maiores primatibus, *cap. vrbes, 80. distinct.* Diximus de Patriarchis, *lib. 15. Syntagmat. cc. 5. 6. 7. 8. 9.* vide Iuonem *epistol. 238.* de illis. 4

Quartò. primatia, aliud beneficium maius, quæ Metropolitanis præest in aliquibus, veluti prima sedes & maior alicuius regionis, *cap. nulli Archiepiscopi, 99. distin. & de reuerentia primatum, cap. eadem 99. dist.* diximus, & de primatibus, nos, *lib. 15. syntagma. c. 10.* in primatiæ & Patriarchali potestate definienda, antiquus mos seruandus *cap. duo, de Officio ordin.* vide Iuonem *epist. 58. 65. & 133.* & de primatu Lugdunensi apud eundem, *epistol. 61. 65. 68. & 122.* 5

Quintò, Archiepiscopatus, cui præest Metropolitanus, in præcipua ciuitate prouinciæ residens, habens sub se Suffraganeos Episcopos, *in c. vni. 101. distinct. cap. nulli, 99. dist.* Archiepiscopus, princeps vel primus Episcoporum, *ca. cleros 21. dist.* Nos multa de Archiepiscopis & Metropolitanis. *in d. lib. 15. Syntag. c. 11. vide c. saluator, de praben. in Extrauag. commu.* 6

Sextò Episcopatus, beneficium maius: Episcopi vocati sunt in partem sollicitudinis Archiepiscopi: *in cap. 1. & seq. 9 quæst. 3.* quibus cura data est Ecclesiarum, Episcopi dicti, *can. cleros, 21. distinc.* est intitulatio beneficij Episcopatus, *vt in c. 1. 18. qu. 1.* nos de Episcopis multa diximus, *lib. 15. Syntagm. cap. 12. & in explicatione cap. conquerente, de Offi. ordin.* 7

Septimò, Chorepiscopatus, pars regionis vel diœce- 8

scos Episcopi, à particulari quodammodo Episcopo gubernata, constituebat beneficium, donec sublati fuerunt Chorepiscopi vt inutiles, *capit. quamuis, ca. Chorepiscopi, 68. distinct.*

9 Octauò, Abbatia inter maiora beneficia. nunc. Abbas pater manochorum inter prælatos numeratur *in cap. 2. de Iudic.* Abbatia est virorum, & mulierum, *cap. indemnitatibus de Electio. in Sext.* nos multa de Abbatijs, & Abbatibus, *li.* 15. *Syntagm. cap.* 13. vide gloss. *ad cap. ex transmissa, de Renuntiat.*

10 Sunt alia beneficia etiam, quæ maiora & minora, relatione facta ad alia, dici possunt, quæ ex alijs diuisionibus colligi poterunt, & ideò omitto, ne multoties repetere idipsum oporteat.

11 Tertia diuisio beneficiorum, vt alia dicantur habere curam animarum: alia minimè. De hac distinctione, *in c. cùm singula, de Prabend. in Sext. cap. de multa, eod. tit. apud Gregor. cum simili.* Cura animarum dupliciter consideratur, vt notat Innocentius, *ad cap. cùm satis, de offic, Archidiaco.* primum quando is qui beneficio præficitur, tenetur sacramenta conferre certis personis eiusdem beneficij, *Clemēt. dudum, versic. verùm, de Sepult. & vt ibidem,* tenetur prædicare, seu proponere verbum Dei, & confessiones audire. *facit, c. 1. eod. tit. de Sepultur. apud Gregor.* cui etiam datur absoluendi & ligandi potestas, *in cano. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remissio.* Quamobrem quæ eius generis sunt beneficia, exigunt pręposituin actu presbyterum seu sacerdotem: vel qui talis intra annum fieri possit, *c. licet canon. & c. commissa, de Electio. in Sext.* excepto legitimo impedimento, *cap. cùm ex eo, de Electio. in Sexto.* Secundo loco, curam animarum dicitur habere beneficium, ratione curæ iurisdictionis contentiosæ forensis, quæ adhæret quibusdam beneficijs, *vt c. execrabilis, § fi. de Præb. in Extrauag. communib. c. dudum, in 2. de Electio.* habet ita curam Archidiaconus, *c. 1. de Offic. Archi.* & Archypresbyter, *cap. 1 de Offic. Archipresb.* Non curata vulgò, seu sine cura dicuntur, quæ prædicta non habent beneficia simplicia, collatione facta cum curam habentibus, à quibus distinguuntur: & ita

bene-

beneficij appellatione tantùm continentur generali, cùm alia transeat in proprium nomen, *cap. fi. de Praben.* vt de iurisgentium conuentionibus dicitur, *in l. iurisgentium, 7. § 1. de Pact.* P. Dixi de curionibus, plebanis & Vicarijs perpetuis, *lib. 15. Syntag c. 24.*

Quarta diuisio, vt beneficiorum alia regularia, alia secularia sint; illa quæ personis regulam religionis aliquã professi sint: hæc, quæ clericis non religiosis conferuntur, *c. cùm de beneficio, cap. cùm singula. de Præbend. in Sext. Clē. 1. de Electio. §. statuimus de Collationib. in Concordat.* Quæ sint regularia vel secularia, primum cognoscimus ex fundatione, in qua statuitur per quos sint regenda, *gloss in §. idē ordo, ad verb. regularibus, de Coll. in Pragmat sanction. Ioannes de Selua, tractat. de beneficio, in 1 parte. quæst. 4. num. 13.* Deinde contra erectionem, erunt vel secularia regularia: vel contra, regularia secularia, si per quadraginta annos pacificè fuerint possessa à personis alterius qualitatis quã fundatio statuat, *dict. cap. cum de beneficio, de Præbend. in Sext. Rota decis. 32. quæ incip. fuit dubitatum, in Nouis. Ioannes Staphilæus auditor Rotæ, in tract. de literis gratiæ, & formis expectatiuarum forma 8.* Requiritur autem, vt possessio illa pacifica habeat titulum, scilicet institutionem, & bonam fidem, aliter non mutaretur qualitas beneficij, *per cap. vigilanti, de præscript. & latè probat Rebuffus ad §. volumus, ad verbum, regularia, de Collat. in Concord.* Tempus quadraginta annorum, commune est inter Ecclesias ad Ecclesiastica præscribenda, *c. de quarta, de Præscription. cum similib. eius tit. c. cum Eccles. de Caus. possess. & propriet. Authent. quas actiones, de Sacrosanct. Eccles. C.* 12

In hac quarta diuisione potest addi tertium genus beneficij, quod citra præscriptionem qualitatis, à persona alterius qualitatis quam beneficium exigat, naturâ, possidetur, sed sine præiudicio naturæ beneficij, & per dispēsationem, eo commendato olim ad tempus certum, certæ personæ, hodie vt plerumque quandiu commendatarius vixerit. Vocant hoc beneficium commendatum, commendam, vt si regulare beneficium à summo Pontifice conferatur, nomine commendæ seculari: nam 13

idē

ideò non mutatur beneficij natura, nec fit ideò seculare. Meminit de hac commenda, *c. qui plures, 21. quæst. 1. c. nemo deinceps, de Election. in Sexto.* vbi legenda glossa, ad verbum commenda, quæ plura notabilia de commenda scribit. Nos etiam plura *in 15. Syntagm. iur. c. 38.* interim annotabimus, duplici de causâ fieri commendam Ecclesiæ: nempe vel in vtilitatem Ecclesiæ, vel commendatarij: in primo commenda titulum non dat beneficij, commendatario, *dic. c. nemo deinceps, de Elect. in Sext.* & dicitur potius custodia, quæ reuocari potest, quod repugnat beneficij naturæ, quod est perpetuum, vt diximus in finitione. In secundo autem casu, beneficium censetur, in vtilitatem commendatarij, commenda facta, quam possidere potest quandiu vixerit. Explicat Gomes, *ad regulam Cancellariæ, de Publican. resignatio. quæst. 4. & ad reg. de Trienn. possess. quæst. 5. glossa. ad §. licet. euidenti causa, de Election. in Pragmat sanction.*

14 Quinta diuisio, in beneficia Ecclesiæ Collegiatæ, & simplicia. Collegiata, in quibus tres vel plures simul instituuntur, vt cultui diuino inseruiant, vt corpus faciant, habeantque commune & vnum Collegij sigillum, syndicum, arcamque communem, *lib. 1. §. quibus permissum, Quod cuiusque Vniuer. nomine. cap. dilecta, de Excessib. prælat.* Tres saltem in Collegio requiruntur conficiendo, quãuis, postquam fuerit institutum, penes vnum possit retineri ius Collegij, *l. Neratius, 85. de Verbo. signif. l. sicuti, §. fin. Quod cuius. vniuers. nom. notat glos. ad c. 1. de Elect.* quemadmodum in monasterij nomine, tres saltem debent institui monachi, *vt habetur in Nouella 14. de His qui monasterium institutum non absoluunt. & in l. detestatio, 40. de Verbor. signific.* Vnicus seruus familiæ appellatione non continetur, nec duo quidem familiam faciunt. Intelligimus autem Collegium in beneficium transire, si sit approbatum à superiore, qui probandi authoritatem habet, non aliter: *vt in l. 1. & l. cùm Senatus, 20. de Collegijs illic.* P. Signa Ecclesiæ Collegiatæ ex quibus cognoscatur, tradit Guido Papæus *decis. 258.* quæ notantur *in cap. dilecta, de excess. prælat.* commune sigillum, *cap. significauit, de Appellat.* commune re-

fecto.

fectorium, commune dormitorium, de quo Innocent. *in c. postulanti, de Iure patron. & notatur in ca. nobis, de* Iure *patr.* attamen non requiri prædicta signa semper simul cōcurrere, *vt scribit* Francis. *de Zabarellus ad d. c. dilecta, & c. hi qui, de Aetat. & qualitat.* Simplex Ecclesia, hîc, non collegiata dicitur in qua prædicta non sunt & cui clerici non sunt corpus vnum facientes, quāuis ex illis qui in ea sunt, alij alijs subijciantur, quod in omnibus ferè Ecclesijs locum habet: maximè curam habentibus animarum, in quibus presbyter necessariò saltem debet habere vnum clericū qui secum psallat, & alia munera obeat, quæ tradit *ca. vt quisque. de Vita & honesta. clericor*, Interest valde inter ista beneficia, potissimū in iure patronatus, quod non est liberum in collegiatis perinde ac in simplicibus beneficijs nobis, de Iure Patrona. & in alijs quæ ex superioribus colligi possunt.

Cæterùm Ecclesiarum collegiatarum, quædam regulares, quædam seculares sunt. Collegiatæ regulares seu regularium personarum, conuentuales vt plerumq; dicuntur, *d. cap. nobis, de Iure patron.* & cœnobia. Aliæ seculares, capitula, *c. edoceri, cap.* capitulum, de Rescript. Omnes Cathedrales Ecclesiæ, Collegiatæ sunt, sed non omnes Collegiatæ, Cathedrales: vbi sedem habet Episcopus & Cathedram, ibi consilium proprium, capitulum, quasi paruum caput post caput qui Episcopus est, cuius qui in capitulo sunt membra censentur, & cum quibus disponere debet negotia Ecclesiæ suæ Episcopus, *cap. nouit*, 4. *& c. quanto*, 5. *de His quæ fiunt à præla. sine consens. capitul. lib.* 3. *titul.* 11 nisi consuetudo esset contraria, quæ recipitur, *cap.* 3. *de Consuetud.* 15

Sexta diuisio, in patronata & non patronata. Beneficia patronata ea dicuntur, quæ ad præsentationem personæ idoneæ per patronum, fundatorem videlicet, vel dotatorem, vel eorum hæredes, Episcopi conferunt, institutione facta præsentati per patronum laicum aut clericum: sine præsentatione quippe non fit institutio, nisi patronus laicus fuerit in mora præsentandi per. 4. menses; patronus verò clericus per sex. *c.* 1. *§. fin. de Iure patrona. in Sex.* 16

cap. 3.

cap.3.§.fin.cap.eam te,c si verò, de iure patrona.cap.2.de Supplēd. neglegen.prælat. facit pro iure patroni,c.nullus,cap. cùm laici, de Iure patron. Cui nec censetur etiam summus pontifex derogare, per gratiam de conferendo beneficio generaliter amissam, *c.cùm in illu,§.illu vero, de præben.in Sext.* beneficia non patronata, liberæ relinquuntur collationi, sine ope vel præsentatione aliqua cuiusquam patroni.

17 Septima diuisio quæ in Gallia maximè consideratur; vt alia sint beneficia villæ muratæ, alia non muratæ. Villas vulgus vocat villagium; quasi villarum coniunctionem, à villis & ago, id. cogo, addo: villa quippe ædificiū est rusticum; fructuum recipiendorum causa. Ita Cato *4. de lingua Lat.* Vt, inquit, quà agebant, actus: sic qua vehebantur, viæ dictæ, quò fructus conuehebant, villæ: quà ibant, ab itu, iter appellarunt, &c. villa fundi accessio est, *l.fundi vsusfructus,8 Quib.mod.vsusfr.uct vel vsus amittitur li. 7.P.titul.4.* congregatio villarum in agris vicos agrestes facit; quia vicus constat ex domibus, & in oppido vici à via, quòd ex vtraq; parte viæ sint ędificia, *vt ait Cato eod. lib.4.de lingua Lati.* & vici in vrbibus quoque, villa ita propago, *in c.3.de Eccl.ædificand.* Villa itaque non murata, erit vicus vndecunque apertus ruri. Villa murata, oppidum cinctum muris vel vallo, in quo affluentia populi, & hominum insigniorum quàm sint in pagis rusticis, ideò in villis muratis, beneficia seu parochiæ exigunt capaciorem præpositum. quia populus ibi magis curiosus & peritus. Sicque beneficia villæ muratæ, ab aliis distinguuntur, *in §.in Ecclesiis autem parochialibus, de Collatio. in Pragmat sanct.in § statuimus, in 2. de Collat. in Concord. & ibi Rebuffus multa adfert & tractat nominationum, quæstio. 16.* Alia porrò est ciuitas à villa murata: quod ciuitas priuilegiata sit, & maior, & dignitatis præstantioris: vrbs dicta, ab vruo seu aratro; ciuitas mœnibus cincta: nam in vrbe condenda aratrum circum ducebatur, vt murorum spatia definirentur, *l.pupillus, 239. de Verb.signific. cap. si ciuitas, de Senten.excomm.in Sext.* Cicero *pro Sestio*, Tum domicilia coniuncta, quas vrbes dicimus, inuento & diuino iure & humano, mœnibus sepserunt. Et iterum

l.de

1. *de Republic.* Quam cùm locis manuque sepsissent, eiusmodi coniunctionem tectorum, oppidum vel vrbem appellarunt, distinctam, spatijsque communibus, &c.

Octaua diuisio, vt alia dicantur habere dignitatem, alia personatum, alia officium, alia administrationem, alia præposituram, *c.1. de Consuetud in Sex. c de multa, de Præben. c. execrabilis, eod. tit. de Præben. in Extrauag. communibus.* Dignitas generaliter potest accipi pro qualibet prærogatiua in Ecclesia, quæ alio nomine dici potest personatus, & ita gloss. 1. *ad cap. quia nonnulli ibi accipiatur, & in cap. ad aures, de Rescriptio. & in cap. de multa, de Præbend.* secundum verò Barthol. *ad l. 1. de dignitatib. lib.* 11. C. est honor, alicui propter merita, specialiter principis vel legis beneficio impensus: laudabilis cuiusque status; & hac lata appellatione continebitur personatus, Archidiaconatus, Primiceriatus, & similia, vt notat Archid. *ad cap. 1. de Consuet. in Sext.* Cùm tamen propriè personatus consistat tantùm in prærogatiua sedis & aliorum, sine tamen iurisdictione, vt notat Collectaneus, *ad c. de multa, de Præbend. & Archidiac. ad dic. ca. 1. de Consuetud.* quod facilè cognoscitur, quando quis habet maiorem præeminentiam, quàm canonici alij, etiam antè recepti, in choro ac capitulo, & processionibus, non tamen tantam habet prærogatiuam quantam illi qui habent dignitatem, *c. dudum, in 2. de Elect.* Singulariter autem dignitas in causa beneficiorum, dicitur facultas administrandi in aliqua Ecclesia cum aliqua iurisdictione, vt notat glos. & Archidiac. *ad dictum c. 1. de Consuetud.* Administrationem obnoxiam esse redditioni rationum videtur iudicare, *cap. monachi, §. qui verò, de Stat. monach.* Exempla administrationum ponit gloss. *ad d. cap. 1. de Consuetud. in Sext. ad verbum, administrationes,* sicut, inquit, est Cameraria, vel vt quis sit vestiarius, vel eleemosynarius, Comprehendit & generali nomine administratio, prioratus, & alia beneficia, *Clem. 1. & ibi Cardinalis, quæst. 6. de Rescript. cap 2. de Aetat & qualita.* gloss. tamen *ad cap. præsenti, ad verbum, reseruari, de Offic. ordinar. in Sext.* videtur aliam explicationem adferre, & beneficia illa

dicit

dicit habere administrationem , in quibus præpositus subire debet curam , & solicitudinem aliquorum bonorum Ecclesiæ; opponit autem simpliciter & personaliter beneficia. Geminian. *ad dictum cap. præsenti.* Beneficium sine administratione est, quando ei nulla dos est assignata; quando præpositis aduenitunt quædam ratione laboris seu personæ, quales arbitrantur præbendatos, & canonicos. Officium est rerum Ecclesiasticarum administratio, sine præeminentia & honore officium dicere possemus, vt Sacristariam, *cap. 1. de Offic. Sacrist.* custodiam, cellarariam, & similia in quibus aliquid fieri debet, officium enim ab efficiendo dictum; & est quod quisq; efficere debet, obseruata locorum , temporum & personarum ratione. Hic diutius immorarer, si certa regula diuersitatis nominum, officiorum, personatuum & dignitatum adferri posset; sed quia mores Ecclesiarum in his sunt considerandi, subsistam: siquidem pro consuetudine illarum diuersa, quod in vna est dignitas, in alia est tantùm officium: & contra, sic de alijs, *vt latè docet gloss. ad Extrauagantem, execrabilis. ad verbum, personatus, de Præbend. in Extrauag. communib* quemadmodum primiceriatus interdum alicubi dignitas, alibi officium, alibi personatus, *in c. cùm accessissent, de Constit.*

19 Præpositura etiam per se dignitas est, quæ habet prioratum super alios & curam , vnde & præpositus ei præfectus: *c. quamuis, 9. de Verb. signif. cap. saluator, 1. quæst. 3. cap. 1. de Aetat. & qualita. ordin. c. constitutus 2. de Appellat. cap. ex parte, de Cleric. non residenti. c. ex ore. de His quæ fiunt à prælat. sine consensu capitul.*

20 Inter dignitates non ambigitur esse connumerandas prælaturas, cuiusmodi sunt Episcopatus, & Abbatiæ, *cap. 2. de Iudic. tit. de Regia ad prælaturas nomination. in Concordat. c. ne pro defectu. & ca. nihil, de Electiion. c. vbi periculum, §. & ne, eod. tit. in Sex.* Minister fratrum minorum seu Guardianus, prælatus nuncupatur, *gloss. in Clem. 1, ad verbum , prælatum. de Electio.* Priores conuentuales perpetui, *Clem. 1. de Supplē. neglig. præla.* Prælati, quasi alijs antepositi , præ alijs lati vel elati , vnde perfecti alijs omnes in eo quo præferuntur,

tur, prælati censentur maiores & minores, ratione subordinationis & potestatis maioris, potioris, vel minoris: quare & sumpto largè vocabulo, curiones parochianis præpositi, Prælati illorum dicentur, *vt in c. cùm ab Ecclesiarum prælatis, iuncta superinscriptione, de Offic. ordin. cap. de rectoribus, in fin. & cap. tua, de* Clerico *ægrotan.* Inter prælatos etiam annumerantur qui iurisdictionem habent ordinariam, & non recognoscunt in superiorem Episcopum vel Archiepiscopum, & tantum possunt in sua Ecclesia quantum Episcopi in suis, cuiusmodi est Thesaurarius sacræ capellæ Parisiensis & Bituricensis, *glos. ad Clem. 1. ad verbum, proprij, de Reb. Eccles. non alien. Felinus ad c. decernimus, colum fin. de iudic.*

Nona beneficiorum diuisio, vt alia sint nominata, alia innominata. Nominata sunt ea quæ propriam habent qualitatem extra communia beneficij. Innominata quæ generali nomine beneficij dicuntur, cuiusmodi præbendæ, quas & continet beneficium, *vt in c. ex multis, §. constituimus, 1. q. 3. ibi, Beneficiū Ecclesiæ, quod quidam canonicam vel præbendam siue ordines vocant,* &c. Inter nominata sunt quæ proximè explicauimus, Pontificatus summus, Patriarchatus, Primatiæ, Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatiæ, Præpositura. 21

Sunt & prioratus beneficia nominata, de quibus diximus *in lib 15. Syntagmat. c.* 18. vbi duo in beneficio positi sunt, ibi honoratior, vel qui prius dignitatam habuit, prior dicitur. Ita priores seculares, & regulares, secundum qualitatem Ecclesiarum. Regularium autem, alij priores conuentuales, alij claustrales. Conuentualis, qui per se cœnobio præest, in quo non est Abbas, Claustralis, qui sub Abbate, & in eius absentia præest, in claustro monachis. *Vide Clem. 2. de Rescript. Clem. 1. §. Cæterum, de Stat. monachor. c. cum ad monasterium, eod. tit. de Stat. monach.* In seculari Ecclesia prior dicitur vel rector primitiuus qui non habet curam animorum, rector habitu. Qui autem curam exercet, rector actu, Vicarius perpetuus dicitur, *in c. extirpandæ, §. qui verò, de Præbend.* sunt & prioratus Ecclesiarum seu Collegiorum secularium. 22

Est inter nominata Archidiaconatus, de quo nos *lib. 15.* 23

Syntagmat. *cap.* 20. cuius præpositus dictus Archidiaconus, *de cuius officio in c.* 1. *&* 2. *& toto titul. de Offic. Archidiaco.*

24 Item Archipresbyteratus & Decanatus, *de quibus titu. de Offi. Archipresbyter. & nos diximus lib.* 15. *Syntagmatis, cap.* 21.

25 Primiceriatus, *de quo in tit. de Offic. primicerij, cap. cùm accessissent, de Constitutio.* cuius præfectus primatum inter alios collegas vel collegiatos tenet, *de quo nos dicto l.* 15. *Syntagmat c.* 22.

26 Sunt & beneficia curam animarum habentia, dicta curata vulgo, vel cum cura, *can. de multa, de Præbend.* dicta & Vicariæ perpetuæ, vbi est alius rector qui prior dicitur, *vt in c. extirpandæ, qui §. qui verò, de Præben. cap.* 1. *& fin de Offic. Vicar. c. postulasti, de Rescript.* item dicta parochiæ, *titulo de parochijs* Rectoriæ, *cap. fin de Præbend.* Plebaniæ, *in cap. fin. Ne cleric. vel monach. secul. negot. se immis.* succursus seu auxiliatrices vel additæ Ecclesiæ matrici, *vt in can. ad audientiam, de Ecclesia. ædifican. l. Decius ad capit. ex parte, de Rescript.*

27 Monachatus rursum in Ecclesia Collegiata, est beneficium, nomen proprium habeas, *glossa ad capit.* 2. *de Iudic. in Clement. Panormitan. ad capit. Monachi, de Statut. monach.*

28 Quàmuis etiam nomen præbendæ possit accommodari generaliter omnibus beneficijs. *cap ex multis,* 1 *quæst.* 3. *c. postulasti, de Præbend.* attamen contrahitur in speciem, & facit beneficium nominatum distinctum ab alijs, quando portiones præbendales diuisæ sunt & certæ, *vt in cap. ex parte, de Concessio præbend.* cuius duæ species, simplex, & canonialis. Præbenda simplex, est ius recipiendi certos prouentus in Ecclesia Collegiali, competens ex diuino officio, cui præbendatus deseruit, *notatur ad cap. cùm Martinus, de Constitution. & c. fin. de Præbend.* & datur clericis secundi gradus in Ecclesia. Præbenda canonialis dicitur, cui omnia quæ diximus in præbenda simplici requiri, & alia iura insunt, vt ius suffragij in comitijs vel consilijs, quod vocant vocem in capitulo, item sedes in choro, vocant

eant stallum in choro & capitulo, & alia *de quibus in c. dilecto, & c. pro illorum, de Praebendis. Clementina, vt hi qui, de Aetate & qualit. & ordin.* Canonicatus regularis alicubi per se facit beneficium nominatum *gloss. ad Clement. 2. de Iudic.*

DE BENEFICIIS INNOMINATIS ET habentibus affinitatem cum beneficijs.

CAPVT XI.

1 *Beneficia innominata, quae assiduis dantur tituli coadiutoriae.*

2 *Affinia beneficijs, tamen impropriè beneficia, vt coadiutoriae.*

3 *Feuda.* 4. *Patrimonium clerici.* 5. *Penso super beneficio.* 6. *Xenodochia.*

7 *Operaria.* 8. *Collegialia loca, & quando.* 9. *Praestimonia.*

10 *De capellanijs & capellis, quando sint beneficia.*

11 *De praeceptorijs seu commendis sacrorum militum.*

12 *De manualibus beneficijs.* 13. *De commendis.*

14 *De collatis iure regaliae.*

15 *De praebendis datis pro labore.* 16. *De Vicariatu & officialatu.* 17 *De officijs Ecclesiasticis non collatis in titulum.*

INter beneficia innominata annumerari voluerunt, quae assisius seu assiduus percipit in Ecclesia, *in cap. penul. de Cleric. non resident.* item quae in minoribus ordinibus constitutis datur, *cap. 2. de Praeb.* item coadiutorias, *de quibus in cap. grandi, de Supplem. neglig. praelat. in Sexto.* 1

Et haec hactenus dicta sint de beneficijs quae propriè dicuntur beneficia Ecclesiastica, videamus nunc de his quae habent affinitatem quandam, & similitudinem cū veris beneficijs, & tamen talia non sunt, de quibus & tractauimus alibi, *lib. 15. Synt. c. 13.* Primùm tales erunt coad- 2

iutoriæ, quæ non habent ſubrogationem in locum coadiuuati, qui non eſt ideò minus titularius verus & poſſeſſor, *cap. de rectoribus, cum ſequentibus de Cler. ægro. & tota 7. quæſt* 1.

3 Secundò, feudū Eccleſiaſticum, quod beneficium quidem dicetur, §. 1. *in Quib. cauſ. feudum amitta, & ti. Quæ ſit prima cauſa benef. amittendi.*

4 Tertiò, patrimonium clerici, quod pro beneficio ſupponitur, & dicitur titulus ordinandi, *c. tuis quæſtionibus, de Præbend. c. Epiſ. eod. tit.*

5 Quartò, penſio ſuper beneficio, imitatur beneficium, ſed non eſt: *c. quamuis pleniſsima, 4. de præb. in Sext. cap. ad audientiam, in 2. de Reſcript.* quia & non clericis dari poteſt ob mercedem, vel ob aliam cauſam, *cap. poſſeſsiones, 16 q. 1. & facit c. niſi eſſent, de Præbend.* poteſtque extingui.

6 Quintò: Xenodochia, leproſariæ, eleemoſynariæ, non conſtituunt beneficium, ſi rector conſtituatur, ad bona illis deſtinata colligenda, conſeruanda & diſtribuenda; *Clement quia contingit, de Religioſ. domib. vbi in* § 1. prohibetur ne dentur in titulum beneficij. Niſi, inquit, in fundatione aliter dictum ſit, aut ſit de rectore loci per electionē prouidendum. Videnda Clem. *per literas, 2. & ibi gl. ſingulares, de præb. Reb. in tract. nominationum. quæſt. 15. num. 12. 13. 14. 15.* Vnita etiam hoſpitalia vel alia loca pia Eccleſijs, pro beneficio habebuntur: *d. Clem. per literas, facit vnio ex duobus vnum, c. ſicut vnire, de Exceſſ præl.*

7 Sextò, operaria, id eſt, officium curandi fabricam Eccleſiæ, non eſt beneficiorum, ſed affinis, quia laicus poteſt ei præfici. *vt notat Decius in c. definimus, num. 11. de Iudic.* æditui olim qui curam habebant publicarum ædium, & templorum, Ariſtot. *6. polit. in fine,* plato *6. de legib.* quæſtores & aſſeruatores ſacræ pecuniæ vocant. Æditui etiam Iuſtiniano, qui ædes tuentur, *§. 1. de Tutel. l. 1. §. tutores, de Tutel.* P. Aedilium hæc cura Romæ ſecundum Varron. *4. de lingua Latin.* Pompon *in l. 2. §. item qui eſſent qui ædibus, de Orig. iur.* P. quámquam & vltra ἱεροφύλακα ſeu templi cuſtodem fuiſſe conſtet, vt liquet ex hypotheſi *l. annua his verbis 20, §. At Titia, de annuis, legat. lib. 33.* P. *tit* 1.

Septi-

Septimò, Collegialia loca, quæ ad tempus conceduntur, inter beneficia Ecclesiastica propriè non annumerantur: si tamen dentur in titulum, & perpetuò ad vitã in aliqua Ecclesia, censentur beneficia, vt in Ecclesia sancti Saluatoris, quæ est in suburbijs ciuitatis Montispessuli, & in Ecclesia sanctę Trinitatis Magalonæ, *Rebuffus tractat nominationum, quæst 15. nu. 21.* 8

Octauò, præstimonium non est inter beneficia, quando consistit in solis temporalibus percipiendis, contra si habeat aliquod onus iniunctum spiritale, & habeat iniunctam residentiam. *Oldrad. consil 81. Dominic. concil. 89.* nec quæ presbytero stipendij, & mercedis causa dantur, erunt inter beneficia, *Oldradus consilio 140.* Tradit Gomes *ad regulam Cancellariæ, de publicand. resignatio. quæstione 2. in fine.* præstimonium non requirere aliquam residentiam; nec habere aliquam denominationem. 9

Nonò, Capellania imitatur beneficium, sed inter officia annumeratur *in can. Apostolica, 8. quæ 1.* Capella dicitur locus in Ecclesia priuatus, consecratus Deo tamen, vel extra Ecclesiam, *c. Ecclesiæ de Consecrat. distinct. 1. cap. ad hæc, de Religios. domib.* ex cuius constructione vel dotatione, fit quodammodo beneficium, si probetur ab Episcopo, & quæritur ius patronatus, *cap nobis, de iure patron* potest & fieri & haberi in domo priuata capella secundum Innocentium, *ad can. ad hæc, de Religios. domib & in c. ex literis, de jure patron.* cum authoritate videlicet Episcopi. Ioannes Fab. *ad §. religiosum, de Rerum diuis. Alexand. ad leg. 1. de Religios. & sumpt funer. P.* Vocantur alio modo capellæ in Ecclesia, altaria, quæ non construunter sine consensu Episcopi, *c. si quis, in 1. 17. qu. 4. c. quæsitum, 1, quæst. 3 cap. nullus, de Consecrat. distinct. 1.* Aequiparari capellanias beneficijs, & ideò in impetratione beneficij, capellaniam iam possessam, vt reliqua beneficia tunc possessa, exprimi debere, scribit Rebuf. *in tractat. de Pacif. possess. num. 87. & 88. & in tract. nominationum, quæst. 9. num. 27,* Differentiam tamen inter capellam & capellaniam, facere videtur idem Rebuff. *in Commentar. ad titulum de forma mandati, ad verbum, capella, in Concordat.* quòd capellania soleat dici illa quæ 10

non est per se separatim, sed est intra aliam Ecclesiam fundata constructa, & iuxta Felinum *ad ca. ex parte, de Rescript. & in cap. cùm Venerabilis, de Exception.* Capella autem dici possit, Ecclesia fundata per se, etiamsi sit parochialis, *vt liquet ex can. 1. de Capellis monachorum. can nobis, de Iure patronatus. Panormitanus ad can. exposuisti, in 5 notabili, de Præbendis*, ita capellæ & capellaniæ, erunt beneficia: gloss. 1. *ad cap si beneficiorum, in fine. de Decimis, in Clement.* quò pertinere potest quod statuit Carol. Mag. *lib. 5. capitularium, c. 182.* Placuit, inquit, nobis vt sicut ab Episcopis & reliquis sacerdotibus ac Dei seruis admoniti fuimus, ne capellæ in nostro palatio, vel alibi, sine iussu Episcopi, in cuius est parochia, fiant. Erant inde dicti Capellani minores capellis præpositi: maiores verò & summi capellani apud Francos erant clericorum causis prælati. Dicti porrò primitus capellani à cappa sancti Martini, quam reges Francorum ob adiutorium victoriæ in prælijs solebant secum habere: quam ferentes & custodientes cum cęteris Sanctorum reliquijs clerici, capellani cœperunt vocari, vt omnia refert Valafridius Strabo, Abbas Augensis, *c. fi. de incrementis, rerum Ecclesiasticarum*: & alibi nos. Si tamen Capellaniæ fundatæ per laicos non fuerint à diœcesano approbatæ, & (vt loquuntur) spiritualizatę, non censentur beneficia, nec ab Episcopo conferri possunt, sed sunt sub pia dispositione fundatoris. *Ioan. Faber. §. nullius, de Rerum diuis.* ideò fundatores & hæredes eorum, possunt tales Capellanias donare sine Episcopo cui voluerint, tanquam profana beneficia. *Guido Papæ decis.* 187.

11 Decimò, præceptoriæ dictæ commendæ sacrorum militum, veluti ordinis hospitalij sancti Ioannis Hierosolymitani, beneficia quidem secundum quid Ecclesiastica dicuntur à Barbatia, *ad Clem. causam, col. 51. de Elect.* tamen non propriè dicentur ex genere communium beneficiorum: eò quod personę conferentes, & quibus conferuntur, non sint laicæ vel Ecclesiasticæ, sed tertij ordinis. De his beneficijs fit mentio *in cap. exhibita, de Priuileg. in Extrauag. commu. in c. dudum, de Decim.*

12 Vndecimò, beneficia manualia regularia non propriè

Eccle-

Ecclesiastica dicuntur: nempe ea quæ ex arbitrio præpositi dantur & reuocantur, non conceduntur in titulum, *cap.vnic.de Capell.monach.in Sex.cap. cùm ad monasterium, §. tales de Stat.mona.cap.1. § fin de Priuileg in Sext.* beneficia quippe perpetua esse debent, *c. præcepta,55.distinct.* tamen beneficia dici, & in impetrationibus aliorum beneficiorum exprimi debere, placuit Rebuffo *in tract. Nominat.quæst.9.num.*25.quia (inquit) talia possint esse perpetua, & ita pro perpetuis iudicabuntur, *argumen.l.sufficit, de Condition.indeb.* & quòd non possit Abbas à beneficio remouere prouisum monachum, ex malatia & sine causa: & si sine causa remotus fuerit, potuit restitutionem petere contra Abbatem, coram superiore Abbatis, *gloss. in §. & idem ordo, ad verbum.perpetuu, de Collation. in Pragmat. sanction.* vbi & concludit hæc manualia cum perpetuis posse permutari. Facit & Innocent. *ad cap. insinuante, Qui cleric. vel vouent* Rebuff.*in tract at.*Nominat.*quæst.9.num.*25.*& de pacif possess. & in tractat.de pacif.possessor.§.limitatione,num.* 275. vbi copiosè & de restitutione hac secundum quam iudicatum perhibet: additque manualia: hæc beneficia non censeri reuocata per mortem Abbatis, *ex Panorm. ad cap. fin.de precar. Decius ad c.ad nostram.per illum textum, de Confir. vtil.vel inutil.* At cum causa posset reuocatio permitti, *vt in c.2.§.fi.de Stat.monac.* multò difficilius tamen reuocabile erit manuale beneficium, si fuisset eius collatio per summum Pontificem prouiso confirmata; quo casu non potest reuocari ab Abbate, *vt scribunt Ioan. Andreas, & Domini de sancto Gem.ad c.præsenti, de Offic.ordinar.in Sexto.* Aliter in summa, quilibet prioratus regularis censetur ad nutum reuocabilis, nisi sit curatus, vel conuentualis, *Aegid. decis.* 203. & nisi à Papa conferatur, aut confirmetur collatio Abbatis ex certa scientia summi Pontificis, non etiam si simpliciter. *Panor. ad c. nisi essent, in fin de præbend. Cardinal ad Clement.* 1. *ad verbum, reuocari, de Suppl. negligent. prælat.* Plena namque & libera dispositio beneficiorum, est in manu sum. Pontificis, *Clem.1.in fine, Vt lite penden.nihil.innoue.* aut nisi beneficium ab Abbate collatum sua natura esset perpetuum, quo casu non posset ab Abbate reuocari:

quia talis collatio intelligatur facta cum sua qualitate. *Clem. vnic. de Supplend. negli. prælat. cap. vnic. de Capell. monac. in Sex. c. 1. eod. tit. apud Gregor.*

13 Duodecimò, commenda beneficij ad tempus facta ab Episcopo, beneficium non est, quia & commendatarius amoueri potest. *cap. nemo deinceps, de Elect. in Sex. Rota. decis. 244. in Antiq.*

14 Decimotertiò, beneficia quæ conferuntur à principibus iure regaliæ, non propriè beneficia dicuntur, *Molinæus ad regulam de Infirmis renuncianti. nu. 186.* quia à laicis beneficia Ecclesiastica iure communi non conferuntur, vt dicemus in collatione Deo iuuante.

15 Decimoquartò, præbendæ assignatæ æditiuis vel symphoniacis, pueris, seu cantoribus, œconomis, magistris, syndicis, & alijs officialibus pro labore, non sunt propriè beneficia: assignantur æditiuis & assisijs *in c. penult. de Præb. magistris in c. 1. & c. quia nonnulli, de Magist.* de reliquis notatur *in c. cùm Martinus, de Const.* de salario syndici, *in cap. vn. de Synd. lib. 1. tit. 39.* & de alijs præbendis profanis datis ab Ecclesia clericis pro labore, *in c. possessiones, & cap. fin. 16. q. 1.*

16 Decimoquintò, Vicariatus generalis cùm datur propontifex, seu officialatus, siue generalis, siue ad certam partem Episcopatus, qui dicitur foraneus, non erunt inter beneficia, *de quib. in Clement. 2. de Rescrip. & ibi videnda gl. facit & c. 1. & 2. de Offic. Vicar. in Sext.* nam potius hæc officia quam beneficia dicuntur, *vt liquet ex titul. de Offic. Vicarij.*

17 Decimosextò, officia Ecclesiastica, nisi conferantur in titulum, non erunt inter beneficia: qualia sunt conuẽtualia, eleemosynariæ, Cellarariæ, Sacristiæ, *vt numerat gloss. ad Clement. 1. §. ad hæc, ad verb. officijs, de Stat. monach. custodia, cap. 1. de Offic. custod. cap. 1. de Offic.* Sacristæ, Thesaurariæ, & similia

DE ERECTIONE SEV CONSTITVTIONE beneficiorum per nouam fundationem seu creationem: atque primum, de causa in ea consideranda.

CA-

CAPVT XII.

1 *Dicendorum circa erectionem benficiorum, ordinatio.*
2 *De Noua fundatione seu creatione beneficij.*
3 *De causa, sine qua ædificare non licet nouam Ecclesiam.*
4 *Causæ plures; si populus indigeat oratorio, si de nouo ad fidem conuertatur; si crescat multitudo fidelium, si parochia latos habet fines; si multiplicatus cultus diuinus; si fructus excreuerint.*
5 *Absque necessaria causa nouæ Ecclesiæ, in præiudicium aliquarum, non debent ædificari.*
6 *Minus propter spem quæstus.*

SVperioribus explicationibus, quibus dictum est de origine, finitione, distinctione & diuisione beneficiorum, addendum nũc erit methodi causa, quomodo instituantur seu erigantur beneficia. Cui quæstioni triplex forma erigendi subnectetur & disputabitur. Prior est, quæ per fundationem nouam seu creationem fit. Secunda, quæ accidit per restitutionem extincti: Tertia, quæ per immutationem status antiqui beneficio contingit: de quibus ordine dicendum, & secundæ formæ erit coniungenda explicatio extinctionis beneficiorũ, vt possimus faciliùs intelligere restitutionis formulas. De fundatione itaq; priùs agamus noua. 1

Noua fundatio dicitur, quando fit beneficium quod nunquam fuerit, ideò & dicitur beneficium creatum, ex non ente, & de nouo erectum: *in can. dilecto filio, de Prabend. ibi, quoddam ius spiritale de nouo creando, &c. & in Clem fina. de Rescrip.* vbi rescriptum de conferendo beneficio vacante, non comprehendit beneficium de nouo creatum: dicitur & creata noua dignitas præcentoriatus, *in cap. cùm olim, de Consuetud.* hæc fundatio fuit ineunte religione vsurpata, & postea in locis quoque de nouo ad fidem conuersis, *vt in ca. 1. de Verbor. sign. in Sex.* Considerabimus in noua hac erectione, causam, personas, locum, dotem, ædificium, effectus. 2

3 Causa prior est, bona intentio ædificare volentis, ne sub prætextu religionis & pij operis, in perniciem ipsius aliquid committatur: probandi enim sunt spiritus & zelus, num sint secundum Deum; & num damnũ aliquod possit consequi. Nam, *vt ait Iustin. in §. 1. de Ecclesiastic. titu. Nouell. 67.* Multi simulantes ædificare orationis domos, suis medentur languoribus, non Orthodoxarum Ecclesiarum ædificatores facti, sed speluncarum illicitarum. Ideò & mandat antequam ædificatio fiat, haberi consensum Episcopi, & fieri disquisitionem intentionis. Speciosum nomen templi & Ecclesiæ, & pietatis plenum videtur opus per se, ædificare Ecclesias & templa; verùm imponi posset ab impijs his titulis simplicibus: vt factum per hæreticos, de quibus Imperatores Archadius & Honor. *in l. 3. C. de Hæret.* Cũcti hæretici nouerint omnia loca sibi adimenda esse, siue sub Ecclesiarum nomine teneantur, siue diaconica appellentur, siue decanica, siue in priuatis ædibus vel locis huiusmodi cœtibus copiã præbere videantur, &c. & Theodor. & Valentinian. CC. *in l. Arriani, 5. eod. tit.* prohibent hæreticis, ne publicè coëant, néve sibi ædificare quasi Ecclesias possint. Martia. Imperator idem statuit *in l. quicunque, 8. §. vniuersi, eod. titu. de Hæretic.* idipsum vetitum *l. 2. C. de Summa Trinitat. l. conuenticula. 15. C. de Episcop. & Cleric. & in §. nullius, Nouella 57. & in Nouella 131. c. 14. & Nouella 132.* idipsum prohibitum de templis paganorum idololatrarum, *in l. omnia, 5. & l. si quid datum, C. de Paganis.* Antiqui Ethnici religionis causa coire permittebant: dum tamen hoc non fieret contra Senatusconsultum, quod illicita Collegia prohibebat, *l. 1. §. sed religionis, de Collegijs illic. lib. 47. P. tit. 22.* sic Vlpian. *in l. 2. de Extraordin. crimin. lib. 47. P. tit. 11.* Sub prætextu religionis, vel sub specie soluendi voti: cœtus illicitos, nec à veteranis tentare oportet. Cultus diuinus & formula eius, locaque, non ex arbitrio singulorum, sed ex lege & publica authoritate pendere debet. Sicut Deuteron. *cap. 12.* dixit Deus: Non facietis singuli quod vobis rectum videtur, sed quod præcipio tibi hoc tantum facito domino: nec addas quicquam vel minuas. & Leuit. *c. 17.* prohibitum

ne

ne alibi quis auderet ſacrificium offerre quam in loco deſtinato & publico. Quocirca cauſa qualis ſit ædificandi eſt examinanda, eaque publicanda populo conuocato per Epiſcopum, dum inſtituerit publicam ſupplicationẽ indictam pro eligendo loco, & initiando orationibus ſacris, & crucis fixione. *§. ſiquis autem, de Eccleſi. tit. in Nouel.*

Cauſæ iuſtæ ędificandi Eccleſiam & fundandi, vel creandi beneficium, plures eſſe poſſunt, cùm neceſſitatis, tum honeſtatis & vtilitatis, & incrementi cultus diuini. Primùm ſi populus indigeat oratorio vel Eccleſia: quo cauſa noua erigi poteſt, & de reditibus aliarum Eccleſiarum illis non neceſſarijs, ei poterit portio aſſignari per Epiſcopum. *cap. fin. de Eccleſ. ædificand.* Secundò, ſi de nouo conuertantur Ethnici vel Turcæ ad fidem, & nulla adhuc ſit Eccleſia, fundanda noua erit. *c. 1. de Verbor. ſignific. in Sexto.* Tertiò, ſi creſcat multidudo fidelium: quæ Eccleſijs iam conſtructis recipi, vel alimentis diuinis ſeu Sacramentis commodè non poſſit refici: quo caſu etiam Epiſcopatus nouus poſſet creari. *vt in ca. 53. præcipimus. 16. quæſt. 1. & noua primatia, in cap. nulli, 2 99. diſtinct.* ſi quando vnus paſtor non poſſit ſufficere, vel ſi vnus ea, quæ ſunt boni paſtoris non poſſit præſtare, *cap. 1. de Conceſſio. præb. in Extrauag. commum.* cùm meſſis creuerit plures operarij mittendi ſunt ad eam colligendam, *cap in nouo, 21. diſt. cap. vnico. de Offic. de legat. in Extrauag. communib. facit* D. *Matth. cap. 9. Luca* 10. Quartò, ſi vna parochia habeat domos valde ab Eccleſia diſtantes vt difficile ſit, maximè in hyeme, imbribus vel niuibus impedientibus, in eam parochianos venire, vel deferri ſepeliendos vel baptizandos; poterit alia in loco conueniente, quo poſſit pars parochianórum facilè conuenire, ædificari, conſtitutis reditibus & perpetuo Vicario, *c. ad audientiam, 3. de Eccl. ædific.* Quintò, pro multiplicando cultu diuino, ad honorem Dei vel Sanctorum eius, volentes ædificare & fundare, non ſunt reijciendi vel inprobandi: imò verò excitandi: quemadmodum eius rei gratia iura concedunt ius patronatus ædificantibus & dotantibus. *Gloſſ. ad ca. nobis, de* Iure *patronat. Archid. ad c. hortamur, 71. diſtinct.* Hugo *ad cap. Pia mentis, 16. quæſt.* 4

16.*quæst.7*. Sextò, eadem ratione, si excreuerint fructus & reditus Ecclesiæ vnius, qui sufficiant duabus vel pluribus diuidi possunt, & aliæ addi, quæ rationabilis causa scissionis beneficiorum, vel diuisionis præbendarum, visa est, *in cap. vacante, de Præbend.* quæ ad cultus diuini augmentũ pertinere potest, & ne personæ Ecclesiasticæ pinguedinis nimiæ abusu, bonorum Ecclesiæ, habeant delinquendi occasionem, vt pulchrè explicatur *in c. Saluator, de Præb. in Extrauag. commun.* Ratio etiam diuisionis beneficiorũ, ad augmentum cultus diuini refertur, *in ca. vnic. de Offic. de leg. in Extrauag. communibus.* cui rei debent auxilium vniuersi Christiani, *in prin. 21. distinct. & cap. ex parte, de Constitution.*

5 Planè si causa rationabilis non sit necessaria, noua Ecclesia in præiudicium antiquæ, ædificari non debet *cap. 1. de Eccles. ædifican.* & si fiat, opus nouum denunciari debet ædificanti, nomine Ecclesiæ antiquioris. *can. 1. & 2. de Oper. noui nunci.* Quare qui antiquæ Ecclesiæ præest curio, vel alius, potest intercedere seu se opponere ædificationi nouæ, si eius intersit: vel propter oblationes, sepulturas, vel alias obuentiones, vt resoluit per plura Guido Papæus *in decis. 360. iuxta not. in ca. dilectus, de Capel. monach. & not. ad c. 1. de Relig. dom. sed melius facit d. c. 1. & 2. de Op. noui nunc.* Itaque remedio nunciationis noui operis vti potest, & vtili actione, quæ datur & superficiario, *l. 1 §. 1. & l. 3 §. pen. de No. op. nunc. P.*

6 Multò magis prohibita erit ædificatio, si turpis quæstus gratia voluerit aliquis construere: veluti cũ conuentione, vt quicquid ex oblationibus Ecclesiæ aduenerit, cũ clericis eius diuidat, quia pactionem huiusmodi ius prohibet, & ea lege ædificatum consecrari vetat. *c. si quis Basilicam, de Consecr. dist. 1.* Prohibuit aliquando Nicephorus Phocas Imperator Græcorum, vt habetur inter constitutiones eius, ne de nouo construerentur monasteria, vel Xenodochia, vel nosocomia, neve eis vel alijs ecclesijs nouis agri & alia darentur, ne propter multitudinem Ecclesiæ iam constitutæ desererentur, iussitq; eam ædificatarum curam agi & geri.

DE PERSONIS IN NOVA FVNDATIONE considerandis.

CAPVT XIII.

1 *Personarum tres species considerandæ: fundantium, approbantium, consentientium.*

2 *Omnes non prohibiti cuiuscunque sexus, fundare possunt ecclesias, dummodò sint Christiani.*

3 *Episcopus cogi potest ædificare nouam Ecclesiam necessariam.*

4 *De personis quæ debent fundationem nouam authorare, deque Episcopalium fundatione.*

5 *Quomodo intelligatur, quòd Imperatores erexerint sedes Archiepiscopatus & Episcapatus.*

6 *Ecclesiæ fundantur authore & vocato Episcopo, imò & monasteria, & ibi ratio, ad euitandam ambitionem & vanitatem.*

7 *Si exempta loca, authoritate summ. Pontificis quid statuendum sit.*

8 *Alia ratio, cur monasteria ex arbitrio non liceat construere, ne turbetur Respublica nouis religionibus.*

9 *Licentia liberæ religionis, malorum causæ in Republica.*

10 *Dauid quòd bello sanguinem fudisset, templum ædificare Deo prohibitus.*

11 *De personis quorum interest non ædificari, in noua ædificatione adhibendis.*

12 *De Abbatis facultate postulanda. in Ecclesijs sibi subiectis ædificandis, & num Ecclesia ædificata sine consensu Episcopi, & postea eo approbante, poßit agere pro dote contra fundatorem.*

POst causam, quæ impellit ad erectionem noui beneficij, quærendum est de personis quæ erunt vel fundantes, seu quarum sumptibus instituitur beneficium, & ædificatur Ecclesia: vel approbantes, seu quarum authoritate fundationes & erectiones egent: item quę consentire 1

ſentire debent. Priores breuiter illæ dicuntur, quæ non prohibentur: & ita vtriuſque ſexus poſſunt fundare ſuis ſumptibus Eccleſias & beneficia. Iura enim quæ tribuunt ius patronatus ratione fundationis, vel donationis Eccleſiarum, quamuis loquantur in maſculino genere *cap. nobis. de iure patron. cap. Frigentius, ca. piæ mentis, c. filijs, 16. q. 7. & ſimilia;* tamen & de mulieribus intelliguntur. Lex enim aut natura in negotijs agendis quæ pendent ex natura & poteſtate communi humana, non introduxit ſexus differentiam, *l. maximum vitium, de Liber. præte.* & maximè in his quæ ſpectant ad cultum diuinum non eſt maſculus, non fœmina, ſeu diſtinctio ſexus apud Deum: omnes enim mercedem à Domino exſpectare poſſunt. *D. Paulus ad Galat. 3. c. 1. 29. q. 2. c. 1. de Coniugio ſeruorum. § hinc autem, de Monach. in Nouel.*

2 Verum, fundatio Eccleſiarum à fidelibus ſeu Chriſtianis fieri debet, *vt in c. piæ mentis, ibi, omni Chriſtiano, &c. & c. &, qui Chriſtianus, &c. & in cap. quicunque fidelium, ibi, fidelium. 16. quæſt. 7.* Non poſſet ergo Paganus. Iudæus, Turca, imò nec hæreticus: quia ſeparatus à fide non poteſt vti legitimis Chriſtianorum priuilegijs, *l. quicunque, l. quoniã multis, C. de Hæretic. Iungenda ſunt quæ in proximo ca. 9. ſuperiori diximus* Videntur & hæretici deſtituti facultate fundãdi: ex eo quòd bona eorum ſint fiſco applicanda, *in l. Manichæorum, C. de Hæretic. capitul. cùm ſecundum leges, eod. titu. in Sext.* Proximi ſunt hæreticis ſchiſmatici, *cap. inter hæreſim, 24. quæſt. 3.* & proinde diuiſis ab vnitate paſtoris, non tutum eſt permittere Eccleſias ædificare, ne eas ſubtrahant ab vnitate: idipſum de his qui à fide apoſtatarunt, & lapſi ſunt, vel in Iudaiſmum, vel paganiſmum: nam Iudæi poſſent conuertere ædificationes in Synagogas: quæ eis interdicuntur nouæ; reliqui ad erroris poſſent transferre abuſum. Vide Paulum de Citadinis *in tractat. de iure patro. parte 3. cauſa prima acquirendi nume. 6. & ſequentibus,* vbi & tandem *nume. 36.* generalem conſtituit regulam, quòd omnes qui habent liberam rerum ſuarum adminiſtrationem tantum & dominium, poſſunt conſtruere Eccleſias, & ex fundatione ius patronatus ſibi acquirere: quòd fun-

fundandi materia similis sit potestati testificandi; ideò omnes qui non prohibentur, possint fundare, *dictis canonibus, quicunque & piæ mentis, 16. quæst. 7.*

Potest, imò debet, & cogi potest Episcopus, nouam Ecclesiam fundare in locis vbi populus illa indiget, vt in *ca. ad audientiam, in 1. & cap sequent. & fin. de Eccles. ædificand.* & iubet summus Pontifex Episcopo, populo crescente, ædificare Ecclesiam, & non obstante iuramento de non alienandis bonis suæ Ecclesiæ, partem aliquam suæ Ecclesiæ dare nouæ. Oratorium & quilibet potest in proprietare sua ædificare, non solùm in domo, sed etiam extra, dum tamen in eo non celebretur sine licentia Episcopi, *cap. vnicuique, cum duobus sequentibus, de Consecrat. distinct. 1. cap. Religiosum, 12. q. 2.* 3

Personæ autem, quarum authoritas requiri & adhiberi debet, pro diuersa beneficiorum erigendorum qualitate, sunt quoque distinguendæ: Ecclesiæ namque Epicopales vel Archiepiscopales, non possunt erigi sine authoritate summi Pontificis, *c. 34. mutationes. 7. q. 1.* Is quippe assignat singulis diœceses & prouincias, *c. 1. & 11. de Cõcess. præb. in Extrauagan. Ioan. 22. c. Saluator, in Extrauagan. cõmunibus. c. vn. de Off. de lega. in Extra. comm.* Diuisio prouinciarum tamen duplici consideratione obseruanda est: vel habita ratione cultus diuini, vel ratione temporalium. Quòd pertinet ad cultum diuinum, adsignatio prouinciarum & diœcesium fieri à summo Pontifice potest, sine præiudicio diuisionis principum: quemadmodum & diuisio prouinciarum vel vnio fit per principes laicos, *l. si eadem, de Offic. assess. P. l. vnica, de Metropol. Berito. lib. 11. C.* sine præiudicio Ecclesiarum. Cauendum enim est, ne cũ cuiuspiam scandalo diuisio fiat, *cap. nihil, de præscript.* & ne cum præiudicio alterius, *c. vni de Offic de lega. in Extrauag. comm.* neque in temporalibus summus Pontifex debet vsurpare Regia, neque Rex in spiritualibus, temporalia. *c. per venerabilem, Qui filij sint leg. cap. Imperium, & sequent. 10. dist.* Quare *in cap. vnico, 101. dist.* diuisio prouinciæ per Imperatorem facta, non constituit duos Metropolitanos: & ipsum traditur *in cap. 1. lege Imperatorum. 10. distinct.* vbi 4

hæc ...

hæc ratio, quod æquum visum est, ad necessitatum mundanarum mobilitatem, Dei Ecclesiam commutari, honoresque ac diuisiones perpeti, quas pro suis causis faciendas senserit Imperator. Et cùm leges ciuiles canonicis sint inferiores, sic in c. querimoniam, de Iure patron. absurdum videtur omnino, ad singulas patronorum secundum humanam conditionem mutationes, Ecclesiarum ordinationes mutari, & rursum *in can.* 10. *hæc quippe est ordinatio* Dei *3.q.6.in fine.* Neque Ecclesias Dei per discordias, regum diuisiones, aliqua damna pati necesse est. Et hinc pendet ratio quare hodie inueniantur Episcopatus habentes plebes, vel iurisdictionem spiritalem in diuersis regnis, in quorum confinio sunt: vel in diuersis prouincijs diuersorum principum laicorum: nempe, quòd post institutionem Episcopatuum, per seculares principes diuisæ sint regiones, & aliter distincti vel vsurpati fuerint limites, remanentibus tamen Ecclesiarum prioribus finibus, Solent tamen principes, vel reges, Episcopos alterius regni vel regionis, vbi habent sedem, hortari vel cogere constituere in regno vel regione sua pro rerum spiritualium exercitio & iurisdictione, officialem seu vicarium, quem ideò vocant, officialem foraneum. *de quo in* Clem.*2.& ibi glo.ad verbum* Foraneo, *de Rescript. & in c.*Romana, *de Offi.ord. in Sex.* Talem habent Barroducæi, qui regis Galliæ subijciuntur supremæ dominationi, quorum Episcopus Tullensis est. Forsan hoc inductum fuit ad personarum Ecclesiasticarum leuamen; vel quia principes metuunt, ne sub prætextu religionis, secreta regni euulgentur: vel etiam quòd regnorum & prouinciarum diuersa sint Ecclesiasticis personis indulta priuilegia, & leges aliæ dictæ, quæ discuti in proprio loco faciliùs possint à proprio iudice & officiali.

5 Posset tamen quod diximus, summum Pontificem solum Cathedrales & maiores Ecclesias creare, aliquo modo dubium videri, ex his quæ legimus in historiarum & legum monumentis, Imperatores & principes sedes Episcopales & Archiepiscopales erexisse; nisi intelligamus erectionem illam fuisse ab illis procuratam, & reditibus fundatam

fundatam, & per summum pontificem confirmatam. Proinde sic intelligendum est quod statuit Iustin. *in §. 1. de Priuileg. Archiepiscopi, Iustinianæ primæ, &c. Nouel.* 11. vt Episcopi primæ Iustinianæ ciuitatis Archiepiscopi haberent authoritatem, & ita fecit ex Episcopatu Archiepiscopatum. Et statuit quoque, Aquis, quæ est Daciæ prouincia, ordinari Episcopum, quod *in §. quod tamen, cap. 3. de Ecclesiastic. tit. Nouel.* 131. videtur profiteri se fecisse secundum Vigilij sanctissimi Papæ definita. & *in §. simili quoque modo, quod est cap. 4. eius tituli, de Eccles. tit.* idem Iustin. tradit, se dedisse ius Archiepiscopatus Iustinianæ Carthaginis, quod dederat Iustinianæ primæ. Et fuerunt tres ciuitates nomine Iustinianæ, & priuilegio Archiepiscopatus à Iustiniano donatæ, Iustiniana in Aphrica Carthaginensium dicta, *Nouella* 131. à Iustiniano vindicata ab hostibus, & restituta imperio Romano. Alia fuit Iustiniana secunda, in Cypro insula; quæ fuit patria Theodoræ vxoris Iustiniani, *teste* Nicephoro. Alia fuit Iustiniana noua, in Lazica prouincia, quæ antè Petreon dicebatur, *vt scribit Iustinian. in* Nouella 28. *de Moderatore Hellesponti.* Meminit de Ioanne primæ Iustinianæ Episcopo Gregorius 1. scribens Larissæo Archiepiscopo *lib. 2. indict. 11. epistola 7. seu cap. 46. & in c. 52. frater noster, 16. quæ. 1.* Sic legimus Carolum magnum nouem Episcopales seu Cathedrales sedes erexisse, Monasteriensem, Lugdero præside: Bremensem, Vuilicardo præsule: Mindensem, Heriberto præsule: Halberstadensem in Saxonia, Hildegenio præsule: Osnaburgẽsem in Saxonia, Suuitione pręsule: Padeburnensem, Harimario præsule: Verdensem, Sumberto pręs. Hamburgensem, Heridago præsule: Hildemensem, Gunthero præsule: & erexisse duos Episcopatus in metropolitanas sedes, Hãtuagensem, & Saltzburgensem seu Iuuarensem, *vt scribit Albertus* Crantius *lib. 1. Saxoniæ, c. 5 6. 10. & lib. 2. cap. 14. Irenicus lib. 3. cap. 0. &* 44. Refertur & *in constitutione* 8. *Nouellæ Alexij Comneni Imperatoris Græci, titulo de erigendis Episcopatibus in metropoles*, fuisse factum decretum Imperiale in præsentia tunc conuocatæ synodi, licere Imperatori, Pontificalem thronum Ecclesijs largiri, & Episcopatus

H vel

vel Archiepiſcopatus in metropoles erigere,&c. Poſſem aliorum Regum & Imperatorum fundationes, & nouas erectiones aut diuiſiones Epiſcopatuum & Archiepiſcopatuum,adferre,niſi iſta exempla ſufficerent. Solus ergo ſummus Pontifex creat nouos Epiſcopatus,creatos diuidit & vnit ſolus,*c.præcipimus,§ ſi cui,16.q.6.c.ſicut vnire,8 & ibi Glo.ad verbum.pertinere, de Exceſſ. prælator.Gloſſ.ad c. quod tranſlationem.ad verbum,reſcripta,de Offic.ordinar.*Cùm tamē Epiſcopatus nouus in alterius iam facto Epiſcopatu erigitur, requiritur vt prior conſentiat Epiſcopus & plebs. *c.51.multis,& ibi Gloſ.16.q.1.*

6 Alia beneficia inferiora & creari,& diuidi,& vniri poſſunt ab Epiſcopo loci, *dic. c. ſicut vnire.* quamobrem dum beneficia vel Eccleſiæ ædificari & dotari debent, vocandus erit Epiſcopus in initijs conſtructionis, dotationis, & conſecrationis in locis non exemptis à poteſtate ordinarij,*ca. nemo.de conſecrat.diſtin.* 1.§.1. Vt nullus fabricet oratot.domos præter voluntatem Epiſcopi,&c.Nouell'67. *§.fin.autem de Eccleſiaſtic.titulis.* Nouell.131.*atque in §.illud,cap, 1 de Monach.* Nouell 5. monaſterium non poteſt ædificari, quin prius licentia imperretur ab Epiſcopo loci, qui ibi manus extendat ad cœlum,&per orationem locum Deo conſecret,figens in eo ſalutis noſtræ ſignum, nempe venerandam & honorandam verè crucem idem *in §. ſi quis autem voluerit,capitul 7 de Eccleſia. titul*·Nou.131. Placuit & in Concilio Chalcedonenſi,*cap.* 4.*relato in ca.*10.*quidam monachorum*,18.*quæſt.*2. neminem aut ædificare, aut conſtituere monaſteria, aut oratorij domum, ſine conſcientia ipſius ciuitatis Epiſcopi.Et in Agathenſi Concilio,*cap.27.& in cap.12.de Monachis*, 18.*quæſt.* 2. cautum vt de monachis,monaſterium nouum, niſi Epiſcopo aut permittente aut approbante, nullus incipere aut fundare præſumant.Rurſum *in eodem Concilio Agath. c.*58. *& Epaunenſi,c.*10.*& in cap.*13.*Cellulas*, 8.*q.*2.Cellulas nouas aut cōgregatiunculas monachorum abſque Epiſcopi notitia prohibitum inſtituere.Idipſum ſtatutum *in Concilio Aurelianenſi, ca.*24.*relato in c nullus*, 14 *eadem* 18 *quæſt.* 2. ibique ratio adfertur, vt euitetur ambitio. Sic enim verba eius

textus

textûs ſunt: Nullus monachus monaſterij congregatione relicta, ambitionis & vanitatis impulſu Cellulam cõſtruere, ſine Epiſcopi permiſſione, vel Abbatis ſui voluntate præſumat. Reuocantur & Eccleſiæ ad dominium Epiſcopi, ſi velit quis eas ſine eius conſenſu fundare. *in ca. cum olim propter, 14 §. inſuper, de Priuilegijs. cap. placuit, 1. quæſtio. 2. §. ſi quis autem, 1. de Eccleſiaſtic. titul. §. igitur, Vt nullus fabricet orator domos. in Authentic.*

Quòd ſi loca exempta ſint à poteſtate ordinaria ſuperior ſummus Pontifex conſulendus in fundatione. Sic enim expreſsè Alexand. 4 *de Priuilegijs. in Sex.* reſcripſit: Authoritate ſedis Apoſtolicæ, inquit, de fratrum noſtrorum conſilio ſtatuimus, quòd oratoria vel capellas, in locis non exemptis, ſine diœceſanorum ipſorum locorum licentia, exempti conſtruere non præſumant, ſcilicet in locis non exemptis, in locis verò exemptis prohibetur id fieri niſi priuilegium ſpeciale vel licentiam habeant ſedis Apoſtolicæ. Ibi tamen Gloſſ. ad ea verba, notat Diœceſanum cenſeri, in exemptis ſummum Pontificem; & eius legatum à latere, poſſe idipſum concedere: *argum. c. 1. de Verbor. ſignific in Sext. & c. ſi Abbates, 36. de Election. in Sex.* Antiquitus tamen, non licebat abſque licentia ſedis Apoſtolicæ Eccleſias conſtruere, vel dedicare, *cap. omnes Baſilicæ, 3. cum quatuor ſequentibus de Conſecr. diſtinct. 1. c. bonæ rei, 22. quæſt. 2. & notat Gloſſ. ad dic. canon. omnes, ad verba, abſque præcepto*, vel illos 5. canones fuiſſe locales; vel de Epiſcopali fundatione agere; vel hodie in alijs Eccleſijs locum non habere prǣterquam in Epiſcopalibus. Ratio alia prǣter ambitionem, & vanitatem, qua plures impellerentur ad nouas ædes, & monaſteria conſtruere, adfertur in Cõcilio Chalcedonenſi, *c. 4.* hæc, ἐπειδὴ δέ τινες τῷ μοναχικῷ κεχρημένοι προσχήματι, τάς τε ἐκκλησίας καὶ τὰ πολιτικὰ διαταράσσουσι πράγματα, περιόντες ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μοναστήρια ἑαυτοῖς συνιστᾶν ἐπιτηδεύοντες, ἔδοξεν μηδένα μὲν μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν, μηδὲ συνιστᾶν μοναστήριον, ἢ εὐκτήριον οἶκον παρὰ γνώμην τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου, i. Verum quoniam nonnulli ſpeciem monachicam præ ſe ferentes, & Eccleſiam & ciuilia negotia perturbant, in

ciuitabus indefferenter vagantes, ac præterea monasteria sibi ipsis construere aggredientes; placuit neminem quidem vsp:am ædificare, neque constituere monasterium, vel oratoriam domum, præter Episcopi ciuitatis consensum. Sic *in cap. vni. de Relig. dom. in Sext.* vt euitaretur religionum diuersitas, quæ nimiam confusionem parere posset in Rebubl. Christiana, Concilium Lugdunense prohibuit nouas religiones, ne ve quis eas nouas adinueniret, ne nouum ordinem, vel habitum nouæ religionis assumeret: & subijcitur ibidem, præsumptuosam temeritatem diuersorum ordinum potissimè mendicantium, effrænatam quasi multitudinem adinuenisse. Idipsum & antè definitum fuerat in Concilio Lateranensi *sub Innocen. 3. habito, cap. 13. relato in c. fi. de Relig. dom.* Ne nimia, inquit Synodus, religionum diuersitas grauem in Ecclesia Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat; sed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis assumat: similiter qui voluerit religiosam domum de nouo fundare, regulam & institutionem sumat de approbatis. Peperit aliquando in Ecclesia Dei tempore Apostolorum, hæc opinio præstantioris magistri, quam pro exemplari ex arbitrio sequi volebāt Christiani primi, schismata, & contentiones inter Christianos. Sic enim scribit Diuus Paulus 1. *ad Corinthios 1. cap. vers. 10. & sequentibus.* Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi vt ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu & in eadem scientia. Significatum est enim mihi de vobis, fratres mei, ab his qui sunt Chloes, quia contentiones sunt inter vos, Hoc autem dico, quòd vnusquisque vestrûm dicit: ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ, ego verò Christi. Diuisus est Christus? Nunquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? &c. Et rursum *c. 3. eiusdem Epist. vers 3. & seq.* Cum enim sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominē ambulatis? Cùm enim quis dicat ego quidem sum Pauli: alius autem ego Apollo: nonne homines estis; Quid igitur est Apollo

quid

quid verò Paulus? ministri eius cui credidistis, & vnicunque sicut Dominus dedit. Ego plantaui: Apollo rigauit, sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus, &c. Admonet & D. Paul. Colossenses, *in Epistola cap. 2. vers.* 18. Nemo vos seducat volens in humilitate & religione Angelorum, quæ non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput ex quo totū corpus per nexus & coniunctiones subministratum & constructum, crescit in augumentum Dei, &c. Luce meridiana hoc clarius est nimia religione vel veriùs superstitione, quosdam deceptos sæpius turbasse Rempublicā Christianam, & hæreses inde prodijsse, hæresiarchas & asseclas, qui sub pretextu religionis, sibi proprium modū & viuendi & intelligendi delegerunt, ex quo pernicies & clades, imò strages animarum & corporum subortæ sunt: quid Catharorum, Donatistarum, Arrianorum, Anabaptistarum, Vualdensium, Pauperum de Lugdono, & aliorum hæreticorum hypocrises & vitæ reformatæ simulationes, inuexerint mali, res ipsa manifestè docet, & quot sub monachali habitu, vel prætextu religionis facta, impia fuerint, non est quod referam: quantáve templarijs fuerint imposita, alijsque viuēdi separatis formulis. Quod inter probatas etiam regulas, hostis humanæ naturæ Dæmon seminauerit contentiones, satis etiam liquet, vt plures inter se odio Vaticano se mutuò fuerint prosecuti alijs ex aliis prodeuntibus; vnde & alicubi disputatur quæ melior sanctiórve regula, num eiusdem ordinis etiam, qui alios produxerit integra remaneat forma viuendi: cùm tamen contendere deberent (pace regularium dixerim & cum bona venia) potius de reformatione iuxta regulam, quam ab institutoribus acceperunt, quàm de laxiori forma viuendi amplectenda. Certè (vt sine inuidia & verè dixerim) existimo probos sanctosq; viros, qui viuendi formam, & viam ad vitam æternam compendiosam præscripserunt cœnobijs, si resurgerent, vix vestigia alicubi suæ institutionis agnituros. Sic enim paulatim desciuerunt alicubi à suis regulis monasteria

& Ecclesiæ, vt tantùm nomen retineant. Sed hæc est malitia temporis & dierum nostrorum, & senium sæculi, quod videtur repuerascere, quantumuis per sacrosancta Concilia, & mandata summorum optimorumvé præsulum, medicina adhibenda, fuerit decreta. Et hæc turbant Rempublicam Christianam, & probos bonosque cœnobitas & monachos, in contemptum malorum hominū traducunt, ob malos mores eorum, qui eundem ordinem nomine tenus præ se ferunt. Quamobrem prospexerunt iura prędicta, ne temerè religiones nouæ admitterentur: quòd plures sint qui veniant in vestibus ouium, intus autem sunt lupi rapaces, & sub religioso habitu interdū fiant exploratores & proditores regnorum & sub specie pietatis sursum deorsumque politica & temporalia regna, imperia, principatus, versent, turbent, agitent, & sæpe subuertant, non contenti vacatione delecta orationis, verbi Dei & cultus diuini, nisi quoque rerum temporalium speculatores & peritos haberi & videri velint, quod iam reprobatum est per l. consulta diualia, 23. *de Testam.* Absurdum (inquit) est, si promiscuis actibus rerum turbentur officia, & alij creditum alius subtrahat; & præcipuè clericis, quibus opprobrium est, si peritos se velint disceptationum esse forentium. Iustiniano tribuitur illa lex, ab alijs Iustino, quod magis probo, vel ea repetita erit ab altero illorum, quia eadem verba extant *in l. repetita, de Episcop. & cleric.* C. Nemo Deo militans implicat se negotijs secularibus, 2. *ad Timotheum ca. 2. can.* sed nec procuratio, Ne clerici vel monachi seculari negotio se immisceant. *lib.* 3. P. *tit.* 50. Iniuriam cultui diuino facit, qui semel ei mancipatus, ad negotia curanda secularia se abijcit; & superbè tantum, laicorum potestates & seculariū prudentiam deprimit, vt prætextu religionis se illis præferri, & in omnibus curiosè se immiscere appetat. Nec mihi reprehendendæ magis videntur personæ Ecclesiasticæ, quæ negotia secularia sibi vsurpant pertractanda publicè, quam laici qui impudenter & ambitiosè quæ sacerdotum sunt volunt præstare, simplicitati sacerdotum illudentes, *contra. cap. cùm ex iniuncto, de Hæret.*

Prodit ex nimia licentia data vnicuique, vel ex vsurpatione non reprehensa religionis liberæ, idololatriæ impietas prius apud Ethnicos: qui ex nimio amore eorum quos amabant, vel metu eorum quos sibi nocere posse arbitrabantur, cœperunt eosdem venerari. Dehinc cœperunt erroribus addi errores; & nullo prohibente sub religionis & diuini cultus nomine, ferè singuli pro arbitrio & prout sibi expedire videbatur, Deos & religionem confinxerunt. Et dehinc addicti proprijs sententijs, cœperunt turbare Rempublicam: donec Senatus aliquando reformandarum religionum causa, potestatem quibusdam concessit: *vt est apud Liuium, lib. 30. & videnda quæ diximus lib. 33. Syntagmatis iuris c. 7.* Statuitque Senatus, ne noui Dei, nouáve religio inconsulto Senatu admitteretur, iuxta legem 12. Tabularum in qua sic legebatur: Separatim nemo habetit Deos neve nouos, siue aduenas nisi publicè ascitos priuatim colunto. Quæ ideò refert Cicero statuta, ne confusio in religione fieret. Quemadmodum eadem ratione hodiè non licet Sanctorum reliquias venerari, nisi eorum quos Ecclesiam in numerum Sanctorum redegisse, authoritate summi Pontificis, constabit: *cap. 1. & 2. de Religios. & venera. Sanct. lib. 3. tit. 45.* Hæc autem ita seruari curabit Episcopus, & ne sine dote conueniente, vt dicemus, ædificium fiat.

Prohibuit aliquando Deus Dauidi, ædificari sibi templum: *Paralipom. cap. 22. & vers. 8.* Et factus est sermo Domini ad eum, Multum sanguinem effudisti, & plurima bella bellasti, nō poteris ædificare domum nomini meo tanto effuso sanguine coram me: filius qui nascetur tibi, erit vir quietissimus & ipse ædificabit domum nomini meo, &c. Fuit autem Dauid præfigurator Noui testamenti, *cap. quod autem, 32. quæst. 1.* vt certè homicidæ nunc prohiberi videantur ab hac fundatione, *vt notat Gloss. ad c. 1. ad verba, prohibitus est, de Consecrat. distinct. 1.* 10

Aliquando etiam personæ considerabuntur in erectione beneficiorum eorum quorum interesse potest non ædificari nouam Ecclesiam, veluti si Episcopatus nouus in territorio alicuius Episcopi erigatur, eius consensus & 11

 plebis

plebis adhibetur, *in c. si multis, & ibi Gloss. 16. quæst. 1. & Gloss. fi. in c. nulli, 99. distinctio.* in diuisione parochiæ debere requiri consensum parochiani presbyteri, inuito tamen eo, si noluerit consentire, posse diuisionem fieri per summum Pontificem: *cap. 1. de Ecclesijs ædificand.* Verùm si sine præiudicio antiquæ Ecclesiæ, & reditibus, ei & nouæ sufficientibus, fiat diuisio, non poterit eius Ecclesiæ præpositus legitimè repugnare Episcopo diuidenti vel nouam construenti, quare Episcopi sententia in hoc executioni demandatur, non obstante appellatione quacunque: & ita resoluit Panorm. *ad dic. cap. ad audientiam, num. 16.* & conciliat Glossas contrarias alioquin. Nam Gloss. *cap. ad audientiam,* ait, non posse Episcopum etiam ex causa deuidere parochiam: contrarium autem, vt possit, tenet Glossa apertè *in c nulli, 99. distinct.* Glossa dehinc *ad c. 1. 10. dist.* ait, existente necessitate & ista causa, Episcopum posse cogere rectorem Ecclesiæ & plebem ad contributionem nouæ Ecclesiæ ædificandæ, tanquam delegatum à sede Apostolica. Sic etiam statutum Concilio Tridentino, *sessione 21. c. 4. de Reformat facit in arg cap. 1. de Reb. Eccle. non alien. & c. sicut vnire, de Excess. prælat. gloss. in cap. constitutus, de Religios. domib.* Si verò diuisionem vellet facere beneficij vel Ecclesiæ Episcopus sine causa, non cogeretur prior Ecclesia vel eius præpositus, consentire: idipsum dixit Glossa in Papa volente diuidere Episcopatus: nec debet alijs iugum imponere, quod Episcopus impositum subire recusaret, *cap. si scit se. 2. quæst. 6.* Possunt & alio modo meo iudicio conciliari Glossæ in hac repugnantes: vt si in parochia aliena nouum beneficium creetur, nullis bonis à priore acceptis pro fundatione secunda, possit creari ab Episcopo ex iusta causa, inuita priore Ecclesia, nouum beneficium: quòd si quid à bonis prioris accipiatur, adhibendus sit eius consensus. Licet enim vnio fieri possit Ecclesiarum titularibus & possessoribus non vocatis: tamen (vt dicunt) dimembratio, seu bonorum Ecclesiasticorum alienatio, fieri nequit illis non vocatis sine tractatu, causæ inquisitione, aut sine solennitatibus in distractione rerum Ecclesiæ requisitis, *in c. sine exceptione, 12. quæst.*

quæst.2. c. dudum, de Reb. Eccles. non alien. in Sex. & sic Rota decidit *Decis.229 incipien. Quod in dimembratione. in Nouis*, Rursumque concluditur in Decis,347. *incip. si Abbas, in Nouis.* quòd nec Abbas cum capitulo potest dimembrare (sic loquitur) prioratum, & ibi constituere, beneficium custodiæ vel Sacristiæ cum fructibus, nisi vocato priore: cùm non sit nudandum vnum altare, ad aliud cooperiendum *c. cùm causam. de Præben. statutum & in c.74. bonæ rei, 12. quæst. 2. ex Concilio Tolet.9. ca.5.* vt si quis Episcoporum in parochia sua seu diœcesi monasterium construere voluerit, & hoc ex rebus Ecclesiæ cui præest ditare decreuerit, non amplius ei quàm quinquagesimam partem dare possit, ne graue damnum adferat suæ Eccle. Ad Ecclesiam verò, quæ monasticis non informatur regulis, aut quam pro suis magnificare voluerit sepulturis, non possit amplius quàm centesimam partem Ecclesiæ suæ cui præest conferre relicto tamen arbitrio Episcopo, num monasterium vel Ecclesiam aliam voluerit dotare: &, *vt ibi Glos. scribit*, hoc Episcopus potest facere sine consensu capituli sui, in illa quinquagesima vel centesima, quod & dixit *c. pastoralis, 9. de His quæ fiunt à prælat sine consensu capit.* non obstante iuramento præbito in adeptione possessionis Episcopatus de non alienandis rebus Ecclesiæ suæ. *cap. tua, de Eccles. ædif.* cùm lex ei hoc permittat. Cæterùm alterius Ecclesiæ parochialis fructus, alteri dare monasterio vel Ecclesiæ, vel de nouo illi in fauorem alterius imponere pensionem etiam consensu patroni, non licet sine consensu capituli sui, vel summi Pontificis, *d. c. pastoralis, de His quæ fiunt à prælatis sine consensu capitu. cap. Pastoralis. 7. de Donati.* fuit & deinceps permissa Episcopo donatio quinquagesimæ, & centesimæ tantùm, si modo id sine graui detrimento suæ Ecclesiæ faciat, & si semel, non amplius: alioquin factum reuocaretur, si præscriptio non obijciatur. *c. Apostolica. 9 de Donation.*

Addamus quę tradit Panorm *consil.89. incip. Ex themate. lib.2. Consil. n.1.* non posse sine authoritate diœcesani ædificari Ecclesiam in loco non exempto, & Abbatem esse diœcesanum in Ecclesiam sibi subiecta: ratione cuius

possit permittere cum ea aliam quoque ædificari, vel ædificatam sine licentia, ratam habere Notat & singulare *eodem consil. num. 2.* non obesse Ecclesiæ fundatæ, quòd Episcopi consensus non fuerit petitus, nec ideò minus agi posse per Ecclesiam ad dotem consequendam confirmante & approbante ædificationem Episcopo. Eò quòd (inquit) episcopi consensus in fauorem ecclesiæ consideretur, ne quis incipiat ædificare, & cœptum opus imperfectum relinquat; quod autem fauore alicuius inductum est, non debet in odium conuerti, *l. quod fauore, de Legib. P. c. quod in gratiam, de Regul. iur. in Sext.* Ratificatio illud facit, & argumento erit quod statuitur in simili, *ca. si qua de rebus, 12. quæst. 2.* vbi si alienatio facta fuerit de rebus ecclesiæ à capitulo sede vacante, sine consensu superioris, relinquitur arbitrio futuri Episcopi, an velit ratam habere alienationem; quia forsan vtilius est Ecclesiæ habere pretium quàm rem. Et sic quamuis alienatio sit nulla ratione solennitatis omissæ. *c. sine exceptione, 12. quæst. 2* tamen non debet retorqueri prohibitio in fauorem Ecclesiæ introducta, in eiusdem præiudicium, si ea alienatio ei videatur vtilis: *Gloss. in c. 1. ne sede vacan.* Idipsum firmatur, ex sententia in causa minoris lata; quæ, si fuerit contra minorem indefensum prolata, inutilis dicitur omnino iure: quod si pro minore feratur, quamuis indefenso, vtilis. *l. non eò minus, C. de Procurator* Subinde, quamuis ædificatio ecclesiæ temeraria sit sine authoritate episcopi facta; tamen non erit improbanda in vtilitatem eius qui temerè fecit: cū prohibitio facta sit in odium, non fauorē temerè ædificantium. *§. si quis autem, cum sequentibus. de Ecclesiastic. tit.* quare odium in fauorem conuerti eorundem non debet, *cap si necesse, de Donatio. inter vir & vxor. ca. 2. de Translat. Episcop. l. Papinianus, 20. de Minorib. vigintiquin. annis,* Sicut nec contractus dolo initus, validus est, *l. & eleganter, de Dol. P.* attamen qui dolum commisit, inuito eo cui dolum fecit, non potest ex capite doli per se commissi, contractum infirmare: *l. transactione finita, C. de Transa. sic in aliis, l. 2. ad Senatusc. Velleia.*

DE

DE LOCO NOVAE FVNDATIONI commodo.

CAPVT XIV.

1 *Orandi locus, nec apud Ethnicos aut Christianos semper fuit certus: & qui primi aras, templa & simulachra statuerunt.*

2 *Certus locus & Iudæis & alijs cultus diuini causa determinatus aliquando.*

3 *Ecclesijs ædificandis congruus locus eligi debet.*

4 *De congruis locis in erigendis Episcopatibus & Archiepiscopatibus, ratione dignitatis.*

5 *Et de congruo loco ratione salubritatis vel securitatis.*

6 *Item ex arbitrio Episcopi eligi potest locus.*

7 *Quomodo Episcopus designet atrium Ecclesiæ ædificandæ.*

8 *An Dominus locum teneatur vendere ad Ecclesiam ædificandam.*

SEcundum qualitatem vel dignitatem beneficiorum, locus conueniens eligi debet: aliquando & inter Ethnicos, & veri Dei cultores; certus non fuit orandi vel colendi Deū. 1
Et Herod. *in* 2. scribit, Aegyptios primos dijs seu idolis, aras, simulachra & delubra statuisse, Apud Græcos Cecropem primum omnium Iouem appellasse, simulachra & constituisse tradit Isidorus. Persæ neque statuas, nec aras; neque templa construere, consuetudinem habuerunt: quinimò hoc facientibus insaniæ tribuêre, quòd non, quemadmodum Græci, sentirent Deos ex hominibus fuisse ortos, sed in editissimis quibusq; conscensis montibus Ioui hostias immolabant, omnem gyrum cęli Iouem appellantes, *vt scribit Herod. in* 1. In India, vt scribit Ctesias de rebus Persicis, est locus sacer qui est in tractu inhabitabili regionis, quem sub nomine Solis & Lunæ venerabantur. De Germanis *lib. de Morib. German.* Cornelius Tacitus refert, eos templa non habuisse, neq; cohibere parietibus Deos, neque in vllam humani oris speci-

ſpeciem aſſimilare, ex magnitudine cœleſtium arbitratos fuiſſe, ſed lucos ac nemora conſecraſſe: deorumque nominibus appellaſſe; ſecreta illa. Zeno Stoicus & Plato dixerunt, templa facere non oportere, quòd nihil quod eſſet compoſitum, eſſet dijs dignum, *vt refert Clemens Alexandrin. libro 5. Stromatῶn.* Fuerunt in illis regionum diuerſi mores quibus poſtea & templa, & luci pro locis, vbi cultum diuinum exhiberent, erant. Et apud Ciceronē *in legibus* ſic leges ſcriptæ antiquæ: Conſtructa à patribus delubra habento: lucos in agris habento, & larium ſedes. Fuerunt tandem in tot locis à gentibus templa appoſita, vbi numen aliquod ſibi adorandum conſtituiſſent, vt neque caſtra eſſent ſine templo; quod in principijs caſtrorum, aut iuxta tabernaculum ducis, milites conſtruebant: nempe ædiculam, intra quam ſigna & Aquilam venerarentur, *vt refert Alexand. ab Alexandro libro. 1. Genial. dierum. cap. 11.* Fuerunt & diuerſa nomina locis dicatis numini impoſita, ſecundum diuerſa: ſi credamus Cornel. Frontoni *de differentijs vocabulorum.* ait enim, quòd fanum ſit locus Fauno conſecratus. Templum in loco augurato. Sacellum paruulum ædificium Dijs conſecratū. Delubrum, in quo homines piacula ſua deluunt. Lucus, locus, fulmine ictus & arborihus tectus. A quo tamen Frontone diſſentiunt in aliquibus alij, veluti in fano, quod à fando, dicunt, quòd fando conſecraretur, & in delubro, *vt teſtis Macrob. l. 3. Saturn c. 4.*

2 Qui verum Deum cognouerunt, vbique ipſum adorabant, quem ſciebant vbique auditurum & præſentem, certa tamen loca vel aptiora orationi elegerunt, vel ſemota ab omni perturbatione: cœperunt & poſtea habere tabernaculum in caſtris, *vt liquet ex exodo*, poſtea & ædificatum templum, in quo certus cultus diuinus eſſet. Denegatum aliquando templum Samaritanis, qui multum diuque diſputarunt cum Iudæis, in quo loco eſſet adorandum. Legitur apud Eliam Leuitam *in hiſtorica Cabala Iudeorum.* Cutheos ſeu Samaritanos, qui relicti erant in terra Iſrael à tempore Scenaſcerib. exiſtentibus principibus eorum Sanballat & alijs, impetraſſe ab Alexandro magno

magno, vt liceret sibi quoque templum ædificare: quod fecerunt in monte Gazirim quod templum Cutheorum hæreticorum, stetit circiter per annos ducentos, donec euertit illud Ioannes filius Simeonis, filij Hasmonei cognominati Hircarij. Iusserat autem Dominus per Mosem populo, *Deuteron. cap. 12. vers. 13* Caue ne offeras; holocausta tua in omni loco quem videris, sed in eo quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum offeres, & facies quæcunque præcipio tibi. Hinc illa quæstio Domino Iesu Christo proposita, *Diui Ioannis cap. 4. versic. 20.* Patres nostri adorauerunt in monte hoc (nempe in Samaria) & vos dicitis quia Hierosolymis est locus vbi adorare oportet. Et respondit ei Iesus: Mulier crede mihi, Quia Veniet hora, quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis Patrem: vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est, Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate, &c.

Post aduentum itaque Christi, templa seu Ecclesiæ ædificatæ. *vt diximus, in origine beneficiorum*: sed non nisi cum electione causæ & loci conuenientis: quamuis enim in omni loco quis posset priuatim rectè Deum venerari, & colere, quemadmodum & Christus formam dedit cùm in montem oraturus sæpe ascendebat: D. *Matthei cap. 13.* & D. Petrus in superiorem partem hospitij, *Actor. 20.* tamen publicè preces fieri debent in locis publicis, & in quibus multitudo populi conueniat supplicatura, ideò ei rei debent esse loca accommoda: sic D. Clemens *epistola 2 ad Iacobum fratrem Domini*, Ecclesias inquit, per congrua & vtilia facite loca, quas diuinis precibus sacrare oportet. Refertur à Gratia. *in capitu. 28. Ecclesias, 16. quæstio. 7.* 3

Episcopatuum & Archiepiscopatuum congrua loca describuntur *in cap. 3. Episcopi, 80. distinct. ex cap. 2. epistolæ 3. Anacleti*, Episcopi in castellis, aut modicis ciuitatibus, nō debent constitui: sed presbyteri per castella & modicas ciuitates atque villas, debent ab Episcopis ordinari singuli per singulos titulos suos. Additaque ratio, cur non 4

nisi

nisi in maioribus ciuitatibus debeat poni Episcopatus: Ne nomen Episcopi alibi vilescat, videlicet ratione opinionis vulgi, quod potius exteriora quærit & considerat. Idipsum scripsit Leo 1. *epista 85. c. 2. relatus in ca. 1. de Priuil.* Quare Ioannes 22. *in c. Saluator, de Præben. in Extrauag. cōmunibus*, diuisit diœcesim Tholosanā in quatuor alias, & quatuor oppida Montisalbani, sancti Papuli, de Riues, de Lūberis, erexit in ciuitates, & posuit posteà Episcopatus: erecto Episcopatu Tholosano in Archiepiscopatū. Statuit & Clemens 1. Papa. *epistola 1. ad Iacobum fratrem Domini*, in matricibus & præcipuis regionis cuiusque ciuitatibus, ponendos Archiepiscopos: & in regijs populorum ciuitatibus, Patriarchas, aut Primates: quod transcriptum *in c. illis, & ca. vrbes, 80 dist. c. 2. 99. dist.* Non debent etiam constitui Episcopi in diœcesibus quæ nullum antea habuerint; illa autem diœcesis quæ aliquando habuit, proprium habere debet, *cap. 50 fœlix, 16. quæst. 1.* nisi in tantum Christianorum multitudo excreuerit, vt alio indigeat; eo obseruato ne vilescat dignitas Episcopalis, *cap. 53. præcipimus, 14 quæst. 1.* quo casu authoritate solius sum. Pontificis, non aliorum Episcoporum nouus Episcopatus ponitur. *c. 34. mutationes, 7. q. 1. Notat. Gl. 1. ad. c. præcipimus, 11. q. 1.* Ita non erit diuidenda vna prouincia in duas, ne inueniantur in vna eademque prouincia duo Metropolitani Episcopi. *cap. vni. 101. dist. cap. 1. 10 dist.* nisi (vt dictum est) incrementum populi id exigeret. Sic in vna terminatione seu sub iisdem limitibus, non debent esse plures Ecclesiæ parochiales, sed vna tantùm cum suis capellis. Et si quæstio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes vtrarumque discernant: & si non conuenerint, lis Dei iudicio discernatur: *c. 54. plures baptismales, 16. quæst. 1. cap. 3. vnio, 10. quæst. 3.* quia nec vnus præponi duabus Ecclesijs debet, sed singuli singulis: *facit cap. in apibus, 7. quæstio. 1.*

3 Congrua rursum loca Ecclesijs dicentur, *iuxta Glos. ad can. Ecclesias, 16. quæst. 7.* quæ non sint infirmitatibus obnoxia, nam & propter aërem pestilentem, vel halitus terræ infectos permittitur Ecclesiam relinquere, & in aliam tran-

transire: *cap.6. quorundam, 74. distinct.* item congrua quæ persecutoribus non infestentur, si difficilia non sint aditu, si malorum societate non grauantur. Etenim ea si accidant, possunt iam constitutas Ecclesias aliò transferre: *c.36. tribus, de Consecrat. distinct.* 1. permisit & Ecclesiam dimittere canon, ei qui habitat cum populo, qui ei mortem minatur: *in c. nisi cùm pridem, de Renun.* Et proinde in medio populi homicidæ, non benedicetur congruus locus ædificationi. Quinimò hæc fuit causa cur Gelasius ademit Pontificatum & Pontifices proprios Scillacenis: quod duos sibi datos Episcopos necassent, *cap. 25. ita nos, 25. qu.* 2. Debebit & esse locus fundationis liber ab omni seruitute & onere, *vt ait Panormit. ad c.1. de Censib. quod & ibi probat textus.*

6 In summa vbicunque videbitur Episcopo commodè ędificari posse Ecclesiam, ibi congruum dicemus locum. Curauit & Constantinus magnus sibi fieri ecclesiam portatilem, quæ vbicunque locorum esset, & maximè in bello circumferri posset: ne in solitudine etiam agens vbi opus esset, Deum colere, & diuina Sacramenta participare deberet, ædibus sacris careret: ad quam velut; ad tabernaculum semper præstò fuére sacerdotes & diaconi sine intermissione ministeria diuina, iuxta statas Ecclesiæ ceremonias, obeuntes, *vt scribit Niceph Calixti, lib.7. Histor. Ecclesiast capit. 46. Sozomenus libr. 1. Historiæ Tripartit. cap. 9.*

7 Designatio loci Ecclesiæ ædificandæ, ab episcopo fit quoque. Statuitque Iustinian. *in §. si quis autem voluerit, c.7. de ecclesiast. titul. Nouell.* 131. ne prius quis ædificare vel ædificium incipere posset ecclesiæ, quàm Episcopus loci ibi crucem fixerit, & orationē ibidem fecerit, & atrium designauerit, quod & statutū *in §. vt nullus ædificet oratoriū domos, &c. Nouella 67 & ca nemo, de Consecrat. distinct.* 1. Nihil prohibet etiam, præsente Episcopo fundare volentem quantitatem & formam loci describere, sicut narrat Niceph. Calix, *libr 7. Histor Eccles. cap. 34.* Constantinum post baptismum suum sanatum à lepra, manibus suis ligone accepto in palatio suo, quod Lateranense dicitur, primùm

terram

terram fodisse, & ecclesiæ formam in nomine Domini nostri Iesu Christi Saluatoris, describere cœpisse. Designatio ædificationis, non tam iuxta artem architecti, quantum ex spirituali significatione fit. Siquidem iusserunt Apostoli Christianis fundere preces suas Orientem versus; paradisum vnde cecideramus, respicientes, suppliciter à Deo petamus, & à Domino nostro, vt in antiquam nos patriam & locum vnde cecidimus restituere velit. Fuit autem paradisus in Oriente. Rursusque scribitur, Adorabimus vbi steterunt pedes eius; Zacharias autem ait, in Oriente pedes Domini stabunt in monte Oliuarum è regione in Hierusalem, *vt tradit Athanasius libr. de diuer. quæst. q.* 14. eandem rationem adfert Ioannes Damascenus cur ad Orientem orandum sit. Idipsum & scribit Clemens Alexan. *lib. 7. Stromat.* Dehinc, Quod Deus visitauit nos oriens ex alto. *Luca* 1. *c. vers.* 78. sic vocauit Christum Zacharias, *ca.* 3. *versic.* 8. Ecce enim ego adducam seruum meum orientem. Malachiæ *cap.* 4. *versic.* 2. Et orietur vobis timentibus nomen meum, Sol iustitiæ, & sannitas in pennis eius, &c. Atque in libro Sapientiæ, *cap.* 16. *vers.* 27. dum loquitur de mannæ miraculo, quod non poterat, exterminari igne, & tamen exiguo radio solis calefactum tabescebat. Vt notum (inquit) omnibus esset, quoniam oportet præuenire solem ad benedictionem tuam & ad orientem lucis te adorare. Christus verus Sol iustitiæ, Qui illuminat omnē hominem venientem in hunc mundum, *D. Ioannis cap.* 1. Sicque & orationes fiebant ad Orientem. Qui & mos adorandi quodam lumine naturali communis fuit etiam gentibus: precabantur enim numen ad Orientem conuersi recto vultu, manibus passis seu expansis, & in cœlum sublatis & protensis, cuius ritus extant argumenta apud Ouidium 4. *Fastorum.*

Hæc dea placanda est, hæc tu conuersus ad ortus
Dic quater.

Et apud Virgilium *lib.* 4. *Aeneidos.*

Surgit, & ætherij spectans orientia solis
Lumina, ritè cauis vndam de flumine palmis

Sustu

Sustulit, ac tales effudit ad æthera voces.

Sic etiam meminit Tertullian. *in Apologetico*, Sed & plerisque vestrum, inquit, affectatione aliquando & cœlestia adorandi ad Solis ortum labia vibratis. Et qui sacrificia offerebant ortum respiciebant, vt indicat, Virgilius *lib. 12. Aeneid.*

Illi surgentem conuersi lumina solem
Dant fruges manibus salsos, &c.

Sic etiam Vitruuius *lib. 4. de Architectu. cap. 5.* dum de ratione ædificād· ædes sacras agit, sic scribit. Aedes autem sacræ Deorum immortalium ad regiones, quas spectare debent, sic erunt constituendæ, vt si nulla ratio impedierit, liberaque fuerit potestas, ædit signum quod erit in cella collocatum, spectet ad vespertinam cœli regionem vt qui adierint ad aram immolantes, aut sacrificia facientes, spectent ad partem cœli Orientis, & simulachrum quod erit in æde, & ita vota suscipientes contueantur ædem & Orientem cœli. De more ædificandi etiam Plutarchi *in Numa.* consentit & Clemens Alexand. *lib. 8. Stromat.* Quæ erant (inquit) ex templis antiquissima respiciebant ad Occidentem, vt qui stant vultu conuerso ad imagines doceantur verti ad Orientem. Clemens Romanus rursum *lib. 2. Constitution Apostolorum, c 61.* Episcopum admonet. Curet vt Ecclesia sit longa domus ad Orientem conuersa, ex vtraque parte pastophoria habens: ad orientem quæ nauis habeat similitudinem: in cuius medio sit Episcopi sedes, ad cuius vtrumque latus considerant presbyteri, & diaconi assistant succincti, & expediti, &c. & paulò post, omnes simul assurgentes & ad orientem conuersi, post catechumenorum & pœnitentium exitum, supplicent Deo cœlum cœli tenenti, idque ad Orientem: in memoriam veteris possessionis paradisi, ad orientem positi, vnde primus homo contempto mandato, consilio serpentis obtemperans, expulsus fuit, &c. & lib. 7. earundem constitutionum *cap.* 44. dum de benedictione vnguenti agitur mystici; Oret autem versus Orientem, nam id scriptum est *in 2. Para. &c. videlicet. 2. Pa. c. 5. vers. 12.*

Poteſt ad locum Eccleſiæ pertinere quæſtio, num qui cogatur locum congruum ædificio vendere, de qua Paulus de Citadinis *in tractat. iuris patron. in 3. parte & cauſa 2. acquirendi. nu.* 87. vbi reſoluit cogendum pretio iuſto dato, fauorẽ religionis & ex cauſa publica. Sicuti de itinere ad ſepulchrum dicitur, *in l. ſi quis ſepulchrum, de Relig. & ſumpt. fune. P.* & argumento libertatis ratione cuius ſeruum communem vendere cogitur dominus. *l. 1. de Commun. ſeruo. manu. C. l. vni. §. illud, de Latina libert. tolle. C.* addit & alia, quæ apud ipſum videto. Quibus addo, quòd maxima ratio eſt, quæ pro religione facit, *l. ſunt perſonæ, de Relig. & ſumpt. fun. P.* & quòd cauſa animarum fauorabilior corporali, *l. ſancimus, C. de Sacroſan Eccl.* & quòd ob cauſam publicam cogitur priuatus res ſuas etiam modico accepto pretio dare, *l. item ſi verberatum, §. 2. de Rei vindic. P. vel nullo, l. Lucius, de Euictio. P.* cogitur & ſeruum vendere dominus, *in l. 2. c. His qui ſunt ſui vel alieni iur. P.*

DE DOTE QVÆ FVNDATIONI NOVARUM Eccleſiarum accedere debet.

CAPVT XV.

1 *Fundatio de quibus dicitur in beneficijs erectis.*

2 *Patronus fundans, ad dotationem ipſo facto, videtur ſe obligare.*

3 *An autem Epiſcopus conſecrans indotatam, teneatur dotare Eccleſiam.*

4 *Dos Eccleſiæ in quibus rebus conſtitui poteſt. & 6.*

5 *Oblationes & alia quæ aliunde perſonis beneficij dantur, non conſtituunt beneficium.*

6. 7 *De Epiſcopatuum dote.*

8 *De diſtributionum diuerſa qualitate in præbendis.*

1 FVndatio Eccleſiæ ſeu beneficij, poteſt poni vel ratione fundi in quo ædificatur: vel ratione fundi qui pro redditibus colligendis conſtituitur: vel pro alijs prouentibus aſſignatis. Sic legimus Dauidẽ emiſſe areã Areu-

Areunę labusæi, ad ædificandū altare domino, 2. *Regum c.* 24. *vers.* 21. Et in concilio Vuormacensi, *c.* 50. *& in cap.* 1. *de Censib. lib.* 3. *tit.* 39. statutum, vt vnicuique Ecclesiæ vnus mansus integer, absque vllo seruitio tribuatur. Et presbyteri in eis constituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus neque de areis vel de hortis iuxta Ecclesiam positis, neque de predicto manso aliquod seruitium faciant, præter Ecclesiasticum, verùm hæc dos non semper sufficiens esset oneribus ferendis ab Ecclesia: & proinde iudicium episcopi adhibendum, vt sufficientem dotem constituat; vel definiri curet, antequam permittat ædificari, vel dedicari quæ sufficiant ad lum n :ria, ad sacrum ministerium, ad custodiam incorruptionis Ecclesiæ, ad seruientium alimenta, eaque de re instrumentum donationis confici, §. *deinde non aliter quēquam. c* 2. *Vt nullus fabri.orator domos, &c.* Nou. 67. *cap. nemō, de Consecr. dist.* 2. *can* 1. *placuit vt quoties,* 1. *quæst* 2. *in Concilio Bracharen.* 2. *c.* 5. *& Vuormacen. c.* 3 *ne tanquam domus priuata consecretur aliter Ecclesia. c.* 2. *de Sup. negl. prælat.*

Qui aggreditur ædificare ecclesiam, ipso facto videtur se obligare ad eam dotandam: non aliter quam pater generans filiam, ei dotem debet: *cap pia mentis,* 16. *quæst.* 7. *notat Gloss ad can. nemo, de Consecrat. de Consecrat. dist.* 1. *Glos. ad ca. cùm sicut, de Consecrat. Eccles. vel alta. Panorm. consi.* 89. *incip. ex themate, lib.* 2. *consil.* Officium paternum est dotare filias, *l. qui liberos, de Rit nupt. P. l fin de Dot. promiscu* videtur autem is pater qui dat esse, vel initium fundationi, vnde & patronus dicitur. Pater creationis mundi Deus; adoptionis & regenerationis Christus; institutionis & formationis, mentis præceptor & institutor: formationis & artificij, artifex: productionis rerum Oceanus; ætatis prærogatiua senex: conseruationis, patronus, aduocatus, defensor; πατὴρ Græcis, quasi, παῖδας τηρῶν, hoc est, ex se genitos seruans. Dos pro oneribus matrimonij datur, *l. dotis fructus, de Iu. dot. in P. l. pro oneribus, C eo. tit. cap. salubriter de Donat. inter vir. & vxo.* Beneficio fructus percipiendi adsignantur beneficiato, vt seipsum nutriat, & onera beneficij ferre possit, *cap. de monachis, de preb. cap* 2. *de Supplend.* 2

neglig. prælat. Qui fecit Ecclesiam fundari aut consecrari, tenetur eam dotare, *c. cùm sicut ex relatione*, 8. *de Consecr. eccles. vel alta.*

3 Vbi & Gloss. notat *ad verbum, consecranda, ex Baziano.* quòd si Episcopus omittat exigere cautionem, vel si sine dote consecret, ipsemet teneatur Ecclesiam dotare, sicuti tenetur ei prouidere quem ordinauerit sine titulo: *cap. 2. cap. Episcopus, cap. cùm secundum Apostolum, de Præben.* Quod tamen Bernardus glossator verum credit, dummodò Episcopus possit eam dotare sine læsione suæ Ecclesiæ: aliter non, nisi Episcopus haberet proprium. Quia delictum Episcopi non debet nocere Ecclesiæ cui præponitur, *cap. 3. si Episcopum, 16. quæst. 7.* Glossa etiam, *ad cap. nemo, de Consecratio. distinct.* 1. consentit Bernardo, sed tamen ita demũ cogendum Episcopum fundare suis sumptibus Ecclesiam nouam per illum sine dotatione congrua dedicatam, si prius discussæ fuerint facultates fundatorum, & fuerint inuentæ non sufficientes: quo casu in subsidium dandam esse in ipsum Episcopum actionem, *argum l. 3. §. 1. si mensor falsum mod. dix. l. fin. § fin. de eo per quem factũ fuerit, & c. P.* Nam si fundator possit dotare, cogetur: *cap. piæ mentis, 16. quæst. 7.* & si mortuus fuerit, potest hæres eius adipsum compelli, *§ si autem, & § si quis ædificationem, de Ecclesia. tit.* vbi & cogitur qui cœpit ædificare ecclesiam, eam perficere intra quinquennium; & si sit Prochotrophium, vel Xenodochium, intra annum. Leo Imperator, Nouella 14. *de His qui monasterium imperfectum relinquunt*, statuit, vt si quis ædificauerit monasterium, nec dotem sufficientem dederit, & moriatur ab intestato relictis liberis, si tres sint liberi, monasterium seu Ecclesia quadrantem bonorum eius habeat: si vltra ternarum numerum sobolis multitudo relicta procedat, inter succedentes liberos connumeretur monasterium, & accipiat, deducto ære alieno, quantum quisque acceperit. Quod si defunctus mortuus fuerit sine liberis, relictis parentibus, diuidatur substantia inter parentes proximos, qui vnam partẽ, & monasterium, qui aliam partem dimidiam accipiant: si parentes non supersint, nec filij, sed tantùm agnati; bes bono-

bonorum perueniat ad monasterium, triens ad cognatos pertineat: si verò fundator testatus sit, & nihil reliquerit monasterio, vt antistes loci sufficientem monasterio partem accipiat, reliquis iuxta testamentum valituris. Vlpianus quoque *in l.1.in princip. & §.item si sine causa, de Pollicita.lib.50.P.titul.12* vult promittentem se facturum opus Reipublicæ, etiam sine causa, obligari si cœperit facere, & cœpisse intelligendum esse, si fundamenta iecit, vel locum purgauerit, si locus illi petenti destinatus fuerit, si apparatum siue impensam in publico posuerit. Et Paul. *in l.æstimationem honoris.16.§.1.de Muner. & honor.lib.59.P.tit.4.* Qui pro honore pecuniam promisit, si soluere eam cœpit, totam præstare, operis inchoati exemplo, cogendus est. Modestinus rursum *in l.ex pollicitatione,9. & l. si quis ob honorem,11.de Pollicit.* docet, & ipsum promittentem & hæredem eius ex pollicitatione operis, ad complementum teneri. Dos Ecclesiæ & pro modo facultatũ patroni & dignitate præfecti seu qualitatis Ecclesiæ erectæ constitui debet argumento constituendæ dotis à patre filiæ & genero, *l.cum post,69.§.gener à socero & §.nuptijs, & l.quæro quanta pecunia, 60. de Iure dotium, P.* Obseruabimus idipsum in fundatione Ecclesiæ nouæ, quæ dotanda est ex reditibus alterius, nempe vt oporteat reditus pro vtriusque dote sufficere, *vt in c.ad audientiam,3.de eccle. ædificand ca. Saluator, de Præbent.in Extrauag. communib. cap vacante,eod. tit.apud Gregor.* aliter non permitteretur diuisio, *cap.quicunque,c.Ecclesiæ,16.quæst.1.* cum grauamine alterius Ecclesiæ, *cap. bonæ rei.12. quæst.1.* Hic exigimus vt fundator de suis bonis & legitimè quæsitis fundet: nam illud certum est, quia etsi monasteria aut Xenodochia vel quid aliud de pecunia quæ pro sacris ordinibus datur, construantur, mercedi non proficit, *ca. non est putanda eleemosyna,27.1.quæst.1.ex epistola no. Leonis lib.7.epistol.* vbi additur quòd quidquid in Dei sacrificio ex scelere offertur, Dei non placat iracundiam, sed irritat, vt in Prouerbio. cap.22.scriptum: Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere. Quæsita ex vsuris eandem habent causam, & maiorem prohibitionem: quòd fiant largi-

tiones de alienis quæ restitui debent: *c. 1. & 2. de Vsur. lib. 5. ti. 19. c. debitores, de iureiu. &* ita *in c. cùm tu manifestos vsurarios, eodem tit. de Vsuris.* Statutum restituẽdas vsuras acceptas ab his à quibus acceptæ, & si mortui sunt, eorum hæredibus, & si nulli sunt, pauperibus. Dictum est *Prouerb. 3.* Honora Dominum de tuis iustis laboribus, & rursum *Ecclesiastici 34.* Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi victimat filium in conspectu Patris. *& c. immolantis 14. quæ. 5.* Idipsum in alijs ex rapina, tyrannide & impijs artibus quæsitis dicendum, ex quorum eleemosynis seu fundatione quis non meretur nomen patroni, vt scribit Paulus *de Citadinis in tractatu de Iure patron. 3. parte in causa 1. acquirendi, num. 56 & sequentibus, vsque ad 65.* Si tamen de malè quæsitis, in quibus non est locus repetitioni, agatur, dicunt interpretes in remissione peccatorum fundari, & dotari posse Ecclesiam, eleemosynas fieri, *vt explicat Glo. ad dic. cap. 27. non est putanda, 1. quæst. 1. ad verba, ex illicitis rebus.* Quòd si ex rebus alienis de facto ædificata Ecclesia vel consecrata, quia quod semel consecratum est, non potest restitui, debet pretium dominis ab Ecclesia reddi: *c. comperimus, 14. quæ. 6.* semel enim Deo dicatum non debet in vsus profanos conuerti, *c. ligna, de Consecr. dist. 1. c. aurum. 12. quæst. 2. l. inter stipulantem, §. sacram, de Verbor. oblig. regul. iur. semel Deo dicatum, in Sext. l. ædé sacra de Contrah. emptio.* P. Dotis sufficientia consideranda erit habita ratione temporis fundationis, quia eo tempore conueniens esse debet: *dicto c. nemo, de Consecra. distinct. 1. c. placuit, 1. quæst. 2. notatur in c. conquerente, de Episcop. & cler.* Quare si tunc sufficiat, & postea, vel ratione cladis superuenientis, vel caritatis annonæ, desinat esse sufficiens, vel fuerit imminuta lapso facultatibus patrono, erit maximè Episcopus sine onere, *arg. l. 2. §. si eo tempore, de administ. rer. ad ciuit. per. li. 50. P. tit. 8.* imputareque sibi debet Ecclesia si patronum antequam laberetur facultatibus non interpellauerit, quemadmodum responsum de Republica, quæ suo tempore officialem suum sibi obnoxium non exegerit, antequam destitueretur facultatibus. *l. 1. de Peri. nominator. libr. C. titulo 33.* Quanta autem esse debeat dos Ecclesiæ, & eius

s sufficientia, explicat Gloss. *ad cap. cùm sicut, de Conse. es. vel alta. & ibi Panorm ad cap. vni §. sanè, de Stat. regular.* i de rectoria, vel Ecclesia parochiali agatur, reditus ficiant saltem victui duorum, presbyteri inquam & rici ad minus: quia non possit presbyter celebrare & iina officia solus exequi: *cap vt quisque, de Vita & hone. te clericor. cap. proposuisti, de Filijs presbytero.* Expediret tamē ieri posset, duobus presbyteris parari necessaria, vt si ctè vnus celebrans in casum aduersum ægritudinis inleret: quo non posset mysteria inchoata perficere, alivices subiret, *iuxta cap. illud, 7 q 1.* Et aliquando placuit, dos tribus sufficeret, *cap vt quoque, de Consecrat. distinct. 1.* tra etiam debet sufficere dos ad iura & onera Episcolia soluenda, & ad hospitalitatem conseruandam, vel tercendam, *c. de monachis, de Præbend. cap. 2. de Supplend. negl. prælator. cap. 1 de Præb. in Sexto.* Quod si de monasterij indatione agatur, tunc dos sufficere debet ad nutrienos presbyteros diaconos, subdiaconos, cantores & lectores secundum numerum destinatum: §. 1. *Vt determinat sit numer. cleric. cap. 1. de Institution.* Nisi forsan monasteia sint mendicantium, quibus sufficit habitandi congruum locum dare; cum ea tamen prouidentia, vt consideretur populi liberalitas num possint ibi commodè ex liberalitate ciuium nutriri. Cùm enim eleemosynis contenti esse debeant, non licet illis bona proprietatis iure possidere: sed vel mendicare debent, vel labore proprio viuere. *c. exijt qui seminat. 3. de ver. significa. in Sex.* habenda etiam hic ratio, ne numerus monasterio designatus mendicantium possit esse oneri ciuitati: & ne nimia paupertas cogat ad turpia. Poterunt nihilominus in causa necessitatis cogi ciues officio iudicis laici illis elargiri eleemosynas: *Gloss. in cap. 1. ad verbum inferre, 1 distinct.* cum ad opera misericordiæ omnes teneantur. *cap. domino sancto, 50. dist. cap exigunt, quæst. 7. Panorm. ad cap. 1. de. Emptio.* grandis enim culpa est, si sciente te fidelis egeat, qui præsertim egere erubescat: & si omnibus debetur misericordia, iusto amplius, *cap. non satis, 86. distinct.* Leo Imperator *in nouella 14. de His qui monasterium imperfectum relinquunt*, tradit mo-

nasterium non dici absolutùm, & ideò relinqui imperfectum, nisi saltem ibidem tres constituantur, iuxta vocē Domini, Vbi duo vel tres congregati in meo nomine fuerint, in medio illorum sum, *Diui Matthæi cap.* 18 *vers.* 20. Cùm quæstio erit de Ecclesia collegiata, idipsum respondendum, vt saltem pro duobus aut tribus sufficiens dos esse debeat. Duo faciunt congregationem, tres collegium. *Gloss. in cap.* 1. *de Electio. l.* Neratius, *de Verbor. signif.* Quamuis ius collegij possit remanere penes vnum omnibus sublatis alijs: cùm ius in vnum resciderit, *l. sicut*, *§. fin. Quod cuiusque Vniuers. nomin. P. l filius familias*, 114. *§. penul. de Legat.* 1. sicut familiam non faciunt vnus aut duo, sed tres, *l. detestatio*, 40. *§.* 1. *de Verb signif.* Et Cicero pro Cecinna, disputans de interdicto vnde vi, Facile (inquit) probatur ijs qui Latinè sciunt, in vno seruulo familiam non valere. Et rursum, Familia constat ex pluribus seruis, & vnus homo familia non est. Cardin. *ad c.* 2. *quæst.* 14. *de Rescrip. in Clem.* & Panorm. *ad c.* 1. *de Elect.* collegium Ecclesiasticū posse constare dicit duobus, quamquā in collegio seculari tres requirantur: tamen Glossa *ad cap. nobis, de iure patron.* ait tres facere Ecclesiam Collegiatam, & prioratū conuentualem, *idem glos. in Clement.* 2. *de Præscript. an.* Potest vtraque sustineri sententia per *l. vbi numerus, de Testib. cap. pluralis, de Regul iur.* Sed tutius & honestius erit, non fundare collegium vel conuentum, nisi saltem tres sint. Nā faciliùs per tres expediri negotia communia quàm per duos poterunt. Cùm enim duo tantùm erunt, poterunt ab inuicem dissentire, & pares in sententia, negotia infecta relinquerentur, naturali existente ad dissentiendum facilitate. Si verò tres sint, duorum sententia vnius opinioni præferetur, & secundum eam expediri poterit negotium, *l. item si vnus*, 17. *§ principaliter, de Receptis arbitris.* P. Quot capita, tot sententiæ, *l. quia poterat. ad Senatusconsultum Trebellianum. cap. quia diuersitatem, de Concessio. præbend.* Hocque vel maximum malum in societatibus & collegijs, alijsque conuentibus hominum, vt potius numerentur quàm ponderentur sententiæ suffragia, & vbi numerus suffragiorum præponderat, ibidem sistatur conclusio:

sio: de quo conquestus aliquando Plinius Iunior, *lib. 12. Epist. 12. ad Ariam, dum agit de Senatus cuiusdam placito, quod non probat.* Sed hoc (inquit) pluribus visum est, numerantur enim sententiæ, non ponderantur: nec aliud in publico consilio potes: in quo nihil tam inæquale est quã æqualitas ipsa. Nam cùm sit impar prudentia, par omnium ius est, &c.

Rogaret forsàn aliquis ex quibus rebus constare dos Ecclesiæ, fundandæ possit; Possemus autem respondere, & vniuersa bona, patronum in dotem Ecclesiæ suæ dare posse exemplo *l. mulier bona, de Iure dot. P. l. nulla lege, C. eod. tit.* Sed rursum dicimus, eam posse constare vel ex pluribus, vel paucioribus: est enim beneficij nomen vniuersale: *quemadmodum notat Panorm. ad cap. significatum, de Præben. cap. cum venerabilis, de Exception.* Quare dos vel fundatio nõ continet singulares in specie res, sed omnes quæ eius iuris censentur, vt dicitur de appellatione hæreditatis: *l. hæreditas, 50. de Petition. hæred.* talisque hæreditas dicitur, licèt res vllæ in ea non sint. *l. 1. C. de Euict. l. pecuniæ verbũ, 178. §. hæreditas de Verbor. sign. l. pœnales 32. §. honoraria, ad Leg. Falci. P. l. 1. §. incorporales, de Rer. diuis.* vt generaliter, & ea quæ in iure vniuersali consistunt remanẽte nomine accessionẽ & decessionẽ accipiunt, vt peculiũ, *l. peculiũ, 40. de Peculio. Grex, l. si ex toto, 8. l. si ex grege, 21. de Legat. 1. & Dos, l. 4. de Iure dot. P.* Res etiam beneficij & Ecclesiæ, iura Ecclesiastica appellantur, *cap. 2. de Reb. Eccles. non alien. cap. fin. de Pactis in Sex.* Consistent itaque iura Ecclesiastica, aut res dotationis eius esse poterũt, mobilia immobilia, *c. terrulas, & seq. 12. qu. 2. c. hoc ius, 10. q. 2.* Fundus qui mansus dicitur, pro dote, *in cap. 1. de Censib.* vbi Glossa existimat mansum dici Italico sermone, idem quod iugerum terræ; quantum possint vno die arare boues. Forsan Latinè loquentibus mansum à mandendo, *vt apud Nonium Marcellum.* Nisi dicamus iuxta priorem significationem, mansum quod die exacto substitit ab opere aratrum, & in eo iugero remansum sit. Poterit & generalius mansum dici immobile prædium cuiuscunque sit quantitatis, Ecclesiæ ædificandæ proprium additum. Dehinc possint dari in do- 4

rem iurisdictionis seculares, *vt in cap. fin. Ne clerici vel monach. in Sext.* item decimæ, pimitiæ, vt in parochialibus, *c. 1. 13. quæst. 1. titulu, de decimis. & diximus supra in Orig. benefi- cior. cap. 2.* Item oblationes, vota & à fidelibus elargita, *ca. omnis, de Consecr. dist. 1. c. causa Carpensis, 8. & c. cùm inter vos, de Verbor. signific.*

5 Illud tamen notandum, in solis oblationibus non posse nouæ Ecclesiæ seu beneficio dotem constitui, aut cõgruam pensionem seu portionem Vicario perpetuo, vt obseruat. *Rebuf. Tractat. de Congrua pensio. c. 10. & 11.* quia incertum est, num futuræ sint oblationes. Idipsum dixit de distributionibus quotidianis, quæ non solent dari nisi assistentibus officio diuino, & fieri possit incertum, num quis interesse possit: & ideò illæ non constituuntur pro congrua portione. *Rota Deciss. 34. in Nouis. incip. quando, &c. & Decis. 706. in Antiquit.* Computantur autem in congruam portionem ea, quæ quis potest habere ratione sui beneficij, non quæ aliunde consequi potest: licet accedant beneficio iam constituto. Quemadmodum hæres computat in quartam Falcidiæ, quæ iure hæredis capit, non quæ alio iure, *l. in quartam, ad Leg. Falci.* Sicque Anchara. *ad Clement. de Decim.* tradit, distributiones quotidianas non esse computandas in valore censendo beneficij, sed fructus tantum, qui percipi solent de corpore beneficij: & illi grossi fructus qui veniunt in portatis, quemadmodum etiam in proprijs terminis ait regula Cancellar. 60. & quia distributiones quotidianæ nõ percipiuntur de corpore beneficij, sed ratione personalis seruitij. *Oldrat. consil. 118. incip. ex virtute, Bellamera consil. 34. incip. supposito, in 4. dubio. Rota in d. decis. 134. in Nouis Rebuffus tractat. nominat. quæst. 9. num. 39.* Neque etiam imputantur in congruam portionem Vicario aliæ fundationes posteà factæ in Ecclesia; quòd eas non capiat iure Vicariæ, *Rota d. decis. 134. in Nouis, & 766. incip. quæritur, plenè.* si modò alius etiam non Vicarius habere posset: nam tunc eas recipit ratione maioris oneris iniuncti quàm Vicariatus & ratione remunerationis, ideò non imputabuntur in congruam portionem, *argu. c. cùm in officijs, de Testa* multò minus

minus etiam computabuntur, quæ recipere poteſt Eccleſiæ præpoſitus, penſionis cauſa ob laborem docendi pueros, quòd aliunde ea adueniant quàm ex munere Vicariæ, & alteri dari poſſint.

Erunt & ſub nomine beneficij ſeu dotis ſufficientis, concludenda iura quæ debentur ex laudabili conſuetudine, ratione benedictionis nubentium, & ſepulturæ mortuorum, quæ licitè exiguntur ſine pacto. *c. ad Apoſtolicam. 42. de Simon.* quarta mortuariorum, quæ debetur ab alijs Eccleſijs parochiali. *Clemen. dudum, de Sepult.* item ius eligendi, vel cōferendi beneficia, *vt c. cùm olim. 14. de Maio, & obedient.* 6

Sunt & vltra hæc quędam propria certis beneficijs maioribus & minoribus, quibus poſſunt reditus colligi. Quemadmodū Epiſcopatuum dos habet ſingularia iura pro dote, *quæ ponuntur in cap. conquerente, de Offic. ordin. veluti cathedraticum. cap. 1. 10. q. 3.* ἐνθρονιαστικόν, nempe pecuniam quæ datur ob inthroniſationē vel confirmationē prælatorum inferiorum. *§. ſi quid autem Epiſc. & §. ſed neq; clericū, de Sanctiſſ. Epiſc. procurationem, cap. cùm Apoſtolus, de Cenſib. quartam Epiſcopalem, cap. officij, c. requiſiſti, de Teſta. c. de quarta, de Præſcription.* Indictiones extraordinarias ratione charitatiui auxilij, *d. c. cùm Apoſtolus, de Cenſib. & d. c. conquerente, de Offic. ordin.* multarum compendia, & reditus ex iuriſdictione, *Clem. penult. de Elect. c. licet, de Pœn. c. irrefragabili, §. ſi. de Offic. ordin.* 7

Habet Pontificatus maximus vltra peculiares reditus ex decimis clericalibus, ex annatis. *in extrauag. vnic. de Decim. in extrauag. commun.* ideò *in §. fin. de Mandat. Apoſtolic. & tit. de Annat. in Concord.* ſtatutum, in impetrationibus beneficiorum obtentis à ſummo Pontifice, exprimendum eſſe verum valorem beneficiorum, & de quo per Doctores, *ad ca. ad aures, de Reſcript. per Gloſſ. ad Clem. 1. ad verba, vel alteri, de Præbend.* quæ tradit non inueniri iure communi cautum, exprimendum eſſe in impetrationibus verum valorem beneficij, ſed hoc primum introduxiſſe Vrbanum 6. Fuit & facta taxa beneficiorum impetratorum in Curia Romana, ſublata in Concilio Conſtantienſi, & 8

mode-

moderata in fauorem viuentis tunc Pontificis tempore Concilij Basiliensis, vsque ad quintam partem pro subsidio status eius & Cardinalium, in reliquis prohibita annatorum exactione quocunque titulo, *cap. 1. de Annat. in Pragmat sanction.* In Gallia tamen non seruatur, nec recipitur illa decisio de Annatis quòd exosæ ibi sint constitutiones quas dicunt bursales: & sufficit in Gallia in impetrationibus factis beneficiorum, seu in supplicatione facta summo Pontifici de conferendo, dicere quòd fructus eius beneficij non excedunt summam 24. Florenorum de Camera. Sic etiam taxæ beneficiariarum annatarum fuerunt factæ nominatim sine præiudicio libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, *§. item quod huiusmodi, de Annatis, in Pragmatis. sanct.* Fuit & regula Cancellariæ de valore beneficiorum in impetrationibus exprimendo, olim tantum in dignitatibus seruata, non in alijs minoribus beneficijs, aut in motu proprio concessis: posteà tamen ab vtraque extensionem accepit, *vt ibi notat glossa.* Ferunt autem expressionem illam valoris statutam primùm, ne fraus fieret taxationi, & ne in pluralitate beneficiorum, quispiam pluriũ stipẽdia recipiat, *contra c. quia nonnulli, de cler. non resid. c. ad aures, de Resc.* Non exprimebantur tamen olim in beneficijs in quibus non est taxa, in hospitalibus administrationem habentibus, in monasterijs monialium hodie contra, quia & Annatæ feruntur introductæ ad subuentionem Papæ & Cardinalium, tanquam charitatiua subsidia. Habentur & in Curia duo libri taxarum, vnus pro officialibus, alius pro annatis quorum inuentor fertur Ioann. 22. & Benedictus 12. eius successor taxas pœnitentiariæ sacræ ordinauit: *vt scribit Polydor. Virgilius libr. 8. de Inuent. rer. cap. 2. vide Felin ad cap. 2. de Rescript.* Exosas has taxationes nimium excrescentes habuisse Alphonsum Regem ex Antonio Panorm. de dictis & factis eius, refert Gomes ad dictam regulam de valore exprimendo in impetrationibus beneficiorum, eumque dixisse Harpias non amplius insulas colere, sed ex insulis in Romanam curiam migrasse. Habet insuper pontificatus summus res alias quæ dicuntur de tem-

temporalitate Ecclesiæ, & reditus ex regum & Imperatorum liberalitatibus, ex regnis fundatarijs seu tributarijs; veluti ex regno Siciliæ, *c. Constantinus, 96. distin.* de cuius patrimonio tractat Gregorius *lib. 1. epistolarum, epist. 2. 68. 70.* scribit & de patrimonio Ecclesiæ in Africa, *lib. 1. epist. 73.* de patrimon. in Neapoli. *lib. 5 epist. 11.* de Patrimonio in Campania *lib. 2 epist. 40.* de Patrimonio in Dalmatia. *eod. lib. 1. epist. 41. 44. 61.* de Patrimonio in Gallijs. *lib. 5. epist. 10. & epist. 52. & 55.* Fuit & alibi Patrimonium Ecclesiæ de quo nihil vltra: exempla enim hæc pauca sufficient. Longum enim esset si Episcoporum, & Patriarcharum, Primatum, Metropolitanorum, patrimonia persequi vellem, Ducatus, Comitatus, Marchionatus, & ditiones adijcere: quæ omnia quilibet habent ita sibi cognita, vt aliquando aliquibus ea sint notiora magis quam diuinum officium & munus coniunctum.

8 Admonebimus tantum in collegiatis Ecclesijs beneficia seu præbendas ex distributionibus variè conflari & distribui, iuxta fundationum leges, quæ ad quatuor capita referri possunt, *vt ait Henricus Bohic. ad cap. cùm omnes, de Constitut. & Gloss. antiqua adtit.* Quo tempore quisque debeat esse in choro, *in Pragmat. sanctio.* ad verbum *distributiones, & notatur in c. cùm Martinus, de Constit. c. vni. de Cler. non resident. in Sex.* prima quippe species distributionum est in quibusdam Ecclesijs: vbi præbendæ non sunt distinctę, quamuis numerus clericorum vel prębendatorũ sit certus vel distinctus, inter quos quidem omnia communia, sed tamen ex communibus singulis diebus datur certa præbenda, vel demensum, singulis præsentibus in loco Ecclesiarum, quamuis non intersint horis vel officijs diuinis; nempe aliquot libræ panis vel mensura vini vel aliorum: & istæ distributiones præbendæ sunt, *cap. cùm nonnullæ, de Præbend. & dignitat. in extrauag. commun.* Item dicitur de maioribus fructibus quos grossos dicunt, qui annuatim distribuuntur, *in cap. relatum, de Præbend.* Secunda species distributionum est in Ecclesijs, in quibus, præbendæ sunt quidem distinctæ, & vltra est mensa cõmun-

munis, ex qua dantur distributiones etiam illis qui non intersunt horis officiorum, dummodò sint præsentes, quales fiunt in Ecclesia Parisiensi quotidianæ de pane: dicitur tamen quòd ad lucrandum panem illius diei oporteat præbendatis vel canonicis interesse vel Matutinis, vel Missæ, vel Vesperis. *vide gloss. ad d. cap. vnic. de Cleric. non resident. in Sext. & ibi Ioan. Andream.* Tertia species est, distributionum quotidianarũ, quæ fiunt in pecunia tantum præsentibus, & qui intersunt horis sine fraude in quibus fiunt distributiones: & istæ sunt veræ distributiones quotidianæ, *vt in d. Extrauag. cùm nonnullæ, de Præb. in commun. Extrauag. & in Extrau Ioannis 12. dilecto, alias incipiens, postulasti, eod tit. de Præb.* Quarta species distributionum generaliter erit, omnium emolumentorum quæ distribuuntur, vel diuiduntur præsentibus, & qui intersunt tantùm diuinis officijs, vt anniuersaria & alia, *de quibus in Clement. vt hi qui, de Aetat. & qualitat. ordinant.*

DE DEDICATIONE ET CONSECRATIONE Ecclesiæ fundandæ.

CAPVT XVI.

1 *Dedicatio quid, & quomodo fieret.*
2 *Sacrum quid, & consecratio.*
3 *Delineamenta prima, & progressus dedicationis templorum, & de forma consecrationis Ecclesiæ.*
4 *Semel consecrantur* Ecclesiæ, *quod explicatur.*
5 *Consecrationis minister solus Episcopus.*

1 Ecclesia de nouo fundata, post ędificationem dedicanda & consecranda est: ab ijs quibus oportet, iúsve est. Omne inquit Isidor. *lib. 6. Etymolog.* quod Deo datur, aut dedicatur, vel consecratur: quod dedicatur dicando datur, vnde & appellatur. Liuius *libro* 1. Multa alia sacrificia locaque sacris faciendis, quæ Argeos Pontifices vocant, dedicauit. Fana Varro. 5. *de ling. Latina,* ait nominata, quòd Pōtifices in sacrando

crando

crando fati sunt finem. Verbis enim solemnibus vtebantur, & verba præibant consecrando ædes Pontifices, cùm Imperator vel magistratus dedicarent: *vt liquet ex Liuio lib. 9. dum. de dedicatione ædis Concordiæ in area Vulcani agit, & Varro. 5. de lingua Latina.* Verba significabant, & pronuntiabant verbis conceptis dedicationem, veluti exemplũ ex Liuio *in 1. Romuli*: Iupiter (inquit) Feretri, hæc tibi victor Romulus Rex regia arma fero, templumque his regionibus quas animo metatus sum, dedicó, sedẽ opimis spolijs, quæ regibus ducibusque hostium cæsis, me auctorem sequentes posteri ferent. Et *lib.* 10. Virginius, Hāc, uir, ego aram plebeiæ pudicitiæ dedicó.

Sacrum erat Deo & cultui diuino consecratum, siue locus, siue pecunia, siue ædes, siue ara. *l. sacra, 9. de Rer. diuis. P. §. sacræ res, de Rerum diuision.* Consecratio fiebat olim Consule vel Imperatore accenso foculo, cũ ii Tubicine, verbis priscis & solemnibus, præeunte verò pontifice maximo præfante carmen capite velato, concione aduocata ac iussu populi, & postea decreto Senatus. De quibus omnibus Alexand. ab Alexand. *lib.* 6. *Genialium dierum, ca. 14.* Cicero oratione pro Domo sua, vbi & constat in consecratione templorum & dedicatione, Pontifices præeuntes, postem manu tenuisse; veluti in symbolum, quòd munus, oblationem dedicationem Deo factum, mancipi sui facerent nomine Dei cui res quæreretur in perpetuum, seu perpetua religione. Quare & apud Cicer. 2. *de Legibus*, non tantum verbis consecrationes, sed etiam manu fieri dicebantur: vt innuit Ouidius 1. *Fastorum.*

Sacra vocant augusta patres: augusta vocantur.
Templa, sacerdotum rite dicata manu.

Diuini iuris, sacra, vel dicata, dicuntur *l. 1. de Rer. diuis.* Manum postibus admouendo. Pontifex possessionem loco dei capere videbatur. Cum traditionibus visum fuerit dominia transferri posse, *l. traditionibus, C. de Pact. § per traditionem, de Rerum diuision.* Propemodum similis formula transferendi Res in Ecclesiam proposita, *in cap. 2. de Consuetud.*

suetud. quæ ibi Scotatio vulgò dicta traditur, forsitan & vulgus malè pronunciabat, & corruperat nomen, consecratio, quę fiebat per Pontificem admota manu ad postē. Refert autem Innocent.3. ibi in hæc verba: Si quis possessiones aliquas claustris vel alijs religiosis locis, in bona valetudine vel vltima voluntate pro suorum vult remedio peccatorum conferre, hanc conferendi formam esse proponitis, quòd in huiusmodi donationibus, modicū terræ consueuit in manu accipere, vel in extremitate pallij quod manu prælati Ecclesiæ sustinetur, aut super altare ponendum sub testimonio videntium & audientium, sub dicta forma quæ scotatio vulgariter appellatur, &c. Iubeturque donationem illam irritam esse, cùm huiusmodi (inquit) signum quod scotatio dicitur, non tam factæ donationis, quàm traditæ possessionis sit euidens argumentum.

3 Definitionis templi rudimenta fuerunt, quando Iacob tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum, fundens oleum desuper: & post conceptum votum ait, quòd lapis ille vocaretur domus Dei. *Genes. ca. 28. vers. 18. & sequentibus.* & rursum quando in Sichem erecto altari inuocauit super illud fortissimum nomen Domini, *Genes. 33. ver. 20. & c. 35. vers. 6. &* 14. Moyses sacrauit Deo tabernaculum cum mensa & altari, cum vasis æreis, & aliis ad diuinum cultum necessarijs, idque diuinis precibus, & sancti olei vnctione: *Exod. ca. 30. & c. 31.* & de dedicatione & vnctione altaris *Num. 7.* sic Leu. *cap* 8. Moses vnctionis oleo liniuit tabernaculum cum omni supellectile sua, cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus, vnxit illud & omnia vasa eius, labrumque cum basi sua sanctificauit oleo, &c. Inuenitur & consecratio templi Salomonis 3. *Regum cap.* 8. agitur & de dedicatione altaris noui, *Machab. 1. c.* 4. Obseruata antiquitus multa in dedicatione templi, quæ non minus hodie seruantur, vt locus ab omni possessione & potestate, insidijsque dęmonis expurgatus, sacris precibus, & mysterijs orationis & sacramentorum puritati sit idoneus, & lubentius à Deo supplicantes exaudiantur, vt refertur in concepta formu-

formula consecrationis & dedicationis, 3. *Regum* 8. *capit.* Forma consecrationis & dedicationis docetur à Durando *lib.* 1. *Rationalis diuinorum officio. cap.* 6. vt primùm ædificata Ecclesia, accedente Episcopo cum clero, prius intus duodecim cruces in Ecclesiæ parietibus pingantur, & iuxta totidem accendantur luminaria, exeant deinceps omnes ab Ecclesia, vno tantùm ibi relicto & concluso diacono. Episcopus verò cum populo interim circuit Ecclesiam exterius cum orationibus, aspergens parietes aqua benedicta cum fasciculo hysopi; veniens autem ad occlusam portam, percutit superliminare baculo pastorali dicens; Attollite portas principes vestras, &c. cui respondet inclusus diaconus, Quis est iste rex gloriæ? Cui rursum Episcopus, Dominus fortis & potens: & eadem repetuntur singulis circuitionibus. In tertia verò aperto ostio Pontifex ingreditur Ecclesiam cum paucis ministris dicens, Pax huic domui, reliquo clero & populo foris remanente, incipitque Litanias. Fit posteà in pauimento Ecclesiæ crux ex cinere & sabulo, in qua dehinc totum alphabetum Græcis & Latinis literis describitur. Atque iterum Episcopus aquam benedicit admixto sale, cinere, & vino, dehinc cruces in parietibus depictas vnit Chrismate. Et quemadmodum hæc visibiliter per Episcopum fiunt, ita Deus per inuisibilem virtutē operatur. Legimus *apud Abdiam Babilonicum*, D. Bartholomæū in purificatione templi dæmonis Astarot, quod sanctificauit, & in Ecclesiam conuertit, fuisse vsum signo crucis impresso muris per latera, & benedictione: quod & cæteri quoque Apostoli & Discipuli Domini fecerunt in diuersarum Ecclesiarum erectione seu fundatione. Nunc vltrà, omnes Basilicæ cum Missa debent consecrari, *c. de Consecrat. distinct.* 3. tamen ibi Glossa ait, non esse de substantia Missam: diuinis tamen precibus sacrandas. *c. Eccles. per congrua*, 13. *de Consecrat. dist.* 1.

4 Semel porrò tantùm consecrandæ, nisi aut dubitetur an fuerint consecratæ, aut nisi postquam consecratæ fuerint, sint pollutæ vel destructæ omnino, *c. solemnitas*, 16. §. 1. *c. Ecclesia*, 18. *c. Ecclesiis semel*, 20. *de Consecrat. dist.* 1.

K Solus

5 Solus consecrationis minister hodiè Episcopus est, *§. sacræ res, de rerum diuis. c. nemo, de Consec. distinct. 1.* sic nec in consecrata Ecclesia, altaria consecrari, vel profanari, seu destrui sine Episcopo possunt: *c. nullus, ca. placuit, de Consecrat. distinct. 1.* qui & in ædificatione altaris immobilis, debet prospicere, ne sine sacris lipsanis Sancti alicuius erigatur, aut ne sine dotatione, *dic. c. placuit,* in mobili altari non ita, quod fit ex tabella lapidea consecrata, super qua vbicunque in loco non consecrato, potest celebrari Missa, & dicitur altare portatile, *de quo in ca. fin. de Priuil. in Sexto.*

DE EFFECTV NOVAE ERECTIONIS VEL *fundationis.*

CAPVT XVII.

1 *Mandatum de prouidendo, non continet beneficia de nouo creata, nec reseruatio beneficiorum.*

2 *Episcopatus erectio facit ciuitatem.*

3 *Fundans Ecclesiam legitimè, fit patronus, & acquirit ius præsentationis ad beneficium.*

4 *Patronum faciunt, fundatio, dotatio, dummodò antè consecrationem fiant.*

5 *Patroni plures possunt esse eiusdem Ecclesiæ, etiam si æqualiter non contribuerint dotationi vel ædificationi Ecclesiæ.*

6 *Noua fundatio non mutat qualitatem loci Ecclesiæ.*

1 SIngularia quædam consideranda erunt tandem nouæ erectionis; primum vt beneficia de nouo creata non veniant aut contineantur sub mandato. *Clem fin. de Rescript.* Existimauit & Iacobus Simoneta aliquando sacri palatij Apostolici auditor, *in tractat. de Reseruat. quæst.* 12. non continêri sub reseruatione beneficiorum alicuius Ecclesię, beneficia de nouo creata: citat Rotam *decis. 32. num. 7. in Antiq.* sed ego eam decisionem non inueni, *& per Clement. fin. de Rescript.* contrariam tamen sententiam firmauit in terminis,

ıinis, vt dicunt, Gaſpar de Peruſio *in tractat. Reſeruationũ, ›rſic. quæ autem beneficia reſeruantur, num.* 8 *&* Mandoſa *in* 7. *ıæſt tertiæ regulæ Cancellariæ*, quo loci reiectis contrarijs oncluditur aduerſus ſententiam Simonetæ. *num.* 12. ibi, ;ontraria opinio verior eſt tenenda.

Secundò, hoc ſingulare vt quando Epiſcopatus alicuı ponitur, fiat ciuitas: *cap. Saluator, de Præbend. in* Extrauag. *ımmunib.* tractatur ad Extrauagantem iuris ciuilis, qui nt rebelles. 2

Tertio, vt qui de conſenſu ſuperioris Epiſcopi vel ſumıi Pontificis, ædificauerit ſeu fundauerit Eccleſiam, ef:iatur eius patronus: *c. decernimus*, 16. *q.* 2. *cap. nobis*, *de Iure ıtron* & habeat ius prouidendi, conſulendi, & ſacerdotẽ ıueniendi ſeu præſentandi ad regimen eius Eccleſiæ: *c. ıicunque* 30. §. 1. 16 *quæ*. 7. Sine præiudicio tamen prioris ccleſiæ & patroni eius, ſi ex prioris Eccleſiæ reditibus ·cunda noua ope alicuius fundetur. Et proinde, cùm diıditur Eccleſia parochialis, qui eam fundauit remanet atronus, & preſentat in ſecunda Eccleſia, & cum eo maıris & primæ Eccleſiæ rector: *cap. ad audientiam*. 3. *de Ec-ıſ. ædificand.* Patronus quoque & is in diuiſione nouæ eatæ addidit, *vt in dic. can. ad audientiam*, dominus loci ıi addidit nouæ ædificationi triginta acras terræ, fit paonus. *vt ibi notat* Panormi. *num*. 3. Acra terræ iuxta Hoſtiıſem, menſura terræ apud Anglos, Ane Acre, Gallis apentum vel arepennum, dimidium iugeri: quod contiet centum vigenti pedes in longitudinem, & ſexaginta ı latitudinem: ſicque Columella *lib*. 5. *cap*. 1. Gallos dixiſ: arepennum teſtatur. Quamquam alij exiſtiment iugeım acram dici, quantum videlicet par boum poteſt vno ie arare: quod conſtat ex duobus actibus quadratis, & uòd duo actus iuncti ſint iugerem dixerint: Columella *ıcto lib*. 5. *cap*. 1. actus quippe quadratus, qui & latus pedes entum viginti, & longus totidem, ita duo arepenna Galca, habent iugerũ. Dicunt & vt opinor, Normani Acre nominẽ actus quadrati qui iugerum facit. 3

Patronum faciunt, dos, ædificatio, fundus. De dotatioc & conſtructione, *in cap. filijs*, 16. *quæſt*. 7. *de Fundatione.*

 in can.

in can. Abbatem, 18, quæstione 2. Oportet autem hæc interuenire ante consecrationem: nam si posteà accedant, nõ dant ius patronatus: quippe quia patronus à patre, qui ad esse produxit. Neque etiam post consecrationem potest imponi seruitus vel onus rei sacræ, vel ius patronatus: *secundum Gloss. ad cap. piæ mentis, 16. quæst. 7. facit l. seruitutes, 14. §. fi. de Seruit. P. l. caueri, Commu. prædior. P. cap. præterea, 24. de Iure patron. cap. 3. §. 1. de Iure patron. & ibi Gloss. ad verba, ad initio, c. Eleuterius, 18. quæst. 2.* Cæterùm Paulus de Citadinis *in tractat. iuris patron. 3. parte; in causa 2. acquirendi, num. 77. 13. quæstione*, existimauit & post consecrationem posse quæri ius patronatus, dotatione, fauore Ecclesiæ, vt retrotrahatur perinde ac si ab initio facta fuisset, pro quo mihi videtur textus expressus *in ca. cùm sicut, de Consecrat. Eccles. vel alta.* Sicuti dicitur de filijs qui legitimantur consequente matrimonio, perinde ac si ab initio interuenisset matrimonium. *in c. tanta, Qui filij sint legit. §. fin. de Nupt. cum simil.* Sed & obseruanda singularis Gloss. *ad princip. 63 distinct.* dum ait, neque ob omnem donantem ante consecrationem, ideò effici semper patronum; nisi tantũ dederit de bonis, vt sufficiant ad luminaria, & ad necessaria ministrorum. Sicque notat Gloss. *ad c. quicunque fidelium, 30. ad verbum, aliquid, 16. q. 7.* Neque etiam ex fundatione vel dotatione ius sibi hoc acquirent Infideles, Iudæi, Hæretici, Pagani, vt docet Paulus de Citadinis *tractat. de Iure patr. in 3. parte, causa 1. q. 5. & sequent per c. piæ mentis, & c. quicunque fidelium, 16 q. 7.*

5 Possunt autem plures eiusdem Ecclesiæ esse patroni, si plures sufficienter fundauerint, vel dotauerint: & quamuis vnus plus quàm alius contribuerit in fundatione, nihilominus æque omnes sunt patroni, nec vnus plus quàm alius, vel magis minúsve patronus dicitur, quia vnus ex socijs qui minus contribuit pecuniarum, æqualiter censetur socius cum magis contribuente, quòd industria vt plerumque in defendenda Ecclesia superet pecuniam alterius, *per l. societates contrahuntur. 5. & l. si non fuerint, pro Socio.* P. Patronatus etiam causa magis respicit ius quàm res patrimonij, & pro indiuiso pluribus vni patro-

ao etiam ex diuersis partibus succedentibus, æqualiter ompetit. *Clem. 2. de iure patron. c. 1. & 2. eo. apud. Greg.* Inueniuntur ideò vnius Ecclesiæ plures patroni, quamuis nō æquales in dotatione, *vt in c. ad audientiam, de Eccles. ædifi-and.* dum nouæ constitutæ Ecclesiæ in subsidium alteris, fit patronus dominus terræ, qui triginta acras terræ edit: item Ecclesiæ matricis rector, ex cuius bonis aliuid pro fundatione secundæ acceptum: item & fundaor matricis Ecclesiæ. Si tamen nihil contribuetur matrix & primatiua Ecclesia, non haberet ius patronatus, *singulariter notat. ad dict. capitu. ad audientiam; numero. & 12.*

6 Cæterum noua fundatio & erectio in diuisione prios Ecclesię, non efficit quominus executores gratiarum, iudices causarum à sede Apostolica deputati, procede- possint in diœcesibus, diuisis, perinde ac ante diuisioem. *cap. 1. de Concess. præb. in* Extrauag. *communib. cap. vnic. de ffic. delegat. in* Extrauag. *communib.* Dehinc præceptum, & atutum vniuersis prælatis, capitulis, & alijs quibuscunue personis Ecclesiasticis directum, non impeditur per ecisionem vel erectioni Ecclesiarum, quominus vires as sortiatur in visitatione, & procuratione, & iurisdiione earum, vt antea nisi mandato Apostolico postea presse derogatur, *cap. 2. de Concession. præbend. in* Extrauag. *commum.* Et postremò non permutat diuisio Ecclesiasti- beneficiorum limites secularis iurisdictionis: quemmodum diuisio prouinciarum per seculares facta, non rbat limites iurisdictionis aut potestatis spiritualis, *ca. i. 101. dist. l. vnic. de* Metrop. Berytho *l. 11. C.*

E SECVNDA SPECIE ERECTIONIS BE-neficiorum, quæ fit per restitutionem extinctionis: primum in genere

CAPVT XVIII.

Restitutio & restituere quid.
Restitutio, est & restauratio deperditi vel extincti.
Beneficia quibus modis extinguuntur.

1 REſtitutio præſupponit aliquando fuiſſe beneficium, ſed eo tempore quo fit reſtitutio non exiſtere: reſtitutio id reparat quod læſio ademit: *l. in Fabiana, §. videamus, de Vſuris.* P. & quantum ablatum fuerat: *l. reſtitutio, 24. §. reſtitutio, de Minor 25. annis.* P. *l. vn. C. de Reputat.* Reſtituere, inquit paulus *l reſtituere, 75. de Verb. ſignif.* P. is videtur, qui reſtituit quod habiturus eſſet actor ſi ei controuerſia facta non fuiſſet. Et rurſum *in l. reſtituere autem, 35. eodem. titu.* Reſtituere is intelligitur, qui ſimul & cauſam actori reddit, quam is habiturus eſſet, ſi ſtatim iudicij accepti tempore res ei reddita fuiſſet. In ſumma reſtitutio omnem cauſam, acceſſionem, & fructus continet: *l. plus eſt reſtituere, & l. fin. de Verb. ſignifi. l. hæc verba in ſtipulatione, 73. eod. titu. l in condemnatione, 124 de Regul. iur.* P. *l. 1 de interd* P *§. reſtitutoria, eod. tit. apud Iuſtin. & in l. 1. de Sententiam paſſis & reſtit.* C. Antoninus exuli Liciniano ait, Reſtituo te in integrum: vt autem ſcias quid ſit in integrum reſtituere, honoribus & ordini tuo, & omnibus cæteris te reſtituo.

2 Vtimur & reſtitutionis ideò nomine pro inſtauratione, renouatione, & in priſtinum ſtatum reductione: quemadmodum & reſtitui vina dixit Plinius *lib. 14. ca. 17.* Vina (inquit) in apothecis canis ortu mutantur quędam, poſteaque reſtituuntur ſibi. Dicitur & paries reſtitutus, poſtquam dirutus reædificatus fuerit *l ſicut autem refectio, 7. Si ſeruitus vendicet.* P: eaque reſtitutione ius dicitur reuiuiſcere ſeruitutis quod erat in pariete antequam deponeretur, *vt ibidem dictum. & in l. & ſi fortè, 6. Si ſeruitus vendic.* P. Reſtitutio ita beneficij eſt, quando beneficium extinctum reponitur in primum ſtatum quo antè fuit ſublato impedimento, vel extinctione ſuſcitata.

3 Circa quam reſtitutionem cogimur antequam de ea agamus, de extinctione prius agere; vt poſſimus ſingulis ſpeciebus ſingulas reſtitutiones adijcere. Proinde dicemus extingui beneficia, vel per ſuppreſſionē, vel per vnionem, vel per deſtructionem ędium, vel ſublato omnino beneficio, de quibus ordine pauca admonebimus vt prępuia reſtitutionum.

DE

DE SVPPRESSIONE BENEFIciorum.

CAPVT XIX.

1 Suppreßio beneficij quid.

2 Causæ suppreßionis beneficij.

SVppreſſione beneficia deſinunt eſſe, veluti ſi in Eccleſia collegiata, deficientibus facultatibus, numerus reſtringatur præbendarum, & ita inter præbendas ſublatæ non numerentur, ſed taceantur; hoc enim eſt ſupprimere, quod facilè tamen non permittitur, ne minuatur cultus diuinus: *c. ex parte. 13. de Conſtit.* ſic ſupprimi dicitur dignitas primiceriatus in Tullenſi Eccleſia, *in c. cùm acceſſiſſent, eod tit. de Conſt* 1

Cauſa ſuppreſſionis numeri præbendarum, generaliter vt & communiter eſt, diminutio fructuum Eccleſiæ: *in c. fin. de Verbor. ſignific.* eò quòd in Eccleſia non debeant plures clerici recipi, quàm nutriri ex reditibus ſine penuria poſſint: *cap 1. & c. authoritate, de Inſtitutio. cap. quoniam vt ait, de Vita & honeſt. clericor cap cùm Martinus de Conſtit. §. 1. Vt determinat. ſit num. cler corum* ſanctiſſimæ maioris Eccleſiæ & cæterarum Eccleſiarum Conſtantinopolitanorum. *Nouella 3. & in tit. de Menſura ordinandorum clericor. Nouella 16. & in §. ſed in que eſſuſas, Quomodo oporteat Epiſcopos, &c. cap. 8. Nouel 6.* in quibus omnibus fit ſuppreſſio clericorum ſuper numerum ordinatorum, per mortem illorum, donec perueniatur ad menſuram ſeu numerum inſtitutioni Eccleſiæ definitum. Idipſum videntur ſtatuiſſe Theodoſius & Honorius, *in l. non plures, 4. de Sacroſanct. eccleſ.* C. Ex quibus duæ rationes ſuppreſſionis eliciuntur: prior ne plures ſint quàm nutriri poſſint, & ita mendicitas clericorum in opprobrium veniat cleri, *cap. diaconi, 93. diſtinct.* ſiquidem vbi expenſæ fiunt vltra reditus, ſequuntur debita ex mutuo acceptis, & paulatim Eccleſia ad nouiſſimam inopiam peruenit. Et alia, quod contra intentionem & prouidentiam fundatorum, plures admittantur. *in §. 1. Vt determinatus ſit numer. cleric. Nouell. 3.* Tertia po- 2

test accipi *ex Nouell 10. de Referendarijs*, vbi Iustinianus referendariorum numerum contrahit ad octo, & ex quatuordecim tunc existentibus, vult suppressionem fieri per mortem eorum, donec peruenerint ad dictum numerum. Vtpote (inquit) causa à nobis honorata deinde in multitudinem effusa, ne propria imminuatur honestate. Etenim multitudo interdum confusionem habet, & officij & ministerij quibusdam facit vtilitatem. quemadmodum *in cap. legimus, 24. in fine 93. distinction.* ibi, Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit. Et multi sacerdotes pauci sacerdotes, multi nomine, pauci re. *cap. multi sacerdotes, fin. 40. distinctio.*

DE VNIONE.

CAPVT XX.

1 *Vnio, extinctionis beneficij species est.*

2 *Vnio quid, & eius species.*

3 *Vnio perpetua, quid differat à temporali.*

4 *Vnio fit beneficiorum vacantium, & antequam vacent.*

5 *Quæ Ecclesiæ vniri possunt.*

6 *Vnio Episcopatuum ad summum solum pontificem pertinet, & vnio prouinciarum ad principem pertinet: qui alij alia vnire possint.*

7 *Vniendi ius præscriptibile est; & Abbas Quomodo vniat.*

8 *Capitulum sede vacante, num posit vnire beneficia Episcopatus.*

9 *Vnio diuersarum diœceseωn, vel exemptarum à quo fiat.*

10 *De solemnitate vnionis.*

11 *Temerè vniones fieri quare non debeant, alioquin cur dissoluendæ.*

12 *Vnio cum Iusta causa fieri debet.*

13 *Eaque vera; & quid si sub falsa fiat.*

14 *Vniendi beneficia, quæ possunt dici iustæ causæ.*

15 *Vnionis effectus.*

Secun-

Secunda species extinctionis beneficiorum 1
erit vnio; sic enim scribit Rota *decision. 370. nota quod vbi, in Anti.* nota quòd vbi vnitum est beneficium & alteri annexum, perdit nomen beneficij, & non debet dici beneficium sicut ante vnionem dicebatur: siquidem pars separata per se totum non facit, & vna eademque res diuerso iure censeri non potest, *l. eum qui ædes, de Vsucapion. P. cap. quia circa, 22. de Priuileg.* Sic & Gloss. *ad Clem. per literas, de Præbend.* tradit, per vnionem extingui, vel supprimi nomen beneficij; quare nec per se dicuntur talia beneficia vacare, *Clem. 1 & ibi Ioan. Andreas de Rescrip & Clem. 1. de Sup. neg. præl. Frider tracta. permutat. quæstio. 33. Gomes ad regularu. de Triennali possess. quæstio. 8.*

Vnio beneficiorum, est duorum vel plurium benefi- 2
ciorum in perpetuum coniunctio, *cap. sicut vnire, de Excess. prælat.* Hic porrò vnionem in propria significatione dicimus, quando ita beneficia coniunguntur, vt ex duobus vnum tantùm & veluti tertium quoddam genus fiat, retentione facta in vno priuilegiorum vtriusque. *veluti in c. cùm dilectus, de Eo quod vi metúsve causa fit, & c. recolentes, de statu monachor.* Omittemus namque alias vnionis species, quæ tres hac iuncta ponuntur a *Glos. ad cap. & temporis, 48. ad verbum, vnire, 16. quæst. 1. & Glos. ad c. 1. Ne sede vacan. ad verbum, vniendo,* vbi tamen Hostiensis quinque ponit: nos autem tres tantum cum glossa admittimus. Primam propriam, alias minus proprias, nempe quando Ecclesia vna alteri subijcitur, in qua quæ iungitur non extinguitur, sed amittit nomen suum, & accipit eius cui subijcitur. Fitque in ea subiectio per modum vnionis: alioquin enim sola subiectio non facit vnionem: cùm per illam subiectionem non transferantur bona subiectæ in eam cui subijcitur, *cap. pastoralis, de Donation. & ibi Glossa magna.* Tertia species vniendi, quando Ecclesiæ vnitæ remanēt quidem in suo statu, sed vni personæ subijciuntur, vt si duo Episcopatus, vel aliæ Ecclesiæ ita vniantur, vt ab eodem prælato teneri possint, *cap. 1. Ne sede vacante, cap. & temporis, 16. quæstio. 1.* formulæ autem vniendi diuersas

vniones exprimeut, vt opus non sit diutius in illis immorari.

3 Distingui & potest vnio temporalis à nostra perpetua: nam quædam fit vnio in gratiam, & vtilitatem personæ alicuius; quædam in fauorem & vtilitatem Ecclesiæ. Quæ in vtilitatem fit personæ, temporalis est dupliciter, vel quandiu is qui vniuit, viuit; aut reuocauerit, si sub beneplacito suo concesserit: vel quandiu is cui est concessa, viuet, *c si gratiosè, de Rescript. in Sext.* aliter enim si ad beneplacitum sedis Apostolicæ concederetur: vel si dignitati non personæ fieret vnio, siquidem dignitas non moritur mortua persone administrante, *d. cap. si gratiosè, c. quoniam Abbas, de Offic. delegat.* Dicetur etiam temporalis: si ad vitam prælati certi conceditur, eo namque mortuo vnio desinit esse, *c. 1. Ne sede vacan. de hac vnione, in cap. relatio, & sequenti 21. quæst. 1.* plerumque in fauorem personarum vniones factæ reprobantur, vt neque etiam fieri possint per summum Pontificem in locis vbi reseruationes summi Pontificis sunt sublatæ, vel propter Pragmaticam sanctionem, vel propter Concordata, *Gloss. ad c. finale, §. fin de Elect. & reseruat. in Pragm. sanct. ad verbum exceptis*: quia inquit vniones personales sunt indirectæ reseruationes; & quod vna via prohibetur alia permitti non debet, *l fin. Si mancip. ita fuerit aliena. C. ca. constituimus. de Concess. præb. cap. tuæ, de Procurat.* Et quamuis fauore personarum possit concedi dispensatio ad plura beneficia, *cap. de multa, de Præb.* In earundem tamen fauorem non debet fieri vnio, per quam præiudicium fieret Ecclesijs, per quam vna alij subijceretur, & sic fuisse olim in Senatu Parisiensi iudicatum refert Gloss. *in d. Pragm. sanct.* Raro etiam permitti istam vnionem in fauorem personæ, traditur *in c. 1. 21. q. 1.* quod in ea sit species negotiationis, & turpis lucri proprium; & ab Ecclesiastica consuetudine alienum sic eodem tempore in diuersis Ecclesijs clericū annumerari.

4 Vnio fit Ecclesiarum & antequam vacent, & cùm vacant, *in Clem. 2. de Reb. Eccl. non alien.*

Vniri solent Ecclesiæ quæ simbolum & qualitatem propè

propè ſimilem habent in qua conuenire poſſunt, aliæ vix aut nunquam patiuntur vnionem veram; communi iure, quemadmodum non poſſunt vniri regularia beneficia parochialibus Eccleſijs ab Epiſcopo, ex ſtatuto Concilij Tridentini, *ſeſſion. 24. c. 13. de Reformat.* In vno enim & communi officio non debet eſſe diſpar profeſſio, iuxta præceptum Dei: non arabis in boue & aſino. Id eſt, homines diuerſæ profeſſionis in vno officio non ſociabis, *Deuteron. 22. ca. 22. in noua actione 16. q. 7. & ibi:* qui ſociantur non debent diſcrepare profeſſione vel habitu. Non poſſunt vniri etiam beneficia iuris patronatus laici, ſine conſenſu patronorum ab Epiſcopis, aut coniungi Collegiatis Eccleſijs, vel in eas conuerti, *Gloſſ ad c. nobis, ad verba in capella, de Iure patron.* Nec hoc ipſum facere poſſet legatus à latere. Vt ait Ioannes Baptiſta de Caſſialupis, *in tractat, de Vnion. artic. 3. num. 12.* quia non poteſt Epiſcopus derogare. *c. cùm dilectus, de Iure patron cap. decernimus, 16. qu. 7* Aliter in Eccleſiaſtico patrono, qui habet ius patronatus ratione Eccleſiæ, & non ratione patrimonij, *vt notatur ad d. cap. cùm dilectus, de Iure patron & ca. dilectus. de Offic. delegat. & de Caſſialupis vbi ſupr.* Prohibet & Concilium Tridentinum *ſeſſione 13. c. 9. de Reformat.* ne confundantur termini ſeu limites diœceſeωn & parochialium Eccleſiarum: ne vna & eadem Eccleſia fiat diuerſarum diœceſeωn cum graui incommodo ſubditorum, ne parochiales Eccleſiæ, Vicariæ perpetuæ, vel ſimplicia beneficia vnius diœceſeos coniungantur, aut vniantur perpetuò beneficijs, monaſterijs, aut locis pijs, alterius diœceſeos, etiam prætextu, augmenti cultus diuini, aut ratione augẽdi numerum beneficiatorum, aut qualibet ex cauſa: ex eo enim offenderetur ius commune, & confuſio generaretur, contra diſtinctionem Dionyſij ſummi Pontificis. *in cap. Eccleſias, 13. quæſt. 1. cap. paſtoralis. de His quæ fiunt à prælat. ſine conſen. capit.* Sede vacante, etiam eius beneficium vniri non poteſt, & vnio facta reuocatur defenſore ſede carente, *cap. 1. Ne ſed. vacan.* quamquam ab Epiſcopo beneficia vacantia vniri poſſint, *Clem. 2. ibi, vel ſi vacabat, iuncta Gloſſ. de Reb. Eccl. non alien.* Non impedit vnionem reſerua-

tio

tio beneficij vniendi facta per summum Pontif. *Rota decis.19.nota quòd reseruatio,in* Antiq. Calder. *consil. vltimo; sub titulo de* Reb. Eccl.*non alien.* Quia vnio concernit proprietatem beneficij;& collatio Papæ quæ fit propter reseruationem,concernit fructus beneficij, ideò vnio tenet, licèt effectus vnionis, Papæ reseruatione suspendatur pro eo tempore quo confertur beneficium. Quamobrem & vniri posset beneficium ab ordinario antequam vacet, quod contineretur sub expectatione generali vel mandato Apostolico si vacaret, Rota *decis.253.nota beneficia ad quod,in* Antiq.quamuis processus factus fuerit per executorem mandatis,*vt cap.cùm accessissent,de* Constitution.*Ioannes Andre.in additionib.ad Speculatorem, tit.de* Præb. *& ad cap.literas,ad verbum statuium,de* Rescript. Ratio prior,quòd cū vnio fiat maximè ex necessitate Ecclesiæ, valere debebit. *l.peto,69.§.1.de Legat.2.* Secunda, quòd mandatarius generaliter est expectās, ad omnia beneficia prius vacatura aspirans: quare beneficiū singulare non videtur deberi, *arg.l.fin.§.cùm optio,de optio.leg lib.33.*P.*tit.5.* Item 3. per vnionem non dicitur vacare beneficium quod vnitur, Rota *decis.370.in Antiq.*

6 Vnire porrò potest solus summus Pontifex Episcopatus,*cap.sicut vnire,de* Exc. *ss.prælat.cap. quod translationem, de Offic.legat.cap. & temporis,& cap.postquam hostilis, 16. quæst. 1. cum simil.* quemadmodum ad solum Imperatorem pertinet, ex duabus prouincijs vel duobus officijs, vnionem facere,vt in illud,Vt iudices sine quoquo suffragio.*in Nouel.*Officia dominationis Asiæ,& Phrygiæ, & Pacasianę Prouinciæ ad vnum officium iudicis per Iustinian.reducuntur:idipsum de Archiepiscopatibus & maioribus beneficijs dicendum, vt eorum vnio ad summum Pontificem pertineat. Archiepiscopus in sua diœcesi,non etiam in suffraganei nisi cum eius consensu, vnire beneficia ex causa potest;& Episcopus quoque in sua diœcesi,*dicto ca. sicut vnire,de* Excess.*prælat & c.vnio,10.quæst.3.*quia Episcopus habet sub sua potestate liberam dispositionem Ecclesiarum suæ diœceseos. *Sanctorum,70 distinct.cap. decretum,can.regenda,10.quæst.1.cap.2.cano. vnaquaque, 9 quæst.3.*

Verùm

Verùm vnit cũ consensu sui capituli, nisi prescripserit, vt solus possit, *Clem. 2. iunct. Gloss. de Reb. Eccl non alien. Interp. ad cap sicut vnire, de Exces pralat. per c. 1. de His qua fiunt à pralat. sine consen. capit. cap. 1. de Reb. Eccles non alien. in Sexto.* Quod si capitulum nollet vnioni ex iusta causa faciendæ, consentire, posset compelli si iustam contradicendi rationem non habeat, *vt dicunt Archidiac. Hostiensis & alij ad d. c. sicut vnire* nisi vellet Episcopus vnire mensæ suæ, vel mensæ capitulari. nam non posset etiam cum consensu capituli sui, non obstante consuetudine contraria, quæ velut corruptela reprobatur, *in Clemen. 2. §. fin. de Reb Eccles. non alien.* quia, non potest sibi in facto proprio esse authorEpiscopus, *vt docet ibi Gloss. & Alexand. consil. 79. circa primum, volum. 1. & consilio 106. incip. quoad præsens, eod. volum in. 1.* veluti nemo seipsum instituere in beneficio Ecclesiastico potest, *cap. fi. de Institut.* Nec œconomus suum factum authorare potest, *c. hic vsus in fine. 10. q. 2.* nec tutor. *l. 1. & l. pupillus, de Authorit. tut.* P. poterit tamen Episcopus Ecclesiam Abbati subiectam, eius consensu cum sibi subiecta vnire *Clem. 1. §. ad hæc, de Stat. monach.* Poterit & legatus à latere, in prouincia sibi decreta, vnire Ecclesiã parochialem mensæ Episcopali, eius prouinciæ, vel alteri dignitati ex causa: *Rota decis. 118. incip. secundum maiorem partem, in Nouis & decis. 58 incip. legatus de latere, in Nouis: Aegid. decis. 513.* dummodò non fiat vnio in præiudicium iuris Episcopalis. Et hæc latius explanant Innocentius & alij, *ad cap fi. de confir. vtil. vel inutil. Speculator in titulo, de Legato, §. nunc verò videndum. & ibi Ioannes Andreas in additionibus fusè Ioannes Baptist. de Castalupis, tract. de Vnionib. artic. 3.* Legatus quippe maior ordinario in prouincia sibi commissa, *cap. 1. & 2. de Offic. legat.* Nisi Ecclesiæ vniendæ reseruatæ essent sedi Apostolicæ, vt notatur per Rotam *in dicta decis. 118.* in cuius additionibus citatur Extrauagans Benedicti 12. quæ incipit, dudum fœlicis. Excipiuntur & beneficia electiua Collegiata, Ecclesiarum cathedralium dignitates, & ipsæ Cathedrales Ecclesię, quę non permittuntur collationi legati, *cap. deliberatione, de Offic. legat. in Sex.* Legatus etiam qui non est de latere, non poterit

vnire quia non potest conferre, *cap.1.de Offic.legat.in Sext.* vbi iuuenis inueniet distinctionem legati missi, nati, & de latere.

7 Potest alius quàm Episcopus aliquando vnire beneficia, si ius hoc præscripserit: quia vnire iurisdictionis est, ideò præscribi poterit vt similia, *Clemen.1.§.ad hæc, de Stat. monach.& ibi Ioan. Andreas, Panon.& Innoc.ad d.c.sicut vnire. Notat & Pan.* Abbates qui habent Ecclesias pleno iure sibi subiectas, cuius ratione videntur plenè habere iura Episcopalia vnire posse. *Gloss.in Clement.1.de Rebus eccl. non alien Panorm.ad cap.significasti, de Foro competen.* & ego ita puto verum, si regulares ecclesiæ sint ei pleno iure subiectę non etiam omnino si seculares sint, *vt in c.1. de Capell. monach.* nisi haberet iura episcopalia in illis, *c.quoniam, 21. de Priuileg.cap.vnic. de Capellis monach. in Sexto, non aliter, c. cùm ex iniuncto, de Hæret.* subiectio quippe facta ecclesiarum Abbati non officit iuribus Episcopalibus.

Capitulum sede vacante etiam poterit ecclesias diœ-
8 ceseos vnire ex causa, dummodò nihil ex beneficijs depereat quod ad ius Episcopale pertineat, *secundum Lapum, Zabarellam, Ioan ab Imo.ad Clem. 1.§. ad hæc, alias, si quis autem, de Stat. monach.facit quod notatur ad cap. vni. de Maior.& obed.videndus & Baptista de Caccia lupis, tract. de Vnion. arg.3. num.19.*

Quòd si res duarum Ecclesiarum vniendarum sint di-
9 uersis prælatis subiectæ, ab illis authorisatio vnionis petenda, *Rota in decis.177.incipiente, Emancipatio facta, in Nouis.* quæ tradit illud notari *in c.1.dudum, de Reb.eccl. non alien. in Sex.Clem.si vna, eod tit.melius in Glos. canonis, in venditionibus, 40.17.quæst 3.facit c.sanè, de Foro compe.* Alioquin enim si Ecclesia alterius diœcesani vniatur, iuribus diœcesani nullum fiet præiudicium, *cap.2.de Relig domib.gloss. ad Cle. 2.ad verba, alteri ecclesiæ, de Reb.eccles.non alien.* Exempta Ecclesia exemptæ vnire potest per episcopum: at non exempta vniri non potest exemptæ nisi per summum Pōtificem: quia in præiudicium Episcopi fieret, cùm per vnionem eam alienatio fieri videatur, vnde consulendus summus Pontifex, *c.fin. de Reb. Eccles. non alien.*

Solem-

Solemnitas in vnione non magna exigitur, præter eã quæ cauet, ne vlla iniuria aut damno Ecclesiæ afficiantur: quo fit, vt dum ea executioni demandatur, inuenta- 10
rium seu repertorium conscribatur rerum Ecclesiæ vnitæ; ne si dissolutionem fieri contingat, ea amittantur vel retineantur. nec eam impedit, si dicatur quòd ante eam non fuerit tractatus adhibitus, *Rota decis. 166. nota quòd vbi fit Vnio, in Antiq. & in decisio. 658. dic quòd vnio, in Antiq. Aeneas de Falconib. tractatu de Reseruationibus, in 4. quæst. princip. 23. effectu.* Quod forsan quis intelligeret si iusta, necessaria & euidens causa esset, vt Ecclesia vnita haberet præpositum vel defensorem, alioquin non valeret decretũ quod sine tractatu & solemnitatibus, quòd vnius Ecclesiæ decimæ alteri adiudicarentur, vt expressè decisum videtur, *in c. 1. de Reb. Eccl. non alien.* nisi dixerimus, in eo c. 1. agi potius de alienatione, quàm de vnione; quod verius est, quia in symbolizantibus facilior est transitus, *l. 1. Non liceere habitator. Metrecomiæ. lib. 11. C. tit. 55. l. cum pater, 77. §. libertatis, de Lega. 2.* Solemnitas adhibitionis capituli multa exigit, nec est in sola vacatione, nisi vocetur decanus, qui faciat congregare capitulum, si quid tamen ex solemnitatibus omissum fuerit, summ. Pontifex poterit supplere defectum vnionis ex certa scientia, *vt docet Alexander li. 6. concilio. consil. 219* Poterit & capituli consensus post vnionẽ adhiberi, *vt idem ait, & docet, c. circa vers. postea consensum, de iure patrona. c. cùm vos, de His quæ fiunt à prælat. sine consen. c. c. si qua de rebus, 12 quæst. 2.* Consensus porrò possidentium beneficia, cum vniuntur, non exigitur; si tantum post mortem illorum vnio sit sortitura effectum, & sine præiudicio illorum; quod melius explicari nequit quàm verbis constitutionis Clementis 5. *in Clemen. 2. de Reb. Eccl. non alien.* Si vna Ecclesia (inquit), alteri ecclesiæ vel dignitati alicui vel præbendæ, per episcopum suo consentiente capitulo vniatur, aut religioso loco donetur: ex eo quòd rector ipsius ad hoc vocatus, vel si vacabat defensor ei super hoc datus non extitit, nequaquam id poterit infirmari, &c.

Vniones temerè nõ sunt faciendæ Ecclesiarum, quòd videatur

videatur per illas imminui cultus diuinus, & reditus, qui pluribus sufficerent ad vnam Ecclesiam reuocari. *cap. fin. de Verbor. signif.* Atque Concilium Tridentinum *in sessión. 7. cap. 6.* statuit, vt vniones perpetuæ à quadraginta annis citra factæ, examinentur ab ordinarijs, tamquam à sede Apostolica delegatis; & quæ per subreptionem vel obreptionem inuenientur factæ: declarentur irritæ; & vt illæ quæ à dicto tempore citra concessæ nondum in totum vel in parti sortitæ sint effectum, & quæ deinceps ad cuiusuis instantiam fient, nisi eas ex legitimis aut alias rationalibus causis, coram loci ordinario vocandis, quorum interest, verificandis, factas fuisse constiterit, per subreptionem obtentæ præsumantur. Et propterea nisi aliter à sede Apostolica declaratum fuerit, viribus omnino careant. Eandem etiam reuisionem vnionum Episcopis demandat idem Concilium Tridentinũ, *rursus sess. 24. c. 13. & sess. 25 de Refor. c. 9.*

12 Neque omnis causa quæ videtur quibuscunque sufficiens ad sustinendam vnionem, iusta censetur perpetuò, sunt enim Episcopi qui interdum ob lucrum, vel ambitionem, vel inuidiam Ecclesiarum, vniones permittere possent. Et sunt quædam collegia quæ ita opiparè viuere decreuerunt, vt victum clericalem sibi sufficere non arbitrentur, nisi vocentur Rabini, & ea ratione vel per obreptionem, vel subreptionem, vniri sibi procurant beneficia, parum posteà de cultu Ecclesiarum illarum solliciti. Non enim cultum augere, sed culinam satagunt, quod abominabile coram Deo: & quamuis quoad homines, per dispensationem & vnionem subreptitiam à summo Pontifice extortam fucum faciant, tamen non arbitror posse defendi erga Deum per literas obreptitias vel subreptitias. vel per importunitatem & fucum obtentas, quominus redditurι sint rationem de fructibus eo modo traductis. Quemadmodum & improbatur vnio ab Episcopo facta Ecclesiæ sibi subditæ cum monasterio, in compensationem damnorum quondam per illum monasterio illatorum: quia delictum personæ non debet conuerti in damnum Ecclesiæ, *ca. cùm olim, 2. de Priuil.*

Sed

Sed monasterio pro damnorum repetitione contra inferentem reseruatur actio coram superiore, & in hac hypothesi sic defendunt auditores sacri Palatii, *in decis. Rota 611 incip. dic quòd si Episcopus, in Antiq.*

Debet itaque fieri vnio cum iusta causa, eaque vera: attamen si sub falsa fiat non redditur vnio ipso iure nulla, dummodo aliæ iuris formulæ & solemnitates fuerint obseruatæ, & ideò impetrans beneficium quod sub falsa causa vnitum dicit, non potest acceptare, donec ea fuerit annulata, quæ tamen probata falsitate annulatur. *arg. l. si Prætor, 75. §. Marcellus, de Iudic.* P. Et ita cōcludut Domini de Rota, *decis. 168 nota quod falsi. causæ, in Antiq. & decis. 169. nota quod vbi benefi. 10. in Antiq.* vbi & hoc singulare dicitur, vnionē nō egere expressione causæ ne ex falsitate causæ expressè annuletur: Cæterū sine vlla causa facta vnio nō valet, *decis. Rotæ 511. nota quòd vnio ex falsa causa, in Antiq.* Quod intelligendum de vnione quam constat factam esse per superiorem: non autem quando præscriptio firmaret vnionem: quæ videtur fortior. Siquidem triplici medio quis potest asserere iure vnitum esse beneficium; nempe vel quia vnitum ab ordinario, *vt Clem. si vna, de Reb. eccl. non alien.* aut per concessionem summi pontificis, aut per præscriptionem. Sicque sufficit probare beneficium esse vnitum à tanto tempore cuius initii non extet memoria, *Rota decis. 205.* nota quòd vbi quis dicit beneficium vnitum, *in Antiq. & in decis. 375. nota quòd vbi allegatur, in Antiq.* sufficitque in his quæ acquiruntur immemoriabili tempore, allegare tempus sine titulo, vt ibidem dicitur, post Innocentium *ad cap. dudum, de Decim.* & interpretes *ad capit. si diligenti, de Præscript. iuncta l. hoc iure, §. ductus aquæ, de Aqua quotid. & æstiua.* 13

Causa autem iusta aut legitima vnionis esse poterit multiplex; veluti primum, si monasterium diuiserit Ecclesias sibi subditas prætextu pensionum sine authoritate superioris; fit enim tunc iure reuocatio & vnio diuisionis, *c. authoritate in fi. de Præb.* Secundò, iusta causa vniendi ecclesias maiores vel minores ipsa paupertas: si non possint per se nutrire deficientibus facultatibus, propriū 14

præpositum, *vt in Concilio Tridentin. sessión.24. cap.13. de Reformat. c.1. §. ad hæc, de Statu monacho. c.48. & temporis, 16. q.1.* Iubet & Concilium Tridentinum episcopis, *sessión.21. ca.7. de Reformatio.* si ecclesiæ nimia egestate laborent, & earum patroni, vt refici nequeant vel cultui diuino satisfacere, eas transferant ad matrices vel viciniores ecclesias. Tertio, si tam vicinæ sint sibi ecclesiæ, in quibus sit penuria populi, quæ possint ab vno præposito facilè regi, vnio censetur permissa, *d.c. & temporis, 16. quæst. 1. ex epistola Gregorij lib.2. epistolar. epistol.31. Benenato episcopo scripta.* Quartò, si vna ecclesia habeat minus quàm decem parochianos, alteri iungenda. *capitulo vnio. 3. §. fin. 10. quæst.3.* Quintò, quemadmodum paupertatis necessitate, sic hostili incursu desertæ ecclesiæ, alijs iunguntur, si nulla sit spes restitutionis & refectionis, vel populo deficiente, *in c.49. postquam hostilis, 16 quæ.1. cap fin §. hostilitatis, 25. quæst 2.* Sexto, si ob prædonum vel latronum incursus, vel propter morbos, Ecclesia destituta sit populo, *cap.2. de Religios. domib. dict. cap fin. hostilitatis, 25. quæstio. 2.* Septimò, transfertur vna in aliam ecclesiam cui iungitur, si monasterium sit positum in loco nationis peruersæ, *ca. officij, 38. de elec.* Octauò, si capiatur locus beneficij ab infidelibus, illud alteri annectitur. *cap fin. de Parœch.* Nonò, si præbendis pauperibus vniantur, relicta congrua pensione Vicario in loco beneficij, *c. exposuisti 33. & c. exstirpandæ, §. qua verò, de Præben.* Decimò, inuenta est iusta causa vnionis, fauor collegiorum & institutionis iuuentutis: vt illis beneficia prioratus maximè & capellæ pingues vnirentur. Fauor etiam religionis fecit vt monasterijs Ecclesiæ iunctæ sint, interdum parochiales, interdum alterius generis, *vt liquet titulo de Capellis monacho.*

25 Vis & effectus vnionis esse primo loco poterit, vt annexum & id quod annectitur, pro vno beneficio habeãtur, & possint ab vno sine dispensatione ad plura teneri, *c. super eo, 6. de Præbend. in Sex. c. eam te de Aetat. & qualitat. ordinan.* Secundo, beneficium mensæ vnitum, non dicitur vacare mortuo eo cui administratio eius data est. *Cleme. 1. de Suppl. negligen. prælat. Clement frequens, de Excess. prælat.*

Tertiò

Tertiò, beneficiorum vnitorum vacatio, non fit alterutrius: sed aut ambo vacant, vel non, vnóve collato annexum collatum censetur. *Gloss. ad c. gratia, 7. ad verba, de iure teneri, de Rescript. in Sex. facit l. si communem, 14. Quemadmo. seruitut. amittan. P. l. vna est via, 18. de Seruit rust. pred.* accessorium ita sequitur principale, *cap. accessorium, de Regul. iur.* Quamobrem si viuente possessore titulario, beneficium eius alteri sit vnitum, & postea is moriatur, beneficium non dicitur vacare, neque tanquam vacans impetrari poterit per mortem vltimi possessoris, vel alio modo quia per vnionem extinctum videtur nomen beneficij, *vt tractant interpretes ad cap. cùm accessissent, de Constitution. Gloss. ad Clem. per literas, de Prebend. Ludoui. Gomes ad regulam de Triennali possess. quest. 8. Baptista de sancto Seuerino tractat. de Vnione. Ioan. Andreas ad Clem. 1. de Rescript. & ad Clem. 1. de Suppl. negleg. prelat.* Hincque deciditur quoque dubium de mandatario expectante vacationem, vt non possit in vim mandati post mortem vel cessionem eius cuius in vita beneficium vnitum est, petere beneficium tanquam vacans sibi conferri; etiamsi in mandato posita sit clausula, anteferri: nam cum mandata est fieri vnio beneficij possessi, dat ius in beneficio seu in re ei Ecclesiæ cui vnio fit, quamuis effectus vnionis sit suspensus ad diem decessus, vel decessus possessoris beneficij. Fit enim vnio vt dictum est, antequam vacet beneficium, *d. cap. & temporis 16. quest. 1. & cap. 1. Ne sede vacan.* etiamsi Papa nondum vnisset, sed mandasset vniri. Neque clausula, anteferri, potest impedire ecclesiam cui vnio facienda vel facta viuente possessore, eò quòd clausula illa anteferri, posita in gratijs beneficialibus, non extendit robur suum nisi ad gratias sibi similes, non ad maiores. *arg. eorum quæ traduntur ad c. sedes, 15. de Rescript. & cap. qui ad agendum, de Procura. in Sext.* Gratia verò vnionis, maior dissimilis est à gratia mandati. Cùm vnio perpetua sit, & in fauorem ecclesiæ, vtilitatemque plurium: Mandatum verò odiosum, & ambitiosum, temporale, & singularis personæ, & restringendum, *c. quamuis. 4. de Prebend. in Sext.* In casu tamē quo Papa mandauit fieri vnionem si antequam facta

fuerit mandauerit fieri prouisionem mandatario cum clausula, anteferri, mortuo possessore suspendetur pro eo tempore facienda cum effectu vnio, seu vnionis effectus, & mandatario quandiu vixerit dabitur: Sicuti collatio quæ fit impetranti beneficium in titulum, etiamsi fiat reseruationis Papalis, non impedit vnionem respectu propr etatis beneficij, sed suspendit pro eo tempore eius effectum, *vt notat Rota decis. 19. nota quod reseruatio, in Antiq.* Et istis omnibus subscribit Gomes *in tractatu mandatorum de prouidendo, num. 9 & 10.* Quartò, efficit vnio, vt qui vnita possidet beneficia possit in alterutro residere, & liberetur ab alterius residentia, seruiendo ei per substitutum: *cap extirpandæ, § qui verò, de præb. d. c & temporis, 16. quæst. 1. perpendendo ibi verba, quodibi resideat, vbi commodius & vtilius erit.* Quintò, quando ecclesia vnitur alteri, quæ vnitur assumit naturā eius cui additur sua amissa. *vt in ca. recolentes de stat. monach.* Quòd si duo beneficia æqualiter sibi vniantur, cōmunicāt sibi mutuò meliora priuilegia, quæ ideo conseruantur. Sicut & malus boni societate eius priuilegij fit particeps. *c. non est culpandas, 32. quæst. 1. l. 1. in princip de Rei vxor. actio. C. l. 2. circa finem, communia de Legat.* At verò si duæ ecclesiæ ita iungantur, vt non fiat cōfusio: vt duo episcopatus duorum Archiepiscopatuum, remanent in suo iure ecclesiæ singulæ, & vnus episcopus erit diuersorum Archiepiscopatuum, secundum ecclesias sibi subiectas, cum vterque Metropolitanus retineat suum ius, cap. quia monasterium de Religiosis domibus. Siquidem vnio nihil demit ex iuribus episcoporum, quæ in vnitis habebant ante vnionem, *cap. 2. de Relig. domib* etiamsi confirmetur per summum Pontificem vnio ab inferiore vel legato facta, *cap. fin. de Confirmat. vtili. vel inutili.* Quia summus pontifex, honorem suum non reputat, vbi suum episcopi amittunt. *cap ecce, 99. dist.* neque ideò quod summus Pontifex suscipit aliquem in suam protectionem, illum eximere censetur á iurisdictione episcopi proprij. *cap. ex parte, de priuilegijs.* & ordo ecclesiasticus confunditur, quando sua cuique iurisdictio non seruatur, *c. peruenit, 11. quæst. 1.* sicuti nec recepti in confra-

terni-

ternitatem seu societatem hospitaliorum vel templariorum militum, nõ eximuntur à iurisdictione suorum Episcoporum, *cap. ex tenore* ... *& ca. penult. de privilegiis*. Sed hæc hactenus de secunda specie extinctionis beneficiorum, de vnione: de qua plura videre poterunt qui egebunt, apud Petrum de perusio, *in tractatu vnionum*, & Baptistam de Cassialupis: nunc de tertia extinctionis specie, quando beneficia destruuntur, dicamus.

DE TERTIA SPECIE EXTINCTIONIS beneficiorum per distinctionem.

CAPVT XXI.

1 *De extinctione beneficij per destructionem eius, & de mutatione noui operis, & de sententia excommunicationis timenda.*

2 *Extinctum & videtur beneficium, ademptis, dignitate, cultu diuino, & ministris.*

3 *Si conuertatur in proprios vsus.*

4 *Si reliquiæ desint, vt fiat abusus.*

5 *Si ab infidelibus occupetur beneficium.*

6 *Si ordo vel regula beneficij tollatur.*

7 *Vel religio eius reprobetur.*

EXtinguuntur rursum beneficia, quando authoritate pontificia seu Episcopali vel alio modo ædes sacræ destruuntur vnà cum reditibus: quod accidere potest pluribus modis. 1
Primum, quando improbatur fundatio & subruitur eius ædificium in præiudicium alterius ecclesiæ vel prælati ædificatum: cuius modi erit ædificatum post operis noui nunciationem, siue iure siue iniuria, contra prohibitionem seu denuntiationem fuerit ædificatum, *cap. 1. & 2. de Oper. noui nunc. l. 2. & l. prætor ait, §. ait prætor, de Oper. noui nunciat.* P. Maximè, quando denunciatio facta fuerit ex iussu iudicis, seu superioris prælati: quia sententia pastoris, siue iusta, siue iniusta, timenda est, *cap. 1. 11. quæst. 3.* vbi agitur de sententia excommunicationis, quæ sem-

per à subdito timenda est propter periculum animæ: nisi forsan quis excommunicaretur à iudice à quo appellauit, post interpositam interpellationem, ob causam ob quam appellatum est, vel nisi excommunicationis sententia contineret intolerabilem & irreparabilem errorem, *capitu. personas, 40 de Sentent. excommun.* aut si pro indebitis exactionibus quis excommunicaretur. *cap. ad quorundam, de Excessib. prælat.* & in quibusdam alijs, in quibus sententia excommunicationis ipso Iure declaratur nulla.

2 Secundò, extingueretur beneficium, si à loco vbi est, eius dignitas subtrahatur, veluti quando in *capit. fin. 25. quæstio. 2.* ciues priuantur dignitate & sede Episcopali, quod duos Episcopos sibi datos necassent: vel si propter delictum, clericorum statutum fuerit, ne in posterum talis Ecclesiæ dicatur quisquam clericus: videtur namque tunc Ecclesia illa sua priuilegia & ius suum amittere, vt *cap. placuit, capit. trabes, de Consecrat, distinct. 1. apud. & hoc diximus, 16. quæst. 7.* aut si inhibitum sit amplius ibidem missas aut diuina officia peragere: cùm inutilis sit eius fundatio & mortua fiat, actus viuentis nullo modo exercens; non secus quàm mortuis ciuitatibus accidit, quando inducitur aratrum, nec ibi societates hominum quæ ciuitates viuere faciunt, exercentur, *l. si vsusfructus ciuitati 21. Quemad. vsusfruct. amit.* & *l. vsusfructus, §. fin. Quand. dies vsusf. uct. l. ced.t.*

3 Tertiò, extingueretur si summus Pontifex permitteret monasterijs ecclesias in proprium vsum conuertere. *cap. pastoralis, de Priuileg.*

4 Quartò, si propter defectum reliquiarum, vel abusum deijciatur templum, vel altare, veluti in *c placuit, de Consecrat, distinct. 1. c. & hoc diximus, 16 q. 7. ex Oregenis homilia 15. in c. 21. D. Matthæi.*

5 Quintò, non censetur esse beneficium, quod ab infidelibus occupatur, & vbi nullus fit cultus diuinus: quod vel ex eo liquet, quòd qui tale habet beneficium ad aliud vocari posset, perinde ac si nullum haberet. *capitu pastoralis, 7. quæst. 1.* Et proinde etiam Ecclesiæ Cathedralis occupa-

cupatæ ab infidelibus capitulum, alibi translatum, non potest sibi eligere prælatum; sed eius prouisio ad solum summum Pontificem pertinet, *capitu. sancta Romana, de Election. in Extrauag. commun.* & tempore hostilitatis, Ecclesia censetur sine pastore & defensore: ideo eodem pendente, contra eam in rebus eius quiescit nec continuatur vel fit præscriptio. *capitu ex transmissa, de præscript. ca prima actione 2. in fi. 16. q. 3. c. si sacerdotes, 10. §. fi. eadem 16. quæst. 3.*

Sextò, destruuntur beneficia, quando vniuersus ordo regulæ extinguitur; vt quando templariorum ordo per vniuersum orbem sublatus, qui antea probatus. *c. cùm & plantare, de Priuileg.* vbi & de abusibus quibusdam illorum tunc apparentibus. 6

Septimò, idipsum dicemus, quando nouæ religiones inuentæ & reprobatæ reijciuntur: nam eorum bona & collegia dissoluuntur, vt in *cap fin. de Relig. domib. apud Gregor. capitu. 1. eod. titulo in Sexto, vt & in l. 3. de Colleg illicit. lib. 47. P. tit. 22.* Neque facessit, quòd semel Deo dicatum non possit in vsus profanos conuerti, *cap quod semel, de Regul. iur. in Sext. cap. qui semel, 9 quæst. 3. capitu. aperuit, 14. quæstio. 7. cap. ad hæc, de Religios. domib. Clemen. quia contingit, eod. tit.* Nam hoc verum est, quandiu remanet dicatio vel consecratio: non etiam quando res deducitur ad non esse, & illud amittit quòd prohibebat, & efficitur tanquam non Ecclesia, vel tanquam non consecrata, euocatis sacris, *vt in l. sacra loca, de Rer. diuis. P. & apud Liuium lib. 5.* & euocari posse docet Macrob, *lib. 3. Saturnalit. capit. 7. l. inter stipulantem, §. sacram rem, de Verbo. obligat.* 7

DE EXTINCTORVM PER SPECIES BENEFIciorum restitutione.

CAPVT XXII.

1 *Suppressum beneficium quomodo restituatur.*

2 *Vnio diuisione restituitur, expressè vel tacitè, & quomodo.*

3 *Dissolutio vnionis, causæ cognitionem exigit, & vocationem*

nem eorum quorum interest, & eorum qui vnire possint.

4 *Extinctio beneficij destructi, quomodo restituatur.*

5 *De consecratione Ecclesiarum hæreticorum.*

6 *Et de reconciliatione pollutæ Ecclesiæ per fusionem sanguinis aut seminis.*

1 PRæcognitis causis & modis extinctionis beneficiorum, facile nunc erit ex submotione causarum, & veluti ex antithesi, restitutionum conijcere. Quamobrem dicemus beneficium per suppressionem sublatum, restitui emersione, & redintegrato statu. *vt in c. cùm accessissent. & cap. cùm Martinus, de Constitut.* facilius autem suppressum quam extinctum restituitur. Quia voluntate ipsorum quorum interest suppressum, eorundem consensu contrario & voluntate detegitur, & in pristinum statum reponitur: Sicut libertas suppressa per seruitutem, facilè per manumissionem detegitur, *in l. manumissiones, de Iust. & iure. P.* veluti, si diminutis fructibus fiat suppressio præbendæ, illis excrescentibus restituetur, vt cessante ratione & causa permissionis suppressionis, cesset permissio. *argu. cap. cùm cessante, de Appellat. l. adigere, §. quamuis, de iure patronatus P. facit & propius capitu. ex parte, 13. de Constitut.*

2 Ita in vnione, restitutio fiet per diuisionem vnionis, *cap. 1. Ne sede vacante c. sicut vnire, de Excessib prælat.* Fitque illa diuisio expresse, vel tacitè: expressè, quando ita nominatim statuitur, vt diuidatur, *d. cap. sicut vnire, vel si reuocatur vnio, cap. si gratiosè, de Rescript. in Sext.* Tacitè, primò per contrarium actum reuocationem inducentem, vt si Episcopus aut Abbas, Ecclesiam mensæ suæ vnitam contulerit alicui in titulum, videtur à se separare & dissoluere, in sui præiudicium, non autem successoris *Clemen. 1. & ibi Barbatia de Rescript Rebuffus in tractat. congruæ pensionis num. 101.* Secundò, si vnitum beneficium mortuo illo qui illud tenebat separatim conferatur nemine contradicente: quemadmodum olim quidam prælati faciebant, conferentes beneficia monachorum mensis vnita, reprehensi

in Clem.

in Clem.1.de Excess.prælat. Tertiò, dissoluuntur vniones per obreptionem vel subreptionem obtentæ, sub quacunque verborum forma, vel derogatione imperratæ; vt beneficia ita vnita cùm vacauerint separatim conferri possint, *ex Concilio Tridentino sessio.25.de Reformat cap.9.* Quartò, si per vnionem tollatur hospitalitas, vel fiat dissolutio religionis, & illa dissoluitur. *cap. 1. Ne sed. vac.* Quintò, si cesset causa vnionis, cessabit vnio. *arg.c.cùm cessante, de App, cap.suggestum, de Decim.* veluti si vnione facta per paupertatem, *vt in c.1.§.adhæc, de Stat. monacho.* superueniant diuitiæ, *cap. cùm Martinus.de Constit.* Si facta ob metum hostium, prædonum, ob aëris intemperiem, causæ illæ amplius non sint. Sextò, si vnio incipiat nocere Ecclesijs, tollitur, *arg.cap.suggestum, de Decim.e.* ex qua etiam causa, reuocantur statuta facta in præiudicium Ecclesiarum. *ca. quæ in Ecclesiarum, &c. Ecclesia de Constit.cap.fin.de Reb.Eccl. non alien.c.non minus, c.aduersa, de immun.Eccl cap.fin.eod. titu. in Sex.* Septimò, dissoluitur vnio, ad tempus facta, adueniente tempore: vel morte eius cuius causa indulta est, *cap. nouit, 1. Ne sed. vacan.* Octauò, in summa, causæ superuenientes contrariæ his quæ persuaserint vnionem, possunt persuadere solutionem: cùm res de facili ad suam naturam reuertatur, *c.ab exordio, 35. distin.l.si vnus, §. pactus ne peteret, de Pact.P.*

Cæterùm in hac dissolutione, causæ cognitio quoque erit adhibenda, num fieri debeat, num causa præsupposita vera sit, & si sine scandalo Ecclesiæ fieri possit, *cap. 1. Ne sed.vacan.* vocatis his quorum interest, veluti si agatur de dissolutione vnionis factæ a capitulo, vt canonici vocentur, *c expofuisti, de Præb.c.super eo, eod titu.in Sext.l. de vnoquoque, de Re iudica.* Debet & fieri per eum qui habet authoritatem vniendi, quod fusè explicat in legato summóve Pontifice Petrus de perusio, *in tracta. de Reuoc. vnio. cap.4.* Et sine dubio, summus quidem Pontifex potest vniones dissoluere & reuocare, & Legatus à latere in prouincia sibi decreta; quod in ea possit quæ potest Episcopus ordinarius, *c.1.de Offic.de leg.in Sexto* Si tamen agatur de Reuocatione vnionis factæ per summum pontificem

distinguetur num ea fuerit plena & extraordinaria potestate facta, & tunc non poterit dissolui à legato vel ordinario: cum beneficium principis debeat perpetuò manere, *cap. decet, de Regul. iur. in Sext. l. iurisperitos, de Excusat. tuto.* P. Quòd si Pontif. summ. ordinaria potestatè vniuerit, potest ea vnio dissolui à legato de latere, & ab ordinario. Exceptis hospitalium vnionibus· cùm circa hospitalia potestas legati sit restricta; *videnda Glos ad Clem. per litteras, de Praben.* quemadmodum nec potest legatus cognoscere seu (vt dicunt) se intromittere de dignitatibus, *de quibus in cap. deliberatione, de Offic. legati in Sexto.* Si verò agatur de beneficijs vno exempto, vel ambobus exemptis, & immediatè summo Pontifici subiectis, non poterit legatus aut Episcopus vnita dissoluere, sed tantum summus Pontifex, *c. authoritate, de priuileg. in Sexto.* Potest nihilominus Episcopus ex causa, dissoluere vnita per legatum: quia vtraque potestas par, *cap. 1. de Offic. lega. in Sexto.* Multò magis ex causa, Episcopus poterit reuocare per se factam vnionem, *cap sicut vnire de Excess. prel.* cum consensu aliquando capituli, *vt Clem. si tua, de Reb. Eccles. non alien.* Potest & capitulum sede vacante, dissoluere: verumtamē Episcopus posteà electus posset illam solutionem reuocare: quia capitulum, & qui temporalem sede vacante habet potestatem, alienare non potest res Episcopatus, *vt pluribus explicat pra dictus P. de perusio d. tractatu de Reuocat. vnionis, cap. 4. & 15. & 16.* & hæc de restitutione beneficij secunda, per vnionis solutionem.

4 Tertiò autem restituuntur beneficia extincta ratione ædificij destructi, si ædificium reparetur vel restauretur, & si ob defectum reliquiarum id acciderit reliquijs vel sacris lipsanis appositis. Si ob necatum Episcopum, Episcopatus fuerit ademptus poterit restitutis priuilegijs venia concessa reddi. Si ab hostibus fuerit occupatum beneficium hostibus expulsis poterit iure velut post liminij restitui in integrum. *cap pastoralis, 7. quæstio 1. l. cùm loca, de Religio. & sump. fun.* Poterit & generaliter reuiuiscere beneficium vel restitui sublata causa, quæ cum viuere impedit, vel quæ cultum diuinum non permittebat exercere.

rere. Veluti, si parietes Ecclesiarum deijciantur, vel igne conflagrauerint: aut confractum omnino altare consecratum, tunc certè ædificium sacrum interire dicemus. Et denuo ædificata Ecclesia eget noua consecratione & restitutione. Non ita si corruerit tantum tectum Ecclesiæ vel aliqua pars ædificij, maiori parte, cum altari subsistentibus, illæsis, *c. ligneu, & c. proposuisti, iuncta Gl. ad verb. reconsiliari, de Consecratione Ecclesiar. capitu de Fabrica, 25. de Consecratio. distinct.* 1. Ex Concilio Triburiensi aliquando propter necessitatem permissum, vt sicubi à Normannis, Sclauis & Hungaris aut alijs malis Christianis, ecclesiæ fuerint quocunque modo succensæ, & exustæ, possit in capellis cum tabula tamen consecrata, Missa celebrari, *cap. concedimus, de Consecrat. distinct.* 1. Ecclesiæ nihilominus dedicatæ, non consecratæ, immunitate Ecclesiastica vtuntur, *ca. Ecclesiæ. de Iure immunitatis.* Potissimum dum tabula consecrata inducitur. Nam ea per se consecrata facit, vt vbicunque posita fuerit, altare faciat consecratum, quandiu ibi est. Eaque veluti Ecclesia portatili vsus Constantinus Magnus, vbicunque esset locorum, secum iubens eam circumferri, & ad quam veluti tabernaculū, præsto erant diaconi & sacerdos, qui sine intermissione mysteria, & ministeria diuina exequerentur, vt ait Sozomenes *l. 1. Histor. Tripartita, ca. 9.*

Solent & Ecclesiæ pollutæ per Arianos hæreticos, de nouo consecrari, si antè non fuerint per Catholicos cōsecratæ; eò quod per illos non fuerint in forma Ecclesiæ consecratæ, contra si fuerint à Catholicis consecratæ, & posteà pollutæ ab Arianis, quo casu reconciliantur tantum, *cap. Ecclesias Arianorum, 21. & cap. Arrianorum Ecclesiæ, 22. & seq. 23. Agapetus, de Consecrat distinct.* 1 Ecclesiæ ab Arrianis sacratæ, vel dedicatæ, non Ecclesiæ, sed prostibula dicuntur ab Optato Mileuitano *lib. 1. & in princip. 2. contra Donatistas.* Transferuntur autem Arrianorum & aliorum hęreticorum templa, vt paganorum, in cultum diuinum inuectis in illis sacris lipsanis vel reliquijs Sanctorum, *dicto c. Arrianorum.* Et ibi ex D. Gregorio *lib. 3. dialogorum c. 30.* refertur miraculum, quod factum fuit in vna dedica-

tione

tione Ecclesiæ Arrianorum. Nempe quòd quando, cum supplicatione publica, ad dedicandum Deo illum locum clerus cum populo venisset, & magnus esset concursus, censerunt inter pedes porcum grunientem discurrere huc illuc velut portæ exitum quærentem, à nemine tamen visum; vt signum creditum fuerit, quòd ab illo loco immundus Spiritus exiret habitator & incola ante eius. Testatur autem se adfuisse Gregorius. Missàque celebrata populum clerumque abijsse: & eadem nocte supra tectum Ecclesiæ magnum strepitum auditum; perinde ac si quis errando in illo discurrisset: sequente verò nocte; longiorem sonitum auditum, subitoque posteà tanto fragore insonuisse, vt à fundamentis tota Ecclesia crederetur conuulsa, vltra tamen in posterum nullam antiqui hostis inquietudinem apparuisse, vel auditam fuisse.

Si Ecclasia etiam fuerit polluta fusione seminis, vel sanguinis ex malitia fusi, reconcilianda, non reconsecranda erit cum aspersione aquæ benedictæ per Episcopum non alium simplicem sacerdotem, mixto cinere & vino, *c. praposuisti & c. aqua, c. fin. de Consecrat, Eccles. vel alta. cap. de fabrica, 25. de Consecrat. d. stin.* 1. Idipsum si polluatur per sepulturam excommunicati. *cap. consuluisti; eodem. titul.* Mirandum autē non est, quòd tanta vis sit aquę lustralis, vel benedictæ, vt expiare & purificare possit polluta & conspurcata: id enim elementaris aquæ natura & vis nō efficit, sed virtus Dei impressa per sacras orationes. Aqua naturalis lauat spurcitias corporales; virtus verò diuina purificat spiritales supra naturalem aquæ operationem, datque secundum benedictionem, naturam aliam. Vt de aqua Zelotypiæ dicitur *Numerorum cap.* 5. cui miscebatur terra de pauimento tabernaculi. Deditque benedictio facta aquis à Deo potestatem generandi pisces & alia, *Genes. 1. versicul.* 21. & 22. ita aqua lauacri consecrati Christo Christiani, D. Paulus ad Ephes. 5. & regenerantur, *Diu. Ioannis cap.* 3. nos multa de aquæ in purgationibus, vel expiationibus vi, diximus *lib. 31. Syntagmat. cap.* 8. & *li.* 16. *capit.* 5.

DE

De erectione beneficii quae fit per transformationem.

Capvt XXIII.

1 *Transformationum beneficiorum species.*

PRæter nouam creationem & restitutionem, beneficij erecti alia inuenitur, quæ mutatione formæ primæ in aliam, fit; veluti, si ex Abbatia fiat Episcopatus; ex Episcopatu, Archiepiscopatus: *vt in cap. Saluator, de Præben. in Extrauag. communib.* si ex parochia, monasterium; *vt in c. si Episcopus, 12. quæst. 2.* ex capella collegiata Ecclesia, *Gloss. in c. nobis, ad verb. in capella, de Iure patron.* ex beneficio regulari seculare: vel contrà, ex seculari regulare: *in c. cùm de beneficio, 5. de Præben. in Sex.* ex non curatis, curata seu curam animarum habentia. *c. dudum, de Elect.* Sic de similibus, in quibus mutatur quodãmodo natura cùm per eam mutationem suscipiant diuersitatem in gubernatione & prouisione, *c. si eo tempore. de Rescript, in Sex. cùm in illis, de Præb. in Sexto.* Quemadmodum & dum regulare vnius ordinis beneficij in alterius ordinis regulam, fit translatio; nam laxior vel strictior regula, & diuersi habitus, alterant quodammodo ius beneficij, *vt in ca. vnic. de Relig. domib. in Sexto. c. sanè, de Regul.* Idipsum, si ex non patronata, fiat patronata Ecclesia, ex non exempta, exempta, vel contrà. Vide quæ de forma & eius distinctione & regulis, diximus *lib. 1. Syntag. iur. vniuersi, c. 11.* 1

De vacatione beneficiorum, sub qua continentur modi amittendi etiam beneficia: & de vacatione in curia Romana, & extra.

Capvt XXIIII.

1 *Beneficium vacans quando dicatur.*

2 *Vacatio quæ ficta, & quæ fera.*

3 *Vacatio in curia Romana per reseruationem clausam in corpore iuris.*

4 *Et per alias reseruationes summi Pontificis.*

SQu-

5 *Quæ beneficia in specie vacare dicuntur apud sedem, & tanquã reseruata à solo summ. Pontifice conferri possant: quid si reseruatio sit pensionis?*
6 *Si vacet per depositionem prælati.*
7 *Si electores eligant scienter indignum.*
8 *Si beneficium sit datum in commendam.*
9 *Si vacet per adeptionem aliorum beneficiorum.*
10 *Aut per promotionem ad Episcopatum.*
11 *Aut fuerit resignatum in curia.*
12 *Aut resignatum ibidem ex causa permutationis.*
13 *Aut si essent beneficia in curia litigiosa cum distinctione.*
14 *Aut si vacent per priuationem in ea curia.*
15 *Si collatio reseruati non sortiatur effectum.*
16 *Si maiores dignitates sint post Pontificalem, vel aliter reseruata specialiter sint beneficia, exceptis quibusdam nationibus.*
17 *Quando dicatur beneficium reseruatum generaliter.*
18 *Reseruationes Papæ, quando expirent.*
19 *Beneficia quæ vacare dicantur in curia per resetuationem specialem vel generalem, & quid sit reseruatio.*
20 *De reseruationibus ex Concordatis Germaniæ, & de alternatiuis collationibus cum ordinario.*
21 *De tempore quo cœperunt reseruationes: deque diuersitate illarum generalium & specialium, & ad quæ beneficia pertineant.*
22 *De mentalibus reseruationibus & Papæ potestate in beneficijs.*
23 *Reseruationum causæ.*
24 *Legatus de latere facit reseruationes, & ibi de quatuor modis conferendi vacatura beneficia.*
25 *Reseruationum effectus.*
26 *De affectione beneficij & quando extinguitur affectio & reseruatio.*
27 *Concilium Tridentinum quas sustulit reseruationes.*

28 *Vaca-*

28 *Vacantia beneficia, sede Episcopali vacante, vacant in curia Romana.*

29 *Expirant reseruationes prouisione, etiam non adepta possessione.*

30 *Beneficia quæ dicantur vacare extra curiam.*

EXplicationem erectionis beneficiorum sequitur consideratio vacationis & vacationum collatio. Beneficium vacans dicitur, quod à nemine possidetur seu occupatur, *vt notatur ex Rubr. de Concessio. præbendæ vel Ecclesiæ non vacantis, iuncto cap. 2. eius tituli,* vbi prohibetur ex Concilio Lateranensi, ne conferantur beneficia antequam vacent. Probat & Gloss. *ad c. vnicum, ad verb. vacantium, Ne sede vacante, in Extraua. communib.* vt hæreditas vacans, quæ iacet à nullo adita. *l. 2. de Crimin. expila. hæred. lib. 47. P. titu. 19. l. hæreditariæ, de Fur. P.* & bona vacantia, quæ à nemine saltem iure, possidentur, *titul. de Bonis vacantib. lib. 10. C. tit. 10.* vacans mulier, quæ nupta non est, & à nemine iure possessa, *l. qui cœtu, 5. §. qui vacantem, ad Leg. Iul. de Vi publ. P.* vacantia beneficia dicentur, & quæ de nouo creata sunt, à nullo possessa antea, quibus nondum prouisum est de præposito, *Clem. fin. de Rescript.* & ea quoque quæ post collationem destituta sunt pastore, quia priuatio præsupponit habitum. *c. ad dissoluendum, de Desponsa. impub. l. iulianus, de Diuort. P. l. decem, de Verb. oblig. P.* 1

Beneficij vacatio triplex, aut ficta, aut non vera, aut vera: ficta, quando ad effectum tantum certum, non absolutè quis curat beneficium: veluti ob causam permutationis, quia non videtur verè vacare, nec ideò potest alteri quàm compermutanti conferri, *c. vnic. de Rer. permut. in Sext.* quando etiam renunciatio non admittitur à superiore, non censetur verè vacare beneficium, vt conferri alii possit, *cap. admonet, de Renuncia. cap. si qui verò, 23. & cap. si quis presbyter, 24. 7 quæst. 1. ex Concilio Niceno, cap. 16. & Antiocheno c. 3.* Non vera etiam vacatio beneficij dicetur, quæ solo facto, non iure inducitur, de qua agemus Deo fauente, mox. Vera vacatio contra, ea erit, quando potest benefici- 2

ficium conferri veluti destitutum præposito, de quo etiam postea.

3 Rursum beneficia vacantia dicuntur vel vacare in curia Romana, vel extra curiam: quidam addunt & apud sedem Romanam *Gomes ad Regulam Cancellariæ, de Triennal. possessor* Vacatio apud sedem Romanam dupliciter intelligitur: primo modo propriè: & tunc dicitur illa quæ est in corpore iuris clausa, *iuxta ca. 2. de Præben. in Sex.* Ea enim, quę dum vacant sedis collationi reseruata sunt, ab alio conferri non possunt quàm à summo Pontifice, *d. cap. 2.* cuius generis dicuntur quæ vacant per mortem nunciorum, vel legatorum, euntium Romam, vel redeuntium, si in Curiæ loco moriantur, vel in vicinis locis: item beneficia curialium si in loco Curiæ, vel in vicinis locis moriantur, ad quæ profecti fuerint infirmitatis, peregrinationis, recreationis, aut alia ex causa: & si profecti cum intentione redeundi ad Curiam. Loca verò vicina dicuntur intra duas dietas, remota, vltrà. Item & beneficia eorum, qui, dum Curia de loco in locum se transfert, moriuntur in itinere, vel si ægroti relicti in loco vbi Curia residebat mortui sunt. Sicque omnia hæc beneficia apud sedem vacare dicuntur, etiamsi ipsa sedes vacet. *vt probatur in cap. præsenti. 34. de Præb in Sext.* Censentur quoque vacare apud sedem Roman. beneficia Cardinalium, & officiariorum summi Pontificis, dum moriuntur: ita vacabunt apud sedem beneficia possessa per morientes, Vicecancellariatus, camerarij, auditorum causarum, & literarum contradictarum, & aliorum Curiæ officialium, *c. ad regimen. de præb. in Extrauag. communib. Vide Gomes. ad regulam Cancella. de Impetration. benefic. vacantis per obitum, quæstio. 15.* Excipiebantur aliquando Ecclesiæ parochiales, quæ dum vacabant, sede Romana vacante, vel antequam sedes Romana vacaret, si prospectum de collatione illarum non esset, poterant ab ordinarijs conferri, non expectato nouo Pontifice, *c. statutum, 3. de Præb. in Sex.* propter periculum imminens animarum ob diuturnam vacationem. Quemadmodum & postquam beneficia vacassent in Curia, si non fuissent collata à summo ponti-

Pontifice intra mensem, poterant conferri ab ordinario liberè; *c.3. de praeben. in Sext.* quod tamen fuit postea prohibitum *in cap.1, de praeb. in* Extrauag. *communib.* vbi non permittitur ordinarijs per quantumcunque vacauerint Ecclesiæ in Curia, conferre.

Secundò, vacare intelliguntur beneficia apud sedem, quæcunque vacant in Curia extra reseruationem prædictam conclusam in corpore iuris communis, per alias reseruationes summi Pontificis, *vt notat Glos. ad dict. capit. statutum, 3. de praeb. in Sexto*, Ita propriè loquendo, omnis vacatio apud sedem, potest dici vacatio in Curia: sed non contrà, omnis vacatio in curia, non potest dici vacatio apud sedem. Quia licèt reseruata per Extrauagantem, ad regimen, contingat alibi quam apud sedem vacare tamẽ in Curia vacare videntur, non tamen aqud sedem quia illa non est ex vacationibus reseruationum conclusarũ sub corpore iuris. Sicq; Rotam definisse mense Nouembri 1533. refert Gomes, *in comment. ad regulam Cancellariæ de Trien. possess. quæst.* 31. Disputant interpretes latiùs quæ beneficia dicantur vacare in Curia, quæ apud sedem: nos diutius non immorabimur, & quod pertinet ad præsentem quæstionem vacationis, dicemus vacare in Curia vel apud sedem ea beneficia, quæ solius summi Pontificis reseruata sunt collationi: qualia sunt prædicta, & quę vel expresè vel tacitè censentur reseruata, maximè autẽ expresè reseruata: quia reseruatio habet vim nouæ prouisionis, propter clausulã ex nunc prout ex tunc, prouidemus, *vt notat Gomes ad reg. de impetrat. beneficij viuentis, q.4.* Notandum tamen quod scribit panorm. *ad c. cùm venerabilis num. 2. de praeb.* beneficia per deuolutionem apud sedẽ vacantia, posse legatum Papæ conferre, non autem vacantia: quia quæ iure deuoluto ex negligentia inferiorũ collatorum per Concilium Lateranense, deuoluuntur ad collationem summi Pontificis, conferuntur à summ. Pontifice, non tanquam reseruata, sed tanquam ab ordinario, *vt notat Aeneas de Falconib. quæst. 2. principali num. 12.* sic legatus deuoluta potest conferre, *in dic. c. cùm venerabilis, de Praeb.* non autem reseruata, *Aegidius decis.* 160.

M Admo-

5 Admonebimus porrò nunc in quibusdam casibus beneficia dici vacare apud sedem seu in Curia. Primum si Papa propter bonum pacis, & concordiæ in resignatione beneficij de consensu duorum, alicui constituat pensionem. Dicunt enim beneficium sic pensione grauatũ ita affici, vt adueniente vacatione nullus præter Papam de eo disponere possit, & censeatur reseruatum, si credamus Guillelmo de Monteserrato *in commentarijs ad pragmaticã sanct. o fol. 51.* dubitat tamen de hac resolutione, etsi singularis videatur, Gomes *ad Rubric. de Triennal. possessio. quæstio. 31.*

6 Secundò, quando Ecclesiastica dignitas, vt Episcopalis, vacat per depositionem prælati, censetur vacare in Curia *c. ad regimen, de præb. in Extr. com. c. post translationem, de Renun. c. nisi cum pridem, eod. tit. c. inter corporalia, de Translation. Episcop.*

7 Tertiò, si electores eligant ad Episcopatum scienter indignum, vel non obseruata forma Concilij, *c. quia propter. de El. Et.* potestas eligendi non deuoluitur ad proximum superiorem, vt in aliorum beneficiorum electionibus, sed ad summum Pontificem, qui solus conferet, *per c. quamquam, 8. de Elect.*

8 Quartò, quando summus pontifex dedit pontificium in commendam, licèt antè vacauerit extra Curiam, per talem tamen commendam manet reseruatum, vt vacatione commendæ adueniente, nullus inferior possit postea de eo disponere. *teste Feder. de Senis, in tract. permutat, q. 15. Romanus consil. 150. Archid. & alij, ad cap. 5. cum procuratio, 42. de Elect. in Sexto.* per illum textum, vbi & Gloss. ad verbum, confirmatis, ait: Nota quòd eo ipso quòd Papa dat administratorem vel visitatorem Ecclesię Cathedralis, si posteà canonici eligant etiam ignoranter Episcopum, non tenet electio, quasi Papa dando visitatorem, ad se prouisionem reuocauerit: & sic dixisse Compostellanum *ad cap. cùm nobis olim, in fine de El. Et.* fuisse pronunciatum in Curia, sed non benè iure probari. hæc Gloss. illi ad quem Ioan. Andreas posteà addit, quod prædictus Compostellanus allegat, *c. vt nostrum, de App. c. quia cunctis,*

de Con-

de Concess.præb.l.qui absenti, de Acquir.pos. P.& sic iure probari. In Gallia tamen beneficia commendata vacant, per mortem commendatarij, & sic etiam impetrantur, *vt refert Rebuff.tract.de pacif.posses.num.*44. Nauarrus etiam *in Enchiridio seu Manuali confessorum.cap.*25.*num.* 126 tradit vacante beneficio per mortem commendatarij, censeri beneficium vacare eo modo quo vacabat tempore quo fuit ei commendatum:quod(inquit)stilus Romanæ Curiæ hodiè seruat palàm.*Paris de puteo decis.* 58.nec refert an quis moriatur in Curia.*Moheda decis* 99.*Rebuff. in praxi Benef.titu.de Reseruat. num.*31. Sicque si beneficia erunt affecta & reseruata summo pontifici,& fuerint commendata,post mortem commendatarij,remanent affecta;quod accuratè disputat Iacob.Simoneta *tractat. de Reseruat. benefic q.*59. quia & cardinales , & commendatarij debent tenere Ecclesias commendata in priori statu , non diminuto cultu solito.*Pan.ad c.querelam, de elect. & ad c. de Monachis,de præb.*

Quintò,beneficia possessa,quæ Papa statuit vacare per adeptionem aliorum beneficiorum secundorum , censentur reseruata collationi summ.pontificis: & dicuntur vacare in Curia. *Rota decis.*63.*de Reformat.in Antiq.* sicque seruatur. Est & regula Cancellariæ 64. quæ de illa reseruatione & vacatione disponit.videndus Rebuffus *in praxi beneficior. de Reseruatio.num.*40. Mandosa *in quintam regulam Cancellariæ*,proinde Rota *decis.*14.*de Rer.permut .in antiq* ait,beneficia huiusmodi reseruata & vacantia per adeptionem secundi, interim non posse permutari , idipsum in dicta decis. 65. & superhoc promulgata fuit Extrauagans Bonifacij *ad regimen in fine,de præbend. in Extrauag.commun.*quæ & per alios Pontifices innouatur, vtpote quæ sublata & expirasset per eius obitum , quòd suo tempore tantum valere voluer t.Cassador.*decis.* 3. *in fine, de Constitut.*Rota etiam *decis.*250.*incip.nota quòd vbi papa in Antiq.*ait, Quòd vbi Papa gratiam facit habenti beneficium,obtinendi beneficium in futurum,ea lege vt per assecutionem secundi dimittat, primum assecuto secundo vacat primum apud sedem ne possit etiam permutari à possessore. 6

 Sextò.

10 Sextò.hodie beneficia eorum qui promouentur ad Episcopatum:sunt sedi Apostolicæ reseruata, & in Curia vacant,*per dictam* Extrauag.*ad regimen.*Rota *in decis.*1. *de* Re. *permutati..in* Nouis.Sicque emendatum ius antiquum, *ca. cùm in cunctis,§.cum verò,de elect.*vbi ordinarij poterant cōferre beneficia vacantia per promotionem ad Episcopatum.vide Mandosam *ad primam regulam Cancellar, quæst.* 13.*&* 14.vbi & vacare putat post consecrationem, etiam ante adeptam possessionem:secundum autem Cassiodorum *decis.*2. non nisi post adeptam possessionem: cuius sententia verior putatur.Explicat & fusè Gloss. *ad Clementinam* 1.*ad.verb.collatis,* V*t lite penden.*& Panormit.quoque *concil.*101.*n* 3. *volu..*2.post confirmationem possessionem putat tantùm.

11 Septimò,resignata omnia beneficia in Curia,sunt sum. Pontif. reseruata, & dicuntur vacare in curia Romana, *per cap.2.de præb.in* Sex. quamuis procuratio ad resignandum alibi facta fuerit.*Gloss.Arch. & Ioannes Andreas ad* Cle. 1.*ad verbum,collatio,* V*t lite pendent.nihil innouet.*& ibi Panor. *num.6.* addit rationem; Quia ibi renuncians censeatur mori.Vide Rotam *decis* 33.*in Antiq.de præben. ibi, nota quòd vbi beneficium,&c.*Simonetam *tractatu.de* R*eseruat quæst.*28. Hodiè tamen beneficia resignata in Curia per eum qui non superuixit per viginti dies, iuxta regulam Cancellariæ non vacant in Curia, sed extra, & conferuntur per Ordinarios vt vacantia per obitum,quamuis olim diuersum seruaretur. Simoneta *tractatu* R*eseruationum, quæstione* 28.*in fine.*

12 Octauò, beneficia etiam resignata in Curia ex causa permutationis:in Curia vacant, licet permutatio non fuerit sortita effectum,R*ota decis.*1.*& fi. de* Rer.*permutat. in Antiq.*licèt decisio 4.eiusdem tituli videatur contrarium asserere,& verior prima *iuxta* Felinum *ad cap. cùm venerabilis, 3. collatio. ad finem de* Exception. *Simoneta in distinct. quæstio.*28.

13 Nonò,si duo vel plures de beneficio litigant in Curia Romana, & qui possidet moriatur ibi,alius vel alij extra, vacabit in Curia & solius erit collationis Pōtificis maximi.

mi. Contra si is qui possidet moriatur extra Curiam, alius in Curia, & ibi ordinarius conferet vt vacans extra Curiam, quòd si superstes adhuc vnus ex colligantibus sit, determinatur lis, & ex euentu iudicij num mortuus in Curia ius haberet; vt conferatur à summo Pontifice, non aliter. *Clement.* 1. *Vt lite non contestat. nihil innoue.* Non vacabit tamen in Curia Romana beneficium quod ad confirmationem summ. Pontificis pertinet: nam confirmatio non facit ea vacare, sed adeptio possessionis, etiamsi de confirmatione litigantes in Curia Romana morerentur; durat enim prima vacatio vsque ad confirmatiouem factam. *cap. quàm periculosum. & c. quàm sit, de Elect. Deci. ad c.* 1. *de Confir. vtil. vel inutil. & consil.* 149. *& ita cõcludit Gloss. ad distinct. Clement.* 1. *ad verbum, collatio, Vt lite penden.* 14

Decimò, beneficium dicitur vacare in Curia Romana, si quis eo fuerit in Curia priuatus, vt nemo alius quã Pontifex max. illud conferre possit. *Simoneta tractat. Reseruat. cap.* 29. *citat. Barthol. & Bald. ad l si quis sub conditione, de Testam. tutel.* Dicitur & ibidem beneficium dici vacare in eo, loco in quo eo priuatus quis fuit per sententiam, non in loco in quo beneficium situm reperitur, Rota *decis.* 56. *incip. Nota quòd vbi, de praeben in Antiq.* firmat Gambara *tracta. de Lega. num.* 124. 125 Constat & per Extrauagantem, *ad regimen, de praebend. in Extrauag commun.* quam omnes pontifices in initio pontificatus innouant, beneficia vacantia per depositionem vel priuationem specialiter reseruantem, Veruntamen Aeneas de Fulconibus. *tractatu de Resignatione, in* 3. *quaest. principali, num.* 12. hoc intelligit de priuatione iuris: contra in priuatione hominis, nã tunc ait collationem beneficij ad ordinarium pertinere. 15

Vndecimò, si beneficium, quod vacat in Curia Romana, alicui confertur per sedẽ Apostolicam, isq; mortuus fuerit antequã acceptauerit illud, iterum dicitur in Curia vacare, cùm collatio non censeatur effectum sortita, nisi per acceptationem. *c. si tibi absenti, de praeb. in Sext Gemiman. ad cap.* 2. *de praeb. in Sext. Oldrad. consil* 57. *incip. reseruauit, Iacob. Simoneta quaest.* 31. vbi enim, qui iure proprio proui-

det, si prouisio non habeat effectum, iterum potest prouidere, *c. si electio, 26. & c si compromissarius, 37. de Elect. in Sex.* Beneficium enim affectum, vt dicitur, seu reseruatum, semper durat affectum, etiamsi non duret causa, propter quam affectum fuit: & postquam in manus Papæ peruenerit, non redit ad inferiores, donec de ipso Papa disposuerit. vt scribit Bernardus de Bisigneto, *in regula 10. inci. Papa reseruauit, in antiquioribus decis. Rotæ. arg. l. si cognatis, de Reb. dub, P. & l. 2 de Noxalib. action.* Ideò, (inquit) si qua officialium vel familiarium Papæ beneficia sint reseruata, & desinant esse officiales vel familiares, nihilominus beneficia eorum reseruata censentur, etiam ea quæ ante officium vel familiaritatem, vel tempore eorum habuerunt, donec de his Papa disposuerit.

16 Duodecimò, *in regula Cancellariæ 3. & in Extrauagant. Ioannis 22. Execrabilis. de præbend. reseruat summ.* Pontifex suæ collationi & dispositioni omnes dignitates maiores post Pontificalem in Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesijs. Meminit & Iacob. Simoneta *tract. Reseruationum quæst. 99.* constitutionis pij Papæ V. sub data Romæ apud sanctum Petrum anno 1566. 6. Kalen. Februar. per quam omnia beneficia vacatura per crimē hæreseωs sibi reseruauit, quo loci tamen ait, illam, aut similes reseruationes, quæ non sunt in corpore iuris clausæ, non impedire in Germania collationes ordinariorum: quod & dicendum in Gallia, in qua reseruationes generales vel speciales sublatæ sunt, nec impediunt ordinarios collatores, *§. 1. de Reseruationib. tam generalibus quam specialibus sublatis, in Concordat.* exceptis tribus casibus, in quibus Rebuffus *ad d. §. 1.* ait admitti reseruationes: primus, quādo vacatio inducitur in Curia Romana iuxta reseruationē clausam *in c. 2. de præb. in Sext.* Secundus, si agatur de beneficijs officialiū Curiæ Apostolicę, *per Extr. ad regimen, de præb. in Ext. com.* nisi in iure regaliæ vacent, vt ait Rebuffus cōclusum in Senatu parisiensi 3. Iulij, 1338. Tertius casus est, in beneficijs maioribus & dignitatibus cōclusis reseruationibus in corpore iuris. *de quib. in Clem. vni. de Rer. perm.* Enumerat illas probus *in Additionibus ad Ioa. Monachum, ad c. præsenti, de Offic. ord. in Sex.*

Dicet

Dicetur autem generaliter beneficium reseruatum 17
collationi summi Pontificis, vbicunque Papa apposuerit manum, *c. vt nostrum, 56 de Appellation. Roma consil. 335. incip. Circa primum &c.* veluti si facta collatio per summ. Pontificem vel legatum eius non tenet; vel propter subreptionem literarum, vel propter indignitatem personæ, aut super nullitate prouisionis pontificalis, requiratur cognitio causæ: tunc enim dicitur id beneficium Papæ affectum, vt ab alio non possit conferri. *panor. & alij in capitu. inter dilectos, de Excessib. prælat.* 18

Reseruationes tamen Papæ expirant per collationem ab ea factam, *Rota decis. 9 & 11. de præb. in Nouis & 24. eod. tit. in Antiq. Gomes ad regulam de Triennal. poss. quæst. 5. & 30. & sic tenet* Old. *consil. 57 & Decius 20 11. de preben.* & licet beneficium sit ex reseruatis, *ex cap. 2. de preb. in* Sexto. nihilominus eo ipso quòd Papa disposuerit de ipso beneficio, censetur per illam collationem cessare reseruatio, vt possit deinceps ordinarius de ipso prouidere, vt & de litigioso cessante lite, *in cap. 2. Vt lite pendente, in Sext. Clemen. 1, eod. tit.* Etiamsi collatio summi Pontificis, ex sua causa sit inutilis, vt declarat Romanus consil. 335 eamque esse communem sententiam tradit Gomes, *in d. quæst. 30. in Regulam Cancel. de Triennal. poss.* dummodo (inquit) summi Pontif. literæ de collatione sint expeditæ, non autē si simplicem concesserit supplicationem, per quam non extinguitur reseruatio. *iuxta Caldinum ex mente Rotæ, ad Rubric. Constitutio.* Quemadmodum nec extingueretur reseruatio omnino, si ex noua collatione iterum fieret reseruatio veluti si summ. Pontifex vacans beneficium reseruatum, conferat familiari vel officiario, vel si det in cōmendam, *vt ibidem docetur.* Aut si prouisus per Papam ante acceptionem collationis moriatur; nam & eo casu adhuc residet sub reseruatione beneficium. *Oldrat. consi. 57.* si tamen acceptasset, quamuis moretur ante adeptam possessionem, expiraret. *sic intelligenda decis. Rotæ 882. incip. nota quod vbi gratia, &c. in Antiq. & decis. 883. nota quod vbi Papa. in antiq.*

Decimotertiò, expresse summi Pontifices, vel in specie, 19

cie, vel in genere aliquando reseruant suæ collationi beneficia, quæ ab alijs non conferuntur. Est enim reseruatio collationis vel electionis Ecclesiastici beneficij, per potestatem habentē ab ordinarijs ad se facta euocatio, *vt tradit Aeneas de Fulconib. in quæst. 1. principali, nam. 1. facit decis. Rotæ 28. 30. & 32. de præbend. in Antiq. Lapus allegatione* 84. Complectitur enim electionem vt collationem, *vt in ca. si eo tempore, de Elect. in Sexto. Rebuff. in praxi, titulo de Reseruat. num. 32 & seq.* Referam exempla ex Bullario collecto per Laertium Cherubinnm, vt Pius V. *ibi, constitutione ordine 164. incipiente, Sanctissimus in Christo*, 24. Ianuarij 1565. statuit, & reseruauit sibi a tempore illo vsque in quinquennium; omnia conferenda beneficia & singula Ecclesiastica cum cura & sine cura, regularia cuiusque ordinis & secularia, vbilibet vacatura, in singulis mensibus Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Augusti, Octobris, & Nouembris, aliàs quàm per resignationem extra Romanam Curiam; ad collationem cuiuscunque, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionē, pertinentia. Permisit tamen Episcopis residentibus in sede dūtaxat; & quandiu residerent in sua diœcesi, vt possent de quibusuis, dignitatibus, personatibus, officijs, administrationibus, canonicatibus & præbendis ac alijs beneficijs cum cura ac sine cura, secularibus ac quorumuis ordinum regularibus, ad eorum collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionem (non tamen simplicem institutionem) pertinentibus, quæ antea in singulis mensibus Ianuurij, Martij, Maij, Iulij, Septembris & Nouembris vacare contigerit: dummodò alias dispositioni Apostolicæ reseruata generaliter, vel ex generali reseruatione sedi Apostolicæ affecta non essent liberè disponendi facultatem. Voluit tamen, quòd Archiepiscopi, Episcopi, & Patriarchæ, de collatione, & prouisione seu alia dispositione beneficiorum, in reliquis mensibus, scilicet Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, pro tempore vacantium, quæ ex tunc prout ex ea die, & è contrà, reseruauit (vt præfertur) suæ dispositioni, se intromittere non pos-

possent, &c. Menses reseruati in Germania collationi beneficiorum sedi Apostolicę Ianuarius, Martius, Maius Iulius, September, Nouember. Menses ordinariorum, Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus, October. December. Sicque confert summus Pontifex, in primo, posteà ordinarius, Episcopus aut capitulum in secundo: summus Pontif. in tertio; ordinarius, in quarto, & sic alternatiuè, exceptis alijs reseruationibus, si quæ sint. Similis constitutio reseruationis & alternatiuæ in mensibus sex collationis beneficiorum vacaturorum, extat eiusdem Pij V, *ordine Bullarij prædicti 165. incip. Sanctissimus in Christo Pater.* & Gregorij 13. *incip. Sanctiss nimus, ordine. 6.* & alia Sixti V. *in fine Bullarij* atque Gregorius 13. *constitutio. 68. incip. In Ecclesijs*, anno. 1580. 18. Nouembris annullat dispositiones seu collationes beneficiorum etiam per obreptionem à sede Apostolica vel ab alijs, quocunque modo factas, personis prohibitis propter genus, proper hæresin, & apostasiā à fide; & declarat omnia beneficia eisdem quomodocunque collata, ad nouam summi Pontificis dispositionem pertinere. Similem edidit constitutionem Pius V. *ordine 29. incip. cùm ex Apostolatus.* Sixtus rursum V. *in ordinationibus constitutionibus Cancellariæ Apostolicæ, constitutio. 17. incip. Sanctissimus*, inter cætera beneficia sibi reseruauit reseruata, *iuxta constitutionem Benedicti 12. Ad regimen, de Præben. & per constitutionem Ioannis 22. Execrabilis*, & omnes Ecclesias Patriarchales, Archiepiscopales, Episcopales, Monasteria virorum, item dignitates, beneficia omnia: ad collationem; præsentationem, electionem, quamcumque aliam dispositionem, Epsicoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, Abbatum, & aliarum Ecclesiarum, sede vacante collatoris, donec prouideatur eis de successore: item dignitates suorum Cardinalium & familiarium, & eorundem beneficia vacantia: beneficia etiam collectorum & subcollectorum fructuum sedi Apostolicæ debitorum, Curialium, dum Curia transfertur cubicularioru m, cursorum titulorum; Cardinalium, &, reseruata per prædecessores.

Inuenitur & reseruationis species in Concordatis initis à Nicolao 5. summ. Pontifice per Ioannem sancti Archangeli diaconum Cardinalem, in partibus Germaniæ sedis Apostolicæ tunc legatum de latere, ex vna parte; & Fredericum Imperatorem, & alios principes Germaniæ seculares & Ecclesiasticos, ex alia: quæ approbata fuerunt per eundem Nicolaum quintum, anno Domini 1447. 14. Kalendas Aprilis, Pontificatus sui anno 2. *vt liquet ex eius constitutione incipiente, ad sacram patris fidem, & in Bullario Cherubini, inter Nicolai V. constitutiones ordine 1.* Fuit autem in his Concordatis, vt ibidem probatur, statutum super modificatione & prouisione Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum beneficiorum quorumcunque, iuris scripti reseruatione, & constitutionum, *execrabilis & ad Regimen.* atque reductæ tantum reseruationes ad præscriptas iuris communis peculiares retentiones. Permittitur etiam iisdem Concordatis, in Metropolitanis, Cathedralibus atque immediatè non subiectis Ecclesiis, monasteriis, sedem Apostolicam immediatè recognoscentibus, canonica electio infra tempus constitutionis Nicolai 3. *incipientis, Cupientes facienda.* Alioquin vt ad dictam sedem deuoluta beneficia censeantur; confirmatione tamen prædictæ electionis petenda à Papa, tali clausula addita: Nisi ex rationabili & euidenti causa ac de dictorum fratrum nostrorum Cardinalium consilio, de digniori & vtiliori persona duxerimus prouidendum. Reseruat etiam ibidem sibi Papa monasteriorum monialium dispositionem & tunc per commissionem ad partes. Cætera verò beneficia & dignitates, vult vt illi conferant, ad quos anteà spectabant, in mensibus tantum Februarii, Aprilis, Iunii, Augusti, Octobris, & Decembris, dispositione quauis alia, reseruatione, gratia expectatiua, quacumque sub forma verborum factis & faciendis, non obstantibus. In reliquis autem sex mensibus collationem sibi reseruat, si tamen eam intra tres menses non fecisset, seu si beneficia suorum mensium intra tres menses non cōtulisset, potestatem conferendi illis ipsis eandem permittit. Statuit insuper annatas, secundum taxam medio-

rum

rum fructuum soluendas, aut si excedant, moderandas. Et Clemens posteà 7. *in dicto Bullario constitutione eius 46. incip. admonet nos.* dicta Concordata Germanica confirmat, atque statuit irritas esse à prælatis & principibus factis collationes in mensibus summ. Pontificis, & prouisos per eos teneri ad restitutionem fructuum; reseruatque prouisis à sede Apostolica, contra intrusos actionem. Dehinc tamen Gregorius 13 *in constitutione 42. inter constitutiones: us insertas in dicto Bullario collecto per Cherubinum incipiente, quæ in Ecclesia,* constituit, ne, quòd supra statuerat Nicolaus V. quòd post tres menses si non contulisset. sum. Pontifex, ordinarij conferre Possent, locum haberet: vult tamen vt prouisi, à tempore collationis intra tres Menses, teneantur ordinarijs collationem significare.

In summa colligere debemus paucis, Reseruationes omnes pendere ex summi Pontificis potestate, qua euocat ab ordinarijs collatoribus, vacaturi beneficij futuram collationem, neque hoc inuentum antiquum dicitur, cùm alij referant ad Nicolaum I qui sedit anno Domini 1360. *vt Thomas Feltrius tractatu reseruationum*. alij ad Ioannem 22. qui præfuit anno 1322. *vt Gomes in proœmio regularum Cancellariæ*, alij ad Clementem 5. qui sedit anno 805. & deinceps dicunt à successoribus ampliatas iustas ob causas, sine quibus, vt præsumi debet pro summo Pōtifice, non fuisset potestati ordinariæ derogatum, *ca. non nos, 40 distinct. cap. quamuis, de Rescript. in Sex.* ideò propter causarum varietatem reseruationes fuerunt & diuersæ speciei, vel generales, vel speciales: *de quibus ex professo Iacobus Simoneta tractat. de Reseruationibus beneficior. quæstio. 4.* Generales, quando generaliter reseruantur collationi summi Pontificis vel alterius, beneficia vacatura, putà in diœcesi. *Feder, de Senis in tractat. de Rerum permut. argum. cap. cùm in partibus, de Verb. signifi. in Sext* talis & illa potest esse quæ est ex dispositione iuris communis, *in c. 2. de præb. in Sext. cap. præsenti eod. Extrauag ad regimen, de prebend.* cuius tamen generalitas non extenditur ad Episcopatus, *Glos. & dd. ad d. cap. 2. de præb in Sext. facit consil. Lud. Roma. 340.* 21

Veni-

de non tollendo iure quæsito.qu.1.verſ. illud tamen. Et ita priuare poteſt quemlibet in beneficialibus iure ſuo,etiam ſine cauſa,*iuxta ea quæ tradit Archidiacon. tractatu de hæreſi, quod & tractat Felin.ad c.quæ.in Eccleſiarum,de conſtit. Aymon.tractat.de Antiquit.temp.1.parte,num.37.Gabriel.lib.3.de Iure quæſito non tollendo.Concluſione 1.limitat.1 num.9.* Pari modo poteſt ſola voluntate præuenire in collatione omnes orbis collatores ordinarios *Feder.de Senis,in 4. quæſtio. de Rerum permutat.Ioannes de Selua tractat.de Benef.3.parte q.60.Rota deciſ.17.incip.licet de more,in Nouis.*

Neque carere ratione exiſtimandum eſt reſeruationes cùm dicantur introductæ non ſolum ratione poteſtatis, verum etiam vt per illas ſumm.Pontifex poſſit prouidere facilius de beneficijs,viris literatis & virtute præſtantibus,quibus Eccleſia maximè eget,*c.cùm ex eo,de Ele.in Sex.* quibuſq; mundus illuminatur, *Authen. habita,C. Ne filius pro patre*:quemadmodum eadem in cauſa ſunt cur in pluralitate beneficiorum perſonis gratia & diſpenſatio fiat, *in c,de multa,de præben.* fuit & cauſa reſeruationum abuſus ordinariorum, & electorum,qui tantum ſuis proximis & amicis contemptis idoneis, & literatis conferebant:& eo antiqua cauſa fuit, cur Nicolaus 1. ſummus Pontifex,*in c.4.porrò,63.diſtinctio* reſeruauit ſibi collationem Eccleſiarum Epiſcopatuum Treuerenſis & Coloniæ Agrippinenſis,tractat & Burſatus*conſil.126.num.13.incip.Nicolaus 1.libr.2.* Et hodie præſumendum eſt non niſi ex iuſta cauſa reſeruationis fieri, cùm non præſumatur ſumm.Pontifex, velle ſine cauſa iuriſdictiones aliorum turbare & inuertere,*c.quamuis.de Reſcri.in Sex.c.non nos,40.diſtinct,*etſi voluntas propria Pontif. pro iuſta habeatur ratione quia & motu proprio maximè reſeruationes ab eo fiant & concedantur. *Iacob. Simoneta. tractat. reſeruationum q.80.Felin.ad c.fin.de Teſtib.* 23

Conceſſæ reſeruationes legatis etiam de latere, cum temperamento ſeu modificatione tamen,*cap.præſenti, & ca.deliberatione,de Officio Legat.in Sex. & per Gloſſ fin. cap. fin. de Conceſſ.præb.in Sext.* & ibi Geminian. notat, olim fuiſſe modos quatuor prouidendi de vacaturis beneficijs quorum 24

fecta tacitè sunt, vt canonicatus & præbendæ par mandata Papæ de prouidendo. *vt in c. si capitulo, c. executor, c. soli, de Concess. præb. in Sex.* quibus porrò modis affecta dicantur beneficia per prouisionem Papæ, vide Philippum & Dominicum, *ad c. si postquam, de Præb. in Sext.* videbis & in vna & eadem gratia seu prouisione de beneficio Pontificali tria concurrere posse, quorum vnum quodlibet per se, afficere posset beneficium, *in cap. dudum, & ibi P. de* Ancharano notat, *de Præben. in Sex.* Nempe canonicatuum reseruationem expressam, & decretum irritans: quæ omnia afficiunt præbendam & beneficium, scilicet ne tunc, & quandiu affecta vel reseruata remanent beneficia per appositionem manus summ. Pontif. conferri possunt ab inferiori, cuius manus dicuntur ligatæ etiam eo ipso quod Papa appositione manus suæ signat supplicationē, seu prouideri mandat, vel aliàs disponit de vacanti vel vacaturo certo vel incerto: idque à die datæ signationis factæ per Papam, maximè si adiectæ essent clausulę reseruationis & decreti. *Rota decis. 25. in Antiq. & 6. in Nouis.* verum si dispositio Papæ ex aliqua esset restricta, hoc non procederet de iure vbi Papa apponeret manum sine decreto & reseruatione, ad beneficium vacaturum; imò de iure posset acceptari ab expectante, *c. 1. §. ex parte, de Concess. præben. in Sex. cap. si capitulo, cap. si soli, eod. tit. cap. dilectus, 2. c. inter cætera, de Præb. Cancellaria,* quamuis videatur sine distinctione sequi, solam supplicationem afficere, *vt tradit Rota dd. decisionibus, Simon. tract. Reserua. quæst.* 60. Dicitur autem beneficium affectum, semper durare affectum *vt habetur in decis. 1. 13. 14. 15. de præb. in Antiq. 11. in Nouis, 20. in Antiquior. Anchar. consil.* 183. Videlicet in reseruatis à iure summi. Pontifici, nam possessoribus mortuis vel summ. Pontif. adhuc durat affectio, vt in curabilibus & alijs aliter in alijs beneficijs affectis per solam manus Pontificis appositionem, quæ postquam sortita est semel effectum, per mortem possessoris desinit esse affectum, & per nouam vacationem conferri potest ab ordinarijs: *Gloss. in Regula, contra nostri temporis, per illum textum, sumptum à contrario sensu, Iacob. Simon. tractat. de Reseruat. quæst. 3. num.* 7. Quæ

7. fusè in quæst. 58. & 59 refert autem contrarias sententias in 58. num ex prouisione inutili summ. Pontif. censeatur beneficium affectum? & distinguit & concludere videtur, quòd ex prouisione facta incapaci, inhabili, nulliter, remaneat beneficium affectum & reseruatum, *iuxta c. inter dilectos, de Excess. prælat quod & tuetur Rebuffus in praxi beneficior cap. de Reseruatione, num. 30. Roman. consil. 335. & ibi fusè Mandosa in additionib.* Extinguitur etiam affectio si reseruatio esset temporalis, elapso tempore: *vt in c. 2. & 3. de preb in Sex. Geminian. consil. 93. Simon. d. quæst. 58. num. 14. & 15.* nisi quid aliud in reseruatione contingat fieri, quod gratiam perficiat ante lapsum temporis, vel si reseruatio cũ tempore, aliam contineat substantiam. Si quidem aliquando, Papa reseruat suæ dispositioni aliqua beneficia, & morte eius tunc extinguitur reseruatio: non ita si reseruauerit dispositioni sedis Apostolicæ, quia est tunc perpetua, cùm sedes sit perpetua nec extinguatur, *capit. si gratiosè, de Rescript, in Sexto. & ibi Archidiacon. Ioannes Andr. & alij, & gloss. & interpretes ad Clem. 1. de probat. Federic. de Senis consil. 112. in princip. Lud. Roman. consil. 260. Cassado. de Constit. decis. 3. num. 3. Gambara tract. de Legato, lib. 3. num. 195.* Quòd si facta fuerit reseruatio sub clausula, dispositioni nostræ, & sedis Apostolicæ, &c. licèt præcedant verba, dispositioni nostra, tamen si facta fuerit reseruatio motu proprio, largè intelligetur, vt morte non extinguatur. *Domi. ad d. c. si gratiosè, ad finem de Rescript. in Sexto.* Sed & si Papa concesserit ordinario collatori, vt possit quatuor vel plura aut pauciora beneficia reseruare, & mortuus fuerit antequam is reseruauerit, durat reseruatio post eius obitum: quia res non est integra quod pertinet ad Pontificem, sed eius respectu, est perfecta, ideò non expirat morte eius, *per nota. ad c. si super gratia, de Offic. deleg. in Sext. ca. si cui, de præben. in Sext.* idem dicendum si Papa concedat ordinario potestatem de conferendis tribus aut pluribus beneficijs vacantibus in Curia, nam ea gratia transit ad successorem concedentis. *Simon. q. 47. num. 5. & 6.* Sciendũ tamen reseruatione sublata, remanere affectionem, per impositionem manus Papæ, donec effectum sortiatur,

per

per regulam 9. Cancellariæ, vt nullus præter Romanum Pontificem possit conferre, vel in illis se ingerere. *Cassado. dec. fin. incip. vtrum reseruatio, num. 7. de Præb. mandosa, in 1. quæstio.* 11. *Regula Cancellar.* & hæc secundum iura anteriora.

Cæterum in Concilio Tridentino hodiè *ex sess. 24. cap. 19. de Reformatio.* sic legitur: Decernit Sancta synodus, mandata de prouidendo, & gratias quæ exspectatiuæ dicuntur, nemini amplius, etiam Collegijs Vniuersitatibus Senatibus & alijs singularibus personis etiam, sub nomine indulti, aut ad certam summam, vel alio quouis colore concedi, nec hactenus concessis cuiquam vti licere. Sed nec reseruationes mentales, nec aliæ quæcunque gratia ad vacatura, nec indulta ad alienas Ecclesias vel monasteria, alicui, etiam ex sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus concedantur: & hactenus concessa abrogata censeantur. Abrogationis rationes fuerunt quæ olim iustæ ad vacatura prouisiones inhibuerunt, *in c. 2. de Concess. praeben. & c. detestandæ, eod. tit. in sext.* Reseruationes tamen in corpore iuris insertæ non videntur reuocatæ, neque ab ordinarijs ex illis affectiones possunt vsurpari, nisi in casibus à iure permissis, vel à Sacrosanctis Concilijs. Vt si ex beneficijs apud sedem vacantibus in Curia, Papa defuncto, parochialis Ecclesia vacauerit, ordinarius poterit ante mensem conferre, *per c. si Apostolica, de præb in Sexto per rationem à Rebuff. positam in forma noua prouisionis, vers. dummodò tempore data, nu. 14.* quo loci etiam ostendit, ordinarium, sede vacante simplicia beneficia alia conferre non posse, posteà verò posse rectè, *cap. statutum, de Elect. in Sext.* In reseruatis quippè beneficijs iure præfixus est terminus, quo debeat summ. Pontifex conferre, & quo elapso redeat potestas ad ordinarium, cùm tamen in cæteris beneficijs in curia non vacantibus nullum summo Pontifici constitutum sit tempus ad conferendum, *vt ait Aeneas de Fulconib. 4 quæstio principali, effectu 20. Gaspar de Perus. tractat. Reseruationum, qu. 5.* Potest & Episcopus per potestatem concessam à Concilio Tridentino, *sessio. 24. c. 15. de Reformat.* ad pauciorem numerum redu- 27

cere & ſupprimere præbendas & canonicatus in Eccleſijs Cathedralibus & Collegiatis, ſi tenues ſint præbendæ, & vnire beneficia aliquot ſimplicia cum conſenſu capituli, & patronorum laicorum, ſi qui ſint: non obſtãtibus quibuſcunq; conſtitutionibus, priuilegijs, reſeruatione generali aut ſpeciali, aut affectione.

28 Quatuordecimò, beneficia quæcunque vacantia & vacatura, ſede Epiſcopali vacante, ex peculiari regula Pij V. die 9. Martij publicata, anno 1567. ſunt reſeruata collationi ſummi Pontificis ſolius, cum irritanti decreto & clauſula. *idem in conſtitutione Ioan. 22 execrabilis, conſtit. Sixti 5. ord. 17. de Cancellaria Apoſtolica.*

29 Cæterum hîc generaliter obſeruatur, reſeruationem Papæ etiam expirare per vnicam collationem, poſſeſſione etiam non ſecuta vel apprehenſa. *Rota deciſ. 14. de Præb. in Antiquis & 9. de præb. in Antiquior.* ius enim collatione in beneficio datur à cõcedẽte, *c. ſi tibi abſenti, de Præb. in Sex. c. ſi, de Conc. præb. in Sex. Iacob Simo. tra. de Reſeruat. q 55. & 56. Rota deciſ 28. inc. nota quòd vbi Papa, in Antiq.* & proinde ſi prouiſus de reſeruato beneficio per collationem ſum. Pontificis in apprehendenda poſſeſſione commiſerit violentiam, & ita ius ſuum amiſerit, *iuxta c. eum qui, de Præb. in Sext.* ordinarius poterit illud conferre velut non amplius reſeruatum, *Lapus allegat. 127.* Sic enim etiam reſeruatio vacantis beneficij in Curia, per ſolam Papæ prouiſionem expirat, ſi prouiſus extra Curiam decedat, poſtquam prouiſionem ratam habuerit. *Rota deciſion. 9. de præbendis in Antiquioribus. Philipp ad cap. præſenti, §. fin. ad finem, de Præbend.* Sed hæc hactenus dicta ſint de reſeruationibus, & vacationibus in Curia, ſeu apud ſedem Apoſtolicam.

30 Nunc porrò ſufficiat notare breuius, extra Curiã Romanam vacare beneficia quæ iure ordinario ab ordinarijs conferri poſſunt,

DE AMISSIONE ET VACATIONE BENEficiorum certis modis vacandi: & primum de vacatione ipſo iure extra delictum inducta.

CAPVT XXV.

1 Vacationis beneficiorum generales modi, & quid vacatio ipso iure ex delicto, vel quasi.

2 Vacatio sine delicto ipso iure, ex quibus inducatur, & quòd accidat ex adeptione secundi beneficij.

3 Per illam tamen possessione prioris de facto non priuatur, & eam defendere potest pluribus ex causis.

4 Matrimonio clerici contracto, vocant ipso iure eius beneficia, etiam si matrimonium postea separetur.

5 Sed num idem verum sit, si clericus sit in maioribus ordinibus constitutus, qui contraxerit matrimonium, qui vxorem ducere legitimè non potest.

6 An concubinarij priuentur beneficijs ipso iure, disputatur, & de pœnis & ordine pœnarum in concubinarios.

7 Concubinarius quis dicatur.

8 De Vacatione ipso iure per non promotionem ad sacerdotium.

9 Promotionis non factæ excusationes dari possunt.

10 Pacificus possessor quando dicatur vel non.

11 Per non promotionem beneficium vacans, an possit permutari vel renunciari per non promotum.

12 Ex causa electionis quando inducitur ipso iure vacatio.

13 De beneficio possesso sine dispensatione, & de regula de Triennali possessore.

14 Sequestrationem beneficij turbans, amittit ius quòd in eo habet.

15 Intrusus ius suum amittit.

16 Alienans immobilia suæ Ecclesiæ temerè, illa priuatur ipso iure.

17 Commenda beneficij data ab Episcopo & data à sum. Pontifice quando expiret.

18 Ingressu & professione religionis beneficiati, vacant ipso iure eius beneficia.

1 BEneficia rursum vacare, & pro hoc amitti dicuntur; aut ipso iure tantum; aut ipso facto tantum; aut ipso iure & facto simul; aut per sententiam. Ipso iure vacare dicitur, quando possessor amittit ius beneficij vel eo priuatur, ita vt possit alteri conferri quamquam de facto possessionem detineat. *cap. licet Episcopus, in 2. de Praebend. in Sext. cap. cùm nostris, de Concession. praeben.* Ipso iure & solo aliquid fieri dicitur, quãdo sine hominis ministerio authoritate legis, & sine sentẽtia fit. *Glo. in l. iubemus, §. oeconomus*, ad verbum, priuetur, C. de Sacrosanct. Eccles. & sine alia admonitione quàm legis, *l. magnam, de Contrahen. & commi. epist. C.* Porrò ipso iure tantum beneficium vacare dicetur, vel ex quasi maleficio, seu sine maleficio: vel ex maleficio possessoris. Ex quasi maleficio, quando quidem ob crimen aliquod nominatum non indicitur priuatio, sed ob alia quae culpam, vel aliquam speciem maleficij habent, *iuxta. 1. de Oblig. quae ex quasi delict. nascun.* vt contrà, ex maleficio inducetur ob crimen aliquod nominatum, *l. ex maleficio 4. de Obligat. & action.*

2 Ipso iure sine delicto vel sine crimine personae, vacare dicemus beneficium, primum quando possessor beneficij, alterius de nouo collati nanciscitur possessionem, quod non potest possideri cum iam possessio sine dispẽsatione, nam adeptione incompatibilis vacat primum, *c. cùm nostris, de Concess. praeb. cap. cùm in cunctis, 7. §. 1. de Elect. cap. 1. & fin. de Offic. Vicar. cap. constitutus, de Filijs presby. cap. de multa, de Praeb. c. cùm singula eod. tit. in Sex. cap. si plures, eod. titulo in Clem.* quod maximè obtinuit post Concilium Lateranense, quo *in d. c. multa*, prohibita pluralitas, & inducta vacatio prioris. olim non ita, sed dabatur optio possessori retinendi quod voluisset ex duobus incompatibilibus, si imposita esset necessitas alterũ relinquendi. *cap. eam te, de Actat. & qualit.* & ibi sic explicabat Ioannes Andreas & Panormit. eoque modo intelligenda optio. *in c. referente, de Praeb.* Hodiè tamen & dabitur electio alterutrum retinendi, si conferantur simul à diuersis eodem tempore, duo vel plura beneficia. *vt ait Panormit. ad d. cap.*

de multa, num. 11. de Præben. Ponitur porrò istius modi prioris vacationis ipso iure resolutio aperta, *in cap. licet Episcopus* 28. *de* Præben. *in* Sext. cuius verba: licet Episcopus beneficium quod cum animarum cura tenebas (postquam aliud accepisti consimile, ac ipsius possessionem pacificã habuisti, vel per te stetit quominus haberes eandem) possit alteri de iure conferre, illum tamen cui contulerit nõ debebit, ne non vocato, cum forsan possit ius tibi competere retinendi, in possessionem ipsius inducere corporalem; ex quibus nota, ipso iure vacare beneficium, quod possit conferri: non autem de facto, cum possessio ab alio retinetur. Nam collatio quæ est donatio iuris quod est in potestate collatoris, non exigit vocationem eius qui eo iure priuatur. Quemadmodum non obstante quòd quis rem meam de facto detineat, eo non vocato possum de ea disponere, & ius quod in ea habeo, in alium transferre, *l. qui potest*, 26. *de* Regular. *iur. toto titul. de* Hæred. *vel act. ven. vendi, l. qui tabernas, de contrah. empt.* P. *c. venerabilis, de* Præben. At aliter in possessione corporali statuendum, quæ adimi cuipiam nequit inuito sine causæ cognitione. *l. exstat, Quod metus caus. l. si quis in tantam*, C. *Vnde vi.* quia qui possidet, videtur quodammodo cum titulo possidere, quamuis iniusto. *c. volumus*, 16. *quæst.* 4. nec itaque possessio beneficij beneficiato nisi vocato & audito, adimetur. *in ca. cùm nostris. de Concess. præb. cap.* 2. *Causa possessio. cap. in literis, de* Restitution. *spolia.* imò pro possessore interim erit præsumptio iuris, quandiu de iure actoris non constiterit, *l. fin.* C. *de* Rei *vendi*, & si prouisus alio potissimum possessore, vellet propria authoritate ingredi possessionem, tanquam intrusus iure suo priuaretur, *ca. eum qui, de præb. in* Sext. Idcirco debebit iudiciali forma experiri contra possessorem vocatum, vt sibi tradat possessionem. *l. fin. Si per vim, vel alio mod. &c.* C. 9

Possessori autem exceptio vel defensio non erit denegande: cùm possit eam possessionem pluribus modis duorum beneficiorum, vel iuris sui causam tutari: veluti si excipiat ius sibi per dispensationem esse possidendi vtrumque beneficium, *vt c. si gratiosè, de* Rescript. *in Sext. ca.*

de multa, de Preben. vel si ad tempus concessum fuerit vt possit possidere fructus prioris, *cap. non potest. 21. de præbend.* vel quod habeat vnum beneficium in commendam, aliud in titulum. *ca. qui plures, 21. quæst* 1. vel quod fructus possessionis tanquam commendatarius commissus per Episcopum, possideat, *c. nemo deinceps, de Elect. in Sext.* Potest & beneficiatus de nouo prouisus, retinere possessionem primi pro expensis in eum factis, *cap. quicunque, 12. quæ.* 4. vel si superior secundi beneficij prouisionem noluerit confirmare, vel noluerit ratam habere acceptionem per eum factam, & illum ad primam Ecclesiam reuocet, *cap. admonet, de Renunt. & ibi Panorm. num. 11. & ad c. de multa, nu. 15. de Præben.* nisi ad secundum transierit ex licentia superioris ratum habentis aut expresse, tacite, tacendo per sex menses. Possunt & aliæ rationes coniungi, ob quas etiam qui habet ius confirmationis electionis, non debet celeriter electionem confirmare electione non facta ex concordia, vbi est competitor, & nisi eo vocato cum peremtoria dilatione, *c. si de elect. in Sex.*

4 Secundò, vocat beneficium ipso iure extra maleficium per coniugium clerici qui beneficium possidet, *cap. 1. & 3 de Cleric. coniugat, cap. diuersis fallacijs, 5. eod. tit.* vbi tamen mandatur, vt priuentur beneficijs qui vxores acceperint, quibus verbis videretur dicendum, non ipso iure sed per sententiam clericos vxorem ducentes spoliandos esse beneficio: nisi dicamus cum gloss. *ad d. cap. 1. ad verbum, relinquenda. de Cleric. coniuga.* iussionem illam referri ad priuationem detentionis de facto, vacare tamen nihilominus ipso iure. Sicque & intelligendum *cap. cùm decorem, 8. eod. tit.* dum dicitur coniugatis beneficium conferri non posse, etsi habeant adimendum. Et eo casu possessionis priuatio fit per ordinarium, nisi ipse ordinarius clerico coniugato contulisset beneficium: tunc enim quod ipse malè egit, non poterit emendare: sed facienda erit priuatio per superiorem Episcopi, *d. c. diuersis fallacijs.* His tamen videtur resistere vnum ca. Ioannes, 7. *de Cleric. coniug.* dum statuitur clericum coniugatum, non esse molestandum si non deferat clericalem tonsuram, dummodò

dò nullum percipiat beneficium Ecclesiasticum, ex quibus videtur concludendum clericum tonsuratum, quamuis habeat vxorem, dummodò tonsuram deferat, posse habere beneficium Ecclesisiasticum: sed respondet ibi glossa, per verba, beneficium Ecclesiasticum, intelligi posse stipendium ex Ecclesia ob officium gestum à clerico, quod vt clericus vxoratus potest gerere, non autem de beneficio quod datur in titulum. Possemus & dicere, olim clericos vxoratos habuisse beneficia Ecclesiastica etiam in titulum, si perpetuam vouissent castitatem, & essent virginis vnius mariti singulares, *vt in cap. sane, 2. de Cleric. coniug.* & si ordinati essent consensu vxorum *ex Concilio Agathen. capitul. 17 c. Episco. ne benedict. 6. §. 1 77. distinct* Eo modo *capitul. sane si coniugati, 6. de Conuersion. coniuga. lib. 3. tit. 32.* potest clericus coniugatus eligi in Episcopum, si vxor eius prius professa votum castitatis sacrum sibi velamen imponat, & religiosam vestem assumat. Hoc modò etiam *in c. 11. omnino, 31. distin.* constitutum, non licere Episcopo abijcere à cura propria & alimentorum eius vxorem. Clerici in minoribus ordinibus Ecclesiasticis constituti, infrà subdiaconatum, possunt vxores ducere: & si beneficia habent, ea tenentur relinquere & vxores retinere. *d. c. 1. de Cler.* Matrimonium dicitur per consensum & verba de præsenti, *c. tuæ fraternitati, 25. & c. fi. de Sponsal.* Idipsum dicitur, si sponsalia per clericum contracta fuerint per verba de præsenti, etiam nuptijs nō celebratis, quia illa sponsalia matrimonium faciunt. *Gloss. ad cap. vnic. ad verbum, clericalibus, de Cleric. coniug. in Sex. Aufr. decis. capellæ Tholosanæ 239. Panorm. ad c. 1. de Cleric. coniug. num. 5 gloss. & interpretes ad ca. gratiæ, de Rescript. in Clem.* vbi & Gloss. *ad verbum resignantes* notat singulare, Quòd si clericus contraxerit matrimonium, quod postea dissolutum fuerit per ingressum religionis vxoris non cognitæ, *iuxta c. ex publico, & ca. quorundam, de Conuersio. coniug.* amittere nihilominus ipso iure beneficium, quod & firmat & tradit obtinere Pano. *ad c. 1. de Cler. coniu. n. 6* si post matrimonium contractum vxor intrauerit religionem, idipsum si dissoluatur posteà, quòd vxor inueniatur cō-

 san-

sanguinea: semel enim per contractum matrimonij extinctum fuit ius quod habebat contrahens in ipso beneficio, quod ideo vacat, nec reuiuiscit, licèt cesset posteà causa extinguens, *cap. quàm periculosum, 8. 7. quæst. 1. cap. quarit, de Consecrat. dist. 4.* & gratia semel perempta non reuiuiscit licet res reuertatur in pristinum statum, submota causa ex qua iam inducta perempto, *d. ca. gratiæ de Rescrip. in Clem.* cùm etiam qui contraxit matrimonium de facto, videatur ex eo renunciasse iuri beneficij, cùm renunciatio iuris fiat, per factum actum contrarium iuri. *capit. ex ore, de His quæ fiunt à maiori parte c. vbi in Glossa. final. iura similia plura citantur. facit & l. 2. de Iure domin impetra. C.*

5 Et in his ferè omnes conueniunt, dum agitur de clerico beneficiato vxorem ducente existente in minoribus ordinibus: cùm vxorem retinere cogatur. At non ita facilis quæstio, num si clerici beneficiati in maioribus ordinibus constituti, puta si subdiaconi, diaconi, presbyteri. si vxorem de facto duxerint, cum eas iure non possint retinere, sed cogantur relinquere, priuentur beneficijs, & ita num vacent ipso iure. In qua quæstione diuersæ etiã sunt & penitus contrariæ sententiæ, quas refert Stephanus Aufrerius *in decis. 239. capellæ Tholosa. & Panorm. ad ca. 1. num. 8.* & ibi Hencic. Bohic & Ioan. Andreas, *de Cleric. coniugatu*, putant ipso iure etiam hos clericos in sacris ordinibus constitutos, priuari beneficijs, ideoque ipso iure vacare, consentit Gloss. *ad §. & nihilominus, ad verbum, dispẽsatum, de Concubin. in Pragmat. sanct.* Si enim, inquiunt, qui licitè contrahunt matrimonium in inferioribus ordinibus constituti, priuantur beneficijs: multò magis qui illicitè in maioribus existentes, ne melioris conditionis videantur illicitè agentes, quàm qui licitè agunt: quod esse non debet, *c. nuper, de Biga. c. eum qui, de Præben. in Sext.* Alia ratio, quòd in maioribus ordinibus constitutus, videtur tacitè renunciasse beneficio per matrimonium, veluti per actum contrarium constituti, & quantum ad illum pertinet videtur habuisse beneficium pro derelicto, *cap. ex transmissa, de Renuntiat.* idque à simili probatur *ex cap. eum qui, de Prabend. in Sext.* dum quis adeptione secun-

secundi beneficij priuatur primo, quamuis & secundo priuetur per intrusionem. Et rursum in cap. quanto, de Translatio. Episcop. Episcopus qui propria authoritate à sua Ecclesia in aliam se transtulit, priuatur propria & ea quam ambiuit. Atque hanc sententiam putat veriorem d. gloss. *d. Pragmaticæ sanctionis*: consentit Gloss. *ad ca. 1. ad verbum, relinquenda, de Cleric. coniug.* & in Innocentij 5. *Concilio Rom. cap. 5. & in c. 2. decernimus, 28. distinct.* Decernimus (inquit) vt qui in ordine subdiaconatus & suprà, vxores duxerint aut concubinas habuerint, officio atque eos (inquit) beneficio careant. & iterum *in cap. eos, 32. dist.* Ecclesiastico qui post subdiaconatum vxoribus vacare volunt, ab omni sacro ordine remouemus, officioq; ac beneficio carere decernimus. Quod si ab Episcopis commoniti non se correxerint, principibus indulgemus licentiam, vt eorum fœminas mancipent seruituti: si verò Episcopi consenserint, eorum prauitatibus, ipsi officij interdictione priuentur: quod sumptum ex Concilio sub Vrbano 2. *ad Melphiam habito, cap.* 13. Perpendi pro eadem sententia posset cap. sanè sacerdotes, 4. *de cleric. coniugat.* dum ait, sanè sacerdotes illi qui nuptias contrahunt, quę non nuptiæ sed contubernia sunt potius nuncupanda, post longam pœnitentiam, & vitam laudabilem continentes, officio suo restitui poterunt, & ex indulgentia Episcopi sui indulgentiam habere. verba quippe, restitui poterunt, indicant priuationem præcessisse: facit insuper quod presbyteri qui nuptias attentant ex hoc facto, incidunt in suspicionem hæreseos, *vt scribit Diaz in praxi Canonum criminali, cap 74. post Ioannem Lupum ad Rubricam, de Donat. inter vir. & vxor. Simancas in Catholicis institutio. cap.* 40. statutumque est presbyteros de facto matrimonium contrahentes, deponendos, *c. presbyter, 28. d.* esseque irregulares, vt neque in minoribus ordinibus susceptis ministrare possint, nec ad maiores possint subdiaconi conscendere sine dispensatione, *cap. 1. & 2. Qui cleric. vel vouentes matrimonium contrahere possunt.* Alij dicunt per matrimonij contractum, ipso iure non priuari beneficio in maioribus ordinibus constitutum: verum per sententiam pri-

uandum, & ideò ante priuationem reum huius matrimonij posse renunciare beneficium, & ita iudicatum in Senatu Parisiensi in causa renunciationis Ioannis Panissieres, refert Papus *in secunda parte notariorum lib.8. pag.565.* Ioan. Andreas eius videtur sententiæ, quæ mihi humanior & maior videtur: & sic etiam explicari iura pro alia sententia adducta possunt, sicque cogitur distinguere Paornorm. *ad c. 1. num.7. de Cler. coniug.* dum disputat, an promotus ad subdiaconatum & vltra, amittat ipso iure beneficia per matrimonium, proque concordia glossarum, & Ioannis Andreæ *ad cap. Ioannes, de Cleric. coniug.* Quandoque inquit matrimonium non tenet ex defectu consensus, vt quia clericus erat furiosus quo casu eius beneficia non vacant: quia non peccauit furiosus, nec matrimonium contrahere potest. *c. dilectus filius, 24. de Sponsal. & matrimon. cap. neque furiosus, 32. quæst 7.* Quandoque matrimonium non tenet ex defectu ætatis sponsæ, & idem dicendum, quia illud matrimonium habetur pro sponsalibus de futuro, *cap. 1. de sponsal. in Sex. c. fin. de Despon sat. impub.* Quandoque non tenet propter ordinem sacrũ. & tunc Ioannes Andreas ait, non priuatum ipso iure beneficiis, sed priuandum per sentẽtiam, quia cogitur vxorem dimittere in Ecclesia Occidentali, quæ ab Orientali in hoc differt: & presbyteri Orientales inueniuntur & feruntur vxorati, quia Orientalis Ecclesia non acceptauerit votum castitatis. *vt habetur in Synodo 6. Nicæna cap. 13. cap. Nicæna Synodus, 12. & seq. quoniam in Romani ordinatione canonis, 31. distinct. Socrates lib. 2. historiæ Tripartitæ, c. 14. Sozomenes lib. 1. cap. 22. Nicephorus Calix. lib. 8. 19.* Explicat Gloss. *in c. diaconi, 28. dist.* vbi dicitur in Ecclesia Orientali & Occidentali licitè contrahi matrimonium à constitutis in minoribus ordinibus, *c. si quis eorum, 32. distin.* A constitutis verò in superioribus, scilicet in subdiaconatu & supra nunquam licuisse contrahere matrimonium, etiam à tempore Apostolorum. Differentiam autem esse inter Orientales & Occidentales clericos in sacris constitutos, quòd Orientales si contraxerint ante susceptionem ordinis sacri, possint vti licitè matrimonio iam cotracto;

sed

sed vlterius non possint contrahere, si illorum vxor moreretur. Occidentales autem etsi ante susceptionem ordinis sacri contraxissent, non possint vti matrimonio iam contracto licitè: *de quo per totam distinct. 31. apud Gratia.* quod interdictum à tempore Innocentij & Syricij Pap. qui continentiam ita indixerunt diaconis, *cap. proposuisti, & c. plurimos, 82 di.* Antea namque poterant Occidentales sicut orientales vti matrimonio in sacris constituti, contracto ante ordinationem. Subdiaconis, etiam quantum pertinet ad vsum matrimonij iam ante ordinationem contracti, continentiam indixit, vt se abstinerent ab vxoribus. *Gregorius summ. Pontif. can. ante triennium, 31. distinction.* Sicque putant intelligi dictum Stephani Papæ *in c. aliter 14. ea. 31. distinct.* dum ait, Sacerdotes & diaconi Orientalium in matrimonio copulantur, id est: copulato vtuntur, & ita etiam tradit Antonius Florentinus *in 2. parte Historiæ, titul 9. cap. 3. §. 1.* sic Nicolaus *ad Consulta. Bulgarorum, c. 40.* vtrum presbyterum habentem vxorem sustentare & honorare deberent, respondit, debere, & esse ferendum, eo quòd tunc Bulgari habeant à Græcis & Arameis sacerdotes, antequam à sede Romana prælatos accepissent.

Sed quid dicamus de concubinarijs publicis videndũ, num ipso iure priuentur beneficijs, vt conferri possint sine alia admonitione, & illis non vocatis. Et vt breuiter absoluamus, arbitror contra eos ordinario iudicio seu extraordinario contendendum, vt per sententiam illis priuari debeant antequam vacare censeantur. Monendus ergo primum concubinarius, vt ab hac impudica vita desistat; & si contumax sit, per sententiam deponendus priuandúsve erit, vt incorrigibilis & insanabilis, *§. nec non & huiusmodi, de Publicis concubinarijs, in Pragm. sanctio. vbi & pœnæ aliæ.* Quia verò monitio requiritur, ideo non ipso iure sed per sententiam inducitur priuatio. Triplex autem ad veram contumaciam monitio requiritur, *cap. de illicita, 24. q. 3. c. sacro, c. contingit, de Sent. excomm.* vel vna peremptoria pro omnibus potissimum in notorijs, *l. nonnunquam, de Iudic. l. tres denunciationes, C. Quomodo & quando* 6

iudex

iudex vt in quæstione publici concubinarij, & in c.cùm sit, de Appell.c constitutionem de Sent excomm.in Sext. Siquidem si occulti essent concubinarij, non sufficeret vna monitio ad priuationem beneficij, nec sufficeret generaliter monere, vt clerici abijciant concubinas, nisi nominatim illis vt hoc faciant, insinuetur, *Gloss. ad d.§.* nec non, sic vt qui priuilegio clericandi priuandi sunt, debent nominatim & ter prius moneri, vt se corrigant. *Clem.1.de Vita & honesta.cler.* vt & quando proceditur per modũ cõtumaciæ ad criminis vindictam in alijs, fieri ita expedit. prout Glossa & Doctores notant *ad c. vestra, de Cohab. clericor. & mulier.* Neq; occulto cõcubinario potest imponi pœna á iudice; verum ipse in sua conscientia scire debet, ad celebrandum accedere sibi non licere, & se haberi apud Deum pro deposito seu suspenso ab officio; donec dignè fuerit confessus & pœnituerit. *c.fin.33 distinct.* Si tamen Concubinatus ita esset notus & manifestus, vt nulla tergiuersatione dissimulari possit sine scandalo, poterit Episcopus sine alia monitione vti depositione, *c.decernimus, 28. distin. c.qualiter, 2.de Accusat.* idque de rigore iuris & interueniente scandalo, *c.non.debet, 30. quæst.1.* diuque contumaciter continuato delicto, *c 1.de Cleric.peregrin. c. presbyter, 81. distinct.* quemadmodum & concubinæ ipse nolentes relinquere clericos, excommunicandæ, *cap. si concubinæ, 55. de Senten.excomm.* Obseruandum tamen, postremum quodammodo fuisse publicorum concubinariorum remedium, nam non statim ad illud perueniebatur: sic enim statutum fuerat, vt clerici tenentes concubinas moniti si non reliquissent, excommunicarentur: dehinc contumaces, ab officio & beneficio suspenderentur; postremo non resipiscentes priuarentur & deponerentur, *c.3.4.6.de Cohabitat. clericor. & mulier.* prohibita etiam confabulatione cum suspecta, aliter non abstinente excommunicato, *cap.2.eod.titul.* neque rigor etiam nunc omnino sequendus, eò quod defectus nostrorum temporum, quibus non solum merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt, districtius in omnibus non patitur remanere censuram, *ca.7. fraternitatis tua, 34. dist.*

Con-

Concubinarius hîc dicetur propriè, qui solutam mulierem & corruptam, nullaque sibi propinquitate sanguinis vel spiritalitatis vinculo coniunctam, domi vel alibi detinet, & cum ea commiscetur. Alioquin si commisceatur cum maritata, dicetur non concubinatus, sed adulterium; cum virgine, stuprum: cum proxima, vel consanguinea, incestus: *c. lex illa, §. cùm ergo, 35. quæst. 1.* Dicuntur & publici concubinarij, qui mulierem de incontinentia suspectam & diffamatam tenent, & per superiorem suum admoniti ipsam cum effectu non dimittunt, *§. publici autem concubinarij, de Public. concubinarius, in Concordatis.* Atque in Concilio Basiliensi *sessio. 20.* publici concubinarij intelligendi sunt, non solum hi quorum concubinatus per sententiam, aut per confessionem, in iure factam, seu per rei euidentiam quæ nulla possit tergiuersatione celari notorius est: sed & multo magis ij concubinarij erũt publici, qui penes se habentes concubinam, tanquam vxorem nutriunt, publiceque filios vt veri patres nutriunt; talesque nominant impudenter, à quibus tunc omninò abstinendum censet Bernardus Diaz, *in practica criminali canonum, c. 73.* ita quod non sit licitum (inquit) ab illis audire diuina, quamuis nulla sit monitio superioris: eo quòd talis sit suspensus ab officio & beneficio, vt si celebret, incurrat irregularitatem, quod colligit ex Panormitan. *ad cap. vestra, de Cohabitat. cleric. vel. mul.* vbi & textus hoc ipsum ait cum distinctione, vt quandiu occultus est concubinarius vel toleratur, non depositus, possit Missa ab eo audiri, & sacramenta sine scrupulo ab illo accipi, quæ non habent vim à ministri persona, sed ab ordine eius & verbis Dei à ministro prolatis. Contrariũ si notus & manifestus esset concubinarius, vel damnatus: nam nemo debet ab eo audire Missam; non quòd potestatem consecrandi ideo habere non dicatur: sed vt ita contemptus, à peccato resipiscat: *eò pertinet cap. nullus Missam audiat, 5. & cap. præter hæc autem præcipimus, 6. 32. distinct.* & Gloss. *in dicto cap. nullus*, ait: Illud tenendum pro certo quòd si concubinarius sit notorius, siue per sententiam, siue per confessionem, siue per rei euidentiam, quod debeat

beat euitari. In Concilio Tridentino *sessione. 24. cap. 8. de Reformation.* positæ sunt generaliter pœnę conta concubinarios, laicos & clericos: *& session. 25. cap. 14. de Reformatione*, relatæ contra clericos quæ à canonibus imponuntur, vt si à superioribus moniti non se abstinuerint, si beneficia habent tertia parte obuentionum & prouentuum fructuum priuentur, quæ fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pro loco arbitrio Episcopi applicentur: si perseuerauerint, secundæ monitioni non parentes, fructibus omnibus priuentur; prædictis locis addicendis; à beneficiorum administratione auulsi, quamdiu voluerit ordinarius Episcopus. Et si ita suspensi adhuc non obediant, perpetuò ab officijs & beneficijs amoueantur & priuentur, inhabilesque sint ad officia & beneficia Ecclesiastica donec se emendauerint, & cum illis dispensatum fuerit à superiore. Inhibetur autem hæc cognitio Archipresbyteris & Archidiaconis, ea solummodo permissa Episcopis. Quod si beneficia isti concubinarij non habeant, nec pensiones Ecclesiasticas, iussum in eodem Concilio, iuxta delicti qualitatem & perseuerantiam, vt ab Episcopo carceris pœna, vel suspensione ab ordine vel inhabilitate puniantur · alijsve modis iuxta sacros canones, veluti per sententiam excommunicationis, vel aliter. Immunditia & scandalum concubinatus, sine pœna in puritate Ecclesiastica locum habere non debet, cùm & inter laicos sit improbatus ex lege diuina, *non mœchaberis, cap. meretrices, 32. quæst. 4. c. pœnale, 14 quæst. 5.* quo præcepto omnes cuiuscunque generis & qualitatis sint continentur. Imò multò magis sacerdotes & personæ Eclesiasticæ, quæ lumen dicuntur mundi, *c. sacerdotes, 92. distinct.* & mēte & corpore debent esse mundi, *cap- necesse, 1. quæ. 1. cap. in grauibus, cum 2 seq. 1. quæst. 7.* quia magnum inconueniens dicitur, sacerdotem corpus Domini consecrantem, esse immundum, *cap. sacrosancta & seq. 1. quæst. 1.* vita clericorū bono debet exemplo esse laicis, *c. qualis. 8. quæst. 1. c beatus. 6. quæst. 1.* Prohibuit Leo Imperator omninò omnibus concubinas *Nouella. 91.* tanquam religioni & moribus Christianis & naturæ contrarium. videnda quæ de hac pro-

prohibitione diximus *lib.10. Syntagmat. iuris vniuersi, c.1. & de meretricib. cap.2.* Affines enim sunt meretrices & concubinæ, eo excepto quod creditur peccare concubina cũ vno: meretrix, cum multis, *vt notat Balsamon. ad can. 26. Epist. Basil. ad Amphilogium.* verùm de his hactenus & de secundo modo vacandi ipso iure.

8 Tertiò, igitur dicemus vacare ipso iure extra crimen beneficia, nulla monitione præcedente, per non promotionem ad sacerdotium intra annum, à die, adepti regiminis seu adeptæ pacificæ possessionis, vel à die quo stetit per ipsum quominus adipisciretur, si beneficium parochialis Ecclesia sit, vel si egeat sacerdote, *cap. licèt canon. 14. & c. commissa, 35. de Electio. in Sext.* quod & locum habet in vicarijs perpetuis *in Clemen. vnica, de Offic. Vic. libr. 1. titu. 7.* Quod ex iure nouo Pontificio decisum fuisse quidem arbitrantur, cùm antea, vt aiunt, non priuaretur per non promotionem, ipso iure beneficio prouisus nisi si necessitas Ecclesiæ vrgeret, & admonitus esset prouisus à superiore, vt ad presbyteratum, diaconatum vel subdiaconatum vel alium ordinem Ecclesiasticum se promoueri curare quo egeret beneficium, & id facere cum posset, noluisset: nam tunc tantum priuari poterat officio vel beneficio, *cap. cùm in cunctis, 7. §. inferiora, de Elect.* Quanquã glossa *ad c. licèt canon, ad verbum priuatus,* dicat, eam decretalem remanere incorrectam hodiè. Quòd si verum sit, dicendum est, tempus *c. licet canon.* habere locum in priuatione & vacatione iuris, sine admonitione, quando tempus lapsum est. At. *§. inferiora,* habere locum, quando intra tempus annuum Eccelsiæ necessitas suadet habere sacerdotem, quo casu non ipso iure per non promotionem intra annum, sed tantum post admonitionem, causa cognita induceretur tantum per sententiam priuationem & necessitas Ecclesiæ possit efficere, vt non obstante priuilegio de non residendo, absentes reuocentur ad Ecclesiam, *cap. penult. de Cleric. non reside.* Simile adduci potest in argumentum, quod de aditione hæreditatis dicitur, dari a lege tempus hæredibus ad deliberandum num repudiare vel adire velint, & si nemo illos interpellaret

vsque

vsque ad triginta annos, si extranei sint hæredes, & si sui vsque ad 60. *l. licet incontinenti. 8 de iure deliberan.* C. Aliquādo tamen breuius tempus definiri posse à iudice, interpellantibus creditoribus num velint adire hæredes vel repudiare idque breuius, intra quod respondere teneātur, *l. si curatoris quondam C de iure deliberand. libr. 6. c. titul. 30.* Multa etiam accidere possunt quę celeritatem desiderant nec patiuntur longiorem dilationem, quorum aliqua enumerat Gloss. *ad cap. fin. ad verbum celeritate, de Elect. in Sext.* & Iurisconn. *in l. 1. §. fin. & l 2. & 3. de Ferijs, lib. 2. P. tit. 12.* Eò pertinent *c. 1. c. quaeris, 6. de aetat. & qualitat. ord. c. iniuriam, 60. d. c. fin. de Offic. Vicarij:* in quibus potest quis cogi per subtractionem beneficiorum, promoueri ad presbyteratum, & alios Ecclesiasticorum ordines, si qua sit caussa per quam non possit promoueri, alteri debet dari beneficium. Et Gloss. *ad Clement. vnic. ad verbum promoueri,* & ibi Panormit. *de Offic. Vicar:* tradunt pœnā *c. fin. de Offic. Vicar.* non esse sublatam per dictam Clement, vnicam, aut per cap. *licet canon. de Elect in Sext.* Id est, inquit gloss. quod etiam intra annum priuari possint, qui moniti non se promouerint ad sacerdotium. Ceterùm cùm dubitem, num iudex possit abbreuiare terminum seu beneficium temporis à iure concessum ad promotionem faciendam quòd iudex non sit supra legem; sed secundum eam iudicare debeat, *l. nemo, de Sentent. & interlo. omnium iud. cap. 1. de Constitut. cum simil. vt executor iuris. l. 2. post. originem, de Orig. iur. P. c. per tuas, 40. de Sentent. excommun.* dubito quoque, num ordinarius ante annuum tempus, possit beneficiatum ad ordinationem sacerdotij compellere. Quocirca si velimus vitare correctionem iurium dicendum erit, *iuxta Gloss ad d. c. licet canon. ad verb. priuatus,* quòd quando agitur de beneficio sacerdotali, post annum per non promotionem sine alia admonitione ipso iure vacat beneficium, *d. c. licet canon.* Si vero agatur de alijs beneficijs non sacerdotalibus vel non parochialibus, si habeant certum ordinem annexum, non induci vacationem per nō promotionem etiam post annum sine admonitione & sententia: quemadmodum, inquit, dū de Episcopatu agitur,

ad

egligentiam arguendam sine alia monitione, suffi-
mpus à canonibus constitutum, *c.1. circa finem*, 100.
ft. sed nec mihi hoc placet diffugium, eò quòd §. *in-*
a, c. cùm in cunctis, loquatur etiam de beneficijs curam
iarum annexum habētibus, ideò melius (vt opinor)
nus cum principio Glossæ *d. c. licèt canon, ad verbum,*
tus, olim factam fuisse tantum priuationem benefi-
ibentis curam animarum, per sententiam tantum
on promotionem iniunctam. Nunc verò post annū
on ante, ipso iure per non promotionem induci va-
nem ex Concilio Lugdunensi *in d. cap. licèt canon.*
d & expressè mihi videtur cautum in eodem Con-
in c. commissa. 35. eod. tit. in Sext. de Election per illa ver-
Commissa tibi parochialis Ecclesia, quamquam
ındem de anno transiuerit, quod infra ipsum ne-
is iuxta statutum generalis Concilij Lugdunensis
ıcerdotium promoueri, non est, nisi tunc demum
ex toto fuerit ipse annus elapsus censenda vacare,
potest antea alteri te nolente conferri verba quippe
notanda sunt. Quamquam tantumdem, &c. quæ adi-
ıt potestatem conferendi ordinarijs per non promo-
em, quamuis constet ex anno dato ad promotionē
xiguum tempus superesse, vt non possit promoueri.
o erit quòd licèt, certum sit conditionem extituram,
en expectandum est, donec existat. *l. huiusmodi legatum*
uando dies legat. ced. P. lib. 36. titul. 2. maximè in Pœnali-
& odiosis sanctionibus, *l. in illa stipulatione, & l. insulā*
de Verborum obligation. P. in quibus, si stipulatus sum
a certum tempus mihi ædificari insulam, sub pœna,
ıntum ex illo tempore elapsum fuerit, vt constet in-
llud quod superest, non posse ædificari insulam, ta-
n agi non potest ad pœnam, nisi totum tempus præ-
erit, quod ædificatum constitutum fuit: quamuis agi
sit ante diem, in quantum interest opus cœptum per-
um non fuisse, & imperfectum relinquis; sic intelli-
dæ leges alioquin superioribus contrariæ *l. hoc iure,*
si ita stipulatus esse, de Verbor. obligat. P. Nisi dicamus
a Speculatore in titulo de Obligationibus & solutio-

O nibus,

nibus, versic, quid si promisisti ante diem: pœnam quidẽ committi, sed exigi non posse.

9 Potest & alia ratio dari cur ante anni integri lapsum, non possit conferri beneficium per non promotionem, quód possit & die postremo dispensatio de non promouendo obtineri, vel à summo Pontifice, vel ab Episcopo, qui potest dispensare vsque ad septennium studiorum causa; dummodo prouisus promoueatur ad subdiaconatum, & Vicarium sui loco idoneum præponat Ecclesiæ parochiali, *c. cùm ex eo, 34. de* Elect. *in* Sex. *Clem. vt hi qui, de Aetat. & qualitat.* Vide Concilium Tridentinum *sessio. 7. de Reformat. c. 12. & session. 24 c. 12.* Sunt & subducenda ex anno vtili ad promouendum impedimenta legitima, quibus quis prohibitus est sine culpa sua promoueri ad sacerdotium, *dicto c. commissa 35. §. 1. de* Elect. *ibi, rationabili causa cessante, & ibi si promoueri iusto impedimento detentus, intra tempus non potuisti*: veluti si post impetrationẽ beneficij quod sacerdotium desiderat, intra annum efficiatur sine culpa sua irregularis, ex quo non potuit promoueri, puta si casu, vel morbo amisit oculum, vel manum; nam tunc nec priuandus, nec compellandus, *c. cùm in cunctis, § hoc. sanè, de* Elect, *& ibi Gloss.* Aliter autem si culpa propria incidisset in talem irregularitatem, quo casu priuandus esset beneficio, vt notat Gloss. *ad c. licèt canon, ad verbum, priuatus de* Elect. *in* Sexto. Et sic putat intelligendum *c. 1. de Aetat. & qualitat. ordinis.* Addit insuper dicta Glossa, eandem irregularitatem præcedentem impetrationem exprimi in impetratione debere, alioquin per eam non excusari à nõ promotione, quia eam tacere non debuit, *cap. quando. & cap. fin. 24. dist. c. exposuisti, de corpore vitiatis, cap. nisi cùm pridem. §. person æ, de* Renunciat. Posset etiam excusatio legitima esse promotionis non factæ, si prouisus non potuit adipisci possessionem pacificam: puta quia lis ei mota est, *dicto c. commissa, de* Electio. *in* Sext. Item *vt ibi Glossa notat, ad verba, iusto impedimento*, si post possessionem adeptam pacificam, per totum annum ægritudine detentus fuerit: vel si absens fuerit Episcopus, & commendatarias literas habere non potuerit: si Episcopus noluerit eum ordinare: ob

quas

quas & similes iustas causas si propter non promotionem collatum fuerit alteri beneficium, excipiet nō promotus ac iustè se defendet, eritq; secunda collatio improbanda *per c. cùm Bertholdus, 18. de Re iudica.*

Porro excusationem, quod quis non curauerit se promoueri intra annum ad sacerdotium, propter litem motam admittimus: ne, si presbyter factus cadens à lite & beneficio priuatus sit cogatur mendicare in opprobriū cleri, *cap. diaconi, 93. distinct.* litis enim dubius est euentus, *l. quod debetur, de Pecul.* P. oportet autem litem motam esse super titulo & iure beneficij. Nam de rebus beneficij mota, non videtur turbare titulum, vt ideo minus pacificè dicatur possidere, quemadmodum & pacificus intelligendus possessor, si statim non fuerit passus controuersiam, vel posteà per vnum aut duos menses, *vt ait Lapus per cap. fraternitatis, de Frigid. & maleficia.* & ad hoc vt pacifica ad hunc effectum quæsita dicatur possessio, sufficit quod semel inceperit pacifice possidere, nec habetur ratio litis posteà ei motæ, *cap. dudum, de Electio. l. ex empto, de Act. emp.* P. aliter facilè posset quis sibi litem confingere aut certè faciliùs quàm nunc fiat, cùm dolosè supponuntur noui impetrantes, non alia de causa quàm suspendendę promotionis, vel piscandi aliud pinguius beneficium, & ita dolo malo: quem forsan in alijs quis diceret bonum dolum, si id ageretur vt euitaretur mala de supponente suspicio, & bono animo, *l. at qui natura, §. cùm me, de Negot. gest.* P. 10

His obseruatis resoluemus, in summa, beneficium tertio loco vacare ipso iure per non promotionem intra annum, beneficio requirente sacerdotem, quare nec post annum, prouisus poterit illud coram ordinario renunciare, aut permutare, quia vacat: ideo in vim resignationis non poterit ordinarius conferre, nec vti clausula collationis, vel aliàs quouis modo vacet, quæ tamen adijci cum possit solum à summo Pontifice, poterit & efficere in renunciatione permutationē coram eo facta, vt prouisio sustineatur, *vt notat Rebuffus in practica beneficiorum, in formula signaturæ, & in titulo de requisitis in* 11

literis collationis, numero. 16. per capitu. 2. de Praebendis. in Sexto.

12 Quartò autem in causa electionis beneficium vacare poterit multipliciter: veluti primum, si electus intra mẽsem, à tempore electionis ei presentante, aut si intra tempus sibi præstitutum, electioni non consenserit, vacat prælatura, *c. si religiosus, de Elect. c. quam sit, de Electio. in Sext.* nisi conditionis eius sit electi persona, quæ non possit præstare consensum sine licentia superioris; quo casu longius templis concedendum, in quo commodè possit per electores à superiore consentiendi peti licentia, quo elapso, electus iure priuatur, & possunt electores de nouo eligere, *c. si electores, de Elect. in Extrauag. commun.* item secũdò, si electus intra tres menses non consensum electioni præstitum, non petierit confirmationem, priuatur iure quod habuit per electionem, *c. quàm sit, de Electi. in Sexto.* Et tertiò vacabunt beneficia Episcopi electi, post consecrationem, aut post menses datos ad consecrationem obtinendam, *c. cùm in cunctis, § cùm verò, de Elect. Supra autem c. 24.* dum ageremus de quinto modo vacandi apud sedem Apostolicam. disputatum ab interpretibus, monuimus an vacatio potius à tempore adeptæ possessionis pacificæ, quam à confirmatione fieret: sed tamen in omnibus istis temporibus peremptorijs, excipienda erit causa iusti impedimenti quæ excusat. Impeditus enim non differt, *cap. quia diuersitatem, de Concession. præb. sic in Clem. 2. §. attendentes, §. si itaque, de Stat. monach. statutum.* vt ad regimen Abbatiarum assumptæ, in monasterijs in quibus Abbatissæ sunt solitæ benedici, infra annum à suæ confirmationis tempore computandum, munus benedictionis suscipiant: alioquin à iure suo, nisi sit causa rationabilis, prorsus se nouerint cecidisse, per illos ad quos id pertinet, prouisione de Abbatissa monasterijs ipsis canonicè facienda *notanda verba, nisi sit causa rationabilis.* Quẽadmodum & electio Episcopi, quæ facienda est intra tres menses, extenditur ex iusto impedimento & causa vltra ad plures menses, sine periculo priuationis iuris electorum, *c. ne pro defectu, 41. de Elect. c. de Syracusana, 28. & c. benè nouit,*

notit, 61. dist possunt dici impedimenta ægritudo, viarum periculum, bella, superioris causa, Curiæ frequens mutatio, *Gloss. ad d cap. quàm sit §. fin. ad verbum, impedimento*: lege quoque impedimenta excusationem præbent posita *in l. 2. Si quis cautio. P. cap. significante, 6. de Pignorib. c. cùm parati, de Appell cap.* Episcopus *ad Synodum, 18. distinct.* Quartò, si electi ad regimen Ecclesiarum, ante cõfirmationem electionis de illis celebratæ, se ingerant administrationi Ecclesiarum, vel eam sibi committi, tanquam procuratoribus seu œconomis procurauerunt per se vel per alium, pro parte, vel in totum, iure si quod per electionem quæsitum illis fuerit, eo ipso priuati sunt, *c. auaritiæ, 5. de Elect. in Sex. & ibi Gloss. ad verbum privatos, ait*, olim fuisse priuatos ex eo casu per sententiam, hodiè verò ipso iure. Ad causam electionis quoque quinto loco pertinere videtur quod dicitur *in cap. cupientes, 16. §. cæterum, de Electio. in Sext.* quod si electores electione facta per concordiam, vel in discordia intra octo dies postquam commodè poterunt, non præsentent electionem electis, qui culpabiles ex ipsis in hoc extiterint, omnibus beneficijs suis quæ in ipsa Ecclesia de cuius pastoris electione agitur obtinent, per triennium continuum ex tunc inchoandum, ipso iure declarantur suspensi: ad quæ si intra illud tempus se propria temeritate vel alio quæsito colore ingesserint, ipso iure illis perpetuo priuantur. Subinde qui opponit aliquid electioni factæ, vel appellat ab ea proponẽs aliquid contra formam electionis, vel contra personam electi, si deficiat in probatione, à beneficijs quæ habet in Ecclesia de cuius electione agitur fit per trennium suspensus, & si intra triennij tempus propria authoritate administrationi illorum se immiscuerit, ipso iure illis priuatur, *in c. 1. §. fi. de Elect. in Sex.*

Beneficia rursus quinto loco, ipso iure vacabunt absq; delicto, quæ quis de facto possideat, si illa sine dispensatione possideri non possint; que tamen legitima ostendi non possit nec eius titulus intra tempus exhibitioni constitutum ab ordinarijs Episcopis, quibus authoritate Apostolica munus hoc de titulis & dispensationibus in-

quirendi delegatum est: quibusque si fidem non faciant ita vacare censentur beneficia, vt à collatoribus alijs conferri possint, *c. ordinarij locorum, 3. de Offic. ord. nat. lib. 1. Sex. ti. 14.* *c.* quia beneficium sine canonica institutione possideri non potest, *c. 1. de Regul. iur.* sic non exhibita dispensatione duo vel plura beneficia ab eodem possideri non poterunt, cùm pluralitas sit iuribus inimica, *c. quia nonnulli, de Cleric. non resid. tota 21. quæst. 1. cum similib.* Hic tamen erit obseruandum ne possit obijci regula de pacificis possessoribus triennalibus. Quod cùm sæpe disputatum fuisset in Rota, tandem conclusum, regulam de Triennali possessore non molestando, habere locum in possidente duo beneficia curam animarum habentia per triennium, & sic in incõpatibilibus, imò & in beneficio possesso à non promoto per triennium, & dantur plures huius sententiæ rationes *per Ludoui. Gomesium ad regulam de Triennali possessor. quæst.* 10. ibique comprobationes, & contrariorum rationum reiectiones, *& Gloss. antiqua ad eandem d. regul. Cancell.* notat habere illam locum in beneficio possesso, quod alioquin ipso iure vacaret, vel per sententiam priuatione facta: *argum. l. in rebus, 4. §. fin de Precar.* Ratio principalis est, quòd illa regula de Triennali possessore, excludit tantum duos casus, in quibus locum non habet; nempe si per simoniam, vel intrusionem possessionem quis nactus sit, & exceptiones in non exceptis firmant regulam, *l. nam quod liquidè, de Penu lega.* Deinceps & rationes quibus præscribendi causa subnixa est, habent locum in incompatibilibus, & obtinent vim dispensationis, nempe vt lites finiantur, *vt dicitur in dicta regula & c. finem litibus de Dolo & contumac. & l. properandum, C. de Iud.* Item ne domina beneficiorum sint sub incerto, *l. 1. de Vsucap. P.* certiq; sint proprij Pastores, qui mercenarijs à Deo præferuntur.

14 Sextò, vacat ipso iure beneficium, & veluti ex quasi delicto adimitur, si is qui litigat de ipso, sequestratione de eo statuta, sequestrationem impedit, vel fructus sequestratos quoque modo præsumpserit occupare: idque vltra sententiam excommunicationis in quã incidit; *Clem. 1. de Sequestra. possess.*

Septi-

Septimò, qui propria authoritate alio possidente, beneficij possessionem nactus fuerit, priuatur ipso iure beneficio, *c. eum qui, de Præ. propter violentiam & vim. l. extat. Quod met. caus.* P. *cum simil. ibi nota. & ita etiam nominatim statuit* Franciſ. *primus rex Galliar. eius nominis, edicto lato* 1539. *articul.* 60. 15

Octauò, est casus *in cap. vnic. ambitiosæ, de* Reb. *Eccles. non alien in* Extrauag. *commun.* vt qui alienat immobilia quomodocunque sui beneficij, sine authoritate summi Pontif. vel superioris, censeatur ipso facto priuatus Ecclesia cuius bona alienauerit, quæ absque vlla alia declaratione vacare censetur vt possit à collatoribus conferri, & nihilominus alienata possint reuocari. P*aulus Papa* 2. *constitutionem edidit hanc anno Dominicæ incarnationis* 1468. *Calendis Martij* P*ontificatus sui anno* 4. 16

Nonò, beneficium datum in commendam per Episcopum, si Ecclesia parochialis post sex menses à commenda, liberum est, & alij dari potest, quia commenda illa in vlterius tempus dari vni non potest, *c. nemo deinceps, de* E*lect. in* S*ext.* Notandum tamen in hoc casu, ex defectu temporis commendæ Episcopalis, non propriè dici vacare Ecclesiam ex persona commendatarij, sed ex causa qua vacabat antequam commendaretur, quia hic commendatarius est tanquam procurator qui administrationem habet Ecclesiæ tantum, *c. relatio,* 21. *q.* 1 *c. cum nobis olim,* 2. §. *fin. de* E*lect.* Contrarium tamen dicemus de commenda quæ datur à summo Pontifice in perpetuum hodiè & veluti in titulum; vnde & vero titulario æquiparatur commendatarius, *vt docet* R*ebuffus in tract. de* P*acifi. possess. à num.* 5. *vsque ad* 50. & G*loss. ad d. c. nemo deinceps, ad ver. commendare; de* E*lection. in* S*exto.* 17

Decimò, per professionem regularis vitæ ipso iure vacat beneficium post annum probationis, postquam ingressus est beneficiatus religionem: & intra annum, etiamsi eo tempore expresse eius accedat assensus, id est, si elit ex integro vitam mutare, & renunciauerit beneficio, vel expressè professionem fecerit seu scienter habitum professorum receperit; aliter non, nisi post annum 18

probationis professione facta: quo casu & tanquam vacans alij conferri potest, *cap. beneficium illius*, 4. *de Regul. libr.* 3.. *Sexti. titul.* 14. *cap. ex transmissa*, de Renunc. *canon* 1. *Gonsaldus*, 17. *quæstio.* 2. *& habetur in regula Cancellariæ* 44.

DE VACATIONE BENEFICIORVM IPSO IVre, inducta ex causa delicti possessoris: & de effectu vacationis ipso iure.

CAPVT XXVI.

1 *Quomodo per simoniam vacet beneficium ipso iure: & de triplici simonia, & de ea quæ non est commissa à possessore beneficij.*

2 *Num simoniacus amittat alia beneficia sine simonia obtenta.*

3 *Num poßint beneficia simoniaci impetrari, ante simoniam declaratam.*

4 *A laico beneficij inuestituram impetrasse, pro simonia & hæresi habitum.*

5 *Hæreticus quomodo ipso iure priuetur beneficio.*

6 *Schismaticus quomodo ipso iure priuetur beneficio Ecclesiastico.*

7 *Homicida quando priuetur ipso iure suis beneficijs.*

8 *Occidens suæ Ecclesiæ rectorem, ipso iure priuatur beneficijs Ecclesiasticis: item si parentes occidat.*

9 *Non autem si alios occidat, ipso iure priuatur, sed priuandus est.*

10 *Cardinalem vel Episcopum, persequens, vel consentiens persequentibus, ipso iure priuatur suis beneficijs, si iniustè hoc agat.*

11 *Includens beneficiatum, & cogens eum beneficium suum renunciare, ipse quoque ipso iure suis priuatur.*

12 *Falsarij literarum Papæ, an beneficia vacent ipso iure.*

13 *Beneficium quod vacat ipso iure, est impetrabile.*

14 *Priuatus ipso iure beneficio non facit eius fructus suos.*

15 *Et amittit dispositionem beneficij.*

16 *Nec agit petitorio.*
17 *Neque beneficium quo quis ipso iure est priuatus, impetrabile est per mortem eiusdem.*

EXpedita parte vacationis ipso iure extra delictum, videamus quomodo vacet beneficium ipso etiam iure per delictum. Quod pluribus modis potest acccidere: primum ex crimine simoniæ, *decis. Tholosanæ capellæ* 438. *Felinus ad ca. in nostra, de Rescript.* quod olim non ipso iure, sed per sententiam inducebat priuationem, *c. presbyter*, 1.*q.*1.*ibi*, *Ecclesia priuetur*, *c.* 2.*de Concess.præben.* Hodiè beneficia simoniacè impetrata vacant, & impetratio per simoniam obtenta nulla est, nec collatio valet, *cap. cùm detestabile*, 2. *de Simonia, in Extrauag. commun.* Vt neque, inquit, prouisi possint fructus suos facere, sintque vltra excommunicati, nec possint absolui ab excommunicatione ab alio quàm à summo Pontifice, nisi in solo mortis articulo, & teneantur ad fructuum restitutionem cum periculo animæ suæ perceptorum. Iubetur & *in c. insinuatum*, 13. *de Simon.* vt si quis sit notoriè diffamatus habuisse simoniacum ad beneficiorum ingressum, adimatur ei beneficium (id est, possessio beneficij, cùm ius nullum habeat) si verò occulta sit simonia, ex qua tamen infamia laboret, debeat se purgare canonicè. Neque etiam iuuatur temporis præscriptione, qui habuit ingressum per simoniam, per regulam Cancellariæ, de Triennali possessor. quia habet vitiosum ingressum, *can. ordinationes*, 113. *& seq. sunt nonnulli*, 1. *quæst.* 1. cùm pacta simoniaca, imò pretium, fauor, & obsequium, pro beneficio reijciantur, *ibidem, & in ca. cùm pridem, & fin. de Pact. cap. constitutus, de Transactio.* Intelligimus tamen hîc de simonia reali non mentali, & de ea quæ consistit in dando vel accipiendo, & sic sæpè iudicatum fuisse in Rota tradit Ludoui. Gomes, *ad d. regulam de Triennali possess. q.* 12. verba enim cum effectu intelligi debent *ca. relatum, de Cleric. non resid.* Intelligetur quoque, de conuentionali, seu de ea quæ in promissione fit, vt eodē notat Gomes per eandem rationem quòd verba cum ef-

fectu intelligi debent, *d.c. relatum, de Cleric. non resid. & l. si quando, de legat.* 1. P. Et cùm æquiparantur dare & promittere pro beneficio. *Panorm. & Felin. ad c. tua nos, de Simon.* sic vera putatur simonia realis, & conuentionalis, quæ maius crimen habent quàm mentalis, quæ per solam pœnitentiam, vt dicunt omnes, *ad c. fin. de Simon.* elui potest: quod & ibi textus probat. Quamuis enim nomine simoniæ generali, contineatur mentalis, cum reali & conuentionali, *dicto cap, sunt nonnulli,* 1. *quæst.* 1. tamen propriè realis & conuentionalis solum continentur, *iuxta cap. cùm super, de Confessis. cap. Matthæus, de Simonia. Panorm. ad cap. cum clerici, de Pact.* Neque etiam solæ preces in dubio emissæ, inducunt simoniam punibilem, *c. tua, cap. cùm essent, de Simon.* Quamquam in beneficialibus actus reciproci facio vt facias, vel, do vt facias, inducunt simoniam, *iuxta tradita per Corneum, consil fin. & per interpretes ad c. pastoralis, de Rescript.* & ita iudicatum fuisse tradit Gomes in citato loco. Attamen singulare est quod notat idem Gomes *in fine quæstio.* 12. *ad regulam Cancell. de Triennali possess.* quòd illi qui sola conuentione simoniam, committunt, beneficio non sunt ipso iure priuati, sed priuandi per sententiam, nisi simonia realiter dando vel accipiendo committatur, *vt latè probat Guillelmus sen Collectaneus, in collectio. decisionum tit. de Constit. decis.* 5. Nec hîc sequendus Petrus Ancharanus dum in consil. 293 ait, indistinctè simoniacum non esse priuatum ipso iure beneficio, & cõsequenter habere titulum coloratum: vel intelligendus est loqui de simoniaco occulto, & quandiu occultus est, quia Ecclesia non iudicat de occultis. *c. nobis, de Sent. excom. c. vnic. vt Ecclesiast. benef. sine diminutio. conferan.* Paria enim sunt secundum iudicium exterius, non esse vel non apparere, *l. in lege, de Contrah. emp.* P. ideo simoniacus eo modo quãdiu occultus est, censetur vel præsumitur habere titulum coloratum, ex communi præsumptione, quòd bonus quilibet habeatur donec de contrario liqueat. *cap. fin. de Præsumption.* Aliter Simoniacus manifestus, & ipso iure priuatur beneficio, & dicitur detestabilior omni peccatore, *c. tanta est, c. per tuas, de Sim.* grauissimum enim scelus,

ius, de quo vide quæ diximus *lib.33. Syntag. c.13.* & pucherrima & notabilia. Quæri tamen posset, num Simoniacus possit priuari beneficio, ratione cuius non ipse sed alius simoniam commisit? Et Respondetur non posse posslideri beneficium ad quòd simoniacè quis electus est; neque ita electus alio committente simoniam iure electionis gaudet: sed debet dimittere tale beneficium. Atque in prælaturis eo modo obtentis non potest quis ab Episcopo superiori dispensationem habere in inferioribus beneficijs contra, *c. pæn. de Elect.* & ibi Panorm. ait ibidem, ideo beneficio priuari ipso iure. Idipsum dixit *in ca. nobis, de iure patron.* sententiaque eius approbata est per Rotam, *vt tradit Lud. Gomes, ad Regul. de Trienna. poss. in mense Martio* 1536. Sunt quædam quæ licet non imputentur ad pœnam impediunt tamen sacramenti signaculum: ambitio quippe parentum non imputatur filio ad pœnam, obest tamen ei ad munus Ecclesiæ accipiendum, *cap. si quis insaniens, 12. §. fin 15. quæstio. 1. cap. 1. quæstio. 5.* Si tamen quis data opera in odium electi commiserit simoniam, vt per eam electus iure suo priuaretur, non ei nocebit inscio; vel nec etiam scienti, si reclamauerit. *c. tuis literis, ex insinuatione, de Simon.*

Quærit & rursus Angelus Clauasius, *ad verbum simonia.* 6. an qui in beneficio commisit simoniam, alijs priuetur quàm per simoniam adeptis & possessis? Respondetur simoniacum suspendi à beneficijs, & interdum deponi per sententiam, *cap. sanè quisquis, 15. quæstio. 3. cap. inquisitionis de Accusation.* & Papus *Tomo 3. notariorum lib. 2. pag* 90. tradit, quod ad priuationem beneficij alicuius sufficit, quod is in alio beneficio commiserit simoniam, eaque de causa priuabitur non solum beneficio empto, sed etiam alijs beneficijs; quia simoniacus est incapax possessionis beneficiorum vt infamis, nisi absolutus, aut dispensatus fuerit cum illo, *cap. ex diligenti, 17. & ibi Gloss. ad verbum, infamia, de Simon.* Occultus simoniacus suspensus etiam erit quod ad se pertinet non quò ad alios, sed suspendendus; *cap. 1. & 2. 1. quæst. 3.* Vnde si renunciat beneficio ita acquisito, potest vti ordine suo, post peractam pœnitentiam, & 2

alijs

alijs beneficijs licitè habitis: at eo beneficio in quo simonia commissa est retento, non potest agere pœnitentiam *c. inquisitionis, de Accusati.* Quod si manifestus sit simoniacus suspensus est quoad se pertinet & quoad alios ipso iure, *c. præter hoc, §. verum, vers. officiorum, 32. distinct.* & quamuis beneficium renunciet vel dimittat, tamen eget dispensatione at quilibet notorius criminosus, *c. fin. de Tempor. ordinat.*

3 Praxis in Gallia obtinuit aliquando, vt beneficia vacātia per simoniam impetrari etiam ante declarationem simoniæ possent, atque possessionem nancisci & defendere impetrantes contra antiquum possessorem simoniacum possent. Et si ipse intercederet vel se opponeret, sufficeret lite introducta, per titulum, acta, & testes, docere de Simonia. Quod & puto adhuc obtinere non obstante constitutione Regia edita in Comitijs Aureliæ habitis, articulo 4. quæ vetat, iure deuoluto conferri alicuius beneficia per eius incapacitatē, nisi incapacitate prius declarata. Quippe quod incapacitas præsupponit titulū possessoris: at simonia nullum dat titulum, ob vitiosum ingressum, vt diximus.

4 Inter simoniacas prouisiones habitum est, accipere à laicis beneficijs inuestituram, vnde & Henrici 4. Imperatoris tempore, qui sibi mordicus inuestituras vendicabat, dicta est Henriciana hæresis, vt scribit Abbas Vspergensis, & ob illam simoniam & alia quædam, fertur illi ademptum ab electoribus imperium & datum filio eius Henrico, *vt scribit Helmoldus in Chronicis Sclauorum, c. 32.* Extat & constitutio ex concilio Parisiensi, *c. 8. in c. si per ordinationem, 5. sub 63. distinct.* vt si quis per ordinanationem regiam, honoris scilicet Episcopalis, culmen peruadere nimia temeritate præsumpserit, à comprouincialib. loci illius Episcopis recipi nullatenus mereatur, quem indebitè ordinatum cognoscunt, &c.

5 Secundò, ob crimen hæreseos; si quis manifestus sit hæreticus priuatur beneficijs & officijs Ecclesiasticis, *cap. ad abolendam, de Hæretic.* vbi Glossa notat, manifestum hæreticum dici, qui se talem esse profitetur & asserit, vel qui

pro tali damnatus est, vel qui prædicat dogma hæreticũ, aut asserit vel defendit. Eadēq; dicenda de his qui cõsentiunt fauentque hæreticis, aut eos defendunt, qui hæreticorum pœnis puniuntur, *c. excommunicamus, de Hæretic. cū. vt commißi, eod. tit. in Sex.* Ratio posset esse, quòd bona hæreticorum fisco addicantur ipso iure, *c. cùm secundum leges 19 de Hæret. l. 4. C. de Hæretic. & lib.* 16. *Codi. Theodosia. tit. 5. l.* 43 52 54. ita & vetitum, vt qui impugnant Ecclesiam, ne nomine aliquid Ecclesiæ possideant, *c. quo iure, §. leguntur,* 8. *distinct.* Ita & hæretici, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filij vsque ad secundam generationem, ad nullum Ecclesiasticum beneficium vel officiũ publicum admitti debēt quod si fiat, factũ declaratur irritum & inane, *c. 2. § hæretici, de Hæretic. in Sex.* imò qui ad preces harum personarum dignitates, personatus & alia quæcunque Ecclesiastica beneficia fuerint assecuti, priuantur acquisitis, *per d. c. 2. §. ad hoc quoscunque, de Hæretic. in Sext.* Notat Præpositus post Dominicum *ad dictum c. quo iure, 8. dist. & Compostellan. ad c. quod sicut, de Electiõ.* crimen hæreseos, facto inducere beneficij priuationem; Idipsum Ancharan. *consil.* 288. *incip. vltra alia solemniter:* Felinus ad *cap. 2. de Rescript.* Nicolaus de Milijs *in suo Repertorio.* Panorm. post Innocentium *ad c. inter dilectos, de Excessi. prælat.* Refert Papus *libr. 3. Rhapsod. aresto. titul. 6.* duo aresta Curiæ supremæ Parisiorum, quibus iudicatũ fuit impetrata beneficia tamquam per hæresim vacantia, rectè etiam ante declarationem hæresis impetrata videri, dummodò vocentur in adeptione possessionis controuersa, priores possessores, ex quorum hæresi fuerunt collata; vt sciatur num se esse nouæ religionis, quæ hæresis est, asseuerent; nam si denegent non damnati, relinquitur eis restitutionis ad beneficium spes, *ex cap. 112. omnes cuiuslibet, 1. quæstio. 1. & ex capitu. 1. §. fin. de Præscription.*

Si quis etiam in schismate adhæserit Antipapæ, suis beneficijs censetur priuatus, secundum Iacobinum *in Tractat. feudorum, in verb. de adhærentibus.* Rebuffus *ad titul. de Regia ad prælaturas nomina. §. monasterijs, ad verbum, vacantibus,*

tibus, in 31. modo vacandi. in Concordat. qui & id probari putat *per cap olim, de* Accusation. Et notat, solere Papam priuare beneficijs adhærentes Antipapæ, & breui manu, quando notoria est adhæsio, etiam illis non vocatis alijs conferre beneficia.

7 Tertiò, vacat beneficium ipso iure homicidio per assassinum, vt dicunt, facto, quod probatur ex Concilio Lugdunensi, *cap. 1. de Homicid. in* Sexto, cuius summa; vt quicunque princeps, prælatus, siue alia Ecclesiastica secularísve persona, quempiam Christianorum per assassinos interfici fecerit: vel etiam mandauerit, quamquam mors forsitan ex hoc non sequatur: aut assassinos receptauerit, vel defenderit seu occultauerit, excommunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio, incurrat sententias ipso facto: & illa liberè alijs, per illos ad quos collatio pertinet, conferantur, &c. sit diffidatus omni populo Christiano, &c. Concilium ibi Lugdunense de assassinis tantum loquitur. Assassini proprio nomine Arsacidæ dicti ex genere quodam Persarum tēpore Innocentij 4. qui cùm impietatis essent Mahometicæ coniurarunt in necem Christianorum tanta cum pertinacia; vt sibi persuaderent vitam se consecuturos æternam, si aliquem ex Christianis necassent: Et ideo, quo scelus facilius hoc nefandum implerent; discebant Christianorum idiomata; vt cùm dedicissent, possent proditoriè incautos, & non sibi prospicientes tollere, nihil metuentes mori, si id executi deprehenderentur: *vt ait Paulus Aemylius in 5. in Ludouico Iuniore. & lib. 7. in diui Ludouici vita. & Polydor. Virgil. lib. 16. historiæ Anglicæ.* Arsaces primus rex eius nominis Parthorum, successoribus regibus nomen dedit, qui ideo Arsacidæ dicti, *de quibus Iustinus ex Trogo, lib. 42. & 41.* Ille Arsaces post annum 100. Alexandri Macedonis, *vt scribit Nicephorus;* libertatem Parthis restituit, cuius deinceps posteri imperium tenuerunt annis 400. vsque ad Artabanum postremum, subiugatis Medis & Persis. Artabanum autem Artaxerxes Persa deuicit, & Persis veterem Imperij gloriam & nomen restituit. Remanserunt tamen plures ex illa regum familia qui postea

ſteà Mahumetani facti, Chriſtianorum nomen & perſonas irreconciliabili odio proſequebantur : de quibus prædicta conſtitutio Lugdunenſis *in cap. 1. de Homicid. in Sext.* Sic Ioannes Andreas Archid. *ad d. c. 1.* & Aretin. *conſi. 163.* & alij & Gloſſ. *ibidem, ad verbum Formidantes,* dixerũt, prædictam conſtitutionem habere tantum locum in illis qui aſſaſſini dicebantur & mittebantur à domino cui ſubijciebantur. At Iulius Clar. *lib. 5. Sententia. iuris, §. aſſaſſinium,* adfert plurium interpretum authoritatem, qui tradunt diſpoſitionem *c. 1. de homicid. in Sext.* habere locum non tantum in eo genere hominum qui ex Perſia aſſaſſini vel Arſacidæ dicebantur, ſed etiam in alijs qui occidi Chriſtianum pretio mandant, vel fideli vel infideli: requiri tamen quòd interfectus fuerit Chriſtianus, quod & aſſerit Alexander *conſil. 166. incip. videretur fortaſſe, volu. 7. Angel. conſil. 14 incip. Nos Car. lus, &c.* Quæ tamẽ vera putanda ſunt per ſimilitudinem. Siquidem aliter conſtitutio tantum lata eſt de aſſaſſinis ; & in eos qui miniſterio Arſacidarum vtebantur ad necandos Chriſtianos proditoriè, ne ipſi id egiſſe viderentur, quod per infideles fieri iubebant Pretio necare hominem grauiſſimũ crimẽ & capitale habitum, *in l. Cicero, de pœn.* P.

Quamobrem & per ſimilitudinem, ſi beneficiatus rectorem ſuæ Eccleſiæ occiderit, prorſus declaratur ſuo beneficio ipſo iure priuatus. *in cap. in quibuſdam, 12. de Pœnit.* idipſum & ait habere locum Felinus *ad c. inquiſ. de Accuſa.* ſi occiderit clericum, vel parẽtes, aut alterum eorum, vel fratres. Videndus Ioannes de Anania *conſilio 63. incip. præſuppoſito.* 8

Aliter Homicida quamquam propter irregularitatem non poſſit conſequi beneficia de nouo ſibi collata ; tamen iam tunc poſſeſſa & collata perſuperueniens delictum homicidij, ipſo iure non amittit: niſi poſt ſententiam & priuationem expreſſam. *Panorm. ad cap. vlt. de Exceſſib. prælat. Innocentius ad cap. cùm noſtris, de Conceſſion. præben. Bald. ad l. cum fratrem, de His quib. vt indignis.* C. *Philippus Decius, conſil. 166. incip. Ego Philippus, 1. volu. Diaz de Luco in practic. criminali canonum, cap. 88. Rebuffus tractat. de pacif. poſſ.* 9

possesso.num 261.262.263.264. Ioannes de *Anania, ad cap. fin. de Homic. Iulius Clarus 5. sententiarum iuris, §. homicidium. nume. 21. probat & cap. clericis, 5 Ne cleric vel man. sec. neg. se immisc. ibi, qui truncationem membrorum vel per se vel per alium intulerit, honore priuetur quem gerit in Ecclesia: & in cap. ex literis, 10. de Excessib prælat.* Episcopus qui consentit directè vel indirectè homicidio seu suspensioni furis, qui in ferri candētis pro innocentiæ probatione defecerat, debet cedere Episcopatui, aliter eo priuato, alij conferetur. *facit & cap. 2. de Cleric. pugnant. in duello.* Et hoc ipsum verum esse putant, etiamsi homicidium factum fuerit ex industria per insidias, dicunt De guet à pens Galli, vt non priuetur homicida beneficijs ipso iure sed per sententiam. *Aufrer. decisio. 207. Col. ad c. inquisi. de Accus.* Singulare quoq; illud, vt quāuis homicida fuerit de homicidio condemnatus, non dicatur ex eo solo beneficijs priuatus, nisi expressè per sententiam illis priuetur. Præpositus *in c. studeat, 50. distinc.* facit c. fraternitati, *6. de Cleric. excommun. minist.* dum dicitur, vt si propter suos excessus excommunicatus celebrat, possit spoliari beneficio: vnde colligitur, per condemnationem non fuisse priuatum. Id asserit & Bald. *ad l. cùm fratrem, de His quib. vt indign. Aufrer. decis. 436. incip. item & catera an si contra.* Multo magis reus homicidij factus non censetur ante sententiam priuatus beneficijs: vix autem accidit vt in sententia condemnationis homicidij potissimum ex insidijs facti non interueniat priuatio, quia quandocunque homicidium committitur per clericum facto, præcepto, linguâ, consilio, seu adhortatione, homicida est ab ordine & gradu deponendus, *Gloss. ad capit. sicut dignum, §. clericos, ad verb. concilium, de Homicid. cum simi-lib. ita nota. textus in cap. cùm non ab homine, de Iudic. cap. inquisitionis, de Accusat. c. 4. miror, 50, distinct.* Nisi forsan tam atrox sit homicidium, vt clericus homicida sine degradatione condemnetur à Curia seculari morte. Is enim priuare beneficijs sua sententia non potest: quamuis post condemnationem vltimi supplicij, remittat ad forum Ecclesiasticum, ante executionem, pro exauthoratione vel degradatione facienda.

Quartò

Quartò, vacat beneficium ex delicto ipso iure; in specie, *cap. fœlicis, de pœnitent. in Sext.* quando quis persecutus fuerit Cardinalem hostiliter, vel percusserit, aut cœperit, vel socius fuerit facientis, aut fieri mandauerit, aut factũ ratum habuerit, aut consilium dederit, aut fauorem, vel posteà scienter facientem receptauerit, vel eundem defenderit, vt sicut reus læsæ maiestatis sit infamis, diffidatus, intestabilis, &c. etsi quod beneficium vel officium Ecclesiæ habeat, si eis ipso iure priuatus, & possit conferri liberè, &c. & ad beneficium & officium Ecclesiasticum in posterum sit inhabilis. Simile statuitur *in Clem. 1. de pœnit.* de eo & beneficijs eius qui persecutus est, occidit, aut consilium & fauorem dedit persequentibus aut occidentibus Episcopum, vt priuetur ipso iure beneficijs quæ habet in Ecclesia eius Episcopi, & possint liberè alijs conferri. Quod tamen olim fiebat per sententiam si necati essent Episcopi à beneficiatis, *cap. ad aures, 10. ca. in quibusdam, 12. de Pœn. apud Gregor.* Notat tamen Gloss. *ad d. c. fœlicis, ad verb. percusserit, de Pœnit. in Sexto,* intelligi Decretalem, quando illa facta essent iniustè contra Cardinalem, non etiam si se defendendo; quo casu cesserat dispositio & pœna, *c. significasti, 2. de Homic. cap. si verò, 3. de Senten. excom.* permittit defensionem ius naturale, & lex. *l. vt vim, de Iust. & iur. P. cum simil. ibi nota.* & qui authoritate legis facit, pœnam non meretur, *c. qui peccat, 23. quæst. 4. l. Gracchus, ad leg. Iul. de Adulter. C.*

Quinto, qui veros Ecclesiasticos cœperit, & captos sua beneficia renunciare coëgerit; si prælati sunt, suspenduntur per triennium à perceptione fructuum Ecclesiarum suarum: si inferiores, eo ipso obtentis beneficijs sunt priuati, *Clem. multorum, 2. de Pœn.* renunciationibus, vt ibi dicitur, nihilominus etiam per superiorem receptis & ratis habitis, nullis existentibus. 11

Sextò, propter falsum commissum in literis summi Pontificis beneficiatus priuatur suis beneficijs, *c. ad falsariorum, de Crimi. fals.* quod caput intelligunt interpretes de priuatione ipso iure: quamuis textus non meminerit: sed declaret priuandum. Sicque intelligit de ipso iure loqui- 12

Sex. in decis. capellæ Tholosan. 436. Rebuffus tractat. de Pacif. possessor. num. 261. 262. latius posteà in effectu 1. vacationis per sententiam.

Quartus effectus, quod priuatio ipso iure, agenti pro eo quo priuatur beneficio, in petitorio obijci possit causa ex qua priuatus, vt quia hæreticus, *Panormitanus. ad c. inter dilectos, de Excessib. prælat. Bernard. Diaz. in practica criminali canonum, c. 106.* 16

17 Quintus effectus, quando moriente reo criminis ex cuius delicto ante mortem vacabat beneficium, non debet beneficium impetrari per mortem; quia per mortem nõ vacat, cum ante vacaret, sed ex causa delicti; vel quasi, vt per hæresim, per non promotionem, &c. contrà in beneficijs quæ non adimuntur nisi per sententiam, quæ in reatu mortuis possessoribus, ante priuationem, impetrari possunt per mortem. *Gloss. in dicto cap. 2. ad verbum, finita, Vt lite penden. in Sexto*, cùm & morte rei si sit lis, de reatu, illa etiam extinguantur & crimen. *cap. quorundam*, 23. *distinction.*

DE VACATIONE BENEFICII IPSO facto tantùm.

CAPVT XXVII.

1 *Modi vacandi ipso facto tantum; sunt per retentionem.*

2 *Per coactam renunciationem.*

3 *Per absentiam.*

4 *Ante acceptationem collationis.*

Beneficia amittuntur seu vacant ipso facto tantum; & non iure, quando quis priuatur detentione corporali, & tamen remanet titularius. Primò, si quis deiectus vi fuerit de possessione, *vt in c. accepta conquestione, 3. & c. olim, 18 de Restitution. spoliat. cum simil.* 1

Secundò, si legitime electus, fuerit coactus renunciare iuri suo per terrorem incussum à populo, *c. ad aures, 3. de His quæ vi metúsve causa fiunt. lib. 1. tit. 40. vel per metum principis. c. ad audientiam, 4. de His quæ vi met. fiunt.* 2

AMittuntur & vacant beneficia ipso iure & facto, quando nec ius, nec possessio beneficij apud vllũ est. Quod accidit pluribus modis, quorum potiores per renunciationem, & per mortem titularij, *ca. susceptum, de Rescript. in Sext. cap. quamuis tibi, 38. de Praben. in Sexto, cap. fin. de Verb. signifi. in Sexto.* Dicamus primum de renunciatione: de qua & egimus *lib. 17. Syntagmat. capitul.* 17. vbi renunciationem definimus: iuris esse proprij remissionem; *secundum Cardinalem ad Rubric. de Renunciat. in Sext.* Inueniuntur synonyma & pro eodem actu renunciare, resignare, cedere: vt renunciatio, resignatio, cessio, *secundum Glossam ad Rubric. de Renunciatione. in Clemen.* quamquam inter Latinè loquentes & horum nominum aliæ possint esse significationes. Quemadmodum sæpius vsurpant renunciare pro simplici nunciare, referre, dictúm factúmve narrare: nec tamen respuit puritas recti sermonis, dicere renunciare: pro eiurare, dimittere, recusare, vt apud Ciceronem 3. *Verrina.* Atque idem Sthenio vehementer infensus, hospitium ei renunciat, domo emigrat. Dixit & idem ad Atticum, Renunciare conditionem, id est, *vt ait Ascon. Pedia.* Irritam nũciare. Sic apud Caium *in l. 2. §. in repudijs. & sequentib. de Diuor. lib. 24. P. tit. 2.* In repudijs (inquit) id est, in renunciatione comprobata hæc sunt verba, tuas res tibi habeto: item hæc tuas res tibi agito: in sponsalibus quoque discutiendis placuit renunciationem interuenire oportere: in quare hæc verba probata sunt, conditione tua non vtar: siue autem ipsi præsenti renuncietur, siue absenti per eum qui in potestate eius sit cuiúsve is eáve in potestate eius sit, nihil interest.

2 Vtimur & nomine resignationis pro renunciatione: & ita resignare aliquando inter probè loquentes, reddere est, vt apud Horatium *libro 3. carmin Ode 19. de fortuna.*

Si celeres quatit pennas, resigno quæ dedit.

Et 1. Epist. 1. Epistola.

Hæc ego si compellar imagine, cuncta resigno.

Tertiò, possemus dicere vacare beneficium ipso facto solum, quod pro derelicto habetur, non residentibus & absentibus titularijs. *c. 2. & 3. de Cleric. non residen.*

Quartò, vacare dicetur ipso facto, quandiu post collationem non fuerit acceptatum, vel non fuerit data realis possessio. *c. si tibi absenti, de Preb. in Sexto.*

DE VACATIONE SEV PRIVATIONE aut amißione beneficiorum, ipso iure & facto: & primum per renunciationem simplicem, & in fauorem certæ personæ.

CAPVT XXVIII.

1 *Renunciatione, & morte, ipso iure & facto simul, amittuntur beneficia: & renunciatio quid.*

2 *Resignare quid.*

3 *Cessio quid.*

4 *Renunciationis diuisio in tacitam & expressam: & de tacita.*

5 *Expressa quid.*

6 *Subdiuisio renunciationis, in puram, conditionalem; & quæ sit pura: & quare non poßit in conditional fieri coram ordinario.*

7 *Quomodo tamen propemodum in fauorem fieri coram ordinario poßit.*

8 *De renunciatione conditionali, & in fauorem certæ personæ: & quare non fiat coram alio quàm summo Pontifice.*

9 *Renunciatione in fauorem non admissa, remanet titularius resignans.*

10 *Et percipit fructus beneficij resignati, donec videat admissionem.*

11 *Quandoque vacatio inducitur ex renunciatione in fauorem.*

Amit-

AMittuntur & vacant beneficia ipso iure & facto, quando nec ius, nec possessio beneficij apud vllũ est. Quod accidit pluribus modis, quorum potiores per renunciationem, & per mortem titularij, *ca. susceptum, de Rescript. in Sext. cap quamuis tibi, 38. de Praben. in Sexto, cap. fin. de Verb. signifi in Sexto.* Dicamus primum de renunciatione: de qua & egimus *lib. 17. Syntagmat. capitul. 17.* vbi renunciationem definimus: iuris esse proprij remissionem; *secundum Cardinalem ad Rubric. de Renunciat. in Sext.* Inueniuntur synonyma & pro eodem actu renunciare, resignare, cedere: vt renunciatio, resignatio, cessio, *secundum Glossam ad Rubric. de Renunciatione. in Clemen.* quamquam inter Latinè loquentes & horum nominum aliæ possint esse significationes. Quemadmodum sæpius vsurpant renunciare pro simplici nunciare, referre, dictúm factúmve narrare: nec tamen respuit puritas recti sermonis, dicere renunciare: pro eiurare, dimittere, recusare, vt apud Ciceronem 3. *Verrina.* Atque idem Sthenio vehementer infensus, hospitium ei renunciat, domo emigrat. Dixit & idem ad Atticum, Renunciare conditionem, id est, *vt ait Ascon. Padia.* Irritam nũciare. Sic apud Caium *in l. 2. §. in repudijs, & sequentib. de Diuor. lib. 24. P. tit 2.* In repudijs (inquit) id est, in renunciatione comprobata hæc sunt verba, tuas res tibi habeto: item hæc tuas res tibi agito: in sponsalibus quoque discutiendis placuit renunciationem interuenire oportere: in qua re hæc verba probata sunt, conditione tua non vtar: siue autem ipsi præsenti renuncietur, siue absenti per eum qui in potestate eius sit cuiúsve is eáve in potestate eius sit, nihil interest.

2 Vtimur & nomine resignationis pro renunciatione: & ita resignare aliquando inter probe loquentes, reddere est, vt apud Horatium *libro 3. carmin Ode 19. de fortuna.*

Si celeres quatit pennas, resigno quæ dedit.

Et 1. *Epist. 1. Epistola.*

Hac ego si compellat imagine, cuncta resigno.

Sic *in c. 1. de Renunc. in Sex. quod proponit Bonifacius*, quęsitum num sum. Pont. possit pontificatum sum. renunciare resoluit, statutum esse, posse eum liberè resignare.

3 Vtimur & nomine cessionis pro renunciatione, *vt in c. ex literis*, 10. *de Excessib. prælat.* iubetur vt beneficio cedat, idest vt resignet. & *in cap susceptum, de Rescript. in Sex.* quod dictum est beneficium vacare, per resignationem vel mortem, postea explicatur per cessionem, vel mortem. Sic vsurpatur & *in c quidam cedendi, de Renunc. & in Clem.* 1. *eod. tit. de Renun.* Confunditur autem nimium subtilis differentia, quam adfert Gloss. *ad regul. Cancell.* 43. dum tradit cessionem dici, quando quis tantum dimittit ius quod habet: renunciationem verò, quando quis possidet beneficium & illud dimittit. Nam & renunciare liti dicimus; etiamsi de iure lis mota est, *l. postquam liti*, 4. *de Pact.* C. Et cessio contra bonorum dicitur, quando dimissis bonis, eorum possessionem relinquimus, *toto titul. de Cession. bonor. lib.* 42. P. *titul.* 3. & qui bonis cedere possunt, *libr.* 7. C. *titul.* 71.

4 Renunciatio beneficij aut tacita, aut expressa. Tacita est, quæ & præsumpta, & ex consequentia actus contrarij retentioni colligitur, vel ex rei euidētia, vel ex authoritate canonis seu legis, quando quis facit actum ex quo lex inducit vacationem, veluti dum adeptione secundi beneficij incompatibilis cum possesso, vacat primum, *ca. de multa, de Præb. c. 1. de Offic. Vicar. cum simil.* vel si aliud incompatibile acceptet, *Clem. gratiæ, de Rescript.* si ingrediatur seu profiteatur religionem, vel alia faciat ex quibus paulò antè diximus ipso iure vacare beneficium. Si etiam qui ius habet patiatur aduersarium in possessione per triennium, nec persequatur litem, *in regula Cancell. de Triennali possess.* Cæterùm vbi canon, vel ius non inducit amissionem vel renunciationem ex actu, diligens indagatio voluntatis præsumptæ eius qui ex aliquo actu præsumitur renunciasse, concurrere debet. Cùm nemo præsumatur facilè spōtè resignasse beneficium, quod forsan multis laboribus & expensis quæsiuit, *c. super hoc*, 5. *de Renun. c. quia verisimile, de Præsumpt. lib.* 2 *tit.* 23. vt neque præsumitur

tur renunciasse spontè qui spoliatus renunciat: quamuis non reijciatur omninò exceptio, quod spontè renunciauerit, si probetur: *cap.2.de Restit.Spol.lib.2 tit.13.* Quamobrem & qui reddit suas literas prouisionis beneficij capitulo, se subijciens eius misericordiæ, non censetur renunciare iuri quod in benficio habebat, ratione literarum, *c. sanè dilecto filio, 7. de Renunc.* nisi expresè instrumenta collationis vel beneficij, in manibus superioris ea intentione resignauerit, *vt in c. cum pridem, 4. de Pact.* eo enim modo contenta in instrumento videntur vna resignata, *l. 2. Quæ res pign. oblig. poss. C. l. qui Chirographum, de Leg. 3.* alioqum nemo generaliter præsumitur iactare suum, *l. cum de indebito, de Præb. P.* 5

Expressa resignatio dicitur efficax, quæ à vero titulario sponte fit, & verbis accommodis & voluntatem apertè declarantibus, *vt in cap. 1. de Renuncia. in Sex. & Clementin* quemadmodum expressum dicitur, illud quod fit specialiter per verba clara & aperta, non signum aut per verba generalia, *vt colligitur ex Clemen. appellanti, de Appellat.* Illud & in hac distinctione notabile, vt quoties consensus expressus in iure requiritur, non sufficiat tacitus: sitq; maxima differentia ita inter expressam & tacitam renunciationem, *c. admonet, de Renunciat. c. quod in dubijs, eod. tit.* quemadmodum inter expressam & tacitam professionē maxima est differentia, *ca. porrectum, de Regulari. & ibi Hostiensis. quia magna est vis in verbis, pro quo & facit cap. tuæ, & c. fin. de Spons. c. cum Marthæ, de Celebr. Missar. cap. 1. de Baptis. c. fin. de Reiudic. in Sext.* & vbicumque iura statuunt de expressa facienda mentione alicuius rei, ibi non sufficit tacita etiam æquipollens, *vt in cap. cæterum, c. si proponente, c. ad aures, cap. ad audientiam, c. cum adeo, cap. constitutus, de Rescript. cap. 1. de Constit. in Sex. c. si motu proprio, de Præb. in Sex.*

Resignatio expressa rursus, vel pura, vel conditionalis est; Pura simplex dicitur, sine modo, die vel conditione; vt & puram dixit stipulationem Iustinian. *in §. omnis stipulatio, de verb. oblig.* quæ nihil aliud habet admixtum, & præsentem habet effectum, non ad diem, vel sub conditione suspensum. *iunge §. sub conditione, eiusdem tit. l. obligationum fe-* 6

re', 44. *de Actio.* P. Pura itaque renunciatio fit & simplex, quando quis à se beneficium submouet & dimittit in manibus superioris vel collatoris, qui de eo tanquam vacante possit liberè cui voluerit prouidere. *vt in ca. 2. 3. 4. & seq. de Renunc.* Et hæc est quæ tantum fieri potest coram quo prohibita est renunciatio in fauorem alicuius certæ personæ, sine vitio simonia: quamuis ea fieri possit coram summ. Pontif. *Felin. ad c. ad audientiam. in 2 de Rescript. Gomes ad regul. Cancell. de Triennali possess. questio.* 13. nisi & qualitas beneficij renunciandi prohiberet coram alio fieri quam summo Pontifice, non tunc nec pura coram ordinario posset fieri renunciatio, vt si de Episcopatibus agatur, à quibus abire prælati nequeunt nisi dispensante & volente summo Pontifice, *cap. pen & fin. de Transact. Episcop. cap. 1. & c. nisi cum pridem, in fine de Renunc. §. quibus, & ibi Gloss. de Elect. in Pragm. sanct.* Constituunt & aliqui aliam exceptionem prohibētē renunciationē puram etiā fieri coram summo pōtifice, si procuratio facta iā fuerit ad resignandū in manibus summi Pontificis, & iam procuratio Romā missa fuerit & manus (vt dicunt) sum. Pōtif. apposuerit in beneficio siue purè, siue in fauorem, siue ex causa permutationis, dicunt enim ex eo, habere manus ligatas, nec posse resignantem etiam post reuocationem procuratoris in Curia, resignare coram ordinario, *Ioannes de Selua tracta. beneficiorum 3 parte q. 6. Barbatia. consi 48. volum. 4.* Felinus tamen contrariam sententiam defendit, *ad c. ex parte, de Rescript.* quæ & videtur æquior & receptior, dummodò reuocatio procuratoris in Curia Romana constituti, fiat re integra, & cognita fuerit procuratori, & ita videtur expresè textus concludere *in Cle. vnic. de Renunc.* Et proinde Felino quoque subscribo, etiamsi iurauerit qui dedit procuratorem se non reuocaturum. Nam licèt periurus efficiatur reuocando, & ex eo imponi ei debeat pœnitentia, tamen re vera post reuocationem procuratori deest consensus: ideo nihil efficaciter ex mandato reuocato agere poterit. *Gloss ad cap. fin. ad verb. reuocatus, de Procuratori in Sex. & per cap. sicut, & cap. inter. de Sponsalib.* nisi procuratio esset ad renunciandum ex causa

causa permutationis, quia tunc pars illius contractus renunciationis, videtur esse procuratio ad resignādum & inuito alio cuius interest reuocari non potest, *Fel. ad d. c. ex parte decani, de Rescr.*

Nihil tamen vetat, renunciationem hoc modo fieri coram ordinario, & rogare eundem renunciantem ipsum ordinarium, vt velit illud beneficium renunciatum tali conferre dummodo idipsum sine pactione fiat, neq; inducetur inde simonia collatione alteri ad preces renūciantis facta, quia liberum est collatori, conferre cui voluerit. Quemadmodum reputatur quidem simoniacū, si clericus offerret omnia bona capitulo, ea pactione vt reciperetur in canonicum, & bona data sibi relinquerētur pro præbenda: non etiam si offerret quidem bona sua, & rogaret se recipi in canonicum, & retinere bona quandiu viueret, cessante pactione; *c. tua nos, 34. Simon. c. tuam in domino, 10. de Aetat. & qualit. ordinan.* 7.

Sub conditione & non purè fieri potest renunciatio, in fauorem alterius, cum reseruatione pensionis cum regressu, ex causa permutationis & non aliàs: videamus pauca de singulis, Renunciatio in fauorem certæ personæ tantum, & non aliàs, nec aliter, fit coram summo Pontifice, *vt in cap. ex parte. 12. de Offic. delegat. & ibi Gloss. & interpretes. Rebuff. in praxi beneficior. titulo de Resignatione condition. num. 1. & 2. Panorm. ad Rubric. de Sim. & in c. susceptum, de Rescript. in Sex.* Refert Papus. *in Rhapsodia arestorum lib. 2. titul. 8. arest. 20 ex Rebuffo in tract. de Pacif. possess. numer. 14.* Resignationes factas coram ordinario, vel coram alio quàm summo Pontifice, reddere nullas collationes in vim earum factas, & sine effectu, & quod illis non obstātibus resignans remanet beneficij resignati dominus, vt ante resignationem, vt neque ex ea vacet beneficium: & ita iudicatum Parisijs in Senatu: anno Domini 1513. inter Hardonium Fornerium appellantem à præposito Parisiorum, & Renatum Vallanium appellatum. Cur autem coram summ. Pontifice solùm, & non coram ordinario possit fieri hæc renunciatio in fauorem certæ personæ, erit ratio; quòd renunciatio in fauorem, habere videatur 8

speciem simoniæ, dum collatio fit sub eo pacto si tali personæ conferatur & non aliter, nec alias velit renunciare, & pactum simoniam in beneficijs inducat. *ca. quam pio, 1. q. 2. c. cùm pridem, & ca. fin. de Pact.* Et committitur simonia, non tantum ex pacto pretiove, sed etiam ex obsequio & gratia, *c. ordinationes, ca. sunt nonnulli, 1. q. 1.* Summus autem Pontifex potest dispensare in his quæ simoniaca præsumuntur ratione prohibitionis iuris: & quæ simoniaca dicuntur, quo tanquam simoniaca sint à iure positiuo definita; quamuis non possit dispensare in simoniacis quæ talia sunt, non ideo quia fuerunt prohibita, sed quia fuerint prohibita, quia talia erant: qualia venditio sacramentorum, & rerum spiritualium negotiatio. *vt notat Gloss. ad d. c. ex parte, in primo, ad verb. dimittes, de Offic. deleg. gloss. ad c. tuam in domino, ad verba, nullum prorsus, de Aetat. & qualit.* quam impugnat Durandus *lib. 4. Sententiar. dist. 25 quæst. 5.* defendit tamen Sotus *lib. 9. de Iustit. & iure, quæstion. 5 artic. 2.* Quare summus Pontifex solus confirmat pactiones, sub nomine amicabilis compositionis factas à litigantibus de beneficio, sub beneplacito summi Pontificis, quibus vnus ex contendentibus aliquo recepto alij cedit beneficium litigiosum, *cap. super eod. 7. de Transact. cap. n si essent viri prouidi, de Præben.* eoque summus Pontif. sit supra ius positiuum, & plenam habeat potestatem, maxime in causa beneficiorum: *c. proposuit, de Concess. præb.* & de eo quod ius non est, ius facere potest. *vt colligũt ex ca. 10. hæc quippe, 3. q. 6.* Sic simonia eo hoc modo distinguere & approbante, non dicetur committi in Curia Romana: quẽadmodũ nec in Curia principis dicunt habere locũ legem Iuliã de Ambitu. *l. 1. ad leg. Iuliam, de Ambit.* P.

8 Singulare in hac resignatione quæ fit in fauorem & non alia, &c. si summus Pontif. non admiserit renunciationem in fauorem eius, cuius causa resignatio fit, & nõ alias, vt is qui resignauit ea conditione censentur esse semper dominus vel possessor seu titularius beneficij: nec alij conferri queat, *cap. inter cætera, 7. de Præb.* vbi videtur textus expressus, quia & potest reuocari procuratio ad resignandum facta antequam ea impleatur, *Clement. vni.*

de

de Renunciat. nisi sit procuratio facta ad resignandum ex causa permutationis, conuentione facta permutando, quia tunc constitutio procuratoris in ea conuentione facta, non potest reuocari, veluti pars contractus. *Bald. ad l. final. de Contrah. emptio.* P. *Paul. ad l. post rem, de Re iudic.* P. *Guido Papaeus, singula.* 273. *Boërius decis.* 207. *incip. ad secundam* Alioquin dum quis renunciat vt conferatur tali N. nec alias, nec alio modo, talia verba habent vim conditionis, *Bald. ad Authen. ingressi, colum.* 4 *de Sacrosanct. Eccles.* atque efficiunt, vt nihil videatur actum quod contra determinationem illorum fuerit. *Gloss. & Bald. ad l. si quidem, C. de Exceptionib. Baldus ad §. denique, col. vltima*, quae fuit prima causa beneficij amittendi, in Vsib. feudor. atque illa verba idipsum operari tradit gloss. 1. *ad d. l. si quidem, Iason consil.* 86. *incip. in causa in fine volum.* 3. limitata causa limitatum producit effectum, *l. in agris, de Acquiren. rerum domin.* cùm fines mandati diligenter seruandi sint, *cap. cùm dilecta*, vbi & plenè Felinus, *de Rescript. l. diligenter, Manda.* P. tractat, & in hypothesi, de Renunciatione contra modum procurationis factae, vt non valeat, *Panormit. ad c. cum pridem, de Rescript.* quia nec actus agentium operentur vltra eorum intentionem, *l. non omnis, de reb. credi.* & conditiones implendae sunt in forma expressa in specie, *l. qui haeredi, l. cum quaedam. l. Maeuius, de Conditio. & demonstrat.* P. *l.* 2. *§ fin. de Donatio. causa mor.* Et proinde antequam is qui ea conditione in fauorem & non alias renunciauit beneficio, priuetur eodem opus est vt is cuius fauore renunciatio fit, acceptauerit beneficium, & adeptus sit eius possessionem, *vt annotauit Rebuff. in praxi beneficior. tit. de Resignatio. conditionali, num* 4. 15. 16. 17. 18. 19. sicque textus prouisionis fieri debere monet. Neque enim intelligitur amissum, quod alteri quaesitum non est, *l. nec vtilem,* 20. *Ex quib. caus. maior. lib.* 4. P. *tit.* 6. Notat & Gloss. *ad cap. inter caetera,* 17. *ad verba, assignari debeat, de Praeben.* non videri possessionem beneficij amisisse renunciantem ex causa permutationis si alij collatum esset quàm compermutanti: quia sub modo tradidit, *facit l. verba, de Conditio. institut. l. actus, de Regul. iur.* P. videtur enim sub conditione tradidisse, *ca. olim,* 1. *de*

Restit.

Restit. spolia. & qui sub conditione tradit possessionem, & ab ea ita recedit, non amittit eam si non impleatur conditio, *l. si sine, 34 l. qui absenti, 38. §. si quis, de Acquir. possess. P.* quamquam *inquit d. Gloss.* verum sit, vacationem inductā per resignationem: sed non impleta permutatione Papam vtrique restituisse beneficium. *in d. cap. inter catera, de Preb.* Scribit & Rebuffus *in tracta. nominationum, quaest. 21. num. 22.* pronunciatum aresto Senatus Parisiensis, 23. Ianuarij, anno 1549. pro quodam Bochetelo canonico Cathedralis Ecclesiæ Bituriensis, qui resignauerat in fauorem nepotis qui noluerat acceptare, beneficium, penes eum remansisse, vt antea, & semper canonicum fuisse. Et quia capitulum ei noluerat fructus præbendæ canonicalis distribuere, condemnatum fuisse ad damnum resarciendum, & id quod eius intererat & expensas. Scripsit & idem de hoc ipso plenè *in praxi beneficiali, in rescripto resignationis permutationis causa.*

10 Sic etiam is qui constituit procuratores ad resignandum, quandiu resignatio facta non erit ei insinuata vel quandiu erit incognita percipit fructus beneficij etiam in conscientia, *vt ait Gloss. finalis. ad §. volumus, ad verb. vacātia, de Coll. in Concord.* Quia antequam certior factus fuerit admissionis renunciationis, potuerit verisimiliter præsumere quòd superior noluerit admittere resignationē: vel quòd procurator non resignauerit: vel quòd is in cuius fauorem resignauerit, noluerit acceptare: *arg. l. sed & socius, 17. §. si absenti, Pro socio. in P.*

11 Hic tamen obseruandum erit, quòd resignatio inducit aliquando vacationem in fauorem alicuius facta, etiam si admissa non fuerit: videlicet si dolo vel culpa ipsius resignantis vel resignatarij non possit sortiri effectum, vt si beneficium quod est iuris regaliæ, renuncietur in fauorem alicuius, spreto nec habito consensu vel authoritate regis, nam statim vacat post renunciationem in regalia: & quamuis impediatur resignatio sortiri effectum, quod dolosè, vel culpa resignantis omisso consensu principis facta fuerit: tamen non pertinet ad ipsum renunciantem, sed vacat, & conferri potest iure regaliæ, *vt notat. Rufeus*

de

de Iure Regaliorum. In simili casu tractat etiam Rebuffus *ad §. 1. de Regia ad prælaturas nominatio. ad verba, per cessionem in Concordat.* Quod si quispiam resignauerit coram sum. Pontif. Episcopatum in Gallia existentem in fauorem nepotis, & non aliter nec aliàs, &c. & summus Pontifex huic sine nominatione & consensu regis contulerit; & alius, à rege, ad eundem Episcopatum fuerit nominatus, potior erit nominatio regis, nepote excluso & renunciante, qui voluerunt dolo suo, aut culpa quod non consuluerint regem, eandem suo iure fraudare: maximè si in constitutione procuratoris ad renunciandum Episcopatum, non sit apposita clausula nominationis habendę, vel consensus regis. Et ita etiam generaliter tractant Doctores *ad cap licet, de Rer. permutat. in Sext. & ad Clem. vnic. eod. titul.* quod si resignatio non potest sortiri effectum propter dolum vel culpam compermutantium, tunc resignatio & ex ea vacatio firma remanent. Sed hæc hactenus de renunciatione in fauorem: agamus nunc de renunciatione cum modo aut conditione reseruationis pensionis.

DE RENVNCIATIONE CONDITIOnali, seu sub modo reseruationis pensionis.

CAPVT XXIX.

1 *Resignatio cum reseruatione pensionis in pecunia, vel fructibus, & de eius permissione.*

2 *Quomodo reseruatio pensionis repugnet iuri communi.*

3 *Quibus & quomodo permissum alijs quàm summo Pontifici imponere beneficijs pensionem.*

4 *Pensiones aut personales aut reales sunt & de vtrisque.*

SEcunda species conditionalis renunciationis est, quæ fit cum reseruatione pensionis certæ, in pecunia, vel fructuum parte, *cap. nisi essent, 21. de Præb.* quæ etiam coram summo Pontifice fit tantum propter suspicionem simoniæ ex reseruatione illa. *Rebuff. in 3. parte pra- xis ben.* 1

ui beneficior. titulo, de resignatione in fauorem, num. 23. fit aliquando in renunciatione Abbatiæ vel Episcopatus, retentio vel reseruatio collationum beneficiorum, *vt meminit* Rebuffus *ad* §. 1. *ad verbum, vnum de Mandat. Aposto.* Prohibita in Gallia reseruatio omnium fructuum beneficij resignati pro pensione, *Aufrerius in stilo parlamenti, aresto* 192. *ibi, Item die* 19. *mensis Aprilis, &c.* Boërius *decis.* 2 *primæ partis.* Neque verisimile est, aut non præsumitur summum Pontificem tales resignationes admisisse facilè, *vt ait Felinus ad c. nonnulli, de Rescript.* Addit tamen idem Boerius prædicto loco, reseruationem medietatis fructuum pro pensione receptam aliquando per arestum Curiæ Parlamenti Burdegalensis, mense Aprilis, anno 1534. quia ex media parte fructuum resignatarius viuere possit; quòd aliter accidit si vniuersi fructus remaneant penes resignantem, & resignatarius cogatur munus obire Ecclesiasticum in beneficio, & de suo viuere, *contra cap. cùm secundum Apostolum, de Præb.* Qua ratione ego quoque dicerem, pensionem relictam resignanti medietatis fructuum nō esse recipiendam, si tam exigui fructus sint, vt de alia parte media resignatarius viuere non possit, quare si imposita sit pensio beneficio, resignatario mortuo, eius in beneficio successor potest experiri ad supplementum portionis, vt commodè viuere possit contra resignantē, *cap. auaritiæ, de Præbend.* Hìc singulare, quòd resignatio facta cum reseruatione omnium fructuum; est reprobanda tanquam abusiua. Et quamuis post procurationem ad renunciandum cum reseruatione omniū fructuum, procurator, qui viderit ita fieri non posse, consentiat ad mediam partem tantum, & ita fuerit admisa renuntiatio cū reseruatione mediæ partis adhuc dicamus renuntiationem ita factam & admissam nullius esse momenti. Ideò mortuo resignante possessore vacare dicatur beneficium per mortem resignantis, & excludatur resignatarius. Cōtra si procurator cū potestate resignandi cum retentione omnium fructuum, eo modo tantum consentiat, nēpe omnibus fructibus reseruatis. Papa autem in admissione renunciationis, ex officio admittat cum restrictione

ne

ne ad mediam partem: valebit enim tunc admissa ea lege renunciatio, dummodò postea renuncians consentiat huic reductioni, vel restrictioni non aliter quia is sub conditione tantum fecit renunciationem, quæ si non admittatur in sua specie reseruationis omnium fructuũ, non cogitur aliter ratam habere admissionem renunciationis, *c. cùm dilecti, de Rescript.* & ita hæc fuere decisa duobus Senatusconsultis Curiarum supremarum, Parisiens. & Burdegalens. *relatis in Rhapsodia arestorum, lib. 2. tit. 8. arest. 6. & 27.*

Reseruatio pensionis vel constitutio eius super beneficio videtur habere ius quoddam singulare à iure communi semotum; quia prohibitum, tanquam simoniacũ, prioratus & alias Ecclesias annua distractione vendere, *c. non satis, 8. de Simon.* & Iure ipso communi diuisio beneficiorum quæ inducitur per pensiones, prohibita est, iuxta Concilium Turonense, *c. maioribus, & ca. vacante, c. auaritiæ, & Praben.* permissio autem constitutionis vel reseruationis pensionis, oritur, vel ex potestate permittentis, vel ex causa iusta concessionis. Potestas & authoritas summi Pontif. sine causa expressa, sufficit ad reseruationem pensionis defendendam, *vt tradunt interpretes ad cap. quæ in Ecclesiarum, de Constitution. Gigas tractat. de pension. q. 6. num. 7.* ex qua & fieri ita potest reseruatio super beneficio vt transeat etiam præstatio ad successores in beneficio, *vt in cap. prohibemus, de Censib. & c. pastoralis, de his quæ fiunt à prælat. sine consens. capitul. Felin. ad cap. ad audientiam, num. 2. de Rescriptis* cùm in his quæ sunt iuris positiui, sufficiat voluntas summi Pontificis pro iusta causa: *Innocentius & Panorm. ad ca. cùm ad monasterium, de Stat. monach. vide quæ traduntur in cap. non est, de Voto.* Cuius generis esse sæpe dictum est fructus beneficiorum & ipsa beneficia eorumque dispositio quæ subijcitur plenæ potestati vt iuris positiui summi Pontificis, *cap. proposuit, de Concession. præbend.* sicque potest concedere, vt & qui titulum beneficij non habet, possit fructus percipere beneficij. *vt in cap. si propter, de Rescript. in Sext. cap. si tibi concesso, de Præbend. in Sexto.*

Alijs quàm summo Pontifici hæc potestas tributa nō est, sed si pensiones illis permittatur imponere beneficijs, cum quadam definitione & limitata potestate, interueniente iusta causa, conceditur; aut cum comprobatione summ. Pontif. Sic pro bono pacis & concordiæ permissum, approbante summ. Pontif. *in c. nisi essent, de Pr.* Statuitur & regula generalis, quod prælatus vel possessor beneficij prior vel alius, potest alteri Ecclesiæ, clerico vel laico dare pensionem super fructibus beneficij ad tēpus & quandiu vixerit, sine consensu capituli & superioris, contra si velit in perpetuū constituere, quæ de facto constituta, & reuocaretur per successorem in beneficio. *Archidiac. ad can. possessiones, 16. quæst 1. & cap. 1. in fine, de Reb. Eccles. non alien. & ita iudicatum tradit Guido Papæus, decision.* 179. Ita Episcopus potest authorare pensiones à possessoribus beneficijs impositas, præstandas quandiu illi qui imponunt vixerint ex causa: sed ita demum, ne oneretur beneficium, *cap. prohibemus, 7. & seq. 8. præterea, ad Censib.* Prohibetur & ne imponantur pensiones in fraudem Cōcilij Lateranensis, quod vetat pluralitatem beneficiorū. *c. ad audientiam, 31. de Rescript. cap. extirpanda, in fine de Præbend. cap. audiuimus, de Collusio. deleg* In fraudem autem fiet, si is qui beneficia non potest tenere vnum habet tantum & plures pensiones constitutas super alijs. Abbas, prior, aut prælatus alius, potest imponere pensionem beneficio sine consensu capituli pro remuneratione seruitiorum & obsequiorum præstitutorum ipsi beneficio, ad certum vsque tempus, non in perpetuum sine consensu capituli, vt dictum est.

4 Pensiones aut personales, aut reales sunt. Personales sunt illæ pensiones quæ ita constituuntur, vt soluantur quandiu qui soluit, vel is cui soluenda vixerit: quare extinguuntur cum personis, *l. quia tale. Solut. matr.* P. Reales, quando non persona beneficiati, sed beneficium pensione oneratur, vel quando præstandæ sunt pensiones, non certo præposito Ecclesiæ, sed ipsi cuipiam Ecclesiæ: quare & hæ pensiones transeunt in successores beneficij, si modo authoritate summi Pontificis confirmentur, &

causa

causa cognita. *Guido Papæus, decis.179.* Si tamen qui succedit in beneficio onerato pensione, inuenerit nimium onerosam pensionem, poterit experiri pro reductione pensionis, vt non excedat tertiam partem fructuum, quanquam qui constituerit excedentem si viueret, non posset ad reductionem agere: quia sibi imputare debet, quòd onere se spontè subiecerit: at non potuit in præiudicium successoris, beneficium supra modum onerare, ideoque successor pro reductione & extinctione agere poterit, *cap. si presbyterorum, de Reb. Eccles. non alien. cap. vnic. Vt Ecclesia. benefic sine diminut conferan. & ita iudicatum refert Papus, lib.3. Rhapsod. arest. tit.5. arest.8.* Reuocatur facilius pensio imposita beneficijs quæ nihilamplius quam quotidianas habent distributiones, quia illis imponi non debent, per rationem quę prohibet, alimenta futura venire in remissionem & transactionem *l. cum hi, 8. de transactio. P. l. de alimentis, 8. C. eod. tit.* Neque clericus potest obligare omnes decimas sui beneficij, pro pensione, *in cap. peruenit, de Arbitris, & ibi Bald.* nec athlera spem præmiorum futurorum, *l. spem præmiorum, Quæ res pign. oblig. possunt. lib.8. C. tit.17. facit. l.4 de Executio. rei iudic. C.*

DE RENVNCIATIONE, CVM REGRESSV, ET *ex causa permutationis.*

CPAVT XXX.

1 *Renuntiatio cum regressu & accessu, quæ & quando reijciatur, & quare.*

2 *De regressu & coadiutoris prohibitis.*

3 *De renunciatione & causa permutationis.*

Renunciatio cum regressu ea fieri dicitur, 1
quæ illa conditione fit, vt si quando contingat eum cuius fauore resignatio fit, pręmori resignanti, possit resignans mortuo resignatario, redire ad beneficium, *de quo Rebuffu. in praxi benefic in titul. de Resign. in fauorem.* Habet resignatio hæc cum accessu & regressu speciem quandam

 spe-

successionis hæreditariæ, quæ reprobatur *in c. Apostolica, 8 q. 1. c. ex transmissa. & c. ad extirpandas, de Filijs præsbyt. c. consuluit, de iure patron. ca. ad hæc, de Decim.* quamobrem & in Gallia hæc species resignationis non admittitur magis quam reseruatio omnium fructuum, *vt notat Papus libr. 2. Rhapsodiæ, tit 8. arest. 3. & Rebuff. qui ita fuisse iudicatum dixit, ad rubr. de Reseru. in Concord. in Senatu Parisiensi, anno Domini* 1496. Addit tamen, quòd etiam in Gallia hodiè si quis resignauerit cum regressu, valebit resignatio, quamuis inualidetur regressus: quia vtile per inutile non vitiatur in his quæ diuidi & separari possunt, *c. vtile, de Reg. iur. l. sancimus, C. de Dona. l. 1. § pen. de Verb. oblig. c. si eo tempore, 9. de Rescript. in Sex.* Non prætermittam tamen arestum singulare quod videtur repugnare reprobationi regressus, prolatum in sacro regis Galliarum consilio 29. Aprilis anno 1558. quo Ioannes Benedictus Doctor Theologus, restitutus est suis beneficijs quæ renunciauerat in infirmitate constitutus presbytero, suo Vicario nomine Semelle, ea conditione, promissione & fide data, quòd ei restitueret si ab infirmitate illa conualesceret, non aliter, & nisi sub ea fide data renunciaturus. Statutumq; dictum Semelle in restitutione contumacem, cogendum renunciare per captionem etiam personæ in manibus ordinariorum collatorum, quibus quoque iniunctum, eadem conferre iterum dicto magistro Benedicto: cautum insuper per modum edicti generalis, per vniuersam Galliam huiusmodi placitum seu arestum publicandum, vt pro lege in posterum esset in similibus causis contingentibus. Inuiti autem mihi videtur æquitas huius edicti fidei datæ de restitutione facienda in casu conualescentiæ ab infirmitate, sine qua non renunciasset infirmus, *c. super hoc, de Renunciat. ibi, aut promissione exortum.* Quemadmodum & placuit fideicommissa necessitatem restitutionis continere debere, quanquam fidei commissa ex eo appellata sint, quia nullo vinculo antea iuris, sed tantum pudore eorum qui rogarentur, continerentur, *§. 1. de Fideicommiss. hære.* Cæterum alia videtur ab illa hypothesis, ex iudicio decisa, contrariam habens, vt videtur, conclusionem, *cuius*

ius meminit Papus lib. 2. Arest. titul. 8. aresto 10. per quam Senatus Parisiensis, 7. Septemb. anno Domini 1550. renunciationem, vt sequitur, qualitatibus definitam, reprobauit. Protonotarius quidam & monachus, inter se concordatum & pactionem inierant, per quam protonotarius resignabat in fauorem monachi prioratum litigiosum, ea lege & conditione, quòd monachus promitteret & teneretur reddere dictum prioratum dicto protonotario resignanti, aut alteri personæ quam protonotarius resignans ei nominaret, intra duos annos post approbationem prædicti concordati: & casu quo per occasionem impedimenti iuris vel facti resignatarius non posset restituere prædictum prioratum, monachus teneretur facere prouidere eidem resignanti protonotario, vel alteri personæ quam dictus protonotarius nominaret, de beneficio seculari non religioso, nec pensione onerato, valoris annuæ ducentarum librarum; & pendente tempore prædictorum duorum annorum, teneretur soluere prædicto protonotario pensionem ducentarum librarum. Et ad illum effectum & finem donec impleretur prædictum Concordatum, beneficium in locationē datum pro eadem summa fuit & obligatum protonotario. Improbata autem fuit hac occasione hæc renunciatio, quòd postquam pactum seu Cōcordatum fuisset approbatum à summo Pontifice, resignatione admissa & monachus nactus possessionem prioratus continuatam per annum & dimidium viuente protonotario, post mortem eius protonotarij quamuis viueret monachus, tertius quidam impetrauit beneficiū prioratus per mortem protonotarij Et non obstante exceptione vel intercessione monachi, impetrauit, iuncto procuratore regio literas appellationis ab executione Bullæ admissæ resignationis factæ, à protonotario: & ita tanquam ab abusu, & executione Bullæ continentis simoniam, liteq; cognita pronunciatum est pro tertio impetrante per mortem protonotarij, & adiudicatus prioratus, & monachus damnatus ad expensas, damna, & ad id quod intererat impetrantis, à die intercessionis eius & pronotationis.

Sed & in Concilio Tridentino *sess.25.cap.7.de Reformatio.* regressus & accessus in beneficiorum resignatione his verbis reprobatur,& coadiutoriæ quoque cum successione: Cùm in beneficijs Ecclesiasticis ea quæ hæreditariæ successionis imaginem referunt, sacris constitutionibus sint odiosa,& patrum decretis contraria: nemini in posterum accessus aut regressus, etiam de consensu ad beneficium Ecclesiasticum cuiuscunque qualitatis concedatur: vel hactenus concessi, suspendantur, extrudantur aut transferantur. Hocque decretum in quibuscunque beneficijs Ecclesiasticis, ac in quibuscunque personis
2 etiam Cardinalatus honore fulgentibus, locum habeat.

In Coadiutorijs quoque cum futura successione, idem post hac obseruetur: vt nemini in quibuscumque personis Ecclesiasticis permittantur. Aut si euidens vtilitas postulet prælato dari Coadiutorem, is non aliàs cum futura successione detur: quam hæc causa prius diligenter à sanctissimo Romano Pontifice sit cognita, & qualitates omnes concurrere in illo certum sit; quæ à iure & decretis huius sanctæ synodi in Episcopis & prælatis requiruntur: aliàs concessiones super his factæ subreptitiæ esse censentur. Videntur istæ coadiutoriæ cum successione post mortem eius cui datur coadiutor detestabiles in iure: sicque his verbis explicat Alexand. *3.in c.accepimus, 5. de Pact.* Accipimus quòd quædam sunt Ecclesiæ clericis tali tenore concessæ, quod post eorum obitum, alij nominatim succedant: verum quoniam hoc iniquum est, & sacris canonibus inimicum,& ideo non debet aliquatenus tolerari, mandamus quatenus huiusmodi successiones, tam detestabiles & iniquas, appellatione cessante prohibeas & omnino friuolas, & inanes decernas.

3 Est alia renunciatio quæ fit ex causa permutationis,& non alias, nec aliter: quæ & sub modo videtur, facta, in eo autem conditionalis,dum includitur conditio si permutatio sortiatur effectum, cui & aliæ conditiones possunt accedere veluti renunciatio ex causa permutationis,si patruus meus voluerit:quæ tamen reijcietur, *vt notatur*

tatur in c. ex parte de offic. deleg. super verbo, omnino. Dubitatur tamen, num sub conditione ita apposita facta ex causa permutationis resignatio, retineatur, improbata & reiecta solum conditione in quo quidam dixerunt, reiecta conditione, valere: *argumento notatorum ad l. per seruum, de vsu & habitatione* P. quamuis contraria sententia verior, sit, nempe, vt corruente conditione & renunciatio ex causa permutationis corruat: *vt scribit Rota decis. 6 de Renunciation. incipien. quidam renunciauerat; in Antiquioribus collectis per Auditorem Rotæ de Besigneto. facit Ioannes Andreas, ad capit. electionibus, de Election. in Sext. super verbo. electio.*

DE EFFECTV ET COMMVNI CAVSA Renunciationum.

CAPVT. XXXI.

1 *Renunciatione inducitur vera vacatio iuris & facti.*

2 *Renuncians ex causa permutationis, facit vacare beneficium: sed num permutatione non impleta possit quis redire ad beneficium renunciatum sine noua collatione; disputatur.*

3 *Renunciationis validæ circunstantiæ.*

4 *Vt fiat à sano mente.*

5 *Sponte, siue metu: & num metu facta ipso iure nulla sit.*

6 *Item vt & procuratio ad renunciandum liberè fiat.*

7 *Minor 25. annis, an validè possit renunciare beneficium.*

8 *Calore iracundiæ facta renunciatio, an valeat: item si in nimia lætitia, & ibi de lætitia.*

9 *Num si ab ebrio fiat, valeat.*

10 *Si ab ægroto.*

11 *Renunciatio beneficij coram quo fieri debeat vt sit efficax.*

12 *In renunciationibus quæ debeant considerari regulæ Cancellariæ: & prius de regula de infirmis renunciantibus, & in quibus locum habeat.*

13 *Num in maioribus & translationibus pensionum habeat locum.*

14 *Etiam bullis non confectis.*

15 *Num autem locum habeat in renunciatis ex causa permutationis.*

16 *Disputatur etiam, num prædicta regula, habeat locum in renũciationibus factis coram ordinario.*

17 *Quis debeat probare tempus viginti dierum.*

18 *De regula Cancellariæ, de publicandis renunciationibus.*

19 *Sex menses regulæ de publicandis renunciationibus, à quo tempore incipiant computari.*

20 *Possessio beneficij resignati intra quod tempus capi debeat.*

21 *Publicatio renunciationis vbi facienda, & de excusationibus, quòd intra prædictum tempus non fuerit facta.*

22 *Quæ requirantur in summa, in regula de publicandis resignationibus.*

1 Renunciationum effectus varij sunt; præcipuos indicabimus, Et primum ille substantialis, vt per puram renunciationem inducatur vacatio beneficij, *c. susceptum, de Rescri. in Sext. c. ex transmissa. 3 c. super hoc. 5. de Renunciat. c. 3 & 4. de Restitut. spolia. cap. quàm periculosum, 7. quæst. 1.* etiam si Papa Pontificatum resignaret, *1. de Renunciat. in Sext.* Ita per renunciationem amittitur ciuilis & naturalis possessio beneficij, & alterius rei renunciatæ, *vt ait decis. 1. Rotæ de Renunciat. in Nouis,* etiam dato quòd renuncians insistat de facto detentioni rei, à qua non possit amoueri nisi citatus, *cap. licèt canon, de Elect. in Sext.* quamobrem post renunciationem admissam, possessio seu detentio nihil proderit renuncianti, ad hoc vt dici possit pacificus possessor; neque in hoc casu adhibetur differẽtia an tacita vel expressa sit renunciatio. *Panorm. & alij ad cap. ex ore, de His quæ fiunt à maior. parte capitul. Gomes ad regul. Cancell. de Triennal possess. quæ. 10.* facit regula *Cancell. 34.* vbi. si quis resignauerit beneficium in Curia, quod fuerit mihi collatum, & publicatione non facta intra sex menses, remanserit in possessione posteà per tres annos poterit adhuc molestari, quia nullum habeat titulum.

Quare

Quare si resignans moriatus non facta Publicatione, & per me non petita possessione, cui fuit collatum beneficium resignatum, dicetur beneficium vacare per morte & non per resignationem, *Aureolus in repetitio. cap. eam te, num. 267. de Rescript. Rebuffus tractat de Pacif. possess. nu. 285.* Veruntamen si procuratio facta fuit ad resignandum, non tamen statim aut simul cum mandato de resignando, resignatio vim habebit, sed non priusquam ipsa facta fuerit ita illud est resignare, aliud mandare resignari. Quia resignatio facta, reuocari non potest, *c. 5 de Renunciat. d. cap. quàm periculosum, 7. quæst. 1.* nec remittentibus actiones suas datur regressus, *l. quæritur, §. si venditor, de AEdilit. edict. P. l. postquam lite, C. de Pact.* At procuratio ad resignandum, reuocari potest antequam executioni mandetur. *Clement. vnic. de Renunciat.* Et si non sit admissa renũciatio beneficium non vacat, *c. quod in dubiis, & c. admonet, de Renuncia. cap. si quis verò, & cap. si quis presbyter, 7. quæst. 1.* quare alij non confertur. *cap. cum nostris, de Concession præb.* Si quando tamen postulasset titularius, & impetrasset facultatem renunciandi beneficium, non posset postea reuocare procuratorem constitutum ad cedendum quia cogeretur renunciare, *secundum cap. quidam, 12. de Renunciat. ex Concilio generali Lateranensi, cap. 28.* Quod in praxi vix seruatur, *vt ait Rebuffus ad Rubricam de Sublatio. Clementinæ literis. in Concord.* Dehinc & differunt resignatio, & procuratio seu mandatum ad resignandum: quòd qui resignauit non potest percipere fructus beneficij resignati, vel suos facere in conscientia, sed tenetur ad restitutionem quia nullo iure percepit, *vt scribitur in libro Prouinciali.* Contrà, si tantum constituerit procuratores ad renunciandum: nam & facit fructus suos, aut percipit in conscientia. Quia potest ignorare admissionem renunciationes: & potest præsumere quòd superior noluerit admittere, vel quòd procurator non resignauerit, vel quòd is in cuius fauorem resignauit, noluerit acceptare. *Probus in Additionib. ad Monachum, ad c. 2. de Rescript. in Sext. Rebuff. ad §. volumus, in fin. Gloss. de Colla. in Concord.* fit & procuratio ad resignandum nulla post lapsum anni, cõputan-

putandi ab eius constitutione secundum edictum regis Galliarum & per Senatusconsultum Curiæ Tholosanæ supremæ *quod refertur per Rebuffum ad regulam, de verisimili notitia. Glos. 7.*

2 In renunciatione quoque facta ex causa permutationis, vacare dicitur beneficium: vt qui resignauerint non dicantur amplius possessores, & ad implendam permutationem rursum opus sit collatione, *vt notatur ad c. vnic. de Rer. permut. in Sext. & ad Clemen. vnic. eod. tit. Rota decis. 398. nota quòd beneficia, in Antiq.* Atque secundum vnam sententiam, resignans beneficium ex causa vel ob causam permutationis quæ non habuerit effectum, non potest ad suum beneficium sine noua collatione redire. *Panormit. Felinus, & alij in c. cùm venerabilis, de Excep. Ioannes de Selua tractat de Beneficio 3. par. quæst. 24.* quamuis de consuetudine Galliæ, non requiratur in hoc noua collatio. Quæ cõsuetudo pluribus Curiarum supremarum placitis firmata fuit, quæ referuntur à Rebuffo *tractat. de Pacif. possess. nu. 145.* Ita (inquit) & vna Ecclesia compermutata, euicta ab eo, cui pro sua beneficio data erat, potest qui suum beneficium pro eo dedit, illud repetere, & possessor tenetur illud restituere cum fructibus perceptis à tempore interpellationis reddendi vel euincendi datum beneficium. Et si quando beneficium resignatur ex causa permutationis & non alias, si non admittatur illa permutatio, potest Episcopus dare licẽtiam cuilibet compermutantium reuertendi ad sua beneficia resignata, *Rota decis. 101 & 363. in Ant. Socinus consi. 168. in c. in primu. volu. 2.*

Cæterùm, quod diximus per renunciationem vacare beneficium, intelligi debet, si modo rectè ea facta fuerit, & ab eo qui potest renunciare; & coram eo qui admittere factum possit: & si fuerit admissa ab eo qui habeat potestatem, non aliter. Itaque qui renunciat debet esse mentis compos, qui intelligat quid agat, & velit illud agere.

3 Quare furiosus resignare non poterit quandiu furore detinebitur, *arg. l. in negotijs, de Regul. iur.* P. cum ignoret quid agat, *Clement. si furiosus, de Homicid. cum similibus ibi*

noto

nota. capitu.12 si quis insaniens. 15. quæstio. 1. l. diuus, de Offic. præsid.

Improbatur & metu nec sponte facta resignatio, & in irritum reuocatur, *ca. Abbas, ca. ad audientiam, de His quæ vi metúsve caus. fiunt.* argumento matrimonij, quod plena cum libertate & voluntate vt firmum sit, contrahi debet, *cap. cum locum, de Sponsalib. c. accedens. de Procurat.* similitudo autem est matrimonij & gubernationis Ecclesiæ præposito commissæ ad vitam, *in c. inter corporalia, c. 2. de Trāslat. Episcopi.* Nec etiam electio facta per impressionem & metum valet: rescindenda tamen per officium iudicis, aut per edictum quod metus causa, nec ipso iure nulla est: quia voluntas, coacta quamuis, tamen voluntas est, *can. merito, 16. quæst. 1.* si tamen facta fuerit beneficij renunciatio per captionem seu detentionem personæ renunciantis, conclusæ vel detentæ per personas seculares, renunciatio erit ipso iure nulla, *ex decisione noua Clem. multorum, §. sanè, de Pœn.* quare si detentio nulla interuenerit, vel captio, metu facta valebit, nisi postea irritetur. *sic resoluit Rota, decision. 374. incipien. fuit dubitatum, in Nouis.* 4

Eodem quoque modo dicimus procuratorem ad renunciandum liberè sine metu vel coactione constitui debere, alioquin non valebit procuratio, *cap. accedens, 10. de Procurator.* Metus hic iustus improbat resignationem coactam, non tantum qui infertur in ipsum resignantē, sed etiam qui committant ob eā resignationem obtinendam in personam proximorum resignantis. Quare Barthol. *ad constitutionem seu Authen. cassa,* C. *de Sacrosanct. Eccles.* Præpositus *ad cap. cum locum. de Sponsal.* Rota *decis.* 460. Cosmas Guimier. seu Gloss. antiqua, *ad §. item non credit, ad verbum, violentijs, de Elect. & reseruatio. in Pragmat. sanction* tradunt, non valere resignationem beneficij propter liberationem fratris de carceribus, veluti propter iustum metum interuenientem in resignante, ex personis coniunctis perterritis, *vt in l. isti quidem, Quod met. cau.* 1. *& 2. 31. quæst 2.* in alijs & impressio vel metus, in persona consanguineorum, cēsetur iustus metus eius qui eorum 5

contemplatione inuitus agit. *c. quicunque pro eo* 11. *ibi. aut bonis suis aut suorum, de Sent. excommun. in Sext.* sic qui grauamen intulerit personæ electoris, & non tantum eius personæ, sed etiam consanguineis, vel Ecclesijs, vel bonis eius, pro eo quòd non elegerit eum pro quo rogabatur, ipso facto est excommunicatus. *cap. sciant cuncti*, 12. *de Elect. in Sext. facit, & c. quoniā de Immu. Eccles.* Refertur in Rhapsod. arestorum Papi *lib. 2 titul* 8. *arest.* 2. placitum Curię supremæ Parisien. quo 12. Aprilis 1510. Episcopus fuit condemnatus multa centum librarum, ad damna, interesse & impensas vltra retrocessionē beneficij coactè resignati, quod incarcerasset suum receptorem denegantem resig-
7 nare suum beneficium.

De minoris viginti quinque annorum renunciatione beneficij dubitari posset, num valeat? Respondebimus autem, renunciare posse minorem, nec restitui in integrum prætextu solius minoris ætatis, nisi in ea renunciatione circumuentus vel deceptus fuerit: quod disputat in vtramque partem Gloss. *ad cap ex parte*, 14. *ad verba, quam sis minor, de Restitut spoliator.* Ratio autem cur non restituatur aduersus renunciationem beneficij: quòd minor habeatur pro maiore in spiritalibus causis, *cap fin. de Iudicijs, in Sexto.* Ex leuiori tamen causa quem maior circumuentus restituetur, & ex leui metu, quamuis talis non sit qui non cadat in constantem virum, *prout iudicatum fuisse in Senatu Paris. duobus arestis probat Papus, l 3 Arest. tit.* 1. *arest.* 1. & 2. si minor viginti quinque annis forsan meretricū blandimentis impulsus fuerit vt persuasus, beneficium eiurare, poterit inutilis declarari.

8 Dicunt quidam & non valere renunciationem calore iracundiæ factam, *Felinus, ad c. Matthæus, de Simon. Iason. ad l. si filium, C. de inoffic. testa.* quod ego existimarem verum tantum, si statim reuocetur: & multo magis si re integra, nondum collatione alij facta: contrà, si ex interuallo reuocetur, *vt notant Præpositus, Dominicus, & alij, ad c quam periculosum* 7. *quæst* 1. *Decius ad c.* 2. *de Rescript. iungenda l. quicquid calore iracundiæ*, 49. *de Regul. iur.* P. *l. locatio*, 9. *de Publica.* P. *l.* 3. *de Diuortijs* P. quanquam in delictis, in quibus preiudici-

dicium & damnum alteri fit, illa reuocatio, ad eluendũ omnino delictum non sufficiat, *l si non conuicij consilio, 5. de Iniur. lib. 9. C. tit 35. l. qui ea mente, de Furt* P. & ira commissum punitur, *l aut facta, 16. § causa, de Pœnite.* P. *& in Nouella Constantini, 2 Porphyro genetæ, in fine vidend. Iulius Clar. lib. 2. Sentent. § iniuria in fine, & §. fin q 60. num.* 4. Idipsum dixerunt de renuntiatione facta ab eo qui nimia lætitia esset, vt ita non valeat, quin extra lætitiam reuocari statim possit: quemadmodum ratum esse non debere promissum inter pocula traduut, *ex cap. 8. vnusquisque 22. quæstion.* 4. Dubitarem, ego nisi tam effusa sit lætitia vt penè animum aut rationem sustulisse videatur: tunc enim ebrio hunc lætum dicemus similem & mente capto, si nulla ratio vel occasio renunciandi possit cum hac lætitia cõcurrere, quæ videtur etiam & renunciantem sanum ad similem faciendum renunciationem impulisse, Lætitia dicitur exultatio quædam animi cum gaudio efferuentiore rerũ euentu expetitarum, *Gelius l. 2. c. 27.* & gaudiũ est animi diffusio in conceptione conuenientis boni, dissipaturque animalis facultatis robur, & resoluitur spiritus; & tanta est passio interdum animi, vt possit etiam ob nimium gaudium vel lætitiam anima efflari. Sicut & nos exemplis docuimus *lib 28. Syntaxeos artis mirabilis, cap.* 25. plures mortuos gaudio repentino eoque nimio, Vt Sophoclem, Dionysium Tyrannum, Diagoram, Rhodium, M. Iuuenium, Thallam consulem, Polycratem, è Naxo insula fœminam, Philippidem comœdiarum Poëtam. *de quibus & fidem faciunt Gellius lib. 3. c. 15. Valer. Maxi. lib. 9. cap. 12. Plinius libr 7. cap. 37.* prohibitum &, *in l 1. publicæ lætitiæ, vel consulum nunciatores, &c.* ne publicæ lætitiæ nunciatores, vel nuncij donationis officiorum, quid accipiant immodicum; ne turpi colludio quæratur ex miseris pretium gaudiorum nunciatorum, *l. vnic. lib. 8 Codicis Theodosia. tit.* 4. & CC. Theodos. & Valens *in l. 2. de Consuli. & non spargen. ab his pecunijs, &c. & lib. 12. C. tit.* 3. prohibent profusas & temerè factas à magistratibus populo largitiones, initio initi magistratus de nouo consecutis, ne veluti ebrij dignitate noua, prodiga vterentur largitate: à qua

à qua se temperare ob lætitiam aliter vix poterant.

9 Si ebrius quoque renunciauerit, & statim deferuescente, vino, reuocauerit renunciationem de ea admonitus, non oberit renunciatio, cùm ebrij promissio non valeat, *capit sane 15. quæstion. 1.* & excusetur a facto, *vt in l. omne delictum 9. § per vinum aut lasciuiam, de Re mil P. l. vn. Si quis imperat. maledix. lib. 9. C. titul. 7. l milites, 12. § si tamen per vinum, de Custo. reor. li. 48. Pand titul. 3.* Hicque vel maximè erit considerandū iudici, si quādo resignatar ius vel per se vel per alium inebriarit resignantem: nam & dolus vltra prædicta & maleficium resignatarij, iure resignationis priuare eum debet; sine damno resignantis *per l. quæ adulterium 29. ad Leg Iul. de Adulter. C.*

10 Ex feruore rursum ægritudinis & in dolore infirmitatis renunciationem factam non valere putant, *ex cap. 1. Gonsaldus, 17. quæstio. 2.* sed hic canon loquitur quando æger in dolore renunciasset in manibus aduocati Ecclesiæ vel alterius quam collatoris, vel eius qui habet potestatē admittendi, *vt notat eius Gloss. ad d. cap. Gonsaldus*, quia non debitè vel legitimè facta renunciatio, nemini præiudicat *vt cap. denique, 6. quæst 3. l. legatus, de Offic. præsen. P. l. fin. C. de Defens. ciuita.* Contra si illa renunciatio fieret ab infirmo in manibus superioris, seu prælati sui dummodo tempore renunciationis fuisset mentis compos, *vt ait Gloss. ad d. capitu. Gonsaldus, ad verbum, refutauit, per capitu. 3. de Succes. ab intest.*

11 Hìc alia circumstantia requisita in efficaci renunciatione annectenda, vt fiat coram eo qui potestatem habet conferendi, vel superioris, vel ex mandato eorum, coram eorum Vicario vel delegatione in præiudicium iuris superioris fiat, si aliter permitteretur. Tenetur enim prælatus vel ius conferendi habens conferre beneficium vacans intra sex menses, vel cogere renunciantem redire ad beneficium, aliter deuoluitur ius conferendi ad proximum superiorem, *vt notatur per Innocentium ad c. admonet, de Renunciation per Rotam decis. 289. incip. nota quod licet habens, num. 2. in Antiq.* Sic non valet renunciatio absolute, quæ fit per Abbatem exemptum suæ dignitatis seu ab-

bati

batiæ facta in manibus monachorum suorum: & si reipsa fiat, reuocatur à summo Pontifice, in cuius manibus postea fieri debeat. *cap. fin de Renuntiat. vbi notat Gloss. ad verba, in manibus.* quòd recepto resignationis ad illam pertinet, ad quem pertinet confirmatio *per cap. Abbas, 18 quæstio. 2. facit & cap. denique, 6. quæst. 3.* vbi qui vult renunciare debet sui superioris non alieni prestolari iudicium. Renuntiatio beneficij simpliciter reseruati, potest fieri in manibus ordinarij, & admitti, licèt ordinarius non possit conferre. *Rota decis. 14 de Renunciatione. in Antiquis. & decis. 1. alias 23. incip. fuit dubitatum vtrum beneficia, &c.* de *Rerum permutat. in Nouis.* Ita & ordinarius renunciationem ex causa permutationis admittet & recipiet, quamuis pro collatione sit recurrendum ad summum Pontificem: *Rota decis. 10 nota quod resignatio, aliàs 318. de Renunciat in Antiq.* At si vltra reseruationem simplicē, persona quę resignat sit quoque exempta à iurisdictione Episcopi, vt Capellanus Papæ, vel alius, non poterit beneficium reseruatum resignare in manibus ordinarij, vel alterius quàm summi Pontificis: sicque intelligendus Aeneas de Falconibus *tractat. de Reseruationibus quæst. 4. in 8 effectu.* Videndus Iacobus Simoneta, *tractat. de Reseruationibus beneficiorum, quæstion. 46.* & ibi Paulus Gramitius. Ex quibus & liquere potest, aliquando renunciationem fieri posse coram eo qui conferre non potest: quemadmodum & addere licet aliud exemplum, vt renunciatio fieri possit coram Vicario Episcopi, qui tamen conferre non potest, nisi ex licentia expressa Episcopi, *iuxta cap. fin. de Offic. ordin. in Sext. & notat in specie Rota decis. 43. incip. nota quod Vicarius, in Antiq.* quemadmodum contrà; aliquando qui habet potestatem conferendi concessam, non potest admittere renunciationem volentium resignare, eò quod in resignationibus plura possint interuenire, in quibus propter factum resignantis posset affici damno is ad quē pertinet collatio. *pro quo facit c. dudum, de Præb in Sext. & in specie ita resoluit Rota decis. 27. nota quòd cui datur, in Antiq & decis. 530 quæritur vtrum executores, &c. in Antiq.* Neque etiam ijs quibus committitur potestas recipiendi resignationes,

tiones.eadem Commissione datus potestas cogendi inuitum nolentem resignare:neque delegatus ad recipiendam alicuius resignationem,eo mortuo,sine resignatione poterit eiusbeneficiũ per mortem eius conferre quod nihilominus potuisset cõferre si antequã mortuus fuisset resignasset,*c susceptũ,de Rescr.in Sex.* Quare requiritur ad renunciationẽ efficacẽ ex qua cõferri possit beneficium vt fiat in manibus,eius qui habet potestatẽ instituendi. Et proinde nõ debet fieri in manibus ordinarij collatoris,si inferior sit Episcopo,qui quãuis possit conferre,tamen destruere nequit ordinatos. *Rota decis.5.virum renunc. In Antiq.Collect.super Bisignetum. Innocent. ad ca.quod in dubijs de Renunciatione. Felinus ad cap.audiis, versic.fortius dicit Rota de Præscriptionib* Illud quoque notabile, vt quamuis renunciatio beneficij non valeat coram non suo prælato facta,ad effectum collationis faciendæ tanquam vacantis;tamen quod pertinet ad ipsum renunciantem,hanc vim habet, vt non possit renunciatum propria authoritate repeti,quia ex eo ipso solo quod voluerit sine superioris authoritate renunciare, spoliandus est beneficio; *vt in cap.quod in dubijs 8.de Renunciatione,* & Rota *decisio.353. incip.si opponatur spoliatio,in Nouis,*tradit,quod si ostendatur instrumentum puræ & simplicis renunciationis in manibus ordinarij factæ, licet non doceatur admissa, renunciationem illam obstare agenti, quod per illam renunciationem in superioris manibus factam licet non admissam,renuncians amiserit possessionem & proprietatem.quamuis in illo est.Ita & Glossa.*ad dictum cap.quod in dubijs* , notat & remunerationem factam coram alio quàm suo prælato vel superiore,valere, quod pertinet ad resignantem,vt ipse non possit reuocare : sed non quod pertinet ad superiorem , qui potest, si velit, resignationem retractare : & resignantem ad Ecclesiam reuocare renunciatam & relictam.*cap.non oportet,7.quæstion.1. capit. mulier,33 quæstion.*argumento acceptilationis inutilis,quæ etsi non teneat, tamen videtur habere tacitum pactum ne petat qui accepto *tulit.leg.si vnus, §.penultimo , de Pactis cap.eos,7.quæstio.1.* Dicemus, & renunciantem in manibus

bus non habentis potestatem admittendi renunciationem, non priuari omnino iure suo, licet ex eo possit priuari ab ordinario, *dicto cap. quod in dubijs, de Renunciationib.* quare posset ante admissionem pœnitere, *argumento leg. 3. & leg. quem pœnitet, de Cessi. bonorum. Pand.* Et posset agere contra se intrudente beneficio resignato. Et si obijciatur, quod coram alio quam suo prælato renunciatio facta valeat & teneat, contra renunciantem; replicabitur verum illud esse, si ageret contra ordinarium ad restituendum beneficium. Quia cum in eius potestate sit ita renunciantem sine sua authoritate priuare, & remouere à beneficio: ita & eum agentem repellere ratam habendo renunciationem: *argumento leg. nullum, §. cum damus, de Regulis iuris.* sicque in hac specie resoluit Rota, *decisio, 3. de Renunciatione, in Antiquioribus collectis per de Bsigneto*: dicitur tamen, *decision. 1. eodem titulo & collectione eadem*, quòd antequam ordinarius possit conferre beneficium in manibus alterius resignatum, debeat resignantem priuare seruato ordine iudiciario, eoque vocato, *iuxta Innocentium, ad dictum cap. quod in dubijs, de Renunciationibus.* Si quis tamen ius ad rem non in re seu beneficio habeat, efficaciter poterit renunciare in manibus etiam solius notarij gratiæ suæ *Rota decisio 289 in Antiquis* & facilius renunciatur iuri quærendo quam quæsito, *innocent. in dicto cap. quod in dubijs, Archidiac. ad cap. deliberatione, de Offic. legat.* Notabile & quod obseruat Rota *decis. 235 nota quòd resignatio, in Antiq.* quod resignatio facta simoniacè, non tenet etiam in præiudicium renunciantis. *iuxta Innocentium ad cap cum Vniuersorum, de Rer. permut. Archid. ad cap. dudum, de Præbend. in Sexto Vide quæ tradit Geminian. consil.* 125. Nihilominus tamen verum erit, priuandum beneficio qui commisit simoniam, *vt scribit Glos. ad cap. super hoc, ad verbum, pecuniæ, de Renunc.*

Porrò in renunciationibus considerandæ erunt maximè duæ regulæ Cancellariæ Romanæ; quarum prior est *numero 18. de infirmis renunciantibus* alia est, 34. *de Publican. resignationis.* De priore prius. *quæ est Bonifacij 8. qui eam edidit Calend. May Pontificatus sui anno 8. innouata à Martino V. &* 12

Nico-

tiones.eadem Commissione datus potestas cogendi inuitum nolentem resignare: neque delegatus ad recipiendam alicuius resignationem, eo mortuo, sine resignatione poterit eius beneficiũ per mortem eius conferre quod nihilominus potuisset cõferre si antequã mortuus fuisset resignasset, *c. susceptũ, de Res. in Sex.* Quare requiritur ad renunciationẽ efficacẽ ex qua cõferri possit beneficium vt fiat in manibus, eius qui habet potestatẽ instituendi. Et proinde nõ debet fieri in manibus ordinarij collatoris, si inferior sit Episcopo, qui quãuis possit conferre, tamen destruere nequit ordinatos. *Rota decis. 5. virum renunc. In Antiq. Collect. per Bisignetum. Innocent. ad ca. quod in dubijs de Renunciatione. Felinus ad cap. auditis, versic. fortius dicit Rota de Praescriptionib.* Illud quoque notabile, vt quamuis renunciatio beneficij non valeat coram non suo praelato facta, ad effectum collationis faciendae tanquam vacantis; tamen quod pertinet ad ipsum renunciantem, hanc vim habet, vt non possit renunciatum propria authoritate repeti, quia ex eo ipso solo quod voluerit sine superioris authoritate renunciare, spoliandus est beneficio; *vt in cap. quod in dubijs 8. de Renunciatione,* & Rota *decisio. 353. incip. si opponatur spoliatio, in Nouis,* tradit, quod si ostendatur instrumentum purae & simplicis renunciationis in manibus ordinarij factae, licet non doceatur admissa, renunciationem illam obstare agenti, quod per illam renunciationem in superioris manibus factam licet non admissam, renuncians amiserit possessionem & proprietatem. quãmuis in illo est. Ita & Glossa. *ad dictum cap. quod in dubijs*, notat & remunerationem factam coram alio quàm suo praelato vel superiore, valere, quod pertinet ad resignantem, vt ipse non possit reuocare: sed non quod pertinet ad superiorem, qui potest, si velit, resignationem retractare: & resignantem ad Ecclesiam reuocare renunciatam & relictam. *cap. non oportet, 7. quaestion. 1. capit. mulier, 33 quaestion.* argumento acceptilationis inutilis, quae etsi non teneat, tamen videtur habere tacitum pactum ne petat qui accepto *tulit. leg. si vnus, §. penultimo, de Pactis cap. eos, 7. quaestio. 1.* Dicemus, & renunciantem in mani-

bus

bus non habentis potestatem admittendi renunciationem, non priuari omnino iure suo, licet ex eo possit priuari ab ordinario, *dicto cap. quod in dubijs, de Renunciationib.* quare posset ante admissionem pœnitere, *argumento leg. 3. & leg. quem pœnitet, de Cessi. bonorum. Pand.* Et posset agere contra se intrudente beneficio resignato. Et si obijciatur, quod coram alio quam suo prælato renunciatio facta valeat & teneat, contra renunciantem; replicabitur verum illud esse, si ageret contra ordinarium ad restituendum beneficium. Quia cum in eius potestate sit ita renunciantem sine sua authoritate priuare, & remouere à beneficio: ita & eum agentem repellere ratam habendo renunciationem: *argumento leg. nultum, §. cu damus, de Regulis iuris.* sicque in hac specie resoluit Rota, *decisio, 3. de Renunciatione, in Antiquioribus collectis per de Besigneto*: dicitur tamen, *decision. 1. eodem titulo & collectione eadem*, quod antequam ordinarius possit conferre beneficium in manibus alterius resignatum, debeat resignantem priuare seruato ordine iudiciario, eoque vocato, *iuxta Innocentium, ad dictum cap. quod in dubijs, de Renunciationibus.* Si quis tamen ius ad rem non in re seu beneficio habeat, efficaciter poterit renunciare in manibus etiam solius notarij gratiæ suæ Rota *decisio 289 in Antiquis* & facilius renunciatur iuri quærendo quam quæsito, *innocent. in dicto cap. quod in dubijs, Archidiac. ad cap. deliberatione, de Offic. legat.* Notabile & quod obseruat Rota *decis. 235 nota quod resignatio, in Antiq.* quod resignatio facta simoniacè, non tenet etiam in præiudicium renunciantis. *iuxta Innocentium ad cap cum Vniuersorum, de Rer permut. Archid. ad cap. dudum, de Præbend. in Sexto Vide quæ tradit Geminian. consil.* 1.5. Nihilominus tamen verum erit, priuandum beneficio qui commisit simoniam, *vt scribit Glos. ad cap. super hoc, ad verbum, pecuniæ, de Renunc.*

Porrò in renunciationibus considerandæ erunt maximè duæ regulæ Cancellariæ Romanæ; quarum prior est *numero 18. de infirmis renunciantibus* alia est, 34. *de Publican. resignation.* De priore prius. *quæ est Bonifacij 8. qui eam edidit Calend. May Pontificatus sui anno 8. innouata à Martino V. &* 12

Nico-

Nicolao V. verba eius, Item voluit (Bonifacius 8.) quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit beneficium, siue simpliciter, siue ex causa permutationis: & postea infra 20. dies, à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium conferatur per ipsam resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla sit, ipsumq; beneficium per obitum vacare censeatur. Addidit Nicolaus V. quòd literæ resignationis expedirentur viuente resignāte, alioquin omnia essent irrita. Iulius 2. etiam addidit, quod in nouis regulis est appositum, quòd dies viginti, à tempore præstandi consensus computarentur. Adrianus vero sextus admittit, quauis authoritate conferantur, sub qua clausula videbantur contineri & resignationes factæ coram legatis & ordinarijs, quod tamen dubium fuit in Rota *tempore Clementis 7.* decisum videtur autē sumpta regula ex *c. 2. de Renun. in Sext.* Eadem regula vtitur Rex Galliarum in officijs & beneficijs quæ iure regaliæ confert, vt si ex causa renunciationis fuerint collata à rege & resignans moriatur intra viginti dies, beneficiū dicatur vacare per mortem, & non per resignationem, vt Curiæ placito fuisse pronunciatum Lutetiæ ait Papus *lib. 3. Rhapsod. arestor. tit. 2. aresto 2. & fin.* Regula generaliter locum habet in omnibus personis beneficiatis exemptis & non exemptis; non priuilegiatis & priuilegiatis renunciantibus, vt docet per quinque quæstiones Gomes ad illam regulam, & in summo Pontifice, Cardinali, familiaribus eorum, curialibus, & alijs. Lex enim vniuersaliter loquens, cuiusmodi est prædicta regula, omnes includit, *cap. si Romanorum, 19. distinct.* quare & priuilegiatas personas comprehendit, *vt notat Barthol. ad l. in fraudem de Testam. milit.* P. Maximè quia hæc regula est introducta pro bono publico, ad euitandas fraudes, & ad animæ vtilitatem. De fraudibus quæ hic committi possunt, agitur *in c. fin. de Renunciation. in Sexto.* Nempe, ne propter has suppositas vel procuratas renunciationes, ordinarij à collatione, & expectantes in vim mandati, à suis iuribus excludantur. Et rursum, ne beneficijs per obitum vacaturis,

per

per modum vltimæ voluntatis, vt de hæreditate disponatur sub velamine renunciationis, *contra cap. 7. Apostol. ca. quæst. 1. c. præsentium, de Filijs presb cum simil.* Continebuntur idcirco & ratione istius æquitatis, non solum viri: sed etiam & mulieres habentes beneficia, *vt in c. in dignitatibus; de Elect. in Sex. Gomes ad dictam regulam, quæstio. 6.* nec in causa animæ differentia erit sexus, vtque malitijs hominum obuiam eatur, *l. in fundo, de Rei vindicat.* P. quæve ad delinquendum inducere possunt, iubent, reijci iura *l. conuenire, de Pact. dotal,* P. *l. alia lege. eleganter, Solut. matrimon.* P. Cæterùm Gomes *quæstio. 7. ad illam regulam,* tradit regulam illam de viginti diebus, non habere locum in sene renunciante sine alia infirmitate; nisi tantæ decrepitudinis esset, vt procul dubio moriturus intra paucos dies præsumeretur: traditque regulam de infirmis resignantibus, loqui tantum de morbo affectis, quales sunt qui febre, aliáve infirmitate detinentur. argum. inquit, eorum quæ tradit Barthol. *in l. 1. §. hoc interdictum, per illum textum, de fonte.* refert tamen contrariam sententiam & in vtramque partem; rationes, quas apud eundem videre licet, videtur & *q.* 8 ad eandem regulam, asserere, non habere locum in morientibus resignantibus sine infirmitate, si superueniente casu moriantur: veluti si (inquit) ingressurus nauim, vel in eminenti periculo mortis constitutus sine infirmitate, beneficiorum renunciet, & moriatur ex illo periculo intra viginti dies; tunc enim non putat vacare beneficium per obitum, sed per resignationē, quod cesset ratio & mens regulæ. Cùm magna sit differentia inter infirmitatem & magnum periculum mortis. *Vt notat. Panormit. ad cap quod de his, in fine de Sentent. excommunicat per illum textum* Idipsum concludit *quæstion. 9.* in renunciante beneficium tempore pestis sine infirmitate, eo tamen ab alijs separato; nam si moriatur peste superueniente, dicit non vacare beneficium ex illa regula per obitum. Et posteà *quæstione* 11. id quoque asseuerat de vulnerato moriente, quia si vulnere accepto renunciauerit, & moriatur post vulnus illatum post triduum, non censeatur mortuus ex illa infirmitate, sed ex alia;

ideo non dicatur mortuus ex illa infirmitate, in qua resignauit, quod exigit regula Cancellariæ, sed ex alia, si ex vulnere conualuerit & egerit, quæ solent sani agere. *Bald. consil. 328. incipien. an vulnus fuerit mortale. 2. volumine*. Hic obseruandum quod scribitur *Exod. cap. 21. vers. 18.* Si rixati fuerint viri & percusserit alter alterum, pugno vel lapide & ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectulo: si surrexerit & ambulauerit foris super baculum suum, innocens erit: ita tamen vt opera eius & impensas in medicos restituat. Aliud etiam est teneri de vulnerato, aliud de occiso. Nam si vulneratus, ex alio ictu alterius, vel aliunde quàm ex eo vulnere moriatur, non censetur occisus, *l. item Mella §. celsus, & l. inde Neratius, §. fin. cum 3. sequentibus, ad leg. Aquil. P.* Quia pluribus alijs modis quàm ex vulnere mori potest, & alia actio de occiso, alia de vulnerato; & duo sunt delicta, *leg. illud quæsitum est. 32. ad l. Aq.* Et si seruus fuerit vulneratus, non mortiferè, negligentia autem aliqua perierit, de vulnerato, & non de occiso actio erit *l. qui occidit adulterum. §. fin. eod.* idipsum, si negligentia domini vel imperitia medici, perierit, *l. si ex plagijs 52. eo. tit. l. Acq. P.*

2 Sed neque ratione qualitatis beneficiorum, habebit locum prædicta regula de infirmis resignantibus in cōmendis temporalibus: in perpetuis contra, cùm sint hodie loco tituli, vt ait Gomes *ad eam regulam quæst. 13.* vbi & tradit in vtramque partem rationes. Dehinc secundo *in quæstio. 14.* negat habere locum in beneficijs quæ conceduntur in Consistorio Papæ, per renunciationem; quod propter interuentum Papæ cesset in illis fraudis omnis suspicio, omnisque solemnitas regularum Cancellariæ, vt & illa de valore exprimendo. Tertio *in quæstione 16.* ait, non habere locum in translationibus pensionum quæ fiunt coram summo Pontifice, quia non renunciari aliter, sed transferri possunt cum eius licentia: neque pensio beneficium est, *cap. quamuis plenissima. 4. de Præb. in Sex.* Neque per eam quispiam intitulatur, aut ad residentiam obligatur, *cap. possessiones, 16. quæstio. 1. cap. illud, 16. quæstio. 6.* Quartò sub ea regula non comprehenduntur beneficia

iuris

iuris patronatus, *Gomes quaest. 17 vbi supra*, quare si praesentatus & non institutus, renunciet infirmus & in infirmitate moriatur ante viginti dies, non dicitur beneficium renunciasse; nec tenetur regula: quia per solam praesentationem ei ius tantum ad rem non in re acquisitum fuit. *Rota decis. 328 in Antiq. Panorm. & alij ad c. quod autem, de iure patron.* Idem & dicendum si institutus vellet renunciare sine consensu patroni, quod facere non potest. *Innoc. in capitul. final. de Renunc. Rochus Curt. tractat. de iure patro. ad verbum, honorificum, in 3. & 35. quaestion* Item si institutus cum consensu patroni renunciet: nam fraus renunciantis cessat, nisi appareat renunciationi patronum per sordes consensisse in fauorem alicuius indigni, non aliter. *Gomes in proximè citato loc.* In reliquis autem ferè omnibus beneficijs, locum habebit regula cuiuscunque qualitatis & dignitatis erunt in Episcopatibus, Abbatis, & in alijs maioribus dignitatibus: quamuis enim non veniant sub simplici appellatione dignitatis, *cap. venerabilis, de Praeben. Gloss. ad cap. 2. eod. tit, in Sext.* tamen in illis habet locum ratio regulae de infirmis resignantibus, & de viginti diebus. Idcirco Rex Galliarum poterit iure suo in illis nominare, vacatione inducta per resignationẽ & per obitũ, & nominando in vacatione per resignationẽ; non censetur nominasse ad vacationem, posteà per obitum contingentem: quia diuersi modi sunt vacandi, per resignationem & per obitum *cap. susceptum de Rescript. in Sext.* & actus agentium non operantur vltra eorum intentionem. *l. non omnes, de Reb. cred.* P. Neque praesumitur intentio Regis nominantis ex causa resignationis, nominasse adueniente vacatione per obitum resignantis intra viginti dies ad vacationem inductam per obitum, quae vel maxime intentio cõstabit, si post mortẽ alium nominet.

Habebit etiam locum regula de infir. resig o. in renunciatione beneficij obtenti per supplicationem, nondum expeditis bullis, quia & antè expeditionem bullarum à prouiso renunciari potest. Gomes *quaestion 18. ad dic. regulam.* vbi & ita iudicatum fuisse in Rota scribit, anno Domini 1544. quia statim vbi supplicatio fuit signata quae- 14

situm ei ius, & gratia in se perfecta fuit: *vt notant Archidiacon. & Ioannes Andreas in procemio Sexti*, pariaque censentur ius habere ad rem consequendam, & ipsam rem, *l. qui actionem, 15. de Regul. iur.* P. Et quemadmodum rem, sic & ius eiurare potest. *facit & decis. Rotæ 882. incipien. nota quòd vbi gratia est facta, in Antiq.* conueniunt & rationes regulæ huic casui, ne fiat fraus in beneficijs, neve fiant hæreditaria. Nec obest quod dicitur, ius esse informe literis non confectis & expeditis per ipsam signaturam. Quia id verum est ratione canonizationis (vt loquuntur practici) in iudicio faciendæ in quæstione regulæ Cancellariæ de non iudicando literis non expeditis, & quando titulus est authoratus in lite producendus; diuersum autem in iure, quia sola signatura tribuit ius considerabile in extraiudicialibus, *vt ait dicta decis. Rotæ 882. in Antiq.* quinimo & tale ius consideraretur in iudicio ad effectum canonizationis, si non exciperetur de regula.

25 Habebit & locum regula & cancell. de infirmis, in renunciatione facta ex causa permutationis, *vt probat Andreas Gammarus, auditor Rotæ, ad capitu. 1. de Rerum permut. in Sext.* Gomes tamen *ad regulam de infirm. renunciantib. quæst. 19.* distinguit, vt habeat tantum locum in renunciatione ex causa permutationis impari; quando infirmus renunciat beneficium pingue, & permutat cum minimo vel nullo, seu simulato, quod vocant, beneficium de pertica, quia tunc censetur ea renunciatio facta in fraudem expectantium & ordinariorum; ne possit vacare vel dari per mortem illius. Idipsum cum accedit suspicio ex persona eius cui renunciatur, vel cum quo permutat infirmus, nempe si amicus, si consanguineus. &c. Sic enim videtur subsistere ratio etiam alia, quod ea permutatione pinguis beneficij, procurauerint beneficia esse hæreditaria: quæ omnia conueniunt cum cap. 2. *de Renunciat. in Sext.* ex cuius medullis decerpta dicitur prædicta regula, *de infirm. resignant.* Et ita intelligi debet decisio Rotæ 361. *Nota præsumitur, &c. in Antiquis*, & decisio Thomæ Fastoli, *in causa, 6. dubio* 20. diuersum autem dicendum in permutatione æquali, in qua fraus non præsumitur, vtpote

pote quæ non dicatur fieri in præiudicium ordinarij. qui poterit æquè bonum beneficium datum infirmo per permutationem, si moriatur, conferre: perinde ac contulisset, quod infirmus dedit: & hæc distinctio mihi probatur.

Verùm magis dubitaretur, Num regula *de infirmis resig. & de viginti dieb.* locum habeat coram ordinario renunciatione facta, quemadmodum in renunciatione facta coram summ. Pontifice, eamque quæstionem disputat Gomes ad dictam regulam, *quæstion.* 20. Atque ibidem Gomes existimat, & coram ordinario locum habere, quòd fraudes illæ, de quibus antea, possunt fieri coram ordinario in permutatione & renunciationibus alijs. consentit Gomesio Rebuffus, qui idipsum disputat *in tracta. Nominat. quæst.* 18. *num.* 5. Riparius *ad cap.* 2. *in fine de Rescript.* dum scribit regulam Cancellariæ de verisimili notitia habere etiam locum in ordinario: eò quòd esset extracta ex corpore iuris, *videlicet ex cap. detestande, de Concession. praben. in Sexto.* idipsum & in hac regula quæ est extracta ex eodem corpore iuris, *ex d. cap.* 2. *de Rescript. in Sex. & ex cap.* 1. *de Præbend.* Neque dicunt melioris conditionis esse debere ordinarium summ. Pontifice. Dehinc quia hæc regula, Cancellariæ, vt lex generalis, liget omnes, vt Extrauagans alia quælibet, *iuxta Ioann. Franciscum, in præfationib. ad Extrauagantes Ioan.* 22. *& cap.* 1. *de Constitution.* Addit & Rebuffus ad tollendas omnes ambiguitates, Paulum Papam 3 adiunxisse regulæ prædictæ, verba, *quauis authoritate conferantur.* Sicque iudicatum pro magistro Francisco de Bourges, contra Bricon. anno Domini 1539. in Senatu Parisiensi. idipsum defendit Rebuff. contra Decium, *ad §.* 1. *de Regia ad Prælaturas nomin. stio. ad verb. dispendiosè.* dum tradit illam regulam Cancellariæ 18. locum habere in præsentatione etiam à patrono facta, & in collatione facta ex causa resignationis. Contrariam tamen sententiam defendit & sequitur Decius, *consil.* 224. *incip. in casu proposito, in fin.* & non habere locum regulam de infirmis resign. coram ordinario, & debere tantum intelligi de his tantum renunciationibus quæ fiunt in manibus Papæ, *argum. ca. sua. de Offic. Vicarij, l. quæritur, de Stat. homin.* 16

Secundò, quia facilius summus Pontifex decipi & fraudari quam ordinarius possit. *vt nota. in Clemen. fin. de Offic. ordin.* ideo maiori cautione vtitur, cum ordinarius facilius ob proximitatem & notionem locorum & personarum fraudem detegere possit. Tertiò, adducuntur pro ea sententia verba ipsius regulæ, quæ meminerunt de viginti diebus computandis à die præstiti consensus, & non resignationis, quæ ad formam renunciationis factę in Curia Romana vel Cancellaria referenda, & distinguunt renunciationem ab ea quæ coram ordinario vnico contextu fit. Et cum non conueniant verba dispositionis regulæ ordinario, nec etiam eius dispositio, *argum. l. hos accusare, §. in omnibus, de Accusation. P.* Quartò, quòd quando summ. pontifex vel eius legatus conferunt ex causa resignationis, sequi debent conditionem appositã, in fauorem & non alias. At ordinarius in omnibus cuius fit resignatio purè & simpliciter, potest si velit admittere, vel alij conferre, & si conferat alicui de quo rogatur per resignantem, cum non teneretur, debet sibi imputare, si moriente ex infirmitate resignante, se ipsum priuauerit collatione quæ competitura erat illi per mortem eiusdem intra viginti dies, quia simpliciter contulit & non ex necessitate facit, *cap. quod in dubijs, de Renunciation. l. inter stipulantem, §. sacram, de Verbor. oblig.* Quintò, regula illa de infirmis resignantibus & de viginti diebus, est contra ius commune in quo ius statuit, renunciatione admissa & collatione facta, perfectam esse concessionẽ, quæ ex sequente causa infirmari non debeat, *d. cap. quod in dubijs.* Et hæc etiam sententia posterioribus temporibus tanquam verior recepta fuit accuratè vtriusque opinionis rationibus discussis, & pluribus Senatusconsultis cõprobata: quæ refert Papus *lib. 3. Rhapsodiæ arestor. titul 1. Arest.* 1. nisi quando ex causa permutationis, facta fuisset coram ordinario permutatio, *vt habetur in dicto lib. 3. tit 2 Arest 2* quia in eo casu videatur ordinarius coactè admisisse renunciationem ex causa permutationis. Sicque matura deliberatione solemni aresto conclusum & pronũciátum sublatis antiquis dubijs in suprema Curia Parisiorum

orum 14. Augusti 1550. in fauorem Curionis de Boissieres. Si tamen consideremus permutationem æqualem, obseruabimus eadem quæ dixi paulò ante obseruandum in permutatione, coram summo Pontifice quæ hîc mea sententia sunt repetenda. Poterit tamen summus Pontifex in admissione resignationis, derogare regulæ Cancellariæ de viginti diebus: illa autem derogatio expressè inseri debet. Veruntamen hîc dubitatur, si beneficiatus renuncians sit infirmus ex leui infirmitate vel non lethali, veluti podagra quartana, &c. & Papa admittat renunciationem cum derogatione regulæ, per illa verba, quatenus ex illa infirmitate moriatur &c. si renuncians moriatur infirmus intra viginti dies ex superueniente graui infirmitate, num censeatur regulæ derogatum per prædicta verba; de qua quęstione disputat Gomes *ad dictã regulam q 27.* & resoluit, quòd non extendatur: quia qualitas superueniens alterat ipsum subiectum, & reponit in diuersam speciem, *l quæsitum, §. illud, de Lega. 3. P. l. 1. de Donation. cap. statutum, de Electiõ. in Sext.* Sic tamen si in resignationis collatione & impetratione apposita sit clausula generalis, vel alias quouis modo vacet, &c. beneficij prouisio quæ non valet per resignationem morientis intra viginti dies ex infirmitate in qua renunciauit, valebit per obitum eius. quod probat Gomes & submouet dubia, *in q. 34. ad dictam regulam, de infir resig*

17 Cæterùm in quæstione regulæ Cancellariæ de viginti diebus, qui infirmitatem proponit, ex qua mortuus dicitur resignans intra viginti dies, debet illam probare. *vulgata l. qui accusare, de Edendo. C. cum simil.* Gomes ad eam regulam, *quæstion. 35.* Et, *vt idem ait quæstion. 36.* terminus 20. dierum, incipit à die præstiti consensus renunciationi non à die renunciationis, quod & regula ait. idipsum ait Guido Papæus *consil. 172. vers. dico quòd regula Cancellariæ* ibi tamen addit quod viginti dies possunt computari à die renunciationis factæ coram notario & testibus, *per notata per Glossam, Innocentium, Ioannem, Andream, ad ca. quod in dubijs, de Renunciat.* quia verè notarius vt persona publica potest acceptare nomine absentis ordinarij renunciatio-

ciationem purè & simpliciter factam, *iuxta l.2. Rem pupil. saluam fore & l. eum pro quo, de In ius vocan.* P. Et sic bis iudicatum in Senatu Tholosano, 22. Augusti, 1519. inter magistrum Ioannem de Collace, Magistrum Guy de Colaire. & 20. Februarij, 1525. inter magistrum Garun Magistrum Ioannem Rossilies, & Germanum la Roque. Quãuis tamen incipiat tempus viginti dierum computari à tempore præstiti consensus renunciationi, tamen ipse dies quo præstatur, non computatur, *vt notat in simil. Gloss. in cap.3. de Praeben. in Sext. in Clement. sicut de Appell.* Neque etiam considerabimus in computatione viginti dierum, tempus adhibiti consensus procuratoris pro expeditione bullarum post resignationem admissam, quia per responsum Pontificis fiat, gratia censetur perfecta & negotium expeditum, & ab eo tempore Procurator cogi potest ad præstandum consensum expeditioni bullarum, *per cap. quidam cedendi, de Renun.* nec postea variare potest resignans, *Clem. vnic. de Renunciat* Quinimo moriente renunciante ante expeditionem bullarum post viginti dies, & post mortem eius procurator potest consentire expeditioni bullarum; quia nihil noui procurator facit, sed exequitur tantum rem factam, dummodo ipse habeat penes se procurationem seu mandatum, *l. heredes palam, §. si quid, de Testa. cap. pastoralis, §. fin. de Appell. l. Iulianus. Qui satis. coga.* quod habet locum ex iure communi & in Gallia, vbi non seruantur regulæ Cancellariæ. 50. Sixti Papæ. 46. Alexandri 4. & 40. Innocentij 8. quibus prohibitum est omni modo expedire bullas seu literas resignationis, sine expresso consensu ipsius resignantis si Romæ est; vel si abest, sine consensu suorum procuratorum expresse ad id constitutorum, & nisi pendente vita resignantis: quod non seruatur in Gallia si procurator primus qui consensit resignationi, post mortem resignantis habeat penes se procurationem. *Vide Aresta apud Papum, lib.2. Rhapsod. arestorum titul. 8. aresto. 13. & 14.* Et hæc dicta sufficiant pro regula de infirmis renunciantibus, quæ in Gallia seruatur tanquam lex Canonica, vt neque reuocare permittat eam morte summi Pontificis sicut

vide-

videre licet apud Papum *l. 3. Rhapsod. aresto. tit. 1. aresto. 1.*

Nunc agamus de alia regula Cancellariæ consideranda in renunciationibus quæ est 34. de publicandis resignationibus. Cuius hæc verba. Item dominus noster statuit & ordinauit, quòd quæcunque beneficia Ecclesiastica, siue in Romana Curia vel extra eam resignata; nisi de illis factæ resignationes, si in Romana Curia, intra sex menses; si extra dictam Curiam factæ, intra mensem, ex tunc vbi ipsa beneficia consistunt sint publicatæ, & possessio illorum ab eis: quos id contingit petita fuerit; si resignantes post modum in eorundem resignatorum possessione decesserint, non per resignationem sed per obitum huiusmodi vacare censeantur. Collationes quoque de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ, & inde secuta, nullius sint roboris vel momenti. Cuius regulæ rationes adferri possent, illæ autem præcipuæ: ad euitandas fraudes circa retentionē & nundinationē beneficiorū & ad vtilitatem Ecclesiarū & animarū & expectantium beneficia ita placuisse. *Iux. notata per Corneum cons. 137. in 3. vol. consi.* quemadmodum & insinuatio donationum (quæ publicationis loco est) inuenta est ad euitandas fraudes quæ in clandestinis donationibus committi possunt, *l. data, C. de Donatio.* Idipsum *& testamentu in l. testamenta omnia, 18. & l. consulta diualia, 23. de Testamen. C. in l. repetita, 41. de Episcop. & cleri. C.* Clandestinæ renunciationes & collationes celatæ fraudis habent suspicionem, *in ca. vnic. Vt Ecclesiast. benefic. sine dimi nutio. conferan. lib. 3. tit. 12.* cùm alioquin contra occultè dantes, vel facientes, præsumatur fraus, *cap. Anastasius, 19. distinct. cap. consuluit, de Offic. deleg. cap. cum ex iniuncto, de Haret. cap perniciosam, 18 quæstio. 2. l. non existimo, de Admi. tuto. P. l. ita fides, de iure fisc. P. cum simil.* vt nec electiones ea ratione clandestinæ valeant. *cap. quia propter, de Electio.* Et ex eo vel solo quòd resignans remanet in possessione renunciati beneficij, præsumitur fraus & collusio cum resignatario, *vt in l. sicut, §. superuacuum, quib. mod. pignus vel hypot. solu.* Et hanc collusionem & fraudem dignam esse priuatione iuris beneficij tradit *cap. 3. de Collusione detegen. l. 5.*

*titul.*22. Vtilitas animarum verò & Ecclesiarum ex illa regula consequitur in eo quòd cognoscant suum pastorem proprium, Pastores dicuntur, Ecclesiarum prælati & rectores, *cap. quamuis, de* Re *iudic. cap. quis quid.* 1. *quæstio.* 1. Pastores autem cognosci debent ab ouibus, vt & oues à pastoribus, ego sum pastor bonus, &c. D. *Ioann. cap.* 10. 1. *Petr.* 5. pastor debet vultum gregis sui cognosceret. *Prouerbio* 27. *Ecclesiastici* 32. *cap. sedes Apostolica, de Prabend. in Extrauagantib. commun.* sequitur & ex illa celatione renunciationis quodammodo Ecclesiæ vacatio saltem de facto, quandiu verus pastor non comparet. Quàm sit verò Ecclesijs ipsarum dispendiosa vacatio: quàm periculosa etiam soleat animabus, non solum iura testantur, sed etiam magistra rerum efficax experientia manifestat, *cap. quàm sit Ecclesijs,* 6. *de Elect. in Sext. cap. ne pro defectu, & cap. cùm inter diuersas, eodem titulo, apud Gregor. de Electio. cap. postquam,* 50. *distinct.* Interest autem & expectantium beneficia, & ordinariorum collatorum quod per istas clandestinas renunciationes beneficiorum videatur quædam negociatio ex qua mandatarij Apostolicis excludantur adueniente morte renunciantis vel resignatarij: priuentur etiam collatione collatores. Dubitatum tamen dicit Gomes dum explicat prædictam regulam, *quæstio:* 3. num ea habeat locum in permutatione seu in renunciatione ex causa permutationis, si non publicetur intra præfinitum tempus regulæ, & disputat quæstionē in vtramque partem, nihil tamen concludit, eò quòd dicat suo tempore in Rota sub iudice causam esse non adhuc decisam, Ego autem arbitror locum habere, si fraus in permutatione præsumatur.

19 Sex menses porrò dati ad publicationem resignationis in Curia factæ, vel mensis extra Curiam, incipiunt computari à tempore adhibiti consensus resignationi, non à tempore constituti procuratoris ad resignandum. Quia ante consensum resignantis & resignatarij, resignatio est informis & sine effectu, à qua & resignans resilire possit, *Clement. vnic. de Renunciat. facit cap. si tibi absenti, de Præb. in Sext.* Et ita iudicatum per Rotam tradit Gomes

ad

ad dic.regul.de Publican.*renun.quæstio*.7.anno Domini 1534. Et in Gallia mensis consideratur in renunciationibus admissis coram legato summi Pontificis: cum is ibi habeatur pro ordinario, vt scribit Carolus Molinæus. Quare sola supplicatio non consideratur, nisi bullæ vel literæ videantur in quibus sit expressio consensus in manibus notarij Cancellariæ: nec ante potest fieri publicatio eius quod non est. In Gallia tamen tempore belli sufficeret supplicatio seu signatura, vt dicunt, verificata per peritos Banchariós rei alios: quemadmodum eadem eodem tempore, sine bullis sufficit pro adeptione possessionis beneficij, vt fuit pronunciatum Aresto Senatus Parisiensis, 1532. P*apus l* 3.*t*i*t*.*hypso.arest.tit* 1.*Arest*.7.*facit Fel.ad c. dilectus, limitat*.7.*de* Re*scriptis*. 20

Cæterum sufficit intra prædicta tempora publicare renunciationem, nec necessarium est ideo adipisci possessionem intra eadem, vt decisum in Rota anno 1535.19. Februarij in causa canonicatus sanctæ Mariæ in via lata, *Gom.ad d. ctam regulam* C*ancellar.quæstio*.8. & licet tempus publicationis faciendæ duret tantum per sex menses in Curia, vel per mensem ex resignatione facta; tempus tamen petendæ possessionis vsque ad obitum resignantis durat, vt colligitur ex verbis prædictæ regulæ de Public., ibi si resignantes in possessione decesserint. Quocirca in summa: in hac regula duo exigemus; primum, vt renunciatione facta in Curia, fiat publicatio intra sex menses: si extra in partibus vt dicunt intra vnum mensem, secundum, vt petitio vel adeptio possessionis fiat posteà & ante mortem resignantis. Attamen si possessio sit petita & intra tempus datum ad resignandum acquiratur, & in ea per mensem resignatarius pacificè remaneat, talis possessio habet vim & effectum publicationis requisitæ, vt alia non exigatur solemnitas. Ita decisum in Rota notat Gomes *ad dic.regulam*, *q*. 8. videbis & apud illum *q*.12. quia ratio finalis ob quam inductam publicationem tradit Romanus *consil*.433.incip.in primo dubio, militat omnino in isto casu.

Publicatio debet fieri in loco beneficij, vel in Ecclesia, 21

præ-

præsente multitudine populi, *Panormitan. consf. 99. 1. volum. Corneus consil. 137. 3. volum. Gomes ad dictam regulam, quæstion. 9. vide Clement. 1. in fine, de Concession. prabend. facit & Clem. quamuis, de Foro compet. cap. vbi periculum, § porrò, de Electio. in Sexto.* Quod maximè locum habet in dignitatibus & beneficijs curam animarum habentibus, vel iurisdictionem. In simplicibus namque, & quæ sunt sine animarum cura, sufficeret fieri resignationem coram notario Cancellariæ & testibus, vel in audientia contradictarum. Excusabit autem mora non publicatæ renunciationis intra sex menses, vel mensem impedimentum iustum, si quod interuenerit: *per rationem l. non videntur frustranda, de Iud. veluti. si in Ecclesia,* vel in loco beneficij pestis grassetur vel si aliud quod impediat, *Roman. consil. 433. incip. quod ad primam. Felinus ad cap. cum dilecta, 7. limitatione. de Rescript.* Et adueniente iusto impedimento sufficiet, si publicatio Romæ facta fuerit, per affixionem in acie campi Floræ, vel in valuis Cancellariæ *Gomes ad dictam regulam quæstione. 13.* Si bella quoque vel incarceratio vel detentio publicare debentem impediant, excusabitur, dummodo, dum detinetur, protestetur coram notario & testibus, ex impedimento se eo quo publicatio facienda est, non posse proficisci ad publicandum, *Gomes vbi proximè, facit libr. 2. de Naufrag. libr. 10. C. titulo. 5.* & iure ciuili receptum est, quoties per eum cuius interest conditionem impleri, non stet quominus impleatur, perinde haberi ac si conditio impleta fuisset, *l. in iure ciuili, 122. de Regul. iur. P. l. in omnibus causis, 40. eod. titulo.*

22 Cæterùm, vt in summa nos hinc expediamus; vt regula Cancellariæ de publicandis resignationibus locum habeat, & beneficium ex ea per obitum non per resignationem non publicatam, vacare dicatur, tria requiruntur concurrentia, primum quòd non fuerit facta publicatio: secundò quòd non fuerit petita possessio: tertiò quòd resignans post sex menses, vel mensem, mortuus fuerit in possessione: quod si aliquod horum trium deficiat, regula locum non habet. *Gomes ad eam regulam, quæstio. 15.*

Quin

Quin & possessio illa debet peti suo nomine, nam si possideret nomine resignatarij, non prodesset ei possessio eo nomine à resignante habita; aliter contra, si post resignationem, resignans possideret nomine resignatarij, nomine locationis vel alio ipsum beneficium. *arg. l. quod meo, de Acq. possess.* dummodò vera sit conductio & non simulata cum collusione. Nam si propter dissimulationem nihil perciperet resignatarius, resignante moriente in possessione, diceretur vacare per obitum beneficium, vt decisum aresto Parisiensi, 13. mensis Augusti, 1540. pro Guilberto de Columba, *ad regul. Cancell. de Publ. num. 7. Rebuff.* Possessio tamen resignati beneficij capi debet à resignatario intra tres annos, numerãdos à die suę prouisionis. Alioquin enim si per illos tres annos permittat resignantem beneficium possidere, ius amittit, tam ratione possessorij quam petitorij, *in §. 1. & ibi Glossa, ad verbum, tenentur, de Pacif. possess. in Concordat.* quod intelligitur cùm vterque & resignatarius & resignans viuit; quia si resignans moriatur, & post sex menses non reperiatur resignatarium fuisse in possessione, beneficium vacat, *per regulam 34. de Publicand. resign.* Poterit nihilominus extendi tempus sex mensium alios sex menses pro publicatione, per expressam prouisionem summi Pontificis, maximè in locis in quibus summi. Pontifiex liberè disponit, propter plenam potestatem, quam habet in his quæ sunt iuris positiui & beneficijs, *cap. proposuit, de Concession. præbend.* Et quia etiam regula Cancellariæ non ita strictè ac ius commune obliget, in Gallia tamen, vbi regula de Publicandis pro lege seruatur, derogatio illa & extensio non admitteretur, nisi ex graui causa & ex expressa prouisione ob impedimenta, quæ alioquin iure communi admittũt dilationis excusationem. Alioquin si alia causa dispensatio vel prorogatio fiat, datur aduersus eã remedium ordinarium, vt liceat appellare ab executione clausulę eius dispensationis tanquã ab abusu. Et hęc dicta sint de vacatione per renunciationẽ. Dicamus de vacatione per mortem vel obitum titularij vel possessoris legitimi beneficij.

DE VACATIONE PER MORTEM SEV per obitum.

CAPVT XXXII.

1 *Morte vacat beneficium, & num morte ciuili vel naturali tantum.*
2 *De regula, de impetrantibus beneficia viuentium.*
3 *De clausula, de non tollendo iure alteri quæsito.*
4 *De regula Cancellariæ, de verisimili notitia.*
5 *De celante corpus vel obitum defuncti beneficiati, vt beneficium prior impetraret.*
6 *Clausula, vel alias quouis modo vacet, num impediat regulam de verisimili notitia.*
7 *Et an ei derogare possit.*

1 Morte inducitur vacatio iure & facto, dum titularius seu legitimus possessor beneficij moritur, *cap. susceptum, de Rescript. in Sext.* vbi Glossa penult. tradit, illud intelligendum de morte naturali, non de ciuili, *idem & in cap. quamuis, in 1. de Præb. in Sexto.* mortis etiam appellatio absolutè intelligitur de naturali, non de ciuili, *l. cum pater, 77. §. Hæreditatem, de Legat. 2. l. sed si mors, §. si igitur, de Donat. inter vir. & vxor.* P. quemadmodum & ætas legitima, intelligitur de naturali, non de impetrata à principe, *l. fin. de His qui ven. ætat. imp.* C. Mors naturalis est quæ dissoluit animam à corpore, & ita distinguitur à deportatione & alijs quæ non dissoluunt *l. si mater, C. de Institution.* mors hæc omnia soluit, *§. deinceps, de Nuptijs. in Nouellis.* Notat casus in quibus fit per mortem solutio, Hippolytus, *in l. fin. numer. 30. & seq. de Quæstion.* P. inter alios est vt soluatur vsusfructus & vsus, morte vsufructuarij. *§. finitur, de Vsufruct. apud Iustinian l. 3. § fin. Quib. modis vsusfruct. amitta. l. 8. de Annuis l. 39. de Vsufr. l. P. l. 3. 10. 12. 16. C. de Vsufr.* Beneficiatus autem vel vsurario, vel vsufructuario comparatur, *c. fin. de Offic. ord. in Sext.* annotat & Ioannes *ad cap. placuit, 16. quæst. 1.* & Glossa *ad cap. susceptum, de Rescript. in Sext. ad verba,*

verba, non morte. nūquam mortem ciuilem naturali comparari, nisi in casibus expressis in iure *facit l. ex parte: 121. §. in insulam, de verbor. obligat. notat & ibi Glossa.* Eoque modo exponendum quod dicitur, mortem ciuilem & naturalem æquiparari, *ex l si decesserit, Qui satisdar. cogan. l. 1. §. penul. de Bonor possess. contra tab* P. Mortuus ciuiliter is dicitur, cui ius ciuile adimit potestatem ea agendi quæ iure ciuili permittuntur & probantur, vel per dispositionem ipsam iuris, vel per sententiam ex pœnæ impositione, vt si deportetur. *§. cum autem. Quib. mod. ius pat. potesta. solui.* Sic interire dicuntur homines, vt morte, aut maxima, aut media, capitis diminutione, *l. verum, 63. §. societas, Pro socio. in P l. 1. §. filium habuit, de Bonor possess contra tabul. lib. 37. P. tit.* 4. fiebat & tanquam mortuus & seruus pœnæ, in metallum damnatus, *§. pœna seruus, Quib. mod. ius patria potest. solui:* quamuis hodie nemo bene natus à principio, ex supplicio fiat seruus, *Auth. sed hodie, de Donation. inter vir. & vxor. C. & Nouella 22. cap. 8.* Seruus quoque pro mortuo habetur, *l seruitutem. & l. quod attinet, de Regul. iur.* Nec officit quod diximus per ingressum, seu professionem religionis, amitti & vacare beneficium, *cap. beneficium illius. 4. de Regularib. in Sext. cap ex transmissa, de Renunciat. cap. Gonsaldus, 17. quæstion 2.* qui casus est mortis ciuilis, quòd monachus mortuus mundo censeatur; *ca. 8 placuit, in 2. 16. quæst. 1. l. Deo nobis, C. de Episcop. & cler.* Nam verum est, pro mortuo haberi monachum, in his quæ secularis vitæ sunt; & beneficio seculari Ecclesiastico per ingressum & professionem religionis priuat: sed illud non accidit ex morte ciuili tantum, sed ex priuatione iuris, Nam, *vt diximus in capite 25. & 26. de vacatione ipso iure,* nemo priuatur beneficio ipso iure, nisi expresse ita in iure priuatio præscripta fuerit, alioquin & possunt habere regulares beneficia, maximè sui ordinis regularia, in quibus non habentur pro mortuis, *c. cùm de beneficio, 5. & c. cùm singula, 32. de Præb. in Sex.* mortui enim seculo, viuunt Deo, cuius cultui in beneficiis seruiunt.

2 Considerabimus in vacatione per mortem vel obitū, duas regulas Cancellariæ: vnam, de impetrantibus bene-

neficia viuentium; aliam, de verisimili notitia. Prioris hæc verba sunt, Si quis supplicauerit, sibi beneficio quocunque tanquam per obitum alicuius tunc viuentis, vacante prouideri, & postea per obitum eius vacet: prouisio dicto supplicanti per obitum huiusmodi, de nouo facienda nullius sit roboris vel momenti. Quæ regula habet locum, non tantum in impetratione facta coram summo Pontifice sed etiam si fiat à legato eius, vel ab ordinario collatore. *Decius consil. 398. in fine.* Epitome regulæ erit; beneficium viuentis, per obitum eius impetrari non posse; pœnamque esse vnam impetrantis, vt cùm postea per obitum possessoris vacauerit, impetrari ab eo qui viuentis impetrauerat, non possit. Ratio cur non valeat impetratio, prima est, quia modus vacandi expressus in impetratione, per obitum eius qui viuit, falsus est: & ita vitiatur, propter clausulam vel expressam vel semper subintellectam rescriptorum validitati, si preces veritate nitantur, *in cap 2. de Rescript. l. fin. de Diuer. rescript. C. cùm similib.* quare cùm eo tempore quo prouisio fuit impetrata beneficium eius qui viuebat non diceretur vacare, nulla est collatio. Habemus enim rationem datæ ipsius concessionis, *cap. tibi qui, de Rescript. in Sext. cap. eam te, eod. titul. apud Gregor. cap. eum cui, 7. de Preb. in Sext.* & quo tempore hic collatio facta fuit, viui beneficium nec promitti nec conferri potuit, *cap. 2. de Concess. preb. apud Greg. cap. detestāda. cap. ne captande, eod. titul. in Sext.* ita non poterit extendi adueniente vacatione per mortem, ad tempus quo postea impetrari poterat per obitum, *cap. si eo tempore, 9. de Rescript. in Sex.* ab initio enim vitiosum non potest ex post facto confirmari, quamuis res in casum inciderit à quo incipere potuisset: *l. quod initio vitiosum, 29. & l. penult. que initio, de Reg. iur. P. cap. non firmatur, eod. titul. in Sext. cap. 1. de Desponsf. imp. in Sext. cap. 1. §. de Prohib. feudi alienat. in vsib. feud. §. 1. de Exhæred. libero. apud Iustinian.* Quando videlicet consideratur initium, quod cum vitiosum sit, & nihil per se inducat, non potest rei alteri initium dare, & quando actus ab initio statim valere debet, nec remanet in suspenso; *vt scribit Barthol. ad libr. 1. de Regula Catonia. P. in 1.*

oppositione: quemadmodum impetratio vel promissio beneficij viuentis, statim ab initio nulla est: nec potest esse in suspenso vt effectum sortiatur, quando possessor morietur, vel donec per alium modum postea vacauerit. *facit Rota decis. 431. si impetrans, &c. in Nouis.* vt nec pactio valet de hæreditate viuentis, *l. ex eo instrumento, C. de Inutilib. stipulat. l fin. C. de Pact. l. hæreditas, C. de Pact. conuen.* neque tractatus deliberatiuus de futura electione valet, antequam beneficium vacet, *cap. bonæ, in 2. de Election.* Sicuti nec prodest aditio facta hæreditatis eius qui viuit, quamuis postea mortuus fuerit. *l. neminem pro hærede, 27. de Acquir. hæred.* P. *l. qui superstitis. 94. & l. qui hæreditatem, eod. titul. de Acquir. hæred.* P. *l. 1. pro hæred.* P. *l. opinione,* C. *eod. titul. pro hæred.* cum nec hæreditas viuentis dici possit. *l. 1. de Hæred. vel act. ven.* P. Ita, quemadmodum nemo ambigit beneficium viuentis conferri non posse. *per cap. 1. de Concess. præben. cum similibus ibi per Glossam notatis:* sic resoluendum est, neque impetrationem beneficij factam per obitum eius qui viuit, pertinere ad vacationem aduenientem per obitum eiusdem. Adde quòd in Concilio Toletano 5. cap. 4. *vt habetur in 2. Tomo Conciliorum tempore Honorij 1. summ. Pontificis anno Domini 1522. imperante Heraclio, & sub regno Chintelli regis Hispaniarum,* excommunicantur omnes qui inquirunt & fingunt se esse sollicitos quis rex eorum erit post mortem eius qui adhuc viuit: illud ipsum decretum fuit confirmatum *in 6. Concilio Tholetano.* Illud tamen dubitationem habere posset; num pari pœna puniendus sit qui beneficium impetrauit per obitum viuentis, ac is qui beneficium viuentis impetrauit *de quo in d. cap. 1. de Concess. præb.* cui dubio respondendum, eum, qui per obitum ita impetrauit eius qui viueret, si iusto errore ductus putaret mortuũ, & si sine dolo ita impetrauerit, euitare pœnas *d. c. 1. de Conc. præ.* at nullã cõsequi vtilitatẽ ex ea impetratione, neq; tunc, nec in futurũ adueniente verè morte eius cuius beneficiũ erat impetratũ Et hoc cõforme iuris cõmunis est dispositioni; vltra tamen additũ in regula hac de impetrantibus beneficiũ viuentis: vt si mortuo postea eo cuius viuentis erat beneficiũ impetratum, iterum de nouo idem per obitum impetret, non valeat impetratio,

 nisi

nisi in ea impetratione fiat mentio prioris impetrationis obtentæ per falsum expressum obitum, & ita dispensetur. *vt scribit Gomes ad dictam regulam de impetrationibus benefic. viuen. quæstio. 3 Decius ad l. fin. C. de Pact. & consil 398, Oldradus con 304.* Ratio non omnino erit aliena, si dicamus, ideo id statui, quòd debeat quis puniri in quo peccauit, *cap. prouida, de Elect. in Sext cap literas, de Tempor. ordin cap. postulastis, §. de Cleric. excomm. minist. constit. omnes peregrini, cap. communia, de Successio.*

3 Addi potest alia ratio cur impetratio beneficij viuentis nihil operetur, etiam posteà contingente vero obitu. Quod in omnibus impetrationibus beneficiorum censeatur clausula apposita vel apponatur: dummodò tempore datæ literarum non sit alterius ius in beneficio quæsitum, *Felinus ad cap. capitulum col. 17. versic de duobus, de Rescrip. facit cap. ex tuarum, de Authoritat. & vsu pallij. arg l. 2. §. si quis à principe, Ne quid in loco publ.* P. Etiam si gratia sit motu proprio summi Pontificis concessa. Quia & in ea intelligitur, dummodò alter ius non fuerit quæsitum. *Rota decisio 445 incipien nota licet proprius motus, &c. in Antiquis.*

4 Altera regula, quæ consideranda in collatione facta per mortem vacatione inducta, est his verbis concepta, 28. de verisimili notitia: Item voluit & ordinauit quòd omnes gratiæ quas de quibusuis beneficijs Ecclesiasticis cum cura & sine cura, secularibus & regularibus, per obitum quarumcunque personarum vacantibus, ni antea fecerit, nullius roboris & momenti sint, nisi post obitum & ante datam gratiarum huiusmodi tantum tempus effluxerit, quod interim vacationes ipsæ de locis in quibus personæ prædictæ decesserint ad notitiam eiusdem Domini nostri, verisimiliter potuerint peruenire. Tribuitur hæc regula Ioanni 23. probata per Martinum V. & Nicolaum V. Adfert Ioan. 23. in procœmio regulæ causas & rationes eius, nempe euitandas fraudes quæ committuntur in beneficijs, vt seruetur puritas conscientiæ, & præcludatur ambitionis via ambitiosis. Fraus cum delicto præsumitur, vt is qui accelerat impetrationem

nem videtur determinasse mortem beneficiati ; sicque hac regula Cancellariæ vitatur occasio captandæ mortis, *iuxta cap. ne captandæ, & cap. detestanda, de Concession præbend. in Sexto.* Erat & alia fraus præcisa, qua plures plu-ries ante vacationem impetrabant, vt veluti iacto hamo, si casu vacatio se offerret, beneficium illud piscarentur, eaque de causa renouabant impetrationes, vt etiam nunc curiales fraudulento Romæ clam facere solent. Neque tamen malitijs hominum est indulgendum. *cap. sedes, de Rescript. l. in fundo, de Rei vindic.* P. Quibus & rationibus conclusum est, eandem regulam de verisimili notitia, habere etiam locum coram ordinario in collatione per illum facta, beneficij per mortem beneficiati; vt non valeat si verisimiliter cognitio obitus non potuerit peruenire ad collatorem intra tempus mortis & collationis. *sic tuetur Gloss. antiqua ad d regulam, & Decis. consil. 398. incip in causa domini*, & Cosmas Guinier, *ad §. neque etiam collationes, ad verbum, faciendas, de Collation. in Pragmatic. sanction.* quo loci & refert, se vidisse quandam constitutionem legati Othonis, prohibentem ne prætextu opinionis vel famæ quæ sit de morte beneficiati absentis, eius beneficium conferatur; & cauentem expectare debere prælatum, donec plenius de morte instruatur ante collationē. Quod tamen postremum in dubio mortis, si per longum tempus beneficiatus abfuerit, vt ignoretur quò profectus sit, admittere posset exceptionem vt beneficium eius cū rumore mortis eius habito pro certo, possit conferri, non obstante regula de verisimili notitia, quemadmodum notat Rebuffus *ad proœmium Concordatorum ad verb. fati.* Siquidem; vt ait Gloss. *ad can. non oportet, 36. ad verbum, proficisci, de Consecr. distinct 5.* si clericus tandiu absit vt dubitetur de eius vita aut morte, desinit habere administrationem, *per §. quid autem, de Vsucapion.* veruntamen si post collationem alij factam, reuerteretur, dicunt posse repetere beneficium, *arg. Auth. hodiè. de Repud. C.* collationemque reddi nullam secundum Cardinalem, *consil. 44. incipien. pro domino.* Ego tamen tutius acturum ordinarium puto, si antecollationem beneficij titularij per lon-

gum tempus absentis, cùm ignoratur vbi sit; proposuerit Episcopus in Ecclesia beneficij citationem seu vocationem trinam aut peremptoriam, & posteà eo intra tempus edictis constitutum non venientem, eum priuet bebeneficio, & demum alij conferat, iuxta formam ex tuæ deuotionis, 11. *de Cler. non resid.* Sed & in legati vt ordinarij collatione, habere locum, prædictam regulam Cancellariæ de verisimili notitia, *tradit* Ioann. Franc. de Sancto Nazario, de Ripa, *cons. 16. posito in lib. 1. de Legibus & consuetu. & idem de Ripa ad cap. 2. de Rescript.* Nam quamuis materia sit odiosa, tamen fit eius ad alia extensio ex paritate rationis, si agatur de euitandis fraudibus, *vt in cap. si ciuitas, de Sentent. excomm. in Sext. Gloss. f. in cap. quanquam, de Vsu. in Sext. cap. inter cæteras, cum simil. ibi à Gloss. notatis, l. à* Titio, *de Verb. oblig.* P. Quemadmodum enim per impetrationem in Curia Romana ante tempus factam, contra intentionem sum. Pontif. ordinariorũ collationibus fraus fieret: sic anticipationes illas coram ordinarijs factas, fraus fieri posset collationi & præuentioni summ. Pontif. sic autem sum. Pontif. vult aliorum conseruare, vt propria nõ negligat, *cap. licet, de Suppl. negl. prælat. cap. quoniam, de Immu. Ecclesia. in Sext & in* Extrauag. Ioann. 22. *si fratrum, Ne sed vacat. aliquid inno.* Probata & sententia quòd regula de verisimili notitia habeat locum in ordinario, per Senatusconsultum prolatum Lutetiæ in magna camera Inquestarum, 29. August. 1537. per aliud in Curia suprema Tholosana pronunciatum in vigilia Virginis beatæ Mariç, Augusti mense eiusdem anni, maximè quando ordinarius confert per obitum. Alioquin enim quædam ei esset excusatio fraudis, si alio modo & sub conditione si vacet conferatur, *Gloss. in cap. 2. de Electïon. in Sext.* attamen si absolutè conferatur, non potest euitari suspicio iniqua fraudis, *ex d. cta regula, vide* Rebuffum *in proœmio Concordatorum, ad verbum fati.*

5 Dignum & hîc erit obseruatione, vt regula de verisimili obitus notitia, quæ ad fraudes vitandas pertinet, comprehendat casum quo quis corpus beneficiati mortui, vel mortis eius tempus ex industria celauerit, donec

bene-

beneficium à Papa impetrasset; & ne interim celato obitu, ab ordinario conferri posset, Nam non valebit impetratio, nisi a tempore quo reuelata & manifestata fuerit mors, quia antè verisimilis notitia cessat. *Clemen. vnic. in fine, de Concession. præb.* proinde, si ante verisimilem notitia obitus ante reuelationem fuerit facta collatatio beneficij impetranti, & alteri post reuelationem ab ordinario, prçferēdā est ordinarij collatio, alia propter fraudem reiecta, & ita refert iudicatum Bocrius *decis. Burdiga. 287.* Eò pertinet ordinatio regia Franscisci 1. Regis Galliarum, anni 1539. *art. 56.* Rebuff. *in 2. Tomo Constit. Regiarum, tit. Ne beneficiatorum cadauera custodiantur. & ad §. declarantes, ad verbum præuentionis, de mandat. Apostolic. in Concordat.* Ratio, quia dolus & fraus nemini debet patrocinari. *cap sedes. & seq. de Rescript. l. in fundo, de Rei vindica. cum simil.* Neque quisquam ex dolo lucrum debet consequi, ex quo pœnam meretur, *l. nemo ex dolo, de Dolo. P. l. non fraudantur, 177. §. nemo, de Regul iur. l. legata inutiliter, de Admen. legat. P.* Pœnam autem quis ex eo meretur quod sepulturam cadaueris mortui distulerit, quo alium deciperet, *l. cùm sit iniustum, 6. de Sepulc. viola. lib. 9. titul. 19. & Nouella 60.* vt defuncti funera non iniurient, officiumque prætoris est, prouidere ne corpora defunctorum detineantur, aut ne quid fiat quominus sepeliantur, *l. ne corpora, 38. de Religios. & sumpti. funer. lib. 11. P. titul. 7.* cùm intersit reipublicæ, corpora defunctorum in sepultura iacere: *l. si quis sepulchrum, 12 §. hoc edictum, de Religios. & sumpti. funer. lib. 11. P. tit. 7.* Nam hinc aëris proximi sequitur infectio, & horror ex putrefactione eius: sepulcrique violati crimine tenetur *ex lege Iulia, de Vi publica,* ex ea parte, qua tenetur qui aliquid fecerit quominus aliquis funeretur sepeliatúrve, *l. sepulchri violati, 8. de Sepulchro viola. l. 47. P. tit. 2.*

Tradit Cosmas Guinier *ad §. nec etiam collationes, ad verbum, faciendas, de Collat. in Pragm. sanction.* in renunciatione 6
admissa, cum clausula, vel aliàs quouis modo vacet, hanc regulam de verisimili notitia locum non habere. Si (inquit) in partibus existens constituit procuratorem ad

resignandum beneficium in Curia Romana, etsi facta est prouisio per resignationem aut mortem, aut aliàs quouis modo vacet; & ille qui procuratorem constituerat pridie illius resignationis mortuus fuerit, videtur valere prouisio: quia ob alium modum vacationis procurator Romam iuerat, ideoque prouisionis origo inspicienda est. *l. 3. tutor. da fideiussore. l. C. ad Senatusconsul. Macedo. consentire videtur Glo. ad dict. regula. de verisimili notitia.* Cæterùm pro contraria sententia, quòd regula illa de verisimili notitia locum habeat, non obstante illa clausula, vel alias quouis modo vacet, posita in renunciatione, consistit, Gomes ad illam regulam, *quæstio. 3.* & ait secundum hanc iudicatum in Rota tempore Iulij Papæ 2. vultque illam clausulam in renunciatione positam, vel alias quouis modo, extendi tantum ad casus similes, vt si vacaret beneficium per incapacitatem renunciantis, vel per eius matrimonium; non autem ad casum mortis qui longè diuersus à renunciatione *in cap susceptum, de Rescri. in Sexto.*

7 Habet stilus signaturæ Romæ, quòd derogatio istius regulæ, non detur nisi in Francia; extra quam derogatio data solet cassari, ex bulla reformationis Curiæ Romanæ, quando agit de reformatione signaturæ, idque communiter. Nam & hodiè ex gratia, signatura pro meritis personæ ei stilo deroget aliquando, nec seruet illam constitutionem, Alexan. 6. *vt notat idem Gomes ad dictam Regulam quæstion. 7.* oportet autem expresse derogari regulæ de verisimili notitia, aliter nihil efficeret clausula illa etiam si per obitum &c. Fuerunt aliqui, qui vt fraudem facerent regulæ de verisimili notitia obitus, supplicationem suam impetrationis in hanc formam composuerunt, vt eis beneficium conferretur vacans per incapacitatem, incompatibilitatem, deuolutum, aut alias, nulla mentione habita mortis, ea fraude, vt posteà in concessione obtinerent illam clausulam, aut alias quouis modo vacet, etiam si per obitum. Quod tamen non prodesset impetranti in fraudem regulæ. Declaratum fuit & inutilem ad id esse illam clausulam, si modò verisimile sit

impe-

impetrantem venisse vel misisse ad impetrationem obtinendam, ante mortem vltimi possessoris, nec habendã esse rationem derogationis, quia non potest Papę, vel nõ solet huic regulæ derogare, *vt scribit Rebuffus in tractat. Nominationum, qu. 18. & in Practica beneficiaria, ad illam regulam, Gloss. 5.*

DE VACATIONE PER SENTENtiam.

CAPVT XXXIII.

1 *Vacatio beneficij per sententiam, quid: vt in clerico non residente.*

2 *Si turpiter clericus viuat.*

3 *Si crimen graue commiserit, ante condemnationem tamen renunciare & permutare reus potest beneficium.*

4 *Exceptiones ponuntur.*

EXpeditis tribus speciebus vacationis beneficiorum, ipso iure tantum, ipso facto tantum ipso iure & facto simul; agamus de quarta quæ fit per sententiam. Vacatió itaque per sententiam accidit, quando iudex sua sententia priuat aliquem suo beneficio vel ob contumaciam, vel actum aliquem seu crimen: veluti si beneficiatus absens non resideat in loco beneficij exigentis residentiam, & vocatus iuridicè à suo prælato, sine aliqua dispensatione vel iusta aut legitima excusatione, sed se contempserit, vocatus expectatus, vt contumax, suo beneficio priuari potest. *cap. 2 cap relatum, 4. cap ex parte, 8 cum tribus sequentibus. de Cleric. non resident.* Ante contumaciam autem & vocationem, clericus etiamsi vagus, sit, non debet priuari beneficio, nec censetur is habuisse beneficium pro derelicto, nisi aut miles fiat, aut contrahat matrimonium. *Glossa. ad cap. qualiter, 9. ad verb. quadriennium, de Cleric non resident.* 1

Secundò, clerici qui turpiter & cum scandalo viuunt, 2
postquam promoniti fuerint, coerciti, & castigati si in-

corrigibiles in sua nequitia permaneant, beneficijs priuari possunt iuxta Concilium Tridentinum, *sess. 21. ca. 7. c. inuentum, 16. q. 1. c. fœlicis, de* Pœnis *in Sex. Clem. multorum, de* Pœnit.

3 Tertiò, si crimen aliquod graue commiserit beneficiatus, ex quo tamen non vacat ipso iure beneficium, opus est ad inducendam vacationem sententia priuatiua beneficij. Vnde sequitur ante sententiam priuationis, habere administrationem & dispositionem liberam sui beneficij reum criminis, & posse permutare & renunciare, *Gloss. ad cap. 2. ad verb finit, Vt lite penden. in Sext. decis. Capellæ* Tholo. 436. *Rebuffus tractat. de Pacif possess., num. 261. & 262. Gomes ad regulam, de* Anna. *possess. quæst.* 42 N*eoter. ad cap. 2. de Rescript. Felinus ad cap. inquisitionis, de Accusat. Rota decis. 5. de Re iudic.* in Antiquioribus, collectis per Bernardum de Bisigneto auditorem Rotæ, & posteà factum Cardinalem. vbi postquam in contrariam partem pluribus vsus est rationibus, tandem ita concludit, vt etiam condemnato reo ad perpetuos carceres, & ita eo mortuo ciuiliter non inducatur vacatio, vel priuatio nisi per sententiã quoq; priuetur expresè beneficio, *vt etiam notat Innoc. ad c. qualiter & quando, de Accus in Glo. super verbo, diminutionem, vers. credimus tamen, & ita iudicatum in Rota. facit Felinus ad cap. cæterùm, de Rescript.* Sic iure ciuili, si quis post accusationem, in custodia fuerit defunctus indemnatus, testamentum eius valebit, *l. si quis, 9. de Testam. & qui testa. face. possess.* valet & post contractum capitale crimen donatio bonorum à reo facta ante condemnationem, quãuis condemnatione sequatur bonorum confiscatio. *l. post contractum, 15. de Donation.* P. Et reus criminis soluere debitum potest, vt & ei solui, *l. reo. 41. & seq. 42. de Solu.* P. *l. auferatur, §. in reatu, de Iure fisci.* Quinimò & post sententiã priuationis beneficij, si appellatio interposita sit, & pendente ea renunciatiauerit vel permutauerit, tenebit permutatio vel renunciatio. *vt ait* Rebuffus *in tractat. de* Pacif. *possess. numer. 262. facit. l. qui à latronibus, §. 13. §. fin. de Testam.* Pand.

4 Excipi videntur duo casus: primus, si suspicio fraudis

sit

ſit quod in fraudem priuationis quam præuidebat, certò ſine aliqua neceſſitate vel cauſa renunciauerit, vel permutauerit: *c. quod tranſlatione de Renunciation.* ideò reſignatio vt careat fraude, debet fieri antequam procurator regius vel trium iuri capitalium cauſarum, concluſerint ad pœnam contra reum beneficiatum, *l. qui pœnæ*, 8. §. *diuus quoque Pius, de Manumiſſio. lib.* 40 P. *titul.* 1. *ibi quia iam lege Cornelia damnatus eſſet vel iam futurum, proſpiceret vt damnaretur: & ſic concludit Felinus ad dic. c. inquiſit. de Accuſat facit c. 2. de Renunciatio. in Sexto.* Dubito tamen ego in beneficio illam ſuſpicionem admittere, cùm dixerimus & poſt cōdemnationem priuationis, poſſe interpoſita appellatione renunciare. Eamque ſententiam probarem, cùm bona confiſcanda & beneficium non ęquiparentur in hoc, cùm beneficium det tantum vſum non proprietatem: quod nec confiſcari poſſit. Secundus caſus excipi videtur in grauioribus criminibus, in quibus ipſo iure videntur confiſcata bona, vt in crimine perduellionis, in quo ipſo crimine commiſſo, quis amittit rerum & bonorum ſuorum adminiſtrationem: vt nec alienare, nec teſtari de his poſſit, *l. fin. C. ad Legem Iul. maieſta. l. quiſquis, §. emancipationes, eod. tit. C. l. donationes quæ in concubinam,* 31. § *fin. de Donation.* P. Sed nec hæc exceptio pertinebit ad priuationē ſeu vacationem per ſententiam, ſed ad vacationem quæ inducitur ipſo iure, *de qua antea diximus ſuo loco capite vigeſimo octauo.* Porrò, hæc de amiſſione & vacatione beneficiorum dicta hactenus ſint, videamus nunc de Acquiſitione ſeu collatione, & conceſſione eorum iuxta legitimam methodum.

DE ACQVISITIONE SEV DE COLLAtione beneficiorum.

CAPVT XXXIIII.

1 *Beneficia perſonis conferenda, quæ habeant qualitates beneficijs conuenientes: & de illis in ſumma.*

3 *Ratio prima, à puritate & munditia Ecclesiæ.*
4 *Secunda ratio, à pœna exemplari parentum transeunte in liberos, vt & ipsi & alij melioris fiant.*
5 *Tertia ratio, quòd vitia parentum sint filijs hæreditariæ aliquando.*
6 *Quare dispensatiuè spurijs dari poßint beneficia.*
7 *Quæ sint obseruanda in dispensatione spuriorum circa beneficia.*

IN summa, beneficia non sunt conferenda nisi idoneis & capacibus, *ex constitutione Cõcilij generalis in cap grane*, 24. *de Præbend. cap. relatum, de Conceßion. præbend, cap.* 2. *de Institution.* quod in omnibus pro beneficijs quæ illis conferri possunt, statuit Alexan. 3 *in cap causam quæst.* 8 *de election.* cum in omnibus gerendis negotijs, pro modo eorum personæ sint eligendæ capaces & sufficientes operi *leg. vnic. §. ideoq;, de Nouo Codi. faci. C. l. vt gradatum. de Muneri. & honor.* Capacitas porrò & idonea qualitas beneficiandorum, consistit in legitimis natalibus, ordine Ecclesiastico legitimo, legitima ætate, bonis moribus, & sufficiente scientia. 1

Legitimi natales sunt, cùm natus quis ex legitimo matrimonio; & ideo dicimus eum cui beneficium dandum est, esse debere legitimum & naturalem *cap cùm in cunctis, & c. innotuit, de Electio* Nec permittuntur regulariter ad Episcopatum conscendere illegitimè nati, *cap. Cœmomanensem.* 15. *& seq.* 56 *distinct.* Atque in Deuterono. c. 23. scriptum, non ingredietur manzer, id est, de scorto & alieno semine natus, Ecclesiam Dei, vsque ad decimam generationem. In sacerdote, inquit Philo Iudæus *in decalogo*, genus examinatur vt sit inculpabile, Et Plato sexto de Legibus, qui per suffragium tribuum & sortem, ad sacras res tractandas ex lege eligi debet: eligi debet qui sit integer ac legitimus: deinde ex domo quam maximè munda, expers quoque cædis, omniumque huiusmodi quæ aduersus leges committuntur, cuius pater materve simi- 2

similiter vixerint. Eademque in mulieribus sacris, quæ in viris statuit. Et Gregorius 9. *in cap. fin. de Filijs presbyter.* prohibet, ne admittantur illegitimè nati ad personatus, dignitates, vel alia beneficia Ecclesiastica; & statuit, vt prouisi ex Ecclesia extrudantur, nisi Dispensatio Papæ accesserit *& in capitul. 1. eius tituli prohibetur idipsum.*

3 Cur autem filios illegitimos arceri ab Ecclesiastico ministerio placuerit, inter cæteras causas, prior hæc erit ratio: quòd Ecclesia, munus in quo macula esset, oblatum reijceret. *Leu.21.cap. hinc etenim, 49. distinctio.* & ita in Ecclesia non minus quàm inter mulieres illustres, *iuxta l. si qua illustris, ad Sena. Orphi.* C. castitatis præcipuum debitum est, & nominari spurios satis iniuriosum, satisque acerbum: cùm augeri Rempublicam magis, & multis hominibus legitimè genitis frequentari, quàm impijs periurijs affici, visum sit iustius vel Iustiniano *in l. 2. § fin. de Indict. viduit. tollen. lib. 6. C. titul. 40.* Sed & Ecclesia Dei quæ præcepta eius iubet custodiri, & quæ iuxta præceptum, non mœchaberis, detestatur fornicationem, quodammodo confunderetur, si ex illegitima coniunctione progenitos passim & sine discretione in ministerium Dei admitteret, & veluti ex probatione geniti, dare videretur delinquendi occasionem. ita & Iustinia. *in l. legem. C. de Naturalib. liberis.* Sciant (inquit) omnes, legitimis matrimonijs legitimam posteritatem quærendam. Iniusta namque libidinum desideria nulla de cætero venia defendet, &c. Conuentio reprobatur, aliúdve, quo quis induci posset ad delinquendum, *l. alia causa, §. eleganter, Soluto matrimonio.* P. *l. conuenire, de Pact. dotal.* P. Et ea de causa nō recipit Ecclesia oblationes ex iniustè quæsitis, *ca. oblationes, 90. dist. c. miror, 17. quæst. 4. capit. 3. de Vsur. capit. super. eo, de Raptor.* Pulcher & iam textus Concilij Toletani 9. *capitu. 10. relatus in capitul 3.* Cùm multæ super incontinentia, 15. q. 8. vbi propter frequentiā inemendabilem clericorū, in progeniem eorum illegitimam etiā sęuitum est, & nati ex illis non tantum incapaces hæreditatum declarantur, sed etiam efficiuntur serui Ecclesiarum.

Proinde

Proinde secunda ratio colligitur, vt incontinentiæ & criminis paterni detestationem transire in filios: vt in his & parentes magis affligãtur, & resipiscant, vel alij exemplo horum ab illicitis amplexibus abstineant. sic Iustian. *in l. fi. de Naturalib. lib.* C. prohibuit mulieribus, liberis naturalibus totum patrimonium, vel quantum voluerint relinquere, quòd vitium parentum ex eo putaret refrænandum iri. Torquentur & patres grauiùs in iniuria filiis illata, quàm in propriæ personæ contumelia, *l. isti quidem, § fin. Quod met. caus.* maledictio peccati Cham imposita filio eius Chanaan, *Genes. 9. capit. cùm ego, §. sed qui pro persecutionibus, 24. quæstio. 3.* Pro hæresi patris etiam filijs adimitur beneficiorum Ecclesiasticorum possessio, *cap. vergentis, de Haeret. Authent. Gazaros, C eod. titul.* & in crimine læsæ humanæ maiestatis, filij perduellionum efficiuntur successionis omnes incapaces. *l. quisquis, §. 1. ad Leg. Iuliam maiest.* C. Adimuntur temporalia filijs eorum qui committunt crimina detestabilia, quæ merentur pœnam exemplarem, non tam in pœnam seu damnum ipsorum filiorum, quàm, si benè omnia perpendantur, in eorum vtilitatem. Monentur enim filij illa temporali priuatione futurorum temporalium, vt caueant, ne in morbum paternum incidant; & rapiuntur seu inuoluuntur plures boni pœnæ seu punitioni malorum, ne malitia viuentibus mutet à bono in malum intellectum; vel propter eorum probationem, vt illis hoc ipsum cedat in magnum beneficium, non in pœnam; *vt explicatur in can. si ex bono in malum, 8. de Consecration. distinct. 4. Ex diui Augustini libro de correptione & gratia, capitul. 8. & capitul. 9.* ita inuoluti pœnæ Sodomitarum paruuli, *Genesis capit. 19.* & populus cum peccato Agag, & Amalechitarum 1. Reg. 15. Et in summa, pro peccato parentum, temporaliter aliquando puniti filij; temporaliter, sed non æternè. *cap. vergentis, in fine, de Haeretic.* sicque terror pœnæ transit per comminationem in filios, vsque ad tertiam vel quartam generationem, *capitulo. 1. 24 quæstione 1.* & pœna Dauidis translata in posteros & Regis Achab. 4. Reg. 21. *capitulo. Achab, cap. talis. de Pœniten. distin. 3.*

Iudicia

Iudicia De hic abyssus multa,cuius consilium omnibus non patet,ideo relinquendum est eius maiestati:facit tamen detestatio criminis,& vt pœna exemplaris ad cautionem aliorum pertineat. Vt etiam aliquando instrumenta & animalia bruta quorum medio crimen patratum est,in vindictam trahantur,*vt Leuit.cap. 20. & canon. mulier, 15. quæst. 1. Suidas in verbis ἐπὶ πρυτανείῳ.* Sic Deus iussit thuribula quibus ignis alienus contra præceptum à sacerdotibus igne consumptis oblatus erat, in laminas duci, & affigi tabernaculi ianuis ad perpetuam vindictæ sceleris memoriam.*Nu.16.c.deniq;,7.q.1.c.& dixit,de Cons. dist.2.*

Et postremò, repudiantur ab Ecclesia spurij vel illegitime nati,quòd in criminibus, maxime in vitijs corporis, exempla patrum in filijs tanquam hæreditaria metuamus.*cap.si quis militibus,6.quæst.1.l quisquis.ad Leg.Iuliam. Maiest.*Et ipsum de incontinentia patrum quæ facilè continuatur in filijs,expresse decisum est,*in cap.si gens Anglorum,56.dist.*Eaque vt opinor fuit ratio, cur in Aedilitio edicto statutum fuit, vt venditor mancipiorum vendendorum nationem in venditione pronuntiet.Plerumque enim, *vt ait Paulus Iurisconsult.* natio serui aut prouocat, aut deterret emptorem:quia præsumptum est, quosdam seruos esse bonos,quia nationis sunt non infamatę:quosdam malos,quia eius nationis sint, quæ magis infamis est.*l.quod si nolit,31.§.qui mancipia,de Aedil.Edict.* Horatius *l. 4.Carmi,Ode 4.*

Fortes creantur fortibus & bonis,
Est in iuuencis,est in equis patrum.
Virtus:nec imbellem foroces,
Peogenerant aquilæ columbam.

Et Pindarus,Ode 8.Pythior.

φυᾶ τὸ γενναῖον.
ἐπιπρέπει ἐκ πατέρων:παισὶν λῆμα id est,
Quo est generosum natura,
Adiacet ex patribus:liberis fiducia.

omitto

omitto similia quæ tamen à communiter contingentibus concludunt, cùm vulgari prouerbio sæpe solet filius similis esse patri vel matri, cum imago patris filius, & eius institutio moresque maxime pendeant ex consuetudine & obseruatione paterna, quę maximè in teneris annis ad patris exemplar formatur.

Nihil tamen prohibet, quin dispensatiuè vel ob merita spurij, eruditionem singularem, bonosque & probos mores eius, cùm potissimum Ecclesiarum necessitas ob aliorum legitimorum penuriam postulat, illegitimi ad beneficia, dignitates & munera Reipub. admittantur, *in cap literas. de Filijs presb. cap. fin. eod. titul. in Sext.* Defectus quippe dicitur inesse non vitium aut culpa spurijs, *ca. nasci, 56. distinct. cap. accedens, de Purga. cano.* ideò defectus ille potest repleri vel suppleri scientia, moribus & necessitate, de quibus, num sufficiant suo iudicio, cognoscit princeps spiritalis, vel secularis, & sua dispensatione supplementum sufficere declarat, miseratione que dignus est alioquin idoneus, qui alieno vitio laborat, *l. legem*, C. *de Naturalib. liber.* Iure Romano quoque, spurij & ex incestu nati, decuriones fieri possunt: quia, *inquit* Papinian. non est impedienda dignitas eius qui nihil admisit. *l. spurij, 6. de Decurion. lib.* 50. P. *titu.* 15. Consentit Vlpian. *in l. 3. §. spurios eod. tit* Vbi tamen annotat, concurrentibus legitimis & naturalibus cum spurijs in petitione dignitatis, præferendos naturales & legitimos & rescripto Imperatorum fratrum ad Iulianum Auitum Bythiniæ præsiden. facit pro Papiani ratione, quòd filius illegitimè genitus, ex eo qui deliquit non fiat deterior, *l. lege duodecim tabularum, de legitimis hæredit. l. maximum vitium, de Liber. præte.* Delicta quippe personalia; nec per se transeunt in successores, l. crimen paternum, *l. si qua pœna, de Pœnis.* P. *l. sancimus*, C. *eod. l. 1. Ne filius pro par.* C *Ezechiæ cap. 18. & can. crimen, 14. quæstion. 4.* Gallia quoque bastard seu spurij, possunt officia regia & magistratus gerere, sine expressa dispensatione principis, non possunt tamen beneficia Ecclesiastica possidere, absque summi Pontificis dispensatione, qua etiam legimus fieri potest. *c per venera. Qui filij sint leg. tum*

Est

Est autem in hac dispensatione distinctio beneficiorum & potestatis dispensantis adhibenda, quæ traditur *in cap. 1. de Filijs presbyter. in Sexto. lib. 1. titul. 11.* his verbis. Is qui defectum patitur natalium, ex dispensatione Episcopi, licitè potest, si aliud canonicum non obsistat, ad ordines promoueri minores, & obtinere beneficium cui cura animarum non imminet; dummodò sic tale; super quo per ipsum Episcopum valeat dispensari. Ad ordines quoque maiores vel beneficia curam animarum habentia, super quibus Episcopus nequit dispensare, sine dispẽsatione sedis Apostolicæ promoueri non potest. Dispensat tamen, in quibus potest etiam dispensare Episcopus: nempe in simplicibus beneficijs & Papa: *cap. literas, de Filijs presbyter.* potest tamen summus Pontifex vna dispensatione cum illegitimis, ad omnes ordines & omnia beneficia dispensare, vt posteà non sit opus Episcopi dispẽsatione, *cap. 2. de Filijs presbyt. Et Gloss. ad d. cap. 1. de Filijs presbyt. in Sext.* ad verbum beneficium, notat dispensare posse Episcopum in simplici beneficio, etiam si sit canonia Ecclesiæ cathedralis secundum Archidiaconum: attamen non posse in personatu vel dignitate, etiam si sit sine cura. *cap. ad hæc, de Filijs presbyt. cap. fin. de Præbend. cap. dudum, in 2. de Elect. Consentit Dominicus ad dictum cap. primum. de Filijs presbyt.* Hic obseruandum rursum, dispensationem natalium pro beneficijs obtinendis expresse fieri debere: alioquin enim dispensatio non inducitur ex collatione beneficij simpliciter facta, de ea nulla mentione habita: quamuis verissimum sit, non posse conferri alijs quàm legitimè natis, quod latè videbis tractatum in Glossa *cap. vnici, ad verbum dispensare, de Aetat. & qualitat. præficien. in Sexto.* Et dispensatio expresse fieri debet ab eo qui Potestatem habet dispensandi, *cap. fin. de Schismat.* nec sufficit collationem fieri ab eo qui dispensare potest cum indiggno prouiso, nisi etiam in actu collationis fiat dispensatione expresse memoria; *vt in cap. diuersis fallacijs, de Cleri. coniug. cap. qui in aliquo, 51. distinct. cap. quicumque, in fin. 81. distinct.* vbi ponit in quibus publicus concubinarius ordinatus ab eo qui poterat dispensare cũ eo, non ordinatur efficaciter,

efficaciter, quia cum eo expresse non fuit dispensatum haberetur tamen pro expressione si causa impedimenti fuisset proposita, & non obstante ea & mentione facta eius, fuisset actus peractus: nam tunc censetur dispensatio facta, *c. clerico tacente, 50. distinction c. cum pro utilitate, 16. quaestion. 1.*

DE ORDINE BENEFICIANDORUM.

CAPUT XXXVI.

1 *Beneficia tantùm conferenda clericis, exceptis mulieribus debitis.*

2 *Clericorum & laicorum distinctio, & unde laici & clerici dicti.*

3 *Ordo quid & de clericorum ordinibus.*

4 *Clericorum nomen quantum pateat: & quòd eorundem alij regulares: alij seculares: & de prima, tonsura.*

5 *Secularium clericorum subdiuisio.*

6 *Ordinum Ecclesiasticorum distinctiones & numerus, & quando simplex clericatura & Episcopatus annumerari debeant inter ordines Ecclesiæ.*

7 *Literæ tonsuræ, in omnibus beneficijs requiruntur.*

8 *Quæ obseruanda in tonsuræ literis, & 9. & seq. ut si tempore collationis, &c.*

9 *An tonsuratus à non suo Episcopo & sine eius licentia, gaudeat privilegio clericali, disputatur. item & num. 10. 11. 12.*

13 *Tonsura & ordines ob alieno Episcopo suscepti non debent repeti à proprio, & quare.*

14 *Nisi à non Episcopo dentur.*

15 *De rescripto, perinde valere, in tonsura.*

16 *Episcopus proprius quis dicatur in dandis ordinibus.*

17 *Domicilium ubi quis habere dicatur. & 20.*

18 *Municeps & ciuis quis.*

19 *Parochianus in confinio duarum parochiarum, cuius parochia dicatur.*

21 *Patria quæ censeatur.*

22 *Quomodo probanda tonsura.*

23 *Clericatus possessio quando releuet à probatione eius.*

24 *Ordines extra tempora, aut inordinatè, aut ab Episcopo qui renunciauit Episcopatui, Suscipiens, quomodo inhabilis est ad beneficia.*

25 *De recipientibus ordines ab excommunicato Episcopo.*

1 BEneficia requirunt secundò, personam quæ inscripta sit matriculæ eorum qui in sortem Domini transierunt speciali ordinatione: proinde beneficia, non nisi clericis conferri iure communi possunt, non autem laicis, *cap. 2. de Institution. c. ex literis, de transaction. c. cum adeo, de Rescript.* docuimus & hoc alibi in finitione beneficij: obseruabimus tamen in beneficijs Ecclesiasticis, debitis & conferri solitis mulieribus, non requiri clericaturam: eò quòd non tonsurentur, nec alium ordinem Ecclesiasticum consequi possint, *cap. vxoratus, 8. de Conuersion. coniug. lib. 3. Decret. tit. 32.* Proinde in monialibus & earum beneficijs, sequenda est propria sexui decisio. *cap. indemnitatibus, de Elect. in Sexto.*

2 Duo sunt genera Christianorum, vnum clericorum, quod mancipatum est speciali destinatione diuino officio, deditum contemplationi & orationi, qui ab omni strepitu temporali cessare debet, in sortem seu partem domini translatum. Aliud laicorum quod rebus temporalibus & profanis maximè curam adhibet, *cap. duo sunt, 12. quæst. 1. can. cleros, 21 dist.* λαὸν populum & turbam Græci dicunt: & quibusdam λαὸς quasi λᾶας, dicitur, quòd iactis in tergum lapidibus, fingant Deucalionem & Pyrrham eius vxorem, λαοὺς seu populos reparasse. vt communis interpres Homeri notat *in primam Rhapsod. eius.*

Vnde homines nati, durum genus, (inquit Virgilius.)

Et Ouid. 1 *Metamorph.*

Vnde genus durum sumus, experiensque laborum,
Et documenta damus qua simus origine nati.

Notat

Notat & Eustachius, dictam ὄχλον λαὸν, quòd Cecrops videns Atticam πολυανδρωποῦσαν conuocabat τὸν ὄχλον, & numerum notabat λάεσιν, lapidibus. Adfert & aliam deriuationem à λᾶ Epitatico, & ἄνειν, id est, φωνεῖν, quoniam πολύφωνος est ὁ λαός.

3 Ordo est, quem Græci τάξιν dicunt, digestio & collatio facta rerum vel personarum per loca quædam propria; vt apud Romanos tres personarum distincti ordines, Senatorum, Equitum & plebis, *apud Plinium lib. 33. ca. 3. & apud Iustinian. §. plebiscitum, de Iure natura, cum similib.* Et tempore Romuli duo, Patritiorum & plebeiorum Secũdum Dionys. Halicarnas. in 2. ἐκκλησιαστικὴ τάξις ordo, seu Catalogus Ecclesiasticus dictiur etiam κανὼν, *in Laodicensi Synodo, cap. 24.* eorum qui in quocunque munere in Ecclesijs seruiebant.

4 Clericorum nomen ad omnes ordines Ecclesiasticos pertinet generaliter, *titulo de Vita & honestat. clericorum, titulo, & Authentica presbyteros, & diaconos, de Episcopis & Clericis. C. Nouella 123. cap. 19.* quia ex clericis fiunt ordinati & primus gradus ad ordines simplex clericatura est, quę fit per leuem tonsionem vel abscissionem capillorum in vertice capitis existentium, vnde & prima tonsura vel corona dicitur, quæ vel ab Episcopo proprio diœcesanis vel ab abbate monachis, concedi potest, *ca. cùm contingat, 11. de Aetate & qualitate ordinan.* vbi & notant interpretes; eum gradum clericaturæ esse omnium ordinum ianuã, *vt & in Clementi. 2. de Vita & honestate clericorum.* Clericorum duo genera, secularium & regularium. Regulares qui aliquam regulam seu genus aliquod monasticæ vitæ professi sunt. seculares, qui non sunt professi, *vt in c licèt in corrigendis, 12. de Offic. & potestat. iud. ordinar. cap. inter de Relig domib.*

5 Secularium Clericorum duæ rursum species; eorum vna qui vxorati dicuntur: alia, qui vxore carent, *titulo de Cleiricis coniugatis.* Non coniugatorum tot rursum gradus quot sunt Ecclesiastici ordines: sic continentur ea appellatione Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Lectores, Cantores, & alterius cuiusque ordinis. *canon. cleros, 21. dist. ca. de*

 personã,

persona, 11. q. 1. § si quis contra aliquem de Sanctissimis Episcopis in
6 *Nouellis.*

Considerantur isti ordines, vel prout sunt distinctiones descriptionis ministeriorum Ecclesiasticorum; vel prout sunt sacrameti vel characteris participes, si agamus enim de distinctione & dispositione graduum ministrorum Ecclesiasticorum, constituemus secundum canonici iuris interpretes, nouem gradus: Clericatum, Ostiaratum, Psalmistatum, seu Lectoriatum, Exorcistatum, Acolythatum, Subdiaconatum, Diaconatum, Presbyteratum Episcopatum. Exemplo nouem ordinum sacrorum qui in cœlo faciunt hierarchiam, de qua Dionysius Areopagita. Imitatur enim Ecclesiastica hierarchia cœlestem, ad probandos ministros, ne rudes in tractandis inferioribus sacris ministerijs temerè & inordinatè conscendant ad maiora: ne prius efficiantur Doctores quàm discipuli, & milites prius quam fuerint Tyrones, *c. si officia, cum tribus sequenti 59 distinct.* gradatim quippe & expertis maiores deferri debent honores, & non neophytis aut rudib. *cap sicut neophytus 48. dist cap. legimus. 93 distinct.* Scio Theologos contendere, non esse Clericatum Ecclesiasticum ordinem, nec Episcopatum: sed illum, ianuam ordinum: hunc, apicem ordinum, *quod & alibi disputo lib. 16. Syntagmat. ca. 1, vbi & de alijs ordinibus & alijs sequentibus capitibus, quo relego lectorem.* Sufficit hic admonere, inter ordines seu gradus Ecclesiasticos, annumerari primam quidem tonsuram, *in dicto capitu. cùm contingat, de Aetat. & qualita. Episcopatum autem in capitu. fin. de Presbyt. non baptiza, minist in cap fin. de Sacram non iteran. c. ordinationes, 75. distin.* Prout vero ordines sunt sacramenti vel characteris participes, non tot sunt quot enumerat Hostiensis in summa in principio ad titulum de Temporibus ordinario. suntque tres sacri dicti tantum maiores ordines, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus: & alij quatuor minores non sacri, post clericatum simplicem, Ostiaratus, Lectoriatus, Exorcistatus & Acolythatus, *ca. 1. & 3. de Temporib. ordin.*

7 In beneficijs ordines, considerantur pro diuersa qualitate

ſitate eorum, quædam enim poſſunt conferri clericis ſimplicibus; & ſufficit eos habere primam tonſuram, quã ſi non habeant, incapaces eos dicemus, *capitu. ex literis, de Tranſact. cum ſimilib.* quædam beneficia exigunt diaconũ, quædam presbyterum, *cap. 1. de Aetat. qualitat* quædam ſubdiaconum, vel presbyterum, *cap. præterea, de Aetat. & qualit. c. licèt canon, de Electio. in Sext. cap. cui de non ſacerdotali, de Præben. in Sex. cap. ſi pro clericis 8. eod. titul. de Præb in Sext.* Sunt & quædam beneficia cum cura, quæ exigunt vt intra annum, à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis, prouiſus promoueatur ad ſacerdotium; alioquin vacant: *cap. licèt canon, & cap. commiſſa, de Elect. in Sex.* ſunt & alia quæ non niſi actu presbyteris conferri poſſunt ex fundatione vel conſuetudine, quo caſu debet tempore collationis eſſe presbyter. In omnibus tamen beneficijs, ſiue maiores, ſiue minores ordines exigant, prima tonſura legitimè conceſſa exigitur, & oſtendi debet: quia cùm ianua ſit omnium ordinum, per eam intrare oportet, ne ſit locus titulo, de clerico per ſaltum promoto, néve obijciatur, quod dicitur *in cap. relatum, de Iure patronatus*, quod is ſit fur & latro, aliunde intrans in Eccleſiam quàm per oſtium. Producuntur itaque neceſſario in controuerſijs ſeu litibus beneficiorum, & inſinuantur quoque cum literis gradus, ad fruendum nominationum Academiarum ad beneficia vtilitate, literæ tonſuræ, quia hæc qualitas eſt extrinſeca, quæ non præſumitur niſi probetur, *Gloſſ. ad c. ſi fortè, 11. ad verb. ſcientiæ. de Electio. in Sexto. Doctores ad l. ſciendum, 30. de Verbor. obligat. P. & ibi Gloſſa finalis. Rebuffus in tractat. Nominat. quæſtio 14. num. 42.* Et petens beneficium, debet ſe probare clericum. *Ar. hidiac. & Ioannes Andre. & textus in cap ſi iudex. 12. verſic non ſis, de Sent. excomm. in Sext.* nec ſufficeret probare, ſe reputatum fuiſſe & habitum pro clerico, ſed oportet ordinationem probare. *Dominicus conſil. 91. incip. promitto, &c.* Nec probaret bulla, in qua Papa eum nominaret clericum, *vt ait Ioan. Andreas in Mercurial. in reg. non licèt actori, de Regul. iur. in Sexto. Doctores in dict. cap. ſi iudex, 15. de Sentent. excommun.* Siquidem verba narratiua non probant extra ſubſtantiam rei geſtæ poſita. *vt in l. ex*

hac scriptura, 16. *de Donat*. P. *c. si Papa*, 10. *de Priuileg. in Sext. ca.* 1. *de fide instrumento.* refertur enim narratio, quòd quis sit clericus, ad alium actum de quo fieri fides debet, *Authentic si quis inaliquo*, C. *de Edendo.* Quinimo Clem. *literis, de Probatio.* dum decidit narrationem summi Pontificis per ipsum fuisse factam reseruationem, aut admisisse resignationem beneficij, vel alij commisisse faciendam, vel aliquem suum familiarem fuisse, vel capellanum, vel alia similia, in quibus fundata fuisset eius gratia vel intentio, fidem plenam habere, sublata est in Consilio Basiliensi, & placuit non habendam ei fidem, nisi quoque per instrumēta, vel alias probationes legitimas, idipsum quod narratur, doceatur. *titul. de Sublat.* C*lementina literis, in Pragmat. sanction. & in Concordatis, vbi & Glosse sunt hac de re singulares legenda facit c. ad audientiam, de Praescrip.* hîc obseruādum, interdum diuino nutu & extraordinariè aliquos ob vitæ probitatem ex laicis creatos Episcopos & ordinatos, vt Ambrosium, Seuerum, D. Nicolaum, vt potissimum item Sergium Rauenat. Archiepiscopum, Stephanum, Neapolitanorum, imò Constantinum quendam laicum summ. Pont. Platina in Stephano 3.

8 In literis Tonsuræ consideramus, primum, num data seu tonsura præcesserit collationem beneficij, an posterior fuerit. Nam oportet tempore collationis, esse clericum tonsuratum, nec ei prodest ad illud beneficium possidēdum, quòd post collationem tonsuratus fuerit. Quia quod ab initio non valet, tracta temporis conualescere non potest. *l. quod in initio, & l. penul. de Regul. iur.* P. *c. non firmatur. eod. tit. in Sexto.* Et expresśe hoc probatur, inspici datam collationis debere, vt si tempore eius non fuerit tōsuratus, non prosit postea tonsurari ad firmandam illam nullam collationem, *per capitu. ex literis,* 6. *& ibi Gloss. fin. de Transaction.* atque in his principium considerandum, *inc. dudum, de Elect. & c. principatus,* 1. *quaestio.* 1. At si tonsura sequatur gradum magisterij, vel Baccalaureatus, ideò non vitiabitur gradus. *vt notat Rebuffus tractat. Nominationum, q.* 9. *num.* 54. si tamen nominationes ante tonsuram impetrauerit, in vim gradus, putarem exemplo mandati, quia

eo tempore non fuit capax beneficiorum: neque per cōsequens nominationum, tonsuram superuenientem nō ratificare nominationes, *arg. capit si eo tempore, de Rescript. in sexto* & eorum quæ diximus in tonsura necessaria.

Secundò perpendimus, vt tonsura concessa sit à proprio Episcopo, quemadmodum de alijs ordinibus dicitur à proprijs Episcopis loci vbi natus est beneficiatus, vel vbi habet beneficium, conferri debere, vel de permissione eorum, ab alijs, *cap clericis, cap. si quis ausus, cap. de aliena, cap. illud, 71 dist. melius in cap. 1. 67. distinct.* Et punitur Episcopus per suspensionem ordinum, si alterius Episcopi scienter vel effectata ignorantia sine eius licentia, vel summi Pontificis ordinauerit diœcesanos, *cap. 1. & 2. & 3. de Tempori. ordinan. in Sexto.* Dantur porrò dimissoriæ seu literæ permittentes ab extraneo Episcopo ordines suscipiendi, absente Episcopo, per eius Vicarium generalem: vel sede vacante, per capitulum, vel per eum qui de tempore gerit administrationem. *cap. 3. de Tempori. ordinatio. in Sext.* non autem per officialem, *dicto cap. 3.* neque per Archidiaconum, *cap. significasti. de Offic. Archidiac.* qui à non suo, aut sine eius licentia ab alieno ordines impetrauerit, ab ordinum executione susceptorum, quandiu ab ordinario suo videbitur expedire, suspenditur, in Concilio Tridentin. *sessіon. 23. cap. 8. de Reformatio.* & sic ordinatio ita ab alieno facta, non habetur rata quo ad executionē, *tota 9. q. 2. & canon. 1. 71. distinct.* & quædam iura dicunt, ordinatos hoc modo deponendos, *vt in cap. Episcopus in diœcesim, 7. quæst. 1.* verùm Concilium Tridentinum proximè citatum, explicat & verum est, ordinationem quidem tenere reuera factam ab Episcopo, etiam alieno, qui Episcopus est, qui ordinando imprimit characterem: sed ordinatio non tenet quoad executionem, si interdicatur à proprio Episcopo, non aliter: *secundum Glo. ad ca. 2. ad verb. statuunt, de Tempor. ord. in Sex.*

Cæterùm Bartholo. Cassaneus *ad §. 6. des iustices, ad verba messiers & sergentes sont creus, circa finem, numer. 14 in consuetu. Burgun.* ait ordinatum ad clericatum à non suo Episcopo, 10

ſine literis dimiſſorijs non gaudere priuilegio clericali:quod probari ait ex Gloſſis,*cap.1.& 2 de Tempor. ordin. in Sext.*& ita ſe vidiſſe iudicari in materia beneficiali, in recredentia tradit:hoc videtur etiam tenere Ioan. Andreas,*ad c.fin. de Tempor.ordin. in Sext.* Gloſſ.quippe *ad cap.1. ad verb.clericum,de Temp.ordi. in Sexto.* ait,diſpoſitionem illius capitis, non ſolum habere locum quando iam clericus effectus ab Epiſcopo proprio, ab extraneo alios ordines ſine permiſſione ſuſcipit:ſed etiam, quando laicus efficitur clericus. Eò quòd eadem ratio in eo militat capitis primi: nempe, quòd laicus excommunicatus, vel non idoneus in fraudem poſſet ab extraneo clericaturã accipere,Addere poſſumus *cap f.eius tit.*cuius verba,Nullus Epiſcopus vel quiuis alius infanti, niſi forte religionem intraret,ſeu illiterato· ſed neque abſque ſui ſuperioris licentia, homini diœceſis alienæ, clericalem præſumas conferre tonſuram:nec etiam coniugato, niſi volẽti intrare religionem, prout eſt in ſacris canonibus definitum,& ibi Gloſſa notat expreſsè, *ad verbum,homini.Coniungo cap.primatus,6.iuncta Gloſſ.ad verb.obtineat,71.diſtinctione.vbi,ex Concilio Carthaginenſi* 1.C.5. ſtatutum, ne Epiſcopus etiam laicum de plebe aliena,vſurpare poſſit ſine cõſcientia Epiſcopi de cuius plebe eſt, & ibi Gloſſa notat, quòd Epiſcopus poteſt ordinare extraneum in clericum ſi in ſuam diœceſim tranſtulerit domicilium : non autẽ non trãſlato domicilio:ſicut nec alios ordines conferre, vel ſacramenta alia præbere.*vt in capitu.placuit,de Pœniten. diſtinct.*

11 Cæterùm Guido Papæus,*in quæſtio.449.incip.laicus effectus eſt clericus*,&c.contrariam tuetur ſententiam: & poſſe ab extraneo Epiſcopo conferri laico primam tonſuram, ſine conſenſu Epiſcopi proprij.Prior ratio eius eſt, quia laicus dum laicus eſt,non eſt de foro Epiſcopi, ſed de iuriſdictione temporali tantum, quare cùm laicus poſſit iuriſdictionem iudicis alterius temporalis prorogare ſine licentia ſui iudicis. *l.1. de iudic.* P.*l.ſi conuenerit, de Iuriſdiction.omn.iudic.*P.ita & poterit à non ſuo Epiſcopo,primã tonſuram ſine ſui Epiſcopi licentia accipere; eaque ratione

one nititur contraria iura *cap.1. & 2. de Temporib. ordina. in Sext.* dum ait, ibi agi de clerico iam facto à suo Episcopo vt non possit ab alieno sine sui licentia alios ordines accipere: quia, inquit, iam clericus, fuit factus per clericatũ de iurisdictione sui Episcopi: & clericus non potest sine licentia sui Episcopi, alterius iurisdictionem prorogare. *cap. significasti, de Foro compet. cap. 14. non liceat. 3. quaestion 6. vbi Glossa plura ea de re notat.* Quæ tamen ratio mihi non videtur concludere diuersitatem inter clericos & laicos. Ex eo quòd agatur de rebus sacris obtinendis, non de eligẽdo iudice: & eadem ratio militet in laicis ac in clericis ratione causæ spiritalis, & expresè quoque videtur reiecta hæc distinctio *in cap primatus, 71. distin* vbi de laicis expresè: & quęstio de clericatu spiritalis dicitur, & fori Ecclesiastici, *in cap. si iudex, 15. de Sentent. excommun. in Sext.* Addit prædicto loco Papæus, aliam rationem quòd non inuenerit prohibitum laico accipere tonsuram ab alieno: sed quia falsum hoc arguitur ex expresso textu, *c si de tẽp. ordin. in Sext.* non immorabor.

Existimarem ego priorem Chassanæi sententiam veriorẽ esse, si modo distinguamus & dicamus; verum esse tonsuratum à non suo Episcopo & sine eius vel summi Pontificis licentia, incapacem esse beneficiorum, ex eo quòd suspensus est ab executione clericalis priuilegij, quamuis habeat verè tonsuram, cum qua suspensione olim Episcopus poterat dispensare, *vt cap. quod translationem, de Tempo. ordin.* vel patientia, vel alio modo post interdictionem. Hodiè nequaquam: quia nec egemus interdictione, quàm ipso iure sit suspensus ab executione ordinis ab alieno Episcopo sine licentia suscepti, quare adeundi sunt pœnitentiarij summi Pontificis, qui etiam non nisi cum speciali licentia eius, cum taliter ordinatis & suspensis, dispensant. *ca. 1. §. fin. de Temporib. ordin. in Sext. & ibi Gloss. ad verba absque spe:* iunge pro hac dispensatione summi Pontificis, *cap. Salonitanæ, 63. distinct.* Sic nec habet locum sententia Glossæ *ad can. illud, 1. 71. dist. ad verbum, ordinatio,* dum ait ordinationem sui diœcesani factam ab alieno Episcopo, proprium Episcopum ratam habere 12

posse, si alias canonicè & sine alia prauitate facta esset, *vt statuebat capitulo.* 10. *Lugdunensis*, 9. *quæstione.*2.

13 ☩ Remanet tamen adhuc scrupulus, num si quis à non suo Episcopo, & sine licentia eius vel eorum qui licentiam dare possunt, acceperit ab alieno clericatum vel ordines, possit illud vitium purgare vel tollere accipiendo iterum tonsuram & eosdem ordines à proprio Episcopo? In qua quæstione breuiter respondendum, repetitionem tonsuræ, vel ordinum improbatum esse: etenim, quamuis a nonproprio Episcopo accipiantur, verum est nihilominus concessos esse, si alioquin qui contulit potestatem habeat conferendi, ideò irregularis efficitur qui iterum tonsuram vel alios ordines accipit, & quę dicuntur de Baptismo non iterando, eadem locum habent in tonsura, confirmatione & alijs ordinibus iteratis; *vt notat Hostiensis in summa de Sacramentis non iteran. capit. dictum est*, 8. *de Consecration. distinct* 5. *capitu.* 65. *confirmandum*, 50. *distinctio. capitu.* 1 *de Sacramen. non iteran. lib.* 1. *titul.* 16. *l.* 1. C. *Ne sanctum baptis. iteretur. lib.* 1. *titul.* 6. quia per reiteratione͂, fit iniuria sacramento, quod semel conferri debet. *c. ostenditur*, 32. *de Consecration. distinct.* 4. *& c.* 97. *quod quidam*, 1. *qu.* 1. Fit & iniuria ei qui ante cōtulit, quia arguitur ex repetitione, perinde ac si non habuisset potestatem confere͂di, *cap. fin. de Consecration. distinction.* 2. neque enim ordinatus, vel tonsuram accipiens ab alio quàm suo prælato, reijcitur tanquā non ordinatus, sed tanquam ordinatus ab alieno, quare opus hîc nō est iterata ordinatione, sed approbatione eius ordinationis quòd pertinet ad executione͂, & pœnitentia, quod sua culpa ab alieno est ordinatus, *vt in c.* 1. *sicut semel*, 68. *dist.*

14 Nisi quis forsan recepisset tonsuram vel ordines ab eo qui non habebat ordinandi potestatem; vel qui non dedisset in forma Ecclesiæ Catholicæ, vel intentione agendi quod Ecclesia agit: nam & à proprio tunc posset accipere, quia non esset iteratio eius quod non fuit concesſū. *cap. presbyteri*, §. *quod verbo*, 68. *distinction.* veluti non dicitur [illegible] rebaptizatus, baptizatus in Ecclesia, qui antea ab hæreti-

cis

cis Arianis esset lotus vel baptizatus; cùm enim ipsi non confiteantur trinitatem personarum diuinarum, non verè quoque baptizasse dicuntur. *cap. in synodo, 83. & cano. hi verò, 84. de Consecration. distinctio. 4.* Cùm dubitatur etiã, nec testis est qui possit scire an quis sit baptizatus; quia forsan puer expositus inuentus est baptizari potest, quã- uis forsan antea fuerit vere baptizatus: idque, ad cautelam tutiorem, *cap paruulos, 110. cum duobus seqentibus, de Cõsecration. distinct. 4.* cum illa tamen protestatione, si tu non es baptizatus, ego te baptizo, *cap. 2. de Baptismo.* In dubijs enim, quod tutius est, erit sequendum, *c. inuenu, de Sponsal.*

Cæterum, quando quis tonsuram ab alieno accepit Episcopo, vt tutus sit ab hac irregularitate & incapacitate tenendi beneficia, debebit impetrare à summ. Pontific. rescriptum, quod dicitur, perinde valere, vt impetratio perinde valeat, ac si à proprio Episcopo fuisset collata: quo obtento nihil poterit ob eam tonsuram opponi: quod tamen debet impetrari antè consequutionem beneficij, nam posteà impetratum non valeret in præiudicium alterius. *per c. quamuis. de rescrip. in Sex.* & hanc cautelam ponit Rebuff. *tractat.* Nominat. *quæst* 14. *numer.* 42. vocatur gratia perinde valere, gratia reualidatoria, per quã principalis gratia sustinetur: quando ex prima beneficiũ acceptari non potest. *vt notat Gomes ad regulam Cancell. de non iudicando secundum formam suplicatio. quæstione.* 7. & censetur habere vim nouæ prouisionis, *vt ait Aegidius decis. 635.* 15

Obseruatione hîc dignum existimo proprium Episcopum in ordinibus conferendis idoneum dici Episcopum loci vbi ordinandus natus est, vel vbi domicilium habet, vel vbi habet beneficium. *c. cùm nullus, 3. de Temp. ordinatio, in Sexto.* 16

Domicilium porrò quis habere dicitur, vbi natus est, *per. l. penult. de Senatori.* & in pluribus locis, si æqualiter in pluribus habere soleat. *l. assumptio, 6. §. viris prudentibus & l. eius qui manumisit, 27. §. Celsus, ad Municip.* P. *cap. ex parte, 15. de Foro compet. l. 2. tit. 2. c. 2. de Sepultur, in Sext.* Sola possessio domus quam quis habet in alia ciuitate in qua non ha- 17

bitar

bitat, non facit domicilium, *l. libertus. § sola domus, ad municip.* P *l. 4. de Incolis. l. 10. C. titul. 39.* Habere etiam dicitur ibi quis domicilium, vbi maiorem partem habet facultatum suarum & assiduè conuersatur: ibique conueniri debet, & forum potest sortiri. *l. Senatores. Vbi Senat. vel clarif. C. vel etiam vbi vendit, emit & contrahit, festosq́; 30. dies celeb. l. Labeo 5. ad Municip. Pand.*

Municipem, id est, ciuem, seu participem munerum
18 & functionum facit, *inquit Vlpianus, in l. 1. eod. tit.* aut natiuitas, aut manumissio, aut adoptio, aut allectio. *l. ciues, 7. de Incolis. li. 10. C.* In dubio, præsumitur habere quis domicilium in loco vbi residere tenetur, vt in beneficio, si habeat iniunctam residentiam, *c. 3. de Tempor. ordinat. in Sext.* Si plura habet beneficia talia, & in pluribus habebit. Regularis Abbas in loco monasterij censetur habere solum domicilium, *vt notat Innoc. ad cap. ex ore, de Priuil.* De monachis idem dicendum, qui sine proprio claustro non magis quam pisces sine aqua viuere possunt *cap. placuit communi. 16. quæst. 1.* Et monachorum monasteria subsunt Episcopo in cuius diœcesi sunt, nisi sint exempta. *cap. monasteria, 18 quæ. 2. conquerente, de Offi. ordin.* & visitanda sunt & corrigenda, *cap. visitandi, cap. Abbas, & 4. sequentibus eadem 18. quæstio. 1. & expresse in c. 3. § f. de Temp. ordin. in Sext.* cautũ, quòd religiosi à suis superioribus in non exemptis prioratibus deputati priores, & eorum socij, possunt à locorũ diœcesanis, quandiu morantur in ipsis prioratibus, ordinari licitè: licèt non sint de eorum diœcesibus oriundi *& ibi Glo. notat pen.* quòd in beneficijs Ecclesiasticis etiam non perpetuis, Episcopus eius loci proprius est, & dat commendatitias, & finalis Gl. addit religiosos & ibi, & in loco originis posse ordines accipere, Dat etiam monachis suis prælatus proprius, vt Abbas, Prior, licentiam promouendi ad ordines, sine qua non possunt promoueri, *capitul. ad aures nostras, 5. de Temporib. ordin. vnitatio.*

19 Si quis domicilium habet ædificatum in loco qui duarum parochiarum est, puta in confinio, & solo duarum parochiarum, quod pertinet ad iura parochialia, non

censе-

censetur parochianus eius parochiæ in cuius solo habet portã seu exitum domus, sed eius, in cuius parochiã est residuum domus. *vt notat Gloss. ponens casum ad cap. 1. de Consec. Ecclesiæ, vel altar. in Sex.* pro quo facit textus ibidem in fine, vbi & paries intermedius, diuisionem inducit, inter duo cœmeteria, vt altero polluto alterum nõ censeatur pollutum. Si tamen duæ domus coniunctę sint, & illæ sint in solo diuerso duarum parochiarum, si in vtraque habitet æqualiter, duæ parochiæ diuidunt æqualiter iura parochialia, idipsum si vna domus æquè ædificata in confinio duarum sit parochiarum: *vt notat Gloss. ad cap. 2. ad verbum, dominicalia, de Sepultur. in Sexto.* Sicut arbor in confinio duorum prædiorum posita est cõmunis dominorum fundorum, *l. arbor, Comm. diuid.* P. & insula in confinio vtriusque ripæ posita. communis iis qui æquè distant vtrinque ab ea. *§. insula, de Rerum diuis. apud Iustinian.* & Ecclesia posita in confinio æquè duarum diœcesium, ad vtrumque Episcopum pro indiuiduo pertinere potest, *vt notatur in canon. 15 licèt in regulis, 16. quæstione. 3.*

Domicilium habere potest & relegatus, eo loci vnde arcetur eius qui manumisit, *27. §. fin. ad Munici lib. 50. P. tit. 1.* & in summa nihil est impedimento, quominus quis vbi velit habeat domicilium, quod ei interdictum non sit, *teste Marcello, in l. nihil est, 31. ad Municipal.* P. Et placet etiam filiosfamilias domicilium habere posse. *l. 3. ad Municipal.* vbi & notat Bartol. domicilium habere posse & constituere sibi filios familias etiam sine consensu patris. Difficile autem est aliquem inueniri sine domicilio, nisi forsan qui nauiget domicilio relicto vel iter faciat quærens quò se conferat vel constituat. Nam hunc, inquit Iulianus, puto sine domicilio esse. *l. eius qui, 27. §. penul. ad Municip* P. Miles ibi domicilium habere intelligitur vbi meret, si nihil aliud in patria possideat. *Hermog. in l. municeps, 23 §. fi. ad Municip.* P. studiorũ causa tamẽ alicubi habitãtes, non cẽsentur ideo in illo loco elegisse domicilium nisi per annos decẽ ibi habitauerint *l. 2. de Inc. l.* o. C. aut [illegible] ibidẽ sedes delegerit. Quę omnia notabilia sũt pro 26

tom-

tõsura&gradibus obtinendis: *vt videantur obtineri à proprio,* Episcopo si ab Episcopo domicilij obtineantur, *iuxta c.3. de Temp. ordin. in Sext.* quia translato domicilio, relicta cẽsetur iurisdictio Episcopi prioris domicilij, & admissa Episcopi adepti, *c.fi. de Paroc. & alie. paroc.*

Eadem considerabis in patria, *ex illo dict. ca.3. de Tem-*
21 *porib. ordina.* & dicemus eum qui ex vico ortus esset, eam patriam habere intelligi debere, cui reipublicæ vicus ille respondet. *l. qui ex vico, 30. ad Municipal. ff.* patria propriè locus vel ciuitas, vbi quis natus est, quasi communis parens natorum: extenditur & appellatio patriæ ad suburbia, & aliquando ad totam prouinciam. *vt l. vxorem, 41. §. legauerat, de Legat. 3. nam quod liquidè, 4. § si ita legatur, de Penu legata. l 33. ff. tit. 8.*

Tertiò, considerabimus in tonsura, vt ea probetur per literas in forma probante expeditas. Nã Aegidius Bellamera, *consi. 10. inci. factũ,* dicit nõ posse probari per protocollũ notarij mortui; quia protocollũ non habeat omnia necessaria, requisitáve in instrumento: maximè quando caret subscriptione notarij. ita protocollo non creditur mortui, donec de mandato iudicis per alium notarium publicum, cui commiserit, protocollum notarij redactũ fuerit in formam publicam: *facit l. contractus, de Fide instr. C. §. 2. de Tabel. in Nouell. Nou. 44.* Bartholomeus Chassa. *ad §. 6. des iustices. ad verba, seront creuz num. 14.* notat clericatũ debere probari per literas testimoniales; & hunc esse ex casibus qui requirunt pro probatione scripturam. Et Iacob. Butrigarius *ad l. si qua per calumniam. 22. C. de Episco. & cler.* tenet clericatum non probari per testes, lexque ibi literas Episcopi exigit. *in § fin. & in Nouell. 86.* At Guido Papæus *in quæstio. 474.* tradit, si literæ tonsuræ sint deperditæ, quòd clericus, qui priuilegio clericali vult gaudere, petere poterit fieri informationes per testes, *per l. si solemnibus. 7. C. de Fid. instrum.* ne veritati per deperditionem instrumentorum fiat præiudicium; & quia in examinatione literarum nulla fit status mutatio, *l. statum, 6. C. de Fide instrum.* Mattheus de Afflictis, *etiam in constitutio. Siciliæ, quæ incipit, Apostatantes,* docet quando clericatus probetur per duos testes, & per vnum; & per literas superioris ordinis

Posset.

Poſſet & probatio hîc admitti teſtium ſingularium, *vt notat Ange. ad l. 2. Quemad teſtam. aperian.* P. imo vnus teſtis ſufficeret ad probandum clericatum, & ad probandum baptiſmum: ſi nulli praiudicium fieret, *vt notat textus cum Gloſſa, in c. paruulos. & cap. eum itaque, de Conſecration. diſt. 4. Iaſon ad l. reſcripta, de Preci. Impera. offeren. C. Hippoly. de Marſilijs ad l. 1. §. idem Cornelio, de Quaſtion. in* P. Exiſtimarem ego antequam ad teſtes perueniatur, recurrendum eſſe ad librum ſeu regeſtum Epiſcopi, à quo accepta tonſura dicitur, & petitione ſeu libello porrecto ea de re iudici, corã quo controuertitur cauſa clericatus, iudicem parte vocata, ſtatuere debere diem qua fieri poſſet ſumptum à commiſſario ſeu delegato deputato, pręſentibus partibus cõtendentibus & quorum intereſt, ex regeſto Epiſcopali. Quòd ſi caſu regeſtum perierit, putà Incendio, vel hoſtili prædatione, tunc ad teſtes perueniendum erit ni fallor optimè, qui examinabuntur & deponent, quòd vel interfuerint cùm tonſura clerico daretur: vel quòd viderint ita ſcriptum in regeſto, vel quòd aliquando viderint eaſdem literas tonſuræ. Alioquin certè requiruntur literæ pro probatione clericatus, ſi in controuerſiam deducatur: & literæ quoque ſingulorum ordinum: neque minores ordines probantur per literas maiorum. *Bald. in l. ſi ſolemnibus, C. de Fid. inſtrumen.* Nam & ius dubitauit de hoc, & vim facit *in titulo, de Clerico per ſaltum promoto.* Et Felinus *in cap. ſuper hoc, de Accuſation.* requirit, quòd quis habeat literas de vnoquoque ordine; aliter præſumeretur promotus per ſaltum, quo caſu non valeret electio, ſeu quæuis alia prouiſio de beneficio eodem facta, *vt tenet Præpoſitus ad can. ſolicitudo, 52. diſt.* Et ſi opponatur contra aliquem, quòd non eſt promotus à ſuo Epiſcopo, vel ſine literis admiſſorijs; vel quòd non eſt ſubdiaconus, incumbit ei probatio, non opponenti: *vt dicit Felinus in proximo citato loco, & ad cap. ſicut, de Re iudic.* nec obeſt, quòd impetrans beneficium cenſetur prima fronte idoneus, niſi contrarium doceatur. *c. fi. de Præſump. & c. 1. & c. vt circa, de Electio.* nam hoc verùm eſt præſumi in his quæ interius conſiderantur, non in his quæ exigunt externam idoneitatẽ.

Reſol.

23 Resoluit etiam Rota *in decis. 263. nota quòd talis est opinio, in Antiquis.* quòd vbi clericus fuit in possessione per aliqua tempora, & vixit vt clericus, sufficit probare possessionem clericatus: licèt alias per literas, vel per testes non probetur titulus, *iuxta Innocentium ad cap. super his, circa finem magnæ glossæ, de Accusat. & c. innotuit, de eo qui furtiuè ordines susce.* sed licèt possessio clericatus sine alia probatione inducat præsumptionem in causa possessionis, *iuxta cap. si iudex, de Sentent. excommun. in Sexto. argum. l. Barbarius, de Offic. prætoris. P. & l. 1. C. de Testam.* tamen in beneficialibus præsumptio illa non est sufficiens ad adiudicandum titulum, nisi verus titulus probetur, *iuxta cap. 1. de Regul. iur. in Sext. & ita notat Innocentius ad cap. illud, de Præsumpt. & Archidiac. ad cap. ordinarij, per illum textum, de Offic. ordin. in Sext.* Cæterum si clericus sit possessor iam beneficij, & fuerit in possessione clericatus: non tenetur ostendere aut probare titulum clericatus, *Ioan. Monach. & Archidiac. in cap. si iudex, de Senten. excomm. in Sex.* Sic & resoluit Rota *in decision. 311 nota quòd clericus existens, in Antiqu.* ibidemque additur; quòd non clerico, si tamen sit in habitu & tonsura, potest conferri beneficium, & valet collatio; posito quod vt clericus impetret beneficium: quia habitus & dispositio animi sufficiunt ad hoc, vt quis clericus reputetur, vt sic non clerico vt clerico beneficium conferri possit. *vt notat & Compostellanus ad cap. cùm adeo, de Rescript. & Bernard. ad cap. 2. de Institution.* & possessio clericatus releuat curiam Ecclesiasticam à probatione tituli, *per cap. si iudex, de Senten excommunicat. in Sexto.* quia præsumitur pro possessore aduersario nihil probante, *l. fi. C. de Rei vindica. l. cogi. de Petitio. hæred. C.* sicque expresse resoluit in clericatu Rota. *decis. 865; incip. mortuo Titio, in Antiquis.* Et si verum dicat, in pœnalibus, *ratione cano. si quis suadente diabolo, 17. quæst. 4.* possessionem, quod quis pro clerico habeatur nõ sufficere ad feriendum laicum percutientem pro clerico habitum nisi doceat is de clericatu, *& in Decision. Rotæ 2. incip. contra quendam obijcitur tit. de probationibus. in decisionibus Antiqui. collectis per Bernardum de Bisigneto, Auditorem Rotæ & posteà Cardinalem.*

Requirimus rursum in ordinibus eorum qui beneficia adepturi sunt, vt temporibus à iure statutis accepti fuerint; nam qui die quo non debuerunt ordinati sunt à susceptis ordinibus tandiu expertes sunt, donec à summo Pontifice restitutionis gratiam consequantur, *capit. cum quidam, 8. de Tempor. ordin. lib. 1. tit. 11.* id est, suspenduntur ab executione ordinis accepti, donec à summo Pontifice irregularitas inde concepta, aboleatur. *ca. literas, 13. eod. titul.* Quamuis & Episcopus possit dispensare, *cap. consultationi, 16. eod. titu. de Temporib. ordin.* & quia suspensus ab ordine, est inhabilis ad ministerium obeundum Ecclesiasticum, erit & ad beneficium, quod nō datur nisi propter officium; *cap. pastoralis, 53. §. fin. de Appell. ca. fin. de Rescript. in Sex. cap. latores de Cleric. excom. minist.* Atque inhabiles istos esse extra tempora ad ordines promotos, docet Socin. *in rep. cap. ad audientiam, §. 7. de Homic.* eò quòd sint irregulares, *vt traditur in lib. prouincialis omnium Ecclesiarum.* Rebuffus *in Praxi beneficior. & tractat. de Pacif. possess. num.* 192. Vbi & idem dicendum putat, de promotis ad ordines per saltum, id est inordinatè accepto maiori sine minore, *per c. fin. de Cleric. excommun. minist. Dominic. consil. 91. incip. præmisso. col. 2.* Dicemus idipsum in ordinatis ab Episcopo qui renunciauit Episcopatui, & loco & dignitati. Nam is cōferre tantum potest minores, non sacros ordines: & qui ordinatus ab illo in illis maioribus est scienter, non habet executionem officij, quia ipse indignum se eo effecit, si verò ignoranter, poterit cum eo Pontifex discretus dispensare: nisi crassa & supina fuisset ignorantia. *cap. 1. de Ordin. ab Episcop. qui renuncia. Episcop. lib. 1. titu. 13.* Suspensus & est qui à suspenso accipit ordines. *ca. statuimus, 191.* Qui ab Episcopo qui renunciauit omnino, accipit ordines vt à suo, videtur reuera ab alieno accepisse; quòd si is non renunciauit ordini sed loco tantum, vt & ab alieno accipiens etiam iudicandus, & in culpa est, *cap. Lugdunensis, 6. quæst. 2.* ideò & eget dispensatione, maximè, quando is nō habebit executionem officij, ratione cuius alijs conferre queat. *capitul. Daibertum, 1. quæstione, 7.* & pro non dato habetur quod datur ab eo qui iure dare non potest. *capit.* 24

4 *quod autem, de Iure patr.* Quare necessaria dispensatio in v-
25 troq; casu erit.

Dehinc recipientes ordines ab Episcopo excommunicato ignoranter, suspensos dicere possumus, & posse à proprio Episcopo dispensari cum illis. *cap fin. de Ordin. ab Episcop qui renun. Episcop. cap. ab excommunicatis, 9. question. 1.* non vtique si scirent excommunicatum; *cap. ordinationes, & cap ab excommunicatis. 9. quæstion.* 1. possent tamen adire summum Pontificem vt habeant executionem, quippe quòd excommunicati Episcopi non amittunt characterem ordinis per excommunicationem. Ideo quamuis etiam hæretici ordines dant, si seruata sit forma Ecclesiæ. *d. cap. ab excommunicatis & cap. ordines, 9. quæstion.* 1. sed quia ipsi tunc non habent executionem ordinum, sic neque illam dant suis ordinatis. *cap. . ca. ventum est, c. perfectionem, 1 quæst. 1. c. quomodo, de Consecr. dist* 4. De ijs qui furtivè ordines susceperunt, idipsum dicendum, vt suspendantur, nisi cum ijs, dispensetur. *c. 1. 2 3. de ijs qui furtiuè ordin suscep. l. 5. tit. 30.*

DE AETATE LEGITIMA BENEFICIANDORUM, MORIBUS & SCIENTIA.

CAPVT XXXVII.

1 *Aetas, mores, scientia, exiguntur in beneficiandis.*
2 *Aetas ratione ordinis quomodo in beneficijs consideranda.*
3 *Ordinatio ante ætatem debitam facta, an prosit beneficiato.*
4 *De beneficiato ordinato & suspenso ab ordinibus post susceptos ordines.*
5 *Quæ ætas in beneficiando, ratione qualitatis beneficiorum requiratur.*
6 *Quam ætatem exigant beneficia mulierum, & Diaconissis earumque munere.*
7 *De ætate Episcopo requisita.*
8 *Mores eius, cui est beneficium dandum, quales exigantur.*
9 *Infames quomodo à beneficijs repellantur.*

10 Fntes,

10 *Fures, banniti, inhabiles beneficio.*
11 *Excommunicato conferri nequit beneficium, non publico aleatori, aut vsurario, hæretico, bigamo, schismatico, simoniaco, sacrilegio, falsario, &c.*
12 *Boni mores præpositorum alijs debent esse exemplo, vt & illi scientia sint potiores.*
14 *De scientia beneficiandorum. & 15.*
15 *De Episcopi scientia.*
16 *De scientia regularium in beneficijs.*
17 *De scientia idiomatis loci, & linguæ Latinæ.*
18 *Scientiæ in beneficijs prærogatiua.*

TErtiò exigimus ad hoc, vt idoneus censeatur beneficiandus; ætatem legitimam & competentem beneficio, grauitatem morum, & literarum scientiam. *ca. cùm in cunctis, 7. de Elect. cap. iam te, 4. de Aetat & quali. ordin. cap. graue nimis, de Præben.* Atque in comitijs Aureliæ habitis anno 1560. *ar. 4. constitutionum*, iussum, *vt & in Concilio Viennensi, in cap. 1. de Aeta. & qual. in Clem. l. 1. tit. 6.* diœcesanis Episcopis, vt curent iura quæ de his loquuntur seruari: cùm ob minus idoneam scientiam, mores, & ætatem eorũ qui præficiuntur Ecclesiæ, grauia propter hoc (vt docet experientia) nonnunquam perferant in spiritalibus & temporalibus detrimenta. 1

Sunt quædam beneficia quę ordinem certum, vt paulo ante admonuimus desiderant. *cap. 1. præterea, de Aetat & qualit. cap. cùm in cunctis, §. inferiora, de election* in his ætas ordinum requiritur. Alioquin si eius ętatis non fuerit prouidendus, quæ requiritur in ordinibus qui in beneficiato exiguntur, non valet impetratio beneficij sine dispensatione: quamuis post impetrationem possit impleri illa ætas, cùm inspiciamus tempus datæ impetrationis, quo tempore ætas adesse debet. *cap. si eo tempore, 9. de Rescript. in Sexto & cap. & cui, 29 de Præb. & dignit. in Sext.* In mandato concesso ad vacatura beneficia obtinenda, intelligitur conditio, si eius ætatis tunc sit, cùm vacabit benefi-

cium, qua possit habere ordinem quem beneficium vacans desiderat in præposito. Diximus autem *libr. 17. Syntagmat.* per singulos ordines ministrorum Ecclesiasticorum quæ ætas cuique requiratur, ideo nihil addam: annotasse enim sufficiet, si in summa moneamus, primam tonsuram anno 7. ætatis obtineri posse. *cap. fin. de Tempor. ordina. in Sexto.* Acolythatum anno 14. *cap in scripturis, 77. distinct.* olim Subdiaconatum 20. *capitulo de his, 28. distinctio.* Diaconatum 25. *cap. Subdiaconatus, cap. placuit, 77. distinct.* non ante, etiamsi alioquin valde essent digni, *cap. 2. & sequentib. 78 distinction.* Presbyteratum & olim, vt Episcopatum 30. *cap in veteri lege, 77. dist. & tota 78.* Hodiè Subdiaconatum potest quis assequi anno 18. Diaconatū 20. Presbyteratum 25. *Clement fin. de Aetat. & qualit. ordin. cap. cùm in cunctis, §. inferiora, de Elect.* Iure Codicis Iustiniani, quod tamen non seruatur, in Presbyteratu vel Episcopatu, constituti 35. anni. In Lectoriatu, 18. in Subdiaconatu, vel Diaconatu, 25. *Authen. presbyterum, de Episc. & cleric. C. ex Nouella 13. cap 123.* Eodem iure ciuili, olim Diaconissa id est, quæ ministrat mulieribus, quinquaginta vel sexaginta aliàs, debebat esse annorum, *l. nulla, 9. de Episco. & cleric C. & priore ad Timoth. 5. Nouella 6. cap 5. in Chalcedonensi synodo cap. 15. in Sexta synodo in Trullo cap 14. ex Nouell. verò 123. c. 12.* sufficiunt illi quadraginta anni. *Authen. Diac. de Episc. & cler.*

2 Hîc tamn disputatur commodè quæstio: num si quis ante legitimam ætatem, vel ante annos ad ordinem suscipiendum definitos, fuerit promotus ad ordinem, quē requirit beneficium, possit dici capax beneficij: de qua quæstione, ex professo agit Gloss. *ad cap ei cui prouideri, 29. ad verbum ætate, de Præbend. in Sext.* atque videretur dicendum, nihil vltra inquirendum in prouiso, quàm an habeat ordinem illum quem beneficium exigit, omissa quæstione num præmaturè ante annos fuerit ordinatus: quia qui ante ætatem legitimam ordinatur, verè recipit ordinem. *cap. vel non est compos. 14. de Tempor. ordina. lib. 1. tit. 11.* Sed contrarium Glossa prædicta verius notat, & ibidē Archidiaconus, quia quamquam ante legitimam ætatē ordinatus recipiat ordinem, tamen non habet executio-

nem

nem ordinis, donec ad legitimam ætatem peruenerit, *d. cap.* vel non est, sicuti ordinatus extra tempora contra iuris prohibitionem, recipit quidem characterem ordinis; sed pro delicto non potest illum exercere donec pœnitentia imposita, illi permittatur, *cap. 2. c. cùm quidam, 8. & cap. consultationi, 16. de Tempor. ordinar. facit textus in c. vnic. de Cleric. per saltum promo. lib. 5. tit. 29. iuncta Gloss. ad verbum, discretionis*: quare cùm beneficium requirat ordinem legitimè concessum, non inspiciemus quod malè factum est: nec habebimus rationem ordinis non concedendi concessi, sed eius quod agendum est. *vt dicitur in cap. cùm causam, 27 de Electio. cap. legimus, 93. distin. l. sed licet, de Offic. præsid.* P. Dehinc non debet esse melioris conditionis qui deliquit, quàm qui non deliquit. *capitu. eum qui, de Præbend. in Sext.* At deliquit qui sine dispensatione se ingerit ante legitimam ætatem ad sacros ordines suscipiendos, *cap. vni. de Cler. per sal. promo. & dicto cap. vel non est, de Tempor. ord. & Archidiac. & Ioann. Andreas, ad d. cap. ei cui, 29. de Præb. in Sext.* dixerunt & vtentem diplomate ordinum obtentorum ante legitimam ætatem, velut falsarium puniendum, *per l. eos, §. fin. ad leg. Cornel. de Fal.* P. non debebit ergo lucro & beneficio affici, ex eo ex quo pœnã meretur: ne eo qui non impetrauerit ordinem qui beneficium consequi nequit, melioris sit conditionis. Et postremò paria sunt non esse vel esse perperam: & quòd sortiri non possit effectum. *l. quoties, Qui satisda. cogant.* P. *l. fin. & ibi Gloss. ad legem Fauiam, de Plagiar.* C. Perinde autem erit, quod pertinet ab beneficium, non habere ordinem: vel habere sed ab executione esse suspensum vel prohibitum: nam perinde non poterit implere minus beneficij qui ordine vti non potest, ac is qui non habet, quando agitur de cõferendo beneficio.

4 Cæterùm si post obtentum beneficium, ob malè susceptos ordines quis suspenderetur ab illorum executione, posset cum suspenso in beneficij detentione dispensari misericorditer. Ne sustentatione priuatus, ad seculi negotia reuertatur. *cap. fin. de Cler. excomm. ministran. libr. 5. tit. 28. cap. studeat, 50. dist. c. presbyterum, 28. distinct.* Multa e-

nim facta tenent quæ si facienda essent non fierent, l. *patre furioso, de His qui sunt sui vel alie. iur* P. *cum simil.* Atque in opprobrium esset cleri si clericus suspensus mendicaret, *c. diaconi, 93. dist. c. ad supplicationem, de Renun.* quia etiam depositus clericus tenetur clericaliter viuere. *c. dictum.* 81. *distinct.*

5 Extra considerationem ordinum requisitorum in beneficio, ætas, generaliter idonea & accommoda beneficijs sic determinabitur, quòd beneficia simplicia quæ teneri possint cum simplici tonsura, contenta sint ætate 14. annorum, *cap. indecorum, 3. de Aetat & qualit. & cap. 2. in fin. vt cap. super inordinata, 35. & ibi Gloss. pen. Præben. per ca. de his. 28. distinct. & c. in singulis, c. quicunque, 77. dist. notant & ibi Glossa ad cap. si eo tempore, 9. ad verbum, ætatem, de R. escript. in Sext.* minores quidem septennio omnium beneficiorum esse incapaces & ordinum: maiores septennio verò, quędam beneficia & quosdam ordines consequi posse: nam clericatus ordinatio non fiebat olim sine aliquo titulo Ecclesiæ, cui erat beneficium Ecclesiasticum. *cap. 1 70 distinct.* Inde enim & clericus, quod in partem Ecclesiastica seu sortem, quæ cleros, recipiatur, *cap. cleros, 21. distinct. o. ca. cùm secundum Apostolum, de Præben.* Potest autem tonsura dari clericalis annò septimo. *cap fin. de Tempo. ordin. in Sex.* cum dispensatione autem summi. Pontificis posse dari infantibus beneficia tradit Oldra. *consil. 329* & de his quæ possunt opponi dispensationibus minoribus concessis, *idem Oldrod. consil. 325. cum duob sequentib.* Non dubito autem quin summ. Pontif. habeat potestatem dispensandi propter plenitudinem potestatis in beneficijs, *cap proposuit, de Concession. præben* sed non possum non tacere, has dispensationes esse maximè damnosas Ecclesiæ, & habere maximum animæ & puerorum & impetrantium periculũ, dare gubernacula pueris, committere lumen cœcis, facere enim non potest dispensatio, quòd infans mentem habeat, vel alius coniunctum beneficio diuinum exerceat. quia naturæ lex ei mentem negat, quæ infringi nulla potest dispensatione vel lege ciuili. *l eas, de Cap. dim. in P. § sed naturalia, de Iur. natur.* probandum facilius, si fructu-

um aliqua portio ad certum tempus pueris daretur ex beneficijs ex aliqua causa: vt parentes eius benemeriti fuerint de Repub. Christiana: vel quia pauperes sunt, ob eleemosynam: at in titulum dare non ita potest habere facilem causam, nisi beneficia requirant ordinem quem minores non possint accipere, *meminit & cap. ex eo, 32. de Election. in Sext.* de canonico in pupillari ætate constituto, qui canonicus verus dicitur, quamquam vocem suffragij non habeat in electione propter infirmum consilium eius ætatis. Et canonicatum teneri posse in decimo anno. regul, 17. Cancellariæ tradit. iure etiam regaliæ, canoniæ septenni dari possunt. *Rufem tractat. de iure regali. priu.* 24. Beneficia alia etiam simplicia, prioratus, & alia quibus cura animarum non adhæret, non possunt iure communi concedi, nisi prouidendi attigerint 25. annum & impleuerint. 24. *cap. cùm in cunctis, §. inferiora, de Elect.* Dispensare tamen poterit Episcopus cum maiore viginti annorum, in dignitatibus & personatibus non curatis, si aliud non obstet, canonicum. *cap. vnico de Aetat. & qualitat. & ordine præficiendorum. in Sexto. lib.* 1. *titul.* 10. Sic dispēsatiuè puer habere beneficium dicitur *in cap.* 2. *de Aetat. & qual.* apud Greg. vbi & eo casu non habet administrationem beneficij, sed loco eius dantur clerici administratores. Alia beneficia quæ regimen animarum habent, & prælaturæ, maturam ætatem exigunt vigintiquinque annorum, ad minus, *d. cap. cùm in cunctis*; quia infra hanc ætatem minores egent curatore, *vt loquitur titulus de Author. tuto.* hic in conuentualibus prioratibus requiruntur 25. anni, nisi cura animraum regatur per alios quàm per priores, quo casu sufficiunt 20. completi anni. *Clementin. ne in agro Dominico, §. cæterum. de Stat. monach. in Clemen.* Et indecorum visum est, vt qui seipsos regere nequeunt, aliorum regimini præponantur: *capitu. indecorum, de Aetat. & qualitat. & Ecclesiastices capitul.* 10. *væ tibi terra cuius rex est puer.*

Beneficia prioratuum & Abbatiarum in fœminis, exigebant olim sexaginta annos. *cano. iuuenculas.* 20. *quæstio.* 1. hodiè triginta tantum, *capit. indemnitatibus, de Election.* vi- 6

 dentur

dentur ista beneficia & præpositutæ fœminarum , successisse in locum diaconatuum quibus Diaconissæ præpositæ erant mulieribus religiosis quas procurabant, & sua diligentia obseruabant, illis ministrantes. de quibus & meminit D. Lucas in Actis Apostolorum. *cap. 6. vers. 1.* & D. Clemens *lib. 3. Constitutionum Apostol. cap.* 19. vbi de diaconis agens. Ac mulier (inquit) mulieres curare studeat vterque id diaconus & diaconissa, nunciandi, cursandi, ministrandi, inseruiend. officia absoluat. *& ca.* 16. in baptismo viros diaconus: mulieres, diaconissa suscipere debebat ex aqua, vt decore traditio infrangibilis sigilli administraretur. Datur & *lib. 2. cap.* 61. officium diaconissis, vt quemadmodum diaconi & hostiarij obseruant introitum virorum in Ecclesiam , & ibidem disponunt vnicuique locum proprium; sic & diaconissæ faciant in mulierum ingressu. In Nicæna Synodo *cap.* 19. constituuntur duæ species diaconissarum, vna earum quæ non erāt in Catholico canone, tanquam laicarum, alia consecratarum. In Calcedonensi etiam synodo, *cap.* 15. de eius ordinatione sic statuitur, & de eius ætate: Diaconissam nō debere ante quadraginta annos ordinari, & hoc cum diligenti probatione. Si verò susceperit inquit ordinationem & quantocumque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptijs, tradiderit, iniuriam faciens Dei gratiæ, hæc anathema sit, cum eo quæ in illius nuptijs conuenit quæ conueniūt nostris sanctimonialibus Deo deuotis. Ponitur & apud Clementem Romanum *l. 8. Constit. apost. c.* 16. oratio qua vtebantur Apostoli in ordinatione diaconissæ.

7 In Episcopis ius commune desiderat triginta annos completos, *cap. cùm in cunctis, de Electión. cap. presbyter*, 78. *distinct.* vbi & ratio ex concilio Neocęsariensi, *cap.* 11. Presbyter (inquit) ante triginta annorum ætatem non ordinetur: quamuis sit probabilis vitæ, sed obseruet vsque ad præfinitum tempus. Dominus enim Iesus Christus trigesimo baptizatus est, & tunc prædicauit. Ex Concordatis Galliæ *in* §. 1. *de Regia ad prælaturas nominatione*, in prælatorum seu Episcoporum nominatione requiruntur

viginti

viginti septem anni, & in Prioratibus & Abbatijs viginti tres sufficiunt. *§. monasterijs, eod. tit. de Reg. ad prælat. nominat.* vide quæ diximus de ætate beneficiandorum, & de dispensatione ætatis. *lib. 17. Syntagm. iur. cap. 6 & in tractat. Rescriptorum.* fit dispensatio ætatis ex necessitate, & alijs ex causis, vel propter vtilitatem Ecclesiarum, vel ob raritatem seu præstantiam personarum *c. fi. 78. cap. præterea, de Aetat. & qual. c. tali, 1. q 7.*

Mores tales exquiruntur in beneficiato, quales in ordinandis, quia nec olim ordinatio fiebat sine titulo beneficij, *cap. 1. & 2. 70. distinct.* Et idcirco debent esse in beneficiandis irreprehensibiles, sine crimine ex quo scandalo essent populo. *1. ad Timothe. cap. 3. & ad Titum cap. 1. cano. vnum orarium, 25. distinct.* Qui per reatum adulterij, periurij, homicidij vel falsi testimonij bonum conscientiæ rectæ perdiderunt, si proposita crimina ordine iudiciario fuerint comprobata vel aliàs notoria, prohibentur sacros ordines accipere, vel in acceptis ministrare. *cap. fin. de Tempor. ordina cum similib. ibi notat.* Sortilegi clerici, incãtatores, magi seu malefici, sunt ab Ecclesia, si iam in ea sunt, eijciendi, & ab eius ministerio & ordinibus deponendi, & honore priuandi, vt & eorum consultores, *cap. non oportet, 4. & seq si quis Episcopus, c. aliquanti, 6 & c. augurijs: 11. c. quicumque sacerdotum, 13. 26. quæst. 5. c. 2. de Sortileg. lib. 5. titul. 21.*

Generaliter infames ad beneficia non possunt vocari. *cap. inter dilectos, de Exces. prælat.* quia infamibus portæ dignitatum non patent, *cap. infamibus, de Regul. iur. l. 2. de Dignita. lib. 12. C.* Et quamuis infamia superueniens non semper priuet dignitate infamatum, nisi sententia interuenerit, tamen semper infamia impedit habere de nouo beneficium seu dignitatem, *vt notat Nicolaus Boërius, in additionibus ad Dinum super regulam, infamibus, de Regul. iur fa. cit l. infamia, de Decur.* & facilius quis repellitur ab obtinẽdo beneficio, *capit. super his, & ibi Felinus de Accusat. Barbatia. consil. 55. incip. in nomine, vol. 1.* cùm & multa facta teneant, quæ si facienda essent, non tenerent *l. patre furioso, de His que sunt sui vel alien iur. P.* Et multa per patientiam toleran-

tur, quæ si in iudicium venirent reprobarentur. *cap. cùm iamdudum*, 18. *de Præb.* Hac ratione generali infamiæ, admonebitur lector plures esse remotos ab acquisitione beneficij, quòd infames & viles sint personę. Qui autem sint infames, docet *l. 1. de His qui notant. inf. P. c. de infames, 3. q. 7.* videndus & Diuus *ad c. infamibus, 87. Regul. iur. in Sext.*

20 Fur ità inhabilis ad beneficium, *cap. fin. de Fur.* Bannitus, qui & aliunde incapax quòd inseruire non possit beneficio, vt iudicatum Tholosæ, anno 1539. in vigilia Natiuitatis virginis Mariæ. Talibus autem beneficia sunt conferenda qui velint & possint beneficio inseruire. *cap. super inordinata, 35. de Præben. cap. relatum, 4. de Cleric. non residen.*

21 Ea & ratione poterit improbari collatio beneficij facta excommunicato, cum quo dispensatum non est, *in c. postulastis, de Cler. excommun. minist.* quia cum illo communicare non possumus: & ideo nec beneficio potest inseruire: quamquam & alia sit ratio, quod rescriptum à sum. Pontif. pro beneficio impetratum, sit nullum ipso iure, & quicquid ex eo fuerit secutum. *cap. 1. de Rescript. in Sex.* quæ de maiori excommunicatione intelligenda, quæ non solum prohibet a sacramentorum participatione, vt minor, sed etiam a communione fidelium, *cap. penul. de Senten. excommunicat. cap. secundo, de Except. cap. Engeltrudam, 3. quæst. 4.* Ob non probos mores cassatur collatio beneficij facta publico aleatori & vsurario, *in cap. inter dilectos, de Excessib. prælat.* Et Hæreticus qui extra Ecclesiam est, & excommunicatus, beneficiorum incapax. *c. excõmunicamus, de Hæretic.* Bigamus *cap. vnic. de Bigam. in Sexto.* Schismaticus non reconciliatus Ecclesiæ, *cap. nos consuetudinem, 12. distinct. cap. quia diligentia, 5. de Elect.* Simoniacus, *c. cùm clerici, & ibi Panorm. de Vit. ca. nobis, & seq. de Simo.* Sacrilegus, *cap. venerabilem, de Elect. falsarius literarum Papæ, c. ad falsariorũ, de Crimin. falsi* & in summa foris, canes, venefici, impudici, homicidiæ, *Apocal. fin. ca.* de quibus & aliorum incapacitate, *vide Rebuf. tractatu. de Pacifi. possessor. à num. 185. vsque ad 251.*

22 Boni mores magis commendant Christianum, & maximè

ximè Deo dicatum, qui cæteris prælucere debet, quàm scientia: clerici & beneficiati, debent esse exemplo bono omnibus laicis *cap. qualis, 8 quæst. 1. cap. beatus, 6. quæstio 1. ca. statuimus, cum duobus sequentibus, 4. distinctio.* vita quoque prælatorum debet esse exemplo clericis & laicis, *c. 58. cum pastoris, 2. quæstio 7.* & ita debent professionem suam manifestam facere in habitu, in incessu, in morib. *cap. clericus, 41. distinct. c. his igitur, 23. distinctio. cap. Ecclesiæ 35. dist. c. Episcopus, 41. dist. tota 44. dist. cum simil.* Iudices apud Aegyptios, ijdem quondam fuerunt qui & sacerdotes; in his princeps erat sententiæ maximus natu, & in omnes statuendi ius habebat: eum omnium esse hominum iustissimum & syncerissimum oportebat, qui circa collum imaginē ex Sapphiro gemma confectam gestabat, quæ appellabatur veritas. *vt scribit Aelia. l. 14. de Varia historia.* quo symbolo docetur, sacerdotes, & cultui diuino mācipatos, potissimū digniores, bonis moribus & virtutibus etiam in veritate, apud alios fulgere debere.

Scientia in quibusdam beneficijs maior, in alijs minor exigitur. In omnibus sufficiens oneri esse debet, & sufficit mediocris, quamuis maior vtilior esse possit, *cap. nisi cum pridem, §. pro defectu, de Renun. cap. cùm nobis olim, de Elect.* si modo talis sit qualis communiter requiritur. *vt in l. sciendum, 19. §. illud. & l. si quid venditor, 18. de Aedilit. edict. P.* Illiterati ab omnibus Ecclesiæ ordinibus repelluntur. *cap. illiteratos 36. distinctio. cap. fin. de tempo. ib. ordin. in Sext. ca. pœnitentes, 55. distinct. cap. cùm in cunctis, de Electio.* Eò pertinet scrutiniū quod fit in ordinatione, & per quod nō nisi qui dignus pronunciatus sit per Archidiaconum præsentātem, ab Episcopo ordinatur, *in cap. vnic. de Scruti. in ordin. facien. lib. 1. tit. 12.* Repulsus à beneficio Episcopali, qui nō nouerat Grammaticam, nec vnquam legisset Donatum. *cap. fin. de Aetate & qualita.* tales præficiendi sunt qui non tantum præesse, sed etiam prodesse nouerint. *cap. qui Episcopatum, 8. quæst. 1.* In illis quibus beneficia curam animarum habentia committuntur, maior quàm in ijs qui ad alia promouentur, sufficientia requiritur, *c. cùm in illis, 16 de Praben. in Sext.* debent enim alios, nempe subditos pa- 13

rochia-

rochianos, regere & pascere: vnde & pastores dicuntur. *cap si in plebibus, 63. dist. cap. ecce ego, 95. dist.* quia & ab ijs pabulum verbi Dei, & sacramentorum animabus parochianorum exhibetur, vel exhiberi debet, *cap. 1. de Sepultu.* Et cura animarum, ars artium dicitur, *in cap. cùm sit ars artiũ, de Aetat. & qualit. ordin.* quæ si non ab idoneis exerceatur, habet periculum animarum. *cap. 1. de Præbend. in Sext. cap. extirpandæ, eod. titul. apud Gregor.* Prædicatores per quos Ecclesia fouetur sacris literis semper debent insistere, ne tunc quærant discere, cùm ex officio alios debeant docere, *cap. 2. §. hinc etiam, 36. dist.* quod periculosum est: si enim cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt, *c. 5. quæ ipsis sacerdotibus, 38. distinction. cap. graue, de Præbend.* Diui Matth. *cap. 15.*

14 Episcopatum etiam desideranti obtinere, maior debet inesse scientia, talisque qui per ordinem Ecclesiasticis disciplinis sit imbutus, & in diuinis officijs eruditus. *cap. qui Ecclesiasticis, 2. 36. distinct. vbi & in §§. eius canonis*, ex sacra pagina producuntur pulchra testimonia de eruditione & peritia, quæ prius debet adesse præpositis quàm subeant munus præpositurae. Ex Malachia *cap. 2.* Labia sacerdotum custodient scientiam, & legem requirent de ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Et D. Petrus cùm rectoribus Ecclesiæ scriberet, 1. *Petri. ca. 3.* Parati esse debetis (inquit) reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem de ea fide & spe, quæ in vobis est. Et diuus Paulus 1. *ad Timotheum 4.* Attende lectioni & exhortationi & doctrinæ. *cap. fin. 2. quæstio. 7.* Episcopus munus habet coniunctum docendi, & iudicandi. Tanquam Doctor & verbi Dei prædicator, debet instructus esse in lege Domini, in sacris canonibus, Ecclesiasticis disciplinis. Tanquam iudex curam habet corporum subditorum; *vt in ca. de persona, 11. quæstion. 1. ca præcipimus, 12. quæstion. 1. & animarum, cap. 5. quæcunque, 10. quæstio. 1.* Sunt & duo coniuncta in eo. quæ sunt ordinis, & quæ sunt iurisdictionis: & cura Ecclesiarum & bonorum earum. *d. cap. quæcunque, cum similibus alijs pluribus.* Et proinde adesse debet Episcopo, tã spiritalium quàm secularium rerum scientia, *vt multis ex-*

exempli docetur in principio 39. distinctionis: & talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solum de salute animarum, verum etiam de extrinseca subiectorum vtilitate & cautela, sciat esse solicitus. *ca. 1. eadem 39. distin.* sicque scribit Beatus Gregorius clero & nobilibus Neapolitanis, *lib. 8. Epistol. 4. cap. 40.* Et rursum idem Gregorius *lib 5. Epistolarum, epistola 29. seu capitu. 129.* Secundino seruo Dei, de Mariano Episcopo sic scribit; Dic ergo ei, vt cum loco mutet & mentem: Non sibi credat, solam lectionem & orationem sufficere, vt remotus studeat sedere, & de manu minimè fructificare. Sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat, quia si hæc non habet vacuum nomen Episcopi tenet. Docetur idipsum ex ordine Romano, dum apponuntur de quibus debet inquiri in persona Episcopi, quæ referuntur à Burchardo *lib. 1. Decret. cap. 8.* & à Gratiano *in cap. 2. qui Episcopus ordinandus, 23. dist.* inter quæ inquirendum dicitur, vt sit natura prudens, docibilis, moribus temperatus, vita castus, sobrius, suis negotijs cauens, literatus, in lege Domini instructus, in scripturarū sensibus cautus, in dogmatibus Ecclesiasticis exercitatus, fidei documenta verbis simplicibus asserat, &c. Sunt & in Iudicijs causarum Ecclesiasticarum seruandi canones Ecclesiastici à summ. Pontificib. editi, *cap. 1. & fin. de Constitut. cap. 1. de Consang & affinit. cum similibus.* nec debet Ecclesia Domini regenda cedi ijs qui legitimarum institutionum nescij sunt: *cap statuimus 8. 61. distinct.* debetque adhærere iudicans Episcopus, potius sanctionibus & legibus Pontificalibus, quam explicationibus sacræ paginæ Doctorum etiam Sanctorum, quia illi non habuerūt potestatem statuendi, sed tantum explicandi, quæ alia est. *vt docetur in principio 20. distinctionis apud Gratia.* Debet & cognitionem habere legum secularium, quibus Ecclesia vtitur in temporalibus, *cap. 8.* quoniam idem mediatur, 10. *distinct. cap. 1 de Oper. noui nuncia.* Singulare quod notat Panorm. *ad cap fraternitas, de Cler. non residentibus*, quòd canonista cæteris paribus, debet præferri Theologo in prælatura obtinenda. Hostiensis & alij *in cap. 1. de Consanguin.*

& affi-

Franciæ vnum grauem magistrum seu licentiatum in Theologia, aut in vtroque, seu in altero iurium Doctorem, aut licentiatum in vniuersitate famosa, & cum rigore examinis, & in 27. ætatis suæ anno ad minus constitutum alias idoneum; intra sex menses à die vacationis Ecclesiarum computandos, teneatur summo Pontifici nominare. Rursum in alijs beneficijs, idoneos Concordata requirunt; & in beneficijs villarum vel oppidorum muribus cinctorum, exigunt gradum aliquem doctrinæ testificatum ab Academijs. *§. præfatuq; ordinarij, & §. præterea, de Collation. in Concordat. & in constitutione Ludou. 11. artic. 7. 9. 11.* Et vacantia certis mensibus ibidem non possunt conferri nisi graduatis; & proinde si ordinarius cōferat nō graduato, tanquā graduato, collatio nulla est, quanquā sine expressione gradus nō graduato facta, non ideò irrita sit: quia deficiētibus graduatis, alijs idoneis, etsi graduati non conquirantur, conferri potest etiām illis mensibus. *§. teneantur & ibi Rebuff. ad verbum, alteri. de Collation. in Concord. Ludouic. Roman. singular. 496. incip. primus consultationis, de Selua tractat. Benef. 3. par. quæst. 41.* explicat & distinguit Rebuffus *tracta. Nominatio. quæst. 21. num. 3.* quem videndum censeo, *& ad § si quis verò, ad verba, ipso iure, de Collation. in Concordatis.* vbi notat, quando non persequente graduato subsistat collatio alij facta nō graduato. Iura etiam Pontificia non aliter præponi beneficijs ab Episcopis voluerūt, quàm illis vel eorum Archidiaconis examinatos. *cap. ad hæc. 7. de Officio Archidiacon.*

17 Consideranda in scientiæ quæstione regula Cancellariæ de idiomate quoque, cuius verba: Item voluit, si contingat ipsum (scilicet summ. Pontif.) alicui personæ de parochiali Ecclesia prouidere, seu mandare prouideri vel gratiam expectatiuam concedere, nisi dicta persona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci vbi Ecclesia huiusmodi consistit, prouisio seu mandatum vel gratia desuper, quoad parochialem Ecclesiam, nullius sit momenti, regula est Gregorij eius nominis 11. & Eugenij 4. Ita in rectore qui curam animarum habet, duæ saltem linguæ requiruntur; vna Latina, ex qua hauriat

quæ

quæ poſſit docere, & ideò illiteratum eſſe non poſſe beneficiatum & clericum, antea monuimus. *cap. cùm in cunctis, §. inferiora, de Electio. cap. 2. 36. distinct. cap. fi. de Temporib. ordinat. in Sext.* Altera communis & vulgaris, qua poſſit quòd nouit aliis declarare; per illam diſcit: per hanc docet, alioquin erit quibus loquitur ſi non intelligant, barbarus: *ſecundum D. Paulum 1. ad Corinth. cap. 14.* Huic regulæ coniungi poſſunt aliæ Cancellariæ, vt regula de oriundis, regula expectatiuarum, quæ ſpecialiter diſponit, nullum extra ſuam nationem gratiam expectatiuam obtinere poſſe. Ideò cenſetur gratia & impetratio ſubreptitia, ſi exterus impetrat beneficium, non facta mentione originis, *Gloſſ. in cap. ſi proponente, ad verb. mentionem, de Reſcript. & ibi Panorm. & Felin. ad cap ſicut tuis, de Simon. Ioan. de Selua tractat. Benef par. 3. quæſt. 26.* Et ratio prior ex parte rerum tractandarum in cura duci poteſt, cur noſſe idioma loci debeant curiones: nempe vt officio fungi ſuo poſſint, eſſent enim inutiles ſi non poſſent intelligere vulgus, nec intelligi: pabulum enim verbi Dei debent ſuis ouibus, Nec ex ſolo pane viuit homo, ſed ex omni verbo quod procedit de ore Dei, *cap. inter cætera, 15. de Offic. ordin. DD. Matthæi 4. Lucæ 4. Deuteron. 8. Clem. 2. de Sepultu.* debent & confeſſiones audire, & peccata confeſſa diſtinguere. *cap. omnis vtriuſque ſexus, de Pœn. & remiſſ.* quæ omnia illiſque alia ſimilia ſine intelligentia idiomatis expediri nequeunt: videndum cap. 1. ſit rector diſcretus, 43. *distinct. & cap. quoniam in pleriſque, cap. 14 de Offic. ordin.* vbi & in ciuitate vbi confluunt diuerſarum linguarum populi, præponi debent à beneficiato, Vicarij, qui idioma illorum intelligant, vt animabus illorum conuenientia exhiberi poſſint Quare & extranei & alienæ linguæ, ſi intelligant & intelligantur in loco beneficij, ſi quid aliud non prohibeat, cenſentur eſſe idonei ad beneficia. ita Innocentius 3. *in cap. ad decorem, 5. de Inſtitution, lib. 3. tit. 7.* reprehendit Conſtantinopolitanum Patriarcham, quòd ſatageret tãtum Venetos in Conſtantinopolitanis Eccleſijs collocare; & mandat ei, vt viros literatos & aliàs idoneos vndecunque originem duxerunt, in prædictis Eccleſijs maxi-

enim facta tenent quæ si facienda essent non fierent, *l. patre furioso, de Hu qui sunt sui vel alie. iur* P. *cùm simil.* Atque in opprobrium esset cleri si clericus suspensus mendicaret, *c. diaconi, 93. dist. c. ad supplicationem, de Renun.* quia etiam depositus clericus tenetur clericaliter viuere. *c. dictum.* 81. *distinct.*

5 Extra considerationem ordinum requisitorum in beneficio, ætas, generaliter idonea & accommoda beneficijs sic determinabitur, quòd beneficia simplicia quæ teneri possint cum simplici tonsura, contenta sint ætate 14. annorum, *cap. indecorum, 3. de Aetat & qualit. & cap. 2. in fin. vt cap. super inordinata, 35. & ibi* Gloss. *pen.* Præben. *per ca. de his. 28. distinct. & c. in singulis, c. quicunque, 77. dist. notant & ibi Glossa ad cap. si eo tempore, 9. ad verbum, ætatem; de Rescript. in Sext.* minores quidem septennio omnium beneficiorum esse incapaces & ordinum: maiores septennio verò, quędam beneficia & quosdam ordines consequi posse: nam clericatus ordinatio non fiebat olim sine aliquo titulo Ecclesiæ, cui erat beneficium Ecclesiasticum. *cap.* 1 70 *distinct.* Inde enim & clericus, quod in partem Ecclesiastica seu sortem, quæ cleros, recipiatur, *cap. cleros,* 1. *distinct. o. ca. cùm secundum Apostolum, de* Præben. Potest autem tonsura dari clericalis anno septimo. *cap fin. de Tempo. ordin. in Sex.* cum dispensatione autem summ. Pontificis posse dari infantibus beneficia tradit Oldra. *consil.* 329 & de his quæ possunt opponi dispensationibus minoribus concessis, *idem Oldrod. consil.* 325. *cum duob sequentib.* Non dubito autem quin summ. Pontif. habeat potestatem dispensandi propter plenitudinem potestatis in beneficijs, *cap proposuit, de Concession. præben* sed non possum non tacere, has dispensationes esse maximè damnosas Ecclesiæ, & habere maximum animæ & puerorum & impetrantium periculũ, dare gubernacula pueris, committere lumen cæcis, facere enim non potest dispensatio, quòd infans mentem habeat, vel alius coniunctum beneficio diuinum exerceat. quia naturæ lex ei mentem negat, quæ infringi nulla potest dispensatione vel lege ciuili. *l. eas, de Cap. dim. in* P. § *sed naturalia, de Iur. natur.* probandum facilius, si fructu-

um aliqua portio ad certum tempus pueris daretur ex beneficijs ex aliqua causa : vt parentes eius benemeriti fuerint de Repub.Christiana:vel quia pauperes sunt, ob eleemosynam: at in titulum dare non ita potest habere facilem causam, nisi beneficia requirant ordinem quem minores non possint accipere,*meminit & cap. ex eo, 32. de Election.in Sext.* de canonico in pupillari ætate constituto,qui canonicus verus dicitur, quamquam vocem suffragij non habeat in electione propter infirmum consilium eius ætatis. Et canonicatum teneri posse in decimo anno.regul,17.Cancellariæ tradit.iure etiam regaliæ,canoniæ septenni dari possunt. *Rufem tractat. de iure regali. priu.*24.Beneficia alia etiam simplicia, prioratus, & alia quibus cura animarum non adhæret, non possunt iure communi concedi,nisi prouidendi attigerint 25. annum & impleuerint.24.*cap. cùm in cunctis, §. inferiora, de Elect.* Dispensare tamen poterit Episcopus cum maiore viginti annorum,in dignitatibus & personatibus non curatis, si aliud non obstet,canonicum.*cap. vnico de Aetat.& qualitat.& ordine præficiendo:um.in Sexto.lib.1.titul.*10. Sic dispēsatiuè puer habere beneficium dicitur *in cap.2.de Aetat.& qual.* apud Greg.vbi & eo casu non habet administrationem beneficij, sed loco eius dantur clerici administratores. Alia beneficia quæ regimen animarum habent, & prælaturæ, maturam ætatem exigunt vigintiquinque annorum, ad minus,*d.cap. cùm in cunctis*; quia infra hanc ætatem minores egent curatore, *vt liquet titulo de Author. tuto.* hic in conuentualibus prioratibus requiruntur 25. anni,nisi cura animraum regatur per alios quàm per priores,quo casu sufficiunt 20.completi anni. *Clementin. ne in agro Dominico, §.cæterum.de Stat.monach. in Clemen.* Et indecorum visum est, vt qui seipsos regere nequeunt, aliorum regimini præponantur: *capitu. indecorum, de Aetat.& qualitat.& Ecclesiastices capitul.* 10. *væ tibi terra cuius rex est puer.*

Beneficia prioratuum & Abbatiarum in fœminis, exigebant olim sexaginta annos.*cano.iuuenculas. 20. quæstio.1.* hodiè triginta tantum, *capit. indemnitatibus,de Election.*vi- 6

dentur ista beneficia & præpositturæ fœminarum, successisse in locum diaconatuum quibus Diaconissæ præpositæ erant mulieribus religiosis quas procurabant, & sua diligentia obseruabant, illis ministrantes. de quibus & meminit D. Lucas in Actis Apostolorum. *cap. 6. vers. 1.* & D. Clemens *lib. 3. Constitutionum Apostol. cap.* 19. vbi de diaconis agens. Ac mulier (inquit) mulieres curare studeat vterque id diaconus & diaconissa, nunciandi, cursandi, ministrandi, inseruiend. officia absoluat. *&* *ca.* 16. in baptismo viros diaconus: mulieres, diaconissa suscipere debebat ex aqua, vt decore traditio infrangibilis sigilli administraretur. Datur & *lib.* 2. *cap.* 61. officium diaconissis, vt quemadmodum diaconi & hostiarij obseruant introitum virorum in Ecclesiam, & ibidem disponunt vnicuique locum proprium; sic & diaconissæ faciant in mulierum ingressu. In Nicæna Synodo *cap.* 19. constituuntur duæ species diaconissarum, vna earum quæ non erāt in Catholico canone, tanquam laicarum, alia consecratarum. In Calcedonensi etiam synodo, *cap.* 15. de eius ordinatione sic statuitur, & de eius ætate: Diaconissam nō debere ante quadraginta annos ordinari, & hoc cum diligenti probatione. Si verò susceperit inquit ordinationem & quantocumque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptijs, tradiderit, iniuriam faciens Dei gratiæ, hæc anathema sit, cum eo quæ in illius nuptijs conuenit quæ conueniūt nostris sanctimonialibus Deo deuotis. Ponitur & apud Clementem Romanum *l.* 8. *Constit. apost. c.* 16. oratio qua vtebantur Apostoli in ordinatione diaconissæ.

7 In Episcopis ius commune desiderat triginta annos completos, *cap. cùm in cunctis, de Election. cap. presbyter*, 78. *distinct.* vbi & ratio ex concilio Neocęsariensi, *cap.* 11. Presbyter (inquit) ante triginta annorum ætatem non ordinetur: quamuis sit probabilis vitæ, sed obseruet vsque ad præfinitum tempus. Dominus enim Iesus Christus trigesimo baptizatus est, & tunc prædicauit. Ex Concordatis Galliæ *in* §. 1. *de Regia ad prælaturas nominatione*, in prælatorum seu Episcoporum nominatione requiruntur

viginti

viginti septem anni, & in Prioratibus & Abbatijs viginti tres sufficiunt. *§. monasterijs, cod. tit. de Reg. ad prælat. nominat.* vide quæ diximus de ætate beneficiandorum, & de dispensatione ætatis. *lib. 17. Syntagm. iur. cap. 6. & in tractat. Rescriptorum.* fit dispensatio ætatis ex necessitate, & alijs ex caussis, vel propter vtilitatem Ecclesiarum, vel ob raritatem seu præstantiam personarum *c. fi. 78. cap. præterea, de Aetat. & qual. c. tali, 1. q. 7.*

Mores tales exquiruntur in beneficiato, quales in ordinandis, quia nec olim ordinatio fiebat sine titulo beneficij, *cap. 1. & 2. 70. distinct.* Et idcirco debent esse in beneficiandis irreprehensibiles, sine crimine ex quo scandàlo essent populo. *1. ad Timothe. cap. 3. & ad Titum cap. 1. cano. vnum orarium, 25. distinct.* Qui per reatum adulterij, periurij, homicidij vel falsi testimonij bonum conscientiæ rectæ perdiderunt, si proposita crimina ordine iudiciario fuerint comprobata vel aliàs notoria, prohibentur sacros ordines accipere, vel in acceptis ministrare. *cap. fin. de Tempor. ordina cum similib. ibi notat.* Sortilegi clerici, incãtatores, magi seu malefici, sunt ab Ecclesia, si iam in ea sunt, eijciendi, & ab eius ministerio & ordinibus deponendi, & honore priuandi, vt & eorum consultores, *cap. non oportet, 4. & seq. si quis Episcopus, c. aliquanti, 6. & c. augurijs: 11. c. quicumque sacerdotum, 13. 26. quæst. 5. c. 2. de Sortileg. lib. 5. titul. 21.*

Generaliter infames ad beneficia non possunt vocari. *cap. inter dilectos, de Exces. prælat.* quia infamibus portæ dignitatum non patent, *cap. infamibus, de Regul. iur. l. 2. de Dignita. lib. 12. C.* Et quamuis infamia superueniens non semper priuet dignitate infamatum, nisi sententia interuenerit, tamen semper infamia impedit habere de nouo beneficium seu dignitatem, *vt notat Nicolaus Boërius, in additionibus ad Dinum super regulam, infamibus, de Regul. iur fa. cit l. infamia, de Decur.* & facilius quis repellitur ab obtinẽdo beneficio, *capit. super his, & ibi Felinus de Accusat. Barbatia. consil. 55. incip. in nomine, vol. 1.* cùm & multa facta teneant, quæ si facienda essent, non tenerent. *l. patre furioso, de His quæ sunt sui vel alien. iur. P.* Et multa per patientiam toleran-

tur, quæ si in iudicium venirent reprobarentur. *cap. cùm iamdudum*, 18. *de Præb.* Hac ratione generali infamiæ, admonebitur lector plures esse remotos ab acquisitione beneficij, quòd infames & viles sint personę. Qui autem sint infames, docet *l.1. de His qui notant. inf. P. c. de infames, 3. q. 7.* videndus & Diuus *ad c. infamibus, 87. Regul. iur. in Sext.*

ei Fur itã inhabilis ad beneficium, *cap. fin. de Fur.* Bannitus, qui & aliunde incapax quòd inseruire non possit beneficio, vt iudicatum Tholosæ, anno 1539. in vigilia Natiuitatis virginis Mariæ. Talibus autem beneficia sunt conferenda qui velint & possint beneficio inseruire. *cap. super inordinata, 35. de Præben. cap. relatum, 4. de Cleric. non residen.*

81 Ea & ratione poterit improbari collatio beneficij facta excommunicato, cum quo dispensatum non est, *in c. postulastis, de Cler. excommun. minist.* quia cum illo communicare non possumus: & ideo nec beneficio potest inseruire: quamquam & alia sit ratio, quod rescriptum à sum. Pontif. pro beneficio impetratum, sit nullum ipso iure, & quicquid ex eo fuerit secutum. *cap. 1. de Rescript. in Sex.* quæ de maiori excommunicatione intelligenda, quæ non solùm prohibet a sacramentorum participatione, vt minor, sed etiam à communione fidelium, *cap. penul. de Senten. excommunicat. cap. secundo, de Except. cap. Engeltrudam, 3. quæst. 4.* Ob non probos mores cassatur collatio beneficij facta publico aleatori & vsurario, *in cap. inter dilectos, de Excessib. prælat.* Et Hæreticus qui extra Ecclesiam est, & excommunicatus, beneficiorum incapax. *c. excõmunicamus, de Hæretic.* Bigamus *cap. vnic. de Bigam. in Sexto.* Schismaticus non reconciliatus Ecclesiæ, *cap. nos consuetudinem, 12. distinct. cap. quia diligentia, 5. de Elect.* Simoniacus, *c. cùm clerici, & ibi Panorm. de Pact. ca. nobis, & seq. de Simo.* Sacrilegus, *cap. venerabilem, de Elect.* falsarius literarum Papæ, *c. ad falsariorũ, de Crimin. falsi* & in summa foris, canes, venefici, impudici, homicidiæ, *Apocal. fin. ca.* de quibus & aliorum incapacitate, *vide Rebuf. tractatu. de Pacif. possessor. à num. 185. vsque ad 251.*

82 Boni mores magis commendant Christianum, & maximè

ximè Deo dicatum, qui cæteris prælucere debet, quàm scientia: clerici & beneficiati, debent esse exemplo bono omnibus laicis *cap. qualis, 8. quæst. 1. cap. beatus, 6. quæstio 1. ca. statuimus, cum duobus sequentibus, 4. distinctio.* vita quoque prælatorum debet esse exemplo clericis & laicis, *c. 58. cum pastoris, 2. quæstio 7.* & ita debent professionem suam manifestam facere in habitu, in incessu, in morib. *cap. clericus, 41. distinct. c. his igitur, 23. distinctio. cap. Ecclesiæ, 35. dist. c. Episcopus, 41. dist. tota 44. dist. cum simil.* Iudices apud Aegyptios, ijdem quondam fuerunt qui & sacerdotes; in his princeps erat sententiæ maximus natu, & in omnes statuendi ius habebat eum omnium esse hominum iustissimum & syncerissimum op rtebat, qui circa collum imaginẽ ex Sapphiro gemma confectam gestabat, quæ appellabatur veritas. *vt scribit Aelia. l. 14. de Varia historia.* quo symbolo docetur, sacerdotes, & cultui diuino mācipatos, potissimu digniores, bonis moribus & virtutibus etiam in veritate, apud alios fulgere debere.

Scientia in quibusdam beneficijs maior, in alijs minor exigitur. In omnibus sufficiens oneri esse debet, & sufficit mediocris, quamuis maior vtilior esse possit, *cap. nisi cum pridem, §. pro defectu, de Renun. cap. cùm nobis olim, de Elect.* si modo talis sit qualis communiter requiritur. *vt in l. sciendum, 19. §. illud. & l. si quid venditor, 18. de Aedilit. edict. P.* Illiterati ab omnibus Ecclesiæ ordinibus repelluntur. *cap. illiteratos 36. distinctio. cap. fin. de tempo ib. ordin in Sext. ca. pœnitentes, 55. distinct. cap. cùm in cunctis, de Electio.* Eò pertinet scrutiniũ quod fit in ordinatione, & per quod nō nisi qui dignus pronunciatus sit per Archidiaconum præsentātem, ab Episcopo ordinatur, *in cap. vnic. de Scruti. in ordin. facien. lib. 1. tit. 12.* Repulsus à beneficio Episcopali, qui nō nouerat Grammaticam, nec vnquam legisset Donatum. *cap fin. de Aetate & qualita.* tales præficiendi sunt qui non tantum præesse, sed etiam prodesse nouerint. *cap. qui Episcopatum, 8. quæst. 1.* In illis quibus beneficia curam animarum habentia committuntur, maior quam in ijs qui ad alia promouentur, sufficientia requiritur, *c. cùm in illis, 16 de Praben. in Sext.* debent enim alios, nempe subditos pa- 13

rochia-

rochianos, regere & pascere: vnde & pastores dicuntur. *cap si in plebibus, 63. dist. cap. ecce ego, 95. dist.* quia & ab ijs pabulum verbi Dei, & sacramentorum animabus parochianorum exhibetur, vel exhiberi debet, *cap. 1. de Sepultu.* Et cura animarum, ars artium dicitur, *in cap. cùm sit ars artiũ, de Aetat. & qualit. ordin.* quæ si non ab idoneis exerceatur, habet periculum animarum. *cap. 1. de Præbend. in Sext. cap. extirpandæ, eod. titul. apud Gregor.* Prædicatores per quos Ecclesia fouetur sacris literis semper debent insistere, ne tunc quærant discere, cùm ex officio alios debeant docere, *cap. 2. §. hinc etiam, 36. dist.* quod periculosum est: si enim cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt, *c. 5. quæ ipsis sacerdotibus, 38. distinction. cap. graue, de Præbend. Diui Matth. cap. 15.*

24 Episcopatum etiam desideranti obtinere, maior debet inesse scientia, talisque qui per ordinem Ecclesiasticis disciplinis sit imbutus, & in diuinis officijs eruditus. *cap. qui Ecclesiasticus, 2. 36. distinct. ubi & in §. §. eius canonis*, ex sacra pagina producuntur pulchra testimonia de eruditione & peritia, quæ prius debet adesse præpositis quàm subeant munus præpositure. Ex Malachia *cap. 2.* Labia sacerdotum custodient scientiam, & legem requirent de ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Et D. Petrus cùm rectoribus Ecclesiæ scriberet, *1. Petri. ca. 3.* Parati esse debetis (inquit) reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem de ea fide & spe, quæ in vobis est. Et diuus Paulus *1. ad Timotheum 4.* Attende lectioni & exhortationi & doctrinæ. *cap. fin. 2. quæstio. 7.* Episcopus munus habet coniunctum docendi, & iudicandi. Tanquam Doctor & verbi Dei prædicator, debet instructus esse in lege Domini, in sacris canonibus, Ecclesiasticis disciplinis. Tanquam iudex curam habet corporum subditorum; *vt in ca. de persona, 11. quæstion. 1. ca præcipimus, 12. quæstion. 1. & animarum, cap. 5. quæcunque, 10. quæstio. 1.* Sunt & duo coniuncta in eo. quæ sunt ordinis, & quæ sunt iurisdictionis: & cura Ecclesiarum & bonorum earum. *d. cap. quæcunque, cum similibus alijs pluribus.* Et proinde adesse debet Episcopo, tã spiritalium quàm secularium rerum scientia, *vt multis exemplis*

empli docetur in principio 39. distinctionis: & talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solum de salute animarum, verum etiam de extrinseca subiectorum vtilitate & cautela, sciat esse solicitus. *ca. 1. eadem 39. distin.* sicque scribit Beatus Gregorius clero & nobilibus Neapolitanis, *lib. 8. Epistola. cap. 40.* Et rursum idem Gregorius *lib. 5. Epistolarum, epistola 29. seu capitu. 129.* Secundino seruo Dei, de Mariano Episcopo sic scribit; Dic ergo ei, vt cum loco mutet & mentem: Non sibi credat, solam lectionem & orationem sufficere, vt remotus studeat sedere, & de manu minimè fructificare. Sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat, quia si hæc non habet vacuum nomen Episcopi tenet. Docetur idipsum ex ordine Romano, dum apponuntur de quibus debet inquiri in persona Episcopi, quæ referuntur à Burchardo *lib. 1. Decret. cap. 8.* & à Gratiano *in cap. 2. qui Episcopus ordinandus, 23. dist.* inter quæ inquirendum dicitur, vt sit natura prudens, docibilis, moribus temperatus, vita castus, sobrius, suis negotijs cauens, literatus, in lege Domini instructus, in scripturarũ sensibus cautus, in dogmatibus Ecclesiasticis exercitatus, fidei documenta verbis simplicibus asserat, &c. Sunt & in Iudicijs causarum Ecclesiasticarum seruandi canones Ecclesiastici à summ. Pontificib. editi, *cap. 1. & fin. de Constitut. cap. 1. de Consang. & affinit. cum similibus.* nec debet Ecclesia Domini regenda cedi ijs qui legitimarum institutionum nescij sunt: *cap. statuimus 8. 61. distinct.* debetque adhærere iudicans Episcopus, potius sanctionibus & legibus Pontificalibus, quam explicationibus sacræ paginæ Doctorum etiam Sanctorum, quia illi non habuerũt potestatem statuendi, sed tantum explicandi, quæ alia est. *vt docetur in principio 20. distinctionis apud* Gratia. Debet & cognitionem habere legum secularium, quibus Ecclesia vtitur in temporalibus, *cap. 8.* quoniam idem mediatur, 10. *distinct. cap. 1 de Oper. noui nuncia.* Singulare quod notat Panorm. *ad cap. fraternitas, de Cler. non residentibus*, quòd canonista cæteris paribus, debet præferri Theologo in prelatura obtinenda. Hostiensis & alij *in cap. 1. de Consanguin.*

& affin.

& affinita. etiam notant, in dissensu quis eligendus, an purus Theologus, an purus canonista eligi debeat in prelatum, eligendum purum canonistam potius, si Ecclesia sit remota ab hæreticis, & consistat in iurisdictione & ventilatione causarum pro maiori parte; quia ex canonibus potest spiritualibus & temporalibus commodè prouidere. *c. nouit.* 12. *c.* 1. 10. *distinct.* Si autem Ecclesia vicina esset hæreticis, purum Theologum præferendum, *ca. in causis, in fine, de Electio. c. excommunicamus, § si qui, de Heretic.* Si tamen mixtus, ex vtraque scientia concurreret, is vtrisque esset præferendus. *fa. Gl. ad c. Offi.* 38. *ad verbum incontinenti de Elect.*

15 In Concilio Tridentino *sessio.* 22. *in decreto, de Reformation. cap.* 2. statuitur, vt qui ad Ecclesias parochiales in posterum erit assumendus, is non solum natalibus, ætate moribus, & vita, ac alijs quæ à sacris canonibus requiruntur plenè sit prædītus; verùm etiam in sacro ordine antea, saltem sex mensium spatio fuerit constitutus: sciéntia verò præter hæc eiusmodi, polleat, vt muneris sibi iniungendi necessitati possit satisfacere. Ideoque antea in vniuersitate studiorum magister, siue Doctor, aut licentiatus, in sacra Theologia aut iure Canonico sit promotus: aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus, ad alios docendos ostendatur. Quod si regularis fuerit à superioribus suæ religionis similem fidem habeat. Et in sessio. 24. *cap.* 12. *de Reform.* statutum, ne Archidiaconi qui dicuntur oculi Episcopi, fiant in Ecclesijs, nisi sint Magistri in Theologia, seu Doctores, aut licentiati in iure Canonico. Et ne admittatur quis ad dignitates curam animarum habentes, nisi qui vigesimum quintum suæ ætatis annũ attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria, ad morũ integritate commendetur. Ad cæteras autẽ dignitates, pel personatus: quibus animarum cura nulla subest, clerici alioquin idonei, & viginti duobus annis non minores, assumantur.

16 In regalibus beneficijs, hæc eadem de doctrina resoluenda, vt non nisi idoneis, id est, qui regulam & ordinem

nouerint & professi fuerint, præficiantur, cùm in magistrũ assumi non debeat qui formam discipuli non assumpsit, *cap. Officij tui, 38. de Election. c. cùm in magistrum, 49. eode. de Elect.* quod in omnibus clericis etiam secularibus, regulare est, vt primò sint discipuli, quàm magistri, *cap. ordinatos, 50. dist. & cap. miserum, 61. dist. ca. si clericatus, 16. quæst. 1.* multo tempore discendum, quæ postea doceamus, *cap. sic viue, 16. quæst 1.* Et qui remum tenere nõ dicit, secundum locum in tabernaculo tenere, non debet præsumere. *cap. ante omnia, 40 dist.* In Concilio Basiliensi & Pragmatica sanctione, *titu. de Collationibus, §. tertia pars.* definitum, vt tertia pars prębendarum conferretur graduatis aliàs idoneis, videlicet, magistris aut licentiatis seu Bacchalaureis formatis in Theologia, qui per decennium in aliqua vniuersitate priuilegiata: Doctoribus seu licentiatis in altero iurium vel Medicina, qui per septem annos in sua facultate studuerint in vniuersitate: Magistris seu licentiatis in artibus cum rigore examinis, qui per quinquennium in aliqua vniuersitate, à Logicalibus inclusiuè in artibus vel in aliqua superiori facultate studuerint: nec non in Theologia qui per sex annos: vel in vtroque vel altero iurium Baccalaureis, qui per triennium si nobiles ex vtroque parente & ex antiquo genere, aliàs autem per quinquennium consimiliter in aliqua vniuersitate priuilegiata ad minus suum studium peregerint. In eodem Concilio Basiliensi, *in Pragm. sanction. titul. de Numero & qualitate Cardinalium*, de Cardinalibus sic statutum; Sint viri in scientia, moribus ac rerum experientia excellentes & non minores triginta annis. magistri, Doctores seu licentiati cum rigore examinis in iure diuino vel humano. Sit saltem tertia aut quarta pars de magistris aut licenciatis in sacra scriptura. Inter eos autem aliqui esse pro erunt valdè admodum pauci, filij, fratres, aut nepotes regum seu magnorum principum, in quibus cum circunspectione & maturitate morum, competens literatura sufficiat. Ex Concordatis Galliæ, scientia per gradus & testimonia eorum definita est. §. 1. *de Regia ad prælaturas nomination.* vt adueniente vacatione prælaturarum Rex

Franciæ

nim facta tenent quæ si facienda essent non fierent, *l. patre furioso, de his qui sunt sui vel alie. iur* P. *cum simil.* Atque in opprobrium esset cleri si clericus suspensus mendicaret, *c. diaconi, 93. dist. c. ad supplicationem, de Renun.* quia etiam depositus clericus tenetur clericaliter viuere. *c. dictum. § 1. distinct.*

5 Extra considerationem ordinum requisitorum in beneficio, ætas, generaliter idonea & accommoda beneficijs sic determinabitur, quòd beneficia simplicia quæ teneri possint cum simplici tonsura, contenta sint ætate 14. annorum, *cap. indecorum, 3. de Aetat & qualit. & cap. 2. in fin. vt cap. super inordinata, 35. & ibi Gloss. pen. Præben. per ca. de his. 28. distinct. & c. in singulis, c. quicunque, 77. dist. notant & ibi Glossa ad cap. si eo tempore, 9. ad verbum, ætatem, de Rescript. in Sext.* minores quidem septennio omnium beneficiorum esse incapaces & ordinum: maiores septennio verò, quędam beneficia & quosdam ordines consequi posse: nam clericatus ordinatio non fiebat olim sine aliquo titulo Ecclesiæ, cui erat beneficium Ecclesiasticum. *cap. 1 70 distinct.* Inde enim & clericus, quod in partem Ecclesiastica seu sortem, quæ cleros, recipiatur, *cap cleros, 1. distinct. o. ca. cùm secundum Apostolum, de Præben.* Potest autem tonsura dari clericalis anno septimo. *cap fin. de Tem po. ordin. in Sex.* cum dispensatione autem summ. Pontificis posse dari infantibus beneficia tradit Oldra. *consil. 329* & de his quæ possunt opponi dispensationibus minoribus concessis, *idem Oldrod. consil. 325. cum duob sequentib.* Non dubito autem quin summ. Pontif. habeat potestatem dispensandi propter plenitudinem potestatis in beneficijs, *cap proposuit, de Concession præben* sed non possum non tacere, has dispensationes esse maximè damnosas Ecclesiæ, & habere maximum animæ & puerorum & impetrantium periculũ, dare gubernacula pueris, committere lumen cœcis, facere enim non potest dispensatio, quòd infans mentem habeat, vel alius coniunctum beneficio diuinum exerceat. quia naturæ lex ei mentem negat, quæ infringi nulla potest dispensatione vel lege ciuili. *l eas, de Cap. dim. in* P. *§ sed naturalia, de Iur. natur.* probandum facilius, si fructu-

um aliqua portio ad certum tempus pueris daretur ex beneficijs ex aliqua causa : vt parentes eius benemeriti fuerint de Repub. Christiana: vel quia pauperes sunt, ob eleemosynam: at in titulum dare non ita potest habere facilem causam, nisi beneficia requirant ordinem quem minores non possint accipere, *meminit & cap. ex eo, 32. de Election. in Sext.* de canonico in pupillari ætate constituto, qui canonicus verus dicitur, quamquam vocem suffragij non habeat in electione propter infirmum consilium eius ætatis. Et canonicatum teneri posse in decimo anno. regul, 17. Cancellar æ tradit. iure etiam regaliæ, canoniæ septenni dari possunt. *Rufem tractat. de iure regali. priu.* 24. Beneficia alia etiam simplicia, prioratus, & alia quibus cura animarum non adhæret, non possunt iure communi concedi, nisi prouidendi attigerint 25. annum & impleuerint. 24. *cap. cùm in cunctis, §. inferiora, de Elect.* Dispensare tamen poterit Episcopus cum maiore viginti annorum, in dignitatibus & personatibus non curatis, si aliud non obstet, canonicum. *cap. vnico de Aetat. & qualitat. & ordine præficiendo. um. in Sexto. lib. 1. titul.* 10. Sic dispẽsatiuè puer habere beneficium dicitur *in cap. 2. de Aetat. & qual.* apud Greg. vbi & eo casu non habet administrationem beneficij, sed loco eius dantur clerici administratores. Alia beneficia quæ regimen animarum habent, & prælaturæ, maturam ætatem exigunt vigintiquinque annorum, ad minus, *d. cap. cùm in cunctis*; quia infra hanc ætatem minores egent curatore, *vt liquet titulo de Author. tuto.* hic in conuentualibus prioratibus requiruntur 25. anni, nisi cura animraum regatur per alios quàm per priores, quo casu sufficiunt 20. completi anni. *Clementin. ne in agro Dominico, §. cæterum. de Stat. monach. in Clemen.* Et indecorum visum est, vt qui seipsos regere nequeunt, aliorum regimini præponantur: *capitu. indecorum, de Aetat. & qualitat. & Ecclesiastices capitul.* 10. *væ tibi terra cuius rex est puer.*

Beneficia prioratuum & Abbatiarum in fœminis, exigebant olim sexaginta annos. *cano. iuuenculas. 20. quæstio. 1.* hodiè triginta tantum, *capit. indemnitatibus, de Election.* vi- 6

dentur ista beneficia & præpositturæ fœminarum , successisse in locum diaconatuum quibus Diaconissæ præpositæ erant mulieribus religiosis quas procurabant, & sua diligentia obseruabant, illis ministrantes. de quibus & meminit D. Lucas in Actis Apostolorum.*cap.6.vers.1.* & D. Clemens *lib.3.Constitutionum Apostol.cap.*19. vbi de diaconis agens. Ac mulier (inquit) mulieres curare studeat vterque id diaconus & diaconissa, nunciandi, cursandi, ministrandi, inseruiend. officia absoluat.*& ca.*16. in baptismo viros diaconus: mulieres, diaconissa suscipere debebat ex aqua, vt decore traditio infrangibilis sigilli administraretur. Datur & *lib.2.cap.* 61. officium diaconissis, vt quemadmodum diaconi & hostiarij obseruant introitum virorum in Ecclesiam , & ibidem disponunt vnicuique locum proprium; sic & diaconissæ faciant in mulierum ingressu. In Nicæna Synodo *cap.* 19. constituuntur duæ species diaconissarum, vna earum quæ non erāt in Catholico canone, tanquam laicarum, alia consecratarum. In Calcedonensi etiam synodo, *cap.*15. de eius ordinatione sic statuitur, & de eius ætate: Diaconissam nō debere ante quadraginta annos ordinari, & hoc cum diligenti probatione. Si verò susceperit inquit ordinationem & quantocumque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptijs, tradiderit, iniuriam faciens Dei gratiæ, hæc anathema sit, cum eo quæ in illius nuptijs conuenit quæ conueniūt nostris sanctimonialibus Deo deuotis. Ponitur & apud Clementem Romanum *l.*8.*Constit. Apost.c.* 16. oratio qua vtebantur Apostoli in ordinatione diaconissæ.

7 In Episcopis ius commune desiderat triginta annos completos, *cap. cùm in cunctis, de Election. cap. presbyter*, 78. *distinct.* vbi & ratio ex concilio Neocęsariensi, *cap.*11. Presbyter (inquit) ante triginta annorum ætatem non ordinetur: quamuis sit probabilis vitæ, sed obseruet vsque ad præfinitum tempus. Dominus enim Iesus Christus trigesimo baptizatus est, & tunc prædicauit. Ex Concordatis Galliæ *in* §.1. *de Regia ad prælaturas nominatione*, in prælatorum seu Episcoporum nominatione requiruntur

vigintī

viginti ſeptem anni, & in Prioratibus & Abbatijs viginti tres ſufficiunt. §. *monaſterijs, eod. tit. de Reg. ad prælat. nominat.* vide quæ diximus de ætate beneficiandorum, & de diſpenſatione ætatis. *lib. 17. Syntagm. iur. cap. 6. & in tractat. Reſcriptorum.* fit diſpenſatio ætatis ex neceſſitate, & alijs ex cauſis, vel propter vtilitatem Eccleſiarum, vel ob raritatem ſeu præſtantiam perſonarum *c. fi. 78. cap. præterea, de Aetat. & qual. c. tali, 1. q. 7.*

Mores tales exquiruntur in beneficiato, quales in ordinandis, quia nec olim ordinatio fiebat ſine titulo beneficij, *cap. 1. & 2. 70. diſtinct.* Et idcirco debent eſſe in beneficiandis irreprehenſibiles, ſine crimine ex quo ſcandalo eſſent populo. *1. ad Timothe. cap. 3. & ad Titum cap. 1. cano. vnum orarium, 25. diſtinct.* Qui per reatum adulterij, periurij, homicidij vel falſi teſtimonij bonum conſcientiæ rectæ perdiderunt, ſi propoſita crimina ordine iudiciario fuerint comprobata vel aliàs notoria, prohibentur ſacros ordines accipere, vel in acceptis miniſtrare. *cap. fin. de Tempor. ordina cum ſimilib. ibi notat.* Sortilegi clerici, incãtatores, magi ſeu malefici, ſunt ab Eccleſia, ſi iam in ea ſunt, eijciendi, & ab eius miniſterio & ordinibus deponendi, & honore priuandi, vt & eorum conſultores, *cap. non oportet, 4. & ſeq ſi quis Epiſcopus, c. aliquanti, 6 & c. augurijs: 11. c. quicumque ſacerdotum, 13. 26. quæſt. 5. c. 2. de Sortileg. lib. 5. titul. 21.*

Generaliter infames ad beneficia non poſſunt vocari. *cap. inter dilectos, de Exceſ. prælat.* quia infamibus portæ dignitatum non patent, *cap. infamibus, de Regul. iur. l. 2. de Dignita. lib. 12. C.* Et quamuis infamia ſuperueniens non ſemper priuet dignitate infamatum, niſi ſententia interuenerit, tamen ſemper infamia impedit habere de nouo beneficium ſeu dignitatem, *vt notat Nicolaus Boërius, in additionibus ad Dinum ſuper regulam, infamibus, de Regul. iur fa. cit l. infamia, de Decur.* & facilius quis repellitur ab obtinẽdo beneficio, *capit. ſuper his, & ibi Felinus de Accuſat. Barbatia. conſil. 55. incip. in nomine, vol. 1.* cùm & multa facta teneant, quæ ſi facienda eſſent, non tenerent. *l. patre furioſo, de His quæ ſunt ſui vel alien. iur. P.* Et multa per patientiam toleran-

tur, quæ si in iudicium venirent reprobarentur. *cap. cùm iamdudum*, 18. *de Præb.* Hac ratione generali infamiæ, admonebitur lector plures esse remotos ab acquisitione beneficij, quòd infames & viles sint personæ. Qui autem sint infames, docet *l. 1. de His qui notant. inf. & c. de infames, 3. q. 7.* videndus & Diuus *ad c. infamibus, 87. Regul. iur. in Sext.*

20 Fur ità inhabilis ad beneficium, *cap. fin. de Fur.* Bannitus, qui & aliunde incapax quòd inseruire non possit beneficio, vt iudicatum Tholosæ, anno 1559. in vigilia Natiuitatis virginis Mariæ. Talibus autem beneficia sunt conferenda qui velint & possint beneficio inseruire. *cap. super inordinata, 35. de Præben. cap. relatum, 4. de Cleric. non residen.*

21 Ea & ratione poterit improbari collatio beneficij facta excommunicato, cum quo dispensatum non est, *in c. postulastis, de Cler. excommun. minist.* quia cum illo communicare non possumus: & ideò nec beneficio potest inseruire: quamquam & alia sit ratio, quod rescriptum à sum. Pontif. pro beneficio impetratum, sit nullum ipso iure, & quicquid ex eo fuerit secutum. *cap. 1. de Rescript. in Sex.* quæ de maiori excommunicatione intelligenda, quæ non solum prohibet a sacramentorum participatione, vt minor, sed etiam a communione fidelium, *cap. penul. de Senten. excommunicat. cap. secundo, de Except. cap. Engeltrudam, 3. quæst. 4.* Ob non probos mores cassatur collatio beneficij facta publico aleatori & vsurario, *in cap. inter dilectos, de Excessib. prælat.* Et Hæreticus qui extra Ecclesiam est, & excommunicatus, beneficiorum incapax. *c. excõmunicamus, de Hæretic.* Bigamus *cap. vnic. de Bigam. in Sexto.* Schismaticus non reconciliatus Ecclesiæ, *cap. nos consuetudinem, 12. distinct. cap. quia diligentia, 5. de Elect.* Simoniacus, *c. cùm clerici, & ibi Panorm. de Vit. & ho. c. nobis, & seq. de Simo.* Sacrilegus, *cap. venerabilem, de Elect.* falsarius literarum Papæ, *c. ad falsariorũ, de Crimin. falsi* & in summa foris, canes, venefici, impudici, homicidiæ, *Apocal. fin. ca.* de quibus & aliorum incapacitate, *vide Rebuf. tractatu. de Pacifi. possessor. à num. 185. vsque ad 251.*

22 Boni mores magis commendant Christianum, & maximè

ximè Deo dicatum, qui cæteris prælucere debet, quàm scientia: clerici & beneficiati, debent esse exemplo bono omnibus laicis *cap. qualis, 8 quæst. 1. cap. beatus, 6. quæstio 1. ca. statuimus, cum duobus sequentibus, 4. distinctio.* vita quoque prælatorum debet esse exemplo clericis & laicis, *c. 58. cum pastoris, 2. quæstio 7.* & ita debent professionem suam manifestam facere in habitu, in incessu, in mor b. *cap. clericus, 41. distinct. c. his igitur, 23. distinctio. cap. Ecclesiæ, 35. d st. c. Episcopus, 41. d st. tota 44. disti. cum simil.* Iudices apud Aegyptios, iidem quondam fuerunt qui & sacerdotes; in his princeps erat sententiæ maximus natu, & in omnes statuendi ius habebat eum omnium esse hominum iustissimum & syncerissimum op rtebat, qui circa collum imaginē ex Sapphiro gemma confectam gestabat, quæ appellabatur veritas. *vt scribit Aelia. l. 14. de Varia historia.* quo symbolo docetur, sacerdotes, & cultui diuino mācipatos, potissimū digniores, bonis moribus & virtutibus etiam in veritate, apud alios fulgere debere.

Scientia in quibusdam beneficijs maior, in alijs minor exigitur. In omnibus sufficiens oneri esse debet, & sufficit mediocris, quamuis maior vtil or esse possit, *cap. nisi cum pridem, §. pro d fectu, de Renun. cap. cùm nobis olim, de Elect.* si modo talis sit qualis communiter requiritur. *vt in l. sciendum, 19. §. illud, & l si quid venditor, 18. de Aedilit. edict. P.* Illiterati ab omnibus Ecclesiæ ordinibus repelluntur. *cap. illiteratos 36. distinctio. cap. fin. de tempo ib. ord n in Sext. ca. pœnitentes, 55. distinct cap. cùm in cunctis, de Electio.* Eò pertinet scrutiniū quod fit in ordinatione, & per quod nō nisi qui dignus pronunciatus sit per Archidiaconum præsentātem, ab Episcopo ordinatur, *in cap. vnic. de Scruti in ordin. facien. lib. 1. tit. 12.* Repulsus à beneficio Episcopali, qui nō nouerat Grammaticam, nec vnquam legisset Donatum. *cap fin. de Aetate & qualita.* tales præficiendi sunt qui non tantum præesse, sed etiam prodesse nouerint. *cap. qui Episcopatum, 8. quæst. 1.* In illis quibus beneficia curam animarum habentia committuntur, maior quam in ijs qui ad alia promouentur, sufficientia requiritur, *c cùm in illis, 16 de Praben. in Sext.* debent enim alios, nempe subditos pa- 13

rochia-

rochianos, regere & pascere: vnde & pastores dicuntur. *cap. si in plebibus, 63. dist. cap. ecce ego, 95. dist.* quia & ab ijs pabulum verbi Dei, & sacramentorum animabus parochianorum exhibetur, vel exhiberi debet, *cap. 1. de Sepultu.* Et cura animarum, ars artium dicitur, *in cap. cùm sit ars artiū, de Aetat. & qualit. ordin.* quæ si non ab idoneis exerceatur, habet periculum animarum. *cap. 1. de Præbend. in Sext. cap. extirpandæ, eod. titul. apud Gregor.* Prædicatores per quos Ecclesia fouetur sacris literis semper debent insistere, ne tunc quærant discere, cùm ex officio alios debeant docere, *cap. 2. §. hinc etiam, 36. dist.* quod periculosum est: si enim cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt, *c. 5. quæ ipsis sacerdotibus, 38. distinction. cap. graue, de Præbend.* Diui Matth. *cap. 15.*

24 Episcopatum etiam desideranti obtinere, maior debet inesse scientia, talisque qui per ordinem Ecclesiasticis disciplinis sit imbutus, & in diuinis officijs eruditus. *cap. qui Ecclesiasticus, 2. 36. distinct. vbi & in §§. eius canonis*, ex sacra pagina producuntur pulchra testimonia de eruditione & peritia, quæ prius debet adesse præpositis quàm subeant munus præpositurae. Ex Malachia *cap. 2.* Labia sacerdotum custodient scientiam, & legem requirent de ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Et D. Petrus cùm rectoribus Ecclesiæ scriberet, 1. *Petri. ca. 3.* Parati esse debetis (inquit) reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem de ea fide & spe, quæ in vobis est. Et diuus Paulus 1. *ad Timotheum 4.* Attende lectioni & exhortationi & doctrinæ. *cap. fin. 2. quæstio. 7.* Episcopus munus habet coniunctum docendi, & iudicandi. Tanquam Doctor & verbi Dei prædicator, debet instructus esse in lege Domini, in sacris canonibus, Ecclesiasticis disciplinis. Tanquam iudex curam habet corporum subditorum; *vt in ca. de persona, 11. quæstion. 1. ca præcipimus, 12. quæstion. 1. & animarum, cap. 5. quæcunque, 10. quæstio. 1.* Sunt & duo coniuncta in eo. quæ sunt ordinis, & quæ sunt iurisdictionis: & cura Ecclesiarum & bonorum earum. *d. cap. quæcunque, cum similibus alijs pluribus.* Et proinde adesse debet Episcopo, tā spiritalium quàm secularium rerum scientia, *vt multis exemplis*

emplis docetur in principio 39. distinctionis: & talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solum de salute animarum, verum etiam de extrinseca subiectorum vtilitate & cautela, sciat esse solicitus. *ca. 1. eadem 39. distin.* sicque scribit Beatus Gregorius clero & nobilibus Neapolitanis, *lib.* 8 *Epistola. cap.* 40. Et rursum idem Gregorius *lib* 5. *Epistolarum, epistola* 29. *seu capitu.* 129. Secundino seruo Dei, de Mariano Episcopo sic scribit; Dic ergo ei, vt cum loco mutet & mentem: Non sibi credat, solam lectionem & orationem sufficere, vt remotus studeat sedere, & de manu minimè fructificare. Sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat, quia si hæc non habet vacuum nomen Episcopi tenet. Docetur idipsum ex ordine Romano, dum apponuntur de quibus debet inquiri in persona Episcopi, quæ referuntur à Burchardo *lib.* 1. *Decret. cap.* 8. & à Gratiano *in cap.* 2. *qui Episcopus ordinandus*, 23. *dist.* inter quæ inquirendum dicitur, vt sit natura prudens, docibilis, moribus temperatus, vita castus, sobrius, suis negotijs cauens, literatus, in lege Domini instructus, in scripturarũ sensibus cautus, in dogmatibus Ecclesiasticis exercitatus, fidei documenta verbis simplicibus asserat, &c. Sunt & in Iudicijs causarum Ecclesiasticarum seruandi canones Ecclesiastici à summ. Pontificib. editi, *cap.* 1. *& fin. de Constitut. cap.* 1. *de Consang & affinit. cum similibus.* nec debet Ecclesia Domini regenda cedi ijs qui legitimarum institutionum nescij sunt: *cap statuimus* 8. 61. *distinct.* debetque adhærere iudicans Episcopus, potius sanctionibus & legibus Pontificalibus, quam explicationibus sacræ paginæ Doctorum etiam Sanctorum, quia illi non habuerũt potestatem statuendi, sed tantum explicandi, quæ alia est. *vt docetur in principio* 20. *distinctionis apud* Gratia. Debet & cognitionem habere legum secularium, quibus Ecclesia vtitur in temporalibus, *cap.* 8. quoniam idem mediatur, 10. *distinct. cap.* 1 *de Oper. noui nuncia.* Singulare quod notat Panorm. *ad cap fraternitas, de Cler. non residentibus*, quòd canonista cæteris paribus, debet præferri Theologo in prælatura obtinenda. Hostiensis & alij *in cap.* 1. *de Consanguin.*

& affin.

& affinita. etiam notant, in dissensu quis eligendus, an purus Theologus, an purus canonista eligi debeat in prælatum, eligendum purum canonistam potius, si Ecclesia sit remota ab hæreticis, & consistat in iurisdictione & ventilatione causarum pro maiori parte; quia ex canonibus potest spiritualibus & temporalibus commodè prouidere. *c. nouit.* 2. *c.* 1. 10. *distinct.* Si autem Ecclesia vicina esset hæreticis, purum Theologum præferendum, *ca. in causis, in fine, de Election. c. excommunicamus, §. si qui, de Heretic.* Si tamen mixtus, ex vtraque scientia concurreret, is vtrisque esset præferendus. *fa. Gl. ad c. Offi.* 38. *ad verbum incontinenti de Elect.*

15 In Concilio Tridentino *sessio. 22. in decreto, de Reformation. cap.* 2. statuitur, vt qui ad Ecclesias parochiales in posterum erit assumendus, is non solum natalibus, ætate moribus, & vita, ac alijs quæ à sacris canonibus requiruntur plenè sit præditus; verum etiam in sacro ordine antea, saltem sex mensium spatio fuerit constitutus: scientia verò præter hæc eiusmodi, polleat, vt muneris sibi iniungendi necessitati possit satisfacere. Ideoque antea in vniuersitate studiorum magister, siue Doctor, aut licentiatus, in sacra Theologia aut iure Canonico sit promotus: aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus, ad alios docendos ostendatur. Quod si regularis fuerit à superioribus suæ religionis similem fidem habeat. Et in sessio. 24. *cap.* 12. *de Reform.* statutum, ne Archidiaconi qui dicuntur oculi Episcopi, fiant in Ecclesijs, nisi sint Magistri in Theologia, seu Doctores, aut licentiati in iure Canonico. Et ne admittatur quis ad dignitates curam animarum habentes, nisi qui vigesimum quintum suæ ætatis annũ attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria, ad morũ integritate commendetur. Ad cæteras autẽ dignitates, pel personatus: quibus animarum cura nulla subest, clerici alioquin idonei, & viginti duobus annis non minores, assumantur.

16 In regalibus beneficijs, hæc eadem de doctrina resoluenda, vt non nisi idoneis, id est, qui regulam & ordinem

nouerint & professi fuerint, præficiantur, cùm in magistrũ assumi non debeat qui formam discipuli non assumpsit, *cap. Officij tui, 38. de Election. c. cùm in magistrum, 49. eod. de Elect.* quod in omnibus clericis etiam secularibus, regulare est, vt primò sint discipuli, quàm magistri, *cap. ordinatos, 50. dist. & cap. miserum, 61. dist. ca. si clericatus, 16. quæst. 1.* multo tempore discendum, quæ posteà doceamus, *cap. sic viue, 16. quæst 1.* Et qui remum tenere nõ didicit, secundum locum in tabernaculo tenere, non debet præsumere. *cap. ante omnia, 40 dist.* In Concilio Basiliensi & Pragmatica sanctione, *titu. de Collationibus, §. tertia pars.* definitum, vt tertia pars prębendarum conferretur graduatis aliàs idoneis, videlicet, magistris aut licentiatis seu Bacchalaureis formatis in Theologia, qui per decennium in aliqua vniuersitate priuilegiata: Doctoribus seu licentiatis in altero iurium vel Medicina; qui per septem annos in sua facultate studuerint in vniuersitate: Magistris seu licentiatis in artibus cum rigore examinis, qui per quinquennium in aliqua vniuersitate, à Logicalibus inclusiuè in artibus vel in aliqua superiori facultate studuerint: nec non in Theologia qui per sex annos: vel in vtroque vel altero iurium Baccalaureis, qui per triennium si nobiles ex vtroque parente & ex antiquo genere, aliàs autem per quinquennium consimiliter in aliqua vniuersitate priuilegiata ad minus suum studium peregerint. In eodem Concilio Basiliensi, *in Pragm. sanction. titul. de Numero & qualitate Cardinalium*, de Cardinalibus sic statutum; Sint viri in scientia, moribus ac rerum experientia excellentes & non minores triginta annis, magistri, Doctores seu licentiati cum rigore examinis in iure diuino vel humano. Sit saltem tertia aut quarta pars de magistris aut licenciatis in sacra scriptura. Inter eos autem aliqui esse pro erunt valdè admodum pauci, filij, fratres, aut nepotes regum seu magnorum principum, in quibus cum circunspectione & maturitate morum, competens literatura sufficiat. Ex Concordatis Galliæ, scientia per gradus & testimonia eorum definita est. §. 1. *de Regia ad prælaturas nomination.* vt adueniente vacatione prælaturarum Rex

Franciæ

Franciæ vnum grauem magistrum seu licentiatum in Theologia, aut in vtroque, seu in altero iurium Doctorem, aut licentiatum in vniuersitate famosa, & cum rigore examinis, & in 27. ætatis suæ anno ad minus constitutum alias idoneum; intra sex menses à die vacationis Ecclesiarum computandos, teneatur summo Pontifici nominare. Rursum in alijs beneficijs, idoneos Concordata requirunt; & in beneficijs villarum vel oppidorum muribus cinctorum, exigunt gradum aliquem doctrinæ testificatum ab Academijs. *§. præfatiq; ordinarij, & §. præterea, de Collation. in Concordat. & in constitutione Ludou. 11. arti. 7. 9. 11.* Et vacantia certis mensibus ibidem non possunt conferri nisi graduatis; & proinde si ordinarius cōferat nō graduato, tanquā graduato, collatio nulla est, quanquā sine expressione gradus nō graduato facta, non ideò irrita sit: quia deficiētibus graduatis, alijs idoneis, etsi graduati non conquirantur, conferri potest etiām illis mensibus. *§. teneantur & ibi Rebuff. ad verbum, alieri. de Collation. in Concord. Ludouic. Roman. singular. 496. incip. primus consultationis, de Selua tract. Benef. 3. par. quæst. 41.* explicat & distinguit Rebuffus *tracta. Nominatio. quæst. 21. num. 3.* quem videndum censeo, *& ad §. si quis verò, ad verba, ipso iure, de Collation. in Concordatis.* vbi notat, quando non persequente graduato subsistat collatio alij facta nō graduato. Iura etiam Pontificia non aliter præponi beneficijs ab Episcopis voluerūt, quàm illis vel eorum Archidiaconis examinatos. *cap. ad hæc. 7. de Officio Archidiacon.*

17 Considerand a in scientiæ quæstione regula Cancellariæ de idiomate quoque, cuius verba: Item voluit, si contingat ipsum (scilicet summ. Pontif.) alicui personæ de parochiali Ecclesia prouidere, seu mandare prouideri vel gratiam expectatiuam concedere, nisi dicta persona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci vbi Ecclesia huiusmodi consistit, prouisio seu mandatum vel gratia desuper, quoad parochialem Ecclesiam, nullius sit momenti, regula est Gregorij eius nominis 11. & Eugenij 4. Ita in rectore qui curam animarum habet, duę saltem linguæ requiruntur; vna Latina, ex qua hauriat

quæ possit docere, & ideò illiteratum esse non posse beneficiatum & clericum, antea monuimus. *cap. cùm in cunctis, §. inferiora, de Electio. cap. 2. 36. distinct. cap. fi. de Temporib. ordinat. in Sext.* Altera communis & vulgaris, qua possit quòd nouit alijs declarare; per illam discit: per hanc docet, alioquin erit quibus loquitur si non intelligant, barbarus: *secundum D. Paulum 1. ad Corinth. cap. 14.* Huic regulæ coniungi possunt aliæ Cancellariæ, vt regula de oriundis, regula expectatiuarum, quæ specialiter disponit, nullum extra suam nationem gratiam expectatiuam obtinere posse. Ideò censetur gratia & impetratio subreptitia, si exterus impetrat beneficium, non facta mentione originis, *Gloss. in cap. si proponente, ad verb. mentionem, de Rescript. & ibi Panorm. & Felin. ad cap. sicut tuis, de Simon. Ioan. de Selua tractat. Benef. par. 3. quæst. 26.* Et ratio prior ex parte rerum tractandarum in cura duci potest, cur nosse idioma loci debeant curiones: nempe vt officio fungi suo possint, essent enim inutiles si non possent intelligere vulgus, nec intelligi: pabulum enim verbi Dei debent suis ouibus, Nec ex solo pane viuit homo, sed ex omni verbo quod procedit de ore Dei, *cap. inter cætera, 15. de Offic. ordin. DD. Matthæi 4. Lucæ 4. Deuteron. 8. Clem. 2. de Sepultu.* debent & confessiones audire, & peccata confessa distinguere. *cap. omnis vtriusque sexus, de Pœn. & remiss.* quæ omnia illisque alia similia sine intelligentia idiomatis expediri nequeunt: videndum cap. 1. sit rector discretus, 43. *distinct. & cap. quoniam in plerisque, cap. 14 de Offic. ordin.* vbi & in ciuitate vbi confluunt diuersarum linguarum populi, præponi debent à beneficiato, Vicarij, qui idioma illorum intelligant, vt animabus illorum conuenientia exhiberi possint Quare & extranei & alienæ linguæ, si intelligant & intelligantur in loco beneficij, si quid aliud non prohibeat, censentur esse idonei ad beneficia. ita Innocentius 3. *in cap. ad decorem, 5. de Institution, lib. 3. tit. 7.* reprehendit Constantinopolitanum Patriarcham, quòd satageret tātum Venetos in Constantinopolitanis Ecclesijs collocare; & mandat ei, vt viros literatos & aliàs idoneos vndecunque originem duxerunt, in prædictis Ecclesijs maxi-

mè in maiori, instituere. Non enim locus vnde natus est clericus, vel parentes eum commendant. *cap. nos qui, c. non loca, 40. cap. vndecunque, cap. nasci c. dominus, 56. distinct.* posset alia ratio reddi cur non admittantur extranei in quibusdam Regnis extra regulam de idiomate quamquam cognouerint idioma regionis; ne videlicet regni secreta detegant, & proditionis vel defectionis causam promoueant. *l. mercatores, 4 de Commer. & mercato, lib. 4. C. titul. 53.* Exploratores qui secreta nunciant hostibus, proditores sunt; & capitis pœnas luunt, *l. omne dictum, 6. §. exploratores de Re militar. lib. 49 P. titul. 16. l. si quis aliquid. §. transfugæ, de Pœn. P.* Extranei seu peregrini aut alibi quam in Gallia nati: nisi literas adoptionis seu naturalizationis acceperint à rege, beneficia Ecclesiastica nequeunt possidere. *Gloss. in prolego Pragmat. sanctionis, ad verbum, exterorum, Rebuffus in 3. parte Beneficior. in regulam de idiomate, Ludouici 12. & ea de re extat constitutio. Rubrica, Des Præsidents & Conseillers, & in stilo parlamenti. titulo de Prebendis, constitutio. 3. Est & Caroli 7. constitutio anni 1431.* Hoc priuilegio concessum regno Galliæ notat Cosmas Guinier, in Glossa, *ad verbum exterorum, in fine, in proœmio Pragmaticæ sanctionis.* In Regno Hungariæ quoque, alienigenam beneficium non capere videtur innuere *cap. bonæ memoriæ, in 2. §. fin. & ibi Glossa, ad verbum. alienum.* In Britannia etiam lex seu in Anglia: Sacerdos Gallicus in Britannia ne occupato beneficium. Bononię quoque, nec exteris conferuntur officia aut beneficia. *Barbata, consil. 23. vol. 1.* idipsum & cautum in Veronensi statuto. *Bald. consil. 46. volum. 1. & in Pannonia.* Istæ consuetudines & similes, suas habent rationes quibus consistere possint: vt & aliæ quæ his contrariæ sunt; suas, quibus inhibetur ne beneficia conferantur ciuibus loci quemadmodum legi *in Chronico M. Alberti Argentinensis in anno millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto*, talem esse Ecclesiæ Herbipolensis consuetudinem. Verba enim eius sunt. Iisdem temporibus de Hohenloh Episcopus Herbipolensis, de auxilio Moguntini & comitum de Vuirtenberg & aliorum, ciuitatem Herbipolensem potenter obsedit, pro eo quòd vnus Ciuitatensis præbendam

dam Ecclesiæ Herbipolensis contra Ecclesiæ consuetudinem, quæ nunquam Ciuitatenses receperat, impetrauit à sede, & non obstante appellatione capituli ad inuocationem executoris bona capituli occuparunt; & veniens rex ibi negotium reformauit; ita quòd ciues curias canonicorum, quas interim destruxerant, reædificare deberent, & quælibet pars in suis libertatibus remanere. Ius tamen commune aliud statuit. Neque etiam antiquos patres admisisse facilè in Ecclesia gubernanda clericum peregrinum seu alienigenam, docet cano. penul. 71. *distinction.* Imperatores etiam Arcad. & Honorius *in l. in Ecclesijs, 11. de Episcop. & cler.* statuerunt, vt in Ecclesijs, quæ in possessionibus (vt fieri assolet) diuersorum, vicis etiam, vel quibuslibet locis sunt constitutæ, clerici non ex alia possessione vel vico, sed ex eo vbi Ecclesiam esse constiterit, ordinentur. Ideò & in maioribus beneficijs, ex proprijs Ecclesijs, qui ibi ministrauerint, præfici debet vt qui in eis laborauerint, in honoribus & stipendijs extraneis, & alterius Ecclesiæ clericis non postponantur; tuncque alterum alterius Ecclesiæ eligi debere placuit, si de ciuitatis ipsius Ecclesiæ clero, nullus dignus poterit reperiri, *vt scribit Cælestinus Papa, ad Episcopos Galliæ, epistola. 2. cap. 5. & refertur in cap 13. nullus inuitis, 61. distinct.* facit in argumentum *l. diui, 24, de Tutoribus & curatorib. datis ab his, &c. lib. 26. P. tit. 5.* dum Paulus Iurisconsf. respondit: Si quādo desinit in ciuitate ex qua pupilli oriundi sunt; qui idonei videantur esse tutores; officium sit magistratuum inquirere ex vicinis ciuitatibus honestissimum quemque, &c.

81 Scientia rursum in beneficijs & insignis literatura habet maiorem sæpe fauorem quàm communiter mediocri tribuatur. *cap. de multa. & cap. penult. de Prebend.* Ex quo & colligitur differentia inter gratias quæ fiunt fauore pauperum clericorum, & nominationes quæ fiunt in gratiam scientiæ, seu pauperum eruditorum: quia non tam paupertatis quam scientiæ, conceduntur etiam habenti beneficium vel beneficia, dummodò illud vel illa simul non excedant summam ducentorum aureorum

seu florenorum auri.auri *§.volumus,de Collation in Concor. & §.quod si quis ex dictis,de Collation.in Pragm.sanct.*cùm tamen gratiæ in forma pauperum, locum non habeant, si impetrans habeat exiguum beneficium,*c.si pauper,de Præ. Sext.*vide aliam differentiam apud Rebuffum *in commentar.ad Concordat. in §. volumus, ad verbum. petere, de Collation.*

DE PERSONIS QVAE CONFERRE possunt.

CAPVT XXXVIII.

1 *Conferentium personæ vt habeant potestatem, considerantur.*

2 *Qui ordinarij & extraordinarij collatores.*

3 *Collatio est iurisdictionis voluntariæ: ideò potest fieri extra Episcopatum.*

4 *Episcopus quomodo det Vicario potestatem conferendi.*

5 *Collatio beneficiorum,aliquando coniunctim, aliquando disiunctim ad Episcopum & capitulum pertinet.*

6 *De Potestate summi Pontificis Collationibus.*

7 *Papæ mandatarius præfertur graduatis nominatis nisi iam acceptauerint.*

8 *Præuentione dubia quis præferatur ex pluribus concurrentibus prouisis.*

9 *De concursu collationis factæ diuersis ab Episcopo & eius Vicario.*

10 *De præuentione in executione gratiarum.*

11 *Præuentio temporis per quæ probari possit.*

12 *Præuentionis quæstio quando tractanda.*

13 *Præuentio summi Pontificis quando non obest impetranti ab ordinario.*

14 *Laici quando conferant ex priuilegio.*

15 *De præscriptione in iure collationis.*

16 *Collatio quomodo fiat iure deuoluto.*

17 *Oeconomus qui possit beneficia conferre.*
18 *Sequester num possit beneficia conferre.*
19 *Litigiosa existente Ecclesia, quæ habet ius collationis, quis ex litigantibus conferet vacantia beneficia lite pendente.*
20 *Coadiutor prælato datus non confert beneficia.*

IN collatione beneficiorum maximè persona consideranda eius qui confert: Nemo enim potest dare quod non habet, *cap. perfectionem, & cap. ventum est, 1. quæstione 1. cap. quomodo, de Consecrat. distinct. 4. l. si vniuersæ, C. de Lega.* & donatio nihil potest transferre vltra potestatem & facultatem seu ius dantis. *l. traditio nihil amplius, 20. de Acquiren. rer. domin. l. nemo plus iuris. de* Regul. *iur. cum simili.* Collatio sola canonica, etiam sine possessionis adeptione dat ius in beneficio. *cap si tibi absenti. & cap quorundam, in fine de Præb in Sex. c. execrabilis, §. porrò, eod. tit. in* Extra. *Ioan. 22.* canonica autem esse non potest, nisi fiat ab eo, qui potest. 1

Possunt porrò quidam iure ordinario, quidam ex priuilegio consuetudineque conferre: ordinarij collatores generaliter possunt etiam appellari, qui conferunt siue Episcopi sint, siue alij, quibus ius conferendi datur ex priuilegio & cõsuetudine, authoritate principis, vt ita semper conferant statuti. *arg. cap. 33. à iudicibus, 2. quæ. 6* sic ordinarij collatores qui ius habent collationis extra Episcopum, *in cap. 3. §. in conferendis, de Offic. ordina. in* Sext. *Cle. 1. & ibi Gloss. vt lite penden. cap. si soli, de Concess. præb. in Sext. & §. præfatiq; ordinarij, & § præterea, de Collat. in* Concordat. dicitur & ordinarius iudex, qui subiectus & inferior Episcopo, *in cap. cùm ab Ecclesiarum prælatis, de Offic. ord.* verùm hîc ordinarium collatorem, qui ex iuris communis dispositione, extra consuetudinem priuilegiumque dicemus Episcopum, non alios absolutè: eò quòd alij inferiores, communiter teneantur institutionem ab eo impetrare post collationem, & ita ordinario iure confert vnusquisque Episcopus beneficia Ecclesiarum suæ diœceseos: in quibus institutio & destitutio præpositorum ad illum 2

pertinet, *cap. conquerente, de Offic. ordin.* vbi & diximus, *& c. ex frequentibus, & cap. cum venissent, de Institutio. c. cum ex iniũcto, de Haeretic. cap. 1. de Capella monach.* cùm cura Ecclesiarũ illi demandata fuerit, *cap. omnes Basilicae, & can. nullus, 16. quaest. 7. cap. regenda, 10 q. 1.* Distribuit hanc potestatem Episcopis summus Pontifex, eos in partem solicitudinis vniuersalis Ecclesiae sibi concessae assumens, *cap. mandata de Praesumpt. cap. ad honorem, de Author. & vsu pallij.* dummodò sint confirmati; nam antè, quamuis quaedam alia tractare post electionem vel prouisionem possint, tamen nõ possunt conferre, *c. nosti, 9. c. transmissam, 15. c. qualiter, de Elect. apud Greg. c. auaritiae 5. eod. tit. in Sext.* eò quòd iurisdictionis sit collatio, consequatur autem per confirmationem iurisdictionem in praedictis iuribus.

3 Et quia iurisdictionis est voluntariae collatio, nempe quòd non exercetur nisi inter volentes, non contra inuitum qui non cogitur acceptare si nolit beneficium, *cap. si tibi absenti, de Praebend. in Sexto.* ideò exerceri potest extra locum Episcopatus, & collatio per Episcopum alibi fieri potest. *cap. nouit, iuncta Gloss. de Offic. legat. Gloss. expressa in c. 3. ad verb. in remotis, de Praebend. in Sext.* Quae enim iurisdictionis huius voluntariae sunt, fieri possunt extra territorium *l. 2. de Officio Proconsul. & leg. P.* non etiam ea quae sunt iurisdictionis contentiosae, vt ibidem dicitur: contentiosa enim reddit ius etiam contra inuitum. *l. inter stipulantem, §. 1. de Verbor. obligat. l. 1. Si quis ius dicen. non obtemp. P. l. fin. de Iuris. om. iudic. P.* Ex quibus elicitur differentiae ratio, cur in concessione iurisdictionis facta Vicario vel Officiali per Episcopum, non transeat potestas conferendi beneficia, nisi expressè quoque ea potestas detur, *vt habetur cap. fin. de Offic. Vicar. in Sext.* Cur etiam mortuo Episcopo, non transeat ad capitulum potestas conferendi, *cap. illa, Ne sede vacan. c. 1. eod. titu. in Sexto.* Nempè, quòd illa translatio censeatur iurisdictionis contentiosae non voluntariae: Sic & institutio & confirmatio collationum ab alijs factarum, quae pendẽt ex necessaria iurisdictione Episcopi, transeunt ad capitulum sede vacante, *vt in cap. ad abolendam, de Haeret. cap. his quae, 11. & c. cùm olim, 14. de maioritat.*

iorat. & obedien. non autem collationes quæ à solo Episcopo faciendæ sunt, quæ sede vacante reseruantur successoribus in Episcopatu, vt alij fructus. *ca. 2. Ne sed. vacan. Gloss. ad cap. cùm olim, de Maior. & obed.* potest tamen capitulum dare vacantibus beneficijs sede vacãte: œconomum, *c. cũ vos, de Offic. ord.* & potest etiam interim summus Pontifex ea conferre, vt per præuentionem, & concursum.

Episcopus potest dare potestatem conferendi beneficia vacatura generaliter Vicario suo, *cap. fin. de Offic. Vicar. in Sext.* certum tamen beneficium conferendi vacaturi in specie, potestatem non dat, *c. constitutus, de Concess. præbend.* si tamen certum beneficium vacat iam, potest dare potestatem illud conferendi, *vt ibidem notatur, & per Gloss. in cap. deliberatione, §. prohibemus, de Offic. legat. in Sexto.* 4

Potest & coniunctim collatio beneficiorum & disiunctim cum Episcopo ad capitulum pertinere, *vt in cap. 1. Ne sed. vacan. in Sexto. & in §. 1. & fin eius capitu*; interdum ad capitulum vel alium collatio pertinens, fieri debet cũ consilio Episcopi: vel ad Episcopum, cum consilio capituli; interdum ad solum Episcopum pertinet, *de quibus etiam in cap ex frequentibus, de instiution. cap. cum in illis, 16. §. fin. de Præbend. in Sext. cap. cùm Ecclesia, de Electiõ* Potest, & collatio pertinere ad vnum canonicum ratione suæ hebdomadæ, *cap mandatum, & ibi Gloss. & c. inter P. de Præb. in Sext. decis. Rotæ 383 nota in diœcesi, in Antiq.* is autem confert vice capituli, *Felinus ad cap. eam te, & c. causam, de Rescript.* potest & alternis vicibus ad Episcopum & capitulum pertinere collatio. *Clement. plures, de iure patron. d c. cùm in illis, § fin. de Præb.* Sed & ex priuilegio vel præscripta consuetudine quidam prælati, quæ non sunt propriæ collationis iure communi, conferunt iure singulari: quemadmodum Ecclesiæ Mediolanensis consuetudo est, vt Archiepiscopus conferat beneficia vacantia per matrimonium vel interfectionem clericorum. *vt refert Glossa in capit. cùm in Ecclesia, ad verbum, dictam, de Præb. in Sexto.* 5

Confert etiam summus Pontifex beneficia, non tantum sui Episcopatus & propriæ diœceseos, sed etiam to- 6

tius orbis, iure deuoluto per negligentiam proximè inferiorum non conferentium, *cap. licèt, de Suppl. neglig. prælat.* sex mensibus enim elapsis negligentes non possunt conferre, aut purgare moram, nec tenet post elapsos mẽses definitos collatio, *cap. fin. eod tit.* nisi prouisi ita de misericordia & cum dispensatione in beneficio tolerentur. *cap. literas vestræ discretionis, eod. tit.* Sunt & propriæ collationis summi Pontificis, beneficia exempta ei immediatè subiecta, *vt cap. fin. de Renunciat.* Beneficia ei reseruata generali vel speciali reseruatione, quæ ab alio conferri quàm summo Pontifice non possunt, vt curialium, & quæ in Curia Romana vacare dicuntur, *vt cap. 2. 3. & cap. præsent. 34. de Præb. in Sexto.* vt plenius suprà docuimus in principio vacationis cùm dicebamus alia vacare beneficia in Curia, alia extra Curiam, *cap. 24.* sunt & ad solius Papæ collationem maiora beneficia relata, vt translatio Episcoporum, *cap. 1. & seq. de Translat. Episcopi.* Habet & summ. Pontifex ius conferendi omnia orbis beneficia per concursum seu præuentionem, id est, vt si vacante beneficio, prius quis à summo Pontifice, & alius posteà ab ordinario impetrauerit, præferatur prouisus à summ. Pontif. vt contrà: si quis impetrauerit prius ab ordinario, præferatur imperranti posterius à sede Apostolica; *cap. si à sede, 31. de Præb. in Sext. Clem. 1. Vt lite pendente nihil. inno. lib. 2. titul. 5.* Non enim tantam potestatem ordinarijs vel alijs conferẽdi concessit, quin similem vel maiorem sibi retinuerit. *cap. dudum, 14. §. nos igitur, de Præb. in Sexto.* Et in partem solicitudinis vocati sunt tantum ordinarij, non autem in plenitudinem potestatis, *dicto cap. ad honorem, de Authorita. & vsu pallij. cap. mandata, de Præsumpt.* Plenitudo potestatis in beneficijs ad summum pertinet antistitem, qui de illis ex nutu disponit, & de fructibus & collationibus eorum. *c. proposuit, de Conces. præb. c. 2. de præb. in Sex. Cle. 1. Vt lite pen.* Episcopi semiplena cõtenti esse debent erga beneficia potestate, quatenus eis iure conceditur, *Gloss. ad cap. consequens. 11. dist.* ita Legati Cardinales seu à latere, qui summi Pontificis honoris prærogatiua lætantur, in prouincia in qua legatione funguntur, possunt

con-

conferre beneficia per concursum & præuentionem ordinarij: Legati autem nati vel missi nequaquam sine speciali mandato & potestate: *cap. 1. de Offic. legat. in Sex.* vbi & Gloss. *ad verbum, ampliori,* notat eo modo posse concurrere tres collationes eiusdem beneficij vacantis, nempe summi pontificis, legati a latere in prouincia & ordinarij, & potiorem priorem. Vide Ioannem de Selua, *in trac. beneficior. parte 2. q. 3.* ad eam rationem quoque Gregorius 4. *in cap. 11. Decreto 2. q. 6.* decreuit, ne quid statuatur contra Episcopum ad sedem Apostolicam confugientem & ad eius auxilium, quæ ita suas vices alijs impertiuit Ecclesijs, vt in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis. idipsum & scripsit Virgilius Papa *in epistola ad Eutherium, c. fi. relatum in cap. 12. qui se scit, eadem 2. quæst. 6.*

In concordatis etiam Gallicanis, *§. declarantes, de mandatis Apostoli.* statutum, quòd mandatarij qui à sede Apostolica ad beneficia Ecclesiastica prouisiones obtinuerint, præferantur quibuscumque graduatis nominatis & simplicibus & ordinarijs collationibus. *idem in §. neque etiam, de Collationibus in Pragm. sanction.* Si tamen per graduatum simplicem aut nominatum acceptatum fuerit, beneficium ante præuentionem Apostolicam, & habuerit graduatus collationem & nactus fuerit possessionem, manus Papæ erunt ligatæ & præfertur mandatario, *vt habetur in ordinatione Ludouici 12. artic. 13.* Solam etiam requisitionem graduati vel nominati afficere beneficium, dum is requirit ordinarium, vel sede vacante capitulum vt sibi conferat, quamuis non fuerit collatum: & ita præueniri summum Pontificem tradit Rebuffus *ad §. declarãtes, de Mandat. Apostol. in Concordat. ad verbum, præuentione, ex ordinatio Regia, de Rub. des preuentions Apostoliques.* Præuẽtio facit, vt postquam vnus ex concurrentibus prior alio contulerit præuentus non possit se intromittere de collatione: quia postquam post collationem prioris quis præuentus est, beneficium non dicatur amplius vacare: *Henrich. Bohic. ad cap. auditu, de Electcion. citatur ca. 1. §. subiunctum etiam extitit, de Concession. prebend. in Sexto.* Sicut quan- 7

do statutum, vt vnus aut omnes, vel duo aliquid exequãtur; vno eorum negotium inchoante commissum, alij nequibunt se intromittere de eodem, *cap. cùm plures 8. de Offic. & potesta. iudic. delegat. in Sext. cum similib. ibi notatis.* Si plures pro eadem re sunt definiti iudices, vnus alium potest præuenire: *cap. penult. & ibi Socin. de Foro competen. l. si quis posteaquam, de Iurisdict. omnium iudic.* idem si plures in solidum sint procuratores constituti, *capitulo si duo, de Procurator. in Sexto capitulo penult. de Election. in Sext.*

8 Præuentio ratione temporis est, & ratione dignitatis conferentium, quare in incertitudine præuentionis impetrationis, si à sede Apostolica vel legato vni, & ab ordinario alteri eodem die, idem beneficium conferatur, nec appareat quæ collatio fuerit primo facta, erit potior conditio possidentis, *d. cap. si à sede, de Præb. in Sext.* Et si vterque possideat, qui prior nactus fuerit possessionem, ille potior erit, eò quòd qui nactus fuerit possessionem secundo loco alio possidente videatur violentus possessor & intrusus, *per ca. eum qui, de Prabend. in Sex. l. extat. Quod met. caus.* P. *cum simil.* & in dubijs pro possidente iudicatur. *§. commodum, & de Interdict. 1. fin. C. de Res vindica.* Ita in pari causa quandiu dubitatur quis prior prouisus sit, qui prior possessionem erit adeptus, præuenisse videtur. Si verò neuter possideat, in pari causa dubij, quis prior impetrauit ab ordinario vel à summo Pontifice, is cui sedes Apostolica contulit, vel legatus eius, propter conferentis ampliorem prærogatiuam erit alteri præferendus, *d. cap. si à sede, & cap. penult. versic. quod si forsan, de Rescript. in Sext.* quod accidere potest, si beneficium à tertiò alio quàm ab impetrantibus possideatur: in quo casu præuentio, non ratione temporis, sed dignitatis collatoris consideratur. Quòd si summus Pontifex vel legatus eius, duobus idem beneficium eodemque tempore, de cuius prioritate non constet, contulerint, si vni summus Pontifex, alij legatus, præfertur qui prior in possessione: si nullus possideat, prouisus à summo Pontifice. Si verò à summo Pontifice vterque eodem tempore prouisus, & alius prouisus

uisus ab ordinario, quo prouisi eodem tempore concursu se impediunt, *iuxta l. duo sunt Titij, 30. de Testam. tutel.* P. *l. si ita fuerit, de Reb. dub.* P. Et proinde beneficium vacare adhuc intelligitur, & ab ordinario prouisus præferetur etiamsi sit posterior eius collatio. Casus alius præuentionis summi Pontificis: quòd si summ. Pontifex ex causa resignationis in manibus eius factæ, confert resignatario ex ea causa cum clausula vel alias quouis modo vacet, etiam si per obitum, & cum derogatione regulæ de viginti diebus; & ordinarius contulerit eodem die alteri idem beneficium vacans per obitum, præferatur à summo pontifice prouisus ei, qui ab ordinario obtinuit, quāuis prior adeptus fuerit possessionem; propter fauorem resignationis qui dedit occasionem resignatario veniendi ad summum Pontificem, sicque iudicatum in Senatu Parisieorum 24. Decemb. anno Domini 1524. *vt refert Papus, 3. Tomo notario. l. 2. c. de concurrente, & l. 2. Rhaps. aresto. tit. 9. arest. 11.*

9 Contingit aliquando collationes eiusdem beneficij fieri ab Episcopo & Vicario eius, quo casu & seruanda resolutio, *cap. si à sede*, nempe vt prior prouisus præferatur: & si vno & eodem die vterque fuerit prouisus, præferatur qui prius adeptus fuerit possessionem, quòd si neuter adeptus fuerit, præferatur prouisus ab Episcopo ei, qui prouisus est ab eius Vicario, propter maiorē dignitatem: Vicarius quippe nomine & loco Episcopi confert. *cap fin. de Offic. Vicar. in Sext. capitulo statuimus, 16. quæstion. 1.*

10 Genus præuentionis aliud ponitur in executione gratiarum eiusdem diei; de quo non possemus delucidius agere, quàm tractauerit Bonifacius 8. *in cap. duobus, 14 de Rescrip, in Sexto.* Cuius sunt hæc verba. Duobus super prouisione simili sibi facienda in eadem Ecclesia, literas à nobis obtinentibus vna die, certis eis executoribus deputatis, si non appareat quis primò impetrauerit ex eisdem: is eorum, cui canonicatum contulimus, est in præbenda præferendus altèri, qui a nobis canonicatum non est assecutus: licet priusquam alius eis, ad quos spectat cano-

canonicorum receptio & collatio præbendarum, suas præsentauerit literas, & ab eis in canonicum sit receptus. Si vero neutri eorum vel vtrique canonicatum contulimus; tunc ex quo in gratia sunt æquales, is qui primo præsentauerit, erit potior in præbenda. Quod si forsan ambo in præsentando concurrant, hi ad quos, vt præmittitur, spectat canonicorum receptio & collatio præbendarum, vel eorum maior pars, ex eis alterum quem voluerint, eligere teneantur, quo electo, alius omnino careat impetratis; nisi ex tenore literarum ipsius expressè appareat quòd vtrique ipsorum voluerimus prouidere. In quibus postremis verbis docetur posse & summũ Pontificem vtrumque iubere admitti, per clausulas quæ solent apponi, veluti: Non obstante si pro alio scripserimus qui huiusmodi gratiam, &c. vel: non obstante si per nos fuerit Ecclesia vestra grauata. vel: non obstante si aliqui authoritate nostra in canonicos sint recepti, vel: vt recipiantur insistant. *vide cap. cum aliquibus; cap. susceptum. de Rescript. capitulo si motu proprio, de Præbend. in Sexto.*

11 Dubium præuentionis cessaret, si vna die collationes à diuersis de eodem beneficio diuersis personis factæ, possent per horam, imò per momentum, præcessisse doceri: nam is, qui ita vel per momentum præuenisset alium, potior haberetur, *vt notat Gloss. in d. c. si à sede, 31. ad verba, nec appereat, de Præbend. in Sext. Gloss. ad cap. si duobus, ad verba, si non appareat, de Rescrip. in Sex.* Eiusque rei (vt ibidem dicitur) probatio fieri potest vel per adiectionem horæ, positæ in collatione, quamuis mos is non sit in vsu. Si dicatur datum die tali ante meridiem, vel post vesperas: potest & probari prioritas per testes, qui dicant se vidisse prouisionem coram summo Pontifice legi vel scribi tali hora, vel quòd interfuerint cùm tali hora collatio facta fuit, vel per aduersarij confessionem: si dicat primo aliam factam. Dicta testium, confessiones partium, & scripturæ fidem probationis faciunt in iudicio, *cap. cùm ad sedem, 15. de Restitution spoliator. cap. 1. de Confessis, in Sexto. l. vnic, C. eod. cum similibus, quæ in titulis P. & C. & iuris Ponti-*

ficij

ficij ponuntur, de testibus, de probationibus; de fide instrumentorum. Posset & esse praxis, in dubio prouisorum duorum eodem die à summo Pontifice, vel ab ordinario, vt is cõsuleretur, & diceret quem prius instituerit: vel cui prius contulerit: *vt notat Glossa ad capitul. si eo tempore*, 45. *ad verbum*, *iam, de Electio. in Sext. per capitul. penult. de Rescript. in Sexto.*

Notandum, præuentionis quæstionem ita demum locum habere, si collatio legitimè vtraque facta fuerit: alioquin quæ nulla est, non impedit per præuentionem aliam: sicut citatio quæ nulla est, non inducit iurisdictionis præuentionem. *Gloss. ad cap. cùm plures*, 8. *ad verba, quo potest, de Offic. & potesta. iudic. delegat. in Sexto.* Quemadmodum nec per captionem illegitimam seu prehensionem personæ iurisdictio præuenitur: *Angel. ad l. si quis posteaquã, de Iudic.* P. neque contestatio non iure facta ius dat, sed pro non facta habetur. Res enim cum effectu est intelligenda. *cap. relatum, de Cleri. non resid. l. 4 §. condemnatum, de Re iudic.* P. neque talis contestatio nulla præscriptionem interrumpit. *l. intra quatuor, de Diuers. & temporalib. præscrip.* & paria sunt non esse vel esse inutiliter, *l. quoties, Qui satis. cogan.* P. 12

Hinc sequitur, quòd præuentio summi Pontificis valebit, si præcedat à die vacationis & tempore quo verisimiliter à loco obitus beneficiati notitia obitus potuerit peruenire ad notitiam eius: alioquin propter Cancellariæ 28. regulam de verisimili notitia, quæ ita disponit, prouisus ab ordinario posterior quamuis in data, præfertur prouiso à summo Pontifice ante tempus verisimilis notitiæ: idem si impetrans à summo Pontifice, celauerit corpus mortui beneficiati, ne innotesceret obitus ordinario, vt posset sua impetratione apud summum Pontificem, collationem ordinarij præuenire *Boërius decis.* 287. *incipien. in dicto processu. facit ordinatio* Francisci. I. *publicata anno* 1539. *art.* 56. quia dolus & fraus nemini debet patrocinari. *cap. sedes, de Rescript.* & sic collatio ordinarij contra hanc fraudem potior erit, etsi posterior: quod & notat expressè Rebuffus *ad §. declarantes, de Mandat. Apostolicis, ad verba,* 13

iure præuentionis, in Concordat. Cosmas Guinier ante eum, antiquus interpres Pragmaticæ sanctionis, *ad §. neq; etiam, ad verbum, faciendas, de Collation. in Pragm sanctio.* Notat & Rebuffus in proximè citato loco, post præsentationem factam à patrono, si ante institutionem Episcopi summus Pontifex alteri conferat, iure præuentionis prouisum à summo Pontifice non esse præferendum: si Papa nullam mentionem præsentationis fecerit: contra si fecerit. *videnda Gloss. ad §. visum, ad verba, non valeant, de Collation. in Pragmatic. sanction.* Nec minus notabile est, quod Glossa antiqua notat *in dict. §. neque etiam, ad verbum, alijs, de Collat. in Pragmat. sanctio.* non habere locum præuentionem summi Pontificis, in beneficijs electiuis, in quibus seruanda est forma. *cap. quia propter, de Election. quod & probatur in cap. licèt §. 1 statuit, de Electionibus. in Pragmat. sanction.* Ea ratione, præsentatione facta à clerico patrono Episcopo, collatio præueniens non habet præuentionē in effectu: quia illa prǣsentatio habet vim electionis, *c. cū autem, de iure patronat.* nisi forsan præsentatio esset facta à patrono excommunicato; quo casu vt etiam facta ad eius præsentationem institutio, pro nulla haberetur, & non impediret ex eo capite collationem seu prouisionem summi Pontificis, *vt liquere potest ex decisione Rotæ 526. incipiente, nota quod patronus excommunicatus, in Antiquis, & decis. 161. incip. nota quòd patronus, de iure patron. in Antiquis.* Item non habebit locum præuentio quando in ea violarentur priuilegia à sede Apostolica concessa, veluti si summus Pontifex vellet præuenire Regem Galliarum in nominatione ad prælaturas, & vellet sine ea iure præuentionis absolutè conferre, contra titulum *de Regia ad prælaturas nomination. in Concordat.* vel si vellet conferre in vim reseruationum in Regno prohibitarum, *dicto §. declarantes, de Mandat. Apostolic. in concordat. & Rebuffus ad Rubric. de Reseruation. sublata. in Concordat.* Sunt etiam quædam beneficia, quæ iure regaliæ confert Rex Galliarum, & alij quoque principes: quorum collationes non possunt à præuentione summi Pontificis anteuerti. Nam & summus

Pon-

Pontifex vult seruari regalia quæ competunt cuipiam, vel ex fundatione, vel ex antiqua consuetudine: *in capit. generali constitutione*, 13. *de Election. in Sexto*. vel ex priuilegio. de quibus multa nos diximus. *in libr*. 17. *Syntagmat. iur. capit*. 7. quæ hîc coniungenda sunt, noluimus autem transcribere, ne tempus & chartas superfluè his impendamus.

Docuimus & eodem loco, conferre extraordinariè ex consuetudine vel priuilegio beneficia, etiam laicos, *vt in cap. Adrianus. 63. distinct. cap. dilectus*, 3. *de Præbend*. quare in contentione beneficij pro eo iudicatur qui habet collationem ab eo qui est in possessione conferendi, *cap. penult. de Causa propr. & possess*. porrò sine priuilegio, laicus per se incapax est collationis actiuè & passiuè; & ita non confert. *c. si quis deinceps. c. per laicos; & c. laicis*, 16. *q*. 7. neque consuetudo sine priuilegio vt laicis conferat, posset dare ius, *cap. Missaria, c. sacrosancta, de Election*. quia præscribere non potest laicus iura spiritualia vllo modo, *cap. causam quæ, de Præscript. c. cum laici, de Iure patron*. Neque etiam ex priuilegio collatio à laico facta ius spiritale acquirit ei cui collatum est, donec per Episcopum vel alium clericũ fuerit institutus, *ca. in synodo*, 63. *distinctio. Ioannes Montaigne, tractat. de Bigamis, quæstio*. 5. prodest tamen à laico prouiso laici inuestitura, vt inuestitus possit recipere feuda, & alia bona temporalia. *Corsetus tractat. de Potestate regia, q*. 11. *Hostien. in summa de Institution*. In personis collatorum rursum requirimus, vt quo tempore conferunt, capaces sint, nec prohibeantur, prohibentur verò conferre legitimè, ex quibusdam causis relatis à Rebuffo in Praxi beneficiorum. *capitulo de requisitu ad collationem*; vt si suspensi sint à dignitate, si hæretici, schismatici, excommunicati. Posse quoque ex priuilegio conferre beneficia dicimus fœminas, vt Comitissam Flandriæ, *cap. dilecto, de Institutio*. Abbatissam, *in decision. Rotæ* 196. *in Antiquis. Vide Ionnnem de Selua, in tractatu. Beneficior. parte*. 2. *quæstione* 23. confert & aliquando ex delegatione summi Pontificis, qui alterius non habet, *capitu*. 4. *capitu cum aliquibus de Rescript. in Sext. capitul. ii cui conceditur*, 19. *de Præben. in Sexto*. 14

Docui-

Docuimus *& dicto lib.17. Syntagmat. cap.8. de Collatione & iure regaliæ: & cap.9. de Collation. per ius deuolutum, cap. 10. de Collation. ex iure reseruationis. cap. 11. de Collatione per mandata Apostolica:* de quibus etiam tractauimus in Rescriptis abundè. In persona collatorum etiam requirimus, vt quo tempore conferunt capaces sint, nec prohibeantur. Prohibentur verò & non possunt legitimè conferre ex quibusdam causis relatis à Rebuffo in Praxi beneficiorum, *cap. de requisitis ad collationem*, vt si suspensi fuerint à dignitate, si hæretici, si schismatici, si excommunicati.

15 Possunt Abbates & aliæ personæ Ecclesiasticæ inferiores Episcopo, ex præscriptione ius conferendi defendere, quemadmodum & alia iura Episcopalia, *cap. cùm olim frater, 18. & ca. audietis, de Præscript.* quod & in iure institutionis locum habere dicitur & destitutionis, *in d. cap. cùm olim frater.* quanquam extra præscriptionem, inferior, qui habet ius conferendi, plenè non conferat, sed post collationem eius exigatur institutio prouisi Episcopi vel eius vicarij: *capitulo finali. de Cleric. peregrin. capitulo 3. de Institution.*

16 Iure deuoluto collatio fit per superiorem etiam negligentis, vel delinquentis, vel denegantes collationem. *cap. nulla. de Concession. præben. c. licet, de Supplend. negl. Prælat.* estque collatio non libera, quæ ita fit: nam collatio transit ad eum ad quem deuoluitur cum suo onere, vt teneatur ijsdem personis, & eodem modo conferre qui iure deuoluto confert, quibus tenebatur is à quo deuolutio fit. *Cl. vn. de Suppl. neglig. præl. Felin. ad cap. cùm accessissent, de Constit.* Iure deuoluto etiam confertur beneficium a superiore, si collatũ fuerit ab inferiore indigno, quia ea vice priuatur collatione: *Rebuf. in Praxi. de forma signaturæ, vers. per incapacitatem.*

17 Collatio etiam ad œconomum seu visitatorem vel administratorem Ecclesiæ, sede vacante beneficiorum tempore quo administrat vacantium, pertinet. Si visitator is seu œconomus à summo Pontifice ponatur, *capit. obitum, 15. in fine 61. dist. expressius in c. fin. de Suppl. neglig. præl. in Sext.*

Sex. quod locum non habet in œconomo constituto à capitulo sede vacante, *c. cùm vos, de Offic. ord. & dicto c. fi. de Suppl. neglig. prælat. in Sex.*

Sequestres etiam, si pendente sequestro Ecclesiæ, vacet beneficium pertinens ad electionem vel præsentationẽ Ecclesiæ sequestratæ, præsentabunt aut eligent, aut conferent. *Rota decision. 323. incipien. Nota Gloss. Innoc. & Host. in Antiq. per notata in 1. Gloss. capitu. examinata. de Iudic. & in Clemen. vnic. de Sequestra. poss.* id affirmatur in sequestro ab Episcopo posito, dum ait, plenam & debitam curam de ipso beneficio gerere. *sic & tradit Frederic. cons. 166.* Siquidem ad sequestrum pertinet colligere fructus, fructuum autem nomine continetur electio & collatio, *vt notatur ad cap. cùm olim, de Maior. & obed. & per Felin. in cap. cùm Bertholdus, de Sent. & re iud.* & secundum hanc sententiam iudicatum refert Cosmas Guinier Scholastes. *ad §. ita tamẽ, ad verbum, Vicario, de Collat. in Pragmat. sanction.* & in hac fuit etiam sententia Octauia. Vuestrius, *lib. 7. Introductionis in Romanæ aulæ actiones, ca. 2. num. 2.3.12. & Rufæus tract. regalio. priuil. 10.* Contrarium tamen defendunt aliqui, *vt Pan. ad d. c. examinata, de Iudic.* eoque sequester auctoritate iudicis positus non verè dicatur possidere, *l. interesse, de Acq. poss. l. vn. C. de Sequest. possess.* Item sequester nomine alieno non proprio fructus colligit, quos tenetur postea restituere victori. *cap. 2. de Sequest. poss. Clem. vn. eod. tit. dehinc in cap. cùm Bartholdus, de Sent. & re iudic.* Creditor habens in pignus cum vniuersitate ius patronatus, non præsentat: quia nomine alieno colligit fructus. Notat & Henricus Bohic. *ad d. cap. examinata.* iniectionem manus regiæ in possessionem, non priuare aliquem possessione sua. Considerabuntur autem istæ sententiæ cum distinctione sequestri, si quidem si sequester sit voluntarius, hoc est, cõsensu litigantium à iudice positus, efficitur possessor, & contendentes desinunt possidere: & tunc plena ei competit administratio, & hic poterit conferre, & præsentare, *Rochus de Curte, in tract. de Iure patr. in verba, ipsa velu, quæ. 36. Ioan. de Selua, tracta. Benef. 2. par. quæst. 9.* Scribit autem Rebuff. *tractat. No. quæst. 14. num. 76.* se vidisse sequestrum

requirentem voluntatem collitigantium cui conferendum esset: & si in vnum conuenirent, illi conferebatur à sequestro, si non conuenirent electum per illum vnum magis idoneum ex duobus nominatis per litigantes, idque ita fieri, tutius sibi videri. Quòd si sequester appositus sit citra consensum partium, sequestratio non priuat possessione sua antè possidentem, nec facit quin ea continuata vtatur ad præscriptionem prædictam. *l. interesse, de Acq. possess.* Attamen Panor. *ad d. c. examinata*, tradit quòd nec in hoc casu qui primò possidebat, post sequestrum poterit percipere fructus vel colligere: is enim fuit finis sequestrationis, ne ab aliquo litigantium hoc fieri possit. Notabile tamen quod scribit Lud. Gomes *ad Reg. de Ann. possess. quæst. 46.* sequestrum appositum beneficio per iudices seculares, non impedire possessionem quoad effectũ prædictæ regulæ Cancel. *de Annal. possess.* & ita iudicatum in Rota. & sequestrum authoritate iudicis secularis, qui non habet potestatem, esse spoliationem, *vt ait Anch. cons. 249. ad prædicta dubia, Dec. cons. 25. col. 1.*

19 Quòd si sequestratio non sit facta Ecclesiæ de qua contenditur, & pendente lite vacatio acciderit beneficij pertinentis ad collationem eius Ecclesiæ, ad quem pertinebit eius collatio, quæstio explicatur à *Gloss. fi. ad cap. ex literis, 7 de Iure patr. & ad cap. 2. de Restit. spol.* Et resolui poterit paucis posse vtrumque litigantium conferre, illum autem ius habiturum, cui collatum est ab eo qui in lite vicerit, nisi alter litigantium probaret se habuisse possessionem conferendi, & in possessione contulisset ante litem, *dict. capitu. ex literis, & capitu. consultationibus. de Iur. patron. capitu. penden. de Caus. possess. notatur in capitu. cùm Ecclesia Sutrina de Caus. possess. Ioann. de Selua tractat. Benef. quæstion. 7.*

20 Coadiutor prælato datus, non potest conferre beneficia Episcopi, *Ioan. Mor. & Archid. aconus ad cap. 1. de Cleric. ægrota. in Sex* per illum textum, quo prohibetur coadiutori Ecclesiasticarum rerum alienatio, etiam si coadiutor datus fuerit à Papa, cùm in generali mandato Vicariatus, non contineatur potestas conferendi beneficia.

cap.

cap.fin.de Offic. Vica.in Sext. Si tamen coadiutor datus sit ad spiritalia Episcopo, conferet prælatus de consilio coadiutoris, nisi forsan prælatus esset omnino mente captus, quia tunc conferret solus coadiutor, maxime si impedimentum sit perpetuum, ob quod datus coadiutor. *Oldra. cons. 44. Domin, ad d.c.1.de Cler. ægr.*

DE MODIS CONFERENDI BEneficia.

CAPVT XXXIX.

1 *Collationes aliæ liberæ, aliæ, non liberæ, & de earum differentijs: coram ordinario vel alijs: & de signatura.*

2 *De bullarum formula & robore.*

Collationes non liberæ in mandatis in beneficijs patronatibus, in nominationibus regijs, aut graduatorum & nominatorum Academiarum.

4 *In his in quibus locum habet optio, & de optione.*

5 *Non habet & locum libera collatio, in vacatione ex causa permutationis.*

6 *Si authorisatio petenda sit ab alio collationis.*

7 *Aut confirmatio.*

8 *Collationis, præsentationis, & institutionis differentia.*

9 *Titulus beneficij vnde oritur.*

10 *Quando collatio eiusdem beneficij eidem vel alijs, bis vel pluries fieri poßit.*

11 *De deuolutione iuris conferendi vel eligendi per negligentiam collatorum, vel electorum, & ad quos fiat.*

12 *Collatio debet fieri sine vi vel metu.*

13 *Purè.*

14 *Apertè.*

15 *Sine diminutione.*

16 *Gratuito*

17 *Congruo tempore.*

1 COllatio, seu beneficij concessio, vel est libera, vel est non libera: libera est, cùm is qui potestatem habet conferendi, spontè cui vult, dummodò idoneo, confert: *cap relatum, iuncta Glossa, de Prabend.* est enim in libera collatione locus gratificationi, pluribus existentibus idoneis, *§. statuimus, de Coll. in Concord.* Ea fit, vel motu proprio conferentis, vel ad supplicationem prouisi, *cap. si motu proprio, & cap. si tibi absenti, de Præb. in Sext.* Supplicatio, vel verbo fit, vel scripto verbo fit, vt plerumque coram ordinario collatore. Cõsequenter & concessio vel collatio fit eodem modo, *cap. institutionis, 25. quæstion. 2.* ad cuius tamen probationem, titulus & scriptura datur subscripta & sigillata, adhibitis duobus testibus, qui adesse debent. *Rota decis. 348. in Nouis,* & ita fieri tantum ad vitandas fraudes, Senatusconsulto cautum & iniunctum ordinarijs, nè dent collationes sine testibus, secretario, vel duobus notarijs: testes autem, sine exceptione maiores; non domestici, & quibus imperari non possit, *iuxta capitu. in literis, de Testib. quæ pluribus tractat. Rebuff. ad Rubri. de Collat. in Concord.* Supplicatio scripto maximè proponitur summo Pontifici, cuius respõsio quoque scripto constat & signatura, vnde impetratio ipsa vel supplicatio, dicitur de qua & de formula, & vi eius nos copiosè tractauimus *in tracta. de Rescriptis, circa finem. & lib. 17. Syntagmat. cap. 15.* tractat & Rebuff. *in Praxi beneficior. titu. de Supplicatione. & sequentibus, de forma eius, & in 3 parte Praxis. tit. de Breui Apostolico.*

2 Accedit collationi per signaturam concessæ, formula bullarum, quæ super signatura expediuntur, *de quibus etiã diximus in tractatu de Rescript. circa finem, & agitur in cap. licet, de Crimin. falsi.* Bullæ non tam collationi vim quam probationem firmiorem supplicationi, adijcere videntur, quando de beneficio, vel titulo in iudicio disputatur; qua ratione dicitur gratia esse informis ante expeditionem literarum seu bullarum plumbo sigillatarum, in quibus clausulæ gratiæ & supplicationis extenduntur. *Rota decis. 19. de Concess. præb. in Nouis. & in regula Can-*

cellas

cellaria, de Non iudicando iuxta formulam supplicationis, sed literarum expeditarum. Alioquin enim gratia, in essentia perfecta, & ius dat per signaturam ante expeditionem bullarum, statim vbi facta est responsio per, fiat, *Calderic. ad cap quisquis, de Electio.* plura conuenientia his, & probationes congerit Andreas Siculus, *ad c. in nostra, 5. colum nu. 19. de Rescriptis.*

Collatione non libera conferuntur beneficia, quando qui confert tenetur certæ personæ vel certo personarum generi, etiam nolens conferre, veluti primo si mandatum habenti, & acceptanti primo vacaturum beneficium teneatur conferre vel prouidere. *cap si duobus, c. si tibi, de Rescript. in Sexto.* diximus plenè de mandatis Apostolicis *in tractat. de Resc. & l. 17. Syntag. c 11.* vide & Rebuff. *in Concor. sub titul. de Mand. Apostol.* Secundò, dum præsentatum à patrono laico vel clerico, tenetur quis instituere, sine præsentatione enim conferre nequit, *cap. illud, c. relatum, de iure patron. cap. decernimus, 16. quæstion. 7.* diximus de hoc iure patronatus, *lib. 17. Syntagm cap. 4.* consulere quoque poteris tractatum *de iure patron. Rochi de Curte, Papiensis, & Pauli de Citadinis Mediolanensis.* Tertiò, quando prouidetur tantum à summo Pontifice in prælaturis, vel alijs beneficijs ad nominationem Regis vel alterius principis pertinentibus, *§. 1. de Regia ad prælat. nominat. in Concord.* Quartò, inter collationes non liberas ponitur collatio quæ fit graduatis vel simplicibus, vel nominatis in vim nominationum & literarum gradus concessarum ex priuilegio ab Academijs, *§. quia verò, & §. vlt. de Collation. in Concordatis.* 3

Quintò, quando ratione optionis debetur beneficium antiquiori optandi, libera non erit collatio, *vt in cap. fi. de Consuet. in Sext.* habita ratione consuetudinis quæ præscribitur in distinctis præbendis, per spatium quadraginta annorum: & in indistinctis, per decem, *vt scribit Rota decis. 460 incipien. quæritur quanti temporis, in Nouis. vbi plura notabilia de optione.* Quando videlicet possunt beneficia optari, non aliter: veluti non possunt optari si beneficia essent reseruata, *vt notatur in additionibus decision. Rota 23.* 4

fuit dubitatum, vtrum beneficia reseruata, in Nouis, aut si beneficia vacent, & resignentur tantum ex causa permutationis, *vt ibidem dicitur per D. Petrum in cap. quaesitum, vlt. quaestio. de Rer. permut.* quamquam habeat locum optio, in beneficijs ad summum Pontificem ex negligentia collatorum iure deuoluto delatis. *Ioann. Andre. ad cap. fin. ad verbum, vacantibus, de Consuet. in Sext. vide & in additione dictae decis.* 23. quae tamen non admitteretur si beneficium vacaret in Curia Romana. *in decis. Rotae 296 sicut canonicatus, in Nouis* vel si optandi consuetudini derogetur per clausulas mandati de prouidendo, *vt notat & disputat Rota in decis.* 300. *si mandatur alicui, in Nouis, & rursum decis.* 218. *nota quod secundum, cap. cum, in tua, in Antiq. vbi secundum. cum in tua, de Consec. in Sext.* optio non habet locum in beneficijs reseruatis, nec contra Apostolicos impetrantes, propter clausulas derogatorias positas in literis.

5 Sextò, non erit libera collatio, quando fit de beneficijs ex causa permutationis renunciatis: quia debent necessario conferri compermutantibus. *Cl. vnic. de Rer. permut. cap. vnic. eod. titul. in Sexto.* Idipsum septimò dicemus, in renunciatis in fauorem & non aliàs; *Cle. 2. de Ren. olim, §. 1. de Restit. spolia. cum simil. de quibus egimus antea cùm de renunciat. loquebamur.*

6 Octauò, non erit libera, quando institutio vel auctorizatio adhibetur collationi factae ab alio inferiore ab ordinario, *vt in c. 3. & c. cùm venissent, de Instit. c. praeterea, 4. de Iure patron.*

7 Nonò, confirmatio habet quodammodo collationem necessariam, quae firmat & ratam habet electionem de aliquo factam. Confirmatio sequitur electionem, *capitulo postquam, de Election.* Electio ius tribuit electo. *cap fin. de Elect. in Sex.* Confirmatio ius dat administrandi, *cap. transmissam. cap. nihil est, de Elect.* vide quae ex professo tractauimus de lectione, *ad cap. quia propter, de Election. & lib. 17. Syntagm. capit. 12. & de Confirmatione, eod. libr. cap. 13.*

8 Ex quibus facilis erit dignotio regulae quae adfertur, *in c. cum in illis 16. §. cùm autem, de Praeb. in Sex.* cuius haec sunt verba.

verba. Cum autem inter collationem, præsentationem & institutionem, differentia magna esse noscatur; si cui de beneficio ad alicuius collationem spectante prouideri mandetur, de illo quod ad eius præsentationem vel institutionem pertinet prouideri non poterit, nec etiam è conuerso, Expresso enim vno casuum prædictorum mandatum super hoc factum, quod habet de sui natura restringi, ad alios extendi non debet. Hinc fit quòd capitulum non confert sede vacante beneficia quæ pertinent ad collationem Episcopi, *cap. 2. Ne sede vacan. apud Gregor. cap vnic. eod. titul. in Sexto.* instituit tamen sede vacante instiuendos ab Episcopo si viueret, *cap. 1. de Instit. in Sext. cap. cum olim, de Maior. & obedien* idipsum & in Vicario dictum *in cap. fin. de Offic. Vicar. in Sexto. cap. ex frequentibus. de Institu.* Notandum tamen quòd si ordinarius non præcedente collatione eius qui ius conferendi habet, inuestiat aliquem de beneficio quòd talis inuestitura habetur pro collatione, *Pan. ad c. autoritate, de Inst. arg. ca. 1. de Cons. recti. feud. in Vsib. feud. Ioann. de Selua. in tractat. Benef 3. part. q. 10*

9 Oritur ita titulus beneficij ex collationibus prædictis liberis, vel necessarijs, ex quibus ius in beneficio quæritur prouiso; habet & inuestitura vim tituli ab Episcopo facta in beneficio suæ diœceseos vacante, cuius iure communi dispositio & prouisio ad eum pertinet, *capitu. cum ex iniuncto, de Hæret cap. 1. de Capell. monach. cum similib.* pro vero quoque titulo habetur, tolerantia Papæ in beneficio, cuius institutio aliàs non secundum ius esset facta, *in c. literas. de Sup. neg prael.* & sola tolerantia eius tacita, dũmodò cõstet de eius voluntate, dat ius in beneficio, *iuxta Gl. c. si. aliquãdo, de Sen excom. Cl. si sũmus eod. tit.* Potest & Sũmus Pont. nullũ titulũ validũ reddere, per rescriptum, *perinde valere.* vel alio modo, ob plenitudinẽ potestatis quã habet in beneficia, *c. proposuit, de Conc. præb* Si quis etiã existẽs in possessione eligẽdi vel presentãdi, elegerit vel presentauerit, licèt postea declaratũ fuerit ius ad eũ non pertinuisse, tamen electio & præsentatio, & ad illã facta cõfirmatio vel institutio valet, nec electus vel presentatus destituetur. *c. consultationibus, de iure patr c. cùm ecclesia & ibi*

Panorm. de Caus. possessio. & propri. facit l. Barbarius Philippus, de Offic. Prat. P. *l.* 1. C. *de Testam.* Inuenitur & triennalis præscriptio, quæ roborat titulum possessori beneficij, qui alioquin non sustineretur. *in c.* 1. *de Præscriptio. & in regula Cācel.* 33. *& tit. de Pacif. pos. n. Pra. san. & Conc.* si modò, vt ait regula, ingressu Simoniaco beneficia careant nec beneficia sint reseruata reseruatione generali in corpore iuris clausa, æquiparat enim præscriptionem beneficiorum, quæ in mobilibus videtur consistere, præscriptioni rerum mobilium, quæ triennio perficitur. §. 1. *de Vsucap. l. vnic. de Vsucap. transfor.* C.

11 Propter diuersos modos conferendi, ordinarius collator vel summ. Pontifex potest vnum & idem beneficiū vni, vel pluribus, diuersis temporibus pluries conferre, & sic prima collatio non impedit secundam: veluti si ordinarius iure ordinario conferat, & postea idem beneficium secundo conferat ex necessaria collatione, veluti requisitus in vim gradus à graduato vel simplici vel nominato in vim Concordati prima collatio non impediret secundam: nec præstat impedimentum quæ de iure non est sortita effectum. *cap. non præstat, de Reg. iur. in Sext.* quemadmodum, si patronus contulit beneficium cùm non possit, poterit nihilominus præsentare ad illud iterum. *cap. fin. de Iure pat.* Similiter si Episcopus contulerit sine præsentatione patroni, rursus præsentante patrono tenetur instituere, *cap decernimus, iunct gloss quæst.* 7. *facit c. ex insinuatione, de Iure patr.* in alijs, & ponit exempla Gloss. antiqua *ad §. quòd si quis cuiuscunque status, de Collat. in Pragma. sanction. & Rebuff. ad §. si quis vero, ad verbum Dispositiones. de Coll. in Pandec.* sic decreta iura talia remanent, quamuis ad eandem personam peruenerint. *l. tutorem, de His quib. vt indig.* ideoque quando duo iura diuersa concurrunt in vna persona, illa loco duarum personarum est, *l. si Consul, de Adop.* *l. Papianus, §. sed nec impuberis, de Inoffic. test.* P. dumque plura iura diuersa vni dantur, vno sublato aliud nihilominus remanet, *l. si domus, de Seruitut. vrban. prædio.* P. *l. quoties duplici, & ibi Decius, de Regu. iur.* P. Alioquin si diuersi modi non sint conferendi, semel collatio vel electio

facta

facta impedit secundam fieri, donec prior fuerit improbata, seu vt dicunt cassata, post electionem, *§. quoniam, de Conceß. præb. cap. inter dilectos, de Exceßib. prælatorum*: idque propter variationem quæ improbatur *in cap. consideraui-mus & cap. auditis, de Elect. Clem. vnic. de Renunt.* & qui contulit semel etiam indigno functus est munere, quod ad se pertinet, & vt dicitur de electione indigni, qui scienter talem elegit, priuatus est electione pro illa vice, *ca. cum in cunctis, §. si. de Elect.*

Iure deuoluto confert etiam qui aliter non poterat conferre, per negligentiam eorum, qui cum potestatem haberent eligendi vel conferendi, non contulerunt vel elegerunt intra sex menses in minoribus beneficijs à tẽpore notitiæ vacationis & cessationis legitimi impedimenti, *cap. 2. & c. quia diuersitatem, de Conceß. præben. ca. licet, & ca. fi. de Supplenda neglig. prælat.* si agatur de maioribus prælaturis, si non elegerint intra tres menses, *cap. ne pro defectu, de Election.* fit autem deuolutio interdum ratione coniunctionis collationis, à capitulo ad Episcopum; & contra, ab Episcopo ad capitulum, & ab vtroque, ad superiorem Archiepiscopum. *vt notat dictum cap. 2. de Conceß. præbend.* vt ad immediatum superiorem: & ab Archiepiscopo ad Patriarcham, vel ad summum Pontificem in casu negligentiæ inferiorum, habita ratione loci in quo positum est beneficium; vt non conferente eo qui infra Episcopum conferre debet, deuoluatur ius collationis ad eundem Episcopum loci. *Clem. vni. iuncta Gloß. de Supplen. neg. præl.* de quo vide latè apud Rebuff. *in d. §. si quis verò, ad verb. immediatum, de Col. in Conco.* vbi & notat, posse immediatum dici superiorem ad quem sit deuolutio, ipsum Episcopum qui interfuit collationi factæ à capitulo tanquam canonicus: non tanquam prælatus, nam tunc non posset supplere suam negligentiam. *cap. penden. de Conceß. præb.* dicitur autem interesse seu adesse capitulo tanquam canonicus Episcopus, quando ibi non habet primum locum, *Gloß. in c. à collatione, de Appel. in Sex.* Pari modo si Abbatiam & Episcopatum sub quo Abbatia sit, vnus possideat, si tanquam Abbas non contulerit, vel per negligẽ- 10

tiam post tempus conferat, fit deuolutum ad eundem tanquam ad Episcopum & immediatum, *c. causam quæ de Iudic sicq; consuluit* Dec *consil.* 641. *incip. in duobus*. Fieret tamē & in deuolutione propter delictum conferentium, deuolutio ad Papā in maiorib. dignitatibus, *c. quanquam, de Elect. in Sex.*

21 Inter modos conferendi, non alienum est admonere; collationem fieri debere liberè, id est, sine vi & metu illatis conferenti; aliter infirmari poterit. *c. 2, & c. ad aures, & c. pe. de His quæ vi metusve cau. fiunt.*

13 Secundò, item fieri debet purè ab ordinario, sine pacto & conditione, ne inde simonia consequatur, *c. f. c. cum pridem, de Pactis, c. quam pio. 1. qu. 2.*

14 Tertiò, apertè, non clandestine, *cap.* 1. *Vt Eccle. benef. sine dim. conf. c. clericus,* 81. *dist. facit l. non existimo. de Admi. tut.* si tamen collatio facta fuerit capaci, nec suspicio fraudis sit, nō ideo improbatur collatio quod domi in camera, nec palam facta sit. *argu. l.* 1. *de Delato, l.* 10. C. dummodo testes adsint. & formulæ, de quibus dixi *suprà hoc eodem capite in princ.*

Quartò, ex integro sine diminutione, vel retentione
15 rerum eius, *capitulo. vnic. Vt Eccles. benefic. sine diminut. confer.*

16 Quinto, gratis fieri debet, alioquin simonia eam infirmat, *c. ordinationes. & tota* 1. *q.* 1.

17 Sextò, requirit collatio vt fiat suo tempore; nam post sex menses, facta post deuolutum non tenet. *c. fi. de Suppl. negl. præl. c. de monachis, & c. auaritiæ, de Præb. facit. c. prohibemus, c. grauis de Censib.*

DE IVDICIIS ET CONTROVERSIIS, SEV *litibus beneficiorum.*

CAPVT XL.

1 *Lites beneficiorum summariè & de plano tractandæ.*

2 *Lis super beneficijs, & de titulo, & de possessione, & de rebus moueri potest.*

3 *Beneficium litigiosum quando dicatur omnino, aut pacificum.*

4 Quan-

4 Quando ex vna tantum litigantium parte litigiosum.
5 Lis cœpta, quando dicatur.
6 Qua actione experiatur pro iure beneficij beneficiatus.
7 De triennali possessione.
8 De controuersia rerum beneficij, differente à controuersia beneficij.
9 Lis beneficij incipit ferè semper à possessorio.
10 De iudice competente litis beneficialis.
11 Spoliationis causa, alijs quæstionibus possessionis & proprietatis præponitur.
12 De iudicibus proprijs beneficiorum datis in partibus beneficij.
13 Adeptionis & possessionis formula, in beneficijs.
14 Num cum signatura quis possit mancisci possessionem beneficij & de regula de non iudicando iuxta formam supplicationis.
15 Differentia possessionis violenter adeptæ, & propriæ authoritate acceptæ.
16 De possessione beneficij absenti quærenda.
17 De possessione in iure regaliæ consideranda.
18 De vindicijs adiudicandis in quæstionibus beneficiorum.
19 Titulus quis sit Canonicus ad defendendam possessionem.
20 Missio reseruandæ causa in possessionem, non habet locum in beneficijs, & quare.
21 Quod remedium detur contra litigantem de beneficio, Iudicium de beneficio contra absentem ferri potest. eod.
22 Sequestratio beneficij vel fructuum, quando fit.
23 Sequestrationum beneficiorum vtilitas.
24 De pœna impedientis vel spoliantis sequestrum.
25 Modi ordinarij reuocandi sequestrationem.
26 Differentia inter recredentiam beneficij & amotionem manus regiæ.
27 De subrogatione litigantium permissa vel vetita.

requirentem voluntatem collitigantium cui conferendum esset: & si in vnum conuenirent, illi conferebatur à sequestro, si non conuenirent electum per illum vnum magis idoneum ex duobus nominatis per litigantes, idque ita fieri, tutius sibi videri. Quòd si sequester appositus sit citra consensum partium, sequestratio non priuat possessione sua antè possidentem, nec facit quin ea continuata vtatur ad præscriptionem prædictam. *l. interesse, de Acq. possess.* Attamen Panor. *ad d. c. examinata*, tradit quòd nec in hoc casu qui primò possidebat, post sequestrum poterit percipere fructus vel colligere: is enim fuit finis sequestrationis, ne ab aliquo litigantium hoc fieri possit. Notabile tamen quod scribit Lud. Gomes *ad Reg. de Ann. possess quæst.* 46. sequestrum appositum beneficio per iudices seculares, non impedire possessionem quoad effectũ prædictæ regulæ Cancel. *de Annal. possess.* & ita iudicatum in Rota. & sequestrum authoritate iudicis secularis, qui non habet potestatem, esse spoliationem, *vt ait Anch. cons.* 249. *ad prædicta dubia*, Dec. *cons.* 25. *col.* 1.

19 Quòd si sequestratio non sit facta Ecclesiæ de qua contenditur, & pendente lite vacatio acciderit beneficij pertinentis ad collationem eius Ecclesiæ, ad quem pertinebit eius collatio, quæstio explicatur *à Gloss. fi. ad cap. ex literis, 7 de Iure patr. & ad cap. 2. de Restit spol.* Et resolui poterit paucis posse vtrumque litigantium conferre, illum autem ius habiturum, cui collatum est ab eo qui in lite vicerit, nisi alter litigantium probaret se habuisse possessionem conferendi, & in possessione contulisset ante litem, *dict. capitu. ex literis, & capitu. consultationibus. de Iur. patron. capitu. penden. de Caus. possess. notatur in capitu. cùm* Ecclesia *Sutrina de Caus. possess.* Ioann. *de Selua tractat.* Benef. *quæstion.* 7.

20 Coadiutor prælato datus, non potest conferre beneficia Episcopi, *Ioan Mor. & Archid aconus ad cap.* 1. *de Cleric. ægrota in Sex* per illum textum, quo prohibetur coadiutori Ecclesiasticarum rerum alienatio, etiam si coadiutor datus fuerit à Papa, cùm in generali mandato Vicariatus, non contineatur potestas conferendi beneficia.

cap.

cap.fin.de Offic. Vica.in Sext. Si tamen coadiutor datus sit ad spiritalia Episcopo, conferet prælatus de consilio coadiutoris, nisi forsan prælatus esset omnino mente captus, quia tunc conferret solus coadiutor, maxime si impedimentum sit perpetuum, ob quod datus coadiutor. *Oldra. cons.44. Domin, ad d.c.1. de Cler. ægr.*

DE MODIS CONFERENDI BENEFICIA.

CAPVT XXXIX.

1 *Collationes aliæ liberæ, aliæ, non liberæ, & de earum differentijs: coram ordinario vel alijs: & de signatura.*
2 *De bullarum formula & robore.*
Collationes non liberæ in mandatis in beneficijs patronatibus, in nominationibus regijs, aut graduatorum & nominatorum Academiarum.
4 *In his in quibus locum habet optio, & de optione.*
5 *Non habet & locum liberæ collatio, in vacatione ex causa permutationis.*
6 *Si authorisatio petenda sit ab alio collationis.*
7 *Aut confirmatio.*
8 *Collationis, præsentationis, & institutionis differentia.*
9 *Titulus beneficij vnde oritur.*
10 *Quando collatio eiusdem beneficij eidem vel alijs, bis vel pluries fieri poßit.*
11 *De deuolutione iuris conferendi vel eligendi per negligentiam collatorum, vel electorum, & ad quos fiat.*
12 *Collatio debet fieri sine vi vel metu.*
13 *Purè.*
14 *Apertè.*
15 *Sine diminutione.*
16 *Gratuito*
17 *Congruo tempore.*

1 Collatio, seu beneficij concessio, vel est libera, vel est non libera: libera est, cùm is qui potestatem habet conferendi, sponte cui vult, dummodò idoneo, confert: *cap relatum, iuncta Glossa, de Prabend.* est enim in libera collatione locus gratificationi, pluribus existentibus idoneis, *§. statuimus, de Coll. in Concord.* Ea fit, vel motu proprio conferentis, vel ad supplicationem prouisi, *cap. si motu proprio, & cap. si tibi absenti, de Præb. in Sext.* Supplicatio, vel verbo fit, vel scripto verbo fit, vt plerumque coram ordinario collatore. Cōsequenter & concessio vel collatio fit eodem modo, *cap. institutionis, 25. quæstion. 2.* ad cuius tamen probationem, titulus & scriptura datur subscripta & sigillata, adhibitis duobus testibus, qui adesse debent. *Rota decis. 348. in Nouis,* & ita fieri tantum ad vitandas fraudes, Senatusconsulto cautum & iniunctum ordinarijs, nè dent collationes sine testibus, secretario, vel duobus notarijs: testes autem, sine exceptione maiores, non domestici, & quibus imperari non possit, *iuxta capitu. in literis, de Testib. quæ pluribus tractat. Rebuff. ad Rubri. de Collat. in Concord.* Supplicatio scripto maximè proponitur summo Pontifici, cuius respōsio quoque scripto constat & signatura, vnde impetratio ipsa vel supplicatio, dicitur de qua & de formula, & vi eius nos copiosè tractauimus *in tracta. de Rescriptis, circa finem. & lib. 17. Syntagmat. cap. 15.* tractat & Rebuff. *in Praxi beneficior. titu. de Supplicatione, & sequentibus, de forma eius, & in 3 parte Praxis. tit. de Breui Apostolico.*

2 Accedit collationi per signaturam concessæ, formula bullarum, quæ super signatura expediuntur, *de quibus etiā diximus in tractatu de Rescript. circa finem, & agitur in cap. licèt, de Crimin. falsi.* Bullæ non tam collationi vim quàm probationem firmiorem supplicationi, adijcere videntur, quando de beneficio, vel titulo in iudicio disputatur; qua ratione dicitur gratia esse informis ante expeditionem literarum seu bullarum plumbo sigillatarum, in quibus clausulæ gratiæ & supplicationis extenduntur. *Rota decis. 19. de Concess. præb. in Nouis. & in regula Can-*

Rota decis. n.

cellaæ

cellariæ, de Non iudicando iuxta formulam supplicationis, sed literarum expeditarum. Alioquin enim gratia, in essentia perfecta, & ius dat per signaturam ante expeditionem bullarum, statim vbi facta est responsio per, fiat, *Calderic. ad cap. quisquis, de Electio.* plura conuenientia his, & probationes congerit Andreas Siculus, *ad c. in nostra, 5. colum nu. 19. de Rescriptis.*

Collatione non libera conferuntur beneficia, quando qui confert tenetur certæ personæ vel certo personarum generi, etiam nolens conferre, veluti primò si mandatum habenti, & acceptanti primo vacaturum beneficium teneatur conferre vel prouidere. *cap. si duobus, c. si tibi, de Rescript. in Sexto.* diximus plenè de mandatis Apostolicis *in tractat. de Resc. & l. 17. Syntag. c. 11.* vide & *Rebuff. in Concor. sub titul. de Mand. Apostol.* Secundò, dum præsentatum à patrono laico vel clerico, tenetur quis instituere, sine præsentatione enim conferre nequit, *cap. illud, c. relatum, de iure patron. cap. decernimus, 16. quæstion. 7.* diximus de hoc iure patronatus, *lib. 17. Syntagm. cap. 4.* consulere quoque poteris tractatum *de iure patron. Rochi de Curte, Papiensis, & Pauli de Citadinis Mediolanensis.* Tertiò, quando prouidetur tantum à summo Pontifice in prælaturis, vel alijs beneficijs ad nominationem Regis vel alterius principis pertinentibus, *§. 1. de Regia ad prælat. nominat. in Concord.* Quartò, inter collationes non liberas ponitur collatio quæ fit graduatis vel simplicibus, vel nominatis in vim nominationum & literarum gradus concessarum ex priuilegio ab Academijs, *§. quia verò, & §. vlt. de Collation. in Concordatis.* 3

Quintò, quando ratione optionis debetur beneficium antiquiori optandi, libera non erit collatio, *vt in cap. fi. de Consuet. in Sext.* habita ratione consuetudinis quæ præscribitur in distinctis præbendis, per spatium quadraginta annorum: & in indistinctis, per decem, *vt scribit Rota decis. 460 incipien. quæritur quanti temporis, in Nouis. vbi plura notabilia de optione.* Quando videlicet possunt beneficia optari, non aliter: veluti non possunt optari si beneficia essent reseruata, *vt notatur in additionibus decision. Rotæ 23.* 4

fuit dubitatum, vtrum beneficia reseruata, in Nouis, aut si beneficia vacent, & resignentur tantum ex causa permutationis, *vt ibidem dicitur per D. Petrum in cap. quæsitum, vlt. quæstio. de* Rer. *permut.* quamquam habeat locum optio, in beneficijs ad summum Pontificem ex negligentia collatorum iure deuoluto delatis. *Ioann. Andre. ad cap. fin. ad verbum, vacantibus, de Consuet. in Sext. vide & in additione dictæ decis.* 23. quæ tamen non admitteretur si beneficium vacaret in Curia Romana. *in decis.* Rotæ 296 *sicut canonicatus, in Nouis* vel si optandi consuetudini derogetur per clausulas mādati de prouidendo, *vt notat & disputat* Rota *in decis.* 300. *si mandatur alicui, in Nouis, & rursum decis.* 218. *nota quòd secundum, cap. cum, in tua, in Antiq. vbi secundum. cùm in tua*, de *Consec. in Sext.* optio non habet locum in beneficijs reseruatis, nec contra Apostolicos impetrantes, propter clausulas derogatorias positas in literis.

5 Sextò, non erit libera collatio, quando fit de beneficijs ex causa permutationis renunciatis: quia debent necessario conferri compermutantibus. *Cl. vnic. de* Rer. *permut. cap. vnic. eod, titul. in Sexto.* Idipsum septimò dicemus, in renunciatis in fauorem & non aliàs; *Cle. 2. de Ren. olim, §. 1. de Restit. spolia. cum simil. de quibus egimus antea cùm de renunciat. loquebamur.*

6 Octauò, non erit libera, quando institutio vel auctorizatio adhibetur collationi factæ ab alio inferiore ab ordinario, *vt in c. 3. & c. cùm venissent, de Instit. c. præterea, 4. de Iure patron.*

7 Nonò, confirmatio habet quodammodo collationem necessariam, quæ firmat & ratam habet electionem de aliquo factam. Confirmatio sequitur electionem, *capitulo postquam, de* Election. Electio ius tribuit electo. *cap fin. de Elect. in Sex.* Confirmatio ius dat administrandi, *cap. transmissam. cap. nihil est, de Elect.* vide quæ ex professo tractauimus de lectione, *ad cap. quia propter, de Electiion & lib. 17. Syntagm. capit. 12. & de Confirmatione, eod. libr. cap. 13.*

8 Ex quibus facilis erit dignotio regulæ quæ adfertur, *in c. cum in illis 16. §. cùm autem, de Præb. in Sex.* cuius hæc sunt

verba.

verba. Cum autem inter collationem, præsentationem & institutionem, differentia magna esse noscatur; si cum de beneficio ad alicuius collationem spectante prouideri mandetur, de illo quod ad eius præsentationem vel institutionem pertinet prouideri non poterit, nec etiam è conuerso, Expresso enim vno casuum prædictorum mandatum super hoc factum, quod habet de sui natura restringi, ad alios extendi non debet. Hinc fit quòd capitulum non confert sede vacante beneficia quæ pertinent ad collationem Episcopi, *cap. 2. Ne sede vacan. apud Gregor. cap vnic. eod. titul. in Sexto.* instituit tamen sede vacante instituendos ab Episcopo si viueret, *cap. 1. de Instit. in Sext. cap. cum olim, de Maior. & obedien* idipsum & in Vicario dictum *in cap. fin. de Offic. Vicar. in Sexto. cap. ex frequentibus de Institu.* Notandum tamen quòd si ordinarius non præcedente collatione eius qui ius conferendi habet, inuestiat aliquem de beneficio quòd talis inuestitura habetur pro collatione, *Pan. ad c. authoritate, de Inst. arg. ca. 1. de Conf. recti. feud. in V sib. feud. Ioann. de Selua. in tractat. Benef 3. part. q. 10* 9

Oritur ita titulus beneficij ex collationibus prædictis liberis, vel necessarijs, ex quibus ius in beneficio quæritur prouiso; habet & inuestitura vim tituli ab Episcopo facta in beneficio suæ diœceseos vacante, cuius iure communi dispositio & prouisio ad eum pertinet, *capitu. cum ex iniuncto, de Hæret cap. 1. de Capell. monach. cum similib.* pro vero quoque titulo habetur, tolerantia Papæ in beneficio, cuius institutio aliàs non secundum ius esset facta, *in c. literas. de Sup. neg. præl.* & sola tolerantia eius tacita, dũmodò cõstet de eius voluntate, dat ius in beneficio, *iuxta Gl. c. si. aliquãdo, de Sen excom. Cl. si sũmus eod. tit.* Potest & Sũmus Pont. nullũ titulũ validũ reddere, per rescriptum, *perinde valere.* vel alio modo, ob plenitudinẽ potestatis quã habet in beneficia, *c. proposuit, de Conc. præb.* Si quis etiã existẽs in possessione eligẽdi vel presentãdi, elegerit vel presentauerit, licèt postea declaratũ fuerit ius ad eũ non pertinuisse, tamen electio & præsentatio, & ad illã facta cõfirmatio vel institutio valet, nec electus vel presentatus destituetur. *c. consultationibus, de iure patr. c. cùm ecclesia & ibi*

Panorm. de Cauſ. poſſeſsio. & propri. facit l. Barbarius Philippus, de Offic. Prat. P. l. 1. C. de Teſtam. Inuenitur & triennalis præſcriptio, quæ roborat titulum poſſeſſori beneficij, qui alioquin non ſuſtineretur. in c. 1. de Præſcriptio. & in regula Cãcel. 33. & tit. de Pacif. poſ. n. Pra. ſan. & Conc. ſi modò, vt ait regula, ingreſſu Simoniaco beneficia careant nec beneficia ſint reſeruata reſeruatione generali in corpore iuris clauſa, æquiparat enim præſcriptionem beneficiorum, quæ in mobilibus videtur conſiſtere, præſcriptioni rerum mobilium, quæ triennio perficitur. §. 1. de Vſucap. l. vnic. de Vſucap. transfor. C.

11 Propter diuerſos modos conferendi, ordinarius collator vel ſumm. Pontifex poteſt vnum & idem beneficiũ vni, vel pluribus, diuerſis temporibus pluries conferre, & ſic prima collatio non impedit ſecundam: veluti ſi ordinarius iure ordinario conferat, & poſtea idem beneficium ſecundo conferat ex neceſſaria collatione, veluti requiſitus in vim gradus à graduato vel ſimplici vel nominato in vim Concordati prima collatio non impediret ſecundam: nec præſtat impedimentum quæ de iure non eſt ſortita effectum. cap. non præſtat, de Reg. iur. in Sext. quemadmodum, ſi patronus contulit beneficium cùm non poſſit, poterit nihilominus præſentare ad illud iterum. cap. fin. de Iure pat. Similiter ſi Epiſcopus contulerit ſine præſentatione patroni, rurſus præſentante patrono tenetur inſtituere, cap decernimus, iunct. gloſſ. quæſt. 7. facit c. ex inſinuatione, de Iure patr. in alijs, & ponit exempla Gloſſ. antiqua ad §. quòd ſi quis cuiuscunque ſtatus, de Collat. in Pragma. ſanction. & Rebuff. ad §. ſi quis vero, ad verbum Diſpoſitiones. de Coll. in Pandec. ſic decreta iura talia remanent, quamuis ad eandem perſonam peruenerint. l. tutorem, de His quib. vt indig. ideoque quando duo iura diuerſa concurrunt in vna perſona, illa loco duarum perſonarum eſt, l. ſi Conſul, de Adop. l. Papianus, §. ſed nec impuberis, de Inoffic. teſt. P. dumque plura iura diuerſa vni dantur, vno ſublato aliud nihilominus remanet, l. ſi domus, de Seruitut. vrban. prædio. P. l. quoties duplici, & ibi Decius, de Regu. iur. P. Alioquin ſi diuerſi modi non ſint conferendi, ſemel collatio vel electio

facta

facta impedit ſecundam fieri, donec prior fuerit improbata, ſeu vt dicunt caſſata, poſt electionem, *§. quoniam, de Conceſſ. præb. cap. inter dilectos, de Exceſſib. prælatorum*: idque propter variationem quæ improbatur *in cap. conſideraui-mus & cap. auditis, de Elect. Clem. vnic. de* Renunt. & qui contulit ſemel etiam indigno functus eſt munere, quod ad ſe pertinet, & vt dicitur de electione indigni, qui ſcienter talem elegit, priuatus eſt electione pro illa vice, *ca. cum in cunctis, §. ſi. de Elect.*

Iure deuoluto confert etiam qui aliter non poterat 10
conferre, per negligentiam eorum, qui cum poteſtatem haberent eligendi vel conferendi, non contulerunt vel elegerunt intra ſex menſes in minoribus beneficijs à tēpore notitiæ vacationis & ceſſationis legitimi impedimenti, *cap. 2. & c. quia diuerſitatem, de Conceſſ. præben. ca. licet, & ca. ſi. de Supplenda neglig. prælat.* ſi agatur de maioribus prælaturis, ſi non elegerint intra tres menſes, *cap. ne pro defectu, de Election.* fit autem deuolutio interdum ratione coniunctionis collationis, à capitulo ad Epiſcopum; & contra, ab Epiſcopo ad capitulum, & ab vtroque, ad ſuperiorem Archiepiſcopum. *vt notat dictum cap. 2. de Conceſſ. præbend.* vt ad immediatum ſuperiorem: & ab Archiepiſcopo ad Patriarcham, vel ad ſummum Pontificem in caſu negligentiæ inferiorum, habita ratione loci in quo poſitum eſt beneficium; vt non conferente eo qui infra Epiſcopum conferre debet, deuoluatur ius collationis ad eundem Epiſcopum loci. *Clem. vni. iuncta Gloſſ. de Supplen. neg. præl.* de quo vide latè apud Rebuff. *in d. §. ſi quis verò, ad verb. immediatum, de Col. in Conco.* vbi & notat, poſſe immediatum dici ſuperiorem ad quem ſit deuolutio, ipſum Epiſcopum qui interfuit collationi factæ à capitulo tanquam canonicus: non tanquam prælatus, nam tunc non poſſet ſupplere ſuam negligentiam. *cap. penden. de Conceſſ. præb.* dicitur autem intereſſe ſeu adeſſe capitulo tanquam canonicus Epiſcopus, quando ibi non habet primum locum, *Gloſſ. in c. à collatione, de Appel. in Sex.* Pari modo ſi Abbatiam & Epiſcopatum ſub quo Abbatia ſit, vnus poſſideat, ſi tanquam Abbas non contulerit, vel per neglige-

4 *Quando ex vna tantum litigantium parte litigiosum.*
5 *Lis cœpta, quando dicatur.*
6 *Qua actione experiatur pro iure beneficij beneficiatus.*
7 *De triennali possessione.*
8 *De controuersia rerum beneficij, differente à controuersia beneficij.*
9 *Lis beneficij incipit ferè semper à possessorio.*
10 *De iudice competente litis beneficialis.*
11 *Spoliationis causa, alijs quæstionibus possessionis & proprietatis præponitur.*
12 *De iudicibus proprijs beneficiorum datis in partibus beneficij.*
13 *Adeptionis & possessionis formula, in beneficijs.*
14 *Num cum signatura quis possit mancisci possessionem beneficij & de regula de non iudicando iuxta formam supplicationis.*
15 *Differentia possessionis violenter adeptæ, & propriæ authoritate acceptæ.*
16 *De possessione beneficij absenti quærenda.*
17 *De possessione in iure regaliæ consideranda.*
18 *De vindicijs adiudicandis in quæstionibus beneficiorum.*
19 *Titulus quis sit Canonicus ad defendendam possessionem.*
20 *Missio reseruandæ causa in possessionem, non habet locum in beneficijs, & quare.*
21 *Quod remedium detur contra litigantem de beneficio, Iudicium de beneficio contra absentem ferri potest. eod.*
22 *Sequestratio beneficij vel fructuum, quando fit.*
23 *Sequestrationum beneficiorum vtilitas.*
24 *De pœna impedientis vel spoliantis sequestrum.*
25 *Modi ordinarij reuocandi sequestrationem.*
26 *Differentia inter recredentiam beneficij & amotionem manus regiæ.*
27 *De subrogatione litigantium permissa vel vetita.*

28 Subro-

28 *Subrogatio quare intra annum inpetranda.*
29 *De pleno possessorio beneficij iudicando, & probatione plena.*
30 *De iuramento in supplementum probationis in causa beneficiaria.*
31 *De probatione tituli diuersa, in interdicto adipiscendæ, & recuperandæ.*
32 *Titulum suæ possessionis quando qui cogatur ostendere.*
33 *Fructuum restitutio in sententia pleni possessorij quid continere debeat.*
34 *De expensis & damnis litis.*
35 *De sententia proprietatis beneficij.*
36 *Quæ sint in appellatione in beneficijs seruanda.*

1 POstrema pars tractationis beneficiorum consistit in litibus eorum, quæ ratione cupiditatis, ambitionis & fraudum, propemodum infinitæ sunt. Clemens quintus *in Clem. 2. de Iudic.* admonet lites moueri super electionibus, postulationibus, vel prouisionibus, aut super dignitatibus, personatibus, officijs, canonicatibus, vel præbendis, & quibusuis beneficijs Ecclesiasticis, aut super decimis, & vult de cætero in his simpliciter & de plano, & sine strepitu iudicij procedi.

2 In summa autem, vel pro beneficijs principaliter & pro iure, aut pro possessione eorum; aut separatim de rebus ad beneficia pertinentibus litigatur. Agitur & petitorio & possessorio iudicio, *in Clem. vni. de Causa possess. & proprietat. lib. 3. tit. 3.* Lis simpliciter super beneficio introducta, & ad titulum seu proprietatem, & ad possessionem pertinet, *vt notat Cassiodo. decisio. 9. num. 3. de Caus. possess. & prop.* etiam si causa vel lis esset super iactationibus, & molestationibus introducta, si modò molestationes narrentur super beneficio: contrà, si super possessionem tantum, quia isto casu sola possessio esset litigiosa, perinde ac si de possessione expresse fuisset introducta, quo casu lis ad proprietatem beneficij non

extenderetur. *vt eadem decis. scribit Cassiodo. n. 8. & 10. & decis. 4. n. 1.*

Incidit in beneficiorum tractatum sæpè quæstio, num beneficium sit litigiosum, & quomodo discernatur pacificũ à litigioso; ex qua plures effectus & vtilitates colliguntur: vt beneficium possessum pacificè per triennium non potest controuerti, nec in petitorio nec possessorio, *per regulam Cancellariæ 33. confirmatam ex Pragmat. sanction. & Concordatis Galliarum, & summi Pontificis, titulo de Pacif. possessorib. ibique & iuxta cap. 1. de Præscrip. lib. 2. titul. 26.* veluti pendente lite beneficij, si ex duobus electis litigantibus alter renunciet vel moriatur, vel excludatur, non potest procedi ad electionem vel præsentationem alterius, donec finiatur lis cũ collitigãte superstite, *c. 1. & 2. Vt lite pen. nihil inno. lib. 2. tit. 8. in Sex.* Sic & consideratur in *Clem. 1. eo. tit. Vt lite pend. lib. 2. tit. 5.* in beneficio litigioso altero vel vtroque ex contendentibus decedente, in quæstione num vacet in curia Romana vel extra. Sed neque prouisus de beneficio curam animarum habente, tenetur promouere se ad sacerdotium intra annum, si litigiosum sit; & nisi à tempore pacificæ possessionis, *in cap. commissa, ca. licèt canon, de Elect. in Sex.* in quo casu & dicunt pacificam possessionem dici, obtenta recredentia, si per tres annos non moueatur controuersia ei posteà, & ideo teneri promoueri statim post triennium non sacerdotem ad sacerdotium, alioquin vacare beneficium per non promotionem, *vt scribit Rebuff. tract. de Pacif. possess. num. 167. per caput, licèt canon, & cap. commissa, de Elect.* Beneficium quoque litigiosum mandatarius non tenetur acceptare, quia non est conferendum pendente lite, viuente alterutro litigãtium, *d. cap. fin. Vt lite penden. in Sex. Clem. 1. eod. titulo. regula Cancella. 27. sic decisum in decis. Rota 608. si aliquis, in Antiq. latè Rebuff. ad §. declarantes, ad verbum, comprehensa, de Mandat. Ecclesia. in Concord. Rota decis. 582. incip. vtrum, cap. si hi, in Antiq.* quod in nominatis ab Academiis videretur iisdem rationibus habere locum. Tamen hodiè poterunt in Gallia acceptare si velint litigiosa per obitum alterutrius litigantis vacantia, & effectus litis seu exitus poterit

rit probare num vacauerit ex persona mortui litigantis, an alio modo. *vide Rebuffum in quæst. 15. num. 44.* Potest & lite pendente nouum ius impetrari, veluti gratia si neutri, & noua prouisio, dummodo in ea fiat mentio de lite. *Staphile. tract. de Gratijs & expectatiuis. §. in primis, nume. 50.* qui porrò ita impetrauerit admittetur seu coniungetur liti, in eodem statu quam reperit, *Clement. 2. Vt lite penden.* Pacificè possidere beneficium dicitur, cui non mouetur cõtrouersia iuris vel facti, in iudicio, nec extra Gloss. & Doctor. *in Clem. gratia, de Rescript. Rota decis. 61. sufficit, in Nouis. facit cap. cum olim, 7. de Dolo & contum. ibi. pacifica possessione gaudere, lib. 2. titul. 14. cap. ex parte, 7. de Testib. lib. 2. titul. 20.* Litigiosum contra dicitur, *secundum Glossam ad capitu. 1. ad verbum litigantibus, Vt lite pendent. in Sext.* de cuius dominio quæstio vertitur inter petitorem & possessorem, conuentione iudiciaria vel precibus principi, aut iudici oblatis, & per eum futuro reo cognitis, *Authen. litigiosa, C. de Litigios. Videnda Clem. 2. & Gloss. Imola, Zabarella, Vt lite pend.* Et quamuis quasi cœptum dicatur iudicium, vocatione in ius quod pertinet ad perpetuandam iurisdictionem iudicis, *cap. gratum, 20. de Offic. & pot. iud. deleg.* tamen; res litigiosa adhuc non dicetur propriè, nisi sex concurrant quæ faciunt litis pendentiam: primum quòd citatio emanauerit, & à competente iudice. Secundò, dehinc tertiò, quòd ad citatum peruenerit, vel per eum steterit quominus perueniat. Quartò, quòd ex tenore citationis potuerit cognoscere, de qua re sit futura cõtrouersia. Quintò, quòd citatio sit apta Sextò, quòd apparitor seu nuncius eam legitimè & sufficienter insinuauerit: *quæ colliguntur ex Clem. cùm litem, iunctis Glossis, & Zabarella, in verbo plene, Vt lite pen. Gui. Papæ, deci. 48.* Atq; in præscriptionis interruptione per citationẽ requiri in citatione ait Guid. Papæ. *decis. 416. n. 2.* vt saltẽ sit citatio cognita, & per eam instructus de causa reus propter quam citatur, aliter simplex citatio non interrumperet præscriptionem: sicque intelligendas ll. sicut, omnes, cum notissimi, *de Præscript. 30. vel. 40. ann.* sic & intelligendus idem Guido Papæus, *decis. 488.* dum ait *numero. 9.* simplicem citationem interrum-

rumpere vsucapionem odiosam, sic secundum diuersos fines, potest dici pendere lis, & non pendere. Pendere namque potest per oblationem libelli, *lib.1.C vt lite penden.* Secundò, per appellationem, *titul. nihil noua appellat. penden.* Tertiò, per relationem & consultationem factam superiori. Quartò, per iudicis recusationem. *capitu. secundo requiru, & capitu. cum specialis, de Appella. l. apertissimi, C. de iudic.* Quintò, per restitutionem in integrum, *C. vt integr restitutio postula. nihil no.* Sextò, per porrectionem libelli factam principi, *l.1. & 2. quand. libel. princip. oblation. litis cont. fac.* Septimò, per impetrationem iudicis, *capitu. suggestum, de Iudic. capitu. causam, de Testibus Cardinal. ad Clement. 2. Vt lite penden.* Octauò, per commissionem causæ, *vt ibi ait Cardinal.* quæ etiam vera sunt ad prohibenda nouam iudicis impetrationem, non etiam ad reparationem attentatorum, in qua requiritur citatio. Glossa etiam *ad §. tu autem, de Pacifica. possession. ad verb. terminorum, in Pragmat sanction.* expressè notat, antequam beneficium dicatur litigiosum, tria requiri; primum quòd emanauerit citatio executioni demãdata: secundò, quòd titulus agentis fuerit in iudicio competenti parti aduersæ exhibitus: tertiò, quòd omnes dilationes ordinariæ iuris vel stili, quę dantur ad litem contestandam, sint elapsæ ante finem triennij.

Interdum tamen beneficium dicetur esse litigiosum ratione actoris, & non ratione rei: sufficit enim quòd pertinet ad actorem, citationis decretum, quamuis non fuerit facta citationis executio, certus enim amplius certiorari non debuit: *c. eum qui certus, de Reg. iur. in Sex. c. ab excom. de Rescr. 1. §. fin de Actio. emp. P.* & sic quoad illum beneficium dicitur litigiosum: sicque iudicatum in Rota tradit Gomes *in compendio vtriusque signaturæ*. Et ratione reus conueniendus, posset beneficio cedere sine metu prohibitionis cessionis de beneficio litigioso: actor non posset, & si faceret, renocaretur: quamuis ante terminum articulandi vel contestationis, renunciaret, *Clement. 1. § si verò, Vt lite pendente in decision. Rota 3. & 10. Vt lite pendente, in Nouis. AEgidi. Bella mera, decisione. 102.*

At

At in quæstione regulæ de Pacificis possessoribus, seu triennali possessore, & ad hoc vt quis dicatur vel non dicatur pacificus possessor, intelligitur pacificus si ad executionem citationis, iurisque sui in iudicio exhibitionē ac terminorum omnium obseruationem processum fuerit. *§. lis autem in hoc casu, de Pacific. possess. in Pragm. sanct.* titulus verò de Pacificis possessoribus *in §. 1,* sic statuit: Statuimus quòd quicunque, dummodò non sit violentus, sed habens coloratum titulum, pacificè & sine lite prælaturam, dignitatem, personatum & administrationem vel officium vel quodcunq; beneficium Ecclesiasticum, triennio proximo hactenus vel pro tempore possederit, seu possidebit in petitorio vel possessorio, à quoquam, etiam ratione iuris nouiter reperti, molestari nequeat, præterquam prætextu hostilitatis, aut alterius legitimè impedimenti, de quo protestari, & illud iuxta concilium Viennense intimari debeat: quam resolutionem pluribus explicat Rebuffus *proprio tractatu de Pacific. possessor.* Quare hic non dicitur pacificè possidere, qui habuerit fiduciariam possessionem, quam in Praxi vocamus recredentiam in possessorio, si ei moueatur lis in petitorio. *Gloss. in §. item quod vniuersitates, ad verbum, possidebunt. de Collation. in Pragm. sanction.* aut si adhuc litiget super possessorio, *Gloss. in cap. commissa, de Electio. in Sexto.* Dicunt & pacificum possessorem ad effectum triennalis possessionis, eum quidem qui contra aliquem litigauit per trienniū, qui ab alijs non fuit lite pulsatus, & eorum respectu: nam etsi quod pertinet ad eum qui cum eo litigauit, dici non possit pacificus; tamen quod ad alios pertinet, qui cum eo non litigarunt, dicitur pacificus: exemploque seruitutum aduersus eos liberas ædes habet. *l. loci, §. pen. Si seruitu. vendice. ff.* nam interruptio ciuilis prodest tantum agenti. *l. inter quatuor, de Diuers. & tempora. præscrip. ff. l. cùm notissimi, de Prescript. trigin. vel quadra. ann. C.* nisi forsan in alijs quā beneficijs interruptio fiat ab vno ex correis credendi, quo casu prodesset alteri. *l. fin. & ibi Gloss. Baldus & Angelus. C. de Duo. ren.* vitium alioquin litigiosi, afficit partem collitigantem, non autem tertium, qui non est in lite. *decis.*

Rota

Rotæ 3. *Velite penden. in Nouis. Glo. in l. creditor, ad verbum posse, in fine. Manda. P. Felin. ad cap. exceptio, versic. quintò fallit, de Exception. Ludou. Gomes, ad regulam de triennal. possess. quæstio* 41.

Generaliter lis incipitur per litis contestationem: *cap. super quæstionum, §. intentionis, de Offic. delega.* nec prius propriè lis dicitur mota, *cap. ex parte, 2, de Verbor. signific.* neque antè quis petere dicitur, sed magis velle petere. *l. hoc amplius, rem rat. haber.* P. Sic autem contestatio definitur, vt sit petitio in iudicio proposita, cum sequente responsione rei, *c.* 1. *& 2. de Litis contesta. lib. 2. titul.* 5. *l.* 1. *C. eod. tit. capit. dudum, in 2. de Elect.* contestatio etiam fit per negationem conuenti iudicialem, *l. rem non nouam, §. patroni, de Iudic. Authen. offeratur, & ibi Bal. de Litis contest. C.* 5

Cum omnis controuersia in beneficio de possessorio, aut de petitorio sit, vtraque mouetur ab eo qui præsupponit sibi esse ius in beneficio, & habere titulum ratione collationis: nam per collationem Canonicam, etiam sine traditione tribuitur ius in beneficio. *cap. execrabilis, §. porrò, ibi, Dummodo in eo ex collatione canonica competat ius, &c. de Præb. in Extrauag. Ioan. 22. ca. si tibi absenti, de Prebend. in Sext. ca. quorundam, & c accedens, eod. titu.* Quare pro beneficio collato & eius iuribus, agi potest per beneficiatum actione in rem etiam possessione nondum apprehensa. *vt notat Glo. ad d. Extr. execrabilis, §. porrò, ad verba, Competat ius. per Compostellanum, ad cap. Cùm Martinus. de Constit.* quod singulare dicitur in beneficiorum iure: nam in rebus profanis iure communi aliter receptum est, *l. seruum, C. de Rei vend. l. traditionibus, de Pact.* facitque in his possessionis datio plenum ius, *vt in l. quoties, C. de Rei vend.* & diuerso modo ius acquiritur in beneficijs & in profanis: item diuerso modo possessio vtriusque acquiritur, *vt notat Innocen. ad c. in literis, super verbo Prius, de Restit. spol.* Aliquando autem possessorio solum, aliquando petitorio tantum, aliquando possessorio & petitorio simul agitur, *cap.* 1. 2 3. *de Causa possess. & proprie.* aliquando solo interdicto retinendæ, aliquando recuperandæ, Possessionem beneficij quis tuetur per exceptionem quòd per annum proxi- 6

Z mum

mum possederit, & quòd is qui impetrauerit per non titulum possessoris, vel alia ex causa viuentis possessoris certum modum vacandi non expresserit, nec nomen gradum aut nobilitatem possessoris, & quot annos illud possederit, iuxta regulam Cancellariç de annali possessore: aut quod à die impetrationis, infra sex menses ad iudicium possessorem vacari non fecerit, vt ait prædicta regula, quæ & adijcit, quomodo impetrans ita beneficium viuentis, nec seruans regulam. condemnandus sit in quinquaginta florenos auri Cameræ Apostolicæ, cum damnis & expensis, & quod non ideò dicatur beneficiũ factum litigiosum Quod si pendente lite possessorij vel petitorij, contra possessorem, interpetitorem & possessorem beneficij sit prolata vna diffinitiuã sententia à qua ipse appellet quamuis sentẽtia dicatur nulla, tunc sequestratio fit beneficij, dũmodo possessor contra quẽ iudicatum sit, non fuerit triennalis. *ca. vnic. de Sequestr. poss in Cle. vide decis. Rotæ 590. incip. Si feratur sententia diffinitiua, in Nouis.* Et fit sequestratio non fructuum tantum, sed etiam beneficij, inter quæ maximè interest: nam alij possunt dari fructus beneficij, & alij potest dari ius & titulus eiusdem beneficij, *cap. si tibi concessa, 16. de Præben. in Sext. & ibi Gloss. ad verb. fructus.* Quare sequestrato beneficio, sequester possessor administrabit & exercebit iura beneficij & beneficiati, *c. examinata, 15. de Iudic.* & ibi Innoc. notat, sequestrum posse præsentare & conferre. Interdicit & sequestratione is qui antea possessor, vel alius, extra sequestrum iuribus Ecclesiæ se intromittat. A*egid. Bellam. conclu.* 428. neve seruititum Ecclesiæ faciat, vel ibidem prædicet sine licentia sequestri, & Episcopi. *Aegid. conclus.* 420. 429. aliter incidit in pœnam §. 1. *Clem. vn. de Sequest. possess.* Exigit Clem. vni. *de Sequest. benef.* quòd sententia sit prolata contra possessorem pro petitore, antequam fiat sequestratio, si modò ea fuerit prima. Alioquin si pro possessore iam prima sentẽtia fuerit, & posteà succumbente possessore in appellatione alia fuerit sententia lata contra possessorem, & ab ea appellauerit, non fiet sequestratio, *vt scribit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de Sequest. possess. &*

Card.

Cardinalem. ad dictam. Clementin.

Excipit verò eadem Clem. vn. *de Sequest.* triennalem possessorem, nempe, quòd si quis pacifice & per triennium possederit beneficiũ, & posteà de eo ei lite mota, sequuta fuerit prima sententia definitiua contra illum, & appelletur, quod non possit pendente lite sequestrari beneficium: hoc firmauit regula Cancell. *de Triennali possess. facit l. 1. C. de Edict.* Præsumitur ex triennali possessione pro iure possessoris, & pro eo iudicatur, si habeat titulum vel verum vel coloratum, si possederit per triennium continuum sine lite, & alio modo sit habilis, vt explicant plenè, Rebuffus *ad tit. de pacificis possess. r. & tract. de Pacificis possessor.* Gomes. *ad regulam de Trienn. possess.* Tradit & praxim Rebuffus ad dictum titulum: & in exceptione triennalis possessionis; vt si quis molestetur super beneficio, quod possederit cum vero vel colorato titulo per triennium completum, & perfectum, impetret in Gallia literas a regia Cancellaria, directas iudici coram quo causa mouetur, & petat illas comprobari & interinari. Et tunc pars aduersa petat titulum ab impetrante exhiberi; quod & impetrans facere debet, cùm beneficium sine canonica institutione possideri nequeat, *cap. 1. de Reg. iur. in Sext.* debetque probare exceptionem super qua innituntur vel fundantur literæ antequam actor probet suum titulum, *per not. ad c. 1. de Litis contest. in Sex.* Cùm quis post triennalem pacificam possessionem impetrauerit has literas de Pacificis, curat per has fieri inhibitionem parti aduersariæ ne illum molestet, & in casu oppositionis fit præsentatio illarum & approbatio coram iudice. *vide latius* Reb. *in Constitu. Regijs, tomo 3. titulo. de Causis possessionis beneficior.* 7

Agitur de proprietate Ecclesiarum aliquando inter aliquos beneficiatos, & tunc illa controuersia non respicit titulum beneficijs prouisorum, sed res ad titulum pertinentes, *cap. 2. de Dol. & contuma. c. 2. Vt lite non contestata, &c.* quæ controuersia differt à controuersia de beneficio, in qua mitti non potest actor in possessionem beneficij ob contumaciam possessoris, rei seruandæ causa, 8

cùm tamen possit, si agatur de proprietate: *c. vni. & ibi iuncta Gl. ad verbum, vitiosus, de Eo qui mittit. in pos. rei seruan. caus. in Sext. lib. 2. tit. 7.* constituitur & ibidem alia differentia iudicij: quòd dum agitur de beneficio absente & contumace possessore etiam lite non contestata, potest procedi ad iudicium contra absentem, & ad testium examinationem, in alijs nequaquam *c. contingit, de Dol. & contuma cap. quoniam, §. porrò, Vt lite non contest. non proced. ad test. exam. vide Ioan. Andream, & Gloss. ad dictum capit. vni. ad verba, eum. qui, de Dol. & contum.* Eadem & controuersia proprietatis, adfert controuersiam præcedentem possessionis, vel retinendæ, vel restituendæ, vel transferendæ ratione contumaciæ, & ex alijs causis, *vt in ca. 1. & 2. de Eo qui mittit in possess. causa rei serua. vt liquet ex titulis, de In integr. restitutio. lib. 1. titulo. 41. de Causa possessio. & proprietat. libro. 2. tit. 12. de Restit. spoliator. lib. 2. titu. 13. cum sim.* Agitur & inter beneficiatos de decimis & alijs iuribus Ecclesiarum, & de possessione & proprietate earum, *vt cap. dilecti, 8. c. suggestum. 9. cap. cùm contingat, 29. de Decim. cum simil. Clem. 2. de Iudic.* Quæ tamen controuersiæ non tam beneficia ipsa quam iura beneficiorum, & res respiciunt; proinde illas relinquemus dispositioni communi controuersiarum forensium, & tantummodo abmonebimus ea quæ ad lites, super iure beneficiorum, pertinent.

9 Omnis ferè lis beneficij incipit à possessorio in quo & sequitur controuersia de proprietate seu de iure tituli: quia in beneficialibus causis oportet possessionem aliquo colore tituli defendi, cùm sine canonica institutione teneri non possit: *cap. beneficium, de Regul. iur. in Sext.* docet *& cap. ad decimas, de Restit. spoliat. in Sex.* idque ne vitiosus detur ad beneficia ingressus. *cap. vnic. de Eo qui mittitur in possessio. causa rei seruan. in Sex. lib. 2. titul. 7.* Agit de sola possessione beneficij titularius qui prouisus est de beneficio vacante ipso iure; cùm is ex cuius persona vacat, vel facto incumbat nihilominus possessioni, in quam nouus titularius induci non potest nisi eo coram iudice vocato ad relinquendam occupatam detentionem, *cap. licet Episcopus, 28 de Præb. C. dignitat. possessor.* quippè qui ex aliquo titulo licèt iniusto possidet, non debet sua possessione

priuari

priuari sine causæ cognitione: *can. volumus, 16. quæst. 4. & sic intelligi debent, cap. in literis, de Restitut. spolia. cap. 2. Causa possessio. & prop. cap. cum nostris, de Concess. præb.* pro possessore enim præsumptio est iustæ detentionis, donec contrarium appareat. *l. fin. de Rei vendi. C. l. qui accusare, C. de Edend. l. siue possideris. C. de Probatio. cum simi.* Causæ cognitio hæc consistit in discussione collationis petentis, num sit canonica, & an detentio possessoris sit iniusta. *Archidia. ad cap. olim, de Rescript. & Ioannes Andreas ad c. cum nostris, super Gloss. 2. de Concess. præben.* alioquin si habens canonicum titulum, alio possidente, beneficij nancisceretur propria authoritate possessionem, ius quod haberet, amitteret tanquam intrusus, *c. eum qui, de Præben. in Sext.* & violentus efficeretur & illegitimus possessor, *l. extat, Quod metus caus. l. penul. ad l. Iuliam, de Vi priuata. l. si quis in tantam, C. Vnde vi.* atque aduersarius posset vti interdicto restitutionis tanquam spoliatus, *per capitu. in literis, & tot. tit. de Restitutio. spoliat.* & esset ante omnia restituenda naturalis possessio spoliato, cunctaque quæ oblata essent. *caq. 1. cap. 2. cap. redintegranda & seq. 3. quæst. 1.* Et possessio in pari causa tituli dat ius, *cap. si à sede, de Præbend. in Sext.* quòd si violentus possessor spoliator careat titulo, quamuis ideò non possit dici intrusus, *vt notat Dominicus ad cap. eum qui, in 2. notabili, de Præb. in Sex.* attamen, tanquam violentus, non poterit iuuari possessione illa, vt possit præscribere. *l. sequitur, §. quod autem, de Vsucap. P. § furtiuæ, eod. tit. apud Iustin.* nisi prius purgatum fuerit vitium violentiæ, *§. aliquando. eod. tit.* cùm improba possessio priuet omni beneficio iuris, *l. improba, de Acquir. possessio.* vt non possit violentus possessor referre quæstionem dominij, etiam si agatur petitorio. *l. si quis emptionis, §. sed hæc super, C. de Præscript. 30. vel 40. annor.*

Quæstione de beneficio agitatur coram iudice Ecclesiastico iure communi, *cap 3. de For. compet.* nulla distinctione vel exigua, num agatur de possessorio vel de petitorio: tum ratione personarum Ecclesiasticarum contendentium, tum beneficiorum, quæ sunt fori Ecclesiastici: de rebus enim Ecclesiæ se immiscere non debent iudices 10

 laici.

laici.*cap.2.de Iudi.c.cum laicis,de Reb.*Eccl.*non alien.c.*Ecclesia, de* Constitut.*cap.contingit,de Arbit.ca.bene quidem,96.distinct.* de personis Ecclesiasticis idipsum statutum ne de illis iudicent, *c.1.& 2.c.quod clericis,9.c si diligenti,12.de Foro com.c. placuit,cap in olita,11.quæst.* 1. Nouella , *Vt clerici apud proprios Episc.§.statuimus,de Stat.& consuet.infeud. Auth.statuimus , de Sacrosanct.Eccle.*C. In Gallia tamen iudex regius , Senarchus seu Bailliuus,cognoscit de causis beneficialibus , si agatur interdicto retinendæ , vocant maintenuë , vel recuperandæ , in causa spoliationis vel turbationis possessionis. Explicat Guido Papæus,*decis.*1. vbi & refert Martini quinti summ.Pontificis rescriptum , quo nominatim hoc Regni Franciæ priuilegium vel vsus approbatur. Maximè quia quando agitur super possessorio vel quasi, etiam in spiritalibus vel beneficialibus causis; iudex laicus est iudex competens. I*oan.Andreas ad capitu.fin.de Iudi.* cùm possessorium in spiritalibus etiam videatur esse tēporale nō spiritale.*Arch.ad c.1.de Resti.spoli.in Sex.Franciscus Zabarella,ad Clem.dispendiosam, de Iudic. Guido Papæ. cons.*78. *incip.circa processum,sic in cap.causam,in 2.sic incip. qui filij sunt legitimi.*summ.Pontifex relinquit iudicium possessorium regi Angliæ. Et pro vi turbatiua in causis beneficialibus in Gallia intentant casum nouitatis:*vt notat* Ioan.*Faber ad §.retinendæ, de* I*nterdi.& est textus expressus in c significauerunt* 21.*de* I*udi.*vbi Florentina potestas,& ita iudex laicus,cognoscit vt iudex de possessione vel quasi possessione eligendi rectorem, inter personas Ecclesiasticas : quamuis de proprietate posteà agi coram Ecclesiastico possit:quo textu praxis Gallicana,etiam si non haberet priuilegium firmatur ; & in alijs regionibus posse idipsum , ratione possessorij,habere locum probat.Quare & cognoscit Curia parlamenti etiam inter duos presbyteros in possessorio retinendæ,in causis beneficialibus. *Guido Papæ. consil.* 49.*& decis.*58.De possessorio verò adipiscendæ possessionis,non cognoscit,quia habet quæstio plus petitorij quā possessorij , *Guido Papæ.decis.1.num.*3. quemadmodum nec cognoscit principaliter de petitorio , cuius causa non sit communis cum possessorio,*iuxta l. naturaliter, §. nihil cōmune,*

mune, de Acqui. possess. P. Vt plerumque tamen dum agitur de vi turbatiua in casu vt dicunt nouitatis, seu in interdicto retinendæ, concurrit proprietatis quædam consideratio, & inter contendentes de beneficio fiunt productiones titulorum: quia hoc interdictum habet causam proprietatis annexam *l. 2. §. quædam, de Interdict. P. interpret. ad Clem. vni, de Causa possess. & propr* & adiudicatur possessio ei cui iustior est titulus. *iuxta ea quæ notantur in cap. cùm venissent, de in integrum restit. c. ex insinuatione, de Procur. facit expressè, l edicto, de Edicto diui Adria. tollen. C. l. si duo, Vti possid. P. l. 1. C. eod. tit.* debentque partes audiri in Curia temporali litigantes super possessorio beneficij, si velint coniungere materiam petitorij ad corroborationem sui possessorij, *Guido Papa decis. 71. ex Speculat. in titu. de Testib. §. nunc videndum.* Eò quòd in materia interdicti vt possidetis, is obtinet qui potiora iura probat in petitorio. *capitu. audita querela, de Restit. spoliat. apud Gregor. capitu. ad decimas, eodem, de Restitut. spoliat. in Sexto. notatur ad capitu. licet de Probat.*

11 Si tamen quæreretur de restitutione spoliati, prius de ea quàm de titulo vel proprietate agendum esset, in literis, *de Restitut. spol. cum simil. ibi not.* sufficit interdicto recuperandæ, ostendere agentem se fuisse in possessione tempore spoliationis, *l. si quis ad se fundum, ad leg. Iul. de vi public. C. Aufrer. 15. Capellæ Tholos. decis.* Et ordinarij iuris est, vt prius de possessione agatur. *l. si de vi, de Iudic. §. retinendæ, de Interdict.* nihil tamen prohibet de vtroque simul agi, & vtrumque iudicium simul terminari, *cap. 2. & c. dilectus, de Causa posse, & prop.* imo in Gallia præuenta cognitio quæstionis beneficialis, in possessorio coram iudice regio temporali, impedit ne agi petitorio super eodem beneficio coram iudice Eclesiastico possit, *ex Constit. Francisci 1. publicata anno domini* 1539. *articulo* 48. Item & singulare quòd si quis agat de proprietate beneficij, cùm posset de spoliatione & possessorio agere, & perseueret vsque ad conclusionem litis, non possit ad possessionem redire. *c. pastoralis, 5. de Causa poss. propr.*

12 Iudices proprij beneficiorum, maximè in Gallia, sunt

qui habent iurisdictionem regiam in locis beneficij vel Episcopi diœceseos, exceptis maioribus causis, neque hac de quæstione quis tenetur adire summum Pontificem, qui etiam si ad eum appelletur, debet appellationis decisionem delegare terminandam iudicibus in partibus datis, *vt habetur in titu. de Causis in Pragm. sanct. & in Concord.* ad vitandos sumptus & calumnias litigantium, & vexationes temere agentium: & quia probationum testium & instrumentorum in partibus & locis litigiosæ rei, facilior & certior est editio. *l. 2. vbi de Ratioc. ag opor. C. l. 1. Quādo Imperator inter pupillos & viduas.* C. Sicque conformis fit hæc sanctio iuri communi, quod statuit, conueniendum esse vnumquemque in sua prouincia, *tota 3. quæ. 6.* quodque ordo confundantur, si sua iurisdictio cuique illibata non seruatur: *cap. peruenit, 11. quæst. 1.* licèt olim & in prima instantia, summus Pontifex à quolibet adiri posset, vt iudex ordinarius totius orbis. *capit. fin. de Foro competen.* vide copiosè disputatum de hoc articulo, *in Glo. ad §. 1. ad verbum finiantur, de Causis, in Pragmat. sanctio.* excipiendæ sunt lites beneficiorum, quæ iuris seu collationis sunt regaliæ, quæ alibi quam in suprema Curia Parisiorum agitari vel decidi nequeunt, *ex constitutione Ludouici 11. edita anno Dom. 1463. 24. Maij.* vide iudicia eius rei apud Papum *lib. 2. Rhapsodiæ aresto. titu. 3. arest. 14.* Præuentio cognitionis in possessorio coram iudice seculari regio, efficit in Gallia & impedit, ne pro eodem beneficio de petitorio coram alio iudice agi possit, *iuxta constitutionē Francisci 1. eius nominis regis, editam anno 1539. art. 48.*

13 Disputatur in possessione beneficij; an quis beneficij possessionem vacuam fuerit legitimè adeptus, an alio possidente, vel vi, vel sine vi. Et formam adipiscendi possessionem beneficij quidem præscripsit Henricus Galliæ rex anno Dom. 1550. die 24. Iulij, vt fiat in loco beneficij, vel in atrio Ecclesiæ publicatio prouisionis seu collationis, & insinuatio ijs quorum interesse potest sine armis & vi aliqua, non propria authoritate. Mittit verò in possessionem beneficij collati per summ. Pontific. delegatus ad eam dandam in prouisione. Potest & fieri missio in posses-

possessionem, per presbyterũ, vel alium clericum diœcescos virtute, clausulæ quę apponitur in collationibus, & dirigitur vniuersis & singulis personis Ecclesiasticis, ad fines mittendi in possessionem prouisum, adhibemus & notarium, vel Apostolicum vel regium retinentem instrumentum missionis in possessionem, adhibitis testibus, *vt Rebuffus docet, in tractatu beneficiorum, tit. de Missione in possessionem num.* 14. 20. *&* 21. Ordo adipiscendi possessionem, vt si nemo contradicat: adeatur Ecclesia post publicationem collationis, & prouisus in eam inductus soleat aquam benedictam aspergere, adire altare maius, eum suppliciter osculari, adorata sacrosancta Eucharistia; pulsari & debent campanæ ne clandestina sit possessio, debetque duci ad fontes baptismales, si Ecclesia sit Parochialis; si canonicatus, debet duci & installari in choro & in capitulo. Quòd si alius de facto possideat nec tutò possit adiri Ecclesia, vel ea sit clausa, sufficit post publicationem, per tactum ianuæ vel pessuli adipisci possessionem, cum ea intentione, vt reliqua per hanc aditionem velit possidere. *l.* 3. *de Acquiren. poss. P.* quòd si adhuc tutum nõ sit appropinquare Ecclesiam; sufficit per visum pinnaculi Ecclesiæ nancisci possessionem: nam & oculis & affectu potest quis possessionem nascisci *l.* 1. *§. penul. de Acqui. possess.* Hic duo notanda pro controuersijs possessionis, primum quòd in vim tituli lecti seu collationis publicatę fit missio in possessionem: quarę quia titulus in possessione adesse debet, eadem ratione: titulo defendenda. Et qui sine titulo adipiscitur possessionem, videtur priuatus ipsa dispositione iuris, eo iure quod in beneficio haberet, tanquam intrusus. *c.* 1. *de Elect. in Sext.*

Vnde & dubitatum fuit, num cum simplici signatura, posset quis bullis de super non confectis, nancisci possessionem, quibusdam asserentibus non posse sine vitio intrusionis, quia non detur delegatus in simplici signatura ad dandam possessionem, & ideò propria authoritate videatur ingressus beneficium qui per signaturam prouisus est: *vt notat decis. Rotæ* 458. *in Nouis.* facit regula Cancellariæ de non iudicando iuxta formam supplicationis: in 14

quam notant Glossæ, supplicationem ante expeditionẽ bullarum esse gratiam informem, habita ratione clausularum quæ extenduntur in literis bullarum. Plura adhæc adijcit Aegidius Bellamera *consil.33.* quæ & certè sententia obtinuit aliquando de rigore iuris. Alij fuerunt in cõtraria sententia, & hoc iure vtimur, vt possit quis nancisci possessionem in minoribus beneficijs, virtute signaturæ prouisionalis verificatæ ex licentia præstita ad petitionem beneficiati, coram commissario & Bancharijs. qui illarum expeditionibus dant operam: siquidem per verbum fiat, perficitur gratia, & quamuis demus signaturam nõ habere ante literas expeditas plenam formam tamen nemo dubitauit, sufficere signaturam tanquam coloratũ titulum ad possessionem nanciscendam, *vt scribit Cassiodor. decij vltima, de Restitut. spoliator.* Resoluit & Gomes *ad dictam regulam de non iudicando iuxta formam supplicatio.* habere locum quando agitur de titulo controuerso in iudicio & authorisabili. alioquin enim esse gratiam completam, vt non sit opus expectare ad perfectionem, bullas, nisi in signatura & bullis apponantur pro executione iudicis delegati, qui non possunt in causa signaturæ procedere absque bullis quæ commissionem vel delegationem continent. *Rota decis. 458. in Nouis iuxta ca. pastoralis, §. fin de Rescript.* atque ita regula, de non iudicando, iuxta formam supplicationis habet tantum locum, *vt Rota explicat, in iudicio petitorio, non in possessorio. Et cap. 1. de Electio. in Sext.* habet locum in Archiepiscopatibus, Episcopatibus, Abbatijs & alijs maioribus dignitatibus, quæ propter pericula & damna quæ inde sequi possent, nec possideri vel teneri possunt sine productione bullarum. Quare in alijs praxis est, vt lite mota qui obtinuit per supplicationem prouisionem, actor vel defensor, seu qui se opposuit, vel possessionem adeptus est, possit producere signaturam pro corroboratione sui tituli. Et si aduersarius eam impugnet, sufficiat ex authoritate iudicis coram quo mota lis, vel eius rescripto seu apunctamento, vt loquuntur pragmatici, parte vocata eam recognosci, à Bancharijs vel peritis in cognitione signaturarum.

Sed & hodie Concilio Tridentino, prouisio beneficij fit in signatura in forma dignum, per quàm summus Pontifex, non tam prouidet, quàm mandat Episcopo vt prouideat: & ideò approbata signatura & verificata censetur per Episcopi collationem, iuxta formam supplicationis quæ pendet ex *Clemen. vni. de Concess. præbend.* cuius hæc clausula: Mandamus, si post diligentem examinationem dilectum nostrum P. ad obtinendum beneficium idoneum esse repereris super quo tuam conscientiā oneramus, eidem authoritate Apostolica & nostra conferas & prouideas, &c.

Secundum, quod notabile videtur, consistit in differētia possessionis violenter adeptæ, & propria auctoritate. 15 Nam violentus possessor, & proprio auctoritate nactus possessionem, habent similitudinem in eo, quòd vterque habet vitiòsum ingressum, si alio possidente & contradicente possessionem nanciscantur. *cap. eum qui de Præben. in Sext* Cæterum violentus possessor *in eo, cap. eum qui,* iure quod habet ipso iure per intrusionem priuatur: at non propria authoritate adeptus, id est sine solemnitate, dūmodo realem possessorem non spoliauerit, *vt ait Felinus tractat beneficiorum quæstio.* 15 Quare & sententia Iasonis *ad l si ex stipulatione, de Acquiren. possess.* P. Si quis adipiscatur propria authoritate possessionem beneficij, quæ à nullo occupatur, non, debet puniri; tutius tamen erit, solemnitatem nō omittere, & cū authoritate superioris, vel cum forma iam dicta nancisci possessionem. Pro adeptione autem possessionis ex superioris authoritate & permissione ingrediendi realē possessionem, habetur inuestitura quæ datur ab Episcopo, vel pilei clericalis, vel pennæ, vel alterius symboli, ratione cuius poterit ingredi possessionem realem sine reprehensione: dummodò beneficium ab alio de facto non possideatur, vel nisi alius intercedat, seu (vt dicunt) se opponat possessioni adipiscendæ, quo casu supersedendum erit, & in casu oppositionis vocandi opponentes coram iudice.

Possessio beneficij, vt & beneficium, absenti per alium 16

seu

ſeu acceptantem & procuratorem, dari poteſt, *cap. accedẽs 24. de Prӕbend. cap. ſi tibi abſenti, eod. in* Sext. quia per alium nobis acquirere poſſumus poſſeſſionem & proprietatem nomine noſtro: *l. quicquid*, de Acquir. *poſſeſſ. l. ſi procurator, 13. de Acquir. poſſeſſ. l qui mihi donatum*, de Donatio. P. *ca. quoniam, §. in alijs, Vt lite non conteſt. cap. ſi diligenti, de Prӕſcriptio. cap. cùm veniſſent, de Reſtit. ſpolia. l quod meo, 18. §. 1. & l. 1. §. per procuratorem, de Acquir. poſſeſſ.* Dummodò qui adeptus fuerit poſſeſſionem per alium, eam ratam habuerit; nam ab eo tantum tempore ratificationis ei incipit tempus currere pacificӕ poſſeſſionis triennalis, non antea in prӕiudicium tertij: & ſic iudicatum in Rota refert Gomes *ad regulam de triennali poſſeſſore quӕſtione 59. die 14. Decembris, 1537. faciunt notata per Gloſſa ad capitul. ratum, & ad capitul. ratihabitionem, de* Regul. *iur. in Sexto. & ea quӕ cumulat* De*cius ad leg. ſemper qui non prohibet, collation. fina. de* Regul. *iur.* P.

17 Conſiderabimus etiam in quӕſtionibus beneficiorum collationis & iuris regaliӕ, alio modo poſſeſſionem quàm in alijs. Cùm enim beneficiorum poſſeſſio poſſit dici vna iuris, alia facti. alia iuris & facti, conſideramus pro poſſeſſione iudicanda beneficij, vt cum titulo quis, id eſt, iure poſſideat, nec ſufficit ſola poſſeſſio de facto vſurpata ſine titulo, *capitu. cum noſtris, de Conceſſione prӕbend.* Neque etiam ſufficit iure ſolo & ciuiliter poſſidere, id eſt, habere iuſtum titulum, niſi quis inducatur in realem & actualem poſſeſſionem authoritate eius qui poteſt concedere, quia per collationem ſolam vel inſtitutionem non transfertur poſſeſſio, *capitul. cum* Bartho*l*dus, *de re iudica. in illis verbis, Ipſum inſtituit in eadem, in poſſeſſionem eum induci faciens corporalem: Gloſſ. in cap. per tuas. de Donatio* atque in hoc caſu, quamuis prouiſio & titulus legitimè conceſſus, impediat ne beneficium iure vacare dicatur, tamen non ideò minus de facto vacare non adepta poſſeſſione dicetur. Et proinde collatio de eo alteri poteſt fieri iure regaliӕ, tanquam de beneficio vacante, ſi tempore regaliӕ, non inueniatur prouiſus ante aperturam regaliӕ, in reali & actuali poſſeſſione per ipſum

ipsum personaliter adepta: sic enim requiritur factum fuisse, cùm regaliæ collatio aperitur regi. Neque ea impediretur per adeptionem possessionis factam nomine titularij per procuratorem: quia pro fictitia possessionis adeptione ea habetur, & nulla fictio iuris remoratur vel impedit ius regaliæ. Sicque tractant qui explicant iura regaliorum, & iudicia ea de re trita promuntur à Papo, *libr.2.Rhapsodiæ titulo.3 arrest.18. & 5.6.7. & 8 disputat & in 3.tomo Notario. libr. 3. du droict. de regale, & Aegidius Magister in tractatu de eo iure.* Videnda quæ nos diximus de Ciuili & naturali & mixta possessione, *libr.1.Syntagmat,iuris,capitu.13. & de fictitia possession. libr. 20. Syntagmati cap.10.*

In contentione beneficij super possessione adiudicantur vindiciæ,seu recredentia, ei qui prima facie videtur habere magis apparentem titulum & magis clarum, *per l.fin.de Electio diui Adrian.toll. l.quamuis, C.eod, notatur & in capitu.licet,de Probatio.* & in istis quæstionibus habetur ratio iustioris tituli, *iuxta notata ad capitu. cùm venissent. de In integ.restitut.& in capitu.ex insinuatione. de Procurat. & in c. in literis,de Restitut.spoliat.in l.si duo, Vti possid. P. & in lib.1.C. eod.titul.cum similib.quæ citat Guido Papæus decis.85.* Et est ista summaria prima cognitio,suspensis probationibus falsitatis obiectæ,vel alijs quæstionibus quæ longiorem recipiunt indaginem quæ post recredentiam examinantur. *Massuet.titu.de possessorio,versic.item si altera. Rebuff.in praxi beneficio titul. de Sentent. executorijs,artic. 1.* Et quamuis in rebus profanis possessorio pro his agens sit restituendus ante omnia etiam si non doceatur de titulo, *l.si quis ad se fundum,C.ad Leg.Iul.de Vi publ.* exceptis quinquaginta casibus traditis per Corsetum *in tract. de Potesta. regia. q.72.* tamen in beneficialibus quæstionibus, possessio debet fulciri & sustineri aliquo titulo, *c.ad decimas, de Restit.spoliat.in Sex.Præposit.in summa 3.quæst.1.ne vitiosus detur ingressus contra cap.1.de Eo qui mitti.in poss.in Sex.* nisi quis fuisset lite pendente spoliatus, sufficit enim tunc probare se fuisse in possessione tempore motæ litis. *Aufrer.deci.capellæ Tholos.q.15.*

Titu-

priuari ſine cauſæ cognitione: *can. volumus, 16. quæſt. 4. & ſic intelligi debent, cap. in literis, de Reſtitut. ſpolia. cap. 2. Cauſa poſſeſſio. & prop. cap. cum noſtris, de Conceſſ. præb.* pro poſſeſſore enim præſumptio eſt iuſtæ detentionis, donec contrarium appareat. *l. fin. de Rei vendi. C. l. qui accuſare, C. de Edend. l. ſiue poſſideris. C. de Probatio. cum ſimi.* Cauſæ cognitio hæc conſiſtit in diſcuſſione collationis petentis, num ſit canonica, & an detentio poſſeſſoris ſit iniuſta. *Archidia. ad cap. olim, de Reſcript. & Ioannes Andreas ad c. cum noſtris, ſuper Gloſſ. 2. de Conceſſ. præben.* alioquin ſi habens canonicum titulum, alio poſſidente, beneficij nanciſceretur propria authoritate poſſeſſionem, ius quod haberet, amitteret tanquam intruſus, *c. eum qui, de Præben. in Sext.* & violentus efficeretur & illegitimus poſſeſſor, *l. extat, Quod metus cauſ. l. penul. ad l. Iuliam, de Vi priuata. l. ſi quis in tantam, C. Vnde vi.* atque aduerſarius poſſet vti interdicto reſtitutionis tanquam ſpoliatus, *per capitu. in literis, & tot. tit. de Reſtitutio. ſpoliat.* & eſſet ante omnia reſtituenda naturalis poſſeſſio ſpoliato, cunctaque quæ oblata eſſent: *cap. 1. cap. 2. cap. redintegranda & ſeq. 3. quæſt. 1.* Et poſſeſſio in pari cauſa tituli dat ius, *cap. ſi à ſede, de Præbend. in Sext.* quòd ſi violentus poſſeſſor ſpoliator careat titulo, quamuis ideò non poſſit dici intruſus, *vt notat Dominicus ad cap. eum qui, in 2. notabili, de Præb. in Sex.* attamen, tanquam violentus, non poterit iuuari poſſeſſione illa, vt poſſit præſcribere. *l. ſequitur, §. quod autem, de Vſucap. P. § furtiuæ, eod. tit. apud Iuſtin.* niſi prius purgatum fuerit vitium violentiæ, *§. aliquando. eod. tit.* cum improba poſſeſſio priuet omni beneficio iuris, *l. improba, de Acquir. poſſeſſio.* vt non poſſit violentus poſſeſſor referre quæſtionem dominij, etiam ſi agatur petitorio. *l. ſi quis emptionis, §. ſed hæc ſuper, C. de Præſcript. 30. vel 40. annor.*

Quæſtione de beneficio agitatur coram iudice Eccle- 10
ſiaſtico iure communi, *cap. 3. de For. compet.* nulla diſtinctione vel exigua, num agatur de poſſeſſorio vel de petitorio: tum ratione perſonarum Eccleſiaſticarum contendentium, tum beneficiorum, quæ ſunt fori Eccleſiaſtici: de rebus enim Eccleſiæ ſe immiſcere non debent iudices

 laici.

laici.*cap.2.de iudi.c.cum laicis,de Reb.*Eccl.*non alien.c.*Ecclesia, de Constitut.cap.contingit,de Arbit.ca.bene quidem,96.distinct.* de personis Ecclesiasticis idipsum statutum ne de illis iudicent, *c.1.& 2.c.quod clericis,9.c si diligenti,12.de Foro com.c. placuit,cap in olita,11.quæst.* 1. *Nouella , Vt clerici apud proprios Episc.§.statuimus,de Stat.& consuet.infeud. Auth.statuimus , de Sacrosanct.*Eccle.C. In Gallia tamen iudex regius , Senarchus seu Bailliuus,cognoscit de causis beneficialibus , si agatur interdicto retinendæ , vocant maintenuë , vel recuperandæ , in causa spoliationis vel turbationis possessionis. Explicat Guido Papæus,*decis.*1. vbi & refert Martini quinti summ.Pontificis rescriptum , quo nominatim hoc Regni Franciæ priuilegium vel vsus approbatur. Maximè quia quando agitur super possessorio vel quasi, etiam in spiritalibus vel beneficialibus causis , iudex laicus est iudex competens. *Ioan. Andreas ad capitu.fin.de Iudi.* cùm possessorium in spiritalibus etiam videatur esse tẽporale nõ spiritale.*Arch.ad c.1.de Resti.spoli.in Sex.Franciscus Zabarella,ad Clem.dispendiosam, de Iudic.Guido Papæ.consi.78. incip.circa processum,sic in cap.causam,in 2.sic incip. qui filij sunt legitimi.*summ.Pontifex relinquit iudicium possessorium regi Angliæ. Et pro vi turbatiua in causis beneficialibus in Gallia intentant casum nouitatis:*vt notat Ioan.Faber ad §.retinendæ, de Interdi.& est textus expressus in c significauerunt 21.de Iudi.*vbi Florentina potestas,& ita iudex laicus,cognoscit vt iudex de possessione vel quasi possessione eligendi rectorem, inter personas Ecclesiasticas : quamuis de proprietate posteà agi coram Ecclesiastico possit:quo textu praxis Gallicana,etiam si non haberet priuilegium firmatur ; & in alijs regionibus posse idipsum , ratione possessorij,habere locum probat.Quare & cognoscit Curia parlamenti etiam inter duos presbyteros in possessorio retinendæ,in causis beneficialibus. *Guido Papæ.consil. 49.& decis.*58.De possessorio verò adipiscendæ possessionis,non cognoscit,quia habet quæstio plus petitorij quã possessorij, *Guido Papæ.decis.1.num.*3. quemadmodum nec cognoscit principaliter de petitorio , cuius causa non sit communis cum possessorio,*iuxta l. naturaliter, §. nihil cõ-*

mune,

mune, de Acqui. possess. P. Vt plerumque tamen dum agitur de vi turbatiua in casu vt dicunt nouitatis, seu in interdicto retinendæ, concurrit proprietatis quædam consideratio, & inter contendentes de beneficio fiunt productiones titulorum: quia hoc interdictum habet causam proprietatis annexam *l. 2. §. quædam, de Interdict. P. interpret. ad Clem. vni, de Causa possess. & propr.* & adiudicatur possessio ei cui iustior est titulus: *iuxta ea quæ notantur in cap. cùm venissent, de in integrum restit. c. ex insinuatione, de Procur. facit expressè, l. edicto, de Edicto diui Adria. tollen. C. l. si duo, Vti possid. P. l. 1. C. eod. tit.* debentque partes audiri in Curia temporali litigantes super possessorio beneficij, si velint coniungere materiam petitorij ad corroborationem sui possessorij, *Guido Papa decis. 71. ex Speculat. in titu. de Testib. §. nunc videndum.* Eò quòd in materia interdicti vt possidetis, is obtinet qui potiora iura probat in petitorio. *capitu. audita querela, de Restit. spoliat. apud Gregor. capitu. ad decimas, eodem, de Restitut. spoliat. in Sexto. notatur ad capitu. licet de Probat.*

Si tamen quæreretur de restitutione spoliati, prius de ea quàm de titulo vel proprietate agendum esset, in literis, *de Restitut. spol. cum simil. ibi not.* sufficit interdicto recuperandæ, ostendere agentem se fuisse in possessione tempore spoliationis, *l. si quis ad se fundum, ad leg. Iul. de vi public. C. Aufrer. 15. Capellæ Tholos. decis.* Et ordinarij iuris est, vt prius de possessione agatur. *l. si de vi, de iudic. §. retinendæ, de Interdict.* nihil tamen prohibet de vtroque simul agi, & vtrumque iudicium simul terminari, *cap. 2. & c. dilectus, de Causa posse, & prop.* imo in Gallia præuenta cognitio quæstionis beneficialis, in possessorio coram iudice regio temporali, impedit ne agi petitorio super eodem beneficio coram iudice Eclesiastico possit, *ex Constit. Francisci 1. publicata anno domini 1539. articulo* 48. Item & singulare quòd si quis agat de proprietate beneficij, cùm posset de spoliatione & possessorio agere, & perseueret vsque ad conclusionem litis, non possit ad possessionem redire. *c. pastoralis, 5. de Causa poss. propr.* 11

Iudices proprij beneficiorum, maximè in Gallia, sunt 12

qui habent iurisdictionem regiam in locis beneficij vel Episcopi diœceseos, exceptis maioribus causis, neque hac de quæstione quis tenetur adire summum Pontificem, qui etiam si ad eum appelletur, debet appellationis decisionem delegare terminandam iudicibus in partibus datis, *vt habetur in titu. de Causis in Pragm. sanct. & in Concord.* ad vitandos sumptus & calumnias litigantium, & vexationes temere agentium: & quia probationum testium & instrumentorum in partibus & locis litigiosæ rei, facilior & certior est editio. *l. 2. vbi de Ratioc. ag opor.* C. *l. 1. Quando Imperator inter pupillos & viduas.* C. Sicque conformis fit hæc sanctio iuri communi, quod statuit, conueniendum esse vnumquemque in sua prouincia, *tota 3. quæ. 6.* quodque ordo confundantur, si sua iurisdictio cuique illibata non seruatur: *cap. peruenit, 11. quæst. 1.* licèt olim & in prima instantia, summus Pontifex à quolibet adiri posset, vt iudex ordinarius totius orbis. *capit. fin. de Foro competen.* vide copiosè disputatum de hoc articulo, *in Glo. ad §. 1. ad verbum finiantur, de Causis, in Pragmat. sanctio.* excipiendæ sunt lites beneficiorum, quæ iuris seu collationis sunt regaliæ, quæ alibi quam in suprema Curia Parisiorum agitari vel decidi nequeunt, *ex constitutione Ludouici 11. edita anno Dom. 1463. 24. Maij.* vide iudicia eius rei apud Papum *lib. 2. Rhapsodiæ aresto. titu. 3. arest. 14.* Præuentio cognitionis in possessorio coram iudice seculari regio, efficit in Gallia & impedit, ne pro eodem beneficio de petitorio coram alio iudice agi possit, *iuxta constitutionẽ Francisci 1. eius nominis regis, editam anno 1539. art.* 48.

13 Disputatur in possessione beneficij; an quis beneficij possessionem vacuam fuerit legitimè adeptus, an alio possidente, vel vi, vel sine vi Et formam adipiscendi possessionem beneficij quidem præscripsit Henricus Galliæ rex anno Dom. 1550. die 24. Iulij, vt fiat in loco beneficij, vel in atrio Ecclesiæ publicatio prouisionis seu collationis, & insinuatio ijs quorum interesse potest sine armis & vi aliqua, non propria authoritate. Mittit verò in possessionem beneficij collati per summ. Pontific. delegatus ad eam dandam in prouisione. Potest & fieri missio in posses-

possessionem, per presbyterũ, vel alium clericum diœcesis virtute, clausulæ quę apponitur in collationibus, & dirigitur vniuersis & singulis personis Ecclesiasticis, ad fines mittendi in possessionem prouisum, adhibemus & notarium, vel Apostolicum vel regium retinentem instrumentum missionis in possessionem, adhibitis testibus, *vt Rebuffus docet, in tractatu beneficiorum, tit. de Missione in possessionem num.* 14. 20. *&* 21. Ordo adipiscendi possessionem, vt si nemo contradicat: adeatur Ecclesia post publicationem collationis, & prouisus in eam inductus soleat aquam benedictam aspergere, adire altare maius, eum suppliciter osculari, adorata sacrosancta Eucharistia; pulsari & debent campanæ ne clandestina sit possessio, debetque duci ad fontes baptismales, si Ecclesia sit Parochialis; si canonicatus, debet duci & installari in choro & in capitulo. Quòd si alius de facto possideat nec tutò possit adiri Ecclesia, vel ea sit clausa, sufficit post publicationem, per tactum ianuæ vel pessuli adipisci possessionem, cum ea intentione, vt reliqua per hanc aditionem velit possidere. *l.* 3. *de Acquiren. possess.* P. quòd si adhuc tutum nõ sit appropinquare Ecclesiam, sufficit per visum pinnaculi Ecclesiæ nancisci possessionem; nam & oculis & affectu potest quis possessionem nascisci *l.* 1. *§. penul. de Acqui. possess.* Hic duo notanda pro controuersijs possessionis, primum quòd in vim tituli lecti seu collationis publicatę fit missio in possessionem: quare quia titulus in possessione adesse debet, eadem ratione: titulo defendenda. Et qui sine titulo adipiscitur possessionem, videtur priuatus ipsa dispositione iuris, eo iure quod in beneficio haberet, tanquam intrusus. *c.* 1. *de Elect. in Sext.*

Vnde & dubitatum fuit, num cum simplici signatura, possit quis bullis de super non confectis, nancisci possessionem, quibusdam asserentibus non posse sine vitio intrusionis, quia non detur delegatus in simplici signatura ad dandam possessionem, & ideò propria authoritate videatur ingressus beneficium qui per signaturam prouisus est: *vt notat decis. Rotæ* 458. *in Nouis.* facit regula Cancellariæ de non iudicando iuxta formam supplicationis: in 14

quam notant Glossæ, supplicationem ante expeditionẽ bullarum esse gratiam informem, habita ratione clausularum quæ extenduntur in literis bullarum. Plura adhæc adijcit Aegidius Bellamera *consil.33.* quæ & certè sententia obtinuit aliquando de rigore iuris. Alij fuerunt in cõtraria sententia, & hoc iure vtimur, vt possit quis nancisci possessionem in minoribus beneficijs, virtute signaturæ prouisionalis verificatæ ex licentia præstita ad petitionem beneficiati, coram commissario & Bancharijs. qui illarum expeditionibus dant operam: siquidem per verbum fiat, perficitur gratia, & quamuis demus signaturam nõ habere ante literas expeditas plenam formam tamen nemo dubitauit, sufficere signaturam tanquam coloratũ titulum ad possessionem nanciscendam, *vt scribit Cassiodor. decis ultima, de Restitut. spoliator.* Resoluit & Gomes *ad dictam regulam de non iudicando iuxta formam supplicatio.* habere locum quando agitur de titulo controuerso in iudicio & authorisabili. alioquin enim esse gratiam completam, vt non sit opus expectare ad perfectionem, bullas, nisi in signatura & bullis apponantur pro executione iudicis delegati, qui non possunt in causa signaturæ procedere absque bullis quæ commissionem vel delegationem continent. *Rota decis. 458. in Nouis iuxta ca. pastoralis, §. fin de Rescript.* atque ita regula, de non iudicando, iuxta formam supplicationis habet tantum locum, *vt Rota explicat, in iudicio petitorio, non in possessorio. Et cap. 1. de Electio. in Sext.* habet locum in Archiepiscopatibus, Episcopatibus, Abbatijs & alijs maioribus dignitatibus, quæ propter pericula & damna quæ inde sequi possent, nec possideri vel teneri possunt sine productione bullarum. Quare in alijs praxis est, vt lite mota qui obtinuit per supplicationem prouisionem, actor vel defensor, seu qui se opposuit, vel possessionem adeptus est, possit producere signaturam pro corroboratione sui tituli. Et si aduersarius eam impugnet, sufficiat ex authoritate iudicis coram quo mota lis, vel eius rescripto seu apunctamento, vt loquuntur pragmatici, parte vocata eam recognosci, à Bancharijs vel peritis in cognitione signaturarum.

Sed & hodie Concilio Tridentino, prouisio beneficij fit in signatura in forma dignum, per quàm summus Pontifex, non tam prouidet, quàm mandat Episcopo vt prouideat: & ideo approbata signatura & verificata censetur per Episcopi collationem, iuxta formam supplicationis quæ pendet ex Clemen. vni. *de Concess. præbend.* cuius hæc clausula: Mandamus, si post diligentem examinationem dilectum nostrum P. ad obtinendum beneficium idoneum esse repereris super quo tuam conscientiã oneramus, eidem authoritate Apostolica & nostra conferas & prouideas, &c.

Secundum, quod notabile videtur, consistit in differẽtia possessionis violenter adeptæ, & propria auctoritate. 15 Nam violentus possessor, & proprio auctoritate nactus possessionem, habent similitudinem in eo, quòd vterque habet vitiòsum ingressum, si alio possidente & contradicente possessionem nanciscantur. *cap. eum qui de Praben. in Sext* Cæterum violentus possessor *in eo, cap. eum qui,* iure quod habet ipso iure per intrusionem priuatur: at non propria authoritate adeptus, id est sine solemnitate, dũmodo realem possessorem non spoliauerit, *vt ait Felinus tractat beneficiorum quæstio.* 15 Quare & sententia Iasonis *ad l si ex stipulatione, de Acquiren. possess.* P. Si quis adipiscatur propria authoritate possessionem beneficij, quæ à nullo occupatur, non, debet puniri; tutius tamen erit, solemnitatem nõ omittere, & cũ authoritate superioris, vel cum forma iam dicta nancisci possessionem. Pro adeptione autem possessionis ex superioris authoritate & permissione ingrediendi realẽ possessionem, habetur inuestitura quæ datur ab Episcopo, vel pilei clericalis, vel pennæ, vel alterius symboli, ratione cuius poterit ingredi possessionem realem sine reprehensione: dummodò beneficium ab alio de facto non possideatur, vel nisi alius intercedat, seu (vt dicunt) se opponat possessioni adipiscendæ, quo casu supersedendum erit, & in casu oppositionis vocandi opponentes coram iudice.

Possessio beneficij, vt & beneficium, absenti per alium 16

sen

ipsum personaliter adepta: sic enim requiritur factum fuisse, cùm regaliæ collatio aperitur regi. Neque ea impediretur per adeptionem possessionis factam nomine titularij per procuratorem: quia pro fictitia possessionis adeptione ea habetur, & nulla fictio iuris remoratur vel impedit ius regaliæ. Sicque tractant qui explicant iura regaliorum, & iudicia ea de re trita promuntur à Papo, *libr. 2. Rhapsodiæ titulo 3 arrest. 18. & 5. 6. 7. & 8 disputat & in 3. tomo Notario. libr. 3. du droict. de regale, & Aegidius Magister in tractatu de eo iure.* Videnda quæ nos diximus de Ciuili & naturali & mixta possessione, *libr. 1. Syntagmat. iuris, capitu. 13. & de fictitia possession. libr. 20. Syntagmatis cap. 10.*

In contentione beneficij super possessione adiudicantur vindiciæ, seu recredentia, ei qui prima facie videtur habere magis apparentem titulum & magis clarum, *per l. fin. de Electio diui Adrian. toll. l. quamuis, C. eod. notatur & in capitu. licet, de Probatio.* & in istis quæstionibus habetur ratio iustioris tituli, *iuxta notata ad capitu. cùm venissent. de In integ. restitut. & in capitu. ex insinuatione de Procurat. & in c. in literis, de Restitut. spoliat. in l. si duo, Vti possid. P. & in lib. 1. C. eod. titul. cum similib. quæ citat Guido Papæus decis. 85.* Et est ista summaria prima cognitio, suspensis probationibus falsitatis obiectæ, vel alijs quæstionibus quæ longiorem recipiunt indaginem quæ post recredentiam examinantur. *Massuet. titu. de possessorio, versic. item si altera. Rebuff. in praxi beneficio titul. de Sentent. executorijs, artic.* 1. Et quamuis in rebus profanis possessorio pro his agens sit restituendus ante omnia etiam si non doceatur de titulo, *l. si quis ad se fundum, C. ad Leg. Iul. de Vi publ.* exceptis quinquaginta casibus traditis per Corsetum *in tract. de Potesta. regia. q. 72.* tamen in beneficialibus quæstionibus, possessio debet fulciri & sustineri aliquo titulo, *c. ad decimas, de Restit. spoliat. in Sex. Præposit. in summa 3. quæst. 1. ne vitiosus detur ingressus contra cap. 1. de Eo qui mitti. in poss. in Sex.* nisi quis fuisset lite pendente spoliatus, sufficit enim tunc probare se fuisse in possessione tempore motæ litis. *Aufer. deci. capellæ Tholos. q. 15.*

Titu-

Et adhuc talis probatio colarati tituli triennalem non iuuat possessorem, nisi in possessorio tantum, & non in petitorio. *Panorm, ad cap. contingit, de Dolo & cont.* ideò postea probari debet, titulum esse verum & non coloratum siquidem coloratur ad possessionem tantum pertinet in dubio. Colorari potest titulus, ostendendo eum babitum ab eo qui conferendi habet potestatem vel ostendendo, quòd eius authoritate fuit missus in possessionem; *Innocent ad cap. in literis, de Restitution. spolia.* sufficit autem illa ostendi sine suspicione falsi extrinseca, non rasa, aut suspecta, reiecta quæstione ad indegationē pleni possessorij: *iuxta l fin. de Edict. diui Adrian. tollen.* Coloratus & dicetur titulus, si is qui eum se dicit habere ostendit aliquid gessisse quod ad munus beneficij pertinet præsentibus his qui potestatem habebant conferendi, vel repugnandi, vt si tanquam canonicus adfuit cum alijs canonicis & præsente Episcopo. *Innocent. in cap bonæ, in 2. de Postulat. prælat.* Cosmas Guimier *ad §. de Pacif possess. ad verbum, coloratum in Pragm. sanctione, Post Panormit. Ioannem Calder. ad cap. cum nostris, de Concession praben. & alios,* colligit titulum beneficij dici omnino sine colore, quando possidens beneficium nullum non habet titulum ab eo ad quem collatio vel electio pertinet, vel si habet quidem ab eo qui habuit conferendi vel eligendi ius, quod fuit priuatus antè, potestate per sententiam, vel iure, vel ab homine. Si recipiat contra ius beneficium à laico non habente potestatem conferendi, *cap. illud, de iure patron. vt & c. illa Ne sede vacante.* si fiat à capitulo sede vacante: si collatio fiat ab ordinario post inhibitiones conferendi factas ab executore literarum mandati propter decretum appositum, vel ob aliam causam, *iuxta ea quæ traduntur in cap si soli, de Conc. præbend in Sext. cap. 1. & 2. de Elect. in pragm. sanct. & c. 1. de Coll. in eadem Pragmat.* Si fiat collatio de beneficio reseruato collationi Papæ, per reseruationem in corpore iuris clausam *iuxta cap statutum, de Præbend. in Sexto.* si fiat à Vicario generali cui conferendi potestas non fuit data, *cap. fin. de Offic. Vicar. in Sext.* In summa, datus titulus ab eo qui potestatem non habet, non potest colorare posse-

in sustinenda possessione triennalis possessoris, à tempore initij possessionis requiri. quod & regula Cancellar. *de Triennali*, statuit, dum non sustinet violentum aut intrusum. Alioquin, inquit, si ab initio incoloratus fuerit titulus; & cum eo quis ex triennio per biennium vel alio tempore possederit; & superuenerit titulus coloratus, tẽpus est computandum à superueniente tantum colorato; in quo tamen noua adeptio possessionis non requiratur, nisi titulus superueniens esset collationis iuris regaliæ: oporteret enim in vim eiusdem, nouam beneficij adipisci possessionem, vt notant regalistæ: quamuis id in iure nõ probetur, ex quo superueniente nouo bono, tit. ei qui antè erat incoloratus, non requiritur noua possessio. *l. certa, § penult. de Preca. P cap. penult. de Supplen. neglig prælat. cap ex parte. de Concess. præb cap. postulasti, de Cleric. excommunic. minist.* Cur autem exceptus fuit titulus proueniens ex iure regaliæ, vel collationis eius, potest recipere rationem; quòd qui habet collationem à rege, non possit se iuuare alia collatione etiamsi à Papa emanauerit, & ita Rebuffus *tractat. de Pacific poss. ss num.* 264. Iudicatum fuisse ait in Senatu Parisiensi, 1538. die 3. Iulij inter Magistrum Robertum Gay. & Robertum de Macheo ratione præbẽdæ Rotomagensis, quod non probat Rebuffus, verum ego probo quòd beneficia quæ iuris collationis regaliæ sint, à nemine alio quàm à principe possint conferri, vt statuit Ludouic, 11. ann. 1463. 24. Maij; & proinde non est mirum si reijciantur alij tituli tanquam inutiles, dum conueniunt litigantes iuris esse regaliæ collationem: *arg l. fin. C. de Dona.* superflua enim expungenda sunt, *lib. 1. Quod metus causa.* P. ne litis series, titulorum onere superfluo inuoluatur. Attamen Papus *in Rhapsodia arestorum li. 2. tit. 3. Aresto.* 9. videtur in contrariam sententiam citare dictum arestum Gay; cui addit aliud pronunciatum in eadem Curia latum, anno 1367. inter Procur. regium & Aegid. de Maletauerne ex vna parte, prouisũ iure regaliæ de thesauraria Rotho. & Bertrand. de la Mothe, ex quibus ait Regalistam audiendũ esse & admittendũ allegãtẽ pro se titulum seu collationem regaliæ collationem simul

S.Pont.& posse se vtroque titulo defendere: quia quamuis diuersa media sint collationis regaliæ & S. Pont. tamen concurrant ad vnum finem obtinendi beneficiũ contentiosum subordinatè, virtute alterutrius collationis. Pugnant certè istæ allegationes cum Reb.& necessarium est alterum illorum deceptum fuisse in aresto dict. Gay,& si verum sit quod ait Papus, iam violatur constitutio Lud.11. quæ prohibet collationem ab alio quam rege fieri beneficij quod incidit in ius regiæ collat.

20 Singulare est in lite super beneficio Ecclesiastico obtinendo, cùm contra possessorem instituta est, ne ob partis aduersæ seu aduersarij contumaciam, mittendus sit qui cum eo litigat in possessionem beneficij, vt rei seruãdæ causa: ne per hoc ad possessionem ingressus patere valeat vitiosus. *cap. vn. de eo qui mittit in possess. rei serua. causa in Sext. lib.2. tit.7.* Non enim per possessionem potest dari titulus & ius, sed per canonicam institutionem, *cap. 1. de Reg. iur. in Sex. cap. ex frequentibus, de Inst. cap. legum, 2. quæst.1.* Nec sola alibi præscriptio, decurionem facit eum qui secundum legem creatus non sit, vt respondit Modest. Iurisc. *in l. Herennius, 10. de Decur. lib.50. P. tit.4.* consideramus namque in controuersia concurrentium ad beneficium percipiendum, non proprietatem Ecclesiæ sed titulum. Si enim ageretur de proprietate & reali actione, tunc posset habere locum missio in possessionem: causa rei seruandę contra contumacem, lite etiam non contestata. *cap.3. & cap. quoniam frequenter, 5. §. in alijs, Vt lite non contest. lib.2. tit.6. c.1. de Eo qui mittit. in possess. causa rei ser. eod. lib.2. ca. 15. dilecto, de Verb. sign. cum simil.* posset & in alijs lite contestata adiudicari possessio actori reo contumace absente, salua absenti proprietatis actione, *c. prout nobis, 5. de Dolo & cont.*

21 Remedium porro contra contumacem etiam lite nõ contestata est in quæstione beneficij, vt liceat in hoc casu contumacis absentiam diuina replente præsentia, diligenter examinato negotio ipsum fine debito terminare. *d. cap. vnico, de Eo qui mittit. in possess. in Sex.* videlicet, vt

ad-

adiudicetur beneficium præsenti, si constet ex his quæ probauerit ius potius habere possessore contumace: si autem pro contumace absente ius sit, etiam non obstante absentia ei ius conseruetur, *l properandum, §. cùm autem, C. de Iudi. facit cap. fin, de Arbit. in Sex.* Neque enim sola absentia litigantis, debet esse causa tituli probi eius qui nullum vel improbum habet; cùm & absens, quod pertinet ad suum ius, de quo constat iudici, pro præsente habeatur, *d. § cùm autem, l. properandum*, C. de Iud. *§ si verò neque ipse, Vt omnes obediant iudic. prouin.* Nouella 69. c. 3. Neque etiam quia non constat absentem ius habere, ideo debet adiudicari res actori, nisi & de suo iure doceat. *l. fin.* C. *de* Rei *vind.*

Quocirca, quando in controuersia beneficij vel præsentibus litigantibus, vel absentibus ex productione titulorum super beneficij possessione, non plenè liquet de alterutrius titulo, quo possit sustineri possessio petita, debent iudices sequestrare beneficium vel fructus beneficij, possunt enim & separatim fructus, vel fructus & beneficium ipsum sequestrari. *Clem. vnic. & ibi Gloss. ad verb. beneficium, de Sequest. possess. & fruct.* Si condemnatus etiam fuerit possessor qui non possederit per triennium relinquere possessionem quam non obtinuerat per recredentiam ex sententia prius, appellauerit, poterit sequestrari beneficium non obstante appellatione, *d. Clem. vn. de Sequest. poss.* maximè si dissipentur ab eo fructus, *cap. pen. & fi. de Sequest. possess. lib. 2. tit. 17. l Imperatores, de Appell.* P. *l. ab executore.* Quorum appell. non recip. quia si confirmetur sententia priuationis possessionis, debet restituere fructus cum re perceptos post litem contestatam. *l. certum, C. de Rei vend* Interdum & est suspicio ob malitiam condemnati, ne ipse patiatur consumi fructus, cùm non habeat vnde possit satisfacere: ideò & sequestratio fit, *vt in l. si fideiussor, §. 1. Qui satisd. cogan.* sic, etsi colonus reus velit possessiones conductas deserere, fit sequestratio. *l. fin. de Agricol. & censit. lib.* 11. C. adimitur ita dotalis res & sequestratur à marito vergente ad inopiam, vt salui sint vxori pro oneribus matrimonij fructus. *l. si cùm dotem. §.* 22

 fin.

sin autem in sæuissimo, Solut mart. P. Item sequestratio fit interim pendente appellatione, quia ea pendente qui contra possessorem obtinuit vindicias vel recredentiam non potest petere ratione *l.1. de* A*ppellat.*P. Ea ratione, *in l. Senatusconsulto*, 16.§ *fin. de* O*ffic. præsid.*P. statutum, vt præsidi vel rectori prouinciæ, res ablata, lite contestata deponatur: quia vltrò pendente administratione agere nequit. Potest etiam suaderi iudici statuere sequestrationem, si periculum sit ne ad arma litigantes perueniant pro perceptione fructuum: congruit enim bono iudici præcauere ne prouincia violentijs & armis infestetur, *in l. congruit, de* O*ffic. præsid* P *facit & l. si vsufructus legatus*, 14.§ *final. iuncta l. æquissimum, seq de* V*sufruct. lib.*7 P. *titul.*1. citatur etiam pro hac causa sequestrationis, *l. si oleum*, 10. *de Dol.*P. *l.*4.*t t.*3. Sed melius sequestrationem fieri cùm timetur de violentia, de qua non potest sufficienter caueri, doceri potest *ex cap. literas, in fine, de* R*estitut spoliato.* Hic erit etiam singulare, vt nō possit impediri sequestratio ex prædictis causis, propter dubium maximè tituli validi priuetur quis possessione, prætextu oblatæ satisdationis ex parte eius cui admitur possessio: quia idoneè caueri pro non titulo & vitioso ingressu non potest. Ideò fit sequestratio *iuxta l. si fideiussor.*§ *f.* Q*ui satisd. cogan.*P. cùm etiam non cesset per fideiussionem vel cautionem scandalum ex possessione litigantium, non potest per fideiussionem euitari sequestratio, nec constituta reuocari. *cap literas, ad finem, iuncto cap, transmissa, de* R*estit spolia.* Quamquam in alijs regulare remedium satisdationis contra sequestrationem, fuerit inductum: *cap* 2. *de Sequest possess & expressè in l fi. de* O*rdine cognit. lib.*8. C. *tit.* 19. Quemadmodum & alioquin regulare est lite pendente neminem remoueri de possessione, nec possessori eam adimi vt sequestretur. *c. volumus*, 16.*q* 4. *cap. nonne*, 8.*q*.4 *cap.*1. *de Sequest poss l. vni. de* P*rohib. sequest. pecu l.*2. C. *de probat. toto tit.* V*t lite pendente nihil innouetur. lib.*2. *tit.*16. semper enim pro possessore præsumitur de iure possessionis: & actore non probante, reus absoluitur: *c. fin. de* R*ei vindi. l. qui accusare,* C. *de Eden. d. l.*2. C. *de* P*rob.*

Fauo

Fauorabiles sunt istæ sequestrationes beneficiorum, nempe in Fauorem Ecclesiæ, ne prætextu tituli, qui non est non verus pastor irrepat, néve lis maiorem ambitum accipiat. cumque turpius eijciatur quàm non admittatur hospes. Interim enim datur sequester qui & temporalia & spiritalia sedulò curare possit; qui maximè exigitur (si beneficio detur) vt sit persona Ecclesiastica. *capitu. 2. de Aetat. & qualit. ordin. lib. 1. tit. 14.* iura enim beneficij & beneficiati exercebit sequester qui possidet, *Gl. ad Clem. Vnic. in verbo beneficium, de Sequest possess & ad cap. examinata, de Iudi.* etsi forsan recipiantur fructuum sequester laicus, si separari possint à seruitio quod debetur ratione beneficij, non aliter: quare controuersia mota pro officio Ecclesiastico claustrali, committitur pro officio diuino monasterij religiosus vel monachus pro perceptione rerum temporalium laicus: quòd si vtrumque est inseparabile mensæ conuentuali adiunctum & seruitio diuino, committitur religioso, qui ex authoritate sui prioris vel Abbatis, subit onus reddendarum rationum perceptorum, vt cautum aresto Senatus Parisiensis in Prioratu longi pontis, 29. Ianuarij, 1534.

Quòd si quis sequestrum decretum beneficij impedierit, vel fructus sequestratos quoquo modo præsumpserit occupare, excommunicationis incurrit sententiam ipso facto, à qua nullatenus absoluendus, nisi impedimẽto prius amoto, & restitutis prius occupatis per illum fructibus: nihilominus si de litigantibus fuerit, hoc ipso à iure cadit, si quod in huiusmodi beneficio, vel ad ipsum forsitan competat, quamquam appellauerit à sequestratione, & contra eam opposuerit nullitatis sententiam. *d. Cl. vni. §. f. de seq. pos.* atq; si nullũ sit sequestrũ, tamen violãs illud, ipso iure priuatur iure suo: *vt decis. in decis. 2. Rotæ incip. verũ pœnæ constitutionis, de Seq. pos. in Ant. collect. per Ber. de Bisig.* idq; propter authoritatẽ iudicis, cuius sẽtẽtia statuta possessio sequestro, quã idẽ iudex tuetur etsi nullã, donec de nullitate liqueat, *l. 1. Ne vis fiat ei qui in pos. mis. erit. l. 43. P. tit. 4.* cõmittit & in legẽ Iuliam, de Vi, qui propria authoritate rem suam ab alio inuito possessore capit: *leg. extat,* 24

Quod

Quod met. cauſ P. *l. penult. ad leg. Iul. de Vi priua. l. vnic. C. de Suffragan.* & ius quod habet meretur, amittere, per dictas leges, *& in cap. eum qui, de Præb. in Sexto.* Quod ſancte introductum eſt, ne eo prætextu, quòd malè iudicatum eſſet, vel quòd rem ſuam quis diceret, vis committatur, & iure publica & priuata ſubuertantur, cùm alioquin interſit propter authoritatem rerum iudicatarum, etiam malè iudicata, donec de iniquitate iudicii liqueat, ſortiri effectum *l. ſi prætor, de Iud.* P. *l. fin. Ne quid in loco publico.* P. Idcircò poſtquam quis violauit ſequeſtrum, beneficium ex ſua cauſa facit vacare, & aduerſarius etiam ex eius cauſa nouiter poterit beneficium impetrare, *vt deciſum in Rota 16. Nouembris 1539. vt refert Gomes ad regulam, de Annali poſſeſſ. quæſt. 5.*

25 Ordinarium remedium reſciſſionis vel reuocationis ſequeſtri datur aditio eiuſdem iudicis, vel appellatio coram eodem iudice, poteſt quis tituli ſui de quo dubitatur ante ſequeſtrationem, veritatem & validitatem oſtendere, & ita recredentiam obtinere quemadmodum & recredentiam alteri datam in ſe transferre, & ratione vberioris probationis plenum poſſeſſorium obtinere. Obſeruandum tamen, vt ſi quando beneficium fuerit ſequeſtratum, & poſt ſequeſtrationem actũ fuerit de momentanea poſſeſſione, & in ea vnus ex litigantibus obtinuerit ſeu recredentiam fuerit à iudice conſequutus, debet cauere de reſtitutione fructuum, ſi quando dictum erit poſtea reſtitutioni locum fore. Si tamen obtinuerit recredentiam nullo antea conſtituto ſequeſtro non tenetur cauere: niſi vel iudex ita ſtatuat in dubio, vel ſi prouocatum fuerit à recredentia: *ſic iudicatum in Senat. Pariſ. 10. Febr. 1520. vt ſcribit Papus l. 8. Rhapſ. Areſt. tit. 11. areſt. 17 & 13.*

26 Conſtituunt Pragmatici differentiam inter recredentiam beneficij, & amotionem manus regiæ, entre recreàce & main leue: quod recredentia non concedatur niſi exiſtentibus duobus vel tribus collitigantibus, & vtrinque ab illis productis titulis aut poſt peremptorias dilationes elapſas ad producendum. Sed amotio manus,

Main

Main leuée, datur vno ex litigantibus tantum requirere, & viso eius titulo, nullo aduersario existente: quare nec amotio manus executioni demandari potest non obstāte appellatione, non minus quàm nec recredentia quæ alicui erit concessa non auditis vtrinque collitigantibus veluti ob contumaciam aduersarij, aut præcipiti iudicio adiudicata, & sic iudicatum in Senatu Parisiensi, 1536. *Papus vbi suprà aresto* 2. Amotio manus superioris est, quādo beneficium erat sequestratum, & ita sub manu seu potestate iudicis vel principis regebatur.

Sæpe mortuo altero ex litigantibus, superstes qui ius suum persequitur curat celeriter productis suis titulis, sibi plenum adiudicari possessorium, & manum leuari potiorem vt ipse capiat, siquidem ex Clem. 1. *Vt lite pend. nihil innouetur. lib. 2. tit.* 5. mortuo vel renunciante vno cum altero lis cœpta decidenda est, antequam alteri possit conferri per obitum collitigantis, de cuius iure pendente lite adhuc dubium est num ad illum pertinuerit; per quam prohibitionem conferēdi antequam lis fuerit decisa cum superstite, subrogationes in locum iuris & litis defunctorum sunt prohibitæ: nempe, quia prohibita est impetratio beneficij litigiosi per mortem vel renunciationem alterutrius litigantis, & idipsum statutum *in ca. 1. Vt lite pend. nihil inno. in Sex l. 2. titul.* 8. vt & secunda electio prima non cassata, non valet, *cap, considerauimus, de electio.* maximè quando de 1. litigatur. Ratio adfertur *in cap 2. Vt lite pend. in Sext.* ne cedentibus vel decedentibus litigantibus propter nouos aduersarios qui interdum malitiosè petitoribus subrogantur, litigia in Ecclesiarum dispendium prorogari contingat, eò pertinet tit. *de Alien. iudic. mut. caus. fact. Sanè tamen, inquit d. cap. 2. in §. fin. Vt lite penden. in Sex.* Si ad defensionem ipsius litis, aliqui, scilicet non subrogati, petierint se admitti, eos in ipso statu in quo ipsam inuenerint possunt admitti. Sunt tamen certi casus in quibus permissa subrogatio in locum litigantium, quæ dum spectatur solent interim litigantes manus amonitionem petere: statim enim post mortem possessoris per recredentiam vel alio modo, aduersarius collitigans 27

gans porrigit iudici coram quo lis mota est, libellum seu supplicationem, ad obtinendam manus leuationem (vt dicunt:) potest tamen impediri, si tertius adhuc sit collitigans, quo casu vterque producit suum titulum, & solet Curia celeriter productis & visis titulis ei adiudicare, qui habet apparentiorem titulum, *vt ait Rebuff. titulo de Subrogat. num. 39.* Subrogationes impetrantur vel à collitigantibus superstitibus, vel ab alijs post mortem, cessionem vel vacationem inductam ipso iure & facto, vt per matrimonium, per simoniam, vel alio modo. Regula Cancellaria de Subrogandis collitigantibus permittit certo modo, non absolutè hanc subrogationem; & statuit neminem ex colligantibus posse subrogari in beneficio, vel ad ius collitigantis, vacans per eius obitum, contractum matrimonij ingressum religionis, vel alium casum, nisi prius auditori causæ, de collatione sibi facta, vel alio colorato titulo docuerit, aut saltem iurauerit causam ipsam non malitiosè nec fraudulenter, sed purè & bona conscientia inchoasse: ipsique etiam auditor hoc ipsum ex verisimilibus coniecturis ita visum fuerit. Quo casu ad prædictam subrogationem procedat: illa fuit antiqua regula Ioannis 23. summi Pontif. cui posteà addidit quòd subrogatus in ius collitigantis præferatur alteri non collitiganti habentì prouisionem sub eadem data; idipsumque voluit seruari in gratia, si neutri. Antiquã innouauit Martinus V. & anno Pontificatus sui 3. Calend. Nouembris aliam edidit, per quam statuit subrogationes, vel gratiam, si neutri, ad beneficia, vel ad ius collitigantis non valere; si apparuerit ipsos impetrantes cũ pura & noua supplicatione possessorem ipsum in causam traxisse, facitque eas irritas & inanes, tanquam dolosè obtentas; & declarat nullius roboris & momenti. Requirit regula, vt collitigans qui obtinuit ius per renunciationem, vel aliter, faciat se subrogari intra mensem, ad effectum vt præferatur alijs non collitigantibus impetrantibus beneficium per mortem, vel cessionem, vel alio modo collitigandis, quem

computat à die præstiti consensus resignationis, vel mortis, vel vacationis, *vt explicat ad illam regulam Gomes quæstion.* 1. 10. & 17. Exigit insuper regula Cancellaria, vt collitigans, qui petit se subrogari, non fuerit intrusus, quod explicat Gomes *in eam regulam quæstion.* 4. Alius interdum quam collitigans impetrat subrogationem in locum collitigantis, non iuxta iuris communis dispositionem, quia illa id prohibet, *capitu.* 1 & 2. *Vt lite pendente in Sexto.* sed ex dispensatione, facta mentione in impetratione dispensationis, & derogatione adhibita regulæ de subrogandis Collitigatoribus, quæ illis solis permittit subrogationem, adhibita clausula, dummodò non fiat cessio, in potentiorem, videlicet ne cogatur collitigans, vi & metu potentioris subrogati cedere liti, & beneficio: *vt tradit Gomes ad dictam regulam* Cancella. *quæstion.* 1. In quo casu dicetur potentior cessionarius, quando is est superior, vel habens iurisdictionem in superstitem collitigantem: *vt notant* Innocent. & Hostiens. *in capitu.* 2. *de Alien. iud. mut. caus fact. videndus* Iason. & *ad libr.* 1. *Ne liceat potent. &c.* C. illud tamen prætereundum non est, quòd licèt iure communi vno ex collitigantibus moriente superstite litem prosequente, alteri non possit eius beneficij fieri collatio, cessio tamen facta per tertium lite pendente alicui ex litigantibus bene valet, vt ius iuri additum, *vt decidit* Rota *decision.*176.*incipien.commissio,in* Nouis. In Gallia hodiè non seruatur etiam prohibitio. *Clement. vnic. Vt lite pendente. & capitu.* 2. *eodem titulo in Sexto.* quibus mortuo vel cedente altero ex litigantibus, collatio beneficij quandiu cum superstite lis non est decisa an ei ius competat sine dispensatione S.Pont.non conceditur. Nã ordinarius hodiè vel alius collator mortuo collitigãte cõfert;& is cui de nouo collatio facta est, impetrat literas à Cancellaria regia vel à rege,vt subrogetur in ius & instãtiã defuncti vel cedentis,illiq; idipsũ conceditur ex æquitate,*vt ait* Rufaus *in tract. Iuris regalio.* 5. *priuilegio.* Recup. *ad* § *declarantes,ad verbum successores. de Mandat. Apostol. in Conc,* vbi & plura digna obseruatione notat de subrogatione,

 potis-

potissimum dum ait: quòd si tertius alius quam litigantes, prætēdat ius in beneficio, quod possit impetrare easdem literas à Cancellaria, & petere se iungi liti vel processui, admittique intra annum exemplo eius qui vult subrogari, ea tamen lege, vt non possit de nouo litem inchoare: sed teneatur vti statu causæ & processus in quo erit tempore coniunctionis lis mota cum superstite, pro quo est textus *in cap. fin. Vt lite pen & decis. Rotæ 3. nota quòd successor, in Antiq.* Quæ pertinere possunt ad impetrantes rescripta cum clausulis si neutri, vel, si nulli: quæ habent prouisionem conditionalem si ad neutrum vel nullum ex litigantibus pertineant. *de quib. rescr. nos diximus in tract. Rescr.*

28 Subrogatio hæc & coniunctio litis petenda est intra annum computandum à die collationis sibi factæ; nam postea non admitteretur petitio in possessorij actione: cum interdicta quæ de possessione fiunt, sint annalia. *lib. 1 de inter. P.* propter iurisdictionem prætoris à qua processerunt, quæ annalis erat primum. Et notat Reb. *ad d. §. declarantes, & ad verb. successores,* quòd nec possit releuari morosus per literas a lapsu anni, vel biennij allegando caussas propter quas non potuit petere, eo quod possessio sit momentanea, *cap. 1. de Causa poss. & prop. l. vn si de Moment. possess &c. C. & restitutio non detur pro re medica, l. scio, de In integ. restitut. P.* quare qui petit subrogari, debet exhibere titulum, vt sciatur num veniat intra annum: ne is qui nullum ius habet temere alium vexet petendo subrogari. *Gl. Gemin. & Doctores ad cap. 2. vt lite pen. i. in Sexto.* Quod tamen intelligendum puto si quis velit se subrogari in locum eius qui possidebat; nempe in ius & possessionem, tunc enim causa annalis est, quòd si non possidebat is in cuius locum subrogatio petitur, post annum subrogatio peti poterit: sicque pronunciatum in Senatu Parisiensi fertur, anno Domini 1543. 11. Ianuarij. Hinc fit etiam, vt si controuersia sit de beneficij iure, cuius collatio facta fuerit reseruatis collatori vel alijs fructibus, non inspiciamus annum subrogationi necessarium cùm propriè deductis fructibus collatio facta, non faciat verè beneficij posses-

sesso

sessorem, *capit. si propter, de Rescript. in Sext. cap. si tibi concesso, de Preb. in Sext.* Si etiam is qui petit subrogationem in locum sui collitigantis, possedisset ante subrogationem, nihil efficiet si intra annum non petat subrogationem vel post, eò quòd iam sit nactus possessionem ratione cuius consideratur annus. *Arg. l. vnica de Alien. iud. mut. caus. fact.* C. Possent etiam excusare dilationem vltra annum iusta impedimenta, quæ & excusant: quo minus quis non fuerit nactus possessionem beneficij *in cap. commissa, de Elect. in Sex.* quando enim non datur experiundi potestas. non currit annus vtilis, *l. 1. Vti pos.* Pan. *l. annus, 6. de Calumnia. lib. 3. P. tit. 5*, Proinde multò magis excusabitur si impetrauit quidem literas subrogationis faciendæ causa intra annum, sed non potuit eas executioni demandare illo anno, causa iusta impediente, & ita iudicatum in Senatu Parisiensi ex templo sedente magna camera, 11. Augusti. 1541.

Post controuersias possessionis momentaneæ, & expedito interdicto retinendæ vel recuperandæ, peruenitur ad plenam probationem titulorum; & agitur de his quæ vitiare possunt titulum, de intrusione, incapacitate, falsitate, & alijs quibus nullus vel inutilis redditur titulus, proceduntque iudices ad plenum possessorium definiendum, obseruatis breuioribus dilationibus, & quantū veritatis indagatio petitur summarie & de plano sine strepitu & figura iudicij procedendo, *iuxta formulam Clementinæ dispendiosam, de Iudicijs, & iuxta præscripta à Pragmatica sanct. & Concordatis Gallicanis & Pontificalibus in titu. de causis*, obseruatis regum & principum constitutionibus, quæ de possessionis litibus editæ sunt. Explicat autem Clem. *sæpè, de Verbor. signif.* quid velint sibi illa verba, sine strepitu & figura iudicij, qu dque, sumariè & de plano procedere. Sententia sequitur posteà, per quam vel possessio conseruatur ei qui iam fiduciariam obtinuit, seu qui habuit recredentiam, condemnato aduersario ad sumptus litis: vel adimitur ei cui momentanea concessa erat, cognitione posteà sequuta exactori de meliori aduersarij iure. Recredentia enim non dat plenum ius, sed 29

con-

conditionalem causam possidendi, ea lege, vt si dictum fuerit sententia, restitutionem faciendam: nec facit ideò pacificum possessorem contra collitigantem, nec impedit petitorium. *notat Rebuff tract de Pacif. possessor. num. 166. facit l. vnic. si de Momentanea possessio fuerit appel. libr. 7. C. titul. 69.* Attamen quamuis possessio recredentiæ triennalis, post recredentiam non possit obijci collitiganti agenti post recredentiam de pleno possessorio vel petitorio: tamen contra alium non collitigantem qui post triennalē possessionem à recredentia mouere vult ei quæstionem de beneficio, potest vti præscriptione possessionis triennalis, tanquam pacificus possessor: quia contra alios quàm collitigantem i. pacificus dicitur, *argumen. l. loci, §. penden. si Seru. vend. P. facit l. Fulcinius §. sed illud, Ex quib. caus. in poss. eat. P.* Et lis duorum primi & secundi non facit rem litigiosam contra tertium *l. 1. §. 1. de Litig.* sicque praxim esse seruatam contra Gomes, concludit Reb. *tractat. de Pacif. possessor. num. 167.* cui ego accedo iustis rationibus primum vt lites beneficiorum sopiantur, *capitu finem litibus, de Dolo & cont.* Si enim in alijs negotijs expedit citò lites circumcidi multò magis propter periculum animarum ignorato pastore in beneficijs, *Clement. dispendiosam, de Iudic.* Dehinc & placuit per non prosecutionem instantiæ in alijs in quibus tantum periculum non est triennio induci eremodicium. seu peremptionem litis, *l. properandum C. de iud.* quare & aliquando placuit Sen. Parisiensi, 1510. 17. Maij. etiam triennalem possessorem post recredentiam posse vti hac præscriptione contra collitigantem, si post illam sententiam nihil in iudicio prosequutus fuerit, idque in causa M. Tillon appellantis à Senarcho Andegauensi: & iterum anno eodem 13. Aug. pronunciatum pro M. Bernardo Collard. contra Bernardum Roquart. Et ideò hodie in Gallia procul dubio hæc resolutio recepta est, vt & qui obtinuit recredentiam beneficij cum cura seu sacerdotalis, & in ea fuit pacificè per triennium, teneatur statim post triennium promoueri ad ordinem requisitum beneficio, alioquin priuatur beneficio per non promotionem: quia pacificus est, *iuxta ca.*

com-

commissa, de Election. in Sexto & capitu. licet canon, iuncta Glo. eodem. titulo. ita & tradit decisum Boërius *decision.* 171. *incipien. super prabend.* Rebuff *in praxi* Benefic *& capit. de* Nonpromouendo. Multò magis hæc vera & firmiora erunt, si quis non tantum post recredentiam, sed postquam obtinuit super pleno possessorio, possedit pacificè sine lite per triennium beneficium; sic enim & in iure Pont. receptum est, valere sententiam contra ius litigatoris latam, si intra tempus à iure definitum, non fuerit remedio iuris vel appellationis vsus, *in capitu cùm inter vos* 13. *de Sentent. & re iud* Et hic est casus, in quo propter reg. Cancell. de Triennali possessore. quæ ius facit, sententia in beneficijs transit in rem iudicatam, & in quo num erit sequenda regula generális contraria. *capitu cum olim* Magalonensis, *Episco.* 12 *eodem. titulo. de Sentent & re iud.* In his enim quæ singulari iure recepta sunt non possumus sequi rationem iuris communis. *l. in his,* 15. *de* Leg P. estq; modus certissimus finiendæ litis per sententiam: Rota *dec.* 10. *Vt lite penden. in nouis, alias* 411. *incip.* Item *si lite pend.* maximè si ab ea non sit appellatum. *Gl. in Cl. fi. ad verb postquam, Vt lite pen.* vel si appellatum quidem est, sed appellatio fuerit deserta, ex qua desertione censetur non fuisse appellatum, & sententia transit in rē iudicatā. *Cl sicut, & Cl. si appellationē de Ap. l. fi. §. illud, de* Temp. ap. Si res iudicata facit titulū verū, quia pro veritate habetur, *l. res iudicata, de* Reg. *iur. l. ingenuum, de Sta. hom.* P. Hic tamen non prætermittam valde notabile quod in sententia lata in causa beneficiali respectu quidem eius contra quā fertur, facit ius & transit in rē iudicatam, si collitigator succubuit vel non appellauit, cum iudex declarauit beneficium pertinere ad eum ad quem verè tamen non pertinet, & amplius non audietur post certum definitum tempus qui ius habebat de sententia non conquestus, *capitu cum dilect. de Elect. capitu cum olim, de* Don. Attamē, si is, pro quo sentētia lata fuit, in veritate cognoscat sibi beneficiū fuisse iniustè adiudicatū nullo tēpore potest illud beneficiū salua cōsciētia sibi retinere, quia beneficiū sine canonica institutione possideri non potest- *c.* 1, *de* Re. *iur. in* Sex. & sentētia iudicis illi nō dat ius, sed tātū declarauit ius beneficij ad eū pertinere,

capitu. forus, de Verb. sign. l. sicut, §. & si quidem. Si serui. vend. P. Neque institutio beneficij pertinet ad iudicem cognoscentem de titulis, sed ad Episcopum conferentem, *c. cùm & plantare, de Priui. c. cùm ex iniuncto, de Hær.* Quæ quidem vera sunt in foro conscientiæ, ratione cuius iustè possidere non potest iniustè detentum; sed non in foro contentioso, in quo tantum iudicatur de his quæ manifesta sunt, non de occultis. *cap. 1. Vt Eccl. benef. sine dim. conferan.* & manifesta censentur in illo foro, quæ per sententiam iudicata sunt: *cap. f. de Cohab. cler. & mul. cap. vestra, 7. eod. titul.* Excipit tamen Cosmas Guimier *in Gl. ss. ad §. 1. de Pacif. poss. ss. in verbo, triennio, in Pragm. sanct.* casum, si is qui succubuit per viam denuntiationis Euangelicæ velit procedere, dicendo quòd peccat tenendo beneficium sine titulo: quia tunc audiretur, *per notata per Innocentium, ad cap. ad aures, & cap. mandatum, de Rescrip. & ad c. quemadmodum, de Iureiur. Panor. ad cap. ad audientiam, de Rescript.* Posset etiam iudex superior inquirere de titulo ex officio, contra eum qui obtinuit, non obstante sententia, quæ superiori non præiudicat. *arg. cap. constitutus & c. oblatæ, de Appel. cap. cum olim, de Dol. & contum. facit expressè textus cap. ordinarij, de Off. ord. in Sex.* Docet idem Guimier *ad §. ordinarij, ad ver. inquirant de Pacif. possess. in Pragm. sanct.* quomodo sententia sit ferenda in beneficiorũ lite, & refert Doctores annotare *ad cap. mandatum, de Rescript.* quòd si reus fatetur defectum iuris sui, & stat in meris & puris terminis defensionis, & actor nihil probat de suo titulo, iudex absoluet reum tãtum à petitione, quia actore non probante reus absoluitur: *l. actor, de Prob. C.* nec contra actorem pronunciabit pro eo qui nihil petijt, quia alius iudex quã Papa vel alius. cui suprema sit iurisdictio, non potest vltra petitionẽ libelli iudicare cum libello ordinarius conformem debeat dare sententiam *cap. licet, de Simo. l. vt fundus. Commun. diu. P. l. fin. de Fideicommissa. liber.* videnda decis. Rotæ 20. *incip. Actore nihil probante, in Nouis.* Si tamen reus petierit pronunciati secundum suum titulum & declarari suam institutionem canonicam sicut actor: & constet iudici de nullitate tituli, vel institutionis vtriusque litigantis, actoris

& rei,

& rei, non debet iudex simul vtrumque absoluere à petitione reciproca & relinquere possidétem in possessione: sed debet pronunciare vtramque institutionem inualidam, & excludere vtrumque à beneficio. Sicque intelligi debet, cap. *cùm super, de causa possessio. & proprie.* Si tamen in lite facta fuisset semiplena probatio per alterū ex litigantibus, vel per vtrumque, sufficiet absoluere vtrumque à petitione alterutrius, quia vterque in illa mutua petitione confirmationis sui tituli est actor, *cap. ex literis, de Causa propriet. ca. licet, de Probation.* compensatione facta expensarum vtrinque factarum vel reum absoluet ab instantia actoris si vnus esset, actor alter reus, & si alter illorum possidet, non erit remouendus à possessione quia pro possessore præsumitur etiam si nihil præstiterit. *l. fi. de Rei ven. C. §. commodum, de int.* hæcq; plene discutiuntur *in dec. Rota 15. inc. Si in causa beneficiali in Nouis.*

Quòd si neuter ex litigantibus possideat, & petant tamen sibi adiudicari beneficium, & vterque seu alter illorum semiplenè probet, altero nihil probante, non est pro aliquo iudicandum, ex quo dubiè & non plenè probatur, neque etiam erit locus delationi iuramenti ad supplendam probationem, vt in alijs forsan rebus *ex c. mulieri, & c. fi. de Iureiuran. c. vltimo, de Proba.* quia in beneficijs agitur de titulo canonico vt possideri pòssint, *c. 1. de Reg. iur.* qui titulus nec à iudice neq; à fide iurantis pēdere potest: & hæc quando agitur de sententia ferenda super plenò possessor o obtinenda. 30

Nam in simplici possessione momentanea obtinenda, si agatur de adipiscendæ interdicto, sufficeret probare titulum quamuis non plene, sed in apparentia validum, *vt dixi ex l. 2. & l. fi. C. de Edict. diui Adria tolle.* possent tamē obijci exceptiones, & defectus iuris, si in ipsa productione titulorum, probationes essent ad manus, quæ & à proprietate excluderent, *vt notatur in c. 1. & ad capit. ex literis, de Restitutio spoliat. l. 3. §. ibidem, Ad exhib.* Proponetur exemplū ex obiectione grauioris criminis *in cap. accedens, de Accusat. cap. cùm olim, de Caus. proprie. & possess.* Et ita proculdubio 31

blo receptum in quæstione interdicti adipiscendæ, ab interpretibus, non tamen conueniunt si actum sit interdicto recuperandæ, in quo fuisse quatuor sententias diuersas eorum, refert Glossa *in dicto ca. in literis, de Restitutio spol.* & ipsa eligit sententiam Innocentij. Guimier verò, longa, subtili & vtilissima in vtramque partem discussione, *ad dictum §. ordinarij, ad verbum, inquirans, in Pragmat. sanction.* contra Panormitanum & alios tandem resoluit, peretem restitutionem beneficij, licèt ius commune faciat contra eum, non teneri probare verum titulum, sed sufficere colorare possessionem ex titulo primo aspectu valido: id etiam defendit Ioannes Andreas *ad Clem. de Caus. vnde poss. ss. & proprietat. & in additionibus ad Speculatorem in Rubr. eiusdem titul.* vt si probet institutionem, licèt nō probet presentationem. Sine colorato autem titulo, non esse restituendum: quod pluribus rationibus docet Guimier, quarum fundamentalis, quòd sine titulo possideri non possit beneficium: *cap. 1. de Reg. iur. cap. ex frequentibus, cap. ex parte, de Institutio. legum, 2. quæst. 1.* & possessio dicatur innixa proprietati, *cap. 1. de Causa possessio. & propriet. cap. 1. de Sequest. possess. Gloss. & Doctor. in cap. fin. de Iudic.* & quia titulus proprietatis non obtinetur sine canonica institutione, ita nec annexa possessio. *arg. cap. quando, de Iudic.* Sed & vbi timetur de præiudicio irreparabili priuato, spoliationis non fit restitutio nisi maximè titulus coloratus accedat, vt in matrimonio. *c. literas c. ex transmissa. de Rest. spolia. c. 1. Vt lite non contestat.* multo minus est facienda facilè dum timetur de præiudicio publico. *cap. cum in cunctis, de Elect.* cùm vtilitas publica præferenda sit priuatæ, *cap. bonæ, in 1. de Postul. prel.* Præiudicium autem publicum fit. & animabus datur irreparabile malum sine iure pastorem indignum committere, *cap. dudum de Elect. cap. placuit, de Pœnitent. distinct. 6. cap. omnis vtriusque, de Pœn. & remiss.* Ideò ne vitiosus detur ingressus, ab hac restitutione abstinendū seu potius possessione: *Clement. 1. de Caus. possessio.* nam regressus dici non potest, quia nulla possessio antè dicitur, sine titulo sufficienti vel apparente, sed occupatio indebita:

Et

Et quamquam dictum sit vulgatis regulis, non cogendum possessorem ostendere titulum suæ possessionis, *l. cogi, de Petit. hæ. C. c. licet, de Probat. cum similibus.* tamen contraria regula id suadet. si contra possessorem vel petentem restitutionem ius commune faciat, *cap. constitutus, de Filijs presbytero. cap. quoniam, eod.* ex quibus & doctores concludunt communiter *in ca. in literis, de Restitut. spolia.* quòd defectus notorius proprietatis pro exceptione admittitur in istis beneficialibus causis contra petentē restitutionem, quia non debet fieri restitutio cum peccato. *cap. literas, de Restit. spol. cap. gaudemus, de Diuor. cap. de benedicto, 32. quæst. 1.* Imò & receptum, agentem possessorio repelli per reseruationem summ. Pontificis *in decis. Rotæ 16. incip en si contra agentem, in Nouis. in decis. 475, nota quòd agentis, in Antiquis.* nisi qui spoliatus fuisset pendente lite: *Aeg. dec. 536.* & hoc decisum iterum in Rota, *decis. 56. incip. nota quòd vbi aliquis in Antiq.* vbi hæc verba cum ratione: Nota quòd vbi aliquis tenet beneficium reseruatum, quod si talis expellatur de beneficio, sibi non datur interdictum: quia sicut reseruatio afficit beneficium ita & possessionem, *capit. vt nostrum de Appell. & ibi. Innocentius ad quod l. si minor, de Seruis exporta.* P. Bene tamen daretur officium iudicis; si esset expulsus lite pendente: in quo quidem officio non requiritur, sed sufficit quod ius tempore expulsionis detineat, *vt notat Innocentius in cap. dilecti, de Maior, & obed. &c.* Addēda decis. Rotæ 7. *nota quod vbi agitur, possessorio in Antiq.* Nota (inquit) quod vbi agitur possessorio iudicio in causa beneficiali, & apparet de notorio non iure agentis, impeditur restitutio, *de quo in cap. ad decimas, de Restitut. spolia. in Sext. Innocent. in cap. constitus, de Filijs presbyt. &c, addenda decis. 11. de Causa posse. & proprie. & 371. in Nouis.* Omitto a[...] a quæ possunt in vtramque partem adferri, maximè qu[...] superior resolutio mihi videtur tenenda, & quod reliqua copiosè possunt videri tractata apud dictum Cosmam Guymier & in citato loco, pergo ad alia quę ad sententiā pertinent.

In sententia qua pronunciatur beneficium alicui debitum iudex potest etiam condemnare in fructibus, à 31

tempore motæ litis perceptis per possessorem, etiam in l bello non petitis, *cap. cùm dilectus, de iure patron. capit. cùm causa, de Offic. deleg.* quia fructus sunt accessorij ad beneficium, & veniunt ideo à tempore motæ litis, iuxta communes iuris vtriusque regulas; & in alijs in quibus fructus considerantur, restituendis cum distinctione *c. grauis. de Restitut spoli. cap. conquerente, eod. cap. cum causa, de offi. deleg. l. videamus, l. mora, §. in bonæ fidei, de Vsur. arg. ca. cum Ecclesia Sutrina, de Causa possess. ca. dilecto, in fine, de Præb. cum similib. quæ in hac hypothesi adfert decisio Rotæ 86. incip. auditor qui prouinciat & 183. incip. sicut auditor, in Nouis.* Quod intelligendum, si ante motam litem habere videbatur causam detinendi, & censeretur bonæ fidei possessor, alioquin, si ab initio occupationis detegatur malæ fidei possessor, puta quia vi occupauit vel alio illicito modo, ad restitutionem fructuum perceptorum, etiam ante motam litem tenetur. *l. conquerebatur, C. Vnde vi. l. certum, & l. dominium, C. de Rei vendic. l. sed si ante, de Petitio. hæred. P.* & si vis inueniatur, non tantum restituit perceptos, sed etiam qui percipi potuissent, dictis iuribus. Et hæc disputant & concludunt duæ decisiones Rotæ 324. fuit dubitatum vtrum detentos, &c. & 25. Ex quibus inferebatur, in Nouis Notat Cosmas Guimier *ad §. statuit eadem. ad verb. nequiret, de Causis, in Pragm. sanction.* valere appellationem interpositam à possessorio lato in casu sasinæ & nouitatis omni iure; quia obtinens in illo, lucratur fructus, nec restituit etiam si succumbat in petitorio: & ita grauamen illatum, quoad ius fructuum nō potest reparari in petitorio. *Citat Barthol. ad l. 1. de Appell. P. & Bald. ad l. si clericus, de Episcop. audien.* sed nec subrogatus vel successor in beneficio, tenetur restituere fructus quos predecessor percepit: quia ius ab ea non habet; *Perusinus ad cap. præsenti, de Offic. ord. in Sex. facit l. 1. de Admini. st. tuto.* Et sic iudicatum in Senatu Parisien. anno 1536. in mense Februario, nec ad expensas nisi à die subrogationis, prout in eodem Senatu fuit conclusum anno 1508. 3. Aprilis, nisi purè, & simpliciter receperit processum & arramenta causæ, vt decisum in eodē Senatu 27. Augusti, 1492. quia tunc teneretur subrogatus

ad

ad omnes expensas sui prædecessoris, quod Senatusconsultis firmatum refert Rebuffus *ad §. declarantes, ad verbũ successores, de Manda. Aposto. in Concor.* Verum distinctio ibidem postea notanda adhibetur, quòd si resignatarius qui petit subrogari in locum resignantis post recredentiæ sententiam latam contra suum resignantem non subrogabitur, nisi soluat omnes expensas & fructus quos resignans restituere debebat: secus si petat subrogari in locum sui resignantis qui resignauerat ante sententiã quia tunc non tenetur nisi ad expensas & fructus sui temporis: & ita in Senatu Parisiensi iudic. 13. Aprilis, 1540. & 11. Maij 1542. quia beneficium acceptatum videtur cum suo onere, *l. alienatio, de contra. empt.* P. *l. Pomponius, de Acquiren. possess.* curia tamen solet prospicere in hac subrogatione, dicẽdo dum admittit subrogationem petitam per resignatarium, quòd resignans nihilominus remanebit in processu fructibus & expensis. 34

Non est omittendum in litis beneficiorum sententia illud cum alijs commune, vt victus & temerarius litigator condemnatur ad sumptus litis & viatica & damna *iuxta cap. ceterùm, cap. fin de Rescrip. ca. ex literis, de Dol. & contum. & iuxta l. eum quem temerè, de ludic.* P. *l. properandum, §. sin autem, C. eod. titu. Cassiodor. decis. 13. de Rescriptis.* Quare resarciendæ vtiles necessariæ, illæque moderatæ expensæ, sicut notatur *per Gloss. ad cap finem litibus. de Dolo & contum. vbi plenè.* Si tamen habuisse iustam causam litigandi aliquam inueniatur condemnatus, excusatur à damnatione sumptuum litis: *vt l. qui solidum, §. etiam, de Lega. 2. cap. 1. in fine, de Elect. in Sext. & ibi notatur.* Alius tamen motus taxandi expensas contumaciæ, quæ maiores sunt, alius illas defin endi, de quibus latè tractat Rebuffus *in commẽtarijs constitutionum Gallicarum, tractatu de expensis, artic. 5. nu. 55. & artic. 8. num. 24. cum seq lib. 3. Lanfrancus de Oriano, ad c. quoniam contrà, in verbo, expensa, num. 24. de Probat videndus & Ioan. Andreas post Speculatorem, ad titul. de expensis: Iason ad dict. l. properandum, §. sin autem, & ad l. sancimus, numero. 8. C. de Iudic. Butrigar. ad capitu. finem litibus, de Dolo & contumacia.*

Obseruatis superioribus, iudices in Gallia qui de beneficio cognoscunt, super pleno possessorio pronunciare, neque hac sententia neglecta litigantes ad iudices Pontificios remittere, neque etiam cùm sententia fertur pleno possessorio, eius remissionis meminisse debent: verũ litigatores, si eis videbitur, super proprietate beneficij iudices Pontificios adire poterunt post sententiam pleni possessorij executioni demandatam, vt notatur in ordinationibus regijs per Rebuffum *titu de possessione beneficiorum, artic.7.8.9.& 12.*

35 Tractatur in litibus beneficiorum de appellationibus quoque, sed illæ pauca habent separata à communi appellationum consideratione, ideo & pauca admonentes reliqua ad ius commune reijciemus. Appellatur in Gallia à regijs iudicibus qui de possessione beneficiorum cognoscunt, ad curiam immediatè supremam parlamẽti eius loci: in alijs regionibus & in Gallia, si de beneficijs agatur corã iudicibus Ecclesiasticis appellatur ad proximum superiorem; vt ab Episcopo ad Archiepiscopum. Si verò immediatè forus summo Pontifici subijciatur, vel causa, ad eum prouocatur *vt in cap. constitutis in præsentia, 46 de appell.* licitum & iure scripto, omisso medio appellare summum Pontificem, *vt in cap. de priore, 3. & cap. si duobus, 7. de Appell.* verùm remissio vt plerumque ad medium fit iudicem, & ex Concilio Basiliensi *titulo de causis, in Pragmat sanct.* prohibitum, ne omisso medio appelletur: & si quispiam à iudice sedi Apostolicæ immediatè subiecto, ad ipsam sedem duxerit appellandum: statutum, vt causa per rescriptum vsque ad finem litis inclusiuè committatur in partibus, nisi fortè propter defectum iustitiæ aut iustum metum, etiam in partibus conuicinis, de quibus in commissione exprimendis, legitimo prius documento alias quàm per iuramentum summariè constiterit, apud ipsam sedem foret meritò retinenda. Idipsum confirmatum in Concordatis, *tit. de causis.* Et ibi lege sancitum est, quod antea solebat vt plèrumque fieri à summo Pont. *vt in cap. qua fronte, 25. §. sanè, de Appellat.* Aequitati enim & rationi id maximè congruit, propter Curiæ

Ro-

Romanæ distantiam à locis vbi litigantes degunt, testes & probationes habent, quæ non facilè & sine magnis sumptibus aliò & in tam lõgam viam traduci possunt: *iuxta l.2.vbi de Ratiocin.agi opor.*C. nisi ita sint magnæ causæ vel reseruatæ solius summi Pontificis iudicio, vt ordinarij vel inferiores non sint potestatis necessariæ ad eas decidendas idonei; quales notantur per Gloss. & interpretes *ad cap.sicut vnire, de Excess prælat.cap.vnico, de Cleric. ægrot.in Sext.per Speculat.tit, de Lega.§.nunc ostendendum*, qualitates personarum quibus delegantur causæ a summo Pontifice ponuntur *in capit.statutum,11. de Rescript.in Sext.* Vide quæ nos diximus de sententijs formandis in genere, *lib.50.Syntagm.iur cap.1.de Appellationibus, eodem lib ca.2.* vide titulos in iure Pontificio & ciuili, de Appellationibus: vide quædam singularia in appellatione electionis. *in c.1.de Elect.in Sext.*

DE TRANSACTIONE LITIS beneficiorum.

CAPVT XLI.

1 *Translatio in lite beneficij, quare prohibita.*
2 *Admirabilis compositio contra, quare permissa.*
3 *Arbitri quatenus possunt super beneficiorum lite statuere.*
4 *Num simonia sit, dare pro redemptione vexationis litis beneficijs.*

POstremò in litibus beneficiorum quæri potest, num, transigere vel paci sci liceat, & iure communi non licere placuit, quia hæc transactio simoniam contineat: *cap.constitutus,4. ca.super eo, 6.c præterea,9.& 10 & fin. de Transact.* omnis enim pactio de spiritualibus aliquo dato vel retento; inhibita, *cap.fin.de Pact.c.cùm clerico. eo. can. eos,q.1.cap.quàm pio,1.quæstio.2.cap.si quis præbendas,1. quæst.3. cum simil.* 1

Cæterùm prohibitum non est, sed permissum litigantibus, gratis & amicabiliter inter se componere litem, *di-* 2

cto c. super eo,6. de Transact. Sub beneplacito etiam summi Pontificis, inter se conuenire, id est, ea lege transigere, & à lite discedere præscriptis conditionibus, si sum. Pontif. eas velit probare, & non alias vel aliter: vt in alijs Ecclesiasticis compositio tenet de assensu superioris facta, *cap. veniens.8 c.2.c. de cætero,5. de Transact. c, nuper, ca. ex multiplici, de Decim.* Conueniunt sæpè fessi litigantes iuris agitatione, de beneficio & sumptibus actis vnde deueniunt ad pactum, quod compositionem vocant, quam oportet fieri sub beneplacito summ. Pontif. & ab illo approbari & discuti, num contineat simoniam, alias non admittitur: *c. cùm pridem, 4. de Pact.*

3 Permissum & arbitris à collitigantibus electis in quos compromiserunt, pro bono pacis pensionis & dationis & cessionis beneficij legem prescribere, dummodò summus Pontifex consentiat, *c. nisi essent, 21. de Præb.* non aliter, quia nec arbitri, nec litigantes sibi titulum dare possunt beneficij, quod vt antè sæpè dictum fuit, sine canonica institutione possideri nequit: *c. 1. de Reg. iur. c. legum, 2. quæ. 1.* quemadmodum in matrimonio: ideò vltra alias rationes non potest constitui arbitrium iudicis vel compromissi, sine voluntate contrahentium legitima. *c. penult. in fi. de in integ. restit. in c. fi. de Pact.*

4 Permissum & aliquandò possessoribus beneficiorum citra labem simoniæ, aliquid largiri ad redimendam vexationem, qua afficiuntur ab his qui nullum ius habent in beneficio: *c. dilectus filius R. 28. de Simon. vbi Glossa distinguit, & Beat. Thomas quoque 2.2. quæst. 100. artic. 2. ad 5. argum.* Possem his plura addere, sed iustus tractatus manum à tabula reuocat; cùm etiam de beneficijs alibi sparsim, & in Syntagmate dixerimus: vnū reliquum est vt Deo ineffabili gratias agentes, ei vt reliqua nostra omnia, consecremus, cum ea supplici oratione, vt si quæ sint in hac enarratione quæ ad laudem gloriamque nominis sui faciāt, vtilitatemque populi Christiani, dignetur ea tanquam sua munera tueri & conseruare. Siquid autem sit quod pijs auribus fideique Catholicæ possit offendiculum dare, permittat emendari & expungi. Semper enim in omnibus,

nibus quæcumque vnquam dixerim scripserímve, ea mihi fuit mens & intentio, nequid assererem aut negarē quod censuræ fidei Catholicæ aduersaretur, paratus in omnibus ei obtemperare. Eaque de causa plura subticui, quæ quamuis fidei matris Ecclesiæ non contradicant, tamen ob temporum malitiam & peruersitatem seu inuidiam aliquorum, possent in vtramque partem aliter quàm decreuissem conuerti: satiusque mihi visum est in illis silere, quam delinquendi occasionem, aut calumniandi causam præbere. Potuissem & abusus aliquos beneficiorum ex parte personarum possidentium palàm reijcere, nisi me similes rationes reuocassent: & vltra quòd ista ad speculatores & enarratores verbi Dei, magis pertinere videbantur: nec mittenda erat falx in messem alienam.

INDEX CAPITVM.

Cap.j. De legibus quibus vtimur in tractatione beneficiorum. fo.1.

II. De origine beneficiorum Ecclesiasticorum. 9

III. De cultu diuino, sacrificijs, sacerdotibus, & annona eorum in lege veteris Testamenti. 13

IIII. De cultu diuino, sacerdotio. sacrificijs & præbendis Christianorum. 17

V. De rationibus quibus bona & reditus in Ecclesia retinentur. 28

VI. De distinctione nominis beneficij & finitione beneficij. 38

VII. De residentia beneficiatorum. 30.

VIII. De titulis beneficiatorum. 63

IX. De reliquis verbis finitionis beneficiorum. 65

X. De diuisione seu distinctione beneficiorum. 70

XI. De beneficijs innominatis & habentibus affinitatem cum beneficijs nominatis. 83

XII. De erectione seu constitutione beneficiorum per no-

nouam fundationem seu creationem, atq; primum de causa in eo consideranda. 89
XIII. De personis in noua fundatione cõsiderãdis. 93
XIIII. De locis nouæ fundationi commodo. 107
XV. De dote quæ fundationi nouarum Ecclesiarum accedere debet. 114
XVI. De dedicatione & consecratione Ecclesiæ fundatæ. 126
XVII. De effectu nouæ fundationis vel erectionis: 130
XVIII. De secunda specie fundationis beneficij, quæ fit per restitutionem extinctionis, primum in genere. 133
XIX. De suppressione beneficiorum. 135
XX De vnione. 136
XXI. De tertia specie extinctionis beneficiorum per extinctionem eorundem 149
XXII. De extinctorum per species beneficiorum restitutione. 151
XXIII. De erectione beneficij, quæ fit per transformationem. 157
XXIV. De vacatione beneficiorum, sub qua etiam cõtinentur modi amittendi beneficia, & de vacatione in Curia Romana, & extra. 157
XXV. De amissione & vacatione beneficiorum ex certis modis vacandi, & primum de vacatione extra delictum ipso iure inducta. 179
XXVI. De vacatione beneficiorum ipso iure inducta ex causa delicti possessoris, & de effectu vacationis ipso iure 200
XXVII. De vacatione beneficij ipso facto tantum. 211
XXVIII. De vacatione beneficiorum ipso iure & facto, & primum per renunciationem simplicem in fauorem certæ personæ. 212
XXIX. De renunciatione conditionali seu sub modo reseruationis pensionis. 221
XXX. De renunciatione cum regressu & ex causa per mutationis. 225
XXXI. De effectu & cõmuni causa renũciationis. 229

De

XXXII De vacatione per mortem seu per obitũ. 254
XXXIII. De vacatione per sententiam. 263
XXXIV. De acquisitione seu de collatione beneficiorum. 265
XXXV. De personarum beneficiandorum qualitatibus, & primũ de legitimis eorũ natalibus. 266
XXXVI. De ordine beneficiandorum. 273
XXXVII. De ætate legitima beneficiandorum, moribus & scientia. 290
XXXVIII. De personis quæ conferre possunt. 308
XXXIX De modis conferendi beneficia. 323
XL. De iudicijs & controuersijs seu litibus beneficiorum. 339
XLI De transactione litis beneficiorum. 373

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM, QVAE continentur in tractatu beneficiorum: cuius numerũ 1. caput: numerus 2. numerum capitis sub quo inueniantur, significat.

Abbas diœcesanus vel pro diœcesano aliquando. ca. 3 n. 12
Abbas ius vniendi Ecclesias sibi subiectas quando habeat. 20.7
Abbatis quæ deceat ætas. 37.7
Abbatia beneficium maius. 10.9
Abraham altare quo iure ædificauerit Deo. 3.3
Absens beneficiatus in quibus habetur pro præsente. 7.9
Absens excusatur à residentia si absit pro suis vel Ecclesiæ suæ negotijs 7.6. vel dispensatione habita. eod. 17
Absens à beneficio quomodo priuatur beneficio. 33.1
Absente litigante & contumace & pro eo iudicari debet si ius illius appareat. 40.21
Absentia magistratus damnosa populos 7.5
Absentia rationabilis excusat à non residentia. 7.13

 Absen-

Absentia non residentis quibus modis excusetur. 7.8. & seq.
Absentiæ excusatio quando cesset. 7.17
Academiæ seu collegia ex professo corrupta in odium Christianorum. 4.11
Acra, terræ quantum contineat. 17.3
Actio in rem datur beneficiato pro beneficij iure. 40.6
Actus simplex & quadratus quid. 17.3
Adam primus inter homines exercuit & docuit cultum verum Dei, isque vnus ex authoribus psalmorum dicitur. 3.2
Administratio in beneficio cum administratione quæ contineat 10.18
Adoratio Dei quare versus Orientem fit. 14.7
Adrianus quomodo à persecutione Christianorum destiterit. 4.7
Aedificans Ecclesiā eo ipso videtur se obligasse ad dotationem eius, 15.2. & hæredes suos. eod.3.
Aedificium pium seu Ecclesiæ intra quod tempus perficere qui cæpit cogitur. 15.3
Aeditui & ædilis circa ædes sacras reficiendas & conseruandas cura. 11.7
Aegyptij primi idolis seu dijs suis aras & simulachra posuerunt. 14.1.
Aegypti prouincia. 4.5
Aegri renunciatio num valeat. 31.10
Aetas quæ requiratur in beneficiandis habita ratione qualitatis beneficiorum. 37.1.
Aetas requiritur in beneficiandis legitima, & quomodo ea est cōsideranda ratione diuersitatis beneficiorum & ordinum. 37.1.
Aetas legitima, de naturali non de impetrata intelligitur. 32.1
Affecta beneficia summo Pontifici quæ. 24.16.
Alderburgum ciuitas sub ditione Episcopi.
Aleatori publico beneficium conferri non potest. 37.11
Alexander Seuerus fauit Christianis & adorabat Christi & Abrahami imagines. 4.10
Alienatio rerum Ecclesiæ sine solemnitate iuris facta quamuis, nulla

nulla, tamen si prælatus successor noluerit reuocare, valida erit. 13.12

Alienigenæ beneficiorum capaces. 37.17. *alicubi non & nisi agatur de cura habentibus.* eod.

Alitarchia quid. 6.3.

Altare portatile seu tabula conseruata facit vt in loco non consecrato mysteria diuina celebrari poßint. 22.9

Altare confractum quando eget noua consecratione. 22.4

Altaris dedicatio. 16.3.

Altaris mobilis, & immobilis differentia. 16.5

Amadæus Dux Sabaudiæ, postea Heremita, postea summus Pontifex, abdicauit se pontificatu in schismate contra Eugeniū. 1.7

Amicabilis compositio in spiritualibus quare valeat. 41.2

Amicabiles compositiones receptæ admissæ à summo Pontif. 28.8

Angariæ, quid. 6.10.

Anglorū cultus diuinus. 3.1. *eorū creatio an prior quàm mūdi.* eo.

Animarum cura ars artium est. 37.13

Animarum reddere rationem debent præpositi, si eorum culpa perierint. 7.4

Annatæ beneficiorum quæ & quando præstantur. 6.8

Annatæ debitæ summo Pontifici in beneficijs non dantur in Gallia 15.8 *quid alibi seruetur.* eod *& de inuentione earundem.*

Anteferri clausula quid operetur in gratijs. 20.15.

Antoninus Philosophus Imperator persecutor Christianorū. 4.8

Apostolorum in locum, successerunt Episcopi. 4.4

Appellationis consideratio in controuersijs & litibus beneficiorum. 40.36

Aquæ benedictæ vis vnde ad expiationes pollutionis. 22.6

Aras & templa & simulachra qui prius posuerunt & qui non respuerint. 14.1

Arbitri quatenus super lite beneficiorum componere possunt litigantes. 41.3

Archadius Imper. probibuit donari Ecclesijs. 4.14

Archidiaconus non dat literas dimissorias. 30.9

Archidiaconatus. 10.23
Archidiaconatus habet curam animarum. 10.11
Archiepiscopatus quare dicatur prouincia. 4.5
Archiepiscopatus beneficium maius. 10.6
Archiepiscopatuum erigendorum quæ congrua sunt loca. 14.4
Archipresbyter habet curam animarum. 10.11
Archipresbyteratus. 10.24
Argumentum ab authoritate legis receptum. 1.2
Aripentum terræ qualem habeat mensuram. 17.3
Aristides Philosophus, Christianus factus. 4.7
Arriani cur non dicantur baptizare. 36.14
Arrianorum Ecclesiæ quare consecrentur à Catholicis. 22.5
Arsacidæ qui. 26.7
Asiarchia quid. 6.3
Assassinus quis & quomodo priuetur beneficio ipso iure. 26.7
Aurelianus Imperator primus Diadema capiti imposuit fuitque persecutor Christianorum. 4.13
BAptismus quando & quomodo iterari potest. 36.14
Basiliensis concilij authoritas & tempus. 1.7.
Bastardi, vide spurij.
Beatus vnde dicatur. 6.1
Beneficium omne exigit residentiam. 7.1
Beneficium amittit quis per sententiam per non residentiam. 333.1. ex turpi vita 33.2. ex certis criminibus. 3.3
Beneficium litigiosum quando dicatur. 40.3
Beneficium regulariter non potest vniri cum alterius diœcesani beneficio. 20.5
Beneficium viuentis impetrans per eius obitum, quando verè vacabit per obitum, impetrare iterum non potest. 32.2
Beneficium uacat ipso iure per professionem religionis. 25.18
Beneficium vnitum viuente possessore non vacat per eius obitum, nec debetur mandatarijs. 20.15
Beneficium absentis quomodo sit conferendum. 32.4
Beneficium ab infidelibus occupatum desinit esse. 21.5

Ben

Beneficium affectum reseruationi summi Pontificis, quando desinat esse effectum. 24.15
Beneficium extinguitur per destructionem ædificij vel beneficij. 21.1. *per ademptionem dignitatis cultus diuini, & ministrorum eod. num.* 2.
Beneficium sine dispensatione ostensa possessionis, quod eget dispensatione ipso iure vacat. 25.13
Beneficium vacans per non promotionem possessoris ipso iure, quomodo & quando poterit resignari & permutari. 25.11
Beneficium, qui redditus vel prouentus non constituat. 15. 5. & *qui constituant.* eod. nu. 4.
Beneficium vacans quid. 24.1
Beneficium extinctum quomodo restauretur. 22.4
Beneficium de pertica, quid. 31.15.
Beneficium viuentis conferri nequit. 9.3
Beneficium concessũ à principe non habet finẽ loci vel tẽporis. 9.3.
Beneficium Ecclesiasticum datur propter officium. 6.11
Beneficij lis incipit à possessorio fieri. 40. 9. *ad quod sequitur disputatio tituli & iuris.* eod.
Beneficij controuersia alia à controuersia rerum beneficij. 40. 8.
Beneficij controuersia coram iudice laico tractari non potest iure, & nisi coram Ecclesiastico in Gallia tantum possessorium agitatur coram laico. 14. 10. *vbi rationes.*
Beneficij controuersia vel de possessorio vel de petitorio est. 40.6
Beneficij dispositionẽ amittit priuatus ipso iure beneficio. 26.15
Beneficij inuestituram ab Imperatore vel laico accepisse, habitum pro simonia & hæresi. 26.4
Beneficij suppressi quomodo fiat restitutio. 22.1
Beneficij secundi adeptione vacat primum. 25.2
Beneficij diuisio non mutat qualitatem loci vel fines seu limites secularis iurisdictionis aut Episcopalis. 17.6.
Beneficij suppressio quid. 19.1. & *quare fiat.* eod.
Beneficij contentiosi iudex laicus nihil iudicat, nec mentionem

facit

facit de proprietate beneficij. 40.35
Beneficij titulus vnde oritur. 39.8.9
Beneficij de nouo creandi quæ debent esse causæ. 12.3
Beneficij Ecclesiastici finitio. 6.5. munus spiritale seu officium eius. eod.
Beneficij appellatio quando omnia genera beneficiorum contineat, & quando certas species. 6.4
Beneficij nomen in genere quid continet. 6.1.
Beneficij recenter erecti effectus & priuilegia, per totum c. 17.
Beneficij Ecclesiastici synonyma. 6.3.
Beneficij diuisio quando inuito presbytero possessore fieri possit, & à quo. 13.11
Beneficio priuatus ipso iure non facit fructus suos. 26.14
Beneficia clericis tantum conferenda non laicis. 36.1
Beneficia non nisi idoneis conferenda, & qui dicantur idonei. 35.1
Beneficia curata prioratus & alia quam ætatem desiderant in prouidendis. 37.5
Beneficia maiorum dignitatum quomodo & vbi dicantur summo Pont. reseruata. 24.16
Beneficia quæ dicantur vacare in curia Romana. 24.3
Beneficia mulieribus debita qualem exigant in illis ætatem. 37.6
Beneficia vacantia & non vacantia vniri possunt. 20.4
Beneficia quæ pueris & minoribus conferri poßint. 37.5.
Beneficia quæ poßint vniri vel non. 20.5
Beneficia quibus modis extinguantur. 18.3
Beneficia vacãtia sede Episcopali vacante vacant in curia. 24.23
Beneficia nominata & innominata, quæ. 10.21
Beneficia collata iure regaliæ à principibus laicis non propriè beneficia. 11.14
Beneficia impropriè quæ. 11.2. & seq.
Beneficia innominata. 11.1
Beneficia simplicia quæ. 10.11
Beneficia patronata an poßint vniri sine consensu patroni. 20.5
Beneficia maiora & minora ex relatione. 10.10.

Bene-

Beneficia villæ muratæ quæ. 10.17
Beneficia vacantia per adeptionem alterius quando vacent in Curia Romana. 24.9
Beneficia electiua non subijciuntur præuentioni Papæ. 38.13
Beneficia quæ habeant dignitatem personatum, officium, administrationem, præposituram. 10.18
Beneficia patronata & non patronata quæ. 10.16
Beneficia alia cum cura, alia sine cura, explicantur. 10.11
Beneficia manualia quæ sint. 11.12
Beneficia regularia & secularia quæ. 10.12
Beneficia hæreditaria iure per possessores rel'is qui non possunt, cui renunciari. 9.6
Beneficia maiora & minora, & quæ dicantur maiora. 10.2
Beneficia conceduntur prouisis in perpetuum. 9.1
Beneficia ad tempus potest conferre sum. Pontifex. 9.3
Beneficia collegiata aut simplicia quæ. 10.14
Beneficia duo iure communi quare quis poßidere nequeat. 7.1
Beneficia proprie alia, alia impropriè. 10.1
Beneficia seu annonæ quæ dabantur in primitiua Ecclesia ministris Ecclesiæ. 4.2
Beneficiorum lites, de proprietate, titulo, possessione, rebusque esse possunt seorsum. 40.2
Beneficiorum incapaces qui sunt ratione morũ, & criminũ. 37.11
Beneficiorum transformandorum species. 23.1
Beneficiorum fundandorum quot modi. 12.2
Beneficiorum onera realia. 6.7. & seq.
Beneficiorum de nouo creandorum causæ quædam. 12.4
Beneficiorum diuisiones tractantur. toto cap.10
Beneficiorum capaces tantum clerici non laici. 9.7
Beneficiorum in genere extra Ecclesiastica diuisio. 6.2. in secularia & Ecclesiastica, & mixta. eod.
Benefiorum bona non possunt in suos, vsus conuertere beneficiati, si de proprio patrimonio viuere possunt. 5.6. alioquin sacrilegi eod. & quatenus in suos vsus vel suorum conuertant licitè & qua

quatenus largiri poßint proximis.
Beneficiorum lites quare frequentes tractatu de beneficijs. 1.2
Beneficiatus non est proprietatis vsusfructus dominus.9.5.nec testatur de fructibus nisi ex dispensatione S.P.eod.
Beneficiatus non dicens horas canonicas an teneatur ad restitutionem perceptorum fructuum.6.12.& de pœnis non dicentium diuina officia. eo.
Beneficiatus non residens,non est ipso iure priuatus beneficio, sed priuandus,& quomodo. 7.7
Beneficiati an vsurarij aut vsufructuarij sint disputatur. 9.4
Bigamus incapax beneficiorum. 37.11
Bona naturalia vnde dicta. 6.1
Roma quando & quandiu priuata sit,& curia S.P.& incommomoda eius mutationis,& de tempore restitutionis. 7.5
Bouem primus fertur Adam sacrificasse. 3.2
Bullarum formula & scriptura.39.2.& robur. eo.
CAnones in quibus vincant leges ciuiles. 1.4
Canonialis præbendæ ius in quibus consistat. 10.28
Canonicatus regularis beneficium. 10.28
Canonicat.in minori ætate pupillari quomodo poßider i poßit.37.5
Canonici vel iure cathedræ cōferētes,conferūt loco capituli. 38.5
Canonici quot esse possunt in seruitio Episcopi vt excusentur.7.9
Capellæ & capellaniæ quando non dicantur beneficia, & sine Episcopo donari à fundatore possint. 11.10
Capitulum sede vacante exercet quæ iurisdictionis contentiosæ sunt non quæ voluntariæ 343. nec confert beneficia quamuis vacantibus & œconomum. eod.
Capitulum sede vacante quomodo reuocare vel dissoluere poßit vnionem.
Capitulū sede vacante an vnire poßit beneficia Episcopatus. 29.8
CapitulūEcclesiæCathedralis vnde dictū,& eius authoritas.10.15
Capitulum quando interesse debet vnioni beneficij factæ ab Episcopo. 20.6.
Cap.1.de Homicidio in Sexto explicatio. 26.7

Cap. Ioannes, 7. de clericis coniugatis explicatio. 25.4
Cap. cùm in cunctis. in §. inferiora, de Electione explicatio conciliatio cum c. licèt canon, de Elect. in Sex. 25.8.
Cardinales aut Episcopum persequens, lædens, vel fauens persequentibus ipso iure priuatur beneficijs. 26.10
Cardinales in loco tit. residere tenentur, aliter priuantur. 7.3.
Cardinalium quæ exquiratur scientia Concilio Basiliensi. 37.16.
Cardinalatus beneficium dicitur. 103. Cardinaliũ excellẽtia. eod.
Caroli Magni fundationes seu erectiones Episcopatuũ aliquot. 13.5
Caroli 7. Regis Galliarum concilij Basiliensis approbatio. 1.7
Castitatem iura ciuilia & Pontificia amplectuntur. 35 3.
Causa ædificandi Ecclesiam populo est proponenda. 12.3
Cecrops apud Græcos prior Ioui simulachrum posuit. 14.1.
Cecrops Atticam ornauit. 36.2
Cessio quid. 28.3
Choi episcopatus beneficium maius. 10.8
Christi ficta acta & Pilati, contra Christianos docta iussu Maximini. 14.11
Christiani quando dicti fideles. 4.1
Christianæ religionis & sacrificij ortus, & progressus per totũ c. 4
Christianorum persequutiones illatæ per Ethnicos, 4. 7. & se.
Ciues à præbendis Her[illegible]olẽsis Ecclesiæ obtinẽdis incapaces. 37.17
Ciuilis mors quibus imponitur. 32.1
Citatio quæ requirat vt interrumpat perscriptionem. 40.3
Ciuitas quid. 10.17
Claustralis prior quis dicatur. 10.22
Clausula in collatione beneficiorum intellectà vel apponi solita, dummodo alteri ius non fuerit quæsitum. 32.3
Clausulæ anteferri vis. 20.15
Clemens 5. sedem transtulit in Galliam. 7.5
Clementis 4 S P. de dotanda nepte præclara sententia. 5.6
Clericus coniugatus quomodo potest possidere beneficia. 25.4
Clericus etiam depositus tenetur viuere clericaliter. 37.4.
Clericus non debet mendicare. ibid.

Clericus de quibus poßit fructibus testari vel disponere. 9.5

Clericus ad quod officium, seu ad quas preces dicendas teneatur. 6.11.& 12

Clerici non plures in Ecclesia recipi debẽt quã poßint nutriri. 19.2

Clerici turpiter viuentes quomodo beneficijs priuentur. 33.2

Clerici patrimonium impropriè beneficium. 11.4

Clerici nunquam olim sine titulo Ecclesiæ. 8.1

Clerici quibus contributionibus & præstationibus murorum, vel pontium, vel aliarum rerum teneantur. 6.10

Clerici seu Ecclesiasticæ personæ secularibus se immiscentes turbãt totam politiam humanam. 13.8

Clerici olim nihil habebant proprij, quare viuebant ex bonis Ecclesiæ. 5.6

Clericorum nomen quomodo latè ad omnes pertineat ordines. 36.4. eorum alij seculares alij regulares. eod.

Clericorum vita munda exemplo debet bono esse laicis. 25.7

Clericale priuilegium num detur à tonsurato à non suo Episcopo & sine eius licentia. 36.10. & num prosit ad beneficia. eod.

Clericatus possessio, quando & in quibus releuet probatione clericaturæ. 36.23

Coadiutor prælato datus non confert beneficia prælaturæ. 38.20

Coadiutor qualis datur beneficiato, & quando. 7.13

Coadiutoriæ cum successione in beneficijs prohibitæ. 30.2

Coadiutoriæ. 11.2

Cœnobia quæ Ecclesiæ. 10.2

Collatio iurisdictionis est voluntaria ideò, extra Episcopatum fieri potest.

Collatio beneficij eiusdem quando vni vel duobus vel pluribus ab eodem collatore fieri poßit. 39.10

Collator beneficij ordinarius & extraordinarius quis. 38.2

Collatio beneficiorũ sede vacante num pertineat ad capitulũ. eod.

Collatio nisi fiat ab eo qui habet potestatem non valet. eod.1

Collatio differt ab institutione & præsentatione. 39.8

Collatio ordinarij qua formula & testimonio concipi poßit. 39.1

Collatio beneficiorum coniunctim & disiunctim potest pertinere ad capitulum & Episcopum. 38.5
Collatio per sum. Pont. vel per concursum aliorum ordinariorum, vel singulari iure præter alios de quibus. 38.6
Collatio beneficiorum præscriptibilis. 38.15
Collatio beneficij vacantis existente Ecclesia quæ confert litigiosa, ad quem pertineat ex litigantibus. 38.19
Collatio canonica tribuit ius & titulum beneficij etiam ante possessionem. 40.6
Collatio debet fieri sine metu, 39.12. purè nu. 13. apertè, nu. 14. ex integro, nu. 15. gratuitò, nu 16. & congruo tempore .eod. 17.
Collatio beneficiorum fieri debet personis habentibus qualitates beneficio necessarias. 34.1
Collationis beneficiorum reseruatio in reseruationis Abbatiæ vel Episcopatus. 29.1
Collationes beneficiorum potestas penes alios esse ex priuilegio quam ordinarium. 38.14
Collationis solius Pontificis fiunt vacantia beneficia, si antea in his constituerit pensionis reseruationem. 24.5 si dignitas vacat per depositionem prælati. 24. 6. si ante beneficium erat datum in commendam. 24. 8. si electores elegerint scienter indignum. 24.7. si vacauerint per adeptiones aliorum beneficiorũ. 24.9. per reseruationes sum. Pontif. & si affecta sint beneficia. 24.18. 19. & seq. alternatiuæ cum capitulis in Germania. eod. 21
Collationes non libere in mandatis, in beneficijs patronatus in nominationibus regijs, in debitis graduatis antiquioribus. 39.3. in debitis per optionem. eod. 4. si vacent ex causa permutationis. nu. 5. vel requiratur authorisatio. 6. vel confirmatio. 7
Collationes liberæ & non liberæ, motu proprio & ad supplicationem. 39.1. & seq.
Collator quãdo variare nequit, id est, duobus cõferre nequit. 39.10
Collatores ordinarij non conferunt beneficia quæ dicuntur vacare in Curia Romana. 24.3
Collegium quot faciant. 15.3
Collegium quot personis & quibus necessarijs fiat. 10.14

Collegialia loca impropriè quando beneficia. 11.8
Collegiata beneficia quæ. 10.14
Collegiatarum Ecclesiarum species. 10.15
Coloratus & non coloratus quando dicatur titulus. 40.19
Commenda data per Episcopum expirat post sex menses, non etiam commenda data per sum. Pont. in perpetuum. 25.17
Commenda beneficij reseruat illud collationi summi Pontifi. dum vacauerit nisi in Gallia. 24.8
Commenda quando est beneficium, & quando non. 11.13
Commenda quod beneficium sit. 13.13. & ibi de duplici commenda, temporali & perpetua.
Commendæ militum sacrorum num beneficia. 11.11
Compositio amicabilis super rebus spiritalibus & beneficijs quare valeat. 41.2
Concordata Gallicana, quantæ authoritatis, 1.8 Germanica, eo. & 24.20.
Concubinarius quis dicatur. 25.7. & de pœnis eius. eod.
Concubinarius clericus, quando deponi potest ab Episcopo. 25.6
Concubinæ non relinquentes clericos excommunicandæ. eod.
Concubinarij clerici num priuentur ipso iure beneficij, disputatur. 25.9. & ibi de distinctione occulti & publici concubinarij.
Cõfirmationis benef. ius non inducit vacationem in Curia. 24.13
Congregatio ex quot hominibus constat. 15.3
Continentia seu patientia excusat à residentia. 7.8
Consecrantur semel tantùm Ecclesiæ. 16.4
Cõsecrãda quãdo est Ecclesia reparata, vel altare reædificatũ. 22.4
Consecratio quid, & quomodo fieret. 16.1
Consecrationis Ecclesiarum ritus. 16.3
Consecrationis & destructionis consecrationis solus idoneus minister Episcopus. 16.5
Concilium Basiliense cuius authoritatis 1.6. & quando factum. eo. Constantiense. eod. 7
Constantiensis concilij authoritas. 1.7
Constantinus magnus quando Imperator & Christianus fuerit factus,

factus, & de eius munificentia in Ecclesiam. 4.14.
Constantinus magnus habuit secum altare portatile seu Ecclesiā, ad quam perpetuo aderant ministri cultus diuini. 14.6. primus fodit terram templi Lateranensis. 14.7
Consuetudines Ecclesiarum sequendæ. 1.9
Consulentium impar numerus facilius negotium concludit. 15.3
Cōtumacia litigātis nō inducit possessionē rei seruādæ causa. 40.20
Contumacia litigantis de beneficio quomodo priuatur. 40.21
Conuentualis prior quis sit. 10.22
Conuentualis Ecclesia quæ. 10.15
Corona simplex aut tonsura, quomodo ordo Ecclesiæ. 36.6
Corruptionis & interitus causa. 9.1
Creatio beneficij quid. 12.2
Criminum actorum instrumenta ad vindictam reuocantur & pœnam, ad detestationem criminis. 35.4
Crucē figit Episcopus in loco designato ad ædificandā Ecclesiā. 14.7
Cura animarum in beneficijs duplex est. 10.11
Curam animarum habentes quibus nominibus dicuntur. 10.26
DAuid templum ædificare prohibitus à Deo, quòd bella gessisset, & fudisset sanguinem. 13.10
Decimatus. 10.14
Decima Pontificalis super beneficia. 6.9. & quomodo concedatur principibus laicis. eod.
Decimæ & primitiæ quando datæ sacerdotibus antiquæ legis. 3.4
Decimæ datæ ex quibusdam sacerdotibus Ethnicorum. 2.5
Decius Imperator octauā Ecclesiæ concitauit persecutionē. 4.12
Decretalis & iuris Pontificij decisio præferenda authoritati & sententiæ Sanctorum interpretum. 37.14
Dedicatio Deo quid, & quomodo fieret. 16.1
Dedicationis tēpli vel Eccles. prima rudimēta & progressus. 16.3
Deuoluto iure quomodo fiat collatio. 38.16
Deuoluto iure quomodo conferat S.P. beneficia. 38.6
Deuolutio iuris conferendi vel eligendi quando per negligentiam colla-

collatorum vel electorum, & ad quos, & quando fiat. 39.11
Dei cultus ab omni seculo. 2.1
Dei cultus verus fuit prius inter Angelos 3.1. & quomodo deinceps successerit in hominibus. eod.
Dei cultus ordinem accepit tempore Mosis. 3.4
Deo diuersa in sacrificium oblata. 2.3
Deum verum in omni loco adorabant qui eum cognoscebant à principio sine certi loci definitione pro templo. 14.2. posteà factum tabernaculum & templum. eod.
Diaconi Episcoporum quare creati. .4
Diaconissa & eius ætas. 37.2
Diaconissæ antiquorum cuius essent numeri in Ecclesia, & nunc sint. 37.6. earumque species. ibid.
Dignitas in beneficijs quid. 10.18
Dimissorias literas ad ordines ab alieno Episcopo suscipiendos quis dare potest. 36.9
Diœcesis quare Episcopatuum dicatur locus iurisdictionis. 4.5. & quid diœcesis.
Diocletiani grauißima Christianorum persecutio. 4.13
Dionysius Sum. Pontif. quando diuisit parochialium Ecclesiarum terminos. 4.5
Discipulus quis prius esse debet quàm magister. 37.16
Dispēsatio ordinati ab Episcopo alieno à sūmo Pōt. obtinēda. 36.12
Dispensatio ad plura benef. excusat à residentia alicuius. 7.8
Dispensatio in ætate à quo fieri poßit. 37.5. & quando in beneficijs fiat pro infantibus. eod.
Dispensatio à quo & in quibus dari poßit spurio ad poßidenda beneficia. 35.7
Dispēsatio in beneficijs est ostēdēda ordinarijs inquirētibus. 25.12
Dissentiendi facilitas in hominibus. 15.3
Distributiones redituum in beneficijs quatuor habet species. 15.8
Distributiones quotidianæ non sunt computandæ in valore censendo beneficij. 15.5
Distributiones quotidianæ præbendarum quæ non debeantur canonicis

nonicis studentibus. 7.10
Diuinus cultus vt augeatur, omnes curare debent. 12.4
Diuisio beneficij non tollit mandata vel iurisdictionem & procurationem Episcopi. 17.6
Dolo contractus initus non rescinditur à dolo si aduersarius volet contractum probare. 13.12
Domestici qui dicantur. 7.9.
Domicilium vbi quis dicatur habere. 36.17.& 19
Dominus liberè de rebus suis disponere in vita & in morte, erga eum quem voluerit potest. 55
Domitiani persecutio in Christianos, quando. 4.7
Dos Ecclesiæ quanta sit statuenda. 15.3
Dos datur pro sustinendis oneribus matrimonij. 15.2
Dos Ecclesiæ qualis quantave esse debet. 15.1
EBrij renunciatio beneficij quando non valeat. 31.6
Ecclesia quando cœpit immobilia possidere. 4.9 ibique ratio.
Ecclesia portatilis in castris. 14.6. vt apud Ethnicos. eod. 2.
Ecclesia extinguitur dum adimitur dignitas, vel clerici, vel cultus diuinus vel ministri in perpetuum. 21.2
Ecclesia quas contributiones & exactiones præstet. 6.10
Ecclesia in quantum & quando succedat suo patrono ab intestato cum literis aut sine illis. 15.3
Ecclesia ædificata sine Episcopi consensu, num ideò ratam ædificationem habente Episcopo impediatur petere dotem ab ædificatione & non impediri docetur. 13.12
Ecclesiæ bona alienans temerè ipso iure beneficio priuatur. 22.16
Ecclesiæ bona olim in soli dispensatione Episcopi, qui per totam diœcesem vniquique clericorum & Ecclesiam distribuebat necessaria. 4.9
Ecclesiæ aut bona in his non erant vbique, tempore Ethnicorum Imperatorum: & quando cœperunt publicè construi. 4.6
Ecclesiæ conuersæ in proprium vsum desinunt esse beneficia. 21.3
Ecclesiæ cur se & sua & feuda quidam potius subiecerint, quàm

temporalibus potestatibus. 5.3
Ecclesiæ destructæ vel exustæ quando egent noua consecratione, vel non. 22.1
Ecclesiæ ex quibus causis de loco in locum trãsferri poßint vel relinqui. 14.5
Ecclesiæ in locis congruis ædificari debent. 14.3
Ecclesiæ ædificandæ quæ dos dari debet. 15.1.& seq.
Ecclesiæ minister ali debet ex bonis Ecclesiæ. 5.6
Ecclesiæ pollutæ per hæreticos quando consecrãdæ à Catholicis. 22.5. *quid, quando polluuntur effusione sanguinis vel seminis.* eo 6
Ecclesiæ constructæ iussu Constantini magni, & ex vectigalibus publicis datæ eis annonæ. 4.14
Ecclesiæ Orientalis & Occidentalis in matrimonio distinctio. 25.5
Ecclesiæ quæ vniri poßint vel non. 20.5
Ecclesiæ caput quare versus Orientem. 14 7
Ecclesiæ dos in quibus poßit constitui. 15.4.& 6
Ecclesiæ ædificandæ causa locum dominus cogitur vendere. 14.8
Ecclesiæ noua fundatio nõ mutat qualitatẽ loci vbi fundatur. 17.6
Ecclesiæ ædificatio cũ pacto, vt diuidãtur oblata, reprobatur. 12.6
Ecclesiæ nouæ, in præiudicium antiquarum sine necessaria causa ædificari non debent. 12.5.& *de remedijs contra ædificãtẽ.* eod.
Ecclesiæ ædificatio non paßim omnibus permittenda. 12.3
Ecclesiæ ædificium quomodo debet disponi per portas. 14.7
Ecclesiæ destitutæ residentia pastorum in bonis & ædificijs maxima dispendia patiuntur. 7.5
Eccle. reditus in quatuor partes olim quomodo & quare diuisi. 5 6
Ecclesiæ nouæ ædificationi debet adhiberi consensus eorum quorũ interest non ædificari. 13.11
Ecclesiæ tantùm semel consecrantur. 16.4. *ibi exceptiones.*
Ecclesiam ædificandi causæ neceßitas, honestas, vtilitas, incremẽtum fructuum, conuersio infidelium, fidelium multiplicatio multiplicationis cultus diuini, difficultas itinerum ad vnam adeundam. 12. 4
Ecclesiam ædificare seu templum probibitus David ob fusum in bello

bello sanguinem. 13.10
Eccl. qui cœpit ædificare intra quod tẽpus perficere cõpellitur. 15.3
Ecclesiã nouã ædificare populo indigenti Episcopus cogi potest. 13.3
Ecclesiarum ædificandarum potestas quando temperata. 5.1
Ecclesiarum alia onera. 6.10
Ecclesiarum subiectio differt ab vnione. 20.2
Ecclesiasticarũ personarũ gradus & ordines quãdo distincti. 4.4
Ecclesiarum reparationi pars fructuum beneficij debita. 5.6
Ecclesiarum fundationibus quæ personæ authorantes requirantur. 13.4 *nempe maiores Episcopatuum S.P. eo.5. aliæ Episcopi. eo. 6. exemplis locis, S.P. eo.7.*
Ecclesijs singulis limites constituti proprij, nec duæ in ijsdem limitibus ponendæ Ecclesiæ. 14.4
Eccl. Catholicis quãdo permissũ donare & prohibitũ fuerit. 4.14
Ecclesijs construendis de nouo, quæ personæ sunt perpẽdendæ. 13.1
Ecclesijs quare licet relinquere & donare, & immobilia retinere, tractatur per totum c.5. tractatus beneficiorum.
Ecclesias fundare & dotare, omnes cuiuscumque sexus non prohiberi possunt. 13.1. *dummodò sint fideles.* 13.2
Ecclesiasticorum tempore Christi diuitiæ. 4. 2. & *tempore Apostolorum* 4. *multiplicatio & abundantia.* eo.4
Electio quando ipso iure admittit vacationem. 25.12
Electionis tractatus non valet antequam beneficium vacet. 32.3
Electiua beneficia non subijciuntur præuentioni Papæ. 38.12
Eligẽs scienter indignũ priuatur ipso iure potestate eligendi. 39.16
Enoc filius Seth primus Dei publicus sacerdos. 3.2
Episcopali sede priuati Scillaceni quòd duos proprios Episcopos necassent. 14.5
Episcopales & Archiepiscopales quomodo dicantur Imperatores erexisse. 13.5
Episcopatus facit ciuitatem. 17.2
Episcopatus quare dicitur diœcesis. 4.5
Episcopatus an sit ordo Ecclesiæ. 36.6
Episcopatus quare in diuersis regnis & regionibus habere poßint

Ecclesias & fines sui Episcopatus. 13.4
Episcopatus iura pro dote. 13.7
Episcopatus beneficium maius. 10.7
Episcopatuum erigendorum quæ congrua sint loca. 14.4
Episcopatuum & Archiepiscopatuum, quando distinctiones, & termini positi. 4.5
Episcopatuum fundationi adesse debet summi Pontificis authoritas, & quare. 13.4
Episcopatuum vnio ad solum Pontificem pertinet. 20.6
Episcopus quare propriè ordinarius collator beneficiorum non alij dicantur. 38.2
Episcopus quando tanquam prælatus, & quando tanquam canonicus interest capitulo, & quid operetur illa distinctio. 39.11
Episcopus priuatus Episc. quod non nosset grammaticam. 37.13
Episcopus consecrans Ecclesiam indotatam: an teneatur eam dotare. 15.3
Episcopus proprius quis dicatur in ordinibus concedendis Ecclesiasticis. 36.9
Episcopus quando ex bonis Episcopalis Ecclesiæ, & quatenus dãdo Ecclesiam fraudare nouam posit. 13.11
Episcopus proprius quis dicatur pro concessione tonsuræ & ordinum. 36.16
Episcopi & Archiepiscopi, quare & quando in maioribus vrbibus sint positi. 4.4
Episcopi soli olim dispensatores omnium bonorum Ecclesiarum diœceseos. 4.9
Episcopi in electione & concursu canonistæ puri & puri Theologi, quis præferri debeat. 37.14
Episcopi qualis debet esse scientia. 37.14
Episcopi promoti ad Episcopatum beneficia vacant. 24.10
Episcopum occidens vel persequens iniustè, ipso iure priuatur suis beneficijs. 26.10
Episcoporum absentium per annum castigatio. 7.3. & ne absint propria authoritate. eod.

Epi-

Episcopis quæ ætas requiratur. 37.7
Eucharistus S.P. quando diuisit titulos curionum Romæ. 4.5
Eugenij 4. sum. Pontificis concilij Basiliensis impugnatio. 1.7
Excommunicationis sententia, siue iusta, siue iniusta timenda. 21.1. *casusque ibi in quibus non sit timenda.*
Excommunicatus Episcopus an poßit ordines conferre. 36.25
Excommunicato beneficium conferri nequit. 37.11
Expensæ litis & damna quomodo in condẽnationẽ veniãt. 40.34
Expressum quid. 28.5
Extinctionis beneficij summariæ species. 18.3

F*Alsarius literarum Papæ incapax beneficiorum.* 37.11.
Falsarius literarum summi Pontificis an amittat ipso iure beneficia. 26.12
Familiæ & familiarum appellatio quos contineat. 7.9
Familiaris Episcopi sui S.P. habetur pro præsente. ibi.
Fana quid & vnde dicta. 16.1
Feudum Ecclesiasticum impropriè beneficium. 11.3
Feudum inter beneficia. 6.2
Filij quare aliquando puniantur pro delicto parentum. 35.4
Filij illegitimi clericorum serui Ecclesiæ. 35.3
Filius familias vbi habet domicilium. 36.20
Fœlix 3. sum. Pontif. antea dictus Amadæus. 1.7
Fructus tenetur perceptos restituere post priuationem beneficij ipso iure beneficiatus. 26.14
Fructuum restitutio quid continere debeat, in sententia pleni possessorij fructuum. 40.33
Fundatio Ecclesiæ quomodo intelligatur. 15.1
Furi beneficium conferri nequit. 37.10
Furiosus renunciare non potest. 31.4

G*Allia non soluit annatas nec tenetur exprimere valorem beneficiorum impetrans.* 15.8
Galliæ priuilegia in nominationibus non tolluntur præuentione Papæ. 38.13
Galliæ priuilegium vt cognoscat de posses. beneficiorum. 40.10

Galliarum rex habet ius erigendi decimas ex beneficijs sub nomine doni gratuiti. 6.9
Galienus filius Valeriani restituit pacem Ecclesiæ. 4.12
Gardianus fratrum minorum prælatus. 10.20
Germani templa non habebant quare. 41 1
Glossæ c. præsenti, de Offic. ord. in Sex. explicatio. 9.5
Graduatis concessi 6. menses pro beneficijs vacantibus illis conferendis, in quibus alijs aliquando conferri possint. 37.16
Gradus potest obtineri in Academia sine tonsura. 8
Grammatica saltem necessaria clericis. 37.13
Gratiæ in forma pauperum quomodo differant ab expectatiuis in fauorem scientiæ. 37.18
Gregorius 11. sedem Romam Auinione transtulit. 7.5
HAereditas vacans. 24.1
Hæresis Henriciana. 26.4
Hæreticus quomodo ipso iure priuatur beneficio. eod.5
Hæreticus ius patronatus acquirere nequit. 13.2
Hæretico beneficium conferri nequit. 37.11
Hæreticorum contra Ecclesiam persecutiones. 4.15
Herbipolensis Ecclesia non admittit ciues in canonicos. 37.17
Herimanus Episcopus Metensis. 5.6
Historia originis beneficiorum repetita per totum c. 2.
Homicida non est capax accipiendi beneficij, acceptis verò non priuatur ipso iure nisi per sententiam, etiamsi per insidias homicidium commiserit. 26.9
Homicida clericus sui rectoris ipso iure priuatur suis benefic. 26.8
Homicida quãdo priuatur ipso iure, vel per sententiã benefic. 26.7
Homicidæ debent prohiberi à fundatione Ecclesiarum. 13.10
Homicidium per assassinos quod. 26.7
Horæ dicendæ sunt secundum vsum loci beneficij. 6.13. vel secundum vsum Episcopi, cui quis inseruit. eo. quid si plura habeat beneficia diuersarum prouinciarum eod.
Horas canonicas an teneatur dicere clericus. 6.11
Hospitalia quando inter benef. Ecclesiastica numerantur. 11.6

Idio-

Idioma loci curionis est intelligendum. 37.17
Idolorum templa Constantinus iussit vbique claudi. 4.14
Idonei qui dicantur ad beneficia. 35.1. & seq.
Illegitimè nati non obtinent iure communi beneficia 35.2. rationes. in nu.3. & seq
Illiterati non sunt admittendi ad ordines vllos Ecclesiæ. 37.13
Illyricanæ vtriusque regionis prouinciæ & diœceses. 4.5
Imparitas consulentium faciliorem habet conclusionem. 15.3
Impedimenta quæ excusent negligentiam. 25.12
Imperatorium Diadema quis sibi imposuerit. 4.13
Indi sine templis. 14.1
Infames quomodo beneficiorum sint incapaces. 37.9
Infirmitas quæ cõsideratur in regula de infirmis resignãtib. 31.12
Infirmitatis causa excusat ab omisso officio. 7.13
Inimicitiæ capitales excusant à non residentia, & quare. 7.14
Interdum adipiscendæ & recuperandæ possessionis in quibus in probatione differant. 40.31
Interdictum retinendæ vt plerunque habet causam proprietatis annexam. 40.10
Intrusus iure suo priuatur. 35.15
Inuestituram à laico benef. accepisse simonia & hæresis. 26.4
Isdegeidis & Gorrani filij, regum Persarum, contra Christianos annorum 30. persecutiones 4.15
Iudex secundum leges iudicare debet. 1.2
Iudex competens quis dicatur pro lite de beneficio. 40.10
Iudices cur in partibus dantur per sum. Pontif. 40.12
Iudicum impar numerus habet faciliorem sententiam. 15.3
Iugerum terræ quantum contineat. 17.3
Iulia lex de ambitu non habet locum in curia princip. 28.8
Iuliani apostatæ Imperatoris persequutio in Christia. 4.15
Iuramentum in supplementum probationis cur non deferatur in semiplena probatione tituli. 40.30
Iurisdictio Episcopalis contentiosa sede vacante transit in capitulum, sed non voluntaria. 38.3

Iuris-

Iurisdictio voluntaria potest exerceri extra territorium. 38.3
Iurisdictio habet curam animarum. 10.11
Iurisdictiones temporales possunt poßideri ab Ecclesia. 15.4
Iurisdictionem prorogat actor externi Iudicis. 11
Iurisdictione Episcopali Vicario concessa, non censetur data potestas conferendi vacantia beneficia, & quare. 38.3
Ius canonicum in quibus libris consistat. 1.5
Ius quomodo certum & finitum. 1.3
LAbor, via redeundi in paradisum. 4.2
Lætitia quid, & quomodo ob nimiam lætitiam plures perierint. 31.8
Laici incapaces beneficiorum Ecclesiastic. vnde dicti. eod.2.
Laici num & quando conferre beneficia poßint. 38.14. & quando ex personæ qualitate probibeantur. eod.
Laici beneficiorum Ecclesiasticorum sunt incapaces. 9.7
Legatus à latere confert in prouincia beneficia per concursum ordinarij, legatus alius nequaquam sine expressa potestate. 38.6
Legatus de latere non potest dissoluere vniones hospitalium quòd in hospitalibus potestas eius sit restricta. 22.3. & in dignitatibus quibusdam. eod.
Legatus de latere quæ beneficia potest, vel non poßit vnire, & quod alius legatus non vnit. 20.6.
Leprosariæ impropriè beneficia. 11.6
Leui tribus quare electa ad sacerdotium. 3.3
Lex I. C. de Iudæis, cuius sit. 4.14
Leg. 1. de Iudæis, C. quæ mens. 4.8
Legis bonæ signum, si conueniat negotijs. 1.3
Leges ciuiles in quibus vincantur à iure Pontificio. 1.4
Leges sunt principia eorum quæ bene geruntur. 1.2
Leges à quibus conduntur obseruandæ. ibid.
Legum delectus qualis in beneficijs habendus. 1.4
Libri Christianorum combusti publicè. 4.13
Libri confecti contra Christianos. 4.11
Linguas duas ad minus cognoscere debet curio, Latinam vt discat vul.

vulgarem suæ parochiæ, vt doceat. 37.17
Lis cœpta quando dicatur. 40.5
Lis quot modis institui & pendere dicatur. 40.5
Lites beneficiorum cur frequentes. 1.1
Lites beneficiorum summariè, & de plano terminandæ. 40.1
Literæ dimissoriæ à quibus concedantur. 36.9
Literæ de vnoquoque ordine fieri debent. 36.22
Litigantium subrogatio in locum cedentium aut mortuorum quãdo permissa. 40.27
Litigiosum beneficium, & res quando dicatur. 40.3
Litigiosum beneficiũ quomodo conferri, aut acceptari potest. 40.3
Litigiosum ex vna parte beneficium num ex omni parte dici aliquando possit. 40.4
Locus in nouis Ecclesijs ædificãdis qualis vt cõueniat eligẽdus. 14.1
Loca cõgrua eligũtur Ecclesi. ædificãdis, vel ratione dignitatis beneficij erigẽdi. 14.4. vel ratione salubritatis aëris & vtilitatis, securitatis ab improbis, & c. eo. 14.5. sine seruitute & onere. eo. ex arbitrio Epis. eod. 6. designanda ab Epis. & cruce signanda. eod. 7
Luci pro templis, & quid lucus ac fanum & vnde. 14.1
Ludi prouinciarum editi à sacerdotibus. 9.3
Lugdunensis primatus. 10.5
MAgister nõ debet dici qui nũquã bonus fuit discipulus. 37.6
Main leuée, qui differt à vindicijs seu recredentia. 40.26
Mãdatũ Apostolicum de prouidendo, non impedit fieri vnionẽ. 20.5
Mandatũ de prouidendo non pertinet ad benefi. de nouo creatũ. 17.1
Mãdata Apostolica ad beneficia nõ dãtur nisi existentibus ex natione, cuius erunt beneficia. 27.17. nisi fiat mentio originis. eod.
Manna resistebat igni & liq; fiebat radio solis, quare. 14.7
Mansum terræ quid. 15.4
Mannualia beneficia, impropriè beneficia. 11.12
Manus prehensiorem mancipi facit, & acquisitiones. 16.2
Martini 5. sum. Pont, Priuilegium de agnitione possessorij beneficiorum laicis iudicibus Galliæ concessum. 40.10
Matr. spiritale interpositum & Ecclesiam indissolubile. 9.2
Matrimonium habent sacerdotes orientales & quare potius quàm Occidentalis Ecclesia, & quando. 35.5

Matrimonio clerici in minoribus ordinibus constituti contracto vacant eius benef. statim. 25. 4. etiam si matrimonium separetur posteà. eo. quid si in maioribus constitutus contrahat. eod. 5
Maximus Imperator septimus persecutor Christianorum. 4.11
Maximini consortis Diocletiani persecutio in Christian. 4.13
Maximini consortis Constantini persecutio in Christianos. 4.14
Melchisedech quis fuerit. 33
Mendicare non debet clericus. 37.4
Mendicitas clerici est in opprobrium cleri. 19.2
Mensæ suæ vel capituli non potest vnire Episcopus benef. 20.6
Menses collationis alternatiuæ Ecclesiarum, & summi Pontificis in Germania. 24.20. & 21
Menses sex vel vnus quando in regula, de Publicandis resignationibus sint considerandi. 31.19
Mercenario reddenda merces. 5.6
Metu facta renunciatio an ipso iure nulla sit. 31.5
Mezentius Rutulorum Imperator, cur dictus contēptor Deorū. 2.5
Michas idololatra, eiusq; cultus idoli 2.5
Minister seu Gardianus fratrum minorum prælatus est. 10.20
Minor indefensus sententiam contra se latam potest retractare si velit quod si nolit valida erit. 13.12
Minor 25. annis an validè possit renunciare suum benef. 31.6
Missa quando audienda non sit à concubinario. 25.7
Missæ dicendæ quotidie onus beneficio imponi potest. 6.5
Missio in possessionem rei seruandæ causa non habet locum in beneficijs contra contumacem. 40.20
Monachatus beneficium. 10.27
Monachus quomodo habetur pro mortuo. 32.1
Monachi & Abbates vbi domicilium dicantur habere. 36.18
Monachi nouæ religionis & fundationis possunt turbare rempublicam. 13.8
Monachorum ambitio & vanitas in nouis monasterijs fundandis cauenda. 13.6
Monasterium quod monachos ad minus habere debet. 10.14
Monasteria non debent ædificari aut fundari sine licentia & authoritate Episcopi. 13.6
Mores boni requiruntur, in beneficiandis. 37.1
Mores eius cui beneficium dari debet, quales esse debent. 37.8

Mores boni magis quàm scientia in personis Ecclesiasticis requisiti, & quare. 37.12
Mortis pronunciatio ad naturalem tantū non ciuilem pertinet. 32.1
Mortem beneficiati celans vt impetraret eius beneficium quomodo puniatur. 32.5
Morte quomodo dicatur vacare beneficium. 32.1
Mortuorum causa, curio quadam ratione consuetudinis laudabilis potest licite accipere. 15.6
Mulier vacans quas. 24.1
Mundus num prior creatus quàm Angeli. 3.1
Municeps quis dicatur. 36.18
Munus quotupliciter in iure sumitur. 6.6
NEro persecutor, & calumniator Christianorum. 4.7
Nicolaus 5. sum. Pontifex. 1.7
Noe altare domino erexit, & sacrificauit. 3 3
Nominationes Academiarum obtentæ ante primam tonsuram non proficiunt ad beneficia. 36.8
Nubētiū ob benedictionē licitè accipit ex cōsuetudine curit. 15.6
Nūciatio noui operis habet locū in noua ædificatione Ecclesiæ. 12.5
Nunciationis noui operi vis. 21.1
OBedientia sui prælati præponenda actioni bonæ. 7.10
Oblationes offerentium Deo & Ecclesiæ non sunt respuendæ ex bona voluntate factæ. 5.2
Oblationes solæ Ecclesiæ non constituunt beneficium. 15.5
Oblationes factæ in redemptionem animarum offerentium. 5 4
Oblationes ex malè quæsitis respuit Ecclesia. 35.3
Oeconomus sede vacāte, quādo possit benefi. vacātia cōferre. 38.17
Officialis non dat literas dimissorias. 36.9
Officialem foraneum quare Episcopi creare teneantur. 13.4
Officium diuinum quale dicere, & quando teneatur cleric. 6.11
Officium in beneficijs quid. 10.18
Officia Ecclesiastica non collata in titulum non sunt propriè beneficia. 11.7
Ολζος quid apud Græcos, & ὄλζιος. 6.1
Operaria impropriè beneficium. 11.7
Optio beneficiorum quanto tempore præscribatur, & in quibus locum non habeat. 39.4
Orandi locus non semper fuit determinatus. 14.1

Oratorium quilibet & in domo sua & alibi, dummodo ibi sine licentia Episcopi non celebretur, ædificare potest. 13.3
Ordinatus ab excommunicato eget dispensatione. 36.25
Ordinatus ante ætatem legitimam habet ordinem, sed non habet executionem ordinis. 37.3
Ordinatus extra tempora ordinandi recipit quidem characterem, sed non habet sine dispensatione exercitium. 37.3
Ordinatio ab alieno Episcopo facta sine proprij licentia, imprimit characterem, & habet tantum suspensionem ab executione. 36.9
Ordinatio in ecclesia non fit sine titulo 8.1. vel patrimonio, & si fiat ordinans nutrire debet ordinatum. eod.2
Ordo regulæ sublatus extinguens eius ordinis beneficia. 21.6
Ordo quid. 36.3
Ordines iterari semel accepti etiã ab alieno Epis. non debẽt. 36.13
Ordines Ecclesiastici habent sua propria munera. 6.6
Ordines probantur suscepti per literas ordinationis. 36.22
Ordines extra tempora destinata recipiens est irregularis, & ad illos promotus per saltum, & accipiens ab Episcopo qui renunciauit Episcopatui. 36.24
Ordines Ecclesiæ debent concedi à proprio Episcopo, vel de licentia, eorum. eod.9
Ordines graduum in Ecclesia distincti ab Apostolis. 4.4
Ordinum accipiendorum quæ esse debeat ætas. 37.2
Ordinum Ecclesiæ distinctiones. 36.6
Ordinum susceptorum post beneficium suspensio, non adimit beneficium, & ratio. 37.4
Orientem versùs adorabant Christiani, & quare. 14.7
PAcificus beneficij possessor, & non pacificus quis. 40.3
Papæ quanta potestas in beneficijs. 24.22
Papæ mandatum præfertur expectãtibus priuilegiatis. 38.7 nisi iam acceptauerint. eod
Papæ authoritas supra beneficia. 28.8
Papæ potestas in beneficijs conferendis per concursum & iure singulari. 38.6
Papatus seu Pontificatus maximi proprij redditus. 15.8
Papatus prima & præcipua sedes. 10.2
Paradisus in parte Orientali erat. 14.7
Parangaria quid. 6.10

Parochia quid. 10 26

Parochiarum per orbem diuisio quando facta fuit, & de nomine parochiæ. 4.5

Parochianus habēs domū in duab. parochijs, cuius cēseatur. 36.19

Pater quis dicitur ratione creationis, generationis, & aliarum causarum. 15.2

Patris vitium sæpe in filios transit. 35.5

Patria quæ censeatur. 26.21

Patriarchatus beneficium maius. 10.4. & sunt quatuor. eod.

Patrimonium clerici impropriè beneficium. 11.4

Patrimonium clericorum vel personarum Ecclesiasticarum, tantum intelligitur, quod pertinet ad dispensationem. 9.5

Patronatus ius non quæritur ex fundatione vel dotatione Ecclesiarum non Christianis. 13.2

Patronata Eccl. non vnitur alteri sine consensu patroni. 20.5

Patronata beneficia non conferuntur sine præsentatione patroni, nisi post moram eius. 10.16

Patronata beneficia quæ. ibi.

Patronus efficitur ex fundatione, & quando ex vna Ecclesia alia fit quis fiat patronus. 17.3

Patronus Ecclesiæ quasi pater eius. 15.2

Patronus ali debet ab Ecclesia. 6.10

Patronum faciunt fundatio, dotatio, &c. si modo ante consecrationem fiant & debito modo 17.4 interdum & dotatio post consecrationem per retractionem. eod.

Patroni plures eiusdem Ecclesiæ esse possunt etiam si æqualiter non contribuerint ædificationi. 17.5

Pauperibus pars fructuum beneficij debetur. 5.6

Pensio beneficialis impropriè beneficium. 11.5

Pensio & in quibus in beneficio imponitur. 6.7

Pensionis beneficialis reductio à quo & ad quam quantitatem peti possit. 29.4

Pensionis super beneficio reseruatio iure communi cur censetur prohibita. 29.2. quis eas imponat. eod. & 3

Pensiones aut reales, aut personales, & de vtrisq. 29.4.

Peregrinatio cum licentia Episcopi excusat à non residentia. 7.15

Permutare non potest bene qui eo est priuatus ipso iure. 26.15

Permutatio beneficiorum quæ æqualis & vera, quæ inæqualis & simu-

simulata. 31.15
Permutatio beneficij vacantis per non promotionem ipso iure coram quo fieri potest vt valeat. 25.11
Permutationis causa renuncians ea non sortiente effectum, An possit redire ad renunciatū beneficiū absq; noua collatione. 31.2
Permutationis causa facta renunciatio quid contineat. 30.3
Perpetuum quid in iure. 9.1. nihil natura tale & quare eo.
Persæ nec statuas nec simulachra dijs posuerunt, quare. 14.1
Persecutiones insigniores commotæ contra Ecclesiam & Christianos. 4.7. & sequentib. 1. sub Scribis. 2. sub Nerone. 3. sub Domitiano. 4. sub Traiano, &c.
Personæ quæ sint in beneficijs erigendis considerandæ. 10.c.13
Personatus in beneficijs quid 10.18
Personæ in noua ædificatione Ecclesiæ considerandæ. 12.1
Petitorio vtēs priuat⁹ ipso iure benef. exceptione submouetur. 26.16
SS. Petrus & Paulus, sub Nerone martyres. 4.7
Philippus, primus Romæ Cæsar Christianus, & quando. 4.6
Plebania quid. 10.26
Plinius nepos excusauit Christianos apud Traianum. 4.7
Pœnitentiarij Papæ dispensant in suspensione ordinum ab alieno Episcopo susceptorum. 36.12
Pollicitatio operis publici habet obligationem maximè si quis cœperit præstare. 13.3
Pontianus summus, Pontifex quo tempore sederit. 4.10
Pontificatus summus beneficium est. 10.2
Portio congrua Vicario perpetuo ex quibus debet accipi. 15
Possessio beneficij quomodo defenditur. 40.6
Possessio eligendi vel præsentandi tribuit ius electo vel confirmato, quamuis postea possidens priuatus fuerit iure possessionis. 39.9
Possessio benef. quomodo in iure regaliæ consideratur. 40.17
Possessio benef. per procuratorem quæri absenti potest. 40.16 17.
Possessio beneficij vacantis ipso iure non debet adimi possessori de facto, sine iudiciali cognitione. 25. 2. quia possessiones potest defendere, etsi iure priuatus. eod. 25.3
Possessio propria authoritate adepta ab alio possessore facit intrusum & iure suo priuatum. 40. 9. violenta & propria authoritate habita in quo differant. eod. 15
Possessionis adipiscendæ forma beneficiorum in Gallia. 40.13

Posses-

Possessionem beneficij nactus propria authoritate alio possidente iure quod in eo habet priuatur. 25.15
Possessionem resignati benef. intra quod tempus teneatur adipisci. 31.20 & 22
Possessor decennalis & triennalis in beneficij possessione, in quo differant. 40.19
Possessor triennalis benef. vti potest defensione regulæ de triennali in benef. possessu sine dispensatione, & in alijs possess. excepta simoniaca, & quæ intrusionem habet. 25.13
Possessor pacificus quando non dicatur. 25.10
Possessor pacificus non dicitur post renunciationem possidens. 31.1
Possessoris triennalis authoritas. 40.7
Possessorium plenum quomodo iudicatur in litibus benef. 40. 26
Præbenda in specie beneficium nominatum, eaq; simplex vel canonialis, & de vtraque. 10.28
Præbendæ tempore Apostolorum quæ datæ Ecclesiasticis. 4.2
Præbendæ assignatæ mercedi non sunt propriè benef. 11.15
Præbendæ quando constant ex distributionibus quotidianis, & quando non. 15.8
Præceptoriæ militum sacrorum qualia beneficia. 11.11
Præceptoris merces non imputatur in pensione beneficij quod possidet, quia alio ex labore sit. 15.5
Prælati residere tenentur, & non residentes puniuntur. 7.2
Prælaturæ dignitatem habet. 10.20
Præpositura quale beneficium. 10.19
Præscriptio habet locum in collatione beneficiorum. 38.15
Præsc. triennalis in possessione benef. quare pro titulo. 39.9
Præs. vt citatione interrumpatur quæ exigat in eadē citatione. 40.3
Præscriptio mutat qualitatem beneficij. 10.12
Præscriptio iuris vniendi. 20.7
Præscriptionum per litem interruptio, quando prodest non litigantibus, vel non. 40.4
Præsentia eorum qui præsunt negotijs multum prodest vt oportet expediendis. 7.6
Præses prouinciæ non poterat abnoctare extra ciuitatem. 7.5
Præstimonia quando beneficium est. 11.9
Præuentio temporis per quæ probari possit. 38.11
Præuentio S. P. quando non obest impetranti ab ordinario. 13

Præuentio in executione gratiarum concurrentium quomodo obseruetur. eod. 10
Præuentio inter S.P. & ordinarium in collationibus. 38.6.7
Præuentionis quæstio tractanda si concurrentes habeant titulum bonum, non aliter. 38.12
Præuentionis tempore dubio quis præferatur in concursu prouisi per summum Pontificem, & per ordinarium, & dum duo concurrunt prouisi ac eod. 38 8
Pragmaticæ sanctionis qualis authoritas. 1.6
Primatia beneficium maius 10.5. *Primiceriatus.* 10 25
Primitiæ ab Ethnicias Deo oblatæ. 2.5
Primogeniti fuerunt aliquando omnes sacerdotes. 3.3
Principum magnorum aut regum filij nepotes aut fratres non magnam exigunt scientiæ qualitatem pro beneficijs. 37.16
Principia propria sunt in legib. quẽadmodũ in reliquis sciẽtijs. 1.2
Prioratus beneficia, & eius species. 10. 22. *de regularibus & secularibus, deq; conuentualibus & claustralibus prioratibus, qui dicantur.* eod.
Priores conuentuales perpetui sunt dicti prælati. 10.20
Priuatio benef. quando faciat illud vacare in curia. 24.14
Priuilegiorum generalis reuocatio non pertinet ad priuilegia in corpore iuris clausa. 7.12
Procuratio ad renunciandum liberè, & sine metu fieri debet. 31.6
Procurationis vis anno expirat. 31.1
Procurationis ad resignandum & resignationis differentia. 31.1
Procurator an possit consentire expeditioni bullarum post mortem resignantis. 31.17
Promotionis ad sacerdotium intra tempus constitutum non factæ excusationes adferri possunt. 25.9
Protocollum notarij quando probet. 36.22
Prouincia Archiepiscopatus quare dicatur locus iurisdictionis. 4.5 *ibid. quid prouinciæ & quomodo fierent.*
Prouinciæ vniuntur â solo principe. 20.6
Prouinciarum diuisio & vnio facta per principes laicos, cur non officiat limitibus antiquis Ecclesiarum. 13.4
Publicatio resignationis intra quæ tẽpora fieri debeat. 31.20. *& posse. adeptio quando est pro publicatione, & quando resignatarius debeat eam adipisci. eo. in quo loco fieri debeat.* 31.21

Pueris beneficia quæ & quomodo dari possunt 37.5
Puniendus quis in eo in quo peccauit. 3.22
Quadratus Athenienſis Episcopus. 4.7
RAtificatio quid operetur. 13.12
Recredentia in beneficijs visis titulis. 40.18
Rectoria quid. 10.26
Regaliæ iure conferenda beneficia non impetrantur per summum Pontificem per præuentionem. 38.13
Regaliæ singulare in superueniente titulo incolorato. 40.19
Regaliæ ius quomodo possessionem beneficij considerat. 40.17
Regaliæ ius facit vt renunciata beneficia etiam in fauorem statim vacent antequam admittatur renunciatio. 28.11
Regula Cancellariæ de non iudicando iuxta formam supplicationis explicatur. 40.14
Regulæ Cancellariæ de idiomate, de triennali. 37.17
Regula de verisimili notitia, an tollatur per clausulam impetrationis vel alias quouismodo vacet, 32.6. an possit illi regula derogari. eod.7
Regula cancellariæ de impetrantibus beneficia viuentis 32.2. & explicatio.
Regula iuris quod ab initio, quomodo intelligenda. 32.2
Regula de publicandis renunciationibus quid in summa contineat vt habeat locum. 31.22
Regula Cancellariæ de verissimili notitia obitus quæ & quomodo intelligenda 32.4. & in quibus locum habeat. de publicandis renunciationibus explicatur proposita 31.18. danturq; rationes eo. & à quo tempore sex menses vel vnus mensis publicationis incipiant computari. 31.10
Regula de infirmis resignantibus quando habeat locum in renunciationibus ex causa permutationis. 31.15. an habeat in renunciationibus factis coram ordinario. eo.16. quod possit per Papam ei derogare. eod.
Regula Cancellariæ de infirmis resignantibus quid contineat. 31.12 & qui eam edidit. eo. non habet locum in moriente extra infirmitatem. eod. non in vulnerato. eo non in commendis in alijs cõtra etiam maioribus resignatis. eo. 13. etiam bullis non confectis morientibus resignantibus. eo. 14
Regula de Trienna. possess. habet locum in possidente beneficio quæ

egent dispensatione, & vacant ipso iure. 25.13
Regula alicuius ordinis improbata, extinguuntur omnia eius regulæ beneficia. 21.6
Regularia beneficia quæ dicantur. 10.12
Regularia beneficia non possunt vniri parochialibus. 20 5
Regularium beneficiandor. quæ debeat considerari scientia. 37.16
Relegatus vbi habeat domicilium. 36.20
Religio semper fuit erga Deum. 2.1
Religio non permittit vt vnusquisque faciat prout sibi bonum videbitur. 12.3
Religionis professione amittitur & vacat ipso iure ben. 25.18
Religionis fauor pro maxima ratione. 5 5
Religionis nouæ fundatio vel nouus habitus prohibetur ante approbationem sum. Pontificis. 13.8
Religionis Christianæ ortus, sacrificia, ministri. toto c.4
Religionem nouam vel liberam habere apud Ethnicos etiam prohibitum, & quare. 13.9
Religione aliqua improbata omnia eius collegia & beneficia corruunt. 21.7
Reliquias SS. venerari non oportet nisi fuerint S. approb. 13.9
Reliquiarum defectus impedit esse beneficium, item abusus. 21.4
Remuneratio laborum iuris naturalis. 5.6
Renunciare non potest ben. qui priuatus est eo ipso iure. 26.15
Renunciatio extorta per carcerem à beneficiato, nulla, etiā admissa 26 11. & qui coëgit renūciare priuatur ipso iure ben eo. aut tacita aut expressa, & quot modis tacita. 28 4. quid expressa. eo. 5.
Renunciatio in fauorem alicuius beneficij quare fieri non possit corā ordinario collatore. 28. 6. cū regressu & accessu quando & vbi valeat. 30.1. quid sit 28. 1. cū reseruatione pēsionis, vel fructuum quatenus permittatur 29.1. & ratio singularitatis eius eo. 2. cū minore facta an valeat. 31.6. an si fiat calore iracundiæ. eo. 7. vel in nimia lætitia eo. 8. in ebrietate eo. 9. in ægritudine. eo. 10. ex causa permutationis quomodo dicatur inducere vacationē 31.2. in fauorē certæ personæ quomodo fiat. 28.8. & quare non fiat nisi corā S. Pont eo. coram quo fieri debeat. 31. 11. quomodo possit fieri quodāmodo coram ordinario in fauorem alicuius licitè. 28.7 ex causa permutationis, quomodo propriè & impropriè contineat conditionem & quomodo implenda sit. 30.3

Renunciationis subdiuisio in puram & conditionalem. 28.6. & quæ dicatur pura, eo. & quomodo coram ordinario tantũ fieri posit, eo. & quæ beneficia non possint renunciari coram ordinario. eo.
Renunciationis validæ circumstantiæ ponuntur. 31.3
Renunciationem fieri coram ordinario num prohibeat iam facta procuratio, & missa Romam ad renunciandum. 28.6
Renunciationum beneficiorum effectus traduntur in c.31. per tot.
Rescriptum perinde valere in tonsura & ordinibus à non suo Episcopo susceptis. 36.15
Reseruatio benef. per S. P facta non impedit fieri vnionem. 20.5
Reseruationis Pontificis beneficij species est vnio. 20.3
Reseruationes generales & speciales quæ impediant collationem ordinariorum, & quæ non in German. & in Gallia. 24. 16. & 21. mentales, eod. 12 & quando dici possit beneficium reseruatũ S. P. eo. 17. effectus. 25. affectiones. 26 quãdo extinguãtur. eo.
Reseruationes Papæ quando expirant in beneficijs. 24. 18. alternatiuæ collationis cum S. Pont. 24. 20. & 21. & 26
Reseruata collationi sum. Pont. censentur resignata in curia 24. 11. item resignata ex causa permutationis. eo. 12. & litigiosa in Curia eo. 13 si in Curia Romana quis benef. fuerit priuatus. 24. 14
Residentia omissa quomodo punienda, & quòd non priuet ipso iure ben. 7 7 quibus modis absens non residens excusari possit. 7. 8. præpositi in omni benef. requiritur. 7. 1. etiam si modici sit valoris eo vbi ratio, vel maiora eo. 2 ratio. 4
Resignare & procurationem ad resignandum facere, quomodo differant. 31.1
Resignans in fauorem quandiu non admittitur resignatio, vel ignorat num fuerit admissa, fructus rectè percipit beneficium. 28. 10. & quando ante admissionem renunciatio inducit vacationes. eod. 11
Resignans post resignationem debet viuere per viginti dies ab ea admissa. 31. 12. probatio eius temporis competit ei qui asserit non tot vixisse dies. 31.17
Resignatio quid 28. 2. beneficij vacantis per non promotionem corã quo fieri debet, vt sit valida. 25.11
Resignat publicatio intra quæ tempora fieri debeat. 31 10
Resignationis admissio cum reseruatione pensionis an faciat illud collationis summi Pontificis. 24.5

Resignatione in fauorē nō admissa, remanet titulari' resignās. 28.9
in Reseruationibus sunt obseruandæ duæ regulæ cancel. de Infir. resignantibus, & de publicandis resignationibus. 31.12
Resignata beneficia etiam ante admissionem quando vacant in regalia. 28.11
Resignata beneficia coram quo renunciari debet. 31.11
Reseruata ben. collationi S. P. vacant in Curia Romana. 24.4
Restitutio beneficij suppressi venit vt fiat. 22.1
Restitut. præsupponit amissionem: 18.1. & quid restituere. eo.
Restitutio est & instauratio aboliti. 18.2
Reus criminis potest ante sententiam, & post eam si appelletur pendente appellatione beneficia liberè permutare & renunciare 33. 3. exceptiones. 4
Roma cur Cathedra summi Pontificis posita. 4.4
SAcerdos Dei primus publicus Enos. 3. 2. & qui fuerint alij post illum.
Sacerdotis & sacerdotij in omni religione necessitas. 2.4
Sacerdotum Ethnicorum annonæ & sacerdotia. 2.5
Sacerdotum honor ex Deo pendet. 2.4
Sacerdotium Ecclesiasticum & gentilium quid. 6.3
Sacerdotium dicitur presbyteratus & Episcopatus. 6.3
Salarium debetur laboranti. 5.6
Sanctorū reliquiæ non debent permitti venerari, nisi fuerint à summo Pontifice approbati Sancti. 13.9
Sacrificare quid. 2.3. & ibi de diuersis sacrificatis.
Sacrificium sacerdotium nouum, ex translatione antiqui. 4.1
Sacrificium panis & vini. 3.3
Sacrificia quando introducta. 2.2
Sacrilegus beneficij incapax. 37.11
Sacrum quid. 16.2. quomodo ad profanos vsus transit. 21.7.
Sacrorum ministeria ordinata & reparata. 3.5
Sanballat princeps Cutheorum seu Samaritanorum. 14.2
Saporis regis Persarum tempore 13. Christian. persecutio. 4.15
Saxones cur maluerint subesse prælatis Ecclesiæ quā Imperatori. 5.3
Schismaticus quomodo ipso iure priuatur beneficio poss. 26.6. Schismaticus accedit hæretico. 13.2
Schismatico beneficium conferri nequit. 37.11
Scholasticus vbi habeat domicilium. 36.10
Schol.

Schol. num teneatur horas canonicas in studijs dicere. 6.1
Scholastici pro præsentibus in loco beneficij habentur. 7. c. & num debeant habere licentiam abeundi ea de causa vt vtantur privilegio absentiæ. eod. & quandiu duret hoc privilegium. 7.11
Scholastici studiorum causa absentes fructus beneficiorum capiunt quibusdam deductis. 7.12
Scientia requisita maior vel minor secundum qualitatem beneficiorum in beneficiandis. 37.13. & 15
Scientia literarum exigitur in beneficiandis. 37.1
Scientiæ in beneficiandis prærogatiua. 37.1
Scillacens sede Episcopali priuatis, quòd duos sibi datos Episcopos necassent. 14.5
Scotatio Quid. 16.2
Scribæ Hierosolymorum sunt persecuti Cristianos. 4.7
Secularia beneficia quæ dicantur. 10.12
Secularium clericorum species. 36.5
Sententia in possess. benef. quando transit in rem iudicatam. 40.29
Sepultura excommunicatis polluitur Ecclesia, & eget reconciliatione. 22.6
Sepulturam aliquomodo impedientes quomodo puniantur & noceant Reipublicæ. 32.5
Sequester num possit beneficia conferre vacantia pertinentia ad collationem beneficij sequestrati. 38.18
Sequester cuius qualitatis debet esse ben. vel fructuum. 40.23
Sequestrũ bene. spolians vel impediens, quomodo puniatur. 40.24
Sequestratio beneficij quando statuenda. 40.6. quæ efficiat. eodem.
Sequestratio bene. vel fructuum quando fieri debeat 40.22. quando impediri possit per fideiussionem. eo.
Sequestrationis in beneficijs vtilitas. 40.23
Sequestrationis reuocandæ modi. 40.25
Sequestrationem bene. impediens ipso iure priuatur. 40.25.14
Serenus Grannius. 4.7
Seruitus à loco vbi ædificanda Ecclesia abesse debet. 14.5
Seuerus & filius eius Bassianus persecutores Christia. 4.8
Signatura sola bullis non confectis num sufficiat ad nanciscendam beneficij possessionem. 40.14
Signatura bullis non confectis ad quid vtilis in benef. 31.19
Signatura quid summi Pontificis. 39.1

Silua-

Siluestri sum. Pontificis tempus. 4.14

Simonia non est dare aliquid possessori iusto beneficij ad redimendam vexationem litis. 41.4

Simonia habita accepisse inuestituram ab Imperatore beneficij Ecclesiastici. 26.4. quare non dicatur habere locum in Curia Romana. 28.8

Simonia crimen quando faciat vacare benef. ipso iure. 26.1. & de qua simonia intelligi id debeat conuentionali, reali aut mentali. eo. quid si committatur simonia ab alio quàm à possessore, & num dispensatio & à quo obtinenda. eod.

Simoniacus in beneficio, an alia etiam amittat beneficia non simoniaca obtenta. 26.2

Simoniaci benef. impetrantur ante declaratam simoniam. 26.3

Simoniaci beneficij incapax. 37.11

Simoniaca quæ committantur dispensationi S. Pont. 28.8

Simplicia beneficia ratione collegiatorum quæ. 10.14

Simulachrà qui prius posuerunt. 14.1

Spoliationis causa omni alij quæstioni præponitur. 40.11

Spoliationis restitutio quando statim fieri non debet. 40.31.32

Sponsalia de præsenti à clerico contracta inducunt vacationem beneficiorum eius, 25.4

Spurij non possunt tenere beneficia. 35.2. rationes sequuntur. 3 & seq. ex dispensatione possunt. 35.6

Spurij in Gallia & iure ciuili possunt munera Reipublicæ & magistratus gerere. 35.7

Studiorum tempus quod requirit concilium Basiliense in graduandis & beneficiandis. 37.16

Studiorum complendorum causa quod tempus exigitur. 7.11

Stilus Curiæ Romanæ, pro iure. 1.5

Subiectio Ecclesiarum aliud quàm vnio. 20.2

Subr. in locũ litigantiũ aut credentiũ quando permissa est. 40.27

Subrogatio litigantium quare tantùm intra annum permissa 40.28. & ibid. exceptiones.

Subrogatus quando teneatur ad expensas, fructúsve perceptos sui prædecessoris. 40.33

Successio ab intestato inter Ecclesiam indotatam & suum patronum. 15.3

Suppreßio beneficij quid. 19.1. Syriarchia quid. 6.3

Tem-

Templum aliquando denegatum Samaritanis à Iudæis.14.2.quando eis datum & quale. eod.
Templum in castris etiam portatile fiebat. 14.1
Templa, aras & simulachra qui primus posuerint.14.1.& qui non habuerint. eod.
Templa idolorum quando per orbem clausula. 4.14
Tempus studiorum completorum sempiternum & aliud. 7.11
Testari de quibus fructibus possit clericus. 9.5
Tolozanus Episcopatus quando erectus in Archiepis. 14.4
Titulus eiusq; probatio in omni quæstione possessionis beneficij exigitur. 40.31
Titulus beneficij quis canonicus, ad defendendam possessionem beneficij.40.19.& ibi de vero falso præsumptio, colorato, &c & quomodo coloretur.
Titulus beneficij vnde oritur. 39.9
Titulus patrimonij.clerici non potest alienari. 8.2
Tituli clericorum & beneficiorum vnde orti. 8.1
Titulum suæ possessionis aliquando, & quando quis teneatur ostendere. 40.32
Titulos beneficiorum quis prius distinxerit. 4.4
Tolerantia Papæ in beneficio loco tituli. 39.9
Tonsura non datur mulieribus. 36.1
Tonsura debet haberi à proprio Episcopo. eod.9.
Tonsura prima in omnibus beneficijs requiritur.36.7.& ibi quomodo probanda sit.
Tonsura debet præcedere collationem beneficij aliter sequens non prodest.36.8.requiritur in beneficiandis. 36.1 prima clericalis annô 7.dari potest 37.2.quo anno dari possit clericalis 37.5.iterari non debet etiam ab alieno prælato habita, & quare.36.13.ab alieno Episcopo recepta quomodo rata fiat.36 15.prima quando & quomodo dicitur ordo Ecclesiæ. 36 6
Tonsuræ literæ quam considerationē, & in quibus exquirāt. 36.8
Tonsuram accepisse quis probat per literas & alijs mod. 36.22
Tonsuratus à non suo Epis sineq; eius licentia, an dicatur clericus & gaudeat priuilegijs clericorum disputatur. 36.9
Traditio translationis dominij species. 26.2
Traiani & Adriani CC.persecutio in Christian quando. 4.7
Transactio in lite beneficij quare prohibita. 41.1

Tribuno plebis vno die Roma abesse non licuit. 7.5

Vacat beneficium renunciatione, quamuis insistat possessioni renuncians 31.1

Vacat ipso facto tantum beneficium expulsione. 27.1 renũciatione coacta. eod. 2. absentia beneficiali. eod. 3. ante acceptionem collationis. eod. 4

Vacare beneficia quæ dicantur extra curiam 24.30 reseruationes quæ Concilio Tridentino sublatæ. 24.27

Vacans beneficium quando dicitur. 24.1

Vacantia bneficia ipso iure impetrari possunt sine vocatione possessoris de facto. 26.13

Vacatio beneficij ficta & vera quid 24.2. in curia & extra curiã benef. 24 3 quando ipso iure inducitur per non promotionem 25. 8. ipso iure sine crimine ex quibus inducatur. 25.1. ipso facto quot modis inducatur benef. 27.1. & quid ex renunciatione ex causa permutationis quomodo inducatur. 31. 2. per mortem quomodo inducatur. 32.1. ipso iure & facto simul quibus modis inducatur per tot. c. 28. benef per sententiam in quibus exigitur, 33. 1. ipso iure in quibus inducitur in causa electionis. 25.12

Vacationis certæ quatuor modi ipso iure solùm, ipso facto solùm ipso iure & facto, & per sententiam, & quando ipso iure ex delicto vel quasi. 25.1

Vacationis beneficij ipso iure effectus tractantur. 26.13. & seq.

Vacatione inducta ipso facto non debet impetratio fieri per mortem priuati. 26.17

Valeriani persecutio decima contra Christianos. 4.12. captus is à Sapore. eo. Verborum magna vis. 28.5

Vestales alitæ ex publico. 2.5

Vestales Romanorum non habebant ius capiendi relicta ex testamento. 4.14

Vexilla seu signa sua milites Romani in castris venerabãtur. 14.1

Via redeundi in paradisum labor. 4.2

Vicariatus vel officialatus non sunt propriè benefi. 11.16

Vicariatum perpetuum & beneficium, vel duas vicarias perpetuas nemo potest iure communi possidere. 7.1

Vicarius Episcopi quomodo conferendi generalem vel alicuius beneficij potestatem accipit. 38.4

Vicarius perpetuus ex quibus congruam portionem in beneficio accipere

cipere dicatur. 13.9
Vicarius perpetuus quis dicatur. 10.22.& 26
Vicario conferente benef. & Episcopo quoque diuersis quis praeferantur. 38.9
Vicus quid & vnde dicatur. 10.17
Villa murata & villa quae dicatur. 10.17
Villae muratae benef. exigunt graduati. eod.
Vindiciae seu recredentia, & emetio manus regiae in quo differant. 40.26.
Vindiciae in litibus beneficiorum visis titulis. 40.18
Vnire suae mensae Episcopus non potest. 20.6
Vniendi beneficia quae iustae causae esse possunt. 20.14
Vniendi ius praescriptibile est. 20.7
Vlpianus Iurisconsultus hostis Christianorum. 4.10
Vnio non fit beneficiorum diuersarum dioeceseon. 20.5
Vnio quid & eius species. 20.2
Vnio quomodo restituatur seu dissoluatur. 22.2 expres. vel tacitè e.
Vnio in fauorem personae vbi reprobata. 20.3
Vnio reseruationis species est. 20.3
Vnio cum causa iusta fieri potest. 20.12. eaq; vera, sed quid si sub falsa fiat quid agendum. eod. 13
Vnio perpetua quomodo differat à temporali. 20.3
Vnio beneficij non potest fieri sede vacante. 20.3
Vnio Ecclesiarum facta ab Episc. an exigat consensum capit. 20.6
Vnio quare possit fieri non vocatis possessoribus beneficiorum potius quàm diuisio beneficij sine possessoris vocatione. 13.18
Vnio fit beneficiorum vacantium & non vacantium. 20.4
Vnio extinctionis benef. est species. 20.1
Vnio duarum Ecclesiarum diuersae dioeceseos vel exemptarum à quo fiat. 20.9
Vnionis effectus. 20.15
Vnionis in solutione qui vocandi sint & qui eã facere possint. 22.3
Vnionis solutio causae cognitionem quomodo exigat. 22.3
Vnioni quae adhibenda sit solemnitas. 20.10
Vnioni faciendae consensus possessoris benef. non exigitur. ibid.
Vnionem non impedit reseruatio beneficij per S.P. 20.5
Vniones temerè faciendae non sunt & quare, & temerè factae dissoluendae. 20.11

Vniri

Vuiri quae Ecclesiae possunt. 20.5
Vnire beneficia qui possint. 30.6
Vnitum beneficium per se non dicitur vacare. 20.1
Vniuersali nomine appellata non referuntur ad singula 15. 4. *ve peculium, haereditas grex, &c.* eod.
Vrbanus I. *sum. Pontifex, quando Cathedram adeptus.* 4.9
Vrbs quid. 10.17
Vsurarij & vsufructuarij differunt. 9.5
Vulneratus mortuus quando censeatur mortuus ex vulnere. 31. 12

X

Xenodochia impropriè beneficia. 11.6

FINIS.